

Central and
Eastern
European Online
Library

ISSN 1857-0976

DEPARTAMENTUL ȘTIINȚĂ
SCIENTIFIC DEPARTMENT

ANALE ȘTIINȚIFICE

ale Academiei „Ștefan cel Mare”
a Ministerului Afacerilor Interne
al Republicii Moldova

ȘTIINȚE JURIDICE

SCIENTIFIC ANNALS

of the Academy “Ștefan cel Mare”
of the Ministry of Internal Affairs
of the Republic of Moldova

LEGAL SCIENCES

Nr. 14

Chișinău, 2021

CZU 34:378.635.5(478-25)(082)=135.1=111=161.1

A 15

Aprobate și recomandate pentru editare de Senatul Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova

TIPUL B

Colegiul de redacție:

Redactor-șef: dr. **Iurie Larii**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Redactor-șef adjunct: dr. **Radion Cojocaru**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Membri:

dr. **Costică Voicu**, prof. univ., Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, București, România

dr. **Виктор Н. Бесчастный**, профессор, руководитель Секретариата Конституционного Суда Украины, заслуженный юрист Украины

dr. **Simion Carp**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

dr. **Nelu Niță**, prof. univ., Universitatea „George Bacovia”, Bacău, România

dr. **George-Marius Țical**, prof. univ., membru titular al Academiei de Științe a Securității Naționale (București, România), membru asociat al Academiei Oamenilor de Știință din România, Universitatea „Andrei Șaguna”, Constanța, România

dr. **Cezar Peța**, prof. univ., Universitatea „Andrei Șaguna”, Constanța, România

dr. hab. **Valeriu Cușnir**, prof. univ., vicedirector al Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice din Republica Moldova

dr. hab. **Pavel Moraru**, conf. univ., Departamentul Relații Internaționale, Științe Politice și Studii de Securitate al Facultății de Științe Socio-Umane a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, România

dr. hab. **Gheorghe Gladchi**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

dr. **Rodica-Diana Apan**, conf. univ., membru al International Association on Consumer Law, membru susținător al European Coalition for Responsible Credit, membru de onoare al Asociației de drept privat comparat, membru și președinte al Asociației Consilierilor Juridici din România, filiala Maramureș, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, Cluj-Napoca, România

dr. **Ștefan Belecchiu**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

dr. **Mihail David**, International Police Association, Constanța, România

dr. **Bogdan Cătălin Păun**, avocat, Baroul jud. Prahova, Ploiești, România

dr. **Tudor Osoianu**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

dr. **Dinu Ostavciuc**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

dr. **Iurie Odagiu**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

dr. **Igor Trofimov**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

dr. **Veaceslav Ursu**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

dr. **Marian Gherman**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

dr. **Alexandru Pareniuc**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

dr. **Boris Glavan**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

dr. **Liliana Creangă**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

dr. **Oleg Rusu**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

dr. **Valentin Chirița**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

dr. **Constantin Rusnac**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Ruslan Condrat, master în drept, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Articolele au fost recenzate

Responsabilitatea pentru conținutul științific al articolelor revine autorilor

ISBN 978-9975-135-44-3

Approved and recommended for editing by the Senate of the Academy “Ștefan cel Mare”
of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova

TYPE B

Editorial Board:

Editor-in-chief: PhD **Iurie Larii**, university professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

Deputy Editor-in-chief: PhD **Radion Cojocar**, university professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

Members:

PhD **Costica Voicu**, university professor, Police Academy “Alexandru Ioan Cuza”, Bucharest, Romania

PhD **Victor N. Beschastny**, university professor, head of the Secretariat of the Constitutional Court of Ukraine, honored lawyer of Ukraine

PhD **Simion Carp**, university professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Nelu Nita**, university professor, “George Bacovia” University, Bacau, Romania

PhD **George-Marius Tical**, university professor, full member of the Academy of National Security Sciences (București, Romania), associate member of the Romanian Academy of Scientists, University „Andrei Saguna”, Constanta, Romania

PhD **Cezar Peta**, university professor, University “Andrei Saguna”, Constanta, Romania

PhD **Valeriu Cusnir**, university professor, Deputy Director of the Institute for Legal, Political and Sociological Research from the Republic of Moldova

PhD **Pavel Moraru**, associate professor, Department of International Relations, Political Science and Security Studies of the Faculty of Socio-Human Sciences of the University “Lucian Blaga” from Sibiu, Romania

PhD **Gheorghe Gladchi**, university professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Rodica-Diana Apan**, associate professor, member of the International Association on Consumer Law, supporting member of the European Coalition for Responsible Credit, honorary member of the Comparative Private Law Association, member and president of the Romanian Association of Legal Advisers, Maramures branch, Christian University „Dimitrie Cantemir”, Cluj-Napoca, Romania

PhD **Stefan Belecciu**, university professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Mihail David**, International Police Association, Constanta, Romania

PhD **Bogdan Catalin Paun**, lawyer, Prahova County, Ploiesti, Romania

PhD **Tudor Osoianu**, university professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Dinu Ostavciuc**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Iurie Odagiu**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Igor Trofimov**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Veaceslav Ursu**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Marian Gherman**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Alexandru Pareniuc**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Boris Glavan**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Liliana Creanga**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Oleg Rusu**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Valentin Chirița**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Constantin Rusnac**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

Ruslan Condrat, master of Law, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

The articles have been reviewed

The responsibility for the scientific content of the articles lies with the authors

CUPRINS

CONTENTS

Științe juridice/ Legal sciences

Tudor OSOIANU, Dinu OSTAVCIUC Efectuarea acțiunilor procesuale la faza urmăririi penale, în conformitate cu prevederile legislației procesuale penale a Republicii Moldova <i>Carrying out the procedural actions at the phase of the criminal investigation,</i> <i>in accordance with the provisions of the criminal procedural legislation of the Republic of Moldova.....</i>	8
Iurie LARII, Marian NUCU Reglementări de drept comparat privind incriminarea traficului ilicit de droguri <i>Comparative law regulations regarding incrimination of illegal drug trafficking.....</i>	29
Radion COJOCARU, Valentina RUSSU Răspunderea penală a minorului în unele țări europene <i>Criminal liability of the minor in some european countries.....</i>	43
Veaceslav URSU Natura juridică a extradării și expulzării, reglementarea constituțională și juridico-penală <i>The legal nature of extradition and expulsion, constitutional and criminal justice regulation.....</i>	58
Valentin CHIRIȚA Infrațiunea de luare de ostatici: analiză criminologică cantitativă și calitativă <i>Crime of hostage-taking: quantitative and qualitative criminological analyses.....</i>	76
Ianuș ERHAN, Sergiu STARODUB Schimbarea sistemului de instruire al angajaților poliției – necesitate sau oportunitate <i>Changing the training system of police officers - a necessity or an opportunity.....</i>	84
Iurie ODAGIU, Andrei LUNGU Aspecte criminalistice ale aplicării tehnicii Reid la audierea persoanelor <i>Forensic aspects of applying the Reid technique to interrogate people.....</i>	99
Надежда БУБЛИК Научная полемика связанная с ответственностью лица, в отношении которого осуществляется обвинительная деятельность <i>Scientific controversy regarding the responsibility of the person who is accused</i>	110
Dinu OSTAVCIUC, Tudor OSOIANU Procedura de examinare a cererilor de accelerare a urmăririi penale în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală al Republicii Moldova – analiza legislației, doctrinei și jurisprudenței <i>Procedure for examining applications for accelerated prosecution in accordance with</i> <i>with the provisions of the Code of Criminal Procedure of the Republic of Moldova –</i> <i>analysis of legislation, doctrine and jurisprudence.....</i>	118

Liliana CREANGĂ Influența recepțiilor romano-bizantine asupra evoluției cadrului juridic și instituțional românesc <i>The influence of romanian-byzantine receptions on the evolution of the romanian legal and institutional framework.....</i>	134
Alexandru PARENIIUC, Vasili BEDA Legiunea străină din Franța. Analiza prin prisma activității de mercenariat <i>The french foreign legion. The analysis through the lens of the mercenary activity.....</i>	144
Boris GLAVAN Reflecții privind valorificarea rezultatelor investigațiilor speciale în procesul penal <i>Reflections on the valorization of the results of special investigations in the criminal process.....</i>	152
Veaceslav URSU Instituțiile juridico-penale aplicabile în „stimularea” colaborării făptuitorului unei infracțiuni cu statul <i>The criminal justice institutions applicable to “stimulating” the collaboration of the perpetrator with the state.....</i>	164
Oleg BONTEA Evoluția și tipologia noțiunii de „minoritate națională” <i>Evolution and typology of the notion of „national minority”</i>	174
Alexandru PARENIIUC, Andrei GHIMPU Valorile patrimoniului cultural în aspectul expertizei judiciare <i>The values of the cultural patrimony in the aspect of the judicial expertise.....</i>	187
Cornel OSADCII Detenția separată a diferitor categorii de condamnați la închisoare: experiența țărilor străine și practica Republicii Moldova <i>Separate detention of different categories in prison: the experience of foreign countries and the practice of the Republic of Moldova.....</i>	196
Alexandru CICALA Reflecții asupra fenomenului de corupție în activitatea sportivă <i>Reflections on the phenomenon of corruption in sports activity.....</i>	214
Marcel BOȘCANEANU Determinarea domiciliului copilului: probleme teoretice și practice <i>Determination of the place of a child’s residence: problems of theory and practice.....</i>	225
Oleg RUSU, Nadejda CRAINOVA Unele considerente privind asigurarea securității în mediul penitenciar <i>Some considerations regarding security in the prison.....</i>	239
Елена ГАЙДАМАШЕВА Освещение средствами массовой информации террористической деятельности как одна из форм позитивной пропаганды <i>Media coverage of terrorist activities as a form of positive propaganda.....</i>	250

Andrei CAZACICOV	
Abordări de perspectivă privind incriminarea constituirii unui grup terorist sau a unei organizații teroriste în Codul penal al Republicii Moldova	
Perspective approaches on criminalizing the formation of a terrorist group or a terrorist organization in the Criminal Code of the Republic of Moldova.....	259
Mircea GLADCHI	
Necesitatea conceptualizării principiilor de aplicare a instituției proprietății pentru obiectele de mediu	
<i>The need to conceptualize the principles of application of the institution of property for environmental objects.....</i>	269
Igor SOROCEANU	
Corupția ca fenomen social și juridic în etapa contemporană	
<i>Corruption as a social and legal phenomenon in the contemporary stage.....</i>	280
Radion ROTARU	
Determinantele criminalității violente	
<i>Determinants of violent criminality.....</i>	288
Alexandr CRUDU	
Evaluarea condamnaților în scopul planificării progresive a executării pedepsei penale privative de libertate	
<i>Evaluation of convicts for progressive planning of the execution of the custodial sentence.....</i>	299
Gheorghii VARVARICI	
Factorii care influențează asupra caracterului latent al unor tipuri de criminalitate	
<i>Factors that influence the latent character of some kinds of criminality.....</i>	307
Artiom PILAT	
Procedura dispunerii expertizei judiciare în faza de urmărire penală	
<i>Procedure for disposal of judicial expertise in the criminal prosecution phase.....</i>	318
Andrei CAZACICOV	
Crearea sau conducerea unei organizații criminale/ teroriste în sistemul de drept anglo-saxon (common-law)	
<i>Creation or leading of a criminal/ terrorist organization in common-law system.....</i>	327

**ȘTIINȚE
JURIDICE**

LEGAL SCIENCES

EFFECTUAREA ACȚIUNILOR PROCE- SUALE LA FAZA URMĂRIII PENALE, ÎN CONFORMITATE CU PREVEDERILE LEGISLAȚIEI PROCESUALE PENALE A REPUBLICII MOLDOVA

Tudor OSOIANU,
doctor în drept, profesor universitar

Dinu OSTAVCIUC,
doctor în drept, conferențiar universitar

Efectuarea acțiunilor de urmărire penală ocupă unul din cele mai importante aspecte la faza de urmărire penală, deoarece grație acestora se formează probatoriul într-o cauză penală, constituind astfel procedee probatorii. Altfel spus, prin efectuarea acestor acțiuni se valorifică modalitatea legală de obținere a mijlocului de probă.

Aceste acțiuni trebuie să fie îndeplinite în strictă conformitate cu prevederile legale, în caz contrar se riscă ca probele administrate să fie declarate inadmisibile sau nule, ceea ce poate duce la o activitate ineficace și ilegală a organului de urmărire penală.

Potrivit legislației procesuale penale a Republicii Moldova există acțiuni procesuale ce pot fi efectuate până la începerea urmăririi penale și acțiuni procesuale ce se pot efectua doar în limitele fazei respective, respectându-se, bineînțeles, unele condiții legale.

Acțiunile procesuale efectuate până la începerea urmăririi penale vor fi efectuate la faza de verificare a sesizării cu privire la infracțiune. Până la momentul actual există multe interpretări în raport cu acțiunile procesuale ce pot fi efectuate până la declanșarea urmăririi penale. Totodată, legislația procesuală penală utilizează două noțiuni: cea de acțiuni procesuale și cea de acțiuni de urmărire penală. În acest aspect cercetarea vizată va aduce lumină și în această privință.

Cuvinte cheie: acțiuni procesuale, urmărirea penală, organ de urmărire penală, inadmisibilitate, nulitate, sesizare, proces penal, procedee probatorii.

Introducere. Modalitățile legale de obținere a mijloacelor de probă sunt pe larg analizate în literatura de specialitate și practica judiciară. Deși s-ar părea la prima vedere că nu ar mai exista loc de analiză și interpretări, totuși există mai multe aspecte contradictorii și de interpretare, în special referitor la acele acțiuni ce pot fi

CARRYING OUT PROCEDURAL ACTIONS AT THE STAGE OF CRIMINAL PROSECUTION, IN ACCORDANCE WITH THE PROVISIONS OF THE CRIMINAL PROCEDURAL LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Tudor OSOIANU,
PhD, university professor

Dinu OSTAVCIUC,
PhD, associate professor

Carrying out the criminal investigation actions occupies one of the most important aspects at the criminal investigation phase, because due to them the evidence is formed in a criminal case, thus constituting the probative procedures. In other words, by performing these actions, the legal way of obtaining the means of proof is capitalized.

These actions must be carried out in strict accordance with the legal provisions; otherwise there is a risk that the evidence administered will be declared inadmissible or void, which may lead to an ineffective and illegal activity of the criminal investigation body.

According to the criminal procedural legislation of the Republic of Moldova, there are procedural actions that can be performed until the beginning of the criminal investigation and procedural actions that can be performed only within the respective phase, respecting, of course, some legal conditions.

The procedural actions carried out until the beginning of the criminal investigation will be carried out at the verification phase of the notification regarding the crime. So far there are many interpretations in relation to the procedural actions that can be carried out until the initiation of criminal proceedings. At the same time, the criminal procedural legislation uses two notions: that of procedural actions and that of criminal prosecution actions. In this respect, the targeted research will shed light on this as well.

Keywords: procedural actions, criminal investigation, criminal investigation body, inadmissibility, nullity, notification, penal trial, probative proceedings.

Introduction. The legal ways of obtaining the means of proof are extensively analyzed in the specialized literature and the judicial practice. Although it would seem at first sight that there would be no possibility for analysis and interpretation, there are still several contradictory and interpretable aspects, especially regarding those

efectuate după înregistrarea sesizării organului de urmărire penală și până la începerea urmăririi penale.

Referitor la subiectul în discuție nu ne vom referim la procedura efectuării acțiunilor de urmărire penală, deoarece acestea țin de partea generală a Codului de procedură penală al Republicii Moldova (în continuare CPP), din care motiv, ne propunem să ne referim doar la acele acțiuni ce pot fi efectuate până la începerea urmăririi penale, adică la etapa verificării sesizării cu privire la infracțiune, și care, în mod obligatoriu, după începerea urmăririi penale, problemele care apar și alte deziderate de acest fel.

Metode și materiale aplicate. La elaborarea acestui articol a fost folosit materialul teoretic, normativ și empiric. De asemenea, cercetarea respectivului subiect a fost posibilă prin aplicarea mai multor metode de investigare științifică specifice teoriei și doctrinei procesual-penale: metoda logică, metoda analizei comparative, analiza sistemică etc.

Scopul cercetării. Examinarea și analiza cadrului normativ intern și a doctrinei privind respectarea legalității privind efectuarea acțiunilor procesuale până la începerea urmăririi penale și a celor acțiuni ce se pot efectua doar în limita acestei faze procesuale.

Rezultate obținute și discuții. Este cunoscut faptul că, organul de urmărire penală, în dependență de cauza penală care o gestionează, efectuează un șir de acțiuni de urmărire penală, specific pentru fiecare caz aparte, pentru ca într-un final să fie adoptată o decizie legală pe orice caz. Astfel, potrivit art. 279, alin. (1) CPP, *acțiunile procesuale se efectuează în strictă conformitate cu prevederile Codului de procedură penală și numai după înregistrarea sesizării cu privire la infracțiune. Acțiunile de urmărire penală pentru efectuarea căroră este necesară autorizarea judecătorului de instrucție, precum și măsurile procesuale de constrângere sânt pasibile de realizare doar după pornirea urmăririi penale, dacă legea nu prevede altfel.*

Din norma respectivă distingem următoarele cerințe:

1) **Acțiunile procesuale trebuie efectuate în strictă conformitate cu prevederile legii**

actions that can be performed after the registration of the criminal investigation body and until the prosecution beginning.

Regarding the subject in question, we will not refer to the procedure of carrying out criminal prosecution actions, because they belong to the general part of the Code of Criminal Procedure of the Republic of Moldova (hereinafter CCP), for which reason, we intend to refer only to those actions that can be carried out until the beginning of the criminal investigation, i.e. at the stage of verifying the notification regarding the crime, which compulsory occur after the beginning of the criminal investigation, the problems that arise and other similar considerations.

Methods and materials applied. Theoretical, normative and empirical material was used in the elaboration of this article. Also, the research of the respective subject was possible by applying several methods of scientific investigation specific to the theory and doctrine of criminal procedure: logical method, comparative analysis method, systemic analysis, etc.

The purpose of the research. Examination and analysis of the internal normative framework and of the doctrine regarding the observance of the legality regarding the performance of the procedural actions until the beginning of the criminal investigation and of the actions that can be performed only within the limit of this procedural phase.

Results obtained and discussions. It is known that the criminal investigation body, depending on the criminal case that manages it, carries out a series of criminal investigation actions, specific to each individual case, so that in the end a legal decision is adopted on any case. Thus, according to art. 279, paragraph (1) of the Code of Criminal Procedure, *procedural actions are carried out in strict accordance with the provisions of the Code of Criminal Procedure and only after the registration of the notification regarding the crime. The criminal investigation actions for the performance of which the authorization of the investigating judge is necessary, as well as the procedural coercive measures are liable to be carried out only after the initiation of the criminal investigation, unless the law provides otherwise.*

We distinguish the following requirements from that rule:

1) **Procedural actions must be carried out in strict accordance with the provisions of the criminal procedural law.** This requirement is

procesul penal. Această cerință se impune, deoarece, în cazul contrar, acțiunea poate să fie declarată nulă în ordinea art. 251 CPP (de exemplu, *s-a comis o încălcare a normelor procesuale penale ce nu poate fi înlăturată decât prin anularea aceluia act*) sau poate fi declarată inadmisibilă în ordinea art. 94 CPP (de exemplu, *datele au fost obținute cu încălcări esențiale de către organul de urmărire penală a dispozițiilor Codului de procedură penală*).

Totodată, este de menționat faptul că acest criteriu impune inadmisibilitatea probelor indiferent de greutatea și puterea acestora, în cazul în care au fost obținute ilegal, adică cu încălcarea prevederilor legii procesual penale. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reamintit că admisibilitatea probelor constituie în primul rând o chestiune reglementată de dreptul intern și, ca regulă generală, cade în competența instanțelor naționale să se pronunțe asupra probelor pe care le administrează. Totuși, este imperativ de a decide dacă probele au fost admise în mod corect și dacă întreaga procedură, incluzând modul în care proba a fost obținută, este echitabilă. Nerespectarea dispozițiilor de drept intern constituie o încălcare gravă a dreptului la un proces echitabil, garantat de art. 6 § 1 CtEDO (a se vedea cauzele CtEDO *Teixeira de Castro vs Portugalia*¹, §34 și *Barberă, Messegue și Jabardo vs Spania*², §68).

2) Acțiunile procesuale se vor efectua doar după înregistrarea sesizării cu privire la infracțiune. Acest aspect este unul foarte important. Or, procesul penal trebuie să obțină o nuanță materializată, adică să capete o formă materială, transpusă în viață. Este logic faptul respectiv, deoarece nu putem investiga, cerceta sau administra probe într-o formă iluzionistă, nepalpabilă, virtuală. Cu alte cuvinte, criteriul dat stabilește o ordine procesuală obligatorie de efectuare a acțiunilor procesuale. În caz contrar, aceste acțiuni nu vor fi valabile și vor fi nule sau inadmisibile din moti-

imposed, because, otherwise, the action may be declared null and void in the order of art. 251 of the Code of Criminal Procedure (for example, *a violation of the criminal procedural norms has been committed which can only be removed by annulling that act*) or may be declared inadmissible in the order of art. 94 of the Code of Criminal Procedure (for example, *the data were obtained with essential violations by the criminal investigation body of the provisions of the Code of Criminal Procedure*).

At the same time, it should be noted that this criterion imposes the inadmissibility of evidence regardless of their weight and strength, if they were obtained illegally, i.e. in violation of the provisions of the criminal procedure law. The European Court of Human Rights has recalled that the admissibility of evidence is primarily a matter governed by domestic law and, as a general rule, it is for the national courts to rule on the evidence they administer. However, it is imperative to decide whether the evidence was admitted correctly and whether the entire procedure, including the way of evidence obtaining, is fair. Failure to comply with the provisions of national law constitutes a serious breach of the right to a fair trial, guaranteed by art. 6 § 1 of the ECHR (to see the ECHR cases *Teixeira de Castro v Portugal*¹, §34 and *Barberă, Messegue and Jabardo vs Spain*², §68).

2) The procedural actions will be carried out only after the registration of the notification regarding the crime. This is a very important aspect. Or, the criminal process must obtain a materialized nuance, i.e. to acquire a material form, transposed into life. That is logical, because we cannot investigate, research or administer evidence in an illusionist, impalpable, virtual form. In other words, the given criterion establishes a mandatory procedural order for carrying out the procedural actions. Otherwise, these actions will not be valid and will be null or inadmissible due to non-compliance with the procedure and will be considered as actions performed outside the criminal process or, in other words, extra-procedural.

According to art. 1 paragraph (1) of the Criminal Procedure Code, ... *The criminal trial is*

¹ https://www.hr-dp.org/files/2013/09/10/CASE_OF_TEIXEIRA_DE_CASTRO_v._PORTUGAL_.pdf (vizitată la 19.02.2021).

² <https://cambodia.ohchr.org/sites/default/files/echrsource/Barber%20%20Messgu%20%20%20Jabardo%20v.%20Spain%20%20%20Dec%201988%5d%20%5bEN%5d.pdf> (vizitată la 19.02.2021).

¹ https://www.hr-dp.org/files/2013/09/10/CASE_OF_TEIXEIRA_DE_CASTRO_v._PORTUGAL_.pdf (visited on 19.02.2021).

² <https://cambodia.ohchr.org/sites/default/files/echrsource/Barber%20%20Messgu%20%20%20Jabardo%20v.%20Spain%20%20%20Dec%201988%5d%20%5bEN%5d.pdf> (visited on 19.02.2021).

mul nerespectării procedurii și vor fi considerate ca acțiuni efectuate în afara procesului penal sau, altfel spus, extra-procesuale.

Potrivit art. 1 alin. (1) CPP, ... *Procesul penal se consideră început din momentul sesizării sau autosesizării organului competent despre pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni. În aceeași ordine de idei, art. 55 alin. (4) CPP stipulează că, dacă există indici ai infracțiunii, organul de urmărire penală, concomitent cu înregistrarea sesizării despre aceasta, pornește procesul de urmărire penală și, călăuzindu-se de dispozițiile prezentului cod, efectuează acțiuni de urmărire penală în vederea descoperirii ei și fixării probelor care confirmă sau infirmă săvârșirea infracțiunii, ia măsuri în vederea asigurării acțiunii civile sau a unei eventuale confiscări a bunurilor dobândite ilicit.*

Prin urmare, legea procesual penală, prin prisma art. 1 alin. (1), 55 alin. (4) și 279 alin. (1), impune imperativitatea efectuării acțiunilor procesuale doar după întregirarea sesizării cu privire la infracțiune, adică doar după începerea procesului penal.

Activitatea extra-procesuală, neprevăzută de lege sau cu încălcări grave de procedură, nu are valoare probantă și, respectiv, nu poate fi pusă la baza deciziilor procesuale, în special la pornirea urmăririi penale. Acest aspect a fost recunoscut și de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauza *Mătășaru și Savițchi contra Moldovei*.³ În cauza *Guțu v. Moldova*⁴ Curtea mai menționează că probele din dosar nu pot fi utilizate, dacă au fost obținute în afara unei urmăririi penale propriu-zise. Curtea a constatat că unele activități s-au efectuat în pofida faptului că, „în conformitate cu articolele 93, 96 și 109 ale Codului de procedură penală, nici o acțiune de investigații nu poate fi efectuată în privința unei pretinse infracțiuni săvârșite... decât dacă urmărirea penală a fost oficial pornită”. Reieșind, din practica CtEDO deducem faptul că orice investigații, orice acțiune procesuală se va efectua doar după începerea oficială a procesului penal, adică după înregistrarea

considered to have started from the moment of notification or self-notification to the competent body about the preparation or commission of a crime. In the same vein, art. 55 paragraph (4) of the Code of Criminal Procedure stipulates that, if there are indications of the crime, the criminal investigation body, simultaneously with the registration of the notification about it, starts the criminal investigation process and, guided by the provisions of this code, carries out criminal prosecution actions in order to discover it and fix the evidence that confirms or refutes the commission, takes measures to ensure civil action or the possible confiscation of illicitly acquired property.

Therefore, the criminal procedural law, through the prism of art. 1 paragraph (1), 55 paragraph (4) and 279 paragraph (1), imposes the imperative to carry out the procedural actions only after the registration of the notification regarding the crime, i.e. only after the beginning of the criminal process.

The extra-procedural activity, not provided by law or with serious procedural violations, has no probative value and, respectively, cannot be based on procedural decisions, especially when initiating criminal proceedings. This aspect has also been recognized by the European Court of Human Rights in the case of *Mătășaru and Savițchi vs Moldova*.³ In the case *Guțu v. Moldova*⁴ the Court also notes that the evidence in the file cannot be used if it has been obtained outside of a proper criminal investigation. The Court found that some activities were carried out despite the fact that, “in accordance with Articles 93, 96 and 109 of the Code of Criminal Procedure, no investigative action may be taken in respect of an alleged offense... unless the prosecution has been officially initiated”. It follows from the ECtHR practice that we deduce that any investigation, any procedural action will be carried out only after the official start of the criminal proceedings, i.e. after the registration of the notification regarding the crime (*where only some procedural actions can be performed*) or even after the start of the criminal investigation (*where all procedural actions were performed*).

We consider that there are divergences in the procedural norms provided in art. 1, 55, 279 of the Code of Criminal Procedure, because sev-

³ Hotărârea CtEDO Mătășaru și Savițchi contra Moldovei din 02.11.2010 (cererea 38281/08).

⁴ Hotărârea CtEDO Guțu v. Moldova, nr. 20289/02, § 61, 7 iunie 2007.

³ ECHR Decision on Mătășaru and Savițchi vs Moldova from 02.11.2010 (application 38281/08).

⁴ ECtHR Decision Guțu v. Moldova, no. 20289/02, § 61, June 7, 2007

sesizării cu privire la infracțiune (*unde se pot efectua doar unele acțiuni procesuale*) sau chiar după începerea urmăririi penale (*unde se efectua toate acțiunile procesuale*).

Considerăm că există divergențe în normele de procedură prevăzute la art. 1, 55, 279 CPP, deoarece se folosesc câteva noțiuni diferite „*acțiunile procesuale*” (art. 279 alin. (1) CPP), „*pornește procesul de urmărire penală*” (art. 55 alin. (4) CPP), „*procesul penal*” (art. 1 alin. (1) CPP) și „*acțiuni de urmărire penală*” (art. 55 alin. (4) CPP).

Suntem de părerea că, sintagma din art. 55 alin. (4) CPP „*pornește procesul de urmărire penală*” este una incorectă, deoarece s-ar prezuma că procesul de urmărire penală ar fi sinonimul procesului penal. În primul rând, urmărirea penală este fază a procesului penal, iar, în al doilea rând, nu putem vorbi despre urmărirea penală atâta timp cât nu este emisă ordonanța de începere a urmăririi penale. În cazul de față, acțiunile organului de urmărire penală se efectuează după înregistrarea sesizării, moment în care se pornește procesul penal și în coroborare cu art. 274 alin. (1) CPP, până la începerea urmăririi penale, există un termen de până la 30 zile, înăuntrul căruia organul de urmărire penală este în drept de a efectua unele acțiuni.

Totodată, art. 55 alin. (4) CPP folosește sintagma „*acțiuni de urmărire penală*”, ceea ce după noi nu este corect, deoarece acțiunile respective s-ar prezuma că, în mod obligatoriu, se efectuează doar după începerea urmăririi penale. Însă, după cum am menționat mai sus, până la începerea urmăririi penale organul de urmărire penală, în ordinea art. 279 alin. (1) CPP, poate efectua unele acțiuni.

Prin urmare, propunem modificarea și completarea art. 55 alin. (4) CPP, astfel încât sintagma „*pornește procesul de urmărire penală*” să fie substituită cu sintagma „*începe procesul penal*”, care ar corespunde conținutului art. 1 alin. (1) CPP, iar sintagma „*acțiuni de urmărire penală*” să fie substituită cu sintagma „*acțiuni procesuale*”. Or, acțiunile procesuale includ și cele de urmărire penală. Concomitent, considerăm oportun a menționa că, orice acțiune a organului de urmă-

eral different notions are used “procedural actions” (art. 279 paragraph (1) of the Code of Criminal Procedure), “the criminal investigation process starts” (art. 55 para. (4) of the Code of Criminal Procedure), “criminal proceedings” (art. 1 paragraph (1) of the Code of Criminal Procedure) and “criminal prosecution actions” (art. 55 paragraph (4) of the Code of Criminal Procedure).

We are of the opinion that the phrase from art. 55 paragraph (4) of the Code of Criminal Procedure “*the criminal investigation process starts*” is incorrect, because it would be presumed that the criminal investigation process would be synonymous with the criminal process. Firstly, the criminal investigation is a phase of the criminal process, and secondly, we cannot talk about the criminal investigation as long as the order to start the criminal investigation is not issued. In this case, the actions of the criminal investigation body are carried out after the registration of the notification, at which moment the criminal process is started and in corroboration with art. 274 paragraph (1) of the Code of Criminal Procedure, until in the beginning of the criminal investigation, there is a term of up to 30 days, within which the criminal investigation body is entitled to carry out some actions.

At the same time, art. 55 paragraph (4) of the Code of Criminal Procedure uses the phrase “criminal prosecution actions”, which in our opinion is not correct, because those actions would be presumed to be carried out only after the start of the criminal investigation. However, as mentioned above, until the beginning of the criminal investigation, the criminal investigation body, in the order of art. 279 paragraph (1) of the Code of Criminal Procedure, may perform some actions.

Therefore, we propose to amend and supplement art. 55 paragraph (4) of the Code of Criminal Procedure, so that the phrase “starts the criminal investigation process” to be substituted with the phrase “starts the criminal process”, which would correspond to the content of art. 1 paragraph (1) of the Code of Criminal Procedure, and the phrase “criminal prosecution actions” to be replaced with the phrase “procedural actions”. Or, the procedural actions also include those of criminal investigation. At the same time, we consider it opportune to mention that any action of the criminal investigation body must be materialized, namely by drawing up procedural documents. Thus, according to art. 6 pt. 1) of the Code of Criminal Procedure, *procedural act presupposes the document by which*

rire penală trebuie materializată, și anume prin întocmirea unor acte procedurale. Astfel, potrivit art. 6 pct. 1) CPP, *act procedural presupune documentul prin care se consemnează orice acțiune procesuală prevăzută de prezentul cod, și anume: ordonanță, proces-verbal, rechizitoriu, încheiere, sentință, decizie, hotărâre etc.*; Această normă vine și ea în susținerea propunerii invocate, deoarece utilizează sintagma de „*acțiune procesuală*” și nu „*de urmărire penală*”.

Analizând art. 279 alin. (1) CPP, prin prevederea *acțiunile de urmărire penală pentru efectuarea cărora este necesară autorizarea judecătorului de instrucție, precum și măsurile procesuale de constrângere sânt pasibile de realizare doar după pornirea urmăririi penale, dacă legea nu prevede altfel* legiuitorul a dat posibilitate organului de urmărire penală ca după înregistrarea sesizării cu privire la infracțiune și până la începerea urmăririi penale să efectueze unele acțiuni procesuale.

Astfel, ajungem la concluzia că acțiunile procesuale se pot diviza în acțiuni care se pot efectua până la începerea urmăririi penale și care doar după începerea acesteia. Bineînțeles, că acțiunile care se pot efectua până la începerea urmăririi penale se pot efectua și după începerea acesteia.

Până a trece la analiza acestor acțiuni, ne propunem să facem o obiecție în raport cu prevederile din art. 279 alin. (1) CPP. Această normă la fel indică sintagma de „*acțiunile de urmărire penală*”, care, după noi, nu este valabilă fazei sau etapelor procesului penal, din care motiv propunem modificarea și completarea acestei norme, astfel încât să fie substituită această sintagmă cu sintagma „*acțiunile procesuale*”. Argumentele în acest sens au fost descrise mai sus la propunerile de modificare a art. 55 alin. (4) CPP.

În așa mod, considerăm că se va face lumină și claritate, întrucât se va înțelege că toate acțiunile efectuate sunt acțiuni procesuale, însă, atunci când ele se vor efectua în faza de urmărire penală vor fi denumite ca acțiuni de urmărire penală.

În continuare ne vom referi la acele acțiuni procesuale care sunt posibile efectuării până la începerea urmăririi penale. În acest sens, Curtea Supremă de Justiție a încercat să nominalizeze aceste acțiuni. Astfel, Curtea a reținut faptul că, în legătura

any procedural action provided for in this code is recorded, namely: ordinance, minutes, indictment, conclusion, sentence, decision, resolution, etc.; This norm also comes in support of the invoked proposal, because it uses the phrase “procedural action” and not “criminal prosecution”.

Analyzing art. 279 paragraph (1) of the Code of Criminal Procedure, by the provision *the criminal prosecution actions for the performance of which it is necessary to authorize the investigating judge, as well as the procedural coercive measures are liable to be carried out only after the initiation of the criminal prosecution, unless the law provides otherwise* the legislator gave the possibility to the criminal investigation body that after the registration of the notification regarding the crime and until the beginning of the criminal investigation to carry out some procedural actions.

Thus, we come to the conclusion that procedural actions can be divided into actions that can be performed until the beginning of the criminal investigation and which only after its beginning. Of course, the actions that can be carried out until the beginning of the criminal investigation can be carried out even after its beginning.

Before moving on to the analysis of these actions, we intend to make an objection in relation to the provisions of art. 279 paragraph (1) of the Code of Criminal Procedure. This rule also indicates the phrase “*criminal investigation actions*”, which, in our opinion, is not valid for the phase or stages of the criminal proceedings, for which reason we propose to amend and supplement this rule, so as to replace this phrase with the phrase “*procedural actions*”. The arguments in this regard were described above in the proposals to amend art. 55 paragraph (4) of the Code of Criminal Procedure.

In this way, we consider that light and clarity will be made, as it will be understood that all the actions performed are procedural actions, but when they are performed in the criminal investigation phase they will be referred to as criminal prosecution actions.

Next we will refer to those procedural actions that are possible to carry out until the beginning of the criminal investigation. In this regard, the Supreme Court of Justice tried to nominate these actions. Thus, the Court held that, *in connection with the referred term of 30 days from art. 274 paragraph (1) of the Code of Criminal Procedure, appears the question regarding the criminal investigation actions liable to be carried out and, implicitly, the*

ră cu termenul vizat de 30 de zile din art. 274 alin. (1) CPP se pune întrebarea privitor la acțiunile de urmărire penale pasibile a fi efectuate și, implicit, garanțiile drepturilor persoanelor implicate în procesul penal până la declanșarea urmăririi penale. Legiuitorul în art. 279 alin. (1) CPP permite efectuarea acțiunilor procesuale doar în strictă conformitate cu prevederile legii procesual-penale și numai după înregistrarea sesizării cu privire la infracțiune. Acțiunile de urmărire penală pentru efectuarea cărora este necesară autorizarea judecătorului de instrucție, precum și măsurile procesuale de constrângere pot fi realizate doar după pornirea urmăririi penale, dacă legea nu prevede altfel. La fel, reieșind din prevederile art. 132¹ alin. (1) CPP măsurile speciale de investigații reglementate de Secțiunea a 5-a, Capitolul III din CPP pot fi efectuate numai în cadrul urmăririi penale. Ținând cont de prevederile art. art. 142-153 CPP până la începerea urmăririi penale nu poate fi dispusă și efectuată expertiza. Analizând prevederile CPP desprindem, că din momentul sesizării sau autosesizării până la darea ordonanței de începere a urmăririi penale, înăuntrul acestui termen, organul de urmărire penală poate efectua doar acțiunile procesuale prin care nu este adusă atingere drepturilor părților. În fond, se vor efectua acțiunile ce nu suferă amânare în scopul constatării bănuielii rezonabile. La modul concret, din momentul înregistrării sesizării cu privire la infracțiune și până la darea soluției de începere a urmăririi penale, pot fi efectuate: a) audierea martorilor; b) cercetarea la fața locului; c) prezentarea spre recunoaștere; d) experimentul; e) examinarea corporală; f) examinarea cadavrului; g) constatarea tehnico-științifică și medico-legală. Acțiunile respective se pot desfășura fără antrenarea făptuitorului. Efectuarea altor acțiuni procesuale, cu excepția celor enumerate mai sus, până la începerea urmăririi penale nu se admite, sub riscul excluderii probelor (datelor) în baza art. 94 alin. (1) pct. 8) CPP. Organul de urmărire penală și procurorul se vor conduce de constatările CtEDO în Cauza Anușca c/ Moldovei privitor la investigarea inadecvată a suicidului (18.05.2010).⁵

⁵ A se vedea Recomandarea nr. 38 a Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la acțiuni procesuale care pot fi efectuate din momentul sesizării sau autosesizării organului competent pînă la declanșarea urmăririi penale.

guarantees of the rights of the persons involved in the criminal process until the initiation of the criminal investigation. The legislator in art. 279 paragraph (1) of the Code of Criminal Procedure allows the performance of procedural actions only in strict accordance with the provisions of the criminal procedural law and only after the registration of the notification regarding the crime. The criminal investigation actions for the performance of which it is necessary to authorize the investigating judge, as well as the procedural coercive measures can be carried out only after the initiation of the criminal investigation, unless the law provides otherwise. Likewise, arising from the provisions of art. 132¹ paragraph (1) of the Code of Criminal Procedure special investigative measures regulated by Section 5, Chapter III of the Code of Criminal Procedure may be carried out only within the framework of criminal prosecution. Taking into account the provisions of art. 142-153 of the Code of Criminal Procedure until the beginning of the criminal investigation, the expertise cannot be ordered and performed. Analyzing the provisions of the Code of Criminal Procedure, we deduce that from the moment of notification or self-notification until the issuance of the order to initiate criminal proceedings, within this period, the criminal investigation body may perform only procedural actions that do not infringe the rights of the parties. In fact, the actions that will not be delayed will be carried out in order to ascertain the reasonable suspicion. In concrete terms, from the moment of registration of the notification regarding the crime and until the solution of the initiation of the criminal investigation, could be performed the following: a) hearing of witnesses; b) on-site research; c) presentation for recognition; d) experiment; e) body examination; f) examination of the corpse; g) technical-scientific and medico-legal finding. The respective actions can be carried out without the training of the perpetrator. Carrying out other procedural actions, except for those listed above, until the beginning of the criminal investigation is not allowed, under the risk of excluding the evidence (data) based on art. 94 paragraph (1) point 8) of the Code of Criminal Procedure. The criminal investigation body and the prosecutor will be guided by the ECtHR's findings in the Anușca v. Moldova case regarding the inadequate investigation of suicide (18.05.2010).⁵

We support the aspects invoked in the

⁵ See Recommendation no. 38 of the Supreme Court of Justice of the Republic of Moldova on procedural actions that can be performed from the moment of notification or self-notification to the competent body until the initiation of criminal proceedings.

Sușținem aspectele invocate în recomandarea respectivă, având câteva păreri proprii, asupra cărora ne vor referi în continuare. O să încercăm, pe cât e de posibil, să punem în discuție fiecare acțiune procesuală și să analizăm dacă aceasta poate sau nu fi efectuată până la începerea urmăririi penale, precum și unele probleme ce apar la efectuarea unor acțiuni procesuale.

Audierea bănuitului, învinuitului. Această acțiune procesuală poate fi efectuată doar după începerea urmăririi penale. În general, orice activitate procesuală ce vizează persoana bănuită sau învinuită se va efectua doar în faza de urmărire penală. Este logic acest fapt, deoarece bănuitul este persoana fizică față de care există anumite probe că a săvârșit o infracțiune. Astfel, dacă în privința persoanei există aceste probe, este firesc că organul de urmărire penală deja a constatat bănuiala rezonabilă cu privire la infracțiune și, respectiv, a început urmărirea penală (art. 274 alin. (1) CPP).

Audierea martorului. Această acțiune procesuală, reieșind din prevederile art. 90, 105, 279 CPP, poate fi efectuată atât până la începerea urmăririi penale, cât și după începerea acesteia. La faza verificării sesizării cu privire la infracțiune declarațiile martorului vor avea un dublu rol, cel de a constata bănuiala rezonabilă cu privire la infracțiune, fie a circumstanțelor care împiedică urmărirea penală și cel de constatare a circumstanțelor faptei comise.

Altă situație este în cazul modalităților speciale de audiere a martorilor, precum și în cazurile speciale de audiere a martorilor minori. Reieșind din prevederile art. 110, 110¹ CPP, declarațiile acestora vor fi date în cadrul unei cauze penale. Potrivit art. 6 pct. 5) CPP, *cauză penală este un proces penal desfășurat de organul de urmărire penală și de instanța judecătorească într-un caz concret referitor la una sau mai multe infracțiuni săvârșite sau presupus săvârșite*. Respectiv, desprindem existența bănuiei rezonabile cu privire la infracțiunea comisă și începerea urmăririi penale privind comiterea unei sau mai multor infracțiuni.

Audierea victimei. În legătură cu victima, după noi, există mai multe lacune juridice, implicând dreptul acesteia să facă declarații și explicații. Dacă, potrivit art. 60 alin. (1) pct. 2) CPP, par-

pective recomandare, having some own opinions, on which they will refer us further. We will try, as much as possible, to discuss each procedural action and to analyze whether or not it can be carried out until the beginning of the criminal investigation, as well as some problems that appear when carrying out some procedural actions.

Hearing of the suspect, the accused. This procedural action can be carried out only after the start of the criminal investigation. In general, any procedural activity targeting the suspected or accused person will be carried out only in the criminal investigation phase. This is logical, because the suspect is the natural person against whom there is certain evidence that he has committed a crime. Thus, if such evidence exists in relation to the person, it is natural that the criminal investigation body has already found reasonable suspicion of the crime and, respectively, has started the criminal investigation (art. 274 paragraph (1) of the Code of Criminal Procedure).

Witness hearing. This procedural action, arising from the provisions of art. 90, 105, 279 of the Code of Criminal Procedure, can be carried out both before the beginning of the criminal investigation and after its beginning. At the stage of verifying the notification regarding the crime, the witness's statements will have a double role, that of ascertaining the reasonable suspicion regarding the crime, either of the circumstances that prevent the criminal investigation and that of ascertaining the circumstances of the committed deed.

Another situation is in the case of special ways of hearing witnesses, as well as in special cases of hearing of minor witnesses. Proceeding from the provisions of art. 110, 110¹ of the Code of Criminal Procedure, their statements will be given in a criminal case. According to art. 6 pt. 5) of the Code of Criminal Procedure, *criminal case is a criminal process carried out by the criminal investigation body and the court in a concrete case regarding one or more crimes committed or allegedly committed*. Respectively, we deduce the existence of the reasonable suspicion regarding the committed crime and the initiation of the criminal investigation regarding the commission of one or more crimes.

Hearing the victim. In relation to the victim, according to us, there are several legal loopholes, implicitly her right to make statements and ex-

tea vătămată are un astfel de drept, atunci cel al victimei nu este reglementat în art. 58 CPP, ceea ce este o lacună legislativă, care afectează drepturile victimei. Din aceste considerente, întru respectarea prevederilor art. 19 CPP și art. 6 CEDO, suntem de părerea că, victima poate fi audiată în cadrul procesului penal, are dreptul de a da explicații și declarații în legătură cu sesizarea depusă organului de urmărire penală, precum și asupra circumstanțelor faptei în legătură cu această calitate. Mai mult ca atât, declarațiile victimei sunt informații primare în vederea cercetării faptei comise, iar uneori chiar unice, grație volumul cărora organul de urmărire penală poate efectua și alte acțiuni procesuale în vederea stabilirii circumstanțelor faptei, planificării și organizării activității procesuale în continuare etc.

Este de menționat și faptul că, potrivit art. 58 alin. (3) pct. 6) CPP, victima este în drept să depună cerere pentru a fi recunoscută în calitate de parte civilă, iar în coraport cu prevederile art. 112 alin. (1) CPP, aceasta, în cazul recunoașterii în calitate de parte civilă, va putea fi audiată, însă nu ca victimă a infracțiunii, ci ca parte civilă. Acest fapt nu este unul logic, or, persoana care a suferit în urma infracțiunii este victimă, iar recunoașterea ei ca parte civilă este doar un drept, de care victima, la propria sa dorință, poate sau nu beneficia de el. S-ar prezuma că, legea procesual penală, pentru ca victima să fie audiată, o impune să depună cereri pentru a fi recunoscută fie în calitate de parte vătămată, fie în calitate de parte civilă, ceea ce subminează victima ca parte în proces.

Însă și aici există divergențe. Potrivit art. 112 alin. (2) CPP, *partea civilă poate fi ascultată în calitate de martor privind circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzei penale, aplicându-se în mod corespunzător dispozițiile ce se referă la audierea martorului*. Nu putem fi de acord cu această prevedere, deoarece victima nu poate fi audiată în calitate de martor. Or, victima este persoana căreia prin infracțiune i s-a cauzat daune, iar martorul este persoana care posedă informații cu privire la vreo circumstanță care urmează să fie constatată în cauză. Martorului nu i se aduc cereva daune prin infracțiune. Victima (*partea acuzării*) poate fi audiată în condițiile audierii martorului

planations. If, according to art. 60 paragraph (1) point 2) of the Code of Criminal Procedure, the injured party has such a right, then that of the victim is not regulated in art. 58 of the Code of Criminal Procedure, which is a legislative loophole that affects the rights of the victim. For these reasons, in order to comply with the provisions of art. 19 of the Code of Criminal Procedure and art. 6 of the ECHR, we are of the opinion that the victim can be heard in criminal proceedings, has the right to give explanations and statements in connection with the notification submitted to the criminal investigation body, as well as on the circumstances of the deed in connection with this quality. Moreover, the victim's statements are primary information for the investigation of the committed deed, and sometimes even unique, due to the volume of which the criminal investigation body can perform other procedural actions in order to establish the circumstances of the deed, plan and organize further proceedings, etc.

It is also worth mentioning that, according to art. 58 paragraph (3) point 6) of the Code of Criminal Procedure, the victim has the right to apply to be recognized as a civil party, and in accordance with the provisions of art. 112 paragraph (1) of the Code of Criminal Procedure, the victim, in the case of recognition as a civil party, may be heard, but not as a victim of the crime, but as a civil party. This is not a logical fact, or the person who suffered as a result of the crime is a victim, and its recognition as a civil party is only a right, which the victim, at his own will, may or may not benefit from it. It would be presumed that the criminal procedural law, in order for the victim to be heard, requires her to file applications to be recognized either as an injured party or as a civil party, which undermines the victim as a party to the proceedings.

But here also there are divergences. According to art. 112 paragraph (2) of the Code of Criminal Procedure, *the civil party may be heard as a witness regarding the circumstances that are important for the settlement of the criminal case, applying accordingly the provisions regarding the hearing of the witness*. We cannot agree with this provision, because the victim cannot be heard as a witness. However, the victim is the person who has been harmed by the offense, and the witness is the person who has information about any circumstance to be found in the case. No damage is caused to the witness by the crime. The victim (*prosecution*

lui, dar nu în calitate de martor (*alți participanți la proces*). Mai mult ca atât, în calitate de parte civilă poate fi recunoscută și partea vătămată. Respectiv, partea vătămată nu este audiată în calitate de martor, ci în calitate de parte vătămată.

Pentru a face o claritate, propunem modificarea și completarea art. 58 CPP, astfel încât legea să prevadă concret dreptul victimei de a face declarații și explicații în cadrul procesului penal. La fel, propunem modificarea și completarea art. 93, alin. (2) pct. 1) CPP, astfel încât în calitate de probe să fie admise și declarațiile victimei. Totodată, suntem de părerea că art. 111 CPP trebuie să fie și el modificat și completat, întrucât să cuprindă declarațiile și audierea victimei, fie legea procesual penală să prevadă aceste deziderate într-o norma aparte. Propunem ca sintagma „*în calitate de martor*” să fie exclusă din prevederea art. 112 alin. (2) CPP. În aceeași ordine de idei, propunem modificarea și completarea art. 312 și 313 din Codul penal, astfel încât victima să fie pasibilă de răspunderea penală pentru prezentarea, cu bunăștiință, a declarației mincinoase, refuzul sau eschivarea de a face declarații în cadrul urmăririi penale sau al cercetării judecătorești. Urmând aceeași logică, propunem modificarea și completarea art. 314 Cod penal, încât să fie pasibilă de răspundere penală persoana care a determinat victima la depunerea de declarații mincinoase.

Audierea părții vătămate. Recunoașterea și audierea părții vătămate poate fi dispusă și, respectiv, efectuată atât până la începerea urmăririi penale, cât și după. Or, potrivit art. 59, 60, 111, 255, 279 CPP aceste acțiuni pot fi efectuate până la începerea urmăririi penale, deoarece normele respective nu pun careva interdicții în acest sens, adică legea nu prevede altfel (obligația de a fi efectuate în cadrul urmăririi penale). Mai mult ca atât, partea vătămată este audiată potrivit dispozițiilor ce se referă la declarațiile și audierea martorului.

Audierea părții civile și a părții civilmente responsabile. Audierea acestor părți se va efectua doar după începerea urmăririi penale. Or, potrivit art. 112 alin. (1) CPP, *declarațiile și audierea părții civile și părții civilmente responsabile se fac conform dispozițiilor ce se referă la audierea învinutului, fiind aplicate în mod corespunzător.* Astfel,

party) may be heard under the conditions of the hearing of the witness, but not as a witness (*other participants in the process*). Moreover, the injured party can also be recognized as a civil party. Respectively, the injured party is not heard as a witness, but as an injured party.

To make it clear, we propose to amend and supplement art. 58 of the Code of Criminal Procedure, so that the law concretely provides for the victim's right to make statements and explanations in criminal proceedings. Likewise, we propose the amendment and completion of art. 93, paragraph (2) pt. 1) of the Code of Criminal Procedure, so that the victim's statements could be also admitted as evidence. At the same time, we are of the opinion that art. 111 of the Code of Criminal Procedure must also be amended and supplemented, as it should include the statements and hearing of the victim, or the criminal procedural law should provide for these desiderata in a special rule. We propose that the phrase “*as a witness*” to be excluded from the provision of art. 112 paragraph (2) of the Code of Criminal Procedure. In the same order of ideas, we propose the amendment and completion of art. 312 and 313 of the Criminal Code, so that the victim is liable to criminal liability for knowingly submitting a false statement, refusing or avoiding to make statements in criminal proceedings or judicial investigation. Following the same logic, we propose the modification and completion of art. 314 of the Criminal Code, so that the person who determined the victim to file false statements is liable to criminal liability.

Hearing of the injured party. The recognition and hearing of the injured party may be ordered and, respectively, carried out both before the beginning of the criminal investigation and after. Or, according to art. 59, 60, 111, 255, and 279 of the Code of Criminal Procedure these actions can be carried out until the beginning of the criminal investigation, because the respective norms do not impose any prohibitions in this respect, i.e. the law does not provide otherwise (the obligation to be carried out in the criminal investigation). Moreover, the injured party is heard in accordance with the provisions relating to the statements and hearing of the witness.

Hearing of the civil party and the civilly liable party. These parties will be heard only after the beginning of the criminal investigation. Or, according to art. 112 paragraph (1) of the Code

dispozițiile ce se referă la audierea învinutului se aplică doar în faza de urmărire penală. Plus la aceasta, art. 112 alin. (2) CPP reglementează faptul că, *partea civilă poate fi ascultată în calitate de martor privind circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzei penale, aplicându-se în mod corespunzător dispozițiile ce se referă la audierea martorului.*

O dată ce partea civilă este audiată privind circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzei penale, se desprinde că aceasta poate fi audiată doar după începerea urmăririi penale (a se vedea explicațiile ce țin de modalitățile speciale de audiere a martorilor, precum și în cazurile speciale de audiere a martorilor minori).

Cât privește prevederile „*partea civilă poate fi ascultată în calitate de martor*” din art. 112 alin. (2) CPP, venim cu următoarele obiecții. Astfel, considerăm că partea civilă nu poate fi audiată în calitate de martor în procesul penal. Aceasta face parte din *partea acuzării*, iar martorul face parte din *alți participanți la proces*. Totodată, potrivit art. 61 alin. (1) CPP, *parte civilă este recunoscută persoana fizică sau juridică în privința căreia există suficiente temeiuri de a considera că în urma infracțiunii i-a fost cauzat un prejudiciu material sau moral...* Respectiv, apriorie nu-i poate fi schimbat statutul din parte civilă în martor, or, sunt părți diferite în procesul penal. În același timp, dacă să urmărim cu atenție drepturile și obligațiile acestor părți, putem observa faptul că partea civilă poate să formuleze *cereri de recuzare a persoanei care efectuează urmărirea penală, a judecătorului, procurorului, expertului, interpretului, traducătorului, grefierului* (art. 62 alin. (1) pct. 3 CPP), *să ia cunoștință de materialele cauzei penale din momentul încheierii urmăririi penale, să noteze orice date din dosar care se referă la acțiunea civilă* (art. 62 alin. (1) pct. 7) CPP), *să fie informată de organul de urmărire penală sau de instanță despre hotărârile adoptate care se referă la drepturile și interesele sale, să primească gratuit, la solicitarea sa, copii de pe aceste hotărâri, precum și copie de pe sentință, decizie sau de pe o altă hotărâre judecătorească definitivă* (art. 62 alin. (1) pct. 10) CPP etc. Aceste drepturi nu le are martorul, și atunci, de care drepturi va beneficia partea civilă în cazul în care ea va fi

of Criminal Procedure, *the statements and hearing of the civil party and the civilly liable party shall be made in accordance with the provisions relating to the hearing of the accused, being applied accordingly.* Thus, the provisions regarding the hearing of the accused will be applied only in the criminal investigation phase. In addition to these, art. 112 paragraph (2) of the Code of Criminal Procedure regulates that, *the civil party may be heard as a witness on the circumstances that are important for the resolution of the criminal case, properly applying the provisions relating to the hearing of the witness.*

Once the civil party is heard on the circumstances that are important for solving the criminal case, it follows that it can be heard only after the start of the criminal investigation (see explanations for special arrangements for the hearing of witnesses, as well as for special cases for the hearing of minor witnesses).

As for the provisions “*the civil party may be heard as a witness*” from art. 112 paragraph (2) of the Code of Criminal Procedure, we come with the following objections. Thus, we consider that the civil party cannot be heard as a witness in the criminal proceedings. This is part of *the prosecution side*, and the witness is part of *other participants in the process*. At the same time, according to art. 61 paragraph (1) of the Code of Criminal Procedure, *civil party is a natural or legal person in respect of whom there are sufficient grounds to consider that the crime has caused him material or moral damage...* Respectively, a priori, his status from civil party to witness cannot be changed, or, they are different parties in the criminal process. At the same time, if we look closely at the rights and obligations of these parties, we can see that the civil party *may file requests for recusal of the person conducting the criminal investigation, of the judge, prosecutor, expert, interpreter, translator, clerk* (art. 62 paragraph (1) point 3 of the Code of Criminal Procedure), *to get acquainted with the materials of the criminal case from the moment of concluding the criminal investigation, to note any data from the file that refer to the civil action* (art. 62 paragraph (1) point 7) of the Code of Criminal Procedure), *be informed by the criminal investigation body or the court of the decisions adopted relating to his rights and interests, to receive free of charge, at his request, copies of these decisions, as well as a copy of the sentence, decision or other final court decision* (art. 62 paragraph (1) point 10) of the Code of Criminal Procedure) etc. The witness does not have these

audiată în calitate de martor? Legal ar trebuie să beneficieze de drepturile martorului, ceea ce este alogic și chiar ilegal, deoarece aceasta trebuie să beneficieze de drepturile sale conform calității de parte civilă.

În această ordine de idei, propunem ca legea procesual penală să reglementeze audierea părții civile în calitatea procesuală respectivă și nu în calitate de martor, fiind modificat și completat art. 112 alin. (2) CPP.

Confruntarea. Reieșind din prevederile art. 113 CPP în coroborare cu art. 279 CPP, suntem de părerea că confruntarea poate fi efectuată atât la faza verificării sesizării cu privire la infracțiune, cât și la faza de urmărire penală, în dependență de calitatea procesuală a părților care se confruntă. De exemplu, în cazul în care există divergențe între declarațiile a doi martori, a două părți vătămate, a două victime, a unui martor și victimă sau a unui martor și partea vătămată, confruntarea se va putea efectua până la începerea urmăririi penale. Atunci când există divergențe între declarațiilor unei părți și a bănuțului sau învinuitului, această acțiune procesuală se va efectua doar în faza de urmărire penală. Prin urmare, confruntarea se va efectua la acea fază în care persoana obține statutul procesual și poate fi audiată potrivit statutului său.

Verificarea declarațiilor la locul infracțiunii. Această acțiune procesuală va fi efectuată după începerea urmăririi penale, deoarece potrivit art. 114 CPP este vorba despre locul infracțiunii. Prin urmare, organul de urmărire penală deja a verificat sesizarea cu privire la infracțiune și a constatat bănuția rezonabilă cu privire la comiterea faptei penale. Mai mult ca atât, sintagma „*probe în cauza penală*” de la art. 114 alin. (3) CPP impune imperativitatea efectuării acțiunii la faza de urmărire penală.

Ținând cont de argumentele invocate *supra* privitor la victima infracțiunii și audierea acesteia, propunem ca art. 114 CPP să fie modificat și completat astfel încât să fie posibilă verificarea și precizarea declarațiilor victimei.

Aplicarea înregistrărilor audio sau video la audierea persoanelor. Această acțiune se va efectua atât până la începerea urmăririi penale, cât și

rights, and then, what rights will the civil party enjoy if he is heard as a witness? Legally he should enjoy the rights of the witness, which is illogical and even illegal, because he must enjoy his rights as a civil party.

In this order of ideas, we propose that the criminal procedural law should regulate the hearing of the civil party in the respective procedural capacity and not as a witness, being modified and completed art. 112 paragraph (2) of the Code of Criminal Procedure.

Confrontation. Proceeding from the provisions of art. 113 of the Code of Criminal Procedure in conjunction with art. 279 of the Code of Criminal Procedure, we are of the opinion that the confrontation can be carried out both at the phase of verification of the notification regarding the crime, and at the phase of criminal investigation, depending on the procedural quality of the parties facing. For example, if there are discrepancies between the statements of two witnesses, two injured parties, two victims, a witness and victim or a witness and the injured party, the confrontation may take place until the beginning of the criminal investigation. When there are discrepancies between the statements of a party and the suspect or accused person, this procedural action will be carried out only in the criminal investigation phase. Therefore, the confrontation will take place at that stage in which the person obtains the procedural status and can be heard according to his state.

Verification of statements at the crime scene. This procedural action will be carried out after the beginning of the criminal investigation, because according to art. 114 of the Code of Criminal Procedure it is about the place of the crime. Therefore, the criminal investigation body has already verified the notification of the crime and found the reasonable suspicion of committing the criminal act. Moreover, the phrase “*evidence in criminal proceedings*” of the art. 114 paragraph (3) of the Code of Criminal Procedure imposes the imperative to carry out the action at the stage of criminal investigation.

Taking into account the arguments invoked *above* regarding the victim of the crime and its hearing, we propose that art. 114 of the Code of Criminal Procedure to be amended and supplemented so that it is possible to verify and specify the victim's statements.

Applying audio or video recordings to people

după începerea acesteia, în dependență de statutul persoanei care este audiată (art. 115 CPP). De exemplu, martorul sau partea vătămată va putea fi audiată cu aplicarea și până la începerea urmăririi penale, pe când în cazul bănuțului sau învinuțului doar până începerea urmăririi penale.

Întrucât am propus ca victima infracțiunii să fie audiată în condițiile audierii martorului, propunem modificarea și completarea art. 115 CPP, astfel încât să fie posibilă aplicarea înregistrărilor audio sau video la audierea victimei. Totodată, considerăm oportun sintagma „audio sau video” să fie substituită cu sintagma „audio sau/și video”, deoarece se prezumă faptul că înregistrarea video nu presupune și înregistrarea audio.

Prezentarea persoanei spre recunoaștere. Acțiunea procesuală respectivă, reieșind din prevederile art. 116, 279 CPP, poate fi efectuată la faza verificării sesizării cu privire la infracțiune, precum și la faza urmăririi penale, în dependență de statutul persoanei căreia i s-a prezentat spre recunoaștere persoana. În cazul în care este necesar de a prezenta o persoană spre recunoaștere martorului sau părții vătămate, acțiunea procesuală se va putea efectua și până la începerea urmăririi penale. În cazul în care este necesar de a prezenta o persoană spre recunoaștere bănuțului sau învinuțului, această acțiune procesuală se va efectua doar în cadrul urmăririi penale.

În ce privește victima infracțiunii, propunem modificarea și completarea art. 116 CPP, întrucât victima să poată, ca și partea vătămată sau martorul, să participe la această acțiune procesuală. Or, este logic acest fapt, deoarece ea este persoana care a suferit în urma comiterii infracțiunii în privința sa. Deci, martorul poate să participe, iar victima nu?, deși, interesul ultimei trebuie să fie protejat în virtutea art. 19 CPP și art. 6 CEDO.

Prezentarea obiectelor spre recunoaștere. Această acțiune procesuală se va efectua potrivit explicațiilor expuse la prezentarea persoanei spre recunoaștere, implicit cu propunerea referitoare la victimă (modificarea și completarea art. 117 CPP).

Cercetarea la fața locului. Această acțiune procesuală poate fi efectuată până la începerea urmăririi penale. Există situații când cercetarea la

hearing. This action will be carried out both before the beginning of the criminal investigation and after its beginning, depending on the status of the person being heard (art. 115 of the Code of Criminal Procedure). For example, the witness or the injured party may be heard with the application until the beginning of the criminal investigation, while in the case of the suspect or accused only after the initiation of the criminal investigation.

Since we proposed that the victim of the crime be heard under the conditions of hearing the witness, we propose to amend and supplement art. 115 of the Code of Criminal Procedure, so that it is possible to apply audio or video recordings to the victim's hearing. At the same time, we consider it appropriate to replace the phrase “audio or video” with the phrase “audio and / or video”, because it is assumed that video recording does not involve audio recording.

Presentation of the person for recognition. The respective procedural action, arising from the provisions of art. 116, 279 of the Code of Criminal Procedure, can be carried out at the stage of verifying the notification regarding the crime, as well as at the stage of criminal prosecution, depending on the status of the person to whom the person was presented for recognition. If it is necessary to present a person for the recognition of the witness or the injured party, the procedural action may be carried out until the beginning of the criminal investigation. If it is necessary to present a person for the recognition of the suspect or accused, this procedural action will be carried out only in the context of the criminal investigation.

Regarding the victim of the crime, we propose to amend and supplement art. 116 of the Code of Criminal Procedure, as the victim can, like the injured party or the witness, participate in this procedural action. However, this is logical, because he is the person who suffered as a result of the crime against him. So the witness can participate and the victim can't?, although, the interest of the latter must be protected by virtue of art. 19 of the Code of Criminal Procedure and art. 6 of the ECHR.

Presentation of objects for recognition. This procedural action will be carried out according to the explanations presented at the presentation of the person for recognition, implicitly with the proposal regarding the victim (modification and completion of art. 117 of the Code of Criminal Procedure).

fața locului poate fi efectuată și la faza urmăririi penale.

Examinarea corporală. Examinarea corporală, în unele cazuri, poate fi efectuată la faza verificării sesizării cu privire la infracțiune, iar în altele, în mod obligatoriu, la faza de urmărire penală. De exemplu, atunci când este necesară examinarea corporală a martorului sau a părții vătămate și aceștia au dat consimțământul în acest sens, acțiunea va putea fi efectuată și până la începerea urmăririi penale. În cazul în care este necesară efectuarea acțiunii procesuale respective în privința bănuțului sau învinutului, examinarea corporală a acestora se va efectua doar la faza urmăririi penale. Totodată, în cazul în care martorul sau partea vătămată nu au dat consimțământul în vederea examinării sale corporale, acțiunea respectivă se va efectua în baza ordonanței, cu autorizarea judecătorului de instrucție, iar în baza art. 279 alin. (1) CPP în coroborare cu art. 119 CPP, acțiunea se va efectua imperativ doar după începerea urmăririi penale.

Având în vedere argumentele privitoare la victima infracțiunii și audierea acesteia, propunem ca art. 119 CPP să fie modificat și completat astfel încât să fie posibilă examinarea corporală a victimei în condițiile prevăzute la martor și partea vătămată.

Examinarea cadavrului. Acțiunea respectivă se va efectua atât la faza de verificare a sesizării cu privire la infracțiune, cât și la faza urmăririi penale, în dependență de timpul depistării cadavrului (până la începerea sau după începerea urmăririi penale).

Exhumarea cadavrului. În conformitate cu prevederile art. 121 alin. (1) CPP, *exhumarea cadavrului se face în baza ordonanței motivate a organului de urmărire penală, cu autorizarea judecătorului de instrucție și cu înștiințarea rudelor.* Respectiv, potrivit art. 279 alin. (1) CPP, exhumarea cadavrului se va efectua doar în cadrul fazei de urmărire penală.

Reconstituirea faptei. Analizând prevederile art. 122 CPP, ajungem la concluzia că acesta nu impune interdicții privitor la efectuarea acțiunii de reconstituire a faptei până la începerea urmăririi penale. În această ordine de idei, acțiunea

On-site research. This procedural action can be carried out until the beginning of the criminal investigation. There are situations when the on-site investigation can also be carried out during the criminal investigation phase.

Body examination. The physical examination, in some cases, may be carried out at the stage of verifying the notification regarding the crime, and in others, compulsory, at the stage of criminal prosecution. For example, when the physical examination of the witness or injured party is necessary and they have given their consent, the action may be carried out until the start of the criminal investigation. If it is necessary to carry out the respective procedural action in respect of the suspect or accused, their physical examination will be carried out only at the stage of the criminal investigation. At the same time, if the witness or the injured party has not given his consent for his physical examination, the respective action will be carried out based on the ordinance, with the authorization of the investigating judge, and based on art. 279 paragraph (1) of the Code of Criminal Procedure in conjunction with art. 119 of the Code of Criminal Procedure, the action will be carried out imperatively only after the start of the criminal investigation.

Considering the arguments regarding the victim of the crime and his hearing, we propose that art. 119 of the Code of Criminal Procedure to be amended and supplemented so that the physical examination of the victim could become possible under the conditions laid down in the witness and the injured party.

Examination of the corpse. The respective action will be carried out both at the verification phase of the notification regarding the crime, and at the phase of the criminal investigation, depending on the time of detecting the corpse (until the beginning or after the beginning of the criminal investigation).

Exhumation of the corpse. In accordance with art. 121 paragraph (1) of the Code of Criminal Procedure, *the exhumation of the corpse is made on the basis of the motivated ordinance of the criminal investigation body, with the authorization of the investigating judge and with the notification of the relatives.* Respectively, according to art. 279 paragraph (1) of the Code of Criminal Procedure, the exhumation of the corpse will be carried out only during the criminal investigation phase.

Reconstruction of the deed. Analyzing the pro-

respectivă s-ar putea efectua la faza verificării sesizării cu privire la infracțiune. Totuși, suntem de părere că acțiunea vizată poate fi efectuată doar după începerea urmăririi penale, deoarece este necesar a clarifica cine participă la reconstituirea faptei și ce presupune această acțiune procesuală. În primul rând, la această acțiune subiectul principal este făptuitorul, care până la începerea urmăririi penale nu are nici un statut procesual și, respectiv, nu putem efectua nici o acțiune cu participarea acestuia. Prin făptuitor, în norma discutată, probabil se are în vedere bănuitul sau învinuitul. Totodată, reconstituirea faptei presupune reproducerea acțiunilor, situației sau a altor circumstanțe în care s-a produs fapta. Prin urmare, organul de urmărire penală deja a ajuns la concluzia că există bănuiala rezonabilă cu privire la comiterea infracțiunii, a început urmărirea penală și, respectiv, a recunoscut făptuitorul în calitate de bănuit sau învinuit, ba chiar și la audiat, iar pentru a clarifica unele circumstanțe se procedează la reproducerea acțiunilor etc.

Pentru a nu da posibilitatea interpretărilor ambigui, propunem substituția cuvântului „făptuitorului” cu sintagma „bănuitul, învinuitului” din art. 122 CPP.

Experimentul în procedură de urmărire penală. Acțiunea menționată se va efectua doar după începerea urmăririi penale, deoarece chiar din denumirea normei procesuale (art. 123 CPP) reiese că acțiunea se va efectua în faza de urmărire penală. Mai mult ca atât, art. 123 CPP prevede expres sintagma de „cauza penală”.

Percheziția. În temeiul art. 125 CPP, percheziția se va efectua doar în faza de urmărire penală. În primul rând, este vorba despre căutarea obiectelor etc. dobândite de pe urma infracțiunii, precum și a documentelor etc. care ar putea avea importanță pentru *cauza penală*. În al doilea rând, acțiunea respectivă se va efectua *cu autorizarea judecătorului de instrucție*, ceea ce potrivit art. 279 alin. (1) CPP, acest fapt poate avea loc doar în cadrul urmăririi penale. În aceeași ordine de idei, potrivit art. 128 alin. (2) CPP este în drept să intre în domiciliu sau în alte încăperi *persoana care efectuează urmărirea penală* (avându-se în vedere că urmărirea penală a fost începută).

visions of art. 122 of the Code of Criminal Procedure, we conclude that it does not impose prohibitions on carrying out the act of reconstitution of the deed until the beginning of the criminal investigation. In this context, the action could be taken at the stage of verifying the notification of the offense. However, we are of the opinion that the targeted action can be carried out only after the beginning of the criminal investigation, because it is necessary to clarify who participates in the reconstruction of the deed and what this procedural action entails. First of all, the main subject in this action is the perpetrator, who until the beginning of the criminal investigation has no procedural status and, respectively, we cannot carry out any action with his participation. By the perpetrator, in the discussed norm, the suspect or the accused is probably considered. At the same time, the reconstruction of the deed involves the reproduction of the actions, situation or other circumstances in which the deed occurred. Therefore, the criminal investigation body has already concluded that there is a reasonable suspicion that the crime was committed, initiated the criminal investigation and, respectively, recognized the perpetrator as a suspect or accused, and even at hearing, and in order to clarify some circumstances, the actions are reproduced, etc.

In order not to allow ambiguous interpretations, we propose the substitution of the word “perpetrator” with the phrase “suspect, accused” from art. 122 of the Code of Criminal Procedure.

The experiment within the criminal investigation procedure. The mentioned action will be carried out only after the beginning of the criminal investigation, because even from the name of the procedural norm (art. 123 of the Code of Criminal Procedure) it appears that the action will be carried out in the criminal investigation phase. Moreover, art. 123 of the Code of Criminal Procedure expressly provides the phrase “criminal case”.

Search. Pursuant to art. 125 of the Code of Criminal Procedure, the search will be carried out only in the criminal investigation phase. First of all, it is about searching for objects, etc. acquired from the *crime*, as well as documents, etc. which could be important for the *criminal case*. Secondly, the respective action will be carried out with the *authorization of the investigating judge*, which according to art. 279 paragraph (1) of the Code of Criminal Procedure can take place only during the criminal investigation. In the same order of ideas, according to art. 128 paragraph (2) of the

Percheziția corporală la fel se va efectua doar după începerea urmăririi penale, deoarece art. 130 alin. (1) CPP expres prevede că acțiunea respectivă este o acțiune de urmărire penală.

Există o problemă destul de mare, după noi, în ceea ce privește efectuarea percheziției în cazurile ce nu suferă amânare sau în caz de delict flagrant. Potrivit art. 125 alin. (4) CPP, în aceste cazuri *percheziția se poate efectua în baza unei ordonanțe motivate a procurorului, fără autorizația judecătorului de instrucție, urmînd ca acestuia să i se prezinte imediat, dar nu mai tîrziu de 24 de ore de la terminarea percheziției, materialele obținute în urma percheziției, indicîndu-se motivele efectuării ei.* Considerăm că o dată ce această acțiune se efectuează în exclusivitate în baza ordonanței procurorului ar putea fi încălcat principiul operativității, iar probele în vederea soluționării juste a cauzei penale ar putea fi de negăsit sau distruse.

De exemplu, într-o cauză penală gestionată de organul de urmărire penală instituit în cadrul IP Centru a fost autorizată percheziția la domiciliul cet. X, situat în satul Giurgiulești, unde sunt probe că bunurile sustrate se află anume în locul indicat. În timpul efectuării percheziției, fără participarea procurorului, organul de urmărire penală a obținut probe ce denotă prezența bunurilor sustrate la o altă adresă (ca pildă, la vecin, fie făptuitorul a ascuns bunurile la o rudă), iar percheziția la adresa nouă este necesară. Cum va proceda organul de urmărire penală? Potrivit legii, acesta trebuie să aibă ordonanța motiva a procurorului. Ofițerul de urmărire penală telefonează procurorul și îl anunță despre necesitatea efectuării percheziției la o altă adresă. Procurorul, fiind în mun. Chișinău, emite această ordonanță și o expediază ofițerului de urmărire penală pe careva aplicații ale telefonului. După noi, această acțiune nu este legală, deoarece procurorul, la acel moment, nu poate să-și motiveze ordonanța fiindcă nu are fizic probele care denotă necesitatea efectuării percheziției la o nouă adresă, iar în al doilea rând, ofițerul este obligat să aibă ordonanța originală, să se convingă că aceasta a fost emisă și semnată de procurorul care conduce cu urmărirea penală și să transmită o copie persoanei în a cărui domiciliu se face percheziția. Se prezumă

Code of Criminal Procedure the person conducting the criminal investigation is entitled to enter the domicile or other rooms (given that the criminal investigation has been initiated).

The body search will also be carried out only after the beginning of the criminal investigation, because art. 130 paragraph (1) of the Code of Criminal Procedure expressly provides that the action in question is a criminal prosecution.

There is a rather big problem, in our opinion, regarding the search in cases that do not suffer postponement or in case of flagrant crime. According to art. 125 paragraph (4) of the Code of Criminal Procedure, in these cases *the search may be carried out on the basis of a reasoned order of the prosecutor, without the authorization of the investigating judge, and shall be presented immediately, but not later than 24 hours after the search, the materials obtained after the search, indicating the reasons performing it.* We consider that once this action is carried out exclusively on the basis of the prosecutor's order, the principle of efficiency could be violated, and the evidence for the fair settlement of the criminal case could be untraceable or destroyed.

For example, in a criminal case managed by the criminal investigation body set up within the PI Center, the search of the X home was authorized, located in the village of Giurgiulești, where there is evidence that the stolen goods are in the indicated place. During the search, without the participation of the prosecutor, the criminal investigation body obtained evidence indicating the presence of the stolen goods at another address (for example, to the neighbor, either the perpetrator hid the goods from a relative), and the search of the new address is necessary. How will the criminal investigation body proceed? According to the law, it must have the ordinance motivated by the prosecutor. The prosecuting officer calls the prosecutor and informs him of the need to search the other address. The prosecutor, being in Chisinau, issues this ordinance and sends it to the criminal investigation officer on some applications of the phone. According to us, this action is not legal, because the prosecutor, at that time, cannot motivate his order because he does not have the physical evidence that indicates the need to search a new address, and secondly, the officer is required to have the order to prove that it was issued and signed by the prosecutor leading the criminal investigation and to send a copy to the person in whose domicile the search is being made. It is presumed that the prosecutor issues the order

că, procurorul emite ordonanța, iar ofițerul o primește în temeiul unor discuții telefonice și nu a probelor sau temeiurilor de efectuare a acestei acțiuni procesuale.

Există și situații când procurorii emit ordonanțele de percheziție, în aceste cazuri, însă atunci când este necesară mențiunea adresei sau a persoanei lăsând loc liber, astfel încât dacă apare o situație de genul menționat mai sus, ofițerul de urmărire penală să poată introduce datele cu stiloul. Acest fapt este și el unul ilegal, contravine prevederilor art. 255, 125, 128 CPP. De exemplu, în cadrul cauzei penale nr. 2017670151 a fost emisă o astfel de ordonanță, însă judecătorul de instrucție a respins demersul procurorului privind legalizarea acestei acțiuni procesuale, pe motivele expuse și care au fost invocate de apărare. Declarând recuz asupra încheierii judecătorului de instrucție, Curtea de Apel Chișinău, în dosarul 13r-16/18 (02-11r-1435-22012018), la 30.01.2018, a emis Decizia cu privire la respingerea ca inadmisibil a recursului procurorului, lăsând în vigoare hotărârea primei instanțe.

Din cele expuse, se impune modificarea și completarea art. 125 CPP, astfel încât să permită organului de urmărire penală emiterea ordonanței motivate în cazurile ce nu suferă amânare sau în caz de delict flagrant. Or, până la urmă procurorul și judecătorul de instrucție vor verifica legalitatea acestei acțiuni.

Ridicarea de obiecte și documente. Acțiunea respectivă, în temeiul art. 126, 279 CPP, poate fi efectuată și până la începerea urmăririi penale. Atunci când este necesară ridicarea de obiecte și documente în localurile misiunilor diplomatice, reieșind din prevederile art. 129 CPP, această acțiune se va efectua doar în cadrul urmăririi penale.

Totodată, în cadrul urmăririi penale se va efectua și ridicarea documentelor ce conțin informații care constituie secret de stat, comercial, bancar, precum și ridicarea informației privind convorbirile telefonice. Or, potrivit art. 126 alin. (2) CPP această acțiune care are ca obiect documentele respective se face numai cu autorizația judecătorului de instrucție, iar potrivit art. 279 alin. (1) CPP, aceasta are loc doar la faza urmă-

and the officer receives it on the basis of telephone conversations and not on the evidence or grounds for carrying out this procedural action.

There are also situations when prosecutors issue search warrants, in these cases, but when it is necessary to mention the address or the person leaving a vacancy, so that if a situation like the one mentioned above occurs, the criminal investigation officer can introduce the data with the pen. This fact is also an illegal one, contrary to the provisions of art. 255, 125, 128 of the Code of Criminal Procedure. For example, in the criminal case no. 2017670151 such an order was issued, but the investigating judge rejected the prosecutor's request regarding the legalization of this procedural action, on the reasons set out and which were invoked by the defense. Declaring recusal on the conclusion of the investigating judge, the Chisinau Court of Appeal, in the case 13r-16/18 (02-11r-1435-22012018), on 30.01.2018, issued the Decision on the rejection as inadmissible of the prosecutor's appeal, leaving in force the decision of the first instance.

From the above, it is necessary to amend and supplement art. 125 of the Code of Criminal Procedure, to allow the criminal investigation body to issue a reasoned order in cases that do not suffer postponement or in case of flagrante delicto. Or, in the end, the prosecutor and the investigating judge will verify the legality of this action.

Seizure of items and documents. The respective action, pursuant to art. 126, 279 of the Code of Criminal Procedure, can be performed until the beginning of the criminal investigation. When it is necessary to pick up objects and documents in the premises of diplomatic missions, according to the provisions of art. 129 of the Code of Criminal Procedure, this action will be carried out only within the framework of criminal prosecution.

At the same time, during the criminal investigation, the documents containing information that constitutes a state, commercial, banking secret will be collected, as well as the information regarding the telephone conversations. Or, according to art. 126 paragraph (2) of the Code of Criminal Procedure this action which has as object the respective documents would be made only with the authorization of the investigating judge, and according to art. 279 paragraph (1) of the Code of Criminal Procedure, this takes place only at the stage of criminal investigation.

Special investigative measures. In accordance with art. 132¹ paragraph (1) of the Code of Crimi-

rii penale.

Măsurile speciale de investigații. În conformitate cu prevederile art. 132¹ alin. (1) CPP, *activitatea specială de investigații reprezintă totalitatea de acțiuni de urmărire penală cu caracter public și/ sau secret efectuate de către ofițerii de investigații în cadrul urmăririi penale numai în condițiile și în modul prevăzute de prezentul cod.* Din conținutul normei vizate, măsurile speciale de investigații se vor efectua doar în cadrul urmăririi penale.

Totuși, după noi, există o excepție în art. 135 CPP, care, controlul traserii sau primirii banilor, serviciilor ori a altor valori materiale sau nemateriale pretinse, acceptate, extorcate sau oferite, se poate realiza până la începerea urmăririi penale, adică la faza de verificare a sesizării cu privire la infracțiune.

Astfel, potrivit art. 135 alin. (3) CPP, *acțiunile de transmitere sau primire sub control a banilor, serviciilor ori a altor valori materiale sau nemateriale pretinse, acceptate, extorcate sau oferite, deși cad formal sub incidența infracțiunii, în mod separat nu constituie infracțiune și se realizează doar în scop de identificare a intențiilor și de verificare a sesizării cu privire la săvârșirea infracțiunii care a început pînă la sau în afara implicării organelor indicate la alin. (2).*

Din conținut acestei norme, această măsură specială de investigații se realizează *doar în scop de identificare a intențiilor și de verificare a sesizării cu privire la săvârșirea infracțiunii.* Prin urmare, desprindem că măsura specială de investigații din discuție poate fi efectuată doar la faza de verificare a sesizării cu privire la infracțiune, adică în vederea stabilirii bănuielii rezonabile cu privire la infracțiune. Cu alte cuvinte, identificarea intențiilor și verificarea sesizării are ca scop stabilirea circumstanțelor enunțate, conform cărora organul de urmărire penală trebuie să decidă dacă este cazul de a începe urmărirea penală sau să constate circumstanțele care exclud urmărirea penală.

Bineînțeles, vor fi multe discuții contradictorii, deoarece art. 132¹ alin. (1) CPP prevede expres faptul că activitatea specială de investigații se realizează doar în cadrul urmăririi penale. Însă, art. 135 CPP este o normă specială în raport cu art. 132¹ CPP, care poartă un caracter general. Respectiv, în cazul în care există concurență într-

nal Procedure, the special investigation activity represents the totality of public and / or secret criminal investigation actions carried out by the investigation officers within the criminal investigation only under the conditions and in the manner provided by this code. From the content of the rule in question, the special investigative measures will be carried out only within the framework of the criminal investigation.

However, according to us, there is an exception in art. 135 of the Code of Criminal Procedure, by which, the control of the transmission or receipt of money, services or other material or immaterial values claimed, accepted, extorted or offered, can be performed until the beginning of the criminal investigation, i.e. at the verification phase of the notification regarding the crime.

Thus, according to art. 135 paragraph (3) of the Code of Criminal Procedure, *the actions of transmission or receipt under control of money, services or other material or immaterial values claimed, accepted, extorted or offered, although formally covered by the crime, separately do not constitute a crime and are performed only for the purpose of identifying intentions and to verify the notification regarding the commission of the crime that started before or outside the involvement of the bodies indicated in paragraph (2).*

From the content of this norm, this special measure of investigations is carried out *only for the purpose of identifying the intentions and verifying the notification regarding the commission of the crime.* Therefore, it follows that the special investigative measure in question can be carried out only at the stage of verifying the notification of the offense, i.e. in order to establish reasonable suspicion of the offense. In other words, the identification of intentions and the verification of the referral aim to establish the stated circumstances, according to which the criminal investigation body must decide whether it is appropriate to initiate criminal proceedings or to ascertain the circumstances that exclude the criminal investigation.

Of course, there will be many contradictory discussions, because art. 132¹ paragraph (1) of the Code of Criminal Procedure expressly provides that the special investigation activity is carried out only within the framework of the criminal investigation. However, art. 135 of the Code of Criminal Procedure is a special norm in relation to art. 132¹ of the Code of Criminal Procedure, which has a general character. Respectively, where there is competition in a general and special rule, the special rule applies.

o normă generală și specială, se aplică norma specială.

Constatările tehnico-științifică și medico legală. Așadar, din conținutul art. 139, 140 CPP, se desprinde faptul că constatarea tehnico-științifică și medico-legală, poate fi dispusă și până la începerea urmăririi penale. Acest fapt se dovedește prin dispunerea acestor constatări și de către organul de constatare, care este în drept a efectua acțiuni privind stabilirea bănuielii rezonabile cu privire la infracțiune și până la începerea procesului penal. Or, potrivit art. 6 pct. 1¹) CPP, *act de constatare este un document prin care organul de constatare consemnează orice acțiune premergătoare urmăririi penale în vederea stabilirii și confirmării bănuielilor rezonabile că a fost săvârșită o infracțiune.*

Dispunerea expertizelor. Dispunerea expertizelor se va efectua doar după începerea urmăririi penale. Acest fapt se argumentează prin sintagmele din art. 142 alin. (1) CPP, și anume: „cauza penală” și „persoana care efectuează urmărirea penală.” Respectiv, în acest caz legiuitorul are în vedere că urmărirea penală deja a fost începută. Totodată, la dispunerea expertizelor organul de urmărire penală este obligat să efectueze acțiuni premergătoare efectuării expertizei judiciare (art. 145 CPP) și la aceste acțiuni participă nu doar partea acuzării, ci implicit și cea a apărării (bănuitul, învinuitul etc.).

Colectarea mostrelor pentru cercetare comparativă. Reieșind din prevederile art. 154 alin. (1) CPP, *organul de urmărire penală este în drept să colecteze mostre care reflectă particularitățile omului viu, cadavrului, animalului, substanței, obiectului dacă investigarea lor are importanță pentru cauza penală.* Întrucât legislatorul folosește sintagma „cauza penală”, acțiunea respectivă va fi efectuată doar după începerea urmăririi penale. Mai mult ca atât, atunci când mostrele vor fi colectate de la bănuitul sau învinuit (art. 154 alin. (2) CPP).

Potrivit art. 279 alin. (2) CPP, *orice acțiune de urmărire penală în incinta unei unități publice sau private se poate efectua doar cu consimțământul conducerii sau al proprietarului acestei unități ori cu autorizația procurorului, iar în cazurile prevăzute de prezentul cod – cu autorizația judecătorului de instrucție.* Potrivit acestei norme, legiuitorul are în

Technical-scientific and medico-legal findings. Therefore, from the content of art. 139, 140 of the Code of Criminal Procedure, it follows that the technical-scientific and medico-legal finding can be ordered until the beginning of the criminal investigation. This fact is proved by the disposition of these findings and by the ascertaining body, which is entitled to carry out actions regarding the establishment of reasonable suspicion regarding the crime and until the beginning of the criminal trial. Or, according to art. 6 point 1¹) of the Code of Criminal Procedure, *act of ascertainment is a document by which the ascertaining body records any action prior to the criminal investigation in order to establish and confirm the reasonable suspicions that an offense has been committed.*

Arrangement of expertise. The disposition of the expertise will be carried out only after the beginning of the criminal investigation. This fact is argued by the phrases from art. 142 paragraph (1) of the Code of Criminal Procedure, namely: “criminal case” and “the person conducting the criminal investigation.” Respectively, in this case the legislator considers that the criminal investigation has already been started. At the same time, at the disposal of the expertise, the criminal investigation body is obliged to carry out actions prior to the judicial expertise (art. 145 of the Code of Criminal Procedure) and these actions involve not only the prosecution, but also the defense (the suspect, the accused, etc.).

Collection of samples for comparative research. Proceeding from the provisions of art. 154 paragraph (1) of the Code of Criminal Procedure, *the criminal investigation body is entitled to collect samples that reflect the particularities of the living person, the corpse, the animal, the substance, the object if their investigation is important for the criminal case.* As the legislator uses the phrase “criminal case”, the action will be carried out only after the start of the criminal investigation. Moreover, when the samples will be collected from the suspect or accused (art. 154 paragraph (2) of the Code of Criminal Procedure).

According to art. 279 paragraph (2) of the Code of Criminal Procedure, *any criminal prosecution action within a public or private unit may be carried out only with the consent of the leadership or the owner of this unit or with the authorization of the prosecutor, and in the cases provided by this code - with the authorization of the investigating judge.* According to this norm, the legislator considers

vedere acțiunile ce pot fi efectuate doar în cadrul urmăririi penale.

Cercetarea, percheziția, ridicarea de obiecte și alte acțiuni procesuale la domiciliu pot fi efectuate doar cu consimțământul persoanei domiciliate la adresa respectivă sau cu autorizația respectivă. În unele cazuri (de exemplu, cercetarea la fața locului în domiciliul victimei) aceste acțiuni se pot realiza la faza de verificare a sesizării cu privire la infracțiune, iar în altele (de exemplu, percheziția domiciliului bănuțului) sunt realizate doar în cadrul urmăririi penale, deoarece este necesară autorizarea judecătorului de instrucție.

În cazul infracțiunilor flagrante, precum și în cazurile ce nu suferă amânare, consimțământul sau autorizația prevăzute la alin. (2) și (3) ale art. 279 CPP nu sânt necesare, însă despre efectuarea acțiunilor respective este informat imediat, dar nu mai târziu de 24 de ore, procurorul sau, după caz, judecătorul de instrucție care urma să dea autorizația respectivă. Aceste acțiuni se vor efectua doar în cadrul urmăririi penale.⁶

Acțiunile de urmărire penală la sediile reprezentanțelor diplomatice și instituțiilor asimilate acestora, precum și în clădirile în care locuiesc membrii acestor reprezentanțe și instituții asimilate lor și familiile lor, se pot efectua numai de către procuror și numai la cererea sau cu consimțământul statului străin, exprimate de șeful reprezentanței diplomatice ori de conducătorul instituției asimilate reprezentanței diplomatice și în prezența acestora. Consimțământul pentru efectuarea acțiunilor de urmărire penală în condițiile art. 279 alin. (5) CPP se cere prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova și aceste acțiuni se efectuează în prezența unui reprezentant al Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova.⁷ Aceste acțiuni nu pot fi realizate în faza de verificare a sesizării cu privire la infracțiune, deci, respectiv, sunt realizate în cadrul urmăririi penale.

the actions that can be performed only during the criminal investigation.

Searching, seizure, picking up objects and other procedural actions at home may be carried out only with the consent of the person domiciled at the respective address or with the respective authorization. In some cases (for example, on-site investigation at the victim's home) these actions can be performed at the phase of verification of the notification regarding the crime, and in other cases (for example, the search of the suspect's home) are achieved only in the course of criminal proceedings, because the authorization of the investigating judge is necessary.

In the case of flagrant offenses, as well as in cases that do not suffer postponement, the consent or authorization provided in paragraphs (2) and (3) of art. 279 of the Code of Criminal Procedure are not necessary, but the prosecutor or, as the case may be, the investigating judge who was to give the respective authorization is informed immediately, but not later than during 24 hours, about the performance of the respective actions. These actions will be carried out only during the criminal investigation.⁶

Criminal prosecution at the headquarters of diplomatic missions and institutions assimilated to them, as well as in the buildings where the members of these representations and institutions assimilated to them and their families live, may be carried out only by the prosecutor and only at the request or with the consent of the foreign state, the head of the diplomatic mission or the head of the institution assimilated to the diplomatic mission and in their presence. The consent for carrying out the criminal investigation actions under the conditions of art. 279 paragraph (5) of the Code of Criminal Procedure is requested through the Ministry of Foreign Affairs and European Integration of the Republic of Moldova and these actions are carried out in the presence of a representative of the Ministry of Foreign Affairs and European Integration of the Republic of Moldova.⁷ These actions cannot be carried out in the phase of verification of the notification regarding the crime, so, respectively, they are carried out within the framework of the criminal investigation.

⁶ A se vedea art. 279 alin. (4) CPP.

⁷ A se vedea art. 279 alin. (5) CPP.

⁶See art. 279 paragraph (4) of the Code of Criminal Procedure.

⁷See art. 279 paragraph (5) of the Code of Criminal Procedure.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Codul de procedură penală al Republicii Moldova.
2. Hotărârea CtEDO Mătăsaru și Savițchi contra Moldovei din 02.11.2010 (cererea 38281/08).
3. Hotărârea CtEDO Guțu v. Moldova, nr. 20289/02, § 61, 7 iunie 2007.
4. Recomandarea nr. 38 a Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la acțiunile procesuale care pot fi efectuate din momentul sesizării sau autosesizării organului competent până la declanșarea urmăririi penale.
5. Materialele cauzei penale nr. 2017670151.
6. Decizia Curții de Apel Chișinău din 30.01.2018, emisă în dosarul 13r-16/18 (02-11r-1435-22012018).
7. https://www.hr-dp.org/files/2013/09/10/CASE_OF_TEIXEIRA_DE_CASTRO_v._PORTUGAL_.pdf
8. <https://cambodia.ohchr.org/sites/default/files/echrsource/Barber%20%20Messgu%20%20&%20Jabardo%20v.%20Spain%20%205b6%20Dec%201988%5d%20%5bEN%5d.pdf>

Despre autori:

Tudor OSOIANU,

*doctor în drept, profesor universitar,
Catedra „Procedură penală, criminalistică
și securitate informațională”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: tosoianu@gmail.com*

Dinu OSTAVCIUC,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
rector al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: ostavciuc@mail.ru*

About authors:

Tudor OSOIANU,

*PhD, university professor,
Chair “Criminal Procedure, Forensics
and Information Security”,
Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: tosoianu@gmail.com*

Dinu OSTAVCIUC,

*PhD, associate professor
rector of the Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: ostavciuc@mail.ru*

CZU 343.575

DOI 10.5281/zenodo.5652840

REGLEMENTĂRI DE DREPT COMPARAT PRIVIND INCRIMINAREA TRAFICULUI ILICIT DE DROGURI

Iurie LARII,

doctor în drept, profesor universitar

Marian NUCU,

doctor în drept

COMPARATIVE LAW REGULATIONS REGARDING INCRIMINATION OF ILLEGAL DRUG TRAFFICKING

Iurie LARII,

PhD, university professor

Marian NUCU,

PhD

Sistemul juridic al oricărui stat reflectă atitudinea față de problemele generate de criminalitate, inclusiv de fenomenul narcomaniei. Conștiente de pericolul pe care îl produc multiplele categorii de fapte antisociale, dublate de existența varietății sistemelor juridice, statele lumii, în vederea prevenirii unor dezechilibre procedurale, au luat măsuri menite să conducă la adaptarea unui nou cadru juridic, prin incriminarea de noi fapte privitoare la criminalitatea organizată, aderând la tratate, convenții și acorduri internaționale, europene, regionale sau bilaterale, în acest fel asigurându-se și cadrul instituțional focalizat pe prevenirea și combaterea traficului ilicit de droguri.

Cuvinte-cheie: trafic ilicit de droguri, substanțe narcotice, consum de droguri, comercializarea drogurilor, narcomanie, criminalitate organizată, politică antidrog.

The legal system of any state reflects the attitude towards the problems generated by crime, including the phenomenon of drug addiction. Aware of the danger posed by the multiple categories of antisocial acts, doubled by the existence of a variety of legal systems, the states of the world, in order to prevent procedural imbalances, have taken measures to lead to the adaptation of a new legal framework, by incriminating new facts regarding organized crime, adhering to international, European, regional or bilateral treaties, conventions and agreements, thus ensuring the institutional framework focused on preventing and combating illicit drug trafficking.

Keywords: illicit drug trafficking, narcotic substances, drug consumption, commercialization of drugs, drug addiction, organized crime, anti-drug policy.

Introducere. În prezent, traficul ilicit de droguri reprezintă o activitate criminală cu caracter transnațional, care acționează în conformitate cu legile economiei de piață, având drept scop imediat alimentarea centrelor de consum și, ca finalitate, obținerea unor profituri enorme. Aceasta presupune, în mod justificat, interesul statului de a-și orienta cât mai eficient propria politică în lupta antidrog, pentru apărarea sănătății cetățenilor săi și salvarea valorilor sociomorale. Însă fiecărui stat îi sunt specifice anumite particularități determinate de așezarea geografică, tradiții, religie, cultură și, nu în ultimul rând, de diversitatea și disponibilitatea drogurilor la un anumit moment.

Astfel, cercetarea comparată a criminalității

Introduction. At present, illicit drug trafficking is a transnational criminal activity, which acts in accordance with the laws of the market economy, with the immediate aim of supplying consumption centers and, as a finality, obtaining enormous profits. This justifiably presupposes the state's interest in orienting its own policy in the fight against drugs as effectively as possible, in order to defend the health of its citizens and save socio-moral values. But each state is specific to certain particularities determined by the geographical location, traditions, religion, culture and, last but not least, by the diversity and availability of drugs at a given time.

Thus, the comparative research of crime re-

ții legate de traficul ilicit de droguri permite de a evidenția soluțiile legislative centrate pe prevenirea și combaterea fenomenului narcomaniei în diferite state în funcție de particularitățile naționale ale sistemului de drept al fiecărui stat, existența unor obligații juridice pe plan internațional și la nivelul relațiilor interstatale, care depind de faptul dacă statul este exportator (producător), importator (consumator) sau stat de tranzitare a substanțelor narcotice.

Rezultate obținute și discuții. La statele cu o politică tolerantă față de consumul și circulația ilegală a substanțelor narcotice se referă Germania, Olanda, Italia, Spania și Elveția. Totuși legislația acestor state diferențiază categoriile de răspundere în funcție de tipul substanței narcotice. Respectiv statele au stabilit pedepse destul de severe pentru producerea și distribuția drogurilor „puternice” (LSD, heroina, cocaina, opiul etc.) și măsuri mai puțin severe pentru acțiunile cu substanțe narcotice „ușoare” (marijuana, hașișul etc.).

În *Germania* este în vigoare Legea privind circulația substanțelor narcotice (din 28 iulie 1981, cu modificările și completările ulterioare), care prevede răspundere penală pentru un șir de fapte, clasificate în funcție de gradul de pericol social pe care îl prezintă [1, p. 3-5]. În particular, sunt incriminate următoarele fapte: producerea ilegală a substanțelor narcotice (în proporții mari, care prezintă pericol pentru sănătatea și viața oamenilor, fie de către membrii formațiunilor criminale, fie în scop de înstrăinare); comercializarea substanțelor narcotice; introducerea în țară și păstrarea substanțelor narcotice în proporții mari etc. Pentru păstrarea drogurilor este prevăzută pedeapsa sub formă de privare de libertate pe un termen de la 1 la 4 ani sau amendă. În cazul în care persoana vinovată păstrează substanțe narcotice în proporții mari, aceasta poate fi privată de libertate pe un termen de la 1 la 15 ani [2].

Prezintă interes normele orientate spre atenuarea pedepsei sau chiar neaplicarea pedepsei în privința persoanelor care au săvârșit fapte care nu prezintă un pericol social semnificativ pentru societate, dacă există posibilitatea de a le trata de dependența față de substanțele narcotice. Esența lor constă în faptul că instanța de judecată poate să nu stabilească o astfel de pedeapsă, dacă persoana

lated to illicit drug trafficking allows to highlight the legislative solutions focused on preventing and combating the phenomenon of drug addiction in different states according to the national particularities of the legal system of each state, the existence of legal obligations internationally and the level of interstate relations, which depends on whether the state is an exporter (producer), importer (consumer) or state of transit of narcotic substances.

Results obtained and discussions. Germany, Netherlands, Italy, Spain and Switzerland are concerned with states with a policy of tolerance towards the illegal consumption and circulation of narcotic substances. However, the legislation of these states differentiates the categories of liability according to the type of narcotic substance. Those states have set fairly severe penalties for the production and distribution of “strong” drugs (LSD, heroin, cocaine, opium, etc.) and less severe measures for actions with “light” narcotics (marijuana, hashish, etc.).

The Law on the Movement of Narcotic Substances is in force in *Germany* (of 28 July 1981, as subsequently amended and supplemented), which provides for criminal liability for a series of facts, classified according to the degree of social danger they present [1, p. 3-5]. In particular, the following facts are incriminated: illegal production of narcotic substances (in large proportions, which pose a danger to human health and life, either by members of criminal formations or for the purpose of alienation); marketing of narcotic substances; introduction into the country and storage of narcotic substances in large proportions, etc. For the retention of drugs, the punishment is provided in the form of deprivation of liberty for a term of 1 to 4 years or a fine. If the offender keeps large amounts of narcotics, he may be deprived of his liberty for a period of 1 to 15 years [2].

The rules aimed at mitigating the punishment or even the non-application of the punishment in respect of persons who have committed acts that do not present a significant social danger to society, if there is a possibility to treat them of dependence on narcotic substances are of major interest. Their essence consists in the fact that

păstrează substanțele narcotice în proporții mici și doar pentru consum propriu, fie să-i suspende executarea pedepsei pe un termen de 2 ani, dacă pentru fapta săvârșită este prevăzută o pedeapsă privativă de libertate pe un termen de până la 2 ani [2].

Pe lângă cele menționate, în legislația RFG sunt introduse o serie de completări ce se referă la lupta cu spălarea mijloacelor financiare obținute pe cale criminală. De fapt, este introdusă „regula probării simplificate”, care a extins posibilitățile confiscării bunurilor patrimoniale obținute din activități criminale.

În *Italia* sunt incriminate circulația ilegală (propunerea, comercializarea, transmiterea etc.) a substanțelor narcotice în proporții mici pentru consumul de către altă persoană, precum și producerea ilegală a substanțelor narcotice, cu evidențierea semnelor calificate „în proporții mari” și „producerea organizată ilegală a substanțelor narcotice” [3, p. 56; 4].

De asemenea, constituie agravantă acțiunile ilegale ce se referă la traficul ilicit de droguri comise de membrii unor grupări criminale înarmate. Pentru astfel de formațiuni criminale este prevăzută cea mai severă pedeapsă, și anume privarea de libertate pe un termen de până la 24 de ani [3, p. 59].

Legislația *spaniolă* este reprezentativă sub aspectul diferențierii răspunderii pentru săvârșirea unor acțiuni ilegale cu diferite tipuri de substanțe narcotice. În anul 1985, după introducerea în Spania a modelului legislativ olandez (consumul legal al substanțelor narcotice în scopuri nemedicinale), numărul narcomanilor înregistrați oficial a crescut de la 200 mii până la 1,5 milioane, iar țara s-a transformat într-o bază de transbordare a substanțelor narcotice din toată lumea [5, p. 123]. Acest fapt a influențat considerabil asupra sistemului de pedepse. În prezent, legislația spaniolă a stabilit un regim sancționator sub formă de închisoare pentru comiterea infracțiunilor ce se referă la circulația ilegală a drogurilor „ușoare” pe un termen de până la 17 ani și 4 luni, iar pentru drogurile „puternice” – până la 23 de ani și 4 luni [5, p. 129].

Un loc aparte îl ocupă *Olanda*, țara în care sunt permise comercializarea și consumul drogurilor „ușoare” (marijuana, hașișul) în locuri special destinate. Totuși, în afara acestor localuri este considerată ilegală chiar și comercializarea ma-

the court may not establish such a punishment, if the person keeps the narcotic substances in small proportions and only for his own consumption, or to suspend the execution of the sentence for a period of 2 years, if for the committed deed a custodial sentence of up to 2 years is provided [2].

Along with those mentioned, in the FRG legislation are introduced a series of additions that refer to the fight against money laundering criminally obtained. In fact, the “simplified probation rule” is introduced, which has extended the possibilities of confiscating patrimonial assets obtained from criminal activities.

In *Italy*, the illegal circulation (proposal, marketing, transmission, etc.) of narcotics in small proportions for consumption by another person is incriminated, as well as the illegal production of narcotic substances, with the highlighting of qualified signs “in large proportions” and “illegally organized production of narcotic substances” [3, p. 56; 4].

Also aggravating are the illegal actions related to the illicit drug trafficking committed by members of some armed criminal groups. For such criminal formations, the most severe punishment is provided, namely deprivation of liberty for a term of up to 24 years [3, p. 59].

Spanish legislation is representative in terms of differentiating liability for illegal actions with different types of narcotics. In 1985, after the introduction of the Dutch legislative model (legal consumption of narcotic substances for non-medical purposes) in Spain, the number of officially registered drug addicts increased from 200 thousand to 1.5 million, and the country became a transshipment base of narcotics around the world [5, p. 123]. This has had a significant impact on the punishment system. Currently, Spanish law has established a sanctioning regime in the form of imprisonment for committing crimes related to the illegal circulation of “light” drugs for a period of up to 17 years and 4 months, and for “strong” drugs - up to 23 years and 4 months [5, p. 129].

A special place is occupied by the *Netherlands*, the country where the sale and consumption of “light” drugs (marijuana, hashish) are allowed in specially designated places. However,

rijuanei. Răspunderea penală, fără nici o excepție, este prevăzută doar pentru comercializarea și păstrarea drogurilor cu efect puternic (heroina, cocaina, opiul, LSD etc.). Este important de menționat că mulți criminologi olandezi au constatat că permisivitatea consumului de droguri „ușoare” provoacă ca urmare consumul drogurilor „puternice”.

Austria, în virtutea unei poziții geografice, este un teritoriu de tranzit al substanțelor narcotice. De la sud, est și sud-est, din Slovenia, Ungaria, Cehia și Slovacia pătrund în țară prin „traseul balcanic” heroina, opiul, hașișul, precum și alte substanțe narcotice din grupul canabisului. De la nord-vest și nord – substanțe narcotice sintetice de tipul „Ecstasy”, predominant de origine poloneză și olandeză, precum și cocaina. În afară de aceasta, în regiunile de sud și sud-est ale țării au fost depistate semănături ilegale de cânepă cu conținut sporit de tetrahidrocanabinol (TGK) [6, p. 95].

În ultimii ani, Austria atestă o agravare a situației cu privire la traficul ilicit de droguri. Din anul 1998 este în vigoare Legea privind substanțele narcotice, prevederile căreia, comparativ cu cele ale legii anterioare, au fost aduse în conformitate cu convențiile ONU. Acest act normativ determină nu doar principiile de bază ale contracarării traficului ilicit de droguri, ci mai conține și norme concrete care reflectă faptele ilegale ce se referă la substanțele narcotice, precum și sancțiunile pentru săvârșirea lor [7].

Respectiva lege prevede răspundere contravențională și penală pentru operațiunile ilegale cu substanțele narcotice. Prin urmare, cele mai severe sancțiuni sunt prevăzute pentru activitatea criminală organizată, crearea și conducerea unei organizații criminale, precum și participarea la aceasta a conducătorilor și membrilor organizațiilor criminale care se ocupă de comercializarea ilegală a substanțelor narcotice în proporții mari.

Legea fixează două principii de bază: 1) pedepse severe în privința persoanelor care se ocupă cu traficul de substanțe narcotice (10-20 de ani privațiune de libertate sau chiar detenție pe viață); 2) stimularea narcomanilor de a se trata, inclusiv prin atenuarea pedepsei pentru persoanele bolnave de narcomanie. Păstrarea și consumul substanțelor narcotice sunt interzise. Dacă narcomanul este de acord să fie tratat, atunci în

outside of these places, even the sale of marijuana is considered illegal. Criminal liability, without exception, is provided only for the sale and storage of drugs with strong effect (heroin, cocaine, opium, LSD etc.). It is important to note that many Dutch criminologists have found that permissiveness of “light” drug use causes “strong” drug use.

Austria, by virtue of its geographical position, is a transit territory for narcotics. From the south, east and southeast, from Slovenia, Hungary, Czech Republic and Slovakia, heroin, opium, hashish, as well as other narcotic substances from the cannabis group enter the country through the “Balkan route”. From the northwest and north – come synthetic narcotic substances of the type “Ecstasy”, predominantly of Polish and Dutch origin, as well as cocaine. In addition, illegal sowing of hemp with a high content of tetrahydrocannabinol has been detected in the southern and southeastern regions of the country (TGK) [6, p. 95].

Austria has witnessed a worsening of the situation regarding illicit drug trafficking during the recent years. The Law on Narcotic Substances has been in force since 1998, the provisions of which, compared to those of the previous law, were brought in accordance with UN conventions. This normative act determines not only the basic principles of counteracting illicit drug trafficking, but also contains concrete norms that reflect the illegal facts that refer to narcotic substances, as well as the sanctions for their commission [7].

That law provides for contravention and criminal liability for illegal operations with narcotics. Therefore, the most severe sanctions are provided for organized criminal activity, the creation and management of a criminal organization, as well as the participation in it of the leaders and members of criminal organizations engaged in the illegal trafficking of narcotics in large proportions.

The law sets out two basic principles: 1) severe penalties for drug traffickers (10-20 years imprisonment or even life imprisonment); 2) stimulating drug addicts to treat them, including by reducing the punishment for people with drug disease. The storage and consumption of narcotic

locul privării de libertate instanța de judecată îi stabilește un termen de probă de doi ani [7].

Totodată, prevederile legale oferă posibilitatea tratării de narcomanie doar în baza propriului acord, deoarece se consideră că vindecarea de respectiva maladie, fără voința narcomanului, nu este posibilă. Un program național privind contracararea și răspândirea narcomaniei și a traficului ilicit de droguri în țară lipsește, toată activitatea în acest domeniu fiind realizată în cadrul planificării curente a ministerelor și departamentelor.

La grupul de state cu cea mai severă legislație orientată spre contracararea traficului ilicit de droguri, care prevede măsuri severe de pedeapsă (inclusiv pedeapsa cu moartea), se referă: Franța, China, Iran, Pakistan, Thailanda, Malaysia, Nigeria etc.

Franța, fiind unul din statele-producătoare de bază ale paielor de mac, realizează un control eficient asupra producerii în baza sistemelor de licențiere introduse și a pedepselor penale care limitează proporțiile utilizării ilegale a diferitor droguri. Astfel, în conformitate cu art. 222-41 CP Francez sunt recunoscute în calitate de droguri substanțele și plantele indicate în art. L.627 din Codul sănătății al Franței.

Pentru persoanele fizice sau juridice recunoscute vinovate de săvârșirea unei infracțiuni ce se referă la traficul ilicit de droguri, instanța de judecată, alături de pedepsele de bază, poate stabili o pedeapsă suplimentară sub formă de confiscare a utilajului și a bunurilor care au servit direct sau indirect la săvârșirea infracțiunii; confiscarea totală sau parțială a averii condamnatului; retragerea licenței pe un termen de 5 ani sau lichidarea instituției, dacă de către proprietar sau cu participarea sa au fost săvârșite tranzacții ilegale cu droguri.

Infracțiunile care au ca obiect substanțele narcotice pot fi clasificate în felul următor:

1. Acțiunile orientate spre organizarea sau conducerea grupului în scopul săvârșirii unor operațiuni ilegale cu substanțele narcotice (alin. (1) art. 222-34 CP).

2. Conducerea sau organizarea grupului în scopul utilizării ilegale a substanțelor narcotice (alin. (2) art. 222-34 CP).

3. Importul sau exportul ilegal al substanțelor narcotice, inclusiv transportarea, păstrarea și transmiterea acestora (art. 222-36 și 222-37 CP).

substances is prohibited. If the drug addict agrees to be treated, then instead of deprivation of liberty the court sets a probation period of two years [7].

At the same time, the legal provisions offer the possibility of drug treatment only on the basis of their own agreement, because it is considered that the cure of the respective disease, without the will of the drug addict, is not possible. A national program on counteracting and spreading drug addiction and illicit drug trafficking in the country is missing, all activity in this area being carried out within the current planning of ministries and departments.

The group of states with the most severe legislation aimed at counteracting illicit drug trafficking, which provides for severe punitive measures (including the death penalty), refers to: France, China, Iran, Pakistan, Thailand, Malaysia, Nigeria, etc.

France, being one of the main producer countries of poppy straw, achieves effective control over production based on the introduced licensing systems and criminal penalties that limit the proportions of illegal use of various drugs. Thus, in accordance with art. 222-41 of the French Criminal Code the substances and plants indicated in art. L.627 of the French Health Code are recognized as drugs.

For natural or legal persons convicted of a crime related to illicit drug trafficking, the court, along with the basic punishments, may establish an additional penalty in the form of confiscation of the equipment and goods that served directly or indirectly to the commission of the crime; total or partial confiscation of the convict's property; withdrawal of the license for a period of 5 years or liquidation of the institution, if by the owner or with his participation illegal drug transactions were committed.

Offenses involving narcotic substances can be classified as follows:

1. Actions aimed at organizing or leading the group for the purpose of committing illegal operations with narcotic substances (paragraph (1) art. 222-34 of the Criminal Code).

2. Leading or organizing the group for the purpose of illegal use of narcotics (paragraph (2)

4. Infraacțiunile care au ca scop atragerea persoanelor în consumul drogurilor (alin. (2) art. 222-37, art. 222-39 CP).

5. Infraacțiunile orientate spre producerea sau prepararea drogurilor (art. 222-35 CP).

6. Orice acțiuni orientate spre legalizarea veniturilor provenite din comerțul ilegal cu substanțe narcotice (art. 222-38 CP).

Ca tipuri de pedepse complementare, comune pentru persoanele fizice și juridice, pot fi următoarele:

1. Confiscarea utilajului și a întregii averi care a servit direct sau indirect la comiterea infracțiunii, precum și orice produs al său, indiferent de apartenența și locul aflării acestora, dacă proprietarul cunoștea proveniența acestora sau utilizarea lor ilegală (alin. (1) art. 222-49 CP).

2. Confiscarea totală sau parțială a averii condamnatului (alin. (2) art. 222-49 CP).

3. Dacă într-un local deschis pentru public, de către proprietar sau cu participarea sa au fost comise acțiuni ilegale cu droguri, atunci proprietarul localului este lipsit definitiv sau îi este retrasă licența pe un termen de până la cinci ani (art. 222-50 CP).

Pentru persoanele fizice pedepsele complementare pot fi următoarele:

1. Interdicția de a apărea în anumite locuri stabilite de către instanța de judecată, monitorizarea comportamentului și asistența necesară în vederea integrării sociale a persoanei.

2. Interdicția de a părăsi teritoriul Franței pe un termen de până la cinci ani, dacă subiect al infracțiunii este un cetățean francez (art. 131-30 CP).

3. Dacă infracțiunea este comisă de către cetățeni străini, atunci instanța de judecată, pe lângă pedeapsa principală, emite hotărârea privind interdicția de a se afla pe teritoriul Franței definitiv sau pe un termen nu mai mare de zece ani, în funcție de gravitatea faptei comise, după executarea pedepsei principale (art. 222-47 CP).

Față de minorii recunoscuți vinovați de comiterea unor infracțiuni sunt aplicate măsuri de protecție, ajutor, măsuri de monitorizare și măsuri de constrângere cu caracter educativ în condițiile prevăzute de o lege specială, care determină condițiile în care pot fi stabilite pedepse minorilor cu vârsta mai mare de treisprezece ani [8].

Hong Kong. Substanțele narcotice și psi-

art. 222-34 of the Criminal Code).

3. Illegal import or export of narcotic substances, including their transportation, storage and transmission (art. 222-36 and 222-37 of the Criminal Code).

4. Crimes aimed at attracting people to drug use (paragraph (2) art. 222-37, art. 222-39 of the Criminal Code).

5. Offenses aimed at the production or preparation of drugs (art. 222-35 of the Criminal Code).

6. Any actions aimed at legalizing revenues from the illegal trade in narcotics (art. 222-38 of the Criminal Code).

As types of complementary punishments, common for individuals and legal entities, may be the following:

1. Confiscation of the equipment and all the property that served directly or indirectly in the commission of the crime, as well as any of its products, regardless of their affiliation and location, if the owner knew about their origin or their illegal use (paragraph (1) art. 222-49 of the Criminal Code).

2. Total or partial confiscation of the convict's property (paragraph (2) art. 222-49 of the Criminal Code).

3. If in a place open to the public, by the owner or with his participation, illegal drug actions have been committed, then the owner of the place is permanently absent or his license is revoked for a term of up to five years (art. 222-50 of the Criminal Code).

For individuals, the additional penalties may be the following:

1. Prohibition to appear in certain places established by the court, monitoring of behavior and necessary assistance for the social integration of the person.

2. Prohibition to leave the territory of France for a term of up to five years, if the subject of the crime is a French citizen (art. 131-30 of the Criminal Code).

3. If the crime is committed by foreign nationals, then the court, along with the main punishment, issues the decision on the ban on being in the territory of France permanently or for a period not exceeding ten years, depending on

hotrope, în conformitate cu legislația din Hong Kong, cad sub incidența unui regim aspru de control. Unul din actele normative de bază care reglementează relațiile în acest domeniu și care prevede o răspundere severă pentru importul, exportul, tranzitarea, comercializarea și consumul substanțelor narcotice și a precursorilor este Legea privind produsele farmaceutice ce prezintă un risc sporit. Prin legea respectivă se prevede pedeapsa maximă pentru importul ilegal, precum și pentru producerea unor astfel de produse sub formă de amendă, echivalentă cu 625 mii dolari SUA și detenție pe viață [9].

Pedepsele pentru alte infracțiuni legate de substanțele narcotice sunt la fel de severe. Spre exemplu, pentru posesia produselor farmaceutice interzise este prevăzută o amendă de 1 mil. de dolari locali și privarea de libertate pe un termen de 7 ani; pentru deschiderea și întreținerea unui local pentru fumatul substanțelor narcotice – amendă în mărime de 5 mil. de dolari locali și privațiune de libertate pe un termen de 15 ani; pentru cultivarea cânepii sau macului de opiu – amendă în mărime de 100 mii de dolari locali și privațiune de libertate pe un termen de 15 ani [9].

Legea privind substanțele farmaceutice periculoase statuează pentru medicii practicieni să țină o evidență strictă a păstrării și eliberării substanțelor narcotice și a altor produse farmaceutice aflate la evidență strictă. Neîndeplinirea legii în ceea ce privește evidența acestora poate atrage o pedeapsă sub formă de amendă până la 450 mii de dolari locali și privarea de libertate pe un termen de trei ani.

În capitolul 138 al Legii privind substanțele farmaceutice periculoase se regăsește cerința privind controlul asupra utilizării în scopuri medicinale a medicamentelor prin licențierea producătorilor, comercianților, importatorilor și exportatorilor. Pentru importul ilegal, exportul, producerea, livrarea sau posesia precursorilor poate fi aplicată pedeapsa maximă sub formă de amendă în mărime de 1 mil. de dolari locali și privarea de libertate pe un termen de 15 ani [10, p. 156-158].

Un alt domeniu al luptei cu traficul ilicit de droguri este prevenirea „spălării” mijloacelor financiare obținute prin căi ilegale. Legea privind recuperarea veniturilor provenite din circulația ilegală a substanțelor narcotice și Legea privind

the gravity of the act committed, after the execution of the main punishment (art. 222-47 of the Criminal Code).

Protection, assistance, monitoring and educational measures are applied to minors convicted of crimes under the conditions provided by a special law, which determines the conditions under which punishments may be established for minors older than thirteen years [8].

Hong Kong. Narcotic and psychotropic substances, in accordance with Hong Kong law, fall under a strict control regime. One of the basic normative acts that regulates the relations in this field and that stipulates a severe responsibility for the import, export, transit, trade and consumption of narcotic substances and precursors is the Law on pharmaceutical products that present an increased risk. The law provides for the maximum penalty for illegal importation, as well as for the production of such products in the form of a fine, equivalent to 625 thousand US dollars and life imprisonment [9].

Penalties for other narcotics offenses are equally severe. For example, for possession of banned pharmaceuticals, a fine of 1 million local dollars and deprivation of liberty for a period of 7 years is provided; for the opening and maintenance of a place for smoking narcotics - a fine in the amount of 5 million local dollars and deprivation of liberty for a term of 15 years; for the cultivation of hemp or opium poppy - a fine of 100 thousand local dollars and deprivation of liberty for a period of 15 years [9].

The Law on Dangerous Pharmaceutical Substances stipulates for medical practitioners to keep a strict record of the storage and release of narcotic substances and other pharmaceuticals in strict record. Failure to comply with the law regarding this kind of evidence may result in a fine of up to 450 thousand local dollars and deprivation of liberty for a period of three years.

Chapter 138 of the Law on Dangerous Pharmaceutical Substances contains the requirement to control the use of medicinal products for medicinal purposes by licensing manufacturers, traders, importers and exporters. For illegal import, export, production, delivery or possession of precursors, the maximum penalty in the form

infrafracțiunile organizate și grave stabilesc ordinea relevării, înghețării și confiscării mijloacelor provenite în urma comercializării drogurilor, precum și acțiunile ce urmează a fi întreprinse în vederea prevenirii „spălării” respectivelor mijloace. În afară de aceasta, mijloacele financiare, bunurile mobile și imobile procurate cu banii „spălați”, prin hotărârea instanței de judecată, pot fi confiscate [11, p. 106].

Apropierea geografică a Hong Kong-ului de centrele mondiale de producere a drogurilor din Asia centrală și sud-estică, statutul său de centru comercial și de transport facilitează faptul ca respectivul teritoriu să devină destul de vulnerabil pentru realizarea scopurilor criminale ale traficantilor de droguri internaționali și locali. Din aceste considerente, în politica organelor de drept este actuală extinderea colaborării cu organizațiile naționale și internaționale care luptă cu traficul ilicit de droguri.

În continuare, ne propunem să facem o analiză succintă a cadrului legal care incriminează traficul ilicit de droguri în statele ce fac parte din *sistemul de drept anglo-saxon*.

Pe măsură ce preocupările consistente ale comunității internaționale care au finalizat cu încheierea unui număr important de acorduri, convenții și protocoale menite să prevină și să combată traficul și consumul ilicit de droguri, *Statele Unite ale Americii* au recurs la crearea unor remedii legale interne. Astfel, în SUA au fost adoptate o serie de legi federale care aveau scopul de a reduce circulația drogurilor. Un exemplu în acest sens îl reprezintă legea federală denumită *Actul narcotic al lui Harrison* din 1914, care limita prescripțiile „până la întreruperile medicale legitime” [12]. În sensul acestei legi federale, tribunalele urmau să interpreteze că este admisibil tratamentul cu substanțe narcotice, în ipoteza în care medicii ar putea prescrie narcotice pentru pacienți în cursul tratamentului normal și nu pentru tratamentul dependenței, prin oferirea unei stări de satisfacție cu efect temporar.

Această clauză a fost interpretată după 1917 în sensul că un medic nu poate prescrie opiacee unui dependent, deoarece dependența la acea etapă nu era considerată o boală. În lumina acelor evenimente, un număr de medici au fost arestați, iar o parte din ei au fost condamnați. Într-un final, personalul medical a învățat repede să nu prescrie

of a fine of 1 million local dollars and deprivation of liberty for a period of 15 years may be applied [10, p. 156-158].

Another area of the fight against illicit drug trafficking is the prevention of “laundering” of financial means obtained through illegal means. The Law on the Recovery of Revenues from the Illegal Circulation of Narcotic Substances and the Law on Organized and Serious Crimes establish the order of detection, freezing and confiscation of means of drug trafficking, as well as actions to be taken to prevent “laundering” of those means. In addition, financial means, movable and immovable property procured with “laundered” money, by court decision, may be confiscated [11, p. 106].

Hong Kong’s geographical proximity to the world’s drug centers in Central and South-East Asia, its status as a commercial and transportation hub make it quite vulnerable to the criminal purposes of international drug traffickers, as well as of local. For these reasons, in the policy of law enforcement bodies it became ruling to expand the collaboration with national and international organizations that fight against illicit drug trafficking.

Next, we aim to make a brief analysis of the legal framework that criminalizes illicit drug trafficking in the states that are part of *the Anglo-Saxon legal system*.

As the consistent concerns of the international community have culminated in the conclusion of a number of agreements, conventions and protocols aimed at preventing and combating illicit drug trafficking and use, *the United States* has resorted to the creation of domestic legal remedies. Thus, a number of federal laws were enacted in the United States aimed at reducing drug trafficking. An example of this is the federal law called *the Harrison Narcotics Act* of 1914, which limited prescriptions “to legitimate medical interruptions.” [12]. For the purposes of this federal law, the courts were to interpret that treatment with narcotics would be permissible, in the event that physicians could prescribe narcotics for patients during normal treatment and not for the treatment of addiction, by providing satisfaction with temporary effect.

opioace dependenților. În cauza Statele Unite ale Americii v. Doremus, 249 US 86 (1919), Curtea Supremă a decis că Legea Harrison este constituțională, iar în cauza Webb v. Statele Unite ale Americii, 249 US 96, 99 (1919), Curtea a constatat că medicii nu au putut prescrie narcotice numai pentru întreținere [13].

În 1924 au fost adoptate o serie de amendamente la *Legea Harrison*, prin care a fost interzis importul de heroină pentru orice scop. Totodată, au fost adoptate o serie de legi complementare cum ar fi, de exemplu, *Legea uniformă a narcoticelor* din 1932 și alte acte ale Guvernului Federal.

Legea Harrison, cu toate amendamentele operate, și *Legea uniformă a narcoticelor* au constituit începutul unei noi etape de dezvoltare a criminalității legate de circulația substanțelor narcotice, exprimată prin apariția pieței negre a drogurilor și a economiei subterane.

Adoptarea ulterioară a *Protocolului de la New York din 1935* (intrat în vigoare la 8 martie 1936) viza limitarea și reglementarea cultivării macului opioaceu, precum și producția, comerțul internațional și consumul opiului, necesar atât consumului medicinal, cât și cercetării științifice. Se încerca, concomitent, suprimarea în mod indirect a producțiilor legale de opiu, limitând în același timp stocurile din acest drog deținute de fiecare stat. Același protocol conferea Comitetului central permanent al opiului, ale cărui funcții sunt exercitate în prezent de Organul Internațional de Control al Stupefiantelor (rezultat din fuziunea Comitetului central permanent al opiului cu Organul de control al stupefiantelor), posibilitatea de a lua măsuri adecvate de supraveghere și să aplice, în anumite cazuri, embargoul asupra importului sau exportului de opiu, ori în mod simultan asupra celor două operațiuni, când acest lucru se impune.

Un pas important în prevenirea și combaterea circulației ilegale a stupefiantelor și a substanțelor psihotrope l-a constituit adoptarea în 1984 a *Declarației privind lupta împotriva traficului și consumului ilicit de droguri*, în scopul lansării unei noi ofensive împotriva efectelor nocive, multiple și periculoase create de droguri.

Legislația SUA este foarte complexă în ceea ce privește incriminarea faptelor legate de circulația substanțelor narcotice. Astfel, majoritatea nor-

This clause was interpreted after 1917 in the sense that a doctor cannot prescribe opiates to an addict, because addiction at that stage was not considered a disease. In light of those events, a number of doctors were arrested and some were convicted. In the end, the medical staff quickly learned not to prescribe opiates to addicts. In the case *United States v. Doremus*, 249 U.S. 86 (1919), the Supreme Court ruled that the Harrison Act is constitutional, and in the case *Webb v. United States*, 249 U.S. 96, 99 (1919), the Court found that doctors could not prescribe narcotics just for maintenance [13].

A series of amendments to the Harrison Act were passed in 1924, prohibiting the import of heroin for any purpose. At the same time, a number of complementary laws were adopted, such as the *Uniform Narcotics Law* of 1932 and other acts of the Federal Government.

The Harrison Act, with all its amendments, and the *Uniform Narcotics Law* were the beginning of a new stage in the development of narcotics-related crime, expressed by the emergence of the black drug market and the shadow economy.

The subsequent adoption of *the 1935 New York Protocol* (entered into force on March 8, 1936) aimed at limiting and regulating the cultivation of opium poppies, as well as the production, international trade and consumption of opium, necessary for both medicinal consumption and scientific research. At the same time, an attempt was made to indirectly suppress legal opium production, while limiting the stocks of this drug held by each state. The same protocol gave the Standing Central Committee on Opium, whose functions are currently exercised by the International Narcotics Control Board (resulting from the merger of the Standing Central Committee on Opium with the Narcotics Control Board), the possibility to take appropriate supervisory measures and apply, in certain cases, the embargo on the import or export of opium, or simultaneously on the two operations, when this become necessary.

An important step in preventing and combating the illegal circulation of narcotic drugs and psychotropic substances was the adoption in 1984 of the *Declaration on Combating Drug Traf-*

melor de incriminare sunt concentrate în Compartimentul D al Subcapitolului I al Capitolului 13 din Titlul 21 al Codului penal model al SUA.

O situație specifică legislației penale americane se rezumă la faptul că primul articol din compartimentul infracțiunilor comise în sfera circulației drogurilor este spălarea banilor. Astfel, § 854, intitulat *Profituri obținute din investițiile ilicite cu droguri*, interzice oricărei persoane să obțină un venit derivat, direct sau indirect, prin încălcarea prohibiției stabilite în prezentul articol, de a obține venituri ilicite din investițiile făcute în droguri, iar fapta comisă se pedepsește cu închisoare de la un an la 10 ani sau amendă în mărime de până la 50 000 de dolari SUA, ori ambele [14].

Articolul § 856 incriminează *menținerea spațiilor în scopul utilizării drogurilor*, adică fapta exprimată prin deschiderea, închirierea, utilizarea, întreținerea sau gestionarea unui spațiu, indiferent dacă are un caracter permanent sau temporar, în scopul fabricării, stocării, distribuirii, ori folosirii substanțelor narcotice, cu sau fără compensare. Această faptă incriminată de legiuitorul american parțial se aseamănă cu fapta prevăzută la art. 219 CP al RM. Spre deosebire de legiuitorul României și al Republicii Moldova, cel american stabilește pedepse foarte drastice: pedeapsa cu închisoare pe un termen de până la 20 de ani, amendă în mărime de până la 500 000 de dolari SUA sau ambele. Totodată legiuitorul american stabilește pedeapsa pecuniară de 2 milioane de dolari SUA pentru persoanele juridice. În calitate de circumstanță agravantă legiuitorul american indică situația în care infracțiunea de *menținere a spațiilor în scopul utilizării drogurilor* aduce atingere patrimoniului persoanei. În acest caz, la pedeapsa de bază se mai adaugă și o pedeapsă cu caracter civil, care constă într-o amendă în mărime de 250 000 de dolari SUA ori dublul veniturilor brute obținute din activitatea infracțională [15].

Articolul § 861 incriminează *atragera persoanelor sub 18 ani la operațiuni legate de droguri* și anume vânzarea, distribuirea, obținerea etc. și stabilește ca circumstanță agravantă situația în care sunt atrași în această activitate persoane minore cu vârsta de până la 14 ani. Pentru faptele prevăzute la acest articol legiuitorul american prevede o pedeapsă cu închisoare de la 1 la 5 ani sau amendă în

ficking and Illicit Use, with a view to launching a new offensive against the harmful, multiple and dangerous effects of drugs.

Thus, most of the indictment rules are concentrated in Compartment D of Subchapter I of Chapter 13 of Title 21 of the US Criminal Code Model.

A situation specific to American criminal law is that the first article in the section on crimes committed in the field of drug trafficking is money laundering. Thus, § 854, entitled *Profits from illicit investments in drugs*, prohibits any person from obtaining income derived, directly or indirectly, by violation of the prohibition laid down in this article, from obtaining illicit income from investments in drugs, and the act committed punishes with imprisonment from one to 10 years or a fine of up to 50,000 US dollars, or both [14].

Article § 856 criminalizes *the maintenance of premises for the use of drugs*, i.e. the act expressed by the opening, rental, use, maintenance or management of a space, whether permanent or temporary, for the manufacture, storage, distribution or use of narcotics, with or without compensation. This deed incriminated by the American legislator partially resembles the deed provided in art. 219 of the Criminal Code of the Republic of Moldova. Unlike the legislator of Romania and the Republic of Moldova, the American one establishes very drastic punishments: imprisonment for up to 20 years, fine in the amount of up to 500,000 US dollars or both. At the same time, the American legislator establishes the pecuniary punishment of 2 million US dollars for legal entities. As an aggravating circumstance, the American legislator indicates the situation in which the crime of *maintaining space for the purpose of drug use* infringes the person's patrimony. In this case, the basic punishment is added to a civil punishment, which consists of a fine in the amount of 250,000 US dollars or double gross income obtained from criminal activity [15].

Article § 861 criminalizes *the attraction of persons under the age of 18 to drug-related operations*, and namely the sale, distribution, obtaining, etc. and establishes as an aggravating circumstance the situation in which minors up to 14 years of age are attracted to this activity. For the

mărime de 50 000 de dolari SUA ori ambele.

Articolul § 863 poate fi denumit ca omolog al art. 217³ CP al RM, iar pedepsele stabilite nu depășesc 3 ani privațiune de libertate cu sau fără amendă în mărime de 25 000 de dolari SUA.

Ca și în alte state, problema traficului ilicit de droguri este actuală și în *Marea Britanie*. Astfel, în anul 1964 a fost adoptată *Legea privind prevenirea abuzului în consumul substanțelor narcotice*, prin care întreprinderile industriale și comerciale specializate în acest domeniu erau obligate să limiteze importul și exportul substanțelor narcotice. Prin Legea din 2 iunie 1965 au fost adoptate *Prevederile de bază privind răspunderea penală pentru circulația ilegală a substanțelor narcotice*, cu o listă amănunțită și cu determinarea tipurilor substanțelor narcotice interzise de a fi importate și exportate fără o permisiune specială.

În anul 1967, în legătură cu răspândirea largă a consumului de heroină și a substanțelor halucinogene de tipul LSD, a fost adoptată *Legea privind controlul asupra răspândirii tipurilor periculoase de droguri*.

În scopul sporirii eficienței luptei cu narcomania și circulația ilegală a substanțelor narcotice, de către Asociația Ofițerilor de Poliție a Marii Britanii a fost creat un grup special antrenat în planificarea luptei cu răspândirea drogurilor la nivel național și local. La rândul său, serviciul pentru lupta cu fenomenul narcomaniei și circulația ilegală a substanțelor narcotice conlucrează intens cu serviciul informațional al Scotland Yard-ului [16, p. 102].

Japonia face parte din statele cu o politică juridico-penală moderată, legislația căreia poate fi apreciată ca fiind una echilibrată și diferențiată. Una din premisele de bază ale concordiei sociale, prosperării economice și stabilității politice în Japonia este influența eficientă asupra criminalității (inclusiv asupra traficului de droguri). Nivelul criminalității în țară, după criteriile internaționale general-recunoscute, este menținut la un nivel destul de scăzut.

Particularitățile poziționării Japoniei pe piața internațională constă în faptul că, nefiind un stat producător de substanțe narcotice, aceasta este una din piețele principale ale comercializării metamfetaminei în Asia.

În Japonia, răspunderea penală pentru comiterea unor infracțiuni legate de droguri este

acts provided for in this article, the American legislator provides for a sentence of imprisonment from 1 to 5 years or a fine in the amount of 50,000 US dollars or both.

Article § 863 may be named as the counterpart of art. 217³ of the Criminal Code of the Republic of Moldova, and the established punishments do not exceed 3 years of imprisonment with or without a fine in the amount of 25,000 US dollars.

As in other states, the issue of illicit drug trafficking is also topical in *Great Britain*. Thus, in 1964, *the Law on the Prevention of Narcotic Substance Abuse* was adopted, by which industrial and commercial enterprises specialized in this field were obliged to limit the import and export of narcotic substances. The Law of June 2, 1965 adopted *the Basic Provisions on Criminal Liability for the Illegal Circulation of Narcotic Substances*, with a detailed list and determination of the types of narcotic substances prohibited from being imported and exported without special permission.

In 1967, in connection with the widespread use of heroin and hallucinogenic substances such as LSD, *the Law on Controlling the Spread of Dangerous Drugs* was adopted.

In order to increase the efficiency of the fight against drug addiction and the illegal circulation of narcotic substances, the Association of Police Officers of Great Britain has created a special group involved in planning the fight against the spread of drugs at national and local level. In its turn, the service for combating the phenomenon of drug addiction and the illegal circulation of narcotic substances works closely with the information service of Scotland Yard [16, p. 102].

Japan is one of the states with a moderate legal and criminal policy, the legislation of which can be considered as a balanced and differentiated one. One of the basic premises of social concord, economic prosperity and political stability in Japan is the effective influence on crime (including drug trafficking). The level of crime in the country, according to generally recognized international criteria, is kept at a fairly low level.

The peculiarities of Japan's positioning on the international market are that not being a state producing narcotics, it is one of the main markets

prevăzută de Codul penal al Japoniei (Cap. 14 „Infrațiunile care se raportează la opiu”) și legile speciale (*Legea privind drogurile și substanțele psihotrope; Legea privind lupta cu cânepa; Legea privind lupta cu opiul; Legea privind lupta cu substanțele cu efect stimulator; Legea privind ocrotirea sănătății psihice*) [17, p. 261-269].

Codul penal al Japoniei prevede pentru importul și alte acțiuni ce țin de opiu o pedeapsă sub formă de privațiune de libertate, cu atragerea obligatorie la muncă pe un termen de la 1 an până la 10 ani (art. 138). Cea mai blândă pedeapsă (privațiunea de libertate cu atragerea obligatorie la muncă pe un termen până la 1 an) este prevăzută de Codul penal al Japoniei pentru deținerea opiului sau a unui dispozitiv pentru fumatul opiului (art. 140) [18].

În Japonia, unde problema narcotizării populației nu este atât de acută, predomină concepția care determină scopurile și semnele de bază ale pedepsei, și anume cea a reabilitării delincvenților în baza unui tratament individual [19, p. 28].

În afară de pedeapsa nemijlocită prevăzută pentru circuitul ilegal al substanțelor narcotice, Japonia mai posedă un mecanism eficient de luptă cu veniturile ilegale și legalizarea acestora. Se consideră că lupta cu veniturile ilegale trebuie să fie realizată în paralel cu curmarea infrațiunilor din care provin mijloacele financiare, confiscarea veniturilor ilicite și prevenirea tăinuirii și spălării banilor, fapt care oferă cel mai optim rezultat în domeniul contracarării criminalității. *Legea specială privind lupta cu drogurile*, care a intrat în vigoare în anul 1992, este orientată spre lupta cu veniturile ilicite obținute în urma infrațiunilor legate de droguri. Ministerul Finanțelor și alte organe administrative verifică activitatea tuturor instituțiilor financiare și realizează supravegherea acestei activități. Instituțiile financiare sunt obligate să verifice minuțios clienții, să acorde o atenție sporită anumitor tranzacții și să păstreze într-un dosar separat astfel de documente. În afară de aceasta, în prezent funcționează un sistem de control al circulației unui anumit tip de capital provenit în urma tranzacțiilor [20].

Există obligativitatea de a raporta despre tranzacțiile suspectate că sunt legate de droguri. În Japonia nu funcționează o lege privind secre-

for methamphetamine trade in Asia.

In Japan, criminal liability for drug-related offenses is provided by the Japan Criminal Code (Chapter 14 “Offenses Related to Opium”) and special laws (*Law on Drugs and Psychotropic Substances; Law on the Fight Against Hemp; Law on the Fight Against Opium; Law on the Fight Against Substances with Stimulating Effect; Law on Mental Health Protection*) [17, p. 261-269].

Japan’s Criminal Code provides for the importation and other opium-related actions a punishment in the form of deprivation of liberty with compulsory employment for a period of 1 to 10 years (art. 138). The mildest punishment (deprivation of liberty with compulsory employment for a period of up to 1 year) is provided by the Japan Criminal Code for possession of opium or a device for smoking opium (art. 140) [18].

In Japan, where the problem of drug trafficking is not so acute, the concept that determines the basic purposes and signs of punishment, and namely that of rehabilitating offenders on the basis of individual treatment, predominates [19, p. 28].

In addition to the direct punishment provided for the illegal trafficking of narcotics, Japan also has an effective mechanism to combat illegal revenues and their legalization. It is considered that the fight against illegal income must be carried out in parallel with the cessation of crimes from which the financial means come, confiscation of illicit income and prevention of concealment and money laundering, which offers the best result in the field of crime’s counteracting. *The Special Law on Drugs*, which entered into force in 1992, is aimed at fight against illicit income from drug-related offenses. The Ministry of Finance and other administrative bodies verify the activity of all financial institutions and carry out supervision over this activity. Financial institutions are required to thoroughly check customers, pay close attention to certain transactions and keep such documents in a separate file. In addition, there is currently a system of control over the movement of a certain type of capital resulting from transactions [20].

There is an obligation to report suspected drug-related transactions. There is no law on the

tul operațiunilor bancare și instituțiile financiare. Organele de anchetă, în baza mandatului eliberat de către judecător, pot efectua percheziții și ridica diferite documente referitoare la tranzacții din aceste instituții. În pofida eforturilor considerabile întreprinse în scopul asigurării transparenței activității instituțiilor financiare, sumele mari de bani în numerar, care sunt transferate pentru plăți în baza unor tranzacții de afaceri, permit grupărilor criminale de a-și utiliza veniturile ilicite sub această formă. Respectiva practică de afaceri reprezintă unul din factorii de care trebuie ținut cont în cazul încercărilor de a diminua sumele capitalului spălat.

Concluzii. Legislația majorității statelor, îndeosebi a celor europene, parcurgând o cale de formare a legislației antidrog printr-o atitudine liberală sau, dimpotrivă, una severă față de traficul ilicit de droguri poate fi apreciată în prezent ca fiind una echilibrată și diferențiată. În urma analizei reglementărilor juridice privind contracararea traficului ilicit de droguri se constată că cele mai multe state se conduc atât de actele normative naționale, cât și de cele internaționale. Totodată, legislația și sistemul de executare a pedepselor în domeniul luptei cu traficul ilicit de droguri sunt specifice, fapt care este condiționat de particularitățile naționale ale statului, precum și de situația criminogenă concretă. În condițiile existenței unor particularități juridice care reglementează răspunderea penală pentru circuitul ilegal al substanțelor narcotice în diferite țări, o tendință comună este agravarea pedepselor pentru formele organizate de săvârșire a respectivelor categorii de fapte infracționale.

secrecy of banking and financial institutions in Japan. Investigative bodies, based on the warrant issued by the judge, may conduct searches and collect various documents related to transactions in these institutions. Despite considerable efforts to ensure the transparency of the activities of financial institutions, large sums of cash, which are transferred for payments based on business transactions, allow criminal groups to use their illicit income in this form. That business practice is one of the factors that should be considered when trying to reduce the amount of money laundered.

Conclusions. The legislation of most states, especially European ones, following a path of formation of anti-drug legislation through a liberal attitude or, on the contrary, a severe one towards illicit drug trafficking can be now appreciated as a balanced and differentiated one. Following the analysis of the legal regulations on counteracting illicit drug trafficking, it is found that most states are governed by both national and international normative acts. At the same time, the legislation and the system of execution of sentences in the field of the fight against illicit drug trafficking are specific, which is conditioned by the national particularities of the state, as well as by the concrete criminogenic situation. Given the existence of legal features that regulate criminal liability for the illegal circulation of narcotic substances in different countries, a common trend is the aggravation of penalties for organized forms of committing the respective categories of criminal acts.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Deutsches Polizeiblatt. DGR, 2000, № 1.
2. Закон ФРГ об обороте наркотических средств от 28 июля 1981 г. (с изм. и доп. 1986 г.). Санкт-Петербург, 2001.
3. Dumitrescu C.S., Stoica M.M. Sistemul organizațiilor internaționale nonguvernamentale. București: Ed. ProUniversitaria, 2007. 214 p.
4. Giurea L., Ștefan C.E. Reglementarea juridică a operațiunilor cu precursori de droguri. În: <http://www.itCode.ro>
5. Рыжиченков В.И. Преступления, совершаемые в сфере незаконного оборота наркотиков: Теория и практика. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 1999. 174 с.
6. Țical G.M. Manual antidrog: prevenire și combatere a traficului de droguri: elemente de identificare și efectele drogurilor. București: Ed. Pildner & Pildner, 2003. 195 p.
7. Закон о наркотических средствах 1998 г. Австрия. Параграфы 27-32. Москва: Юридическая литература, 2004.

8. Codul penal francez, cu modificări și completări până la 13 mai 2012. În: <http://ru.scribd.com/doc/93392414/Codul-Penal-Francez>
9. Закон об опасных лекарственных препаратах. Глава 134. Обладание запрещенными препаратами. Гонконг. Москва: Эксмо, 2003.
10. Даниэлян А. Международно-правовые основы сотрудничества в сфере противодействия незаконному обороту наркотиков и психотропных веществ. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2006. 180 с.
11. Князев В. Правовые и организационные проблемы борьбы с незаконным оборотом наркотиков за рубежом. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 1998. 250 с.
12. Harrison Narcotics Tax Act, 1914. Full text of the Act. In: <http://druglibrary.org/schaffer/history/e1910/harrisonact.htm>
13. Stephen R. Kandall. Women and Addiction in the United States-1850 to 1920. In: http://archives.drugabuse.gov/pdf/DARHW/033-052_Kandall.pdf
14. Code of Laws of United States of America, US Criminal code. In: <http://codes.lp.findlaw.com/uscode/18/I>
15. McNamara, Joseph D. The Drug War: The American Junkie. California, 2004. In: http://www.heartland.org/sites/all/modules/custom/heartland_migration/files/pdfs/1561.pdf
16. Давид Р. Основные правовые системы современности. Москва: Международные отношения, 1996. 400 с.
17. Сергеев А. (отв. ред). Противодействие незаконному обороту наркотических средств и психотропных веществ: учеб. пособие, ч. 2. Москва: Щит-М, 2003. 312 с.
18. Codul penal al Japoniei. In: <http://ru.scribd.com/doc/130229810/Codul-Penal-al-Japoniei>
19. Антонов О.А., Коновалова С.И., Осадчая Н.Г. Система наказаний в Российском уголовном праве и проблемы применения отдельных видов наказаний: учебное пособие. Москва: ИМЦГУК МВД России, 2002. 100 с.
20. Международные инициативы. Новые тенденции и проблемы в области борьбы с отмыванием денег. В: <http://newasp.omskreg.ru/bekryash/app4.htm>

Despre autori:

Iurie LARII,

*doctor în drept, profesor universitar,
prorector pentru știință,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: iulari72@gmail.com*

Marian NUCU,

*doctor în drept,
Șef al IPJ Constanța (România)
e-mail: tutankamon_great@yahoo.com*

About authors:

Iurie LARII,

*PhD, university professor,
prorector for Science
of the Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA
e-mail: iulari72@gmail.com*

Marian NUCU,

*PhD, Head of the Police Inspectorate
of Constanța County (România)
e-mail: tutankamon_great@yahoo.com*

CZU 343.224.1

DOI 10.5281/zenodo.5652876

RĂSPUNDEREA PENALĂ A MINORULUI ÎN UNELE ȚĂRI EUROPENE

Radion COJOCARU,
doctor în drept, profesor universitar

Valentina RUSSU,
doctorandă

CRIMINAL LIABILITY OF THE MINOR IN SOME EUROPEAN COUNTRIES

Radion COJOCARU,
PhD, university professor

Valentina RUSSU,
PhD student

Evoluția fenomenului delincvenței juvenile în lume și mai ales gravitatea infracțiunilor săvârșite de minori, formele violente de săvârșire a acestora au determinat ca problematica răspunderii penale a minorilor să devină una de interes major. Devine, deci tot mai actuală problematica minorului aflat în conflict cu legea. În această lucrare autorul descrie particularitățile răspunderii penale a minorului în unele țări europene, analizând doctrina juridică și reglementările legislative ale acestora, în scopul evidențierii unor bune practici în materia tratamentului penal al minorilor și formulării unor propuneri de perfecționare a cadrului legal național.

Cuvinte-cheie: minor, infracțiune, răspundere penală, responsabilitate, vârsta răspunderii penale, măsuri de siguranță, pedeapsă penală

The evolution of the phenomenon of juvenile delinquency in the world and especially the seriousness of the crimes committed by minors, the violent forms of their committing have determined that the issue of criminal liability of minors to become one of major interest. So, it is becoming more and more up-to-date the issue of the minor in conflict with the law. In this work the author describes the particularities of the criminal liability of the minor in some European countries, analyzing the legal doctrine and their legislative regulations, for the purpose of highlighting good practices in the field of criminal treatment of minors and formulating proposals to improve the national legal framework.

Keywords: minor, crime, criminal liability, responsibility, age of criminal liability, safety measures, criminal punishment

Introducere. Ca instituție, răspunderea penală, consecință inevitabilă a încălcării normelor de drept, cuprinde ansamblul de dispoziții privitoare la realizarea prin constrângere a normelor penale. În procesul constatării și angajării răspunderii penale în cazul infractorului minor se întâlnesc însă o serie de particularități, cauzate de starea bio-psiho-fizică a acestuia, care influențează în mod direct atât determinarea capacității penale, cât și stabilirea regimului sancționator, aspecte ce deosebesc tratamentul infractorului minor în domeniul răspunderii penale față de cel al majorului [1, p.1].

La momentul de față, criminalitatea juvenilă suscită interesul nu numai al specialiștilor în materie de educație și ocrotire, dar și a celor din sfera dreptului penal, a criminologiei, sociologiei, filosofiei, biologiei. De asemenea, ea stă în atenția

Introduction. As an institution, criminal liability, an inevitable consequence of the violation of legal norms, includes the set of provisions regarding the implementation of criminal norms by constraint. In the process of finding and engaging the criminal liability in the case of the minor offender, however, a series of particularities are encountered, caused by his bio-psycho-physical state, which directly influence the determination of the criminal capacity, as well as the establishment of the sanctioning regime, aspects that distinguish the treatment of the minor offender in the field of criminal responsibility compared to that of the major [1, p.1].

At the moment, juvenile criminality arouses the interest not only of specialists in the field of education and protection, but also of those in the

a numeroase organizații guvernamentale și non-guvernamentale, ca și în preocupările unor persoane cu inițiative particulare de interes umanitar [2, p.83].

Printre mijloacele de luptă cu infracționalitatea în ansamblu, în special punând accentul pe delincvența juvenilă, sunt și cele cu caracter penal. În fapt, CP al RM, adoptat la 18 aprilie 2002, a depășit anumite probleme care se impuneau la nivelul sancționării persoanelor minore, însă a lăsat în vigoare aceleași elemente ale sistemului represiv, punând în evidență mai accentuată modelul mixt al acestuia. Deci, un rol aparte în teoria dreptului penal o au formele de realizare a răspunderii penale a minorilor, în particular pedepsele adoptate și aplicate acestora. Studiarea comparativă a reglementărilor diferitor state referitoare la răspunderea penală a minorilor oferă posibilitatea evidențierii unor practici comune, dar și a unor particularități de sancționare a minorilor aflați în conflict cu legea.

Desigur, fiecare stat își conturează propria-i teorie cu privire la răspunderea penală a minorilor și limitele acestei răspunderi, formele de răspundere penală a minorilor, consacrandule și în aspect normativ. În acest sens, domeniul răspunderii penale a minorilor este, cu adevărat, după cum menționează C. Butiuc, unul extrem de delicat. Din aceste considerente nici doctrina de specialitate nu se impune cu o poziție și o concepție unitară, fapt care a repercutat și modul de reglementare a minoratului și a limitelor răspunderii penale a minorilor [3, p.32].

Metode și materiale aplicate. În scopul realizării acestei cercetări, autorii valorifică metode de cercetare specifice teoriei și doctrinei juridice, dintre care metoda logică, metoda analizei comparative, analiza sistemică, descrierea, deducția, metoda istorică. Materialele utilizate în vederea realizării studiului le constituie publicațiile savanților din domeniu, precum și legislația penală relevantă. De asemenea, baza științifică a cercetării o constituie diverse studii cuprinse în culegeri de materiale ale conferințelor, articole științifice, comentarii aplicative etc.

Rezultate obținute și discuții. Combateră delincvenței juvenile, menționează A. Boroș, G. Ș. Ungureanu și M. A. Hotca, constituie o

field of criminal law, criminology, sociology, philosophy, biology. It also stands in the attention of numerous governmental and non-governmental organizations, as well as in the concerns of persons with particular initiatives of humanitarian interest [2, p.83].

Among the means of fighting crime as a whole, particularly with an emphasis on juvenile delinquency, are those of a criminal nature. In fact, the Criminal Code of the Republic of Moldova, adopted on April 18, 2002, overcame certain problems that were required at the level of sanctioning minors, but left in force the same elements of the repressive system, highlighting more emphatically its mixed model. Therefore, a special role in the theory of criminal law is played by the forms of achieving the criminal liability of minors, in particular the punishments adopted and applied to them. The comparative study of the regulations of different states regarding the criminal liability of minors offers the possibility of highlighting common practices, but also of some particularities of sanctioning minors in conflict with the law.

Of course, each state outlines its own theory regarding the criminal liability of minors and the limits of this liability, the forms of criminal liability of minors, enshrining them also in normative aspect. In this respect, the field of criminal liability of minors is indeed, as C. Butiuc mentions, an extremely delicate one. For these reasons, the specialized doctrine does not impose itself with a unitary position and conception, a fact which also reflected the way of regulating the minority and the limits of the criminal liability of minors [3, p.32].

Applied methods and materials. In order to carry out this research, the author capitalizes research methods specific to the legal theory and doctrine, among which the logical method, the method of comparative analysis, the systemic analysis, the description, the deduction, the historical method. The materials used to carry out the study are the publications of the scientists in the field, as well as the relevant criminal legislation. Also, the scientific basis of the research is represented by various studies included in collections of conference materials, scientific articles, applicative comments etc.

preocupare a țărilor europene, care se văd, după cum se indică, pe bună dreptate, confruntate cu creșterea numărului de fapte violente, comise de către minori, a recidivei, a traficului de droguri [4, p.751] în rândul minorilor, a violenței rasiale și xenofobe și, nu în ultimul rând, se constată o creștere a numărului de infracțiuni comise de către minori, care au ca victime alți minori [5, p.30].

Anume evoluția fenomenului delincvenței juvenile a determinat în unele state europene elaborarea de reforme penale în materia minorilor. Astfel, A. Boroș și Ș. G. Ungureanu indică la faptul că, chiar dacă există unele diferențe în ceea ce privește sistemul de sancțiuni sau de măsuri aplicabile minorilor, se poate identifica, totuși, o tendință comună, în toate țările europene, care acordă prioritate măsurilor reparatorii, în favoarea victimei sau a instituțiilor publice ori private, măsurilor cu caracter educativ sau de probațiune, rezervându-se pedepsele privative de libertate numai pentru cazurile cele mai grave de delincvență juvenilă [5, p.30-31].

Potrivit opiniei unor autori, diversitatea tipurilor instituționale europene, de răspuns la delincvența minorilor, care se regăsesc, în prezent, cu variante și în restul lumii, este dată de diversitatea reacțiilor sociale la fenomen și la unele modele legislative ce țin, la rândul lor, de diversitatea exigențelor, a situațiilor și a interpretării comportamentelor deviante și delincvente în societate, a varietății acestora și a pretențiilor actuale față de condiția umană în general, și nu în ultimul rând particularitățile și intervențiile statului în probleme de prevenire și control [6, p.11].

În literatura de specialitate se remarcă o mare variabilitate a criteriilor juridice cu privire la natura și conținutul delincvenței juvenile determinată între altele și de o mare diversitate a limitelor de vârstă luate în considerare pentru stabilirea majoratului penal și nu numai. Astfel, în unele studii se evidențiază că dificultățile de integrare europeană, sunt generate de diferențele existente între diferite culturi juridice care se confruntă între ele pe linia a numeroase probleme dar și de inegalitatea sistemelor de drept între care se realizează „*transplantul juridic*” care s-ar cere să aibă în comun caracteristicile dreptului post-modern ale secolului XXI. O asemenea diversitate îngre-

Obtained results and discussions. Combating juvenile delinquency, mention A. Boroș, G. Ș. Ungureanu and M. A. Hotca, is a concern of European countries, which see themselves, as indicated, rightly, faced with the increase in the number of violent acts committed by minors, of recidivism, drug trafficking [4, p.751] among minors, of racial and xenophobic violence and, last but not least, there is an increase in the number of crimes committed by minors, who have as victims other minors [5, p.30].

Namely, the evolution of the phenomenon of juvenile delinquency has determined in some European countries the elaboration of criminal reforms in the field of minors. Thus, A. Boroș and Ș.G. Ungureanu point out that, even if there are some differences in the system of sanctions or measures applicable to minors, it is still possible to identify a common trend, in all European countries, which gives priority to remedies, in favor of the victim or of public or private institutions, to measures of an educational or probation nature, reserving custodial sentences only for the most serious cases of juvenile delinquency [5, p.30-31].

According to the opinion of some authors, the diversity of the European institutional types, of response to the delinquency of minors, which are currently found with variants in the rest of the world, is given by the diversity of social reactions to the phenomenon and to some legislative models that are related, in their turn, to the diversity of requirements, situations and interpretation of deviant and delinquent behaviors in society, of their variety and of the current claims towards the human condition in general, and not least the particularities and interventions of the state in matters of prevention and control [6, p.11].

In the specialized literature there is a great variability of the legal criteria regarding the nature and content of the juvenile delinquency determined, among others, by a great diversity of the age limits taken into account for the establishment of the criminal majority and not only. Thus, in some studies it is highlighted that the difficulties of European integration are generated by the differences existing between different legal cultures that face each other in the line of numerous problems, but also by the inequality of the legal

unează și întârzie, formarea unei conștiințe europene comune, inclusiv juridică, necesară a sta la baza voinței comune a statelor membre [6, p.11]. Se ridică astfel problema acelor transformări legislative care să producă schimbări de percepție a comunității, a societății în general, cu privire la noile forme de marginalizare socială, în multe cazuri cu efecte de durată, pe care le implică un sistem represiv de politică penală, astfel încât să devină posibilă lărgirea sferei de reglementări necesare a fi adaptate la legislația comunitară [7, p.69]. Acest lucru se impune cu atât mai mult cu cât într-o viziune modernă: „sistemele de drept nu trebuie separate de contextul lor nejuridic, social, politic și istoric deoarece principalele legi și precedentele judecătorești sunt aplicabile doar prin situarea lor într-un asemenea context” [6, p.11].

Din combinația diverselor mijloace de intervenție, după câmpul lor de acțiune, R. Gassin desprinde 3 domenii principale prin care se acționează împotriva delincvenței și anume: dreptul penal cu sistemul său sancționator și modalități de aplicare concretă; tratamentul delincvenților în strânsă legătură cu primul domeniu și prevenirea cu diversele sale mijloace de acțiune, reunite mai întâi în conceptul de reacție socială contra crimei, și, în consecință, diminuarea spațiului de intervenție a dreptului penal în privința minorilor, cu mutarea centrului de greutate în politica socială [7].

Până a recurge la descrierea nemijlocită a particularităților răspunderii penale a minorilor în unele țări europene, evidențiem mai întâi că o importanță deosebită capătă chestiunea inevitabilității și raționalității răspunderii penale a minorilor. Menționăm în continuare că elaborarea și realizarea politicii penale în privința infractorilor minori se fundamentează pe un anumit sistem de principii. În sistemul acestora un loc deosebit îl ocupă principiul echității. Astfel, potrivit opiniei unor autori, printre multiplele dispoziții ale acestui principiu îl ocupă anume cerința echității răspunderii penale a persoanei care a comis infracțiunea [8, p.132]. În raționamentele referitoare la echitatea răspunderii se intersectează chestiunile inevitabilității și raționalității ei. Anume în situația unui calcul balansat a acestor două cerințe s-ar putea vorbi despre echitatea atragerii la răspundere.

systems between which the «*legal transplantation*» is carried out, which would be required to have in common the characteristics of the post-modern law of the XXI century. Such diversity makes it difficult and delayed, the formation of a common European consciousness, including legal, necessary to form the basis of the common will of the Member States [6, p.11]. This raises the question of those legislative transformations that would bring about changes in the perception of the community, of society in general, with regard to new forms of social marginalisation, in many cases with lasting effects, which a repressive system of criminal policy entails, so as to make it possible to broaden the field of regulations necessary to adapt them to Community legislation [7, p.69]. This is all the more necessary because in a modern vision: «*legal systems must not be separated from their non-legal, social, political and historical context because the main laws and judicial precedents are applicable only by placing them in a such context*» [6, p.11].

From the combination of the various means of intervention, according to their field of action, R. Gassin detaches 3 main areas through which is acted against delinquency, namely: criminal law with its sanctioning system and concrete methods of application; the treatment of offenders in close connection with the first area and prevention with its various means of action, first of all in the concept of social reaction against crime, and, consequently, the diminution of the space for intervention of criminal law regarding minors, with the relocation of the center of gravity in social policy [7].

Until we resort to the direct description of the particularities of the criminal liability of minors in some European countries, it is first of all apparent that a special importance is given to the issue of the inevitability and rationality of the criminal liability of minors. We would like to mention that the elaboration and implementation of the criminal policy regarding the minor offenders is based on a certain system of principles. In their system, a special place is occupied by the principle of rightness. Thus, according to some authors' position, among the many provisions of this principle is the requirement of fair criminal liability of the person who committed the crime

Inevitabilitatea răspunderii penale este înțeleasă de către anumiți juriști ca fiind un principiu independent al dreptului penal. În special, S. G. Chelina și V. N. Kudreavțev îl formulează în felul următor: Orice persoane, în acțiunile sau în inacțiunile căreia se conțin elementele compo- nentei de infracțiune urmează a fi pedepsită sau supusă cărorva altor măsuri de constrângere pre- văzute de legea penală. Liberarea de răspunderea sau pedeapsa penală poate avea loc doar dacă sunt prezente temeiurile și condițiile prevăzute de lege [9, p.128].

Reacționarea obligatorie la infracțiune este o condiție a restabilirii echității afectate prin infracți- une. Echitatea este restabilită nu prin sancționarea celor vinovați, ci prin descoperirea infracțiunilor, prin darea în vileag la timp a infractorilor și atrage- rea lor la răspundere penală. Restabilirea echității nu necesită în toate cazurile aplicarea și executarea pedepsei, uneori fiind destulă aplicarea altor mă- suri de contrângere penală, sau chiar și eliberarea celui vinovat de la pedeapsă și răspundere penală. Atragerea la răspundere a fiecăruia care a săvârșit o infracțiune dezrădăcinează senzația de nepede- sire și permisiune a oricui, întărind în conștiința so- cietății începuturile echității.

Răspunderea ca o garanție a ordinii de drept, a legalității și echității și ca modalitate ju- ridică de protecție a intereselor individuale și obștești poate avea efectul dorit doar în cazul res- pectării condiției aplicabilității obligatorii în cazul fiecărei fapte ilegale săvârșite. Inevitabilitatea răs- punderii presupune că fiecare contravenient, in- fractor poartă răspundere pentru cele comise cu luarea în considerație a gradului de pericol social și de prejudiciabilitate, a formei de vinovăție și a altor factori care individualizează măsurile de răs- pundere [10, p.2].

Vorbind în continuare despre particularitățile răspunderii penale a minorilor, menționăm că în domeniul justiției pentru mi- nori, sistemele de drept urmează două modele [11, p.659]: cel tradițional sau penal, conform căruia începând cu o anumită vârstă minorilor li se aplică pedepse, și cel mai recent, nepenal, care acordă prioritate măsurilor educative, în ambele modele, minorilor, sub o anumită vârstă, care au săvârșit fapte prevăzute de legea penală, aplicân-

[8, p.132]. In the reasoning regarding the equity of responsibility, intersect the questions of its in- evitability and rationality. It is in the case of a bal- anced calculation of these two requirements we could talk about the equity of responsibility.

The inevitability of criminal liability is un- derstood by certain lawyers as an independent principle of criminal law. In particular, S.G. Ce- lina and V.N. Kudreavtsev formulate it in the following way: Any person, in whose actions or inactions are contained the elements of the com- ponent of the crime, shall be punished or subject- ed to any other constraint measures provided by the criminal law. The release from criminal liabil- ity or punishment can take place only if there are present the grounds and conditions provided by the law [9, p.128].

Mandatory reaction to the crime is a condi- tion of restoring the fairness affected by the crime. Fairness is restored not by sanctioning of the guilty person, but by the discovery of the crimes, by revealing the criminals in time and attracting them to criminal responsibility. The restoration of equity does not require in all cases the application and execution of the sentence, sometimes there being enough to apply other measures of criminal constraint or even the release of the guilty from punishment and criminal liability. The prosecu- tion of everyone who has committed a crime up- roots the feeling of impunity and permission of anything, strengthening in the consciousness of society the beginnings of equity.

Liability as a guarantee of the rule of law, of legality and equity and as a legal way of protecting individual and public interests can have the desired effect only in case of compliance with the condi- tion of mandatory applicability in the case of com- mitting each illegal act. The inevitability of liability implies that each of the offenders and the criminals are responsible for those committed taking into account the degree of social danger and prejudice, the form of guilt and other factors that individual- ize the measures of liability [10, p.2].

Speaking further about the particularities of criminal liability of minors, we mention that in the field of juvenile justice, the legal systems follow two models [11, p.659]: the traditional or criminal one, according to which from a certain age minors are subject to punishments, and the

du-li-se numai măsuri de protecție.

Modelul tradițional penal rămâne dominant, acesta recurgând atât la pedepse cât și la măsuri educative, cum este, de exemplu, în dreptul englez, unde minorului îi sunt aplicabile, în principiu, numai pedepse, însă mai puțin severe în privința duratei și a modului de executare decât cele aplicabile infractorilor majori. Alte legislații prevăd existența unui sistem mixt de sancțiuni alcătuit din pedepse și măsuri educative, cum este, de exemplu, cazul Elveției, unde minorului i se poate aplica fie o pedeapsă, fie o măsură educativă, sau cazul Germaniei, unde minorului infractor i se aplică, în paralel cu pedepsele, și măsuri educative (unele cu caracter coercitiv, iar altele disciplinare). Modelul nepenal pune accent pe măsurile educative, cum este de exemplu în legislația belgiană unde a fost lansat conceptul de „minor aflat în pericol”, concept care include indisciplina, vagabondajul și comiterea de infracțiuni [6, p.12].

În corespundere cu **Codul penal francez**, vârsta răspunderii penale coincide cu vârsta majoratului, dar în anumite cazuri poate fi coborâtă la 13 ani. Articolul 122-8 Codul penal instituie principiul lipsei absolute a răspunderii penale a minorului care nu a împlinit 13 ani: „Minorii care au discernământ răspund penal pentru crime, delictes sau contravenții, în condițiile prevăzute de o lege specială, care determină măsurile de protecție, asistență, supraveghere și educare ce pot fi aplicate unui minor. Această lege prevede sancțiunile educative care pot fi pronunțate împotriva minorilor între 10 și 18 ani și pedepsele care pot fi pronunțate împotriva minorilor între 13 și 18 ani, ținându-se seama de atenuarea responsabilității de care beneficiază în virtutea vârstei lor” [12]. Astfel, copilul sub vârsta de 13 ani nu poate fi supus unei pedepse, ci numai unei sancțiuni educaționale.

În ceea ce privește dreptul francez, legiuitorul penal alege să dedice fenomenului delincvenței juvenile un act normativ distinct de Codul penal, respectiv *Ordonanța privind minorii delincvenți nr. 45-174 din 2 februarie 1945* [13]. În articolul 2 al actului menționat se stabilește *inter alia*: „Tribunalul pentru minori și Curtea cu Juri pentru minori vor pronunța, după caz, măsuri de protecție, asistență, supraveghere și educație pentru minorii

most recent, non-criminal, which gives priority to educational measures, in both models, to minors, under a certain age, who have committed acts stipulated by the criminal law, applying only protection measures to them.

The traditional criminal model remains dominant, as it resorts to both punishments and educational measures, such as, for example, in English law, where the minor is, in principle, subject to only punishments, but less severe in terms of duration and method of execution than those applicable to adult offenders. Other legislations provide for the existence of a mixed system of sanctions consisting of punishments and educational measures, such as, for example, the case of Switzerland, where to the minor may be given either a punishment or an educational measure, or the case of Germany, where against the minor offender is applied, in parallel with the punishments, and educational measures (some of a coercive nature and some of a disciplinary nature). The non-criminal model emphasizes educational measures, such as, for example, in the Belgian legislation where the concept of «*minor in danger*» was launched, a concept that includes indiscipline, vagrancy and the committing of crimes [6, p.12].

In accordance with the **French Criminal Code**, the age of criminal liability coincides with the age of majority, but in some cases it can be lowered to 13 years. Article 122-8 of the Criminal Code establishes the principle of the absolute absence of criminal liability of a minor who has not reached the age of 13 years: „Minors who have discernment are criminally liable for crimes, offenses or misdemeanors, under the conditions provided by a special law, which determines the protection, assistance, supervision and education measures that can be applied to a minor. That law provides the educational sanctions that can be imposed against minors between 10 and 18 years old and the penalties that can be imposed against minors between 13 and 18 years, taking into account the alleviation of the responsibility they enjoy by virtue of their age” [12]. Thus, the child under the age of 13 can not be subjected to a punishment, but only to an educational sanction.

As regards French law, the criminal legislature chooses to dedicate to the phenomenon

aflați în conflict cu legea. Cu toate acestea, atunci când circumstanțele și personalitatea minorilor o impun, aceștia pot aplica o sancțiune educativă pentru minorii cu vârsta cuprinsă între 10 și 18 ani sau pot aplica o pedeapsă pentru minorii cu vârsta cuprinsă între 13 și 18 ani, ținând seama de atenuarea răspunderii penale, în conformitate cu prevederile legii. În cel de-al doilea caz, dacă se va aplica amenda, munca în folosul comunității sau pedeapsa cu închisoarea (cu suspendare), suplimentar poate fi aplicată și o sancțiune educativă. Tribunalul pentru minori poate aplica minorului pedeapsa cu închisoarea, cu sau fără suspendarea executării, numai după ce a justificat temeinic alegerea acestei pedepse” [13]. Potrivit aceleși ordonanțe, minorilor li se aplică un regim sancționator mixt, alcătuit din măsuri educative, mediere-reparație și pedepse. Astfel, față de minorul care nu a împlinit 13 ani, se poate pronunța una din următoarele măsuri educative: 1. Confiscarea unui obiect deținut de minor sau aparținând acestuia, care a servit la săvârșirea infracțiunii sau care este produsul infracțiunii; 2. Interdicția de a se afla, pentru o durată de cel mult 1 an, în locul unde infracțiunea a fost comisă, cu excepția locului în care minorul își are reședința obișnuită; 3. Interdicția, pe o durată de cel mult 1 an, de a întâlni victimele infracțiunii sau de a intra în relații cu acestea; 4. Interdicția, pe o durată de cel mult 1 an, de a-i întâlni pe coautorii sau complicii la săvârșirea infracțiunii sau de a intra în relații cu aceștia; 5. Obligația de a acorda ajutor sau reparație victimei; 6. Obligația de a urma, pe o durată de cel mult 1 an un stagiul de formare civică, pentru a-i aminti minorului obligația de a respecta legea; 7. Plasarea pentru o perioadă de cel mult 3 luni, cu posibilitatea reinnoirii acesteia o singură dată, pentru cel mult 1 lună față de minorii cu vârsta cuprinsă între 10 și 13 ani, într-o instituție sau instituție de învățământ publică sau privată care să realizeze activități psihologice, educaționale și sociale privind faptele comise și care să fie situată în afara locului obișnuit de reședință; 8. Executarea de munci școlare; 9. Avertismentul solemn; 10. Plasarea într-o școală cu facilități de internat pentru o perioadă de 1 an cu posibilitatea ca minorul să se întoarcă la familie în timpul weekend-urilor și a vacanțelor

of juvenile delinquency a normative act distinct from the Criminal Code, namely *the Ordinance on juvenile delinquents no. 45-174 of 2 February 1945* [13]. Article 2 of that act lays down, *inter alia*: “The Court for Juveniles and the Juvenile Court of Jury shall, where appropriate, issue measures of protection, assistance, supervision and education for minors in conflict with the law. However, where the circumstances and personality of minors impose, they may apply an educational penalty on minors between the ages of 10 and 18 or may impose a sentence for minors aged between 13 and 18, taking into account the alleviation of criminal liability, in accordance with the provisions of the law. In the second case, if it is imposed the fine, community service or prison sentence (suspended), may also be applied an educational penalty. The Court for Juveniles may impose a minor’s prison sentence, with or without suspension of execution, only after it has duly justified the choice of this sentence” [13]. According to the same ordinance, to the minors is applied a mixed sanctioning regime, consisting of educational measures, mediation-reparation and punishments. Thus, in relation to the minor who has not reached the age of 13, may be pronounced one of the following educational measures: 1. Confiscation of an object owned by or belonging to the minor, which served to commit the crime or which is the product of the crime; 2. Prohibition to be in the place where the offence was committed for a maximum period of 1 year, except for the place where the minor has his or her habitual residence; 3. Prohibition, for a maximum period of 1 year, to meet or enter into relations with victims of crime; 4. Prohibition, for a maximum period of 1 year, to meet or enter into relations with co-perpetrators or accomplices in the perpetration of the crime; 5. The obligation to provide aid or compensation to the victim; 6. The obligation to follow, for a maximum period of 1 year, a civic training course, in order to remind the minor of the obligation to comply with the law; 7. Placement for a period not exceeding 3 months, with the possibility of its renewal only once, for a maximum of 1 month compared to minors aged between 10 and 13 years, in a public or private educational institution or institution that carries out psychological, educational and social

școlare; 11. Interdicția de a se deplasa pe drumul public între orele 23:00 și 06:00 fără a fi însoțit de unul dintre părinții săi sau de titularul autorității părintești, pentru o perioadă de cel mult 3 luni, cu posibilitatea reînnoirii acesteia o singură dată. 12. Obligația de a urma, pe o durată de cel mult 1 an un stagiul de formare civică [13].

În privința minorului care a împlinit 13 ani, Tribunalul pentru minori poate dispune una dintre următoarele *măsuri educative*: 1. Încredințarea minorului părinților, tutorelui sau unei persoane de încredere; 2. Plasarea într-o instituție publică sau privată, de educare sau de formare profesională; 3. Plasarea într-o instituție medicală sau medical-educativă; 4. Plasarea într-o instituție publică de învățământ cu supraveghere sau de educație corectivă; 5. Avertisment solemn; 6. Măsura activității de zi (*measure d'activité de jour*) [13].

Potrivit Ordonanței nr.45-174/1945, minorului care a atins vârsta de 13 ani îi pot fi aplicate și pedepse, dintre care: 1. Pedepse privative de libertate, cu condiția că pedeapsa privativă aplicată nu va depăși jumătatea pedepsei prevăzute de lege pentru acea infracțiune. Dacă pedeapsa prevăzută de lege este închisoarea sau detențiunea pe viață, nu poate fi aplicată o pedeapsă cu închisoarea mai mare de 20 de ani (art.20-2). Dacă minorul a împlinit vârsta de 16 ani, Tribunalul pentru minori și Curtea cu juri pentru minori pot, cu titlu excepțional, ținând seama de circumstanțe și de personalitatea minorului, poate să nu aplice dispozițiile alineatului precedent. În acest caz, pedeapsa aplicabilă unui minor cu vârsta între 16 și 18 ani poate fi ca și cea aplicată majorilor. Minorii execută pedeapsa închisorii într-o secție specializată sau într-un penitenciar specializat pentru minori. 2. Pedeapsa detenției la domiciliu sub supraveghere electronică; 3. Pedeapsa amenzii, cu condiția că cuantumul acesteia nu va depăși suma de 7 500 de euro; 4. Pedeapsa de a urma un stagiul (*la peine de stage*).

Totodată, dispozițiile Codului penal referitoare la *munca în folosul comunității* sunt aplicabile minorului cu vârsta cuprinsă între 16 și 18 ani. De asemenea, împotriva minorului nu pot fi pronunțate următoarele pedepse: interdicția de a se afla pe teritoriul francez, zile-amendă, interzicerea drepturilor civice, civile și de familie, inter-

activities related to the committed acts and that is located outside the usual place of residence; 8. Execution of school work; 9. The solemn warning; 10. Placement in a school with boarding school facilities for a period of 1 year with the possibility that the minor will return to the family during weekends and school holidays; 11. The prohibition to travel on the public road between 23:00 and 06:00 without being accompanied by one of his parents or the holder of the parental authority, for a period not exceeding 3 months, with the possibility of renewing it only once. 12. Obligation to follow, for a maximum period of 1 year, a civic training course [13].

Regarding to the minor who has reached the age of 13, the Court of Juveniles may order one of the following *educational measures*: 1. Entrusting the minor to his/her parents, guardian or a trusted person; 2. Placement in a public or private institution, of education or training; 3. Placement in a medical or medical-educational institution; 4. Placement in a public educational institution with supervision or corrective education; 5. Solemn warning; 6. The measure of day's activity (*measure d'activité de jour*) [13].

According to ordinance no. 45-174/1945, a minor who has reached the age of 13 years may also be subjected to punishments, of which: 1. Custodial sentences, provided that the deprivation penalty applied will not exceed half of the punishment provided by law for that offense. If the punishment provided by law is imprisonment or life imprisonment, cannot be imposed a prison sentence of more than 20 years (Articles 20-2). If the minor has reached the age of 16, the Court of Juveniles may, exceptionally, in view of the circumstances and personality of the minor, may not apply the provisions of the preceding paragraph. In this case, the penalty applicable to a minor between the ages of 16 and 18 may be like that imposed on adults. The minors execute their prison sentence in a specialized section or in a specialized penitentiary for minors. 2. Punishment of home detention under electronic supervision; 3. The penalty of the fine, provided that its amount will not exceed eur 7 500; 4. Punishment to follow an internship (*la peine de stage*).

At the same time, the provisions of the Criminal Code regarding community service are

zicerea de a exercita o funcție publică sau o activitate profesională.

Ordonanța privind minorii delincvenți permite aplicarea dispozițiilor Codului penal relative la renunțarea la *pedeapsă și amânarea pedepsei* minorului cu vârsta cuprinsă între 13 și 18 ani. Totodată, *amânarea pronunțării pedepsei sau a măsurii educative* poate fi dispusă când tribunalul pentru minori consideră această măsură adecvată, în funcție de personalitatea minorului. Amânarea poate fi dispusă pe o durată de cel mult 6 luni [13].

Referitor la regimul sancționator al minorilor din **Spania**, menționăm că inițial, prin legea nr. 4/1992, a fost stabilită vârsta minimă (12 ani) care să permită intervenția autorităților judiciare pentru infracțiuni comise de minori sub 16 ani. De asemenea, a fost introdus „provizoriu” un sistem „hibrid” prin care au fost reglementate forme diverse de reacție social-penală având drept scop ocrotirea dar și reeducarea minorilor, având la bază principiul acțiunii în „cel mai bun interes al minorului” [6, p.21], urmărindu-se integrarea în societate a acestuia și nu pedepsirea prin aplicarea represiunii penale. Noile proceduri instituite erau conforme cu prevederile constituționale. În cazul săvârșirii de infracțiuni cu un grad mic de pericol social, minorii erau dați, direct sau în urma unui avertisment, serviciilor sociale.

Prin legea nr. 4/1992 s-a reglementat instituirea unei comisii tehnice consultative, formată dintr-un psiholog, un asistent social și un educator, aflată la dispoziția procurorilor și judecătorilor, având „rolul esențial” de a facilita organelor judiciare luarea unei decizii cu privire la educarea minorului și la reintegrarea sa socială, prin redactarea unui raport asupra situației psihologice și pedagogice a minorului și a mediului familial. Noile măsuri erau reglementate pentru o aplicare provizorie pentru maxim doi ani. Cu toate acestea, sistemul judiciar nu era scutit de critici și nu era eficient în angajarea răspunderii penale a minorului pentru fapta prevăzută de legea penală săvârșită [14].

La momentul actual, în Spania minorilor li se aplică dispozițiile Codului penal [15] și ale Legii organice nr.5/2000 din 12 ianuarie 2000 care reglementează răspunderea penală a minori-

aplicable to a minor between the ages of 16 and 18. Also, against the minor cannot be imposed the following punishments: the prohibition to be on French territory, days-fine, the prohibition of civic, civil and family rights, the prohibition of exercising a public office or a professional activity.

The ordinance on juvenile offenders allows the application of the provisions of the Criminal Code relating to the *renunciation of the punishment and the postponement of the sentence* of the minor aged between 13 and 18 years. At the same time, the punishment or the educational measure may be ordered when the juvenile court considers this measure appropriate, depending on the personality of the minor. The postponement may be ordered for a period not exceeding 6 months [13].

Referring to the sanctioning regime of minors in **Spain**, we mention that initially, by law nr. 4/1992, was established the minimum age (12 years) to allow the intervention of the judicial authorities for crimes committed by minors under 16 years age. Also, a «hybrid» system was introduced «provisionally» through which were regulated various forms of social-criminal reaction, aiming at protecting but also re-educating minors, based on the principle of action in the «best interest of the minor» [6, p.21], aiming at his integration into society and not punishment by applying criminal repression. The new established procedures were in line with the constitutional provisions. In the case of committing crimes with a low social danger degree, the minors were given, directly or following a warning, to the social services.

By law nr. 4/1992 were established the setting up of a technical advisory committee, consisting of a psychologist, a social worker and an educator, available to prosecutors and judges, having the «essential role» of facilitating the judicial bodies to take a decision on the education of the minor and his/her social reintegration, by drafting a report on the psychological and pedagogical situation of the minor and the family environment. The new measures were regulated for provisional application for a maximum of two years. However, the judiciary was not exempt from criticism and was not effective in holding the minor criminally liable for the committed act

lor [16]. Legea organică respectivă prevede lipsa absolută a răspunderii penale pentru minorii care nu au împlinit 14 ani și lipsa relativă a răspunderii penale pentru minorii cu vârsta cuprinsă între 14 și 18 ani. Dintre minori, se diferențiază, două categorii, de la 14 la 16 ani și de la 16 la 18 ani. Pentru minorii care au împlinit 16 ani, legea prevede o agravare în cazul săvârșirii de infracțiuni cu violență, intimidare sau punerea în pericol a persoanei. Potrivit art.7 al Legii nr.5/2000, măsurile pe care judecătorii pentru juvenili le pot impune minorilor infractori, ordonate în funcție de restricționarea drepturilor pe care le implică, sunt următoarele:

– *Internarea în regim închis* – persoanele supuse acestei măsuri vor fi internate într-un centru unde vor desfășura activități educative, de formare profesională, de petrecere a timpului liber, lucrative.

– *Internarea în regim semideschis* – minorii supuși acestei măsuri vor fi internați într-un centru dar vor desfășura activități educative, lucrative și de petrecere a timpului liber în afara acestuia.

– *Internarea în regim deschis* – persoanele supuse acestei măsuri vor finaliza toate activitățile cuprinse în proiectul educațional și vor beneficia de toate serviciile cuprinse în mediul centrului, fiind internați obișnuiți ai acestuia, în concordanță cu programa și regulamentul intern al centrului.

– *Internare terapeutică* – în centrele de acest tip se va acorda o educație specială și individualizată minorilor delincvenți care suferă de anomalii sau schimbări psihice ori prezintă un stadiu de dependență de băuturi alcoolice, droguri sau substanțe psihotrope ori modificări la nivelul percepției realității.

– *Tratament ambulatoriu* – persoanele contra cărora s-a dispus această măsură vor trebui să meargă în centrul desemnat la intervalele de timp stabilite pentru a primi tratamentul adecvat anomaliei sau alterației psihice de care suferă, tratament adecvat pentru dependența de băuturi alcoolice sau substanțe psihotrope.

– *Asistență într-un centru de zi* – minorii supuși unei astfel de măsuri vor locui la domiciliul lor și vor merge într-un centru complet integrat în comunitate, unde vor desfășura activități de sprijin, activități educative, lucrative și de petrecere a

provided for by the criminal law [14].

At the moment, in Spain minors are subject to the provisions of the Criminal Code [15] and the Organic Law No. 5/2000 of 12 January 2000 regulating the criminal liability of minors [16]. That organic law provides for the absolute absence of criminal liability for minors under the age of 14 and the relative absence of criminal liability for minors aged between 14 and 18 years. Among the minors, are differentiated two categories, from 14 to 16 years and from 16 to 18 years. For minors who have reached the age of 16, the law provides for an aggravation in the case of committing violent crimes, intimidation or endangering the person. According to art.7 of the Law no.5/2000, the measures that judges for juveniles may impose on juvenile minors, ordered according to the restriction of the rights they involve, are the following:

– *Placing in closed regime* – the persons subjected to this measure will be held in a center where they will carry out educational, professional training, leisure, lucrative activities.

– *Placing in semi-open regime* – the minors subjected to this measure will be held in a center, but will carry out educational, lucrative and leisure activities outside it.

– *Placing in open regime* – the persons subjected to this measure will complete all the activities included in the educational project and will benefit from all the services included in the center's environment, being regular held, in accordance with the curriculum and internal regulation of the center.

– *Therapeutic hospitalization* – in centers of this type, will be given a special and individualized education to delinquent minors who suffer from anomalies or mental changes or present a stage of dependence on alcoholic beverages, drugs or psychotropic substances or changes in the perception of realities.

– *Outpatient treatment* – people against whom has been ordered this measure will have to go to the designated center at the established time intervals in order to receive the appropriate treatment for the anomaly or mental alteration they suffer from, adequate treatment for dependence on alcoholic beverages or psychotropic substances.

– *Assistance in a day care center* – minors

timpului liber.

– *Prezență la sfârșit de săptămână* – minorii împotriva cărora s-a dispus o astfel de măsură vor rămâne în centru de vineri seara până duminică noaptea pe perioada unui număr de maxim 36 de ore, cu excepția orelor, desemnate de judecător, pe care trebuie să le dedice temelor.

– *Libertatea supravegheată* – prin această măsură se urmărește activitatea minorului delinvent precum și asistența acestuia la școală, la centrul de formare profesională sau la locul de muncă, potrivit situației, oferindu-se ajutor pentru eliminarea factorilor care au dus la comiterea infracțiunii.

– *Conviețuirea cu altă persoană, cu familia sau un grup educativ* – minorul care a primit această măsură trebuie să conviețuiască, pe durata de timp stabilită de judecător, cu altă persoană, cu o altă familie diferită de a sa sau cu un grup educativ, atent selecționat pentru a orienta minorul în procesul său de socializare.

– *Prestații în beneficiul comunității* – minorul care a fost supus unei astfel de măsuri nu o va îndeplini dacă nu-și va da acordul pentru a desfășura activități neremunerate cerute în interesul societății sau al persoanelor sărace. Se vor realiza doar prestațiile care vor trebui să acopere prejudiciul adus prin comiterea infracțiunii.

– *Realizarea de teme socio-educative* – persoana supusă acestei măsuri va trebui să realizeze, fără internare sau libertate supravegheată, activități specifice cu conținut educativ, destinate facilitării dezvoltării competențelor sale sociale.

– *Admonestarea* – această măsură va consta în represiunea minorului realizată de către judecător cu scopul de a-l face să înțeleagă gravitatea faptelor comise și a consecințelor acestora sau a celor pe care le-ar fi putut avea, îndemnând minorul ca pe viitor să nu mai comită astfel de fapte.

– *Deposdarea de permisul de conducere al ciclomotoarelor sau a vehiculelor sau de dreptul de a-l obține ori de licențele administrative pentru vânătoare sau pentru folosirea oricărei arme* – această măsură se va impune când delictul a fost comis folosind un ciclomotor, un vehicul, o armă.

– *Descalificare absolută* – în conformitate cu dispozițiile adiționale ale legii, măsura descalficării absolute produce privarea definitivă de toa-

subjected to a such measure will live at their home and will go to a center fully integrated in the community, where they will carry out support activities, educational, lucrative and leisure activities.

– *Presence on weekends* – minors against whom has been ordered such a measure will remain in the center from Friday evening to Sunday night for a maximum of 36 hours, except for the hours, designated by the judge, which they must dedicate to the homework.

– *Supervised freedom* – this measure aims at the activity of the delinquent minor as well as his assistance at school, at the vocational training center or at the workplace, according to the situation, offering help to eliminate the factors that led to the committing of the crime.

– *Living with another person, with the family or with an educational group* – the minor who has been subjected to this measure must live, for the period of time set by the judge, with another person, with another family different from his or hers or with an educational group, carefully selected to guide the minor in his/her socialization process.

– *Community benefits* – the minor who has been subjected to such a measure will not perform it if he or she does not give his/her consent to carry out unpaid activities required in the interests of society or poor people. Will be done only the benefits that cover the damage caused by the committing of the crime.

– *Realization of socio-educational themes* – the person subject to this measure will have to carry out, without hospitalization or supervised freedom, specific activities with educational content, aimed at facilitating the development of his social competences.

– *Admonition* – this measure will consist in the repression of the minor carried out by the judge in order to make him understand the seriousness of the committed acts and their consequences or of those he may have had, urging the minor not to commit such acts in the future.

– *Dispossession of the driving license of cyclomotors or vehicles or of the right to obtain it or of administrative licenses for hunting or for the use of any weapon* – this measure will be imposed when the offence was committed using a cyclomotor, a vehicle, a weapon.

– *Absolute disqualification* – in accordance

te onorurile, slujbele și sarcinile publice la care a recurs, deși erau electiv; precum și incapacitatea pentru a obține pe viitor astfel de onoruri, sarcini sau slujbe publice sau de a fi ales pentru o sarcină publică pe timpul măsurii [6, p.27-29].

Măsurile de internare constau în două perioade: prima va fi realizată în centrul corespunzător, a doua va fi efectuată sub un regim de libertate supravegheat (probațiune), în modalitatea aleasă de către judecător. Se impune precizarea că, în condițiile legislației spaniole, măsura internării într-un regim închis poate fi aplicată numai atunci când: faptele comise de către minori sunt clasificate în Codul penal ori în legile penale speciale ca infracțiuni grave; faptele sunt clasificate ca infracțiuni mai puțin grave, dar la săvârșirea lor au fost utilizate violențe sau intimidări împotriva persoanelor ori s-a generat un risc grav pentru viața persoanelor sau integritatea lor fizică; faptele clasificate ca infracțiuni sunt comise de un grup sau minorul aparține sau acționează în interesul unei organizații sau asociații, chiar și de natură tranzitorie, care este dedicată realizării unor astfel de activități. Acțiunile sau inacțiunile din imprudență nu pot fi sancționate cu măsuri de internare într-un regim închis [17, p. 36-37].

În **Codul penal al României** este dedicat un compartiment separat unei singure cauze de neimputabilitate – **minoratul** (Titlul V - art. 113-134) care este descris sub aspectul:

- regimului răspunderii penale a minorului,
- regimului măsurilor educative neprivative de libertate;
- regimului măsurilor educative privative de libertate;
- dispozițiilor comune [18].

Așa cum reiese din art.113 C. pen. român, legiuitorul a împărțit vârsta minorității în trei perioade distincte: până la vârsta de 14 ani este prevăzută o prezumție absolută de incapacitate penală, minorul fiind considerat ca total lipsit de discernământ; între 14 și 16 ani, în privința minorului funcționează o prezumție relativă de incapacitate penală; între 16 și 18 ani - minorul răspunde penal. În acest caz există o prezumție legală relativă de capacitate penală – se presupune, până la proba contrarie, că minorul avea discernământ la data comiterii faptei prevăzute de legea penală.

with the additional provisions of the law, the measure of absolute disqualification produces the definitive deprivation of all the honours, jobs and public tasks to which it resorted, although they were elective; as well as the inability to obtain such honours, public tasks or services in the future or to be elected for a public task during the measure [6, p.27-29].

The placement measures consist of two periods: the first will be carried out in the appropriate center, the second will be carried out under a supervised freedom regime (probation), in the manner chosen by the judge. It should be noted that, according to the Spanish legislation, the measure of internment in a closed regime can be applied only when: the acts committed by minors are classified in the Criminal Code or in the special criminal laws as serious crimes; acts are classified as less serious crimes, but in their committing has been used violence or intimidation against persons or has been created a serious risk to the lives of persons or their physical integrity; acts classified as a criminal offence are committed by a group or the minor belongs to or acts in the interests of an organization or association, even of a transitional nature, which is dedicated to carrying out such activities. Actions or inactions committed recklessly cannot be sanctioned with measures of internment in a closed regime [17, p.36-37].

In the Criminal Code of **Romania** is dedicated a separate compartment to a single cause of inimputability – the **minority** (Title V – art. 113-134) which is described under the aspect:

- the regime of criminal liability of the minor,
- the regime of non-custodial educational measures;
- the regime of custodial educational measures;
- common provisions [18].

As it is resulting from art.113 of Criminal Code of Romania, the legislator divided the age of the minority into three distinct periods: until the age of 14 years is provided an absolute presumption of criminal incapacity, the minor being considered as totally indiscriminate; between 14 and 16 years, a relative presumption of criminal incapacity operates in the minor's case; between 16 and 18 years - the minor is criminally liable. In this case there is a relative legal presumption of criminal capacity – it

Potrivit art.114 alin. (1) C. pen. român, față de minorul care, la data săvârșirii infracțiunii, avea vârsta cuprinsă între 14 și 18 ani se ia o măsură educativă neprivativă de libertate, iar conform alineatului (2) al aceluiași articol față de minorul prevăzut în alin. (1) se poate lua o măsură educativă privativă de libertate în următoarele cazuri: dacă a mai săvârșit o infracțiune pentru care i s-a aplicat o măsură educativă ce a fost executată ori a cărei executare a început înainte de comiterea infracțiunii pentru care este judecat; atunci când pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită este închisoarea de 7 ani sau mai mare ori detențiunea pe viață [18].

În dispozițiile art. 115 C. pen. este reglementat cadrul juridic general al măsurilor educative care pot fi luate față de minorii infractori. Astfel, măsurile educative neprivative de libertate sunt: stagiul de formare civică; supravegherea; consemnarea la sfârșit de săptămână; asistarea zilnică, iar măsurile educative privative de libertate sunt: internarea într-un centru educativ; internarea într-un centru de detenție [18].

Pe durata executării măsurilor educative neprivative de libertate, instanța poate impune minorului una sau mai multe dintre următoarele obligații: a) să urmeze un curs de pregătire școlară sau formare profesională; b) să nu depășească, fără acordul serviciului de probațiune, limita teritorială stabilită de instanță; c) să nu se afle în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice, stabilite de instanță; d) să nu se apropie și să nu comunice cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu participanții la săvârșirea infracțiunii ori cu alte persoane stabilite de instanță; e) să se prezinte la serviciul de probațiune la datele fixate de acesta; f) să se supună măsurilor de control, tratament sau îngrijire medicală [18].

Măsura educativă a internării într-un centru educativ constă în internarea minorului într-o instituție specializată în recuperarea minorilor, unde va urma un program de pregătire școlară și formare profesională potrivit aptitudinilor sale, precum și programe de reintegrare socială.

Măsura educativă a internării într-un centru de detenție constă în internarea minorului într-o instituție specializată în recuperarea minorilor, cu

is assumed, until proven otherwise, that the minor had discernment at the time of committing the act provided for by the criminal law.

According to art.114 para. (1) of Criminal Code of Romania, in relation to the minor who, at the time of committing the crime, was between 14 and 18 years old, is taken a non-custodial educational measure, and according to paragraph (2) of the same article towards the minor referred to in para. (1) an educational measure involving deprivation of liberty may be taken in the following cases: if he has committed an offence for which has been applied an educational measure which has been executed or the execution of which began before the committing of the offence for which he is being tried; when the punishment provided by law for the committed offence is imprisonment of 7 years or more or life imprisonment [18].

In the provisions of Article 115 of Criminal Code of Romania is established the general legal framework of the educational measures that can be taken against juvenile offenders. Thus, the non-custodial educational measures are: the civic training stage; supervision; recording on weekends; daily assistance, and the custodial educational measures are: internment in an educational center; internment in a detention center [18].

During the execution of non-custodial educational measures, the court may impose to the minor one or more of the following obligations: a) to attend a course of school training or vocational training; b) not to exceed, without the consent of the probation service, the territorial limit established by the court; c) not to be in certain places or at certain sporting events, cultural or other public gatherings, established by the court; d) not to approach or communicate with the victim or his/her family members, with the participants in the committing of the crime or with other persons established by the court; e) to present themselves to the probation service on the dates fixed by it; (f) to follow control, treatment or medical care measures [18].

The educational measure of placement in an educational center consists in admitting the minor to an institution specialized in the recovery of minors, where he will follow a program of school training and professional training according to his skills, as well as social reintegration programs.

The educational measure of placement in a

regim de pază și supraveghere, unde va urma programe intensive de reintegrare socială, precum și programe de pregătire școlară și formare profesională potrivit aptitudinilor sale. Internarea se dispune pe o perioadă cuprinsă între 2 și 5 ani, în afară de cazul în care pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită este închisoarea de 20 de ani sau mai mare ori detențiunea pe viață, când internarea se ia pe o perioadă cuprinsă între 5 și 15 ani [18]. De asemenea, potrivit reglementărilor din legea penală a României, infracțiunea comisă de minor nu atrage o pedeapsă penală, fapt pentru care nu poate fi invocată și admiterea stării de recidivă infracțională [18].

Concluzii. Urmărind experiența statelor străine în materia reglementării răspunderii penale a minorilor, considerăm oportună sistematizarea normelor ce vizează minoritatea într-un capitol separat al Codului penal al Republicii Moldova (cum este reglementat, de exemplu, în Codul penal al României). De asemenea, considerăm necesar ca legiuitorul să revizuiască sistemul de sancțiuni aplicabile minorilor, astfel încât să fie posibilă înlocuirea modelului represiv de sancționare a minorilor cu un model mai liberal, ceea ce ar permite racordarea sistemului de răspundere penală a minorilor la standardele europene și internaționale în domeniu. Astfel, în prezent, adaptarea legislației naționale, inclusiv cea privitoare la minori, la reglementările europene, devine obligatorie, cel puțin sub raportul principiilor ei fundamentale, din momentul în care țara noastră s-a angajat în reforma juridică, reclamată de tranziția la o societate deschisă și democratică.

Pentru actuala politică penală, ce vizează prioritar prevenirea delincvenței în rândul minorilor, exigențele care decurg din obiectivele umaniste cu privire la constituirea unui nou sistem instituțional și a unui spațiu european de libertate, securitate și justiție, reprezintă suportul direcțiilor sale de intervenție și totodată garanția asigurării unui echilibru al măsurilor pe care aceasta le generează.

detention center consists in the internment of the minor in an institution specialized in the recovery of minors, with security and supervision regime, where he will follow intensive programs of social reintegration, as well as school training programs and professional training according to his skills. The internment is ordered for a period between 2 and 5 years, unless the punishment provided by law for the committed offence is imprisonment of 20 years or more or life imprisonment, when internment is taken for a period between 5 and 15 years [18]. Also, according to the provisions of the Romanian criminal law, the crime committed by the minor does not attract a criminal punishment, for which cannot be invoked the admission of the state of criminal recidivism [18].

Conclusions. Following the experience of foreign states in the field of regulating the criminal liability of minors, we consider it opportune to systematize the norms regarding the minority in a separate chapter of the Criminal Code of the Republic of Moldova (as regulated, for example, in the Criminal Code of Romania). We also consider it necessary for the legislator to review the system of sanctions applicable to minors, so that it is possible to replace the repressive model of sanctioning minors with a more liberal model, which would allow the system of criminal liability of minors to be connected to European and international standards in the field. Thus, now, the adaptation of the national legislation, including that relating to minors, to the European regulations, becomes mandatory, at least in terms of its fundamental principles, from the moment our country has engaged in the legal reform, claimed by the transition to an open and democratic society.

For the current criminal policy, which aims, as a matter of priority, the prevention of delinquency among minors, the requirements arising from the humanistic objectives regarding the establishment of a new institutional system and of a European area of freedom, security and justice, represent the support of its intervention directions and, at the same time, the guarantee of ensuring a balance of the measures it generates.

Referințe bibliografice***Bibliographical references***

1. Crișu A. Tratatul infractorului minor în materie penală. Aspecte de drept comparat. București: Ed. C. H. Beck, 2006. 205 p.
2. Brezeanu O. Din istoria regimului sancționator al minorului în România. Revista de Drept Penal, nr. 2/1995, p. 83.
3. Butiuc C. Răspunderea penală a minorilor. În: Revista de drept penal. Anul IX, nr. 4 (octombrie-decembrie). București, 2002. p. 32-37.
4. Hotca M. A. Codul penal. Comentarii și explicații. București: Editura C. H. Beck, 2007. 1598 p.
5. Boroi A., Ungureanu G. Ș. Sistemul sancționator al minorilor într-o viziune europeană. În: Revista de drept penal. Anul IX, nr. 2 (aprilie-iunie). București, 2002. p. 30-31.
6. Brutaru V. Răspunderea minorului în diferite țări europene. În: Revista Universul Juridic, nr. 6/2015. p. 10-34.
7. Gassin R. Criminologie, Deuxieme edition, Ed. Dalloz, 1990, 766 p.
8. Пудовочкин Ю. Е., Пирвагидов С. С. Понятие, принципы и источники уголовного права: сравнительно-правовой анализ законодательства России и стран Содружества Независимых Государств. С.-Пб.: Юрид. центр Пресс, 2003. 297 p.
9. Келина С. Г., Кудрявцев В. Н. Принципы советского уголовного права. М.: Наука, 1988. 176 p.
10. Rusu V., Ghercavii S. Inevitabilitatea și raționalitatea răspunderii penale a minorilor. În: Avocatul poporului, nr. 4-6/2013. p. 1-4
11. Pradel J. Droit penal compare, Dalloz, Paris, 2008. 892 p.
12. Codul penal al Franței https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070719/ (vizitat: 02.09.2021).
13. Ordonanța nr. 45-174 din 2 februarie 1945 privind minorii delincvenți <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000517521/> (vizitat: 02.09.2021).
14. Funes J. Adolescentes y conflicto social. Algunas reflexiones sobre le respuesta social, Harlax, 25, 1998. p. 70-87
15. Codul penal al Spaniei. <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Spania-RO.html> (vizitat: 03.09.2021).
16. Legea organică nr.5/2000 din 12 ianuarie 2000 care reglementează răspunderea penală a minorilor. <https://www.boe.es/eli/es/lo/2000/01/12/5/con> (vizitat: 03.09.2021).
17. Gurev D., Botnarenco M. Măsurile destinate copiilor în conflict cu legea: Legislația Republicii Moldova și a altor state. În: Materialele conferinței “Infrațiunea – Răspunderea penală – Pedepsa. Drept și Criminologie”, 25-26 martie 2021, Chișinău: CEP USM, 2021. 717 p.
18. Codul penal al României din 17 iulie 2009 (actualizat 2014). Legea nr. 286. În: MO nr. 510 din 24.07.2009. În vigoare la 01.02.2014.

Despre autori:**Radion COJOCARU,**

*doctor în drept, profesor universitar,
director al Școlii doctorale
„Științe penale și drept public”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: radioncojocaruu@gmail.com*

Valentina RUSSU,

*doctorandă, asistent universitar,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: valya.cociorva@mail.ru*

About authors:**Radion COJOCARU,**

*PhD, university professor,
Director of the Doctoral School
“Criminal Sciences and Public Law”,
Academy “Ștefan cel Mare” of MIA,
e-mail: radioncojocaruu@gmail.com*

Valentina RUSSU,

*PhD student, university assistant,
Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: valya.cociorva@mail.ru*

NATURA JURIDICĂ A EXTRADĂRII ȘI EXPULZĂRII, REGLEMENTAREA CONSTITUȚIONALĂ ȘI JURIDICO-PENALĂ

THE LEGAL NATURE OF EXTRADITION AND EXPULSION, CONSTITUTIONAL AND CRIMINAL JUSTICE REGULATION

Veaceslav URSU,

doctor în drept, conferențiar universitar

Veaceslav URSU,

PhD, associate professor

Articolul are ca obiect de studiu extrădarea și expulzarea, analiza reglementărilor constituționale și juridico-penale ale instituțiilor juridice analizate, identificarea particularităților și relevarea naturii juridice ale acestora. În baza trăsăturilor identificate, autorul a încercat să evidențieze asemănările și deosebiri de esență ale instituțiilor vizate, ca în final să descopere și să descrie natura juridică a expulzării și extrădării.

Cuvinte-cheie: expulzare, extrădare, tratate internaționale, condiții de reciprocitate, regimul juridic al străinilor și apatrizilor, asistență juridică internațională în materie penală, măsură de siguranță.

The study examines the extradition and expulsion, analyses the constitutional and criminal justice regulations of the legal institutions under consideration, identifies their particularities and reveals their legal nature. Based on the identified features, the author tried to highlight the essential similarities and differences of the institutions concerned, in order to finally discover and describe the legal nature of expulsion and extradition.

Keywords: expulsion, extradition, international treaties, conditions of reciprocity, the legal regime of foreigners and stateless persons, international legal assistance in criminal matters, security measure.

Introducere. Constituția RM declară în art. 15 că cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea.

În acest context, dorim să ne expunem prioritar la protecția cetățenilor RM aflați în străinătate și la dreptul acestora de a nu fi extrădați sau expulzați din țară.

Rezultate obținute și discuții. Astfel, alin. 2 al art. 18 al Constituției RM stipulează că cetățenii RM beneficiază de protecția statului atât în țară, cât și în străinătate. Fiind consacrat în Constituție, acest principiu constituie urmarea firească, logică a legăturii politice dintre cetățeni și stat. Această legătură este permanentă, ea se răspândește și se menține oriunde s-ar găsi persoana, în statul său de origine sau în alt stat.

Introduction. The Constitution of the Republic of Moldova states in article 15 that the citizens of the Republic of Moldova take advantage of the rights and freedoms confirmed in the Constitution and other laws and have the obligations lay down therein. In this context, we would like to express our view on the protection of RM citizens abroad and their right not to be extradited or expelled from the country.

Obtained results and discussions. Thus, para. (2) of article 18 of the Constitution of the Republic of Moldova stipulates that citizens of the Republic of Moldova benefit from state protection both at home and abroad. As it is confirmed in the Constitution, this principle is the natural and logical consequence of the political relationship between citizens and the state. This is a constant connection; it spreads and works

Acest principiu este valabil deci și în cazurile când cetățenii RM pot, sau chiar săvârșesc infracțiuni pe teritoriul altui stat, nemaivorbind de cazurile când acestea sunt săvârșite în privința lor sau împotriva drepturilor și libertăților lor. Conform apartenenței cetățeanului la statul moldovenesc, cetățenii RM se bucură în străinătate de protecția statului, ei având dreptul constituțional să ceară autorităților moldovenești protecția corespunzătoare. Respectiv, autoritățile Republicii Moldova din străinătate au obligația constituțională de a le oferi protecția necesară. Aceasta nu înseamnă însă că exercitând această obligație, autoritățile moldovenești respective trebuie sau pot aduce atingere într-un fel sau altul suveranității statului pe teritoriul căruia se află cetățenii RM, aceștia din urmă au obligația să respecte ordinea de drept a statului respectiv. Bucurându-se de protecția statului, cetățenii moldoveni trebuie să-și îndeplinească obligațiile ce le revin conform legilor statului pe teritoriul căruia se află, inclusiv, ale legilor R Moldova.

Prin urmare, principiul menționat trebuie înțeles în context internațional, deoarece colaborarea statelor în acest domeniu se efectuează în baza unor convenții și acorduri bilaterale sau chiar internaționale.

Referitor la protecția acordată străinilor și apatrizilor în R. Moldova, Constituția RM prevede în art. 19 că cetățenii străini și apatrizii au aceleași drepturi și îndatoriri ca și cetățenii RM, cu excepțiile stabilite de lege. Cu alte cuvinte, R. Moldova acordă străinilor și apatrizilor așa-zisul regim național, potrivit căruia străinii și apatrizii, după cum s-a menționat, posedă aceleași drepturi și obligații ca și propriii cetățeni, cu excepțiile stabilite de lege, spre exemplu, exercitarea drepturilor exclusiv politice (de exemplu, de a ocupa o funcție publică), precum și unele obligații constituționale valabile pentru cetățenii RM (de exemplu, obligația de apărare a țării).

Un drept constituțional care aparține exclusiv numai străinilor sau apatrizilor este cel de azil politic.

Alin.(2) al art. 19 al Constituției RM stipulează că dreptul de azil se acordă și se retrage în condițiile legii, cu respectarea tratatelor inter-

wherever the person is, in his or her home state or in another state.

This principle also applies to cases where RM citizens can, or even commit offenses in the another state's territory, and of course in cases when they are committed against them or against their rights and freedoms. According to the citizen's membership of the Moldovan state, citizens of the Republic of Moldova enjoy state protection abroad, as they have the constitutional right to ask the Moldovan authorities for appropriate protection. That is, the authorities of the Republic of Moldova abroad have the constitutional obligation to offer them the necessary protection. This does not mean, however, that by exercising this obligation, the respective Moldovan authorities must or may in some way undermine the sovereignty of the State on whose territory the citizens of the Republic of Moldova are located, the latter are obliged to respect the law order of that state. When enjoying state protection, Moldovan citizens must fulfill their obligations under the laws of the state in which they are located, including the laws of Moldova.

Therefore, this principle must be understood in an international context, since the cooperation of states in this field is carried out on the basis of bilateral or even international conventions and agreements, the Constitution of the Republic of Moldova stipulates in Article 19 on the protection granted to foreigners and stateless persons in R. Moldova, that foreigners and stateless persons have the same rights and duties as citizens of the Republic of Moldova, with the exceptions set by law. In other words, R. Moldova grants foreigners and stateless persons, the so-called national regime, according to which foreigners and stateless persons, as mentioned, have the same rights and obligations as their own citizens, with exceptions determined by law, for example, to fill up exclusive political rights (for example, to hold a public office), as well as some constitutional requirements for citizens of the RM (e.g. country defense obligation).

A constitutional right belonging exclusively to foreigners or stateless persons is that of political asylum.

Paragraph (2) of article 19 of the Constitu-

naționale la care Republica Moldova este parte. Această reglementare vine să demonstreze alinierea R Moldova la standardele intenționale în ceea ce privește protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Persoanele care contribuie prin activitatea desfășurată la asigurarea păcii, a progresului și umanității în general, și care sunt persecutate pentru aceste activități în statele pe teritoriul cărora le desfășoară, sau a căror cetățeni sunt, este și firesc să găsească găzduire și apărare în alt stat.

Regula general acceptată de dreptul internațional umanitar este că azilul se acordă cetățenilor străini sau apatrizilor urmăriți sau persecutați pentru activități politice. Aceasta înseamnă că nu toți străinii sau apatrizii care vin în R Moldova vor primi azil politic. Însăși denumirea acestei instituții ne indică tipul activității desfășurate de către persoană, și anume, *activitate politică*, de aceea, dacă se va constata că motivele din care este cerut azilul nu sunt cele legale, azilul nu va putea fi acordat (spre exemplu, cetățeanul este urmărit pentru fapte de drept comun). La fel, nu se vor putea bucura de acordarea acestui drept persoanele urmărite pentru crime contra păcii și umanității sau infracțiuni de război.

Cetățenii străini sau apatrizii pot fi extrădați numai în baza unei convenții internaționale sau în condiții de reciprocitate în temeiul hotărârii instanței de judecată (alin. (4) al art. 17 Constituției RM).

Totodată, alin. (3) al art. 17 al Constituției RM stipulează că cetățenii RM nu pot fi extrădați sau expulzați din țară.

Prevederile constituționale enunțate au fost preluate de către legiuitor și încorporate în textul legii penale la art. 13 CP al RM.

Extrădarea și expulzarea constituie două măsuri grave care afectează și restricționează substanțial dreptul la libertatea individuală și libera circulație.

Art. 25 alin. (1) din Legea Fundamentală declară că libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile, iar art. 27 al Constituției legiferează și garantează dreptul la libera circulație, adică dreptul fiecărui cetățean de a-și stabili domiciliul sau reședința în orice localitate din

țării RM stipulează că dreptul de azil va fi acordat și retras în conformitate cu legea, în conformitate cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte. Această reglementare este intenționată să demonstreze alinierea Republicii Moldova la standardele intenționale în protecția drepturilor și libertăților fundamentale.

Persoanele care contribuie, prin activitatea desfășurată, la asigurarea păcii, a progresului și umanității în general, și care sunt persecutate pentru aceste activități în statele în care se află, sau a căror cetățeni sunt, este și firesc să găsească găzduire și apărare în alt stat.

Regula general acceptată de dreptul internațional umanitar este că azilul se acordă cetățenilor străini sau apatrizilor urmăriți sau persecutați pentru activități politice. Aceasta înseamnă că nu toți străinii sau apatrizii care vin în R Moldova vor primi azil politic. Însăși denumirea acestei instituții ne indică tipul activității desfășurate de către persoană, și anume, *activitate politică*, de aceea, dacă se va constata că motivele din care este cerut azilul nu sunt cele legale, azilul nu va putea fi acordat (spre exemplu, cetățeanul este urmărit pentru fapte de drept comun). La fel, nu se vor putea bucura de acordarea acestui drept persoanele urmărite pentru crime contra păcii și umanității sau infracțiuni de război.

Cetățenii străini sau apatrizii pot fi extrădați numai în baza unei convenții internaționale sau în condiții de reciprocitate în temeiul hotărârii instanței de judecată (alin. (4) al art. 17 Constituției RM).

Totodată, alin. (3) al art. 17 al Constituției RM stipulează că cetățenii RM nu pot fi extrădați sau expulzați din țară.

Prevederile constituționale enunțate au fost preluate de către legiuitor și încorporate în textul legii penale la art. 13 CP al RM.

Extrădarea și expulzarea constituie două măsuri grave care afectează și restricționează substanțial dreptul la libertatea individuală și libera circulație.

Art. 25 alin. (1) din Legea Fundamentală declară că libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile, iar art. 27 al Constituției legiferează și garantează dreptul la libera circulație, adică dreptul fiecărui cetățean de a-și stabili domiciliul sau reședința în orice localitate din

țară, de a ieși, de a emigra și de a reveni în țară. Pe când extrădarea și expulzarea limitează esențial aceste drepturi.

Ne vom opri mai amănunțit pentru analiza extrădării ca măsură ce constă în faptul de a obliga pe cineva să părăsească țara când este urmărit pentru săvârșirea unor infracțiuni grave și este cerut de alt stat în vederea cercetării sau judecării sale.

Instituția extrădării de către un stat a persoanelor ce au săvârșit infracțiuni altui stat străin este demult cunoscută dreptului internațional.

În ce privește locul extrădării ca instituție juridică, în sistemul dreptului internațional, interpretările cercetătorilor sunt neunivoce¹. Uneori, extrădarea este considerată ca fiind o instituție secundară, ce și-a depășit existența. Însă criminalitatea se dezvoltă, capătă caracter transfrontalier, criminalitatea organizată stabilește noi contacte; infractorii care au săvârșit infracțiuni într-o țară se ascund pe teritoriul alteia, permanent își schimbă locul de trai, căpătând susținere și asistență de la „confracții” lor. Toate acestea oferă problemei extrădării un caracter foarte actual. În același timp, este relevantă tendința unor țări de a nu transmite cetățenii săi, ce au săvârșit infracțiuni peste hotare, chiar dacă aceștia nu se bucură de imunitate diplomatică. Alte țări, dimpotrivă, își extrădează infractorii (propriei cetățeni), în așa mod, ușurându-și sarcina de a-i resocializa.

Natura juridică a extrădării, la fel, este înțeleasă neuniform. Unii savanți consideră că extrădarea constituie o problemă a dreptului administrativ, deoarece, deseori, hotărârea despre aplicarea extrădării o ia nu instanța de judecată, ci Guvernul sau un alt organ de stat. În același timp, extrădarea poate fi considerată și ca element al dreptului procesual-penal, deoarece avem de a face cu ordinea de transmitere a persoanei ce a săvârșit o infracțiune altei țări cu respectarea unor garanții procesuale anumite. Extrădarea poate fi considerată și ca parte (instituție) a dreptului pe-

the Constitution states and guarantees the right to free movement, i.e the right of every citizen to establish his residence in any place of the country, to leave, to emigrate and to return to the country. Whereas, extradition and expulsion essentially limit these rights.

We will analyze more in details the extradition as a measure of forcing someone to leave the country when wanted for serious crimes and requested by another state for its investigation or prosecution. The institution of the extradition by a state of persons who have committed criminal offenses to another foreign state has long been known to international law. Regarding the place of extradition as a legal institution in the system of international law, interpretations of researchers are equivocal¹. Sometimes extradition is considered to be a secondary institution that has outlived its existence. But crime is developing, becoming cross-border, organized crime is establishing new contacts; criminals who have committed crimes in one country are hiding in another, are permanently changing their place of life and are gaining support and assistance from their “fellowship”. All of this makes extradition a very actual issue.

At the same time, the tendency of some countries not to extradite their citizens, who have committed crimes abroad, even if they do not have diplomatic immunity, is highlighted. Other countries, on the contrary, extradite their criminals (their own citizens) in a way to make easier for them to re-socialize.

The legal nature of extradition is irregularly understood. Some scholars consider extradition to be a matter of administrative law, because often the ruling on the application of extradition is not the court, but the government or another state body. At the same time, extradition can also be considered as an element of criminal procedure law, as we are dealing with the order of transmission of the person who committed a criminal of-

¹ O atenție deosebită oferă acestui institut savanții, membrii asociației internaționale a dreptului penal. Această problemă a fost discutată special la colocviul din Helsinki (septembrie 1992), care a fost ca pregătire a Congresului internațional al acestei asociații care a avut loc la Rio-de-Janeiro în 1994.

¹ Special attention is paid to this institute by scientists, members of the international criminal law association. This issue was discussed especially at the colloquium in Helsinki (September 1992), which was in preparation for the International Congress of this association which took place in Rio de Janeiro in 1994.

nal, și anume – a executării pedepsei.

Legislațiile diferitor țări soluționează problema extrădării în mod diferit. De exemplu: în Italia, România normele privind extrădarea infractorilor sunt incluse în Codul penal. În Codul penal al Federației Ruse și al Republicii Moldova, la fel, există un articol privind extrădarea.

Despre extrădarea infractorilor se vorbește în Constituția Rusiei, Franței, Germaniei, Irlandei, Italiei, Portugaliei, Spaniei, inclusiv și în Constituția Republicii Moldova.

Practic, chestiunile privind extrădarea în țările europene, de regulă, le hotărăsc instanțele de judecată. În același timp, multe țări instituie judecăți extraordinare, sau judecăți *ad hoc*.

Despre aceasta se menționează în actele normative și literatura juridică a Austriei, Danemarcului, Franței, Portugaliei, Elveției și Spaniei.

Inițial, problema extrădării a apărut pentru prima dată în legătură cu expulzarea diplomaților care au săvârșit infracțiuni sau alte încălcări de lege peste hotarele țărilor lor. A apărut noțiunea de „imunitate diplomatică” – o nouă instituție juridică, apoi s-a lărgit cercul subiecților asupra cărora această imunitate se răsfrânge. Ulterior, de „dreptul neextrădării” au început a beneficia persoanele care solicitau azil politic în alte țări și care săvârșeau până la aceasta infracțiuni în țările de unde veneau.

Mulți savanți critică această instituție, invocând următoarele argumente: convențiile dintre state privind extrădarea, de multe ori, contravin Pactului privind drepturile omului. Un exemplu caracteristic al acestei necorespunderi este cazul când între țări au loc tratative privind extrădarea, care durează lungi perioade de timp, chiar ani, iar cetățeanul, vinovăția căruia încă nu este dovedită, toți acești ani este privat de libertate.

De aceea în convențiile privind extrădarea trebuie să fie incluse principiile și normele unanim recunoscute, ce se regăsesc în pactele cu privire la drepturile omului, cu respectarea obligatorie a legislațiilor naționale a statelor.

Cu toate aceste divergențe, este evident că în lupta cu criminalitatea internațională, fără aplicarea instituției extrădării va fi foarte greu de operat.

fense to another country under certain procedural guarantees. Extradition can also be considered as part (institution) of criminal law, i.e. serving the sentence.

The laws of different countries address the issue of extradition differently. For example: In Italy and Romania the rules on the extradition of criminal offenders are included in the Criminal Code. In the criminal code of the Russian Federation and of the Republic of Moldova, there is also an article on extradition.

The extradition of criminals is mentioned in the Constitution of Russia, France, Germany, Ireland, Italy, Portugal, Spain, including in the Constitution of the Republic of Moldova.

In practice, the issues of extradition to European countries, as a rule, are decided by the courts. At the same time, many countries are putting in place extraordinary trials, or are being tried on an *ad hoc* basis.

This is mentioned in the laws and legal literature of Austria, Denmark, France, Portugal, Switzerland and Spain.

The issue of extradition arose for the first time in connection with the expulsion of diplomats who committed crimes or other legal violations beyond the borders of their countries. The notion of “diplomatic immunity” emerged as a new legal institution, then the circle of subjects was widened, and this immunity is spread over. Subsequently, the “right of non-extradition” was granted to persons who applied for political asylum in other countries and who have previously committed crime in countries they left.

Many scholars criticize this institution, citing the following arguments: Conventions on extradition between states often go against the Human Rights Pact. A typical example of this inexpediency is the case when there are discussions between countries on extradition, which last for long periods of time, even years, and the citizen, whose guilt is not yet proven, is deprived of liberty all these years.

This is why the globally recognized principles and standards contained in the human rights agreements must be included in the extradition conventions, with due regard for the national laws of the states. However, it is clear that in the

La general, statele rezolvă problema extrădării infractorilor prin intermediul încheierii sau ratificării tratatelor bilaterale sau regionale.

Există o mulțime de convenții bilaterale dintre diverse state privind extrădarea: spre exemplu, RM are încheiate astfel de convenții cu România, Federația Rusă, Ucraina, Belarusia, Țările Baltice și alte state europene, inclusiv Turcia, Israel etc., România are tratate și convenții bilaterale cu aproximativ 29 de state ale lumii, inclusiv cu R Moldova în 1997, Germania – Iugoslavia (1970), Germania – Australia (1987) ș.a.m.d.

Din rândurile celor regionale – Convenția privind extrădarea infractorilor din 1966, încheiată de membrii Comunității Britanice a națiunilor.

Fosta URSS avea încheiate un șir de convenții privind asistența juridică cu mai multe țări, dintre care Coreea, Ungaria, Polonia, România, Mongolia ș.a.

Trebuie însă de menționat că, în unele convenții, capitolele privind extrădarea sunt formulate într-o formă generală, fără o concretizare necesară, ceea ce face dificilă practica extrădării infractorilor. Convențiile privind asistența juridică, în principiu, au un conținut mai larg decât convențiile privind extrădarea. În ele sunt incluse și întrebări ce țin de dreptul administrativ, civil și al altor ramuri de drept, cu ajutorul cărora se reglementează relațiile economice, interstatale și alte relații. De multe ori, în aceste convenții se conține mențiunea că o problemă sau alta, inclusiv chestiunea privind extrădarea, trebuie să fie soluționată și reglementată suplimentar, în mod separat.

Pe marginea problemei extrădării în lume există mai multe convenții cu caracter general.

În 1957 la Paris a fost adoptată Convenția Europeană privind extrădarea. În 1975 la Strasbourg a fost adoptat Protocolul Adițional la această Convenție, ce a centralizat unele întrebări. Tot la Strasbourg, în 1978 a fost adoptat al Doilea protocol Adițional la aceeași Convenție. Consiliul Europei tinde spre o înțelegere comună a problemei extrădării dintre țările Europei, urmat apoi de al treilea protocol adițional, întocmit la Strasbourg la 10 noiembrie 2010 și semnat de Republica Moldova la 12 aprilie 2013.

fight against international crime, without the application of the institution of extradition, it will be very difficult to operate.

Generally, the states resolve the issue of extraditing offenders by ratifying bilateral or regional treaties. There are many bilateral conventions on extradition between different states. For example, the Republic of Moldova has concluded such conventions with Romania, the Russian Federation, Ukraine, Belorussia, the Baltic States, and other European states, including Turkey, Israel, etc.; Romania has bilateral treaties and conventions with about 29 states in the world, including Moldova in 1997, Germany - Yugoslavia (1970), Germany - Australia (1987).

One of the regional treaties is the Convention on the extradition of offenders, 1966, concluded by members of the British Community of nations.

The former USSR had a number of agreements on legal assistance with several countries, including Korea, Hungary, Poland, Romania, Mongolia and so on.

However, it should be noted that in some conventions, the chapters on extradition have a general formulation without any necessary concretization, which makes it difficult to extradite offenders. Legal assistance conventions, in principle, have a broader content than extradition conventions. They also discuss issues relating to administrative, civil and other legal fields, through which economic, interstate and other relations are regulated. These conventions often contain the reference that one or other issue, including the issue of extradition, must be resolved and further regulated separately.

There are several general conventions on the issue of extradition in the world.

In 1957, the European Convention on extradition was adopted in Paris. In 1975, the additional protocol to this Convention was adopted in Strasbourg, which centralized some issues. In Strasbourg, the second additional protocol to the same Convention was adopted in 1978. The Council of Europe is aiming at a common understanding of the issue of extradition between the countries of Europe, followed by the third additional Protocol, ratified in Strasbourg on

În afară de Convenția de la Paris, există și un șir de alte tratate și înțelegeri, ce rezolvă problemele extrădării, de exemplu Convenția din 1983 de la Strasbourg despre schimbul persoanelor ce au săvârșit infracțiuni, apoi cele de la Bruxelles din 1987, 1991.

Prin urmare, extrădarea este actul prin care un stat, pe al cărui teritoriu s-a refugiat un infractor, predă la cererea altui stat pe acel infractor pentru a fi judecat ori pus să execute pedeapsa la care fusese condamnat de instanțele acestui stat.

Extrădarea apare, așadar, ca un act bilateral care intervine între două state: unul pe al cărui teritoriu se află infractorul și căruia i se adresează cererea de extrădare (statul solicitat) și altul, care este interesat de pedepsirea infractorului și care adresează, în acest scop, cererea de extrădare (statul solicitant). Prin finalitatea sa, extrădarea este un act de asistență judiciară internațională în materie penală, prin care un infractor este transferat dintr-un stat în altul pentru a fi judecat pentru infracțiunea săvârșită sau pentru a fi pus să execute pedeapsa la care fusese condamnat.

Din această definiție se desprind următoarele trăsături ale instituției extrădării:

- Act de suveranitate intervenit în relațiile dintre două state;
- Act jurisdicțional solicitat și acordat exclusiv în scopul realizării represiunii, persoana extrădată fiind un inculpat sau un condamnat penal;
- Act de asistență juridică internațională.

De aici rezultă că extrădarea are o natură juridică complexă (mixtă) nefiind numai un act de asistență juridică dar și un act de suveranitate, inclusiv un act jurisdicțional.

După o definiție adoptată la cel de-al X-lea Congres al Asociației Internaționale de Drept penal, ținut la Roma în 1969, „Extrădarea este un act de asistență judiciară interstatală în materie penală, care urmărește transferul unui individ urmărit sau condamnat penal, din domeniul suveranității judiciare a unui stat în domeniul celuilalt stat”.

Extrădarea este, așadar, un atribut suveran al statului, care poate admite ori refuza predarea unui infractor străin aflat pe teritoriul său.

În cazul când există un tratat dintre două părți, problema extrădării este rezolvată destul

10 November 2010 and signed by the Republic of Moldova on 12 April 2013. Apart from the Paris Convention, there are also other treaties and arrangements which solve the problems of extradition. For example the 1983 Strasbourg Convention on the Exchange of persons who have committed crimes; then, those in Brussels in 1987, 1991.

Extradition is therefore the act whereby a state, in whose territory a criminal has been taken refuge, hands over that offender, at the request of another state to be tried or serve the sentence to which he was convicted by the courts of that state.

Extradition therefore appears as a bilateral act between two states: one in whose territory the offender is located and to which the extradition request is addressed (the requested state) and another, which is interested in punishing the offender and which addresses the extradition request (requesting state) for this purpose.

Extradition is, by its finality, an act of international judicial assistance in criminal matters, whereby a criminal is transferred from one state to another for being tried for the offense committed or for serving the sentence to which he or she was convicted.

From this definition, the following features of the institution of extradition shall be separated:

- An act of sovereignty interfered in relations between two states;
- A judicial act sought and awarded only to bring about repression, the extradited person being a defendant or a person convicted of a criminal offense;
- International legal assistance;

It follows that extradition has a complex (mixed) legal nature, not only as an act of legal assistance but also an act of sovereignty, including a court act. Following a definition adopted at the 10th Congress of the International Criminal Law Association held in Rome in 1969 “extradition is an act of inter-state judicial assistance in criminal matters, aimed at transferring a prosecuted or convicted individual, from the area of the judicial sovereignty of one state to the area of the other state.

Extradition is, therefore, a sovereign element of the state, which can admit or refuse to

de clar: dacă persoana nu se bucură de imunitate diplomatică, atunci ea trebuie să fie ori judecată sau să fie transmisă statului (părții) solicitante. Există însă situații mai dificile: când autoritățile unui stat, reținând infractorul, nu au certitudinea că persoana transmisă statului, cetățean al cărui este, va fi pedepsită. Un tratat privind extrădarea între aceste țări nu există. În acest caz se inițiază un proces de tratative, pe durata căruia persoana / infractorul se va deține, până la judecată sa, un timp îndelungat în închisoare.

Ca impediment pentru extrădare poate fi diferența esențială dintre măsurile de pedeapsă pentru infracțiunile analogice în diferite țări; convingerea reprezentanților statului (care transmite sau care primește infractorul) de faptul că persoana va fi supusă (sau este supusă) torturii ș.a.m.d. În legătură cu aceasta, în multe tratate sau convenții privind asistența juridică este prevăzută nu numai extrădarea (transmiterea infractorului), ci și refuzul de extrădare, de exemplu, art. 8 al Convenției prevede că o parte solicitată va putea refuza să extrădeze o persoană reclamată, dacă această persoană se află și sub urmărirea sa pentru fapta sau faptele în legătură cu care se cere extrădarea.

Art. 546 CPP al RM confirmă asumarea de către RM a obligației de a racorda legislația sa națională la prevederile convenției și specifică la alin. (2) că extrădarea va fi, de asemenea, refuzată dacă:

1) infracțiunea a fost săvârșită pe teritoriul Republicii Moldova;

2) în privința persoanei respective a fost deja pronunțată de către o instanță națională sau o instanță a unui stat terț o hotărâre judecătorească de condamnare, achitare sau încetare a procesului penal pentru infracțiunea pentru care se cere extrădarea, sau o ordonanță a organului de urmărire penală de încetare a procesului ori în privința acestei fapte se efectuează urmărirea penală de către organele naționale;

3) s-a împlinit termenul de prescripție al tragerii la răspundere penală pentru infracțiunea respectivă, conform legislației naționale, sau a intervenit amnistia;

4) potrivit legii, urmărirea penală poate fi pornită numai la plângerea prealabilă a victimei, însă o asemenea plângere lipsește;

hand over a foreign criminal who is on its territory. When there is a treaty between two parties, the question of extradition is resolved quite clearly: if the person does not have diplomatic immunity, then he or she must either be tried or be handed over to the requesting state (party). But there are more difficult situations: when the authorities of a state, extraditing the offender, are not sure that the person sent to the home state, will be punished. There is no extradition treaty between these countries. In this case, a process of discussions is initiated, during which the person/ criminal will be held for a long time in prison until his trial.

As an impediment to extradition may be the essential difference between punishment measures for the same offenses in different countries; the confidence of the state representatives (who transmit or receive the offender) that the person will be or is subjected to torture, and so on. Many treaties or conventions on legal assistance state not only for extradition (transmission of the offender) but also for refusal to extradite, for example, article 8 of the Convention provides that a requested party may refuse to extradite a person wanted, if that person is also under his or her prosecution for the same criminal actions.

Article 546 CPC of the RM confirms that the RM is under an obligation to comply its national law with the provisions of the Convention and States and states in paragraph (2) that extradition will also be refused if:

1) The offense is committed in the territory of the Republic of Moldova;

2) in respect of that person, a national court or a court of a third state has already issued a sentence, a decision of acquitting or terminating the criminal proceedings for the offense for which the extradition is requested, or an order of the criminal prosecution body to cease or to carry out criminal investigation of this deed by the national bodies;

3) the limitation period for the imposition of criminal liability for the offense in question under national law has been completed or amnesty has been granted;

4) according to the law, prosecution can only be started on the prior complaint of the vic-

infracțiunea pentru care se cere extrădarea persoanei este considerată de legea națională infracțiune politică sau faptă conexă unei asemenea infracțiuni;

6) Procurorul General, ministrul Justiției sau instanța care soluționează chestiunea privind extrădarea are motive serioase să creadă că:

a) cererea de extrădare a fost înaintată în scopul de a urmări sau a pedepsi o persoană pentru motive de rasă, religie, sex, naționalitate, origine etnică sau opinii politice;

b) situația acestei persoane riscă să fie agravată pentru unul din motivele menționate la lit. a);

c) în cazul în care persoana va fi extrădată, ea va fi supusă torturii, tratamentului inuman sau degradant sau nu va avea acces la un proces echitabil în țara solicitantă;

7) persoanei cerute i-a fost acordat statut de refugiat sau azil politic;

8) statul care solicită extrădarea nu asigură reciprocitatea în sfera extrădării.

În cazul în care fapta pentru care se cere extrădarea este pedepsită de legea țării solicitante cu pedeapsa capitală, extrădarea persoanei poate fi refuzată dacă partea solicitantă nu va da asigurări, considerate ca suficiente, că pedeapsa capitală nu va fi aplicată persoanei extrădabile aflate sub urmărire penală sau condamnate.

De multe ori, însuși infractorul insistă asupra extrădării lui mai urgente, în primul rând, reieșind din faptul că regimul de deținere în închisoarea din țara unde el dorește să fie extrădat, este mai „liber” decât în țara unde pot să-l trimită organele judiciare.

Chestiunea privind extrădarea este rezolvată prin îmbinarea principiului teritorialității (locului săvârșirii infracțiunii și locului aflării infractorului) și a cetățeniei acestei persoane. Din punctul nostru de vedere, de bază (primordial) pentru extrădare trebuie considerat principiul cetățeniei, adică acționează nu principiul teritorial, ci principiul personalității răspunderii penale.

Principiul cetățeniei și-a găsit reflectare în Codul penal nou al Republicii Moldova (art. 13) unde se menționează că cetățenii RM care au comis infracțiuni în străinătate nu pot fi extrădați

tim, but such a complaint is missing;

5) the offense in respect of which extradition is sought is considered by national law to be a political offense or a related offense;

6) The General Prosecutor, the Minister of Justice or the court dealing with extradition has serious grounds for believing that: a) the extradition request has been made for the purpose of following or punishing a person on grounds of race, religion, sex, nationality, ethnic origin or political opinion; (b) the situation of this person is likely to be aggravated on one of the grounds referred to in (a); c) if the person is to be extradited, he or she will be subjected to torture, inhuman or degrading treatment or will not have a fair trial in the requesting country;

7) the wanted person has been granted refugee or political asylum status;

8) the requesting state does not ensure reciprocity in the sphere of extradition.

If the act for which extradition is requested is punishable by the law of the requesting country with the death penalty, the extradition of the person may be refused unless the requesting party gives sufficient assurances that the death penalty will not be imposed on the prosecuted or convicted person.

The offender himself often insists on his more urgent extradition, first of all, as the prison regime in the country where he wishes to be extradited is more “free” than in the country where he or she can send him or her.

The question of extradition is resolved by combining the principle of territoriality (place of crime and place of offender) and the citizenship of that person. From our point of view, the basic principle for extradition must be regarded as the principle of citizenship, that is to say, the principle of personality of criminal liability does not apply to the territorial principle.

The principle of citizenship has been presented in the new Criminal Code of the Republic of Moldova (article 13) where it is mentioned that citizens of the Republic of Moldova who have committed crimes abroad cannot be extradited from the country and are liable for criminal liability under this Code. The law follows from the fact that the behavior of the citizen R.M. who has

din țară și sunt supuși răspunderii penale în baza prezentului cod. Legea reiese din faptul că comportamentul cetățeanului RM ce a săvârșit infracțiuni se consideră infracțional nu numai de către legislația penală a statului străin, dar și de către legea penală al RM Interzicerea categorică de a extrăda cetățenii RM statelor străine, pe teritoriul cărora a fost săvârșită infracțiunea, se bazează pe principiul cetățeniei de acțiune a legii penale în spațiu, prevăzut în art. 11 CP al RM .

În ceea ce privește cetățenii străini și apatrizii care au săvârșit infracțiuni în afara teritoriului RM și se află pe teritoriul Republicii Moldova, ultimii pot fi extrădați numai în baza unei convenții internaționale la care RM este parte sau în condiții de reciprocitate.

Persoanele menționate pot fi extrădate statului străin, fie pentru a fi trase la răspundere penală, fie pentru executarea pedepsei, care le-a fost aplicată în statul solicitant. Conform regulii generale, această acțiune se efectuează de către organele competente ale RM în conformitate cu convențiile bilaterale ale RM privind asistența juridică, în care special este reglementată problema extrădării.

În acest caz, statul solicitat, pe teritoriul căruia se află infractorul, la cererea altui stat (solicitant), își limitează jurisdicția sa în privința acestei persoane, și-l transmite statului solicitant. Cererea de extrădare poate să se întemeieze pe faptul că infractorul este cetățean al statului solicitant sau că a săvârșit infracțiunea pe teritoriul său, sau chiar în afara teritoriului său însă împotriva intereselor sale.

Prima afirmație, adesea, se bazează pe art. 17 al Constituției RM în care este menționat că cetățenii RM nu pot fi extrădați sau expulzați din țară.

Conform alin. (2) al art. 6 al Convenției Europene privind extrădarea (Paris 13.12.1957; Protocoalele Adiționale [Strasbourg 15.10.1975, 17.03.1978]), dacă partea solicitată nu-și extrădează propriul resortisant (cetățenii RM), ea va trebui, la cererea părții solicitante, să supună cauza autorităților competente, astfel încât să se poată exercita urmăriri judiciare, dacă este cazul. În acest scop, dosarele, informațiile și obiectele pri-

committed crimes is considered a criminal not only by the criminal law of the foreign state but also by the criminal law of the R.M. The outright ban on extraditing R.M. citizens to foreign states, on whose territory the crime was committed, is based on the principle of citizenship of applying criminal law in space, provided in article 11 CC of the R.M.

As regards foreigners and stateless persons who have committed crimes outside the territory of the Republic of Moldova and are on the territory of the Republic of Moldova, may be extradited only on the basis of an international Convention to which the R.M. is a party of or on the basis of reciprocity.

The persons mentioned may be extradited to the foreign state, either for criminal purposes or for serving the sentence applied to them in the requesting state. According to the general rule, this action is carried out by the competent organs of the R.M. in accordance with the bilateral conventions of the R.M. on legal assistance, in which the issue of extradition is specifically regulated.

In such a case, the requested state on whose territory the offender is located shall, at the request of another (applicant) state, limit its jurisdiction over that person and transmit it to the requesting state. The request for extradition may be based on the fact that the offender is a citizen of the requesting state or has committed the offense within its territory, or even outside its territory but against its interests.

The first statement is often based on article 17 of the Constitution of the R.M. which mentions that the citizens of the Republic of Moldova cannot be extradited or expelled from the country.

According to the article 6 para. (2) of the European Convention on extradition (Paris 13.12.1957; additional Protocols (Strasbourg 15.10.1975, 17.03.1978)), if the requested party does not extradite its own national (citizens of the Republic of Moldova), it shall, at the demand of the requesting party, submit the case to the competent authorities so that judicial proceedings may be conducted if necessary. To this end, the files, information and objects concerning the offense shall be transmitted free of charge by the

vind infracțiunea se vor transmite gratuit pe calea prevăzută la § 1 al art. 12. Partea solicitantă va fi informată despre rezultatul cererii sale.

Alin.(4) art.546 CPP stipulează că în cazul în care Republica Moldova refuză extrădarea, la cererea statului solicitant, se examinează posibilitatea preluării activității de urmărire penală față de persoana cetățean al Republicii Moldova sau apatrid.

În final, vom numi câteva principii fundamentale, în domeniul extrădării, care sunt acceptate de către comunitatea internațională:

– respectarea consecventă a drepturilor omului în convențiile și tratatele privind extrădarea, corespunderea acestora pactelor cu privire la drepturile omului;

– încorporarea în legislația internă a drepturilor de bază ale omului, prevăzute în convențiile internaționale despre extrădare;

– atitudinea precaută față de extrădare în cazurile posibilității aplicării față de infractor a pedepsei capitale (în actele normative ale unor țări este indicat expres în lege despre nepermiterea extrădării dacă, după transmiterea infractorului, față de el va fi aplicată pedeapsa cu moartea).

– respectarea strictă în convențiile privind extrădarea și în practica aplicării ei a regulilor minime de comportare cu deținuții, recomandate de către ONU.

– excluderea extrădării în țările unde sunt aplicate tortura sau se admite tratarea cu cruzime a condamnaților;

– excluderea extrădării în țările unde există discriminarea din motive rasiale, religioase, sociale ș.a.;

– stimularea extrădării în țările unde se conduc de principiul umanismului, inclusiv, și în privința persoanelor ce au săvârșit infracțiuni.

Extrădarea este o măsură utilă în lupta împotriva fenomenului infracțional. Fără ea nu s-ar putea îndeplini aplicarea legii penale în temeiul principiului teritorialității în cazurile în care, după săvârșirea infracțiunii, făptuitorul a reușit să părăsească teritoriul țării.

De asemenea, nu s-ar putea realiza aplicarea legii penale în temeiul principiului personalității răspunderii penale.

route stated in article 12 para. (1). The requesting party shall be informed of the results of its request.

Paragraph (4) Article 546 CPC stipulates that if the Republic of Moldova refuses extradition, upon the request of the requesting state, the possibility shall be examined to take over the criminal investigation in regard of the person who is a citizen of the Republic of Moldova or a stateless person.

Finally, we will name some fundamental principles on extradition accepted by the international community:

– consistent respect for human rights in the conventions and treaties on extradition, their conformity with the human rights conventions;

– the incorporation into national law of basic human rights, as provided for in international conventions on extradition;

– the cautious attitude toward extradition in cases of possible usage of capital punishment to the offender (in some countries' laws it is expressly indicated in the law that extradition will not be permitted if, after the offender's transmission, the death penalty will be applied to him).

– strict compliance in the conventions on extradition and in its application practice with the minimum rules of conduct with prisoners recommended by the UN

– the extradition exclusion to countries where torture is applied on convicted or cruel treatment is admitted;

– exclusion of extradition to countries where there is discrimination on grounds of race, religion, social and so on;

– stimulate extradition to countries guided by the principle of humanism, including to persons who have committed crimes.

Extradition is a useful tool in the fight against crime.

Without it, the enforcement of criminal law under the principle of territoriality could not be carried out in cases where, after committing the crime, the perpetrator managed to leave the territory of the country.

It would also not be possible to enforce criminal law on the basis of the principle of personality of criminal liability. According to the

Potrivit dispoziției art. 13 CP al RM, extrădarea se acordă sau poate fi cerută de statul nostru unui alt stat fie în baza unei convenții internaționale la care RM este parte, fie pe bază de reciprocitate.

Reglementând pluralitatea de surse juridice, dispoziția din art. 13 CP al RM stabilește și ordinea în care aceste surse trebuie să funcționeze, în primul rând, convențiile, apoi reciprocitatea. În România – în lipsa acestora – legea internă.

Legea penală nu cuprinde, așadar, dispoziții referitoare la condițiile de realizare a extrădării, oferind, în materia extrădării, prioritate Convențiilor și practicilor internaționale.

În lipsa de convenție și de lege specială, condițiile extrădării sunt cele fixate de dreptul internațional pe bază de uzanțe internaționale.

Condițiile extrădării se împart în condițiile de fond și condițiile de formă.

Condițiile de fond ale extrădării presupun: să fie săvârșită o infracțiune; să fie identificată o persoană, vinovăția căreia de săvârșirea infracțiunii imputate este dovedită sau că aceasta a participat la săvârșirea acestei infracțiuni; să existe posibilitatea de ai fi aplicată o pedeapsă penală acestei persoane, fie să existe o condamnare penală a persoanei în cauză.

Condițiile tipice de fond ale extrădării pot fi suplinite prin prevederi complementare din convenții sau prin lege, cu anumite precizări sau limitări care și constituie cadrul complementar al condițiilor obișnuite.

Extrădarea, implicând acordul de voință al statelor între care intervine, este, în esență, o instituție de drept internațional și de aceea ea trebuie să-și găsească locul în convenții internaționale sau în practica relațiilor dintre state. Atunci când reglementarea extrădării se face prin Convenție internațională, această reglementare își găsește aplicarea, cu prioritate, în raport cu reglementările din dreptul internațional.

Codul de procedură penală al RM, prin prevederile sale vine să confirme enunțurile de mai sus. Astfel, conform art. 531 CPP, dispozițiile tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte și alte obligații internaționale ale Republicii Moldova vor avea prioritate în raport

provision of article 13 C.C. of the R.M. extradition is granted or may be requested by our state to another state either on the basis of an international convention to which the R.M. is a party of or on the basis of reciprocity. Regulating the plurality of legal sources, the provision in the article 13 C.C. establishes the order in which these sources must function, first, the conventions, then reciprocity. In Romania in their absence there is domestic law.

Criminal law does not therefore contain provisions relating to the conditions for extradition, giving priority to international conventions and practices in the field of extradition.

In the absence of a special convention and law, the conditions of extradition shall be those presented by international law on the basis of international law.

The terms of extradition shall be divided into basic and formal terms. The basic conditions of extradition involve: a criminal offense is committed; a person is identified, the accused is proved to be guilty of, or that he has been involved in the offense; it may be possible to impose a criminal penalty on this person or to have a criminal conviction of the person concerned.

The typical basic conditions of extradition may be supplemented, by supplementary provisions of the conventions or by law, by certain specifications or limitations which constitute the complimentary framework of the normal conditions.

Extradition, involving the consent of the states between which they intervene, is essentially an institution of international law and must therefore find its place in international conventions or in the practice of relations between states. When the regulation of extradition is ruled by the International Convention, that regulation shall enforce the rules of international law.

The Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova and its provisions confirm the above. Thus, according to article 531 CPC, the provisions of the international treaties to which the Republic of Moldova is a party of and other international obligations of the Republic of Moldova will have priority in relation to the provisions of this chapter.

cu dispozițiile prezentului capitol.

În cazul în care Republica Moldova este parte la mai multe acte internaționale de asistență juridică la care este parte și statul de la care se solicită asistența juridică sau statul care o solicită și între normele acestor acte apar divergențe sau incompatibilități, se aplică prevederile tratatului care asigură o protecție mai benefică a drepturilor și libertăților omului (alin.(2) art.531 CPP).

Convenția de la Paris privind extrădarea (13.12.1957), în vigoare pentru RM din 31.12.1997, prevede ordinea de preferință în acordarea extrădării. Poate fi interesat în obținerea extrădării unui infractor și deci poate avea calitatea de stat solicitant:

- statul al cărui cetățean este infractorul;
- statul pe al cărui teritoriu s-a comis infracțiunea;
- statul împotriva intereselor căruia s-a comis infracțiunea;

Statul solicitat – este statul pe teritoriul căruia se află infractorul urmărit. Ordinea de preferință este următoarea:

- Infractorul este transmis, în primul rând, statului pe teritoriul căruia s-a comis infracțiunea;
- În rândul doi, are preferință statul împotriva intereselor căruia s-a comis infracțiunea;
- Statul al cărui cetățean este infractorul.

Prevederile prezentate sunt în deplină coroborare cu prevederile de la art. 9-11 ale Convenției de la Paris:

art. 9 *Non bis in idem*.

Extrădarea nu se va acorda când persoana reclamată a fost judecată definitiv de către autoritățile competente ale părții solicitate, pentru fapta sau faptele pentru care extrădarea este cerută. Extrădarea va putea fi refuzată dacă față de autoritățile competente ale părții solicitate au hotărât să nu întreprindă urmăririi sau să pună capăt urmăririlor pe care le-au exercitat pentru aceeași faptă sau aceleași fapte.

Art. 10 *Prescripția*.

Extrădarea nu se va acorda dacă prescripția acțiunii sau a pedepsei este împlinită potrivit legislației fie a părții solicitante, fie a părții solicitate.

Art. 11 *Pedeapsa capitală*.

Dacă fapta pentru care se cere extrădarea

If the Republic of Moldova is a party to several international acts on legal assistance also signed by the state from which the legal assistance is requested or by the state requesting it, and if there are discrepancies or incompatibilities between the norms of these acts, the provisions of the treaty ensuring the more beneficial protection of human rights and freedoms shall apply (Article 531 para. (2) CPC).

The Paris Convention on extradition (13.12.1957), which has been in force for the RM since 31.12.1997, provides for the order of preference in the granting of extradition. It may be interested in obtaining the extradition of an offender and thus be a requesting state:

- the state of which the offender is a national;
- the state in whose territory the crime was committed;
- the state against the interests of which the offense has been committed;

The requested state — is the state where the pursued offender is located. The order of preference shall be as follows:

- The offender is first transmitted to the state on whose territory the offense was committed;
- Secondly, preference shall be given to the state whose interests were harmed by the committed offense;
- The state of which the offender is a national.

The provisions presented are fully in conjunction with the provisions of article 9-11 of the Paris Convention:

Article 9 *Non bis in idem*.

Extradition shall not be granted when the requested person has been definitively tried by the competent authorities of the requested Party, for the act or facts for which extradition is requested. Extradition may be refused if the competent authorities of the requested party have decided not to pursue or to terminate the prosecution they intended on the same or similar conduct.

Article 10 *Prescription*.

Extradition shall not be granted if the prescription of the action or penalty is completed in accordance with the law of either the requesting

este pedepsită cu pedeapsa capitală de către legea părții solicitante și dacă, în atare caz, această pedeapsă nu este prevăzută de legislația părții solicitate sau, în mod normal, aici nu este executată, extrădarea nu va putea să fie acordată decât cu condiția că partea solicitantă să dea asigurări, considerate ca îndestulătoare de către partea solicitată, că pedeapsa capitală nu se va executa.

La rândul său, expulzarea constituie măsura de siguranță prevăzută de legea penală care constă în îndepărtarea de pe teritoriul R. Moldova.

Astfel, art. 105 CP RM prevede că cetățenilor străini și apatrizilor care cu fost condamnați pentru săvârșirea unor infracțiuni li se poate interzice rămânerea pe teritoriul țării.

Fiind măsură de siguranță, expulzarea urmărește scopul înlăturării unui pericol și preîntâmpinării săvârșirii faptelor prevăzute de legea penală.

În cazul expulzării, starea de pericol poate avea sursa fie în natura sau în gravitatea faptei (spionaj sau altă infracțiune contra statului), fie în însăși persoana făptuitorului, care este un cetățean străin sau apatrid. În cazul aplicării măsurii de expulzare judecătorul trebuie nu pur și simplu să constate că făptuitorul este un cetățean străin sau apatrid, ci să ajungă la concluzia că starea de pericol care emană de la această persoană poate fi înlăturată doar prin îndepărtarea străinului sau apatridului de pe teritoriul RM.

Uneori pot apărea cazuri în care pericolul săvârșirii de noi infracțiuni decurge din calitatea străinului de victimă a infracțiunii și nu de autor al acesteia, în sensul că nu temerea că acest străin poate săvârși o nouă infracțiune concretizează pericolul, ci temerea că alte persoane, indignate de prezența infractorului străin pe teritoriul țării, după executarea pedepsei, ar putea reacționa violent împotriva lui, săvârșind infracțiuni și tulburând ordinea publică.

Măsura de siguranță a expulzării poate fi aplicată numai în prezența câtorva condiții:

- Făptuitorul să fie cetățean străin sau apatrid (persoană fără cetățenie). Această calitate trebuie să existe la momentul judecării, căci dacă cetățeanul străin sau apatridul la momentul judecării a dobândit cetățenia RM, acesta nu mai poa-

Party or the requested Party.

Article 11 *Capital punishment.*

If the offence on which extradition is requested is punishable by death according to the law of the requesting party and if, in such a case, that penalty is not found in the requested Party's law or is not normally enforced there, extradition may be granted only on the requesting party's assurances, considered as appropriate by the requested party, that the death penalty will not be enforced.

In turn, expulsion is the safety measure provided for by the criminal law, which consists of removal from the territory of R. Moldova.

The Article 105 CC of the RM stipulates that foreigners and stateless persons who have been convicted of crimes may be banned from staying in the territory of the country. As a security measure, expulsion aims at removing a danger and preventing the commission of crimes stipulated in the criminal law.

In case of expulsion, the situation of danger may have the source either in the nature or in the seriousness of the offense (espionage or other criminal offense against the state) or in the personality of the perpetrator, who is a foreign national or a stateless person. When applying expulsion measures, the judge must not simply find that the perpetrator is a foreign or stateless person, but must reach the conclusion that the state of danger emanating from this person can only be removed by forcing the foreigners or stateless person to leave the territory of the Republic of Moldova.

Sometimes there may be cases where the danger of further offenses appears from the foreign victim's quality rather than the offender's author, in the sense that not the fear that this alien may commit a new offense materializes the danger, but the fear that other people, outraged by the presence of the foreign offender in the country, after serving the sentence, could react violently against him, commit crimes and disturb public order.

The expulsion safeguard measure can only be applied in several conditions:

- the offender should be a foreign citizen or a stateless person (person without citizen-

te fi expulzat, deoarece, pe baza art. 17 al Constituției RM, „Cetățenii Republicii Moldova nu pot fi extrădați sau expulzați din țară”, postulat care a devenit deja un principiu de drept.

• Cetățeanul străin sau apatridul să fi fost condamnat pentru o faptă care constituie o infracțiune. Nu contează faptul săvârșirii infracțiunii pe teritoriul RM sau în afara lui. Important este ca instanțele noastre judecătorești să fie competente a judeca cazul în conformitate cu principiile aplicării legii penale în spațiu (teritorialității, realității, universalității).

• Rămânerea cetățeanului străin sau a apatridului pe teritoriul RM să fie sursa unei stări de pericol, a cărei înlăturare să fie posibilă doar prin îndepărtarea lui de pe acest teritoriu.

• Persoana să nu fie supusă în statul în care urmează a fi expulzată la un tratament sau la o pedeapsă inumană sau degradantă. Această condiție, care a făcut obiectul multiplelor examinări din partea Curții Europene a Drepturilor Omului, fiind, de altfel, valabilă și în materia extrădării², impune judecătorului să se convingă la luarea deciziei cu privire la expulzare că prin aceasta nu se va încălca art. 3 al CEDO, adică persoana nu va fi expusă în statul în care este expusă la un risc real de tratamente inumane³.

Respectarea acestei condiții este incompatibilă, în special, cu cazurile de expulzare în statele în care persoana riscă pedeapsa cu moartea. În acest context, Curtea de la Strasbourg s-a pronunțat în sensul că expunerea persoanei la „sindromul culoarului morții”⁴ constituie un tratament sau o pedeapsă incompatibile cu art. 3 din Convenție.

Alin. (2) al art. 105 din CP al RM stabilește regulile de executare a măsurii „expulzării” în cazurile în care aceasta este impusă unei persoane condamnate la o pedeapsă privativă de libertate:

² A se vedea cazul Soering contra Regatului Unit, în: V. Berger, Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, Editura Institutului Român pentru Drepturile Omului, București, 1997, p. 31.

³ Cazul Cruz Varas și alții contra Suediei, în V. Berger, op. cit., p. 31-32.

⁴ Acea perioadă de timp care se scurge între pronunțarea și executarea pedepsei cu moartea în care persoana suportă tensiuni puternice, inerente regimului riguros de încarcerare.

ship). This quality must exist at the time of the trial, because if the foreign citizen or the stateless person at the time of the trial acquired citizenship of the Republic of Moldova, he can no longer be expelled because, on the basis of article 17 of the Constitution of the Republic of Moldova, “the citizens of the Republic of Moldova cannot be extradited or expelled from the country”, a postulate, that has already become a principle of law.

– the foreign citizen or stateless person has been convicted of an offense. It does not matter whether the offense is committed within or outside the territory of the RM. The important thing is that our courts are competent to judge the case in accordance with the principles of the application of criminal law in space (territoriality, reality, universality).

– the presence of the foreign citizen or stateless person on the territory of the RM should be the source of a dangerous situation, the removal of which is possible only by expelling him from this territory.

– the person is not subjected to inhuman or degrading treatment or punishment in the state he is to be expelled. This condition, which has been the subject of multiple examinations by the European Court of Human Rights, and which also applies to extradition², requires the judge to be certain when deciding on expulsion that it will not infringe article 3 of the ECHR, that is, the person will not be exposed in the state where he or she is exposed to a real risk of inhumane treatment³.

This condition is impossible to comply with in cases of expulsion in states where the person risks the death penalty. In this context, the Court of Strasbourg decided that the exposure of the person to the “death blind syndrome”⁴ constitutes a treatment or punishment incompatible

² See the case of Soering v. The United Kingdom, in: V. Berger, Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, Editura Institutului Român pentru Drepturile Omului, Bucharest, 1997, p. 31.

³ See the case of Cruz Varas and others v. Sweden, in V. Berger, op. cit., p. 31-32

⁴ That period of time which passes between the pronouncing and execution of the death penalty when the person bears strong tensions inherent to the strict regime of imprisonment.

„În cazul în care expulzarea însoțește pedeapsa cu închisoarea, aducerea la îndeplinire a expulzării are loc după executarea pedepsei”.

Alin. (3) al art. 105 impune judecătorului încă o condiție privind aplicarea expulzării – ca la luarea deciziei cu privire la aplicarea acestei măsuri să se țină cont de dreptul la respectarea vieții private a persoanelor. Astfel, respectarea dreptului la viață privată poate invalida legalitatea măsurii expulzării în cazul în care cetățeanul străin sau apatridul este căsătorit cu un cetățean al RM, are copii sau a înfiat copii care sunt cetățeni ai RM și care au domiciliul în RM, iar prin această măsură ea este împiedicată să ducă o viață normală de familie. De asemenea, luarea acestei măsuri trebuie să fie extrem de chibzuită și motivată în raport cu încercarea de a conserva alte valori – ordinea publică, siguranța sau altele, când este cazul unui străin care se află pe teritoriul RM de timp îndelungat, unde domiciliază și părinții lui, alte rude, în special dacă el nu a rupt contactul cu ei. În asemenea situație, expulzarea îl îndepărtează de ei și, cu toate că el încearcă să rămână în contact cu ei prin corespondență, există o atingere a dreptului de a se respecta viața de familie, garantat de paragraful 1 al art. 8 al CEDO⁵.

În concluzie, instituțiile analizate au anumite asemănări dar pot fi identificate și diferențe, prin care acestea se deosebesc una de alta.

În primul rând, ambele instituții își au originea în Legea fundamentală, în sensul că sunt reglementate de Constituția RM, fiind preluate de legislația penală și definite în Codul penal al RM.

Drept consecință a aplicării lor, persoana vinovată de comiterea unei infracțiuni este înlăturată de pe teritoriul statului unde se află.

În al treilea rând, și expulzarea, dar și extrădarea se dispune printr-o hotărâre de judecată.

Ambele instituții operează post factum, adică după comiterea de către persoană a unei fapte prevăzute de legea penală.

Și extrădarea și expulzarea sunt nominale, adică vizează o persoană concretă, identificată de către organele de aplicare a legii. Pot fi extrădați sau expulzați cetățenii străini sau apatrizii, legea

⁵ Cazul *Moustaquim contra Belgiei*, în *V. Berger*, op. cit., p. 333.

with article 3 of the Convention.

The article 105 para. (2) CC of the RM stipulates rules on applying the “expulsion” measure imposed on a person sentenced to imprisonment: “In the event that expulsion accompanies a punishment of imprisonment, the expulsion shall be enforced only after the punishment is executed”.

The article 105 para. (3) requires the judge a further condition for applying expulsion - when adopting such decision the person’s right to privacy shall be considered. Thus, the respect for the right to privacy may invalidate the legality of the expulsion measure if the foreign citizen or the stateless person is married to a citizen of the RM, has children or has adopted children who are citizens of the RM and who are resident in the RM, and this measure trigs them from leading a normal family life. The action must also be considered and motivated in relation to the attempt to preserve other values – public order, safety or others, when it is the case of a foreigner who has been on the territory of the RM for a long time, where his parents, other relatives, also reside, especially if he didn’t leave contact with them. In such a situation, expulsion set them apart and, although he tries to remain in contact with them by correspondence, there is an infringement of the right to respect family life, guaranteed by paragraph (1) of the article 8 of the ECHR⁵.

In conclusion, the analyzed institutions have certain similarities but differences can also be identified, which distinguish them from each other.

First of all, both institutions have their origin in the Basic Law, in the sense that they are regulated by the Constitution of the Republic of Moldova, being taken over by the criminal legislation and defined in the Criminal Code of the Republic of Moldova.

As a consequence of their application, the person guilty of a criminal offense shall be expelled from the territory of the state he has domicile.

Secondly, expulsion and extradition are also ordered by a court ruling. Both institutions

⁵ See the *Moustaquim v. Belgium* case in *V. Berger*, op. cit., p. 333.

interzice extrădarea și expulzarea propriilor cetățeni sau străinilor și apatrizilor cărora li s-a acordat azil politic în conformitate cu legislația în vigoare.

Acestea vor fi refuzate dacă organele statului de pe teritoriul căruia persoana este evacuată / înlăturată vor avea suficiente motive să considere că persoana, în statul în care se expulzează sau extrădează, va fi supusă torturii, tratamentelor inumane sau degradante, fie persoana riscă o pedeapsă capitală.

În același timp, după natura sa juridică, extrădarea reprezintă o formă a asistenței juridice internaționale în materie penală, expulzarea este o măsură de siguranță. Din acest motiv, scopurile acestora diferă: expulzarea are drept scop înlăturarea unui pericol și preîntâmpinarea săvârșirii de noi infracțiuni de către persoană, extrădarea are menirea de a asigura actul de împlinire a justiției – fie pentru a trage persoana la răspundere penală și a-i aplica o pedeapsă penală pentru fapta comisă, fie pentru a executa pedeapsa aplicată, vinovatul având o condamnare în statul solicitant.

Pentru extrădare este necesară o cerere din partea statului solicitant, expulzarea este inițiativa statului pe teritoriul căruia s-a comis infracțiunea și care consideră că rămânerea persoanei pe teritoriul său va genera o stare de pericol care trebuie înlăturată.

Expulzarea se aplică în raport cu persoanele condamnate pentru comiterea infracțiunilor, și în cazul în care aceasta însoțește pedeapsa cu închisoare, aducerea la îndeplinire a expulzării are loc după executarea pedepsei, pe când extrădarea se operează în raport cu persoanele învinuite, inculpate sau condamnate, fie ca acestea să fie trase la răspundere penală sau să execute pedeapsa aplicată în statul solicitant.

În cazul expulzării, persoana poate, în unele cazuri, să-și aleagă țară de destinație în care urmează a fi expulzată, în caz de extrădare, vinovatul va fi transferat în țara care solicită transmiterea persoanei, ultima neavând alternative.

La luarea deciziei privind expulzarea persoanelor prevăzute la alin.(1) art.105 CP al RM se va ține cont de dreptul la respectarea vieții private a acestora, norma care reglementează extrădarea nu conține o prevedere expresă în acest sens.

operate on a post-factum basis, i.e. after the person has committed an act prescribed by the criminal law. Both extradition and expulsion are nominal, that is to say, targeted at a specific person, identified by law enforcement bodies. Foreign nationals or stateless persons may be extradited or expelled; the law prohibits the extradition and expulsion of their own nationals or foreigners and stateless persons who have been granted political asylum in accordance with the legislation in force. They will be refused if the bodies of the recipient state have sufficient reason to believe that the person, in the state where he is extradited, will be subjected to torture, inhuman or degrading treatment or punishment.

At the same time, by its legal nature, extradition is a form of international legal assistance in criminal matters, expulsion is a security measure. For this reason, their aims differ: expulsion is intended to remove a danger and prevent the person from committing new offenses, extradition is intended to secure the act of bringing justice – either to hold the person to criminal liability and to impose a criminal penalty on him or to serve the sentence imposed, with the offender having a conviction in the requesting state.

Extradition demands a request from the requesting state, expulsion is the initiative of the state on whose territory the crime was committed and which considers that the person's remaining on its territory will result in danger that must be removed.

Expulsion is applied in relation to persons convicted of offenses, and in the event that expulsion accompanies a punishment of imprisonment, the expulsion shall be enforced only after the punishment is executed, but extradition is carried out in relation to the accused or convicted persons, whether they have been held criminally liable or have served their sentence in the requesting State.

In the event of expulsion, the person may, in some cases, choose the country of destination to which he is to be expelled, but in case of extradition, the offender will be transferred to the requesting country without alternatives.

When deciding on the expulsion of persons present in paragraph (1) of the article 105 CC of the RM their right to privacy shall be considered,

Cererea de extrădare se face în temeiul tratatului internațional la care sunt parte Republica Moldova și statul solicitat, și viceversa, sau în temeiul obligațiilor scrise în condiții de reciprocitate, expulzarea fiind reglementată de legislația națională.

În concluzie, atât aplicarea pe larg a extrădării, cât și a expulzării vor contribui în mod substanțial la înfăptuirea justiției, amplificarea relațiilor internaționale și cooperării între state, combaterea și prevenirea criminalității la nivel național dar și a celei internaționale, transfrontaliere și transnaționale.

the rule on extradition does not contain any express provision on this.

The request for extradition is made under the international treaty the Republic of Moldova and the requested state are party of, and vice versa, or under written obligations on a reciprocal basis; expulsion being ruled by national law.

In conclusion, the wider application of both extradition and expulsion will make a substantial contribution to the administration of justice, the enhancement of international relations and cooperation between states, the fighting against and preventing crime at national but also at international, cross-border and transnational levels.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Convenția Europeană cu privire la extrădare, adoptată la Paris la 13.12.1957, în vigoare pentru Republica Moldova din 31 decembrie 1997.
2. Constituția Republicii Moldova nr.1 din 29.07.1994, / publicat: 29.03.2016 în Monitorul Oficial nr.78 art.140 (cu modificările ulterioare);
3. Codul penal al Republicii Moldova nr.985 din 18.04.2002, în vigoare din 2003,/ publicat : 14-04-2009 în Monitorul Oficial nr. 72-74 art. 195 (cu modificările și completările ulterioare);
4. Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122 din 14.03.2003,/publicat: 05-11-2013 în Monitorul oficial nr.248-251 art. 699 (cu modificările și completările ulterioare);
5. V. Berger, Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, Editura Institutului Român pentru Drepturile Omului, București, 1997;
6. <http://drept.usm.md/public/files/Dreptpenalgeneral3acfb.pdf> (vizualizat la 12.07.2021).

Despre autor:

Veaceslav URSU,
doctor în drept, conferențiar universitar,
decanul Facultății „Drept, ordine publică
și securitate civilă” a Academiei
„Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: ursuveaceslav@rambler.ru

About author:

Veaceslav URSU,
PhD, associate professor,
Dean of Faculty of Law,
Public Order and Civil Security
of the Academy “Stefan cel Mare”,
e-mail: ursuveaceslav@rambler.ru

INFRAȚIUNEA DE LUARE DE OSTATICI: ANALIZĂ CRIMINOLOGICĂ CANTITATIVĂ ȘI CALITATIVĂ

Valentin CHIRIȚA,

doctor în drept, conferențiar universitar

CRIME OF HOSTAGE-TAKING: QUANTI- TATIVE AND QUALITATIVE CRIMINOLOGI- CAL ANALYSES

Valentin CHIRIȚA,

PhD, Associate Professor

Prevenirea și combaterea eficientă a terorismului, în general, și a unor infracțiuni cu caracter terorist, cum este și luarea de ostatici, în particular, nu este posibilă fără cercetarea cauzelor și condițiilor acestor tipuri de infracțiuni, personalității infractorului și a victimei etc. Un rol important în identificarea măsurilor speciale de prevenire a luării de ostatici îi revine investigației, sub aspectul nivelului, structurii și dinamicii faptei juridico-penale respective. Prin urmare, prezentul articol științific cuprinde analiza indicatorilor cantitativ - calitativi ai luării de ostatici pentru perioada 1992 - 2020. Anul 1992 a fost ales drept an de referință din considerente că, anume în acest an a fost înregistrată pentru prima dată infracțiunea de luare de ostatici în Republica Moldova. Totodată, studiul se axează și pe identificarea conceptului criminologic al acestei infracțiuni, precum și pe stabilirea stării de latentitate ai acesteia.

Cuvinte-cheie: luarea de ostatici, indicatori cantitativ-calitativi, nivelul infracțiunii, structura infracțiunii, dinamica infracțiunii, criminalitatea latentă.

The effective prevention and combating of terrorism, in general, and of terrorist crimes, such as hostage-taking, in particular, is not possible without investigating the causes and conditions of these types of crimes, the personality of the offender and the victim, etc. An important role in identifying special measures to prevent hostage-taking belongs to the investigation, in terms of the level, structure and dynamics of the respective legal-criminal act. Therefore, this scientific article includes the analysis of quantitative-qualitative indicators of hostage-taking for the period 1992-2020. The year 1992 was chosen as the reference year for the reasons that, precisely this year, the crime of taking hostages in the Republic of Moldova was registered for the first time. At the same time, the study focuses on identifying the criminological concept of this crime, as well as on establishing its latency.

Keywords: hostage taking, quantitative-qualitative indicators, crime level, crime structure, crime dynamics, latent crime.

Introducere. Fenomenul criminalității, alături de criza economică mondială și instabilitatea politică, luând amploare, îngrijorează profund societatea în ansamblul ei. Procesul globalizării s-a răsfrânt și asupra crimei organizate, aceasta nu doar a ieșit pe arena internațională, ci și a prins rădăcini acolo, influențând viața socială, economică și chiar procesele politice.

Infrațiunea de luare de ostatici a devenit o problemă internațională stringentă în virtutea faptului că aceasta, prin pericolul pe care îl prezintă, prin formele de manifestare și prin efectele pe care le produce, depășește cadrul dreptului intern al unei țări și prezintă o amenințare pentru

Introduction. The phenomenon of crime, along with the global economic crisis and growing political instability, is of deep concern to society as a whole. The process of globalization has also affected organized crime, which has not only taken off in the international arena, but has also taken root there, influencing social and economic life and even political processes.

The crime of hostage-taking has become a pressing international problem due to the fact that it, through its danger, forms of manifestation and effects, goes beyond the domestic law of a country and poses a threat to the whole in-

întreaga comunitate internațională. Gradul prejudiciabil al infracțiunii de luare de ostatici este extrem de mare. Acesta este determinat de faptul că infracțiunea dată atentează atât la securitatea publică, cât și la libertatea, inviolabilitatea, viața, sănătatea persoanei.

Analizând datele statistice cu privire la criminalitatea înregistrată, prezentate de Direcția generală informații și evidențe operative a STI al MAI al Republicii Moldova, constatăm că, în perioada 1992 – 2020, pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 15 infracțiuni de luare de ostatici, iar pentru prima dată infracțiunea respectivă a fost înregistrată în Republica Moldova în anul 1992 [6].

Metode și materiale aplicate. În vederea realizării scopului trasat (investigarea parametrilor cantitativi-calitativi ai infracțiunii de luare de ostatici, definirea infracțiunii respective și a stării de latentitate a acesteia), în prezentul articol au fost aplicate o serie de metode, printre care: metoda logică, sistemică, statistică și comparativă.

Rezultate obținute și discuții. Dacă în centrul atenției unor asemenea științe juridice cum sunt dreptul penal, dreptul procesual penal, criminalistica se află infracțiunea, elaborarea și desfășurarea acțiunilor de reacționare la săvârșirea anumitor acte infracționale și estimarea acestora în baza criteriilor juridico-penale, atunci noțiunea de bază a criminologiei este criminalitatea [5, p. 123]. Criminalitatea a fost și continuă să fie cel mai periculos fenomen din societate. Din aceste considerente, ea rămâne a fi una dintre cele mai importante probleme atât în domeniul investigațiilor criminologice, cât și al altor științe sociale [3, p. 121].

Noțiunea de „criminalitate” se folosește mai ales în cazurile când este vorba despre o pluralitate de infracțiuni, o totalitate statistică a lor [7, p. 12].

Știința criminologiei studiază fenomenul infracțional sub următoarele aspecte: esența socială, geneza, legitățile existenței, caracterul istorico-evolutiv, pericolul social, tendințele și perspectivele evoluției criminalității; particularitățile criminalității în diferite etape istorice și tipuri de societăți; raportul și interconexiunea dintre crimă și criminalitate, precum și formele reale de mani-

ternational community. The detrimental degree of the crime of hostage-taking is extremely high. It is determined by the fact that the given crime threatens the public security and the freedom, inviolability, life, health of the person.

Analyzing the statistical data on registered crime, presented by the General Directorate of Information and Operational Records of the TSI of the MIA of the Republic of Moldova, we find that in the period 1992 - 2020, on the territory of the Republic of Moldova were registered 15 hostage crimes, and for the first crime was registered in the Republic of Moldova in 1992 [6].

Methods and materials applied. In order to achieve the stated goal (investigating the quantitative-qualitative parameters of the crime of hostage-taking, defining the crime and its state of latency), a number of methods have been applied in this article, including: logical, systemic, statistical and comparative.

Results obtained and discussions. If in the center of attention of such legal sciences as criminal law, criminal procedural law, forensics is crime, the elaboration and development of actions to react to certain criminal acts and their estimation based on legal-criminal criteria, and then the basic notion of criminology is crime [5, p. 123]. Crime has been and continues to be the most dangerous phenomenon in society. For these reasons, it remains one of the most important issues in both criminological investigations and other social sciences [3, p. 121].

The notion of “crime” is used especially in cases when it is a plurality of crimes, a statistical totality of them [7, p. 12].

The science of criminology studies the criminal phenomenon under the following aspects: the social essence, the genesis, the legitimacy of existence, the historical-evolutionary character, the social danger, the tendencies and perspectives of the evolution of crime; the peculiarities of crime in different historical stages and types of societies; the relationship and the interconnection between crime and criminality, as well as the real forms of manifestation of the respective phenomenon through the prism of quali-

festare a fenomenului respectiv prin prisma indicatorilor statistici calitativi (structura, caracterul criminalității) și cantitativi (starea, nivelul, intensitatea, dinamica criminalității). Analiza criminalității trebuie efectuată la nivel general, special și individual, adică al criminalității în ansamblu, al anumitor tipuri infracționale (criminalitatea minorilor, criminalitatea recidiviștilor, criminalitatea urbană și rurală etc.) și al comportamentului infracțional individual, stabilind legitățile generale ale acestuia [5, p. 123].

În literatura criminologică există o pluralitate de definiții ale criminalității. Însă, în pofida faptului că fenomenul criminalității este perceput în mod diferit, majoritatea definițiilor se bazează pe un șir de trăsături comune, cum sunt: socialul, variabilitatea, caracterul de masă, totalitatea de fapte infracționale etc.

Așadar, în viziunea autorului Tudor Amza, prin criminalitate se înțelege ansamblul de acte criminale care se produc într-un anumit teritoriu, într-o perioadă determinată de timp [8, p. 28].

Autorul Narcis Giurgiu înțelege prin criminalitate – ca obiect de studiu al criminologiei – fenomenul social de masă care cuprinde totalitatea infracțiunilor săvârșite în decursul întregii evoluții umane sau în raport cu anumite civilizații, epoci, intervale de timp ori spații geografice determinate – considerate la scară globală [4, p. 97].

O altă definiție a criminalității, la care ne asociem și noi, este cea propusă de autorul Iurie Larii, și anume: „Criminalitatea reprezintă un fenomen social-juridic negativ cu caracter de masă, variabil din punct de vedere istoric, care este constituit din totalitatea infracțiunilor comise pe un anumit teritoriu, într-o perioadă determinată de timp, ce se caracterizează prin indicatori cantitativi (nivelul, dinamica) și calitativi (structura, caracterul)” [7, p. 12].

În baza definițiilor prezentate mai sus devine posibilă și definirea infracțiunii de luare de ostatici.

Astfel, infracțiunile de luare de ostatici, ca tip specific al criminalității în general, reprezintă un fenomen social-juridic negativ cu caracter de masă, variabil din punct de vedere istoric, care este constituit din totalitatea infracțiunilor îndreptate spre luarea (capturarea) sau reținerea

(structure, character of crime) and quantitative (state, level, intensity, dynamics of crime) statistical indicators. The analysis of crime must be performed at a general, special and individual level, i.e. crime as a whole, certain types of crime (juvenile delinquency, recidivism, urban and rural crime, etc.) and individual criminal behavior, establishing its general laws [5, pp. 123].

In the criminological literature there is a plurality of definitions of crime. However, despite the fact that the phenomenon of crime is perceived differently, most definitions are based on a series of common features, such as: social, variability, mass character, totality of criminal acts, etc.

Therefore, in the vision of the author Tudor Amza, by criminality is meant the set of criminal acts that occur in a certain territory, in a determined period of time [8, p. 28].

The author Narcis Giurgiu understands by crime - as an object of study of criminology - the mass social phenomenon that includes all crimes committed during the entire human evolution or in relation to certain civilizations, eras, time intervals or determined geographical areas - considered on a global scale [4, pp. 97].

Another definition of crime, which we also associate with, is the one proposed by the author Iurie Larii, namely: “Crime is a negative social-legal phenomenon with a mass character, variable from a historical point of view, which is constituted by the totality of crimes committed on a certain territory, in a determined period of time, which is characterized by quantitative (level, dynamics) and qualitative (structure, character) indicators” [7, p 12].

Based on the definitions presented above, it becomes possible to define the crime of hostage-taking.

Thus, hostage-taking crimes, as a specific type of crime in general, represent a negative social-legal phenomenon of a mass nature, historically variable, which consists of all crimes aimed at taking (capturing) or detaining the person as a hostage, in order to compel the State, the international organization, the legal or natural person

persoanei în calitate de ostatic, în scopul de a sili statul, organizația internațională, persoana juridică sau fizică ori un grup de persoane să săvârșească sau să se abțină de la săvârșirea vreunei acțiuni în calitate de condiție pentru eliberarea ostaticului, comise de către un număr concret de persoane, pe un anumit teritoriu, într-un interval determinat de timp, ce se caracterizează prin indicatori cantitativi și calitativi.

Prin urmare, criminalitatea în general și infracțiunile de luare de ostatici în special se caracterizează prin indici statistici cantitativi și calitativi.

Acești indicatori formează, în ansamblu, starea infracționalității, care nu este altceva decât caracteristica cantitativ-calitativă a fenomenului criminal pe un anumit teritoriu, într-o perioadă determinată de timp, prin prisma nivelului, dinamicii, structurii și caracterului, distribuirii teritoriale, latentității acestuia etc. [3, p. 123].

Astfel, cum s-a menționat supra, în perioada 1992 - 2020, pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 15 infracțiuni de luare de ostatici, iar pentru prima dată infracțiunea respectivă a fost înregistrată în Republica Moldova în anul 1992 [6]. Cel mai mare număr de infracțiuni de luare de ostatici a fost atestat în anul 1997, când au fost înregistrate 4 infracțiuni, ceea ce constituie o majorare de 2 ori în comparație cu anul 2012, când au fost înregistrate 2 cazuri și o majorare de 3 ori în comparație cu anii 1992, 1999, 2000, 2001, 2005, 2009, 2011, 2018 și 2020 – când a fost înregistrat câte 1 caz.

Pentru comparație, în Federația Rusă, în anul 1997 au fost înregistrate 114 infracțiuni de luare de ostatici [8, p. 57].

Prin urmare, cel mai recent caz de luare de ostatici în Republica Moldova s-a produs pe data de 05.11.2020, în jurul orei 05:15, unde X.Y., fiind în stare de ebrietate alcoolică, după ce a pătruns ilegal în domiciliul închiriat de C.D., situat în satul Mereni, raionul Anenii Noi, și a amenințat-o pe ea și pe E.F. cu moartea, i-a luat în calitate de ostatici pe minorii O.M., a.n.2013, G.H., a.n.2016 și S.N., a.n.2019 ce se aflau în domiciliu, după care, amenințând că omoară copiii, i-a cerut lui O.M. și C.D. să-i aducă pe soția sa A.B. cu care este în proces de divorț. După orele 05:30, fiind

or a group of persons to commit or refrain from committing any action as a condition for the release of the hostage, committed by a specific number of persons, on a certain territory, in a determined interval of time, which is characterized by quantitative and qualitative indicators.

Therefore, crime in general and hostage-taking offenses in particular is characterized by quantitative and qualitative statistical indices.

These indicators form, as a whole, the state of crime, which is nothing but the quantitative-qualitative characteristic of the criminal phenomenon on a certain territory, in a determined period of time, in terms of level, dynamics, structure and character, territorial distribution, its latency and so on [3, p. 123].

Thus, as mentioned above, in the period 1992 - 2020, on the territory of the Republic of Moldova were registered 15 hostage crimes, and for the first time the crime was registered in the Republic of Moldova in 1992 [6]. The highest number of hostage-taking offenses was attested in 1997, when 4 offenses were registered, which is a 2-fold increase compared to 2012, when 2 cases were registered and a 3-fold increase compared to 1992, 1999, 2000, 2001, 2005, 2009, 2011, 2018 and 2020 - when 1 case was registered.

For comparison, in the Russian Federation, in 1997, 114 hostage offenses were registered [8, p. 57].

Therefore, the most recent case of hostage-taking in the Republic of Moldova occurred on 05.11.2020, around 05:15, where XY, being in a state of alcohol intoxication, after illegally entering the home rented by CD, located in the village of Mereni, Anenii Noi district, and threatened her and EF with his death, he took as hostages the juveniles O.M., y.b.2013, G.H., y.b.2016 and S.N., y.b.2019 who were at home, after which, threatening to kill the children, he asked O.M. and C.D. to bring his wife A.B. with whom she is in the process of divorce. After 05:30, being armed with two knives, with the same threats that he was killing the children, declaring that he cut their throats, he asked the employees to the Anenii Noi Police Inspectorate who came to the scene, to bring his

înarmat cu două cuțite, cu aceleași amenințări că omoară copiii, declarând că le taie gâtul, i-a cerut angajaților Inspectoratului de Poliție Anenii Noi veniți la fața locului, să-i aducă pe soția sa A.B. După mai multe ore de negocieri privind eliberarea copiilor, X.Y. l-a scos la ușa casei pe minorul O.M., și ținându-l în fața sa, i-a pus cuțitul la gât și stabilind un termen de câteva secunde, în prezența mai multor angajați ai poliției, a cerut ca A.B. să-l numească și să-l aducă în fața lui pe amantul acesteia. Acțiunile lui X.Y. au luat sfârșit la ora 08:50, când angajații poliției au intervenit în forță și l-au imobilizat [1].

În ceea ce privește nivelul infracțiunilor de luare de ostatici în Republica Moldova, remarcăm că la 100000 de locuitori în anul 1992 reveneau 0,03 infracțiuni; în 1993 – 1996 – 0; în 1997 – 0,1; în 1998 – 0; în 1999 – 2001 – 0,03; în 2002 – 2004 – 0; în 2005 – 0,03; în 2006 – 2008 – 0; în 2009 – 0,03; în 2010 – 0; în 2011 – 0,03; în 2012 – 0,06; în 2013 – 2017 – 0; în 2018 – 0,03; în 2019 – 0; în 2020 – 0,03.

În Federația Rusă, de exemplu, în 1997 (anul când a fost înregistrat numărul maxim de luări de ostatici – 114, numărul total de populație fiind de circa 147105000 de locuitori) coeficientul raportat la 100000 de locuitori a constituit 0,08 infracțiuni [8, p. 58].

Coeficientul infracțiunilor de luare de ostatici a fost calculat după următoarea formulă: $K_L = I_L \div P \times 100000$, unde I_L – numărul total al infracțiunilor de luare de ostatici; P – numărul total de populație al Republicii Moldova; 100000 – numărul de populație care servește ca unitate de măsură.

Referitor la structura infracțiunilor, menționăm că în anul 1992 luarea de ostatici a atins cota de 0,003% din numărul total al infracțiunilor înregistrate pe teritoriul Republicii Moldova; în 1993 – 1996 – 0%; în 1997 – 0,01%; în 1998 – 0%; în 1999 – 2001 – 0,003%; în 2002 – 2004 – 0%; în 2005 – 0,004%; în 2006 – 2008 – 0%; în 2009 – 0,004%; în 2010 – 0%; în 2011 – 0,003%; în 2012 – 0,005%; în 2013 – 2017 – 0%; în 2018 – 0,003%; în 2019 – 0%; în 2020 – 0,004%.

În Federația Rusă, pentru comparație, în anul 1997 luarea de ostatici a atins cota de 0,005% din structura infracțiunilor înregistrate, numărul

wife A.B. After several hours of negotiations on the release of the children, X.Y. he took the minor O.M. out the door of the house, and holding him in front of him, put the knife to his neck and setting a time limit of a few seconds, in the presence of several police officers, demanded that A.B. to name her and bring her lover before him. The actions of X.Y. they ended at 08:50, when police officers intervened by force and immobilized him [1].

Regarding the level of hostage-taking crimes in the Republic of Moldova, we note that per 100,000 inhabitants in 1992 there were 0.03 crimes; in 1993 - 1996 - 0; in 1997 - 0.1; in 1998 - 0; in 1999 - 2001 - 0.03; in 2002 - 2004 - 0; in 2005 - 0.03; in 2006 - 2008 - 0; in 2009 - 0.03; in 2010 - 0; in 2011 - 0.03; in 2012 - 0.06; in 2013 - 2017 - 0; in 2018 - 0.03; in 2019 - 0; in 2020 - 0.03.

In the Russian Federation, for example, in 1997 (the year when the maximum number of hostages was recorded - 114, the total population being about 147105000 inhabitants) the coefficient per 100,000 inhabitants was 0.08 crimes [8, pp. 58].

The coefficient of hostage-taking offenses was calculated according to the following formula: $KL = IL \div P \times 100000$, where IL - the total number of hostage-taking offenses; P - total population of the Republic of Moldova; 100,000 - the number of population that serves as a unit of measurement.

Regarding the structure of crimes, we mention that in 1992 the taking of hostages reached the share of 0.003% of the total number of crimes registered on the territory of the Republic of Moldova; in 1993 - 1996 - 0%; in 1997 - 0.01%; in 1998 - 0%; in 1999 - 2001 - 0.003%; in 2002 - 2004 - 0%; in 2005 - 0.004%; in 2006 - 2008 - 0%; in 2009 - 0.004%; in 2010 - 0%; in 2011 - 0.003%; in 2012 - 0.005%; in 2013 - 2017 - 0%; in 2018 - 0.003%; in 2019 - 0%; in 2020 - 0.004%.

In the Russian Federation, for comparison, in 1997 the taking of hostages reached the share of 0.005% of the structure of registered crimes, the total number of which was 2397311 [10, p. 97].

total al cărora constituind 2397311 [10, p. 97].

Pentru calcularea structurii infracțiunilor de luare de ostatici a fost aplicată formula: $S_L = I_L \div T \times 100\%$, unde I_L – numărul total al infracțiunilor de luare de ostatici; T – numărul total de infracțiuni înregistrate pe teritoriul Republicii Moldova într-o perioadă concretă de timp.

În ceea ce privește cota infracțiunilor similare luării de ostatici în structura infracțiunilor înregistrate pe teritoriul Republicii Moldova în anul 2020, aceasta atinge, respectiv: 0,17% – răpirea unei persoane (44 infracțiuni); 0,13% – privațiunea ilegală de libertate (35 de infracțiuni); 0,22% – șantajul (58 de infracțiuni).

În privința dinamicii infracțiunilor de luare de ostatici în Republica Moldova, remarcăm că, față de anul 1992, în anii 1993, 1994, 1995, 1996, 1998, 2002, 2003, 2004, 2006, 2007, 2008, 2010, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2019 se observă o descreștere a infracțiunilor de luare de ostatici cu 100%; în anul 1997 – o creștere cu 300%, în anul 2012 – o creștere cu 100%, iar în anii 1999, 2000, 2001, 2005, 2009, 2011, 2018, 2020 situația a rămas neschimbată, adică 0%.

Ritmurile creșterii și descreșterii infracțiunilor de luare de ostatici au fost calculate după următoarea formulă: $R_L = I_{AC} \div I_{AP} \times 100\% - 100\%$, unde I_{AC} – numărul infracțiunilor de luare de ostatici înregistrate în anul curent; I_{AP} – numărul infracțiunilor de luare de ostatici înregistrate în anul precedent sau în alt an luat drept bază de comparație (de ex.: 1992).

Studiind datele statistice privind luarea de ostatici din Federația Rusă, observăm că o mare parte din aceste infracțiuni se comit în locurile de detenție.

După datele autorului M. Kostiuc, care a examinat materialele a 38 de dosare penale despre atacurile deținuților asupra personalului administrației penitenciarelor din Rusia, în 16 % din cazuri atacurile au fost comise în scopul luării de ostatici [9, p. 45]. În calitate de ostatici apar deseori femeile – angajate ale instituțiilor penitenciare și rudele aflate în vizită. Categoria respectivă de persoane constituie 67,6 % din numărul absolut al ostaticilor. Mai rar ostatici devin pasagerii mijloacelor de transport, aceștia constituind 18,1 %, rudele businessmenilor și ale funcționarilor –

To calculate the structure of hostage-taking offenses, the formula was applied: $SL = IL \div T \times 100\%$, where IL - the total number of hostage-taking offenses; T - the total number of crimes registered on the territory of the Republic of Moldova in a concrete period of time.

Regarding the share of crimes similar to hostage-taking in the structure of crimes registered on the territory of the Republic of Moldova in 2020, it reaches, respectively: 0.17% - kidnapping of a person (44 crimes); 0.13% - illegal deprivation of liberty (35 crimes); 0.22% - blackmail (58 crimes).

Regarding the dynamics of hostage-taking crimes in the Republic of Moldova, we note that, compared to 1992, in 1993, 1994, 1995, 1996, 1998, 2002, 2003, 2004, 2006, 2007, 2008, 2010, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2019 there is a decrease in hostage-taking crimes with 100%; in 1997 - an increase of 300%, in 2012 - an increase of 100%, and in 1999, 2000, 2001, 2005, 2009, 2011, 2018, 2020 the situation remained unchanged - 0%.

The rates of increase and decrease of hostage-taking offenses were calculated according to the following formula: $RL = IAC \div IAP \times 100\% - 100\%$, where IAC - the number of hostage-taking offenses registered in the current year; IAP - the number of hostage offenses recorded in the previous year or in another year taken as a basis for comparison (e.g. 1992).

Studying the statistics on hostage-taking in the Russian Federation, we notice that a large part of these crimes are committed in places of detention.

According to the author M. Kostiuc, who examined the materials of 38 criminal cases about the attacks of detainees on the staff of the Russian penitentiary administration, in 16% of cases the attacks were committed for the purpose of taking hostages [9, p. 45]. Women - employees of penitentiary institutions and visiting relatives often appear as hostages. The respective category of persons constitutes 67.6% of the absolute number of hostages. Passengers of means of transport rarely become hostages, constituting 18.1%, rela-

10,6%, alte persoane – 4,3 % [10, p. 103].

O problemă la fel de importantă pentru știința criminologică este cea referitoare la latentitatea criminalității.

Prin termenul „criminalitate latentă” în criminologie și în practica organelor de drept se subînțelege totalitatea faptelor criminale care, de fapt, sunt săvârșite, dar nu sunt înregistrate de organele de drept și, respectiv, nu sunt reflectate în statistica oficială. În literatura juridică, criminalitatea latentă este definită adesea ca totalitatea infracțiunilor nedeclarate, dar cunoscute organelor de drept [2, p. 78].

Autorul Iurie Larii clasifică criminalitatea latentă după mecanismul ei de formare, delimitând următoarele forme:

Infracțiunile nedeclarate sunt cele care au fost comise, însă victimele, martorii, persoanele cu funcții de răspundere și alți cetățeni în privința cărora au fost săvârșite sau care dețin informații despre acestea nu le-au comunicat organelor de drept;

Infracțiunile tănuite sunt cele care au fost sesizate organelor de drept, însă nu au fost înregistrate și nu s-a declanșat urmărirea penală în privința lor, cu toate că existau motive și temeiuri suficiente pentru aceasta;

Infracțiunile neconstatate sunt cele care au fost declarate, luate în evidență și cercetare, însă, din cauza neglijenței, pregătirii profesionale insuficiente a lucrătorilor, calificării juridico-penale incorecte etc., nu au fost stabilite evenimentele reale sau componența de infracțiune [7, p. 23].

Totodată, menționează autorul Gheorghe Gladchi, unele categorii de infracțiuni sunt mai latente, iar altele, dimpotrivă, mai puțin latente. Aceasta depinde de particularitățile categoriilor concrete de infracțiuni, precum și de atitudinea statului și de conduita populației, care nu întotdeauna înștiințează organele competente despre infracțiunile săvârșite [5, p. 158].

În **concluzie**, nivelul latentității infracțiunii de luare de ostatici este extrem de jos, comparativ cu unele infracțiuni asemănătoare, cum ar fi răpirea unei persoane, privațiunea ilegală de libertate și șantajul. Poziția dată este determinată de faptul că, de regulă, în cazul luării sau reținerii de ostatici, făptuitorii tind spre exteriorizarea acțiunilor

of businessmen and civil servants - 10.6%, other persons - 4.3% [10, p. 103].

An equally important issue for criminological science is the latency of crime.

The term “latent crime” in criminology and the practice of law enforcement means all criminal acts which, in fact, are committed but are not recorded by law enforcement agencies and are not reflected in official statistics, respectively. In the legal literature, latent crime is often defined as the totality of undeclared crimes, but known to law enforcement [2, p. 78].

The author Iurie Larii classifies latent crime according to its mechanism of formation, delimiting the following forms:

1. Undeclared offenses are those that have been committed, but the victims, witnesses, persons in charge and other citizens in respect of whom they have been committed or who have information about them have not communicated them to the law enforcement bodies;

2. The hidden offenses are those that have been reported to the law enforcement bodies, but have not been registered and no criminal prosecution has been initiated against them, although there were sufficient reasons and grounds for this;

3. The undetected crimes are those that have been declared, taken into account and investigated, but, due to negligence, insufficient professional training of workers, incorrect legal and criminal qualification, etc., the real events or the composition of the crime have not been established [7, p. 23].

At the same time, mentions the author Gheorghe Gladchi, some categories of crimes are more latent, and others, on the contrary, less latent. This depends on the particularities of the concrete categories of crimes, as well as on the attitude of the state and the conduct of the population, which does not always notify the competent bodies about the crimes committed [5, p. 158].

In **conclusion**, the level of latency of the crime of hostage-taking is extremely low, compared to some similar crimes, such as kidnapping, illegal deprivation of liberty and blackmail. This position is determined by the fact that, as a rule,

nilor lor, iar pentru a intensifica efectul și a avea o pârghie de presiune mai puternică, atribuie cerințelor înaintate o mare rezonanță demonstrativă, deseori chiar cu implicarea mass-media, pe când în cazul răpirii unei persoane, privațiunii ilegale de libertate și șantajului, infractorii au tendința de a evita publicitatea.

in the case of hostage-taking or detention, perpetrators tend to externalize their actions, and in order to intensify the effect and have a stronger pressure lever, they attribute a great demonstrative resonance to the requirements. Even with the involvement of the media, while in the case of kidnapping, illegal deprivation of liberty and blackmail, criminals tend to avoid advertising.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Arhiva Judecătorei Anenii Noi, dosarul penal nr. 1-232/2020.
2. Bîrgău M. Criminologie. Partea generală, vol. I. Chișinău, 2005. 343 p.
3. Bîrgău M., Larii Iu. Aspecte juridico-penale și criminologice ale șantajului. Studiu monografic. Chișinău, 2004. 204 p.
4. Giurgiu N. Elemente de criminologie. Iași: Chemarea, 1992. 319 p.
5. Gladchi Gh. Criminologie generală. Chișinău: MUSEUM, 2001. 312 p.
6. Informația operativă privind numărul de infracțiuni de luare de ostatici înregistrate pe teritoriul Republicii Moldova în perioada octombrie 1987 – 2020 (eliberată de Direcția generală informații și evidențe operative a STI al MAI al Republicii Moldova).
7. Larii Iu. Criminologie, vol. I. Chișinău, 2004. 152 p.
8. Анциферов К.П. Ответственность за захват заложника: уголовно-правовой и криминологический аспекты. Диссертация канд. юрид. наук. Москва, 2003. 191 с.
9. Костюк М. Насилие в местах лишения свободы (социально-правовой аспект). În: Законность №12. Москва, 1998, pp. 43-46.
10. Овчинникова Г.В., Павлик М.Ю., Коршунова О.Н. Захват заложника: уголовно-правовые, криминологические и криминалистические проблемы. Санкт-Петербург: Юр. центр Пресс, 2001. 259 p.

Despre autor:

Valentin CHIRIȚA,
*doctor în drept, conferențiar universitar,
 Catedra „Drept penal și criminologie”
 a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
 e-mail: valentin-chirita@yandex.ru*

About author:

Valentin CHIRITA
*PhD, associate professor,
 Chair of Penal Law and Criminology
 of the Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
 e-mail: valentin-chirita@yandex.ru*

SCHIMBAREA SISTEMULUI DE INSTRUIRE AL ANGAJAȚILOR POLIȚIEI – NECESITATE SAU OPORTUNITATE

Ianuș ERHAN,

doctor în drept, conferențiar universitar

Sergiu STARODUB

CHANGING THE TRAINING SYSTEM OF POLICE OFFICERS - A NECESSITY OR AN OPPORTUNITY

Ianuș ERHAN,

PhD, associate professor

Sergiu STARODUB

Prezentul articol reprezintă o abordare teoretico-practică a procesului de instruire a funcționarilor publici cu statut special. Conținutul lucrării este axat pe enunțarea criteriilor concrete de evaluare a performanțelor în îmbunătățirea calității sistemului de pregătire a personalului care să conducă la creșterea responsabilității și eficienței activității polițienești.

Autorii întreprind o retrospectivă a activităților realizate, a transformărilor la care a fost supus sistemul de instruire și remarcă dezideratele actuale care guvernează procesul de instruire a angajaților de poliție.

Cuvinte-cheie: instruire, angajat, evaluat, poliție, responsabilitate, eficiență, funcționar public cu statut special.

The elaborated article represents a theoretical-practical approach to the training process of civil servants with special status. The content of the paper is focused on setting out the concrete criteria for evaluating performance in improving the quality of the staff training system that would lead to increasing the responsibility and efficiency of police activity.

The authors make a retrospective of the activities performed, the transformations to which the training system was subjected and note the current desideratum that governs the training process for police officers.

Keywords: training, employee, evaluated, police, responsibility, efficiency, civil servant with special status.

Introducere. Cu toții ne dorim o Poliție bine instruită, responsabilă, transparentă și profesionistă, dar acest lucru poate fi realizat, în primul rând, atât prin schimbări și investiții în sistemul de instruire inițială și continuă al angajaților Poliției, cât și prin aportul altor subdiviziuni ale MAI.

După cum vedem, instruirea ocupă un loc primordial în realizarea transformărilor, din care considerent, activitatea dată și procesele conexe urmează a deveni prioritate. Pe bună dreptate, se consideră că doar un polițist bine instruit și echipat poate oferi acel sentiment de garanție și profesionalism pe care îl așteaptă cetățenii și întreaga societate.

Astfel, formarea polițiștilor reprezintă primul și cel mai important pas către conturarea unor practici polițienești mai eficiente și mai pro-

Introduction. We all want a well-trained, accountable, transparent and professional Police, but this can be achieved, first of all, both through changes and investments in the initial and continuous training system of Police employees, and through the contribution of other MIA subdivisions.

As we see, training occupies a key place in achieving transformations, for which reason, the given activity and related processes are to become a priority. It is rightly considered that only a well-trained and equipped police officer can provide that sense of guarantee and professionalism that citizens and society as a whole expect.

Thus, the training of police officers represents the first and most important step towards

fesioniste pe viitor [2].

Totodată, pentru îndeplinirea la un nivel calitativ înalt a atribuțiilor ce le revin la locul de muncă, angajații trebuie să-și extindă în mod constant bagajul de cunoștințe teoretice, aptitudini, deprinderi și abilități practice. Pregătirea continuă devine astfel „o obligație permanentă de serviciu a persoanelor încadrate în câmpul muncii, avându-se ca scop perfecționarea continuă a pregătirii profesionale prin dobândirea de noi cunoștințe, care să le permită aplicarea la zi a cunoștințelor din domeniul propus” [11].

Este corectă abordarea precum că „sistemul de poliție este organizat ierarhic și funcționează potrivit unui set riguros de norme și reguli. Pregătirea continuă a angajaților este ea însăși considerată nu doar un drept, ci și o obligație de serviciu, o îndatorire prevăzută în actele normative care reglementează în mod specific problematica vizată”. [12, p.4].

Pe de altă parte, politica de pregătire profesională reflectă trecutul organizației și se leagă de cultura instituțională a acesteia [1].

În acest sens, la nivelul MAI au fost aprobate mai multe reglementări, care stabilesc sistemul de instruire al funcționarilor publici cu statut special, inclusiv ai angajaților Poliției, și anume: Ordinul nr. 195 din 18.06.2013 cu privire la aprobarea Regulamentului privind „Formarea profesională inițială a personalului cu statut special din MAI”, Ordinul nr. 311 din 17.11.2015 cu privire la aprobarea Regulamentului privind „Intervenția profesională a angajaților cu statut special din cadrul MAI”, Ordinul nr. 114 din 04.05.2017 privind aprobarea Regulamentului cu privire la „Formarea profesională continuă a funcționarilor publici cu statut special din cadrul MAI”, Ordinul nr. 222 din 20.07.2017 privind aprobarea Regulamentului privind „Instrucția tragerii din cadrul Ministerului Afacerilor Interne”, Ordinul nr. 69 din 16.03.2017 privind aprobarea Regulamentului privind „Organizarea pregătirii fizice și sportului în cadrul Ministerului Afacerilor Interne”, Ordinul nr. 4 din 11.01.2018 cu privire la aprobarea Ghidului privind „Intervenția profesională în exercițiul funcției” și Ordinul nr. 552 din 12.09.2019 privind aprobarea Regulamentului cu privire la „Formarea

shaping more efficient and more professional police practices in the future [2].

At the same time, for fulfilling at a high qualitative level their service attributions, employees must constantly expand their baggage of theoretical knowledge, skills, abilities and practical aptitudes. Thus, continuous training becomes “a permanent service obligation of the employed persons, aiming at the continuous improvement of professional training through the obtaining of new knowledge, allowing them to apply up-to-date knowledge in the proposed field” [11].

The likely approach is correct as “the police system is organized hierarchically and operates according to a rigorous set of rules and regulations. The continuous training of employees is itself considered not only a right, but also a service obligation, a duty provided in the normative acts that specifically regulate the targeted issue” [12, p.4].

On the other hand, the training policy reflects the past of the organization and is linked to its institutional culture [1].

In this regard, several regulations have been approved at the MIA level, which establish the training system for civil servants with special status, including police employees, and namely: Order no. 195 of 18.06.2013 on the approval of the Regulation on “Initial Professional Training of Staff with Special Status in the MIA”, Order no. 311 of 17.11.2015 on the approval of the Regulation on “Professional Intervention of Employees with Special Status within the MIA”, Order no. 114 of 04.05.2017 on the approval of the Regulation on “Continuing Professional Training of Civil Servants with Special Status within the MIA”, Order no. 222 of 20.07.2017 on the approval of the Regulation on “Shooting Instruction within the Ministry of Internal Affairs”, Order no. 69 of 16.03.2017 on the approval of the Regulation on “Organization of Physical Training and Sports within the Ministry of Internal Affairs”, Order no. 4 of 11.01.2018 on the approval of the Guide on “Professional Intervention during Function Exercise” and Order no. 552 of 12.09.2019 on the approval of the Regulation on “Training and Managerial Development of the Staff of the Ministry

și dezvoltarea managerială a personalului Ministerului Afacerilor Interne”. Mai nou, aceste reglementări au suportat modificări, fiind actualizate în sensul ajustării în conformitate cu schimbările survenite în realizarea pregătirii profesionale, precum și potrivit cu solicitările/așteptările beneficiarilor.

Dacă privim în retrospectivă, sub aspect conceptual, pe parcursul ultimilor ani activitatea ministerului și a subdiviziunilor subordonate acestuia s-a axat prioritar, printre gestionarea domeniului respectiv din responsabilitatea pe care o au, pe crearea și implementarea unui sistem propriu, eficient de instruire și formare profesională a angajaților din sistemul afacerilor interne [9, p.2].

Scopul studiului. Acest articol are ca scop relevarea dezideratelor unui sistem eficient de instruire al angajaților poliției.

Metode aplicate și materiale utilizate. În procesul elaborării articolului științific ne-am ghidat de un sistem de metode științifice de cercetare, și anume: metoda sistemică, metoda deducției și inducției, metoda analizei, metoda comparativă și multe altele. Baza teoretico-juridică a articolului cuprinde reglementările normative referitoare la instruirea funcționarilor publici cu statut special.

Rezultate obținute și discuții. Asigurarea unui management modern al resurselor umane, care să fie bazat pe criterii concrete de evaluare a performanțelor în îmbunătățirea calității sistemului de pregătire a personalului și care să conducă la creșterea responsabilității și eficienței activității polițienești a reprezentat unul din obiectivele principale propuse spre realizare în cadrul amplului proces de reformare a sistemului afacerilor interne.

Astfel, în anul 2015, un grup de experți internaționali au efectuat un exercițiu complex de evaluare a tuturor proceselor organizaționale și operaționale din cadrul MAI, iar ca rezultat a fost elaborată analiza funcțională a MAI, care a scos în evidență anumite deficiențe la capitolul „formarea profesională”, în sensul că:

a) Formarea ofițerilor la specialitatea „Drept” nu permite stabilirea în planul de învățământ a raportului favorabil disciplinelor de specialitate. Ca efect, formarea profesională,

of Internal Affairs”. More recently, these regulations have undergone changes, being updated in the sense of adjustment in accordance with the changes occurred in the realization of the professional training, as well as according to the requests / expectations of the beneficiaries.

Looking back, conceptually, during the last years the activity of the ministry and its subordinated subdivisions has focused primarily, among the management of the respective field on their responsibility, on the creation and implementation of its own, efficient system of education and professional training of employees in the internal affairs system [9, p.2].

Purpose of the study. This article aims to reveal the desideratum of an efficient training system for police officers.

Methods applied and materials used. We were guided by a system of scientific research methods within the process of scientific article elaboration, and namely: systemic method, method of deduction and induction, analysis method, comparative method and many others. The theoretical and legal basis of the article includes the normative regulations regarding the training of civil servants with special status.

Results obtained and discussions. Ensuring a modern human resources management, based on concrete performance evaluation criteria in improving the quality of the staff training system and leading to increased accountability and efficiency of police activity was one of the main objectives proposed to achieve in the broad process of reforming the internal affairs system.

Thus, in 2015, a group of international experts conducted a complex review to evaluate all organizational and operational processes within the MIA, and as a result was developed the functional analysis of the MIA, which highlighted certain shortcomings in the chapter “professional training”, in the sense that:

a) The training of officers within the “Law” specialty does not allow the establishment in the curriculum of the favorable relationship to the specialized disciplines. As a result, vocational training, especially practical, is inadequate, a fact unanimously highlighted by the beneficiaries.

îndeosebi practică, este necorespunzătoare, fapt reliefat unanim de beneficiari.

b) Formarea de scurtă durată a personalului încadrat din sursa externă prezintă riscul deprofesionalizării sistemului. Așadar, poate fi compromisă pe termen lung calitatea îndeplinirii misiunilor/atribuțiilor și a serviciului public [10, p.15-16].

La componenta „formarea continuă”, aceeași analiză indică:

1) În varianta actuală de desfășurare, pregătirea continuă în unități este centralizată, ineficace, consumatoare inutilă de timp și resurse. De aceea nu acoperă necesarul real de instruire, nu susține la nivel adecvat îndeplinirea misiunilor/atribuțiilor, creșterea competenței și performanței profesionale.

2) Tragerile și pregătirea fizică sunt deficitare din cauza concepției depășite, a lipsei instructorilor de specialitate și a dotărilor.

3) Ofițerii care trebuie să fie responsabili de asigurarea nivelului de pregătire sunt frecvent numiți în funcții deși nu posedă experiența și cunoștințele, deprinderile metodice necesare.

4) Unitățile teritoriale nu dețin dotarea minimă necesară pentru asigurarea pregătirii personalului. Ca urmare, nu se pot desfășura activități practice de formare, iar metodele de pregătire nu pot fi modernizate.

5) Formarea continuă a personalului în unitățile de învățământ ale MAI este deficitară din cauza absenței sistemului clar de cursuri, identificării necorespunzătoare a necesarului de instruire, calității slabe a cursurilor/formatorilor și a dotării insuficiente cu mijloacele necesare pentru asigurarea implementării acestora [10, p.177-178].

Într-o anumită măsură, o parte din deficiențele scoase în evidență în anul 2015 au rămas valabile până în prezent. Cu toate acestea, s-au făcut pași dedicați în vederea creării unui mediu propice pentru dezvoltarea sistemului de instruire/pregătire profesională al specialiștilor din cadrul MAI/Poliție.

Suntem conștienți că doar având un sistem de instruire modern și eficient alături de acele reforme instituționale ce au loc în cadrul Poliției naționale putem contribui la transformarea acestor

b) Short-term training of staff from external sources runs the risk of loss of professionalism within the system. Therefore, the quality of the fulfillment of missions / attributions and of the public service may be compromised in the long run [10, p.15-16].

In the “continuing education” component, the same analysis indicates:

1) In the current version, continuous training in units is centralized, inefficient, and wasteful of time and resources. Therefore, it does not cover the real need for training; it does not support at an adequate level the fulfillment of missions / attributions, the increase of competence and professional performance.

2) Shooting and physical training are deficient due to outdated design, lack of specialized instructors and equipment.

3) Officers responsible for ensuring the level of training are frequently appointed, although they do not have the necessary experience and knowledge, methodical skills.

4) The territorial units do not have the minimum equipment necessary to ensure staff training. As a result, practical training activities cannot be carried out and training methods cannot be modernized.

5) The continuous training of the staff in the educational units of the MIA is deficient due to the absence of a clear system of courses, inadequate identification of training needs, poor quality of courses / trainers and insufficient endowment with the necessary means to ensure their implementation [10, p.177-178].

To a certain extent, some of the deficiencies highlighted in 2015 have remained valid until now. However, dedicated steps have been taken to create a favorable environment to the development of the educational / vocational training system for MIA / Police specialists.

We are aware that only by having a modern and efficient training system together with those institutional reforms taking place within the National Police we can contribute to its transformation into a modern institution, comparable to similar institutions in the EU Member States.

This process, through the objectives of the

teia într-o instituție modernă, comparabilă cu instituțiile similare din statele-membre ale UE.

Acest proces trecut prin prisma direcțiilor de dezvoltare strategică ale Poliției poate asigura modernizarea și transformarea Poliției pentru a garanta cetățenilor un climat adecvat de legalitate în domeniul ordinii și securității publice, precum și pentru a consolida încrederea societății în forțele Poliției.

Schimbarea sistemului de instruire al angajaților Poliției a ocupat un loc primordial în realizarea documentelor de importanță majoră pentru domeniul polițienesc, și anume: Acordul de finanțare pentru Reforma Poliției, încheiat între Republica Moldova și Uniunea Europeană, [4] precum și Strategia de dezvoltare a Poliției pentru anii 2016-2020 [7].

Pentru realizarea obiectivului „Consolidarea responsabilității, eficienței, transparenței și profesionalismului Poliției”, parte a documentelor menționate, au fost propuse următoarele acțiuni:

Ajustarea curriculumului și dezvoltarea sistemului privind pregătirea inițială a polițiștilor, punându-se accentul pe pregătirea practică a acestora;

Elaborarea curriculumului privind pregătirea profesională continuă bazată pe indicatori concreți, orientați în vederea îmbunătățirii abilităților practice și de aplicare a legii;

Crearea Centrului comun de instruire.

Astfel, în baza acțiunilor descrise, a fost creat Centrul integrat de pregătire pentru aplicarea legii al MAI. Inițial, acesta a fost organizat ca instituție publică de învățământ de formare profesională continuă independentă din subordinea Ministerului [6], ulterior prin Hotărârea Guvernului nr. 429 din 24.06.2020 [5] s-a decis fuzionarea acestuia cu Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, dar cu păstrare autonomiei funcționale, legate de organizarea și desfășurarea procesului de instruire.

Argumentele care au stat la baza deciziei date au fost de ordin conceptual, funcțional, financiar, logistic și administrativ, ea ar fi:

– obligativitatea implementării obiectivului 2.1. din Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023 [8], privind îmbunătățirea siste-

strategic development directions of the Police, can ensure the modernization and transformation of the Police in order to guarantee citizens an adequate climate of legality in the field of public order and security, as well as to strengthen society's trust in police forces.

The change of the training system of the Police employees occupied a primordial place in the accomplishment of the documents of major importance for the police field, and namely: Financing Agreement for Police Reform, concluded between the Republic of Moldova and the European Union [4], as well as the Police Development Strategy for the years 2016-2020 [7].

In order to achieve the objective “Strengthening the responsibility, efficiency, transparency and professionalism of the Police”, which is part of the mentioned documents, the following actions were proposed:

Adjusting the curriculum and developing the system for the initial training of police officers, focusing on their practical training;

Development of the curriculum on continuous professional training based on concrete indicators, oriented in order to improve the practical and law enforcement skills;

Creation of the Joint Training Center.

Thus, based on the described actions, the Integrated Law Enforcement Training Center of the MIA was created. Initially, it was organized as a public independent institution of continuing vocational education under the Ministry [6], subsequently by Government Decision no. 429 of 24.06.2020 [5] it was decided to merge it with the Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA, but with preservation of the functional autonomy, related to the organization and development of the training process.

The arguments underlying the decision were conceptual, functional, financial, logistical and administrative, such as:

– obligation to implement the objective 2.1. from the Government Action Plan for 2020-2023 [8], on improving the initial and continuing training system, with a focus on practical training; unification of the training system at the MIA level within the Police Academy “Ștefan cel Mare”;

mului de pregătire inițială și continuă, cu accent pe pregătirea practică; unificarea sistemului de pregătire la nivelul MAI sub umbrela Academiei de Poliție „Ștefan cel Mare”;

- unificarea efortului în vederea creării unui sistem viabil, eficient și corespunzător necesităților de instruire în domeniul afacerilor interne;

- planificarea inițială deficitară a bugetului, precum și selectarea neinspirată a unui teren dificil pentru construcții, complexitatea impunătoare a proiectului, mijloacele financiare insuficiente în raport cu proiectul existent;

- dezvoltarea infrastructurii necesare pentru activitatea Centrului în baza infrastructurii de acum existente în cadrul complexului Academiei „Ștefan cel Mare” din str. Sf. Vineri nr. 7, mun. Chișinău și operaționalizarea acestuia în limita resurselor financiare disponibile;

- excluderea cheltuielilor suplimentare pentru întreținerea a două structuri administrative (resurse umane, finanțe, IT, logistică, management operațional, cooperare internațională etc.);

- un management mai bun al resurselor umane, în special al angajaților implicați în cadrul procesului de instruire;

- posibilitatea instituirii funcțiilor de formator și salarizarea corespunzătoare a acestora;

- corelarea și ajustarea tuturor proceselor interne legate de pregătirea profesională;

- optimizarea cheltuielilor legate de utilizarea spațiilor comune necesare instruirii (biblioteci, săli de lectură, laboratoare, săli sportive, poligoane, tiruri etc.), precum și a facilităților comune (cazărni, cantine etc.);

- asigurarea de către o singură instituție a întregului ciclu de activități desfășurate conform Ghidului carierei, pentru accesarea în sistemul polițienesc, dedicat pentru categoria de subofițeri, ofițeri și conducători;

- asigurarea beneficiarului pentru toate pozițiile (subofițeri, ofițeri și conducători) a resursei umane cu o pregătire și calificare profesională înaltă dintr-o singură sursă;

- organizarea în comun a diferitor activități de instruire, științifice și de cercetare etc.;

- îmbinarea reușită a cunoștințelor teoretice cu pregătirea practică.

- unifying the effort in order to create a viable, efficient and appropriate system for training in the field of internal affairs;

- poor initial budget planning, as well as uninspired selection of the land difficult for construction, imposing complexity of the project, insufficient financial means in relation to the existing project;

- development of the necessary infrastructure for the activity of the Center based on the actually existing infrastructure within the complex of the Academy “Ștefan cel Mare” from Sf. Vineri street no. 7, Chisinau municipality; and its putting into operation within the available financial resources;

- exclusion of additional expenses for the maintenance of two administrative structures (human resources, finances, IT, logistics, operational management, international cooperation, etc.);

- better management of human resources, especially of the employees involved in the training process;

- possibility of establishing trainer positions and their corresponding salary;

- correlation and adjustment of all internal processes related to professional training;

- optimization of expenses related to the use of common spaces necessary for training (libraries, reading rooms, laboratories, sports halls, polygons, shooting gallery, etc.), as well as common facilities (barracks, canteens, etc.);

- ensuring by a single institution the entire cycle of activities carried out according to the Career Guide, for access to the police system, dedicated to the category of warrant officers, officers and leaders;

- ensuring the beneficiary for all positions (warrant officers, officers and leaders) of the human resource with a high level of professional training and qualification from a single source;

- joint organization of various training, scientific and research activities, etc.;

- successful combination of theoretical knowledge with practical training.

An important step in the changes of the training system constituted the implementation

O etapă importantă în cadrul schimbărilor sistemului de instruire a constituit-o implementarea Proiectului Twinning „Reforma instruirii inițiale și continue a sistemului de Poliție din Republica Moldova”, lansat în octombrie 2018 și finalizat în martie 2021. Proiectul a fost implementat de către un consorțiu: Departamentul de Poliție din Lituania și Poliția Națională a Poloniei, cu un buget total de 2.000.000 EURO.

Proiectul în cauză a avut ca prioritate modernizarea și consolidarea instruirii inițiale și continue a sistemului de poliție în conformitate cu standardele și practicile cele mai bune ale UE și cele internaționale, acesta fiind divizat în 4 compartimente:

Elaborarea și implementarea programelor de învățământ și a metodologiilor de instruire moderne.

Instruirea și pregătirea personalului de poliție care trebuie să interacționeze cu cetățenii în mod profesionist și modern.

Contribuirea la modernizarea Academiei MAI în conformitate cu standardele UE și cele internaționale.

Consolidarea capacităților Centrului integrat de pregătire pentru aplicarea legii.

Astfel, pe perioada implementării proiectului s-a reușit elaborarea raportului privind analiza maturității manageriale a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, în acest context fiind înaintate recomandări de gestionare a proceselor în cauză.

În aceeași ordine de idei, a fost elaborată misiunea Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI și a fost realizat planul multianual de dezvoltare și gestionare a proceselor instituționale.

Un lucru, nu mai puțin important, a fost dezvoltarea standardului de asigurare a calității instruirii și modelarea proceselor de evaluare și monitorizare a calității instruirii în cadrul Academiei „Ștefan cel Mare”: ciclul I, II, III; formarea inițială a angajaților din sursă externă și formarea continuă a angajaților MAI.

Au fost depuse eforturi considerabile întru descrierea proceselor de instruire; evaluarea necesarului de instruire; elaborarea planului de instruire anual; elaborarea programului de instruire.

A fost organizată instruirea personalului de conducere din cadrul Academiei în domeniul

of the Twinning Project “*Reform of the Initial and Continuous Training of the Police System of the Republic of Moldova*”, launched in October 2018 and completed in March 2021. The project was implemented by a consortium: Lithuanian Police Department and Polish National Police, with a total budget of 2.000.000 EURO.

The mentioned project had as a priority the modernization and consolidation of the initial and continuous training of the police system in accordance with EU and international best standards and practices, which is divided into 4 compartments:

Development and implementation of modern curricula and training methodologies.

Training and preparation of police personnel who need to interact with citizens in a professional and modern way.

Contribution to the modernization of the MIA Academy in accordance with EU and international standards.

Capacity building of the Integrated Law Enforcement Training Center.

Thus, during the implementation of the project, the report on the analysis of the managerial maturity of the Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA was elaborated, being submitted recommendations for managing the processes in question in this context.

On the same note, the mission of the Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA was elaborated and the multi-annual plan for the development and management of the institutional processes was realized.

One thing, no less important, was the development of the training quality assurance standard and the modeling of the evaluation and monitoring processes of the training quality within the Academy “Ștefan cel Mare”: cycle “I”, “II”, “III”; initial training of external source employees and continuous training of MIA employees.

Considerable efforts have been made to describe the training processes; assessment of training needs; elaboration of the annual training plan; elaboration of the training program.

The training of the leadership staff within the Academy in the field of management was or-

managementului precum și certificarea a 63 de angajați ai subdiviziunilor MAI, implicați în procesul de instruire inițială și continuă în calitate de formatori.

Pe parcursul implementării Proiectului Twinning s-a reușit și dezvoltarea procesului de formare continuă al angajaților MAI, fiind elaborate și implementate programele de instruire a 11 cursuri de formare continuă (prevenirea și combaterea violenței în familie; prevenirea și combaterea infracțiunilor cibernetice; tactica audierii; cursul de perfecționare pentru serviciul de gardă și dispecerat; managementul emoțiilor în situațiile de risc; managementul stresului ocupațional; hărțuirea sexuală și integrarea dimensiunii de gen în activitatea MAI; comunicarea cu diferite categorii de persoane; prevenirea și combaterea delincvenței juvenile; intervenția profesională; conducerea defensivă a mijloacelor de transport de serviciu).

În afară de cursurile menționate au fost organizate și desfășurate și alte cursuri de formare continuă, cu implicarea formatorilor titulari, precum și în parteneriat cu diferite organizații și instituții.

Dacă analizăm ce a fost și este nou și diferit de ceea ce era anterior și ce s-a reușit prin realizarea acestor transformări, putem menționa că astăzi se pune accentul pe pregătirea practică a angajaților care trebuie să cunoască, să respecte și să aplice corect legislația Republicii Moldova, să știe să comunice eficient și să soluționeze situațiile de conflict, să posede o pregătire fizică și tactică corespunzătoare.

Totodată, subofițerii debutanți sunt instruiți de către cei mai buni formatori, care posedă experiență și aplică cele mai eficiente metode și tehnici de instruire. De aceea, un prim pas în dezvoltarea unui sistem de formare inițială eficientă a avut la baza sa identificarea, selectarea și instruirea angajaților din cadrul subdiviziunilor MAI în calitate de formatori.

Întru motivarea formatorilor implicați în procesul de formare inițială și continuă, cât și punerea accentului pe instruirea practică, MAI a înaintat propuneri cu privire la operarea modificărilor în Normele de calcul al salariului pe oră (unitate de timp) pentru personalul antrenat

organizat și certificarea a 63 de angajați ai subdiviziunilor MAI, implicați în procesul de instruire inițială și continuă în calitate de formatori.

During the implementation of the Twinning Project, the development of the continuous training process of the MIA employees was also successful, being elaborated and implemented the training programs of 11 continuous training courses (preventing and combating domestic violence; cybercrime preventing and combating; hearing tactics; training course for the guard and dispatch service; emotion management in risk situations; occupational stress management; sexual harassment and gender mainstreaming in the MIA activity; communication with different categories of people; preventing and combating juvenile delinquency; professional intervention; defensive driving of service means of transport).

In addition to the mentioned courses, other continuous training courses were organized and carried out, with the involvement of full-time trainers, as well as in partnership with various organizations and institutions.

Analyzing the former situation and the new one, what was before and what was achieved by these transformations, we can mention that today the emphasis is on the practical training of the employees who must know, respect and apply correctly the legislation of the Republic of Moldova, know how to communicate effectively and resolve conflict situations, have proper physical and tactical training.

At the same time, novice warrant officers are prepared by the best trainers, who have experience and apply the most effective training methods and techniques. Therefore, a first step in the development of an efficient initial training system was based on the identification, selection and training of employees within the MIA subdivisions as trainers.

In order to motivate the trainers involved in the initial and continuous training process, as well as to focus on practical training, MIA submitted proposals on the operation of changes in the Norms for calculating the hourly wage (time unit) for staff involved in teaching in all branches of the national economy [3], and as a result of the

în activitatea didactică în toate ramurile economiei naționale [3], iar ca urmare a ajustării reglementărilor menționate, funcționarii publici cu statut special au obținut dreptul să presteze munca didactică în orele de program, fără a fi eliberați de exercitarea obligațiilor de bază și, respectiv, fiind salarizați corespunzător de către instituția de învățământ.

Pe parcursul desfășurării procesului de formare a formatorilor, indicat mai sus, a fost schițat și elaborat proiectul Programului „Formarea inițială a subofițerilor de ordine și securitate publică”, care corespunde competențelor profesionale ce urmează să le dețină subofițerii de ordine și securitate publică. Ulterior, a fost stabilit un Plan de învățământ conform noilor activități de instruire, cât și elaborate curriculele de instruire pentru fiecare disciplină care asigură dezvoltarea la fiecare cursant a acelor competențe de comunicare, tactice și juridice ce urmează să le posedeză fiecare angajat al Poliției pentru a soluționa eficient situațiile de serviciu cu care se confruntă zi de zi, în spiritul valorilor democratice și ale statului de drept, cât și în interesul cetățenilor.

Programul urmărește, ca obiectiv, dezvoltarea la fiecare subofițer debutant a următoarelor cunoștințe, abilității și aptitudini:

- promovarea valorilor morale, culturii profesionale, respectului și ajutorului reciproc;
- amabilitate în societate și atitudine politicoasă și fermă, respectarea demnității umane și toleranță zero față de actele de tortură, tratamentele inumane sau degradante;
- folosirea tehnicilor de comunicare eficiente, adaptate interlocutorilor și situației, iar în caz de necesitate aplicarea tehnicilor specifice de negociere și aplanare a conflictului în situații de criză;
- acordarea primului ajutor persoanelor aflate în dificultate în funcție de tipul accidentului;
- dezvoltarea pregătirii fizice în strictă corelare cu rezultatele probelor de evaluare individuale;
- aplicarea tehnicilor și procedurilor eficiente de folosire și aplicare a forței fizice, mijloacelor speciale și armelor de foc;
- realizarea activităților de prevenire a faptelor ilegale și reacționarea la apelurile cetățenilor;
- asigurarea fluenței circulației rutiere;

adjustment of the mentioned regulations, the civil servants with special status obtained the right to perform the didactic work during the program hours, without being released from the exercise of the basic obligations and, respectively, being paid accordingly by the educational institution.

During the process of trainers' instruction, indicated above, the project of the Program “Initial Training of Law and Public Security Warrant Officers” was developed, corresponding to the professional competencies to be held by warrant officers of public security and order. Subsequently, a Curriculum according to the new training activities was established, as well as the training curricula elaborated for each discipline that ensure the development in each student of those communication, tactical and legal skills that each police officer will have to possess in order to effectively solve the service situations they face every day, in the spirit of democratic values and the rule of law, as well as in the interest of the citizens.

The program aims to develop in each novice warrant officer the following knowledge, skills and abilities:

- promoting moral values, professional culture, respect and mutual help;
- kindness in society and polite and firm attitude, respect for human dignity and zero tolerance for acts of torture, inhuman or degrading treatment;
- the use of effective communication techniques, adapted to the speakers and the situation, and in case of need the application of specific techniques for negotiating and settling the conflict in crisis situations;
- providing first aid to people in difficulty depending on the type of accident;
- development of physical training in strict correlation with the results of individual evaluation tests;
- application of effective techniques and procedures for the use and application of physical force, special means and firearms;
- carrying out activities to prevent illegal acts and responding to citizens' calls;
- ensuring the fluidity of road traffic;
- realization of the public order security

- realizarea dispozitivelor de asigurare a ordinii publice pe timpul desfășurării evenimentelor de amploare și în caz de necesitate aplicarea măsurilor întru stoparea acțiunilor ilegale;

- constatarea faptelor de natură contravențională și întocmirea, potrivit competențelor, a actelor de constatare a contravențiilor și aplicarea sancțiunilor corespunzătoare;

- identificarea faptelor de natură penală și întreprinderea primelor măsuri la fața locului în caz de constatare a acestora.

Astfel, cunoștințele și deprinderile pe care le obține subofițerul debutant în cadrul cursului de formare inițială reprezintă profilul profesional al acestuia în calitate de om al legii, iar astăzi acești angajați sunt mult mai bine pregătiți pentru a face față provocărilor, cât și pentru a realiza cu succes acele cunoștințe, abilități și aptitudini descrise mai sus.

Cu referire la logistica instruirii, astăzi procesul de instruire se desfășoară în cadrul unei infrastructuri parțial renovate, sunt folosite tehnici și mijloace moderne de instruire, care corespund standardelor europene de instruire.

Astfel, dacă la compartimentul elaborare și implementare a programelor moderne de formare inițială și continuă au fost atinse rezultate tangibile, atunci pe segmentul dezvoltării infrastructurii urmează a fi realizate în continuare acțiuni de operaționalizare a Centrului integrat de pregătire pentru aplicarea legii, prin alocarea de resurse financiare pentru definitivarea reparației capitale a edificiilor, instalarea comunicațiilor, amenajarea teritoriului, cât și dotarea cu echipamente, mijloace și bunuri pentru operaționalizarea completă întru asigurarea unui proces eficient de formare inițială și continuă.

Desigur, s-a reușit dotarea parțială cu echipament special care este identic cu cel utilizat în activitatea profesională, fiind asigurate deprinderile practice necesare în vederea utilizării acestuia.

Totodată, întru desfășurarea calitativă a instruirilor în domeniul intervenției profesionale, asigurării și restabilirii ordinii publice, se examinează posibilitatea construcției unui pavilion tactic de instruire, care va cuprinde simulator tactic, tir electronic și spațiu care să poată fi amenajat

devices during the unfolding of the large-scale events and application of measures in order to stop the illegal actions in case of necessity;

- finding the facts of a contravention nature and drawing up, according to the competences, the acts of ascertaining the contraventions and applying the corresponding sanctions;

- identification of criminal facts and taking the first measures in case of finding them on the spot.

Thus, the knowledge and skills that the novice warrant officer obtains within the initial training course represent his professional profile as a man of the law, and today these employees are much better prepared to face the challenges as well as to achieve with success those knowledge, skills and abilities described above.

With regard to training logistics, today the training process takes place within a partially renovated infrastructure, modern training techniques and means are used, which correspond to European training standards.

Thus, if in the area of development and implementation of modern initial and continuing training programs tangible results have been achieved, then in the segment of infrastructure development, further actions will be taken to operationalize the Integrated Law Enforcement Training Center, by financial resources allotment to complete the capital repair of buildings, communications setup, territory planning, as well as endowment with equipment, means and goods for full operationalization in order to ensure an efficient process of initial and continuous training.

Of course, it was possible to partially endow with special equipment that is identical to that used in the professional activity, being provided the necessary practical skills in order to use it.

At the same time, in order to carry out qualitative training in the field of professional intervention, ensuring and restoring public order, the possibility of building a tactical training pavilion is examined, which will include tactical simulator, electronic shooting and space that can be arranged modularly.

In the same vein, for the development of training in the field of defensive driving of means

modular.

În aceeași ordine de idei, pentru desfășurarea instruirilor în domeniul conducerii defensive a mijloacelor de transport de serviciu, urmează a fi construit un poligon auto, unde să fie amenajate spații destinate pentru instruirea conducătorilor auto, inclusiv sub aspectul conducerii mijloacelor de transport de serviciu.

Un rol important în organizarea unui proces de instruire continuă eficient îl joacă identificarea corectă a necesarului de instruire. În acest sens, în cadrul MAI procesul de identificare a necesarului de instruire este reglementat de Ordinul nr. 135 din 16.04.2013 cu privire la aprobarea Regulamentului privind identificarea necesarului de instruire.

În acest sens, determinarea corectă și la timp a necesarului de instruire profesională asigură:

- identificarea personalului/subdiviziunilor/structurilor care necesită intervenții formative și efectuarea prioritara ce se impune pentru asigurarea acestora;
- furnizarea oportuna a programelor de formare profesională;
- evitarea investițiilor nejustificate de resurse în activități de formare a personalului care nu se bazează pe nevoi reale și pe solicitări expres ale beneficiarilor.

Necesarul de instruire se identifică la următoarele niveluri: individual; pe categorii de posturi; pe subdiviziuni (de orice nivel); instituțional.

Pentru culegerea informației privind necesarul de instruire, sunt utilizate de regulă, chestionarul și interviul. Totodată, identificarea necesarului de instruire poate fi colectat din următoarele surse:

- fișa de evaluare anuală a performanțelor profesionale (manifestarea criteriilor de evaluare, nivelul de îndeplinire a sarcinilor principale, rezultatele evaluării anuale a cunoștințelor la compartimentele pregătirii profesionale, propunerile de dezvoltare profesională, calificativul de evaluare acordat, sancțiuni disciplinare);
- fișa postului (sarcinile, îndatoririle și responsabilitățile postului, standardele de performanță asociate postului);
- standardele ocupaționale/professiona-

of service transport, a car polygon will be built, where spaces will be arranged for driver training, including in terms of means of service transport.

An important role in organizing an effective continuous training process is played by the correct identification of the necessary training. In this sense, within the MIA the process of identifying the necessary training is regulated by Order no. 135 of 16.04.2013 regarding the approval of the Regulation on the identification of the necessary training.

In this sense, the correct and timely determination of the necessary professional training ensures:

- identification of staff / subdivisions / structures that require training interventions and the priority performance required to ensure them;
- timely provision of professional training programs;
- avoiding unjustified investment of resources in staff training activities that are not based on real needs and express requests of beneficiaries.

The need for training is identified according to the following levels: individual; by job categories; by subdivisions (at any level); institutional.

The questionnaire and the interview are usually used to gather information on training needs. At the same time, the identification of the necessary training can be collected from the following sources:

- annual professional performance evaluation sheet (manifestation of evaluation criteria, the level of fulfillment of the main tasks, results of the annual assessment of knowledge in the professional training compartments, professional development proposals, awarded evaluation grade, disciplinary sanctions);
- position description (tasks, duties and responsibilities of the position, performance standards associated with the position);
- occupation / professional standards (data on the elements defining the occupation / activity / function, units of competence, criteria for competence achieving, necessary skills, attitudes and behavior);
- reporting on the activity of the subdivi-

le (datele referitoare la elementele de definire a ocupației/activității/funcției, unitățile de competență, criteriile de realizare a competenței, deprinderi, atitudini și comportament necesare);

- darea de seamă privind activitatea subdiviziunii (analiza nivelului de dezvoltare profesională continuă a personalului, analiza și evaluarea realizării de către subdiviziune a obiectivelor strategice și planului de acțiuni);

- analiza stării și practicii disciplinare a personalului (aplicarea sancțiunilor disciplinare în raport cu nivelul de pregătire, starea moralului personalului);

- analiza stării infracționale (genul de contravenții/crime care au predominat sau au tendințe de creștere);

- rezultatele controalelor/inspecțiilor (neajunsurile privind structura și conținutul programelor de formare profesională inițială și continuă, nivelul de pregătire a personalului);

- regulamentul de organizare și funcționare al subdiviziunii (misiunile și atribuțiile generale prevăzute, introducerea funcțiilor în cazul restructurării/reformării subdiviziunii);

- rezultatele evaluării activităților de instruire formale, organizate în instituțiile de învățământ ale MAI (evaluarea prin testări, chestionare a programelor de formare înainte de a realiza activitățile de instruire, pe parcursul și la sfârșitul activităților respective);

- atitudinea comunității față de activitatea subdiviziunii (analiza specificului reclamațiilor cetățenilor, autorităților publice, din mass-media referitoare la activitatea subdiviziunii și la personalul acesteia).

Analiza și interpretarea datelor colectate relevă necesarul de pregătire profesională în baza căruia se organizează programe pentru formarea profesională continuă a personalului, la locul de serviciu și în cadrul instituțiilor de învățământ ale MAI.

Cu toate că s-au realizat multe activități dedicate schimbării sistemului de instruire al polițiștilor, astăzi problemele identificate se referă la o anumită reticență a subdiviziunilor MAI, însă majoritatea conducătorilor au conștientizat necesitatea și importanța procesului de instruire și pregătire profesională al angajaților.

sion (analysis of the level of continuous professional development of the staff, analysis and evaluation of the achievement by the subdivision of the strategic objectives and the action plan);

- analysis of the disciplinary status and practice of the staff (application of disciplinary sanctions in relation to the level of training, moral state of the staff);

- analysis of the criminal situation (the type of misdemeanors / crimes that have predominated or are growing);

- results of controls / inspections (shortcomings in the structure and content of initial and continuing vocational training programs, staff training level);

- organization and functioning regulation of the subdivision (provided missions and general attributions, introduction of functions in case of restructuring / reformation of the subdivision);

- results of the evaluation of the formal training activities, organized within the educational institutions of the MIA (evaluation by tests, questionnaires of the training programs before carrying out the training activities, during and at the end of the respective activities);

- community attitude towards subdivision activity (analysis of the specifics of citizens' complaints, public authorities' analysis, as well as from the media regarding the activity of the subdivision and its staff).

The analysis and interpretation of the collected data reveals the need for professional training based on which programs are organized for the continuous professional training of the staff, at the place of service and within the educational institutions of the MIA.

Although many activities have been carried out dedicated to changing the police training system, today the identified problems refer to a certain reluctance of the MIA subdivisions, but most leaders were aware of the need and importance of the training and professional training of employees.

Conducting a poorly planned process, non-correlation of the beneficiaries' needs with the possibilities of educational institutions, weak training of persons designated as trainers, lack of

Desfășurarea unui proces cu o slabă planificare, necorelarea necesităților beneficiarilor cu posibilitățile instituțiilor de învățământ, pregătirea slabă a persoanelor desemnate în calitate de formatori, dezinteresul angajaților de a perfecționa cunoștințele și pregătirea profesională din lipsa aprecierii obiective și pe principiile meritocrației a persoanelor ce au o pregătire profesională bună, infrastructura și condițiile de desfășurare a instruirii învechite, calitatea slabă a materialului livrat, toate luate împreună au dus în anii trecuți la o reputație negativă a procesului de instruire și a instituției de învățământ. Astăzi, multe lucruri s-au schimbat, iar beneficiarii au sesizat acele schimbări, astfel încât bunul nume și reputația cuvenită au fost recâștigate.

Pe de altă parte, așteptările sunt mari, atât din partea cetățenilor care își doresc o Poliție schimbată prin prisma profesionalizării acesteia, cât și din partea subdiviziunilor MAI, care își doresc angajați bine instruiți și pregătiți de a face față acelor sarcini și responsabilități zilnice.

În ceea ce ține de perspectivele și prioritățile pentru perioada imediat următoare, considerăm că pentru îmbunătățirea prestației formatorilor în procesul de instruire, având în vedere necesitatea adaptării procesului de formare inițială și continuă atât cu prezență fizică, cât și la distanță, urmează a fi dezvoltate proiecte pentru organizarea de noi instruirii în domeniul formării formatorilor din rândul angajaților subdiviziunilor MAI, care doresc să se implice în procesul de formare inițială și continuă.

Un aspect important, în continuare, rămâne dezvoltarea colaborării în domeniul formării profesionale cu instituțiile de învățământ din țară, cât și cu cele de peste hotarele Republicii Moldova, în special instituțiile de formare pentru aplicarea legii, precum și organizațiile non-guvernamentale care vin să contribuie la îmbunătățirea sistemului de instruire polițienesc.

La fel, întru eficientizarea și asigurarea unei continuități a activităților de formare continuă organizate în cadrul subdiviziunilor MAI, se propune atragerea instituțiilor de învățământ în procesul de identificare a activităților de instruire, cât și implicarea nemijlocită în procesul de desfășurare a acestora. Dat fiind faptul că în prezent în cadrul

interest of employees to improve their knowledge and professional training due to the lack of objective appreciation and on the principles of meritocracy of people with good professional training, infrastructure and conditions for conducting outdated training, poor quality of the delivered material, all taken together have led during recent years to a negative reputation of the training process and the educational institution. Today, many things have changed, and the beneficiaries have noticed those changes, so that the good name and the proper reputation have been regained.

On the other hand, the expectations are high, both from the citizens who want a changed Police in terms of its professionalism, and from the MIA subdivisions, who want well-trained and prepared employees to cope with those daily tasks and responsibilities.

In terms of prospects and priorities for the next period, we consider that in order to improve the performance of trainers in the training process, as well as taking into account the need to adapt the initial and continuous training process both with physical presence and at a distance, projects are to be developed for the organization of new educational courses in the field of training of trainers among the employees of the MIA subdivisions, who want to get involved in the initial and continuous training process.

An important aspect, further, remains the development of collaboration in the field of vocational training with educational institutions in the country, as well as with those outside the Republic of Moldova, especially law enforcement training institutions, as well as non-governmental organizations that come to contribute to the improvement of the police training system.

Likewise, in order to streamline and ensure a continuity of the constant training activities organized within the MIA subdivisions, it is proposed to attract the educational institutions in the process of identifying the training activities, as well as the direct involvement in the process of their development. Given the fact that training partners are currently organized within the MIA authorities, in which trainers in various fields are trained, it is proposed that these trainings be or-

autorităților MAI sunt organizate instruirii de către partenerii de dezvoltare, în cadrul cărora sunt instruiți formatorii în diferite domenii, se propune ca aceste instruirii să fie organizate în coordonare și sub egida instituției de învățământ a MAI, pentru a fi asigurată implicarea pe viitor a formatorilor în cadrul cursurilor de formare profesională inițială și continuă.

Crearea sistemului electronic de formare profesională continuă a angajaților subdiviziunilor MAI, unde să fie plasată informația cu privire la cursurile de formare continuă care se propun spre realizare în anul de învățământ și fiecare angajat care consideră că necesită instruire într-un anumit domeniu să aibă posibilitatea să se înscrie la un curs sau mai multe, având acordul conducătorului direct. Acest sistem electronic de organizare a procesului de formare continuă va permite asigurarea unei evidențe a cursurilor de formare continuă care au fost absolvite de către fiecare angajat, oferind, totodată, posibilitatea acestora să-și proiecteze în mod individual dezvoltarea profesională și evoluția în carieră.

Odată cu dotarea Poliției cu tehnică și mijloace speciale destinate activității profesionale să fie transmise câte o unitate din fiecare mijloc și tehnică specială instituțiilor de învățământ, întru asigurarea instruirii în domeniul folosirii și aplicării corecte a acestora.

În concluzie, putem menționa că schimbarea sistemului de instruire al angajaților Poliției, lansată câțiva ani în urmă, este în plin proces de realizare, urmând a fi asigurată continuitate și implementarea metodelor și tehnicilor moderne în acest sens.

În aceste condiții, serviciile polițienești de calitate pot fi prestate societății doar de către angajați bine instruiți, care trebuie să cunoască, să respecte și să aplice corect în practică legislația Republicii Moldova, să știe să comunice eficient și să soluționeze situațiile de conflict, să posede o pregătire fizică și tactică corespunzătoare, care, indiferent de circumstanțe, să apere drepturile și libertățile cetățenilor și să fie gata oricând să intervină și să ofere ajutor persoanelor aflate în situații de risc.

ganized in coordination and under the auspices of the MIA educational institution, to ensure the future involvement of trainers in initial and continuing vocational training courses.

The creation of the electronic system of continuous professional training of the employees of the MIA subdivisions, where to place the information regarding the continuous training courses proposed to be carried out in the school year, will offer each employee who considers that he needs training in a certain field to enroll in one or more courses, with the consent of the direct leader. This electronic system for organizing the continuous training process will allow ensuring a record of the continuous training courses that have been completed by each employee, while offering them the opportunity to individually design their professional development and career progression.

Along with the endowment of the Police with special equipment and means intended for professional activity, one unit of each means and special technique should be sent to the educational institutions, in order to ensure the training in the field of their correct use and application.

In **conclusion**, we can mention that the change of the training system of the Police employees, launched a few years ago, is in full process of realization, following to ensure continuity and implementation of modern methods and techniques in this regard.

Under these conditions, qualitative police services can be provided to the society only by well-trained employees, who must know, respect and correctly apply in practice the legislation of the Republic of Moldova, to know how to communicate effectively and to resolve conflict situations, to possess adequate physical and tactical training, who, under any circumstances, will be always ready to defend the rights and freedoms of citizens and to intervene and provide assistance to persons at risk.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Brătianu Constantin. Management strategic – suport de curs pentru învățământul deschis la distanță. București, 2000;
2. Formare pentru polițiști din perspectiva drepturilor fundamentale. Manual pentru formatorii polițiștilor. FRA – Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene. Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2018;
3. Hotărârea Guvernului nr. 1231 din 12.12.2018 pentru punerea în aplicare a prevederilor Legii nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar. Publicat: 14.12.2018 în Monitorul Oficial nr. 480-485 art. 1310;
4. Hotărârea Guvernului nr. 1257 din 16-11-2016 cu privire la inițierea negocierilor și aprobarea semnării Acordului de finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova și Uniunea Europeană privind Programul de suport bugetar pentru reforma poliției în Republica Moldova pentru anii 2017-2020. Publicat: 18.11.2016 în Monitorul Oficial nr. 399-404 art. 1348;
5. Hotărârea Guvernului nr. 429 din 24.06.2020 cu privire la organizarea și funcționarea unor instituții publice de învățământ din subordinea Ministerului Afacerilor Interne, Publicat: 10.07.2020 în Monitorul Oficial nr. 165-176 art. 559;
6. Hotărârea Guvernului nr. 53 din 17.01.2018 cu privire la Centrul integrat de pregătire pentru aplicarea legii al Ministerului Afacerilor Interne. Publicat: 19.01.2018 în Monitorul Oficial nr. 18-26 art. 59;
7. Hotărârea Guvernului nr. 587 din 12.05.2016 pentru aprobarea Strategiei de dezvoltare a Poliției pentru anii 2016-2020 și a Planului de acțiuni privind implementarea acesteia. Publicat: 20.05.2016 în Monitorul Oficial nr. 134-139 art. 645;
8. Hotărârea Guvernului nr. 636 din 11.12.2019 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023. Publicat: 13.12.2019 în Monitorul Oficial nr. 378-379 art. 976;
9. Nota anuală de activitate a Ministerului Afacerilor Interne pentru anul 2020. Chișinău, 2021;
10. Raport privind analiza funcțională a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Chișinău, 2015;
11. Roșca Constantin, Mihai Vărzaru, Ion Gh. Roșca (coord.). Resurse umane – management și gestiune, București, Ed. Economică, 2005;
12. Udrea Cristina. Concepția privind pregătirea continuă în sistemul polițienesc – o abordare tridimensională, pag. 4. În: (https://cered.ro/2015/volum-conferinta/04_W3_C.Udrea_Pregatirea%20continua%20in%20sistemul%20politienesc.pdf).

Despre autori:

Ianuș ERHAN,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
prorector pentru formarea profesională
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: ianus.erhan@mai.gov.md*

Sergiu STARODUB,

*șef al Direcției „Centrul integrat
de pregătire pentru aplicarea legii”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: sergiu.starodub@mai.gov.md*

About authors:

Ianus ERHAN,

*PhD, associate professor,
prorector for vocational training
of the Academy “Ștefan cel Mare”,
e-mail: ianus.erhan@mai.gov.md*

Sergiu STARODUB,

*Head of the Department “Integrated Law
Enforcement Training Center”
of the Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA
e-mail: sergiu.starodub@mai.gov.md*

CZU 343.985

DOI 10.5281/zenodo.5653380

ASPECTE CRIMINALISTICE ALE APLICĂRII TEHNICII REID LA AUDIEREA PERSOANELOR

Iurie ODAGIU,

doctor în drept, conferențiar universitar

Andrei LUNGU,

doctorand

FORENSIC ASPECTS OF APPLYING THE REID TECHNIQUE TO INTERROGATE PEOPLE

Iurie ODAGIU,

PhD, associate professor

Andrei LUNGU,

PhD student

Articolul științific este dedicat studierii și analizei teoriei aplicării în criminalistică, la etapa interviurii/audierii a tehnicii Reid.

Tehnica Reid este o metodă recunoscută pe scară largă de interviuare în SUA a celor implicați într-o anchetă penală, pentru a-i exonera pe nevinovați și a identifica vinovatul.

Cuvinte-cheie: audiere, interviuare, suspect, interogare, tehnica Reid, poligraf, testare cu aplicarea poligrafului.

The scientific article is dedicated to the study and analysis of the theory of application in forensics, at the stage of interviewing / interrogating, the Reid technique.

The Reid technique is a widely recognized method of interviewing those who are involved in a criminal investigation in the United States to exonerate the innocent and identify the culprit.

Keywords: hearing, interview, suspect, interrogation, Reid technique, polygraph, polygraph test.

Introducere. Domeniul audierii persoanelor în contextul investigării criminalității constituie obiect de studiu al procedurii judiciare penale, al tacticii și metodologiei criminalistice, precum și al analizei interdisciplinare din sfera ordinii publice și a siguranței naționale. Practicile de interviuare și interogare a suspecților au fost studiate în diferite țări. Pe baza rezultatelor acestor studii s-a putut deduce faptul că practicile de interviuare și de interogare pot varia în funcție de țara sau chiar regiunea în care sunt implementate, din cauza diferitelor modalități de abordare a suspecților.

Activitatea de cunoaștere, desfășurată de către ofițerul de urmărire penală, constă în realizarea unor operații mai simple sau mai complicate de gândire, în elaborarea strategiei de soluționare a problemelor, în abordarea creatoare a situațiilor care cer o atare activitate de cunoaștere. Sarcinile mai simple sunt realizate conform unui algoritm, prin respectarea unor reguli cunoscute de cercetare [1].

Efectuând cercetarea cauzei concrete, ofițerul de urmărire penală trebuie să se străduie într-un

Introduction. The field of hearing persons in the context of crime investigation is the object of study of the criminal judicial procedure, of the forensic tactics and methodology, as well as of the interdisciplinary analysis in the sphere of public order and national security. The practices of interviewing and interrogating suspects have been studied in different countries. Based on the results of these studies, it could be deduced that interview and interrogation practices may vary depending on the country or even the region in which they are implemented, due to the different ways of approaching suspects.

The knowledge activity, carried out by the criminal investigation officer, consists in carrying out simple or more complicated thinking operations, in elaborating the problem-solving strategy, in the creative approach of the situations that require such a knowledge activity. The simplest tasks are performed according to an algorithm, by following known research rules [1].

Carrying out the investigation of the con-

anumit mod să sistematizeze propria activitate, să o aducă după conținut și formă la nivelul cerințelor procesuale și tactice, atribuindu-i o nuanță rațională și direcție metodică. În acest scop el utilizează cunoștințele teoretice acumulate și propria experiență profesională de cercetare a anumitor categorii sau grupuri de infracțiuni, iar în unele situații se poate folosi și de experiența colegilor.

Cunoștințele ofițerului de urmărire penală (profesionale, psihologice, pedagogice etc.), în procesul cercetării, trebuie nu numai să genereze și să orienteze propriile sale acțiuni, dar și să armonizeze permanent cu activitatea intelectuală a tuturor participanților la proces și a persoanelor implicate în el. Acesta este obligat să gândească nu numai pentru sine, dar și pentru alții, să înțeleagă evoluția proceselor psihice, să prognozeze deciziile și faptele participanților la proces, se le orienteze și, în funcție de toate acestea, să-și corecteze propriul comportament. În această interacțiune se intersectează reprezentanții diferitelor interese, care, nici pe departe, nu întotdeauna corespund, iar uneori chiar sunt opuse: ofițerul de urmărire penală și persoana bănuită, învinuită, persoana care audiază și persoana audiată etc. Tocmai incongruența, caracterul contradictoriu și confruntarea intereselor umane în procesul cercetărilor condiționează necesitatea unei anumite tactici de urmărire penală care, sub aspect psihologic, constituie o luptă a psihologilor: intelectul, voința, caracterul, principiile morale ale ofițerului de urmărire penală și cele ale participanților la proces [2].

Scopul studiului. Literatura de specialitate oferă puține studii care să compare între mai multe țări utilizarea tacticilor, tehnicilor și procedurilor folosite pentru obținerea de mărturisiri din partea suspectilor.

Autorii își propun să facă o analiză și cercetare a modelului utilizat la scală largă în interogatoriile derulate în Statele Unite ale Americii, ce folosește strategii confrunționale și de manipulare psihologică pentru a obține mărturisiri, tehnica Reid fiind cea mai cunoscută în acest sens.

Metode și materiale aplicate. În procesul studiului au fost aplicate metodele: analiza, sinteza, comparația și conștientizarea logică. Materialele utilizate le constituie publicațiile savanților din domeniu, precum și legislația corespunzătoare.

crete case, the criminal investigation officer must strive in a certain way to systematize his own activity, to bring it according to its content and form at the level of procedural and tactical requirements, attributing to it a rational nuance and methodical direction. For this purpose he uses the accumulated theoretical knowledge and his own professional experience to investigate certain categories or groups of crimes, and in some situations he can also use the experience of colleagues.

The knowledge of the criminal investigation officer (professional, psychological, pedagogical, etc.), in the investigating process, must not only generate and guide his own actions, but also permanently harmonize with the intellectual activity of all participants in the process and the people involved in it. He is obliged to think not only for himself, but also for others, to understand the evolution of psychic processes, to predict the decisions and deeds of the participants in the process, to orient them and, depending on all this, to correct his own behavior. In this interaction, the representatives of the different interests intersect, which, by far, do not always correspond, and sometimes they are even opposites: the criminal investigation officer and the suspected, accused person, the person who is investigating and the person who is investigated, etc. It is the incongruity, the contradictory character and the confrontation of human interests in the investigating process that condition the need for a certain criminal prosecution tactic which, from a psychological point of view, is a struggle of psychologies: intellect, will, character, moral principles of the prosecuting officer and those of participants [2].

Purpose of the study. The literature offers few studies comparing between several countries the use of tactics, techniques and procedures used to obtain confessions from suspects.

The authors aim is to make an analyze and research about the model widely used in interrogations in the United States, which uses confrontational strategies and psychological manipulation to obtain confessions, the Reid technique being the best known in this regard.

Methods and materials applied. In the study process were applied the methods: analysis, synthesis, comparison and logical awareness. The

Rezultate obținute și discuții. Abordarea colectării de informații se bazează pe principii științifice, stabilind un raport între interviewer și suspect cu scopul obținerii de informații.

Interogatoriile de la poliție nu au fost întotdeauna atât de complexe. Până la începutul anilor 1900 în Statele Unite, abuzul fizic era o metodă acceptabilă de a obține o mărturisire. Declarațiile obținute prin tehnici de „gradul trei” -- privarea de hrană și apă, lumini puternice, disconfort fizic și izolare îndelungată, bătaie cu bastoanele de cauciuc și alte instrumente care nu lasă urme -- erau de obicei admisibile atât timp cât suspectul a semnat o denunțare prin care declara că mărturisirea este voluntară.

Considerăm că, și în activitatea organelor de urmărire penală din Republica Moldova, tehnicile abuzive ar putea conduce la obținerea unor declarații făcute prin încălcarea libertății de exprimare sau a unor informații viciate care pot denatura realitatea.

În acest context, intenționăm să tragem un semnal de alarmă cu privire la posibile cazuri ce pot apărea în sistemul nostru judiciar și asupra repercusiunilor care se îndreaptă împotriva fiecărui individ în parte, precum și asupra statului și a Ministerului Afacerilor Interne, fiind aduse prejudicii de imagine, care cu greu pot fi înlăturate.

De la începutul secolului trecut, în SUA s-a exercitat o presiune asupra tacticii obținerii de informație de către poliție. În 1937 lucrurile au început să se schimbe cu adevărat, în cazul *Brown v. Mississippi*, Curtea Supremă de Justiție a SUA a renunțat la o mărturisire „voluntară” care a fost obținută după ce ofițerii de poliție au biciuit în mod repetat suspectul în vederea obținerii recunoașterii săvârșirii faptei ilegale [3].

O altă lovitură împotriva torturii în cadrul desfășurării unei audieri, este decizia Curții Supreme de Justiție a SUA, din anul 1966, *Miranda v. Arizona* [4], cu privire la declarațiile lui Ernesto Miranda despre tortură, presiuni și viol pe timpul interogării.

În căutarea unor noi procedee aplicabile la audierea/interogarea persoanelor, ce ar trebui să substituie metodele abuzive de obținere a informațiilor, poliția a decis să aplice tehnici psihologice, psiho-fiziologice și de analiză comportamentală.

materials used are the publications of scholars in the field, as well as the corresponding legislation.

Results obtained and discussions. The information collection approach is based on scientific principles, establishing a relationship between the interviewer and the suspect in order to obtain information. Police interrogations have not always been so complex. Until the early 1900s in the United States, physical abuse was an acceptable method of obtaining a confession. Statements obtained through «third degree» techniques - deprivation of food and water, strong lights, physical discomfort and prolonged isolation, beating with rubber sticks and other tools that leave no trace - were usually admissible as long as the suspect signed a denunciation stating that the confession is voluntary.

We believe that, even in the activity of criminal prosecution bodies in the Republic of Moldova, abusive techniques could lead to obtaining statements made by violating freedom of expression or flawed information that may distort the reality.

In this context, we intend to draw attention on possible cases that may occur in our judiciary and on the repercussions that are directed against each individual, as well as on the state and the Ministry of Internal Affairs, being damaged, which can hardly be removed.

Since the beginning of the last century, there has been pressure in the US on the tactics of obtaining information by the police. In 1937 things really started to change, in the case of *Brown v. Mississippi*, the US Supreme Court gave up a «voluntary» confession that was obtained after police officers repeatedly whipped the suspect in order to obtain recognition of the commission of the illegal act [3].

Another blow against torture during an interrogation, is the decision of the US Supreme Court in 1966, *Miranda v. Arizona*, regarding Ernesto Miranda's statements about torture, pressure and rape during interrogation [4].

In search of new procedures applicable to the hearing / interrogation of persons, which should replace the abusive methods of obtaining information, the police decided to apply psychological, psycho-physiological and behavioral anal-

O metodă eficientă pentru obținerea informațiilor aplicată de poliția americană, era testarea cu aplicarea poligrafului, dar din cauza faptului că specialiști poligrafologi erau puțini și tehnica poligraf era costisitoare, ele nu puteau fi aplicate ori de câte ori era necesar.

Dar unii specialiști poligrafologi, inclusiv un examinator poligraf pe nume John Reid, a început să observe că subiecții testărilor cu aplicarea poligrafului, prezintă anumite semne fizice exterioare, consistente și interpretabile, care coincid cu rezultatul obținut prin intermediul poligrafului.

Format ca poligrafolog în anii 1940, John Reid a studiat sub tutela lui Fred Inbau, un renumit anchetator și director al Laboratorului de Detectare Științifică a Criminalității a poliției din Chicago [5]. În 1947, John Reid își înființase deja propria agenție de poligraf, dezvoltând tehnica inițială Reid și o punea în practică. Reid a continuat să dezvolte un sistem de interogare bazat pe tipuri specifice de întrebări și răspunsuri, care descoperă punctele slabe ale persoanei investigate. „Nouă pași” de manipulare psihologică a lui Reid este unul dintre cel mai popular sistem de interogare din Statele Unite ale Americii astăzi.

John Reid susține că tehnica sa trebuie să fie aplicată doar atunci când există suspiciuni rezonabile că interogatul este persoana care a comis fapta ilicită de care este suspectat.

În acest sens, tehnica Reid este divizată în trei compartimente distincte:

- Analiza faptei;
- Analiza comportamentală;
- Interogarea, desfășurată pe baza unei

scheme bine determinate, care consta dintr-un proces alcătuit din 9 etape.

Înainte de a începe interogarea după tehnica lui John Reid, este necesar de stabilit apartenența suspectului la comiterea infracțiunii. În acest sens, interviuatorul dezvoltă o relație amicală cu suspectul, asigurând un contact psihologic pozitiv, folosind o conversație obișnuită pentru a crea o atmosferă neamenințătoare.

Detectivul poate pretinde că împărtășește unele dintre interesele sau convingerile suspectului. Dacă suspectul începe să vorbească cu interogatorul despre lucruri inofensive cu sinceritate, devine mai greu să mintă mai târziu, când discuția

ysis techniques.

An effective method of obtaining information applied by the American police was testing with the application of the polygraph, but due to the fact that polygraph specialists were few and the polygraph technique was expensive, they could not be applied whenever necessary. But some polygraph specialists, including a polygraph examiner named John Reid, began to notice that the subjects of the tests with the application of the polygraph, show certain external physical signs, consistent and interpretable, which coincide with the result obtained through the polygraph.

Trained as a polygraphist in the 1940s, John Reid studied under the tutelage of Fred Inbau, a famous investigator and director of the Chicago Police Crime Detection Laboratory. In 1947, John Reid had already set up his own polygraph agency, developing Reid's original technique and putting it into practice. Reid continued to develop an interrogation system based on specific types of questions and answers, which reveals the weaknesses of the person under investigation. Reid's «nine steps» of psychological manipulation is one of the most popular interrogation systems in the United States today [5].

John Reid argues that his technique should only be applied when there are reasonable suspicions that the interrogated person is the person who committed the suspected wrongdoing.

In this sense, the Reid technique is divided into three distinct compartments:

- fact Analysis;
- behavioral analysis;
- the interrogation, carried out on the basis

of a well-determined scheme, which consisted of a process consisting of 9 stages.

Before beginning the interrogation according to John Reid's technique, it is necessary to establish the suspect's affiliation in committing the crime. In this way, the interviewer develops a friendly relationship with the suspect, ensuring a positive psychological contact, using a regular conversation to create a non-threatening atmosphere.

The detective may claim to share some of the suspect's interests or beliefs. If the suspect starts talking to the interrogator about harmless

se îndreaptă spre detaliile comiterii infracțiunii.

În timpul acestei conversații, detectivul analizează reacțiile suspectului - atât verbale, cât și non-verbale, pentru a stabili o reacție de bază înainte de a începe interogarea reală. Detectivul va folosi această linie de bază mai târziu ca reper și punct de comparație.

O metodă de a crea o linie comportamentală de bază este de a pune întrebări care determină suspectul să pună în lucru diferite părți ale creierului său. Scopul este să implicăm activitatea cerebrală legată de procese simple de amintire cât și procese de gândire creativă. Detectivul va urmări cu atenție mișcarea ochilor și gesticulația. Se consideră că mișcarea ochilor poate fi interpretată ca un indicator al răspunsurilor adevărate și false [6].

Considerăm că, este discutabilă această afirmație, existând la moment studii care infirmă această opinie [7].

Manipularea psihologică începe înainte ca interogatoriul propriu-zis să înceapă. Camera de interogatoriu este concepută pentru a maximiza disconfortul și sentimentul de disperare al suspectului din momentul în care pășește înăuntru.

Se recomandă o cameră mică, izolată fonic, cu doar trei scaune (două pentru detectivi, unul pentru suspect) și un birou, fără nimic pe pereți. Acest lucru creează un sentiment de expunere, lipsă de protecție și izolare, sporind senzația suspectului a unei lipse de speranță așa încât dorința lui de bază să fie: „scoate-mă de aici” pe tot parcursul interogatoriului.

things with sincerity, it becomes harder to lie later, when the discussion goes to the details of the crime.

During this conversation, the detective analyzes the suspect's reactions - both verbal and non-verbal, to establish a basic reaction before starting the real interrogation. The detective will use this baseline later as a benchmark and point of comparison.

One way to create a basic behavioral line is to ask questions that cause the suspect to engage different parts of his brain. The goal is to involve brain activity related to simple memory processes as well as creative thinking processes. The detective will closely monitor eye movement and gestures. It is considered that eye movement can be interpreted as an indicator of true and false answers [6].

We consider that this statement is debatable, as there are currently studies that invalidate this opinion [7].

Psychological manipulation begins before the interrogation itself begins. The interrogation room is designed to maximize the discomfort and despair of the suspect from the moment he steps inside.

It is recommended a small, soundproofed room with only three chairs (two for detectives, one for a suspect) and an office with nothing on the walls. This creates a sense of exposure, lack of protection and isolation, increasing the suspect's sense of hopelessness so that his basic desire is: «get me out of here» throughout the interrogation.

Suspectul ar trebui să fie așezat pe un scaun neconfortabil, sporindu-i disconfortul și creând un sentiment de dependență. Unul din pereți ar trebui amenajat cu o oglindă cu sens unic, ce ar contribui la creșterea anxietății suspectului, precum și ar face posibil instalarea unei camere video pentru fixarea procesului, și ar permite altor detectivi să urmărească audierea.

The suspect should be seated in an uncomfortable chair, increasing his discomfort and creating a feeling of dependence. One of the walls should be fitted with a one-way mirror, which would help increase the suspect's anxiety, as well as make it possible to install a video camera to fix the process, and allow other detectives to follow the interrogation.

Propunem instalarea unei camere de termoviziune, folosind razele în infraroșu pentru examinarea reacțiilor termice la nivel facial [8].

Dacă interogatorii consideră că persoana interviuata este un posibil suspect, atunci ei continuă cu cei nouă pași enumerați mai jos.

▪ *Confruntarea pozitivă.*

Detectivul prezintă faptele cauzei și aduce la cunoștință suspectului probele împotriva sa. Aceste dovezi ar putea fi reale sau ar putea fi inventate. Detectivul afirmă de obicei într-un mod sigur că suspectul este implicat în comiterea infracțiunii. Nivelul de stres al suspectului începe să crească, iar detectivul se poate mișca prin cameră și ocupând spațiul personal al suspectului pentru a crește disconfortul acestuia.

Dacă suspectul începe să se frământa, să-și lingă buzele și sau să se ajusteze (trecându-și mâna prin păr sau ajustând gulerul cămășii, de exemplu), detectivul ia acestea ca pe niște indicatori de posibilă înșelăciune și știe că este pe drumul cel bun.

▪ *Dezvoltarea temei.*

Investigatorul prezintă o justificare morală pentru acțiunile infracționale, cum ar fi blamarea morală sau se dă vina pe circumstanțe externe. Investigatorul prezintă tema într-un monolog și

We propose the installation of a thermal imaging camera, using infrared rays to examine thermal reactions on the face [8].

If the interrogators consider that the interrogating person is a possible suspect, then they continue with the nine steps listed below.

• *Positive confrontation.*

The detective presents the facts of the case and informs the suspect of the evidence against him. This evidence could be real or invented. The detective usually states with certainty that the suspect is involved in the crime. The suspect's stress level begins to increase, and the detective can move around the room and occupy the suspect's personal space to increase his discomfort.

If the suspect begins to fidget, lick his lips and / or adjust (running his hand through his hair or adjusting his shirt collar, for example), the detective takes them as indicators of possible deception and knows that he is on the right track.

• *Theme development.*

The investigator provides a moral justification for criminal actions, such as moral reprimand or blame for external circumstances. The investigator presents the topic in a monologue and in a

într-o manieră simpatică.

Considerăm că, este o formă de minimizare a vinovăției - o chestie pe care o folosesc în general cei „certați cu legea” fiindcă îi ajută să trăiască cu ei înșiși. În psihologie apare sub forma de mecanism de apărare (raționalizare). Spre exemplu, poți să arunci responsabilitatea pe altcineva sau pe un set de circumstanțe neprielnice.

Regăsim această tehnică în literatura de specialitate națională cu privire la procedeele tactice aplicate la audierea persoanei, la secțiunea procedee de stimulare a recunoașterii.

O primă metodă poate fi „minimalizarea” de către ofițerul de urmărire penală, în timpul discuțiilor cu făptuitorul, a gravității faptelor săvârșite. Pot fi folosite expresiile „nu-i sfârșitul lumii”, „orice problemă are întotdeauna și soluții de reparare”, „au mai fost și alții în aceeași situație”, „unii sunt într-o situație mult mai grea decât cea pe care o ai tu”, „noi te înțelegem, nu ești primul caz de genul acesta pe care îl vedem”. De asemenea, recunoașterea poate fi stimulată și prin proiectarea vinei spre altceva, în sensul că făptuitorului i se spune că tot ce s-a întâmplat nu reprezintă doar vina sa, ci vina este, de fapt, și a sistemului, autorității, școlii, societății nedrepte, destinului, ghinionului etc.

▪ *Gestionarea refuzurilor.*

Când suspectul cere permisiunea de a vorbi, de a se expune, la acest stadiu (probabil să nege acuzațiile), anchetatorul ar trebui să-l descurajeze în acest sens și să nu-i permită suspectului să facă acest lucru. În așa mod, permițând negarea faptei comise, îi permitem suspectului să capete încredere în sine. În situația în care suspectul nu încercă negarea faptei, se consideră că este un indicator al vinovăției. Dacă intensitatea negărilor scade, atunci persoana este la etapa în care ar putea să mărturisească.

▪ *Momentul motivărilor.*

De regulă, în acest punct, acuzatul aduce argumente pentru care nu ar fi putut comite fapta, din moment ce lucrurile devin mult mai clare în mintea lui. Dar anchetatorul este orientat să „insiste” și să ofere motive pentru care ar fi putut totuși să comită fapta.

▪ *Captarea atenției suspectului.*

În acest moment, suspectul ar trebui să fie

sympathetic manner.

We believe that it is a form of minimization of guilt - something that is generally used by those «quarreled with the law» because it helps them to live with themselves. In psychology it appears in the form of a defense mechanism (rationalization). For example, you can throw the blame on someone else or on a set of unfavorable circumstances.

We find this technique in the national literature on tactical procedures applied to hearing the person, in the section procedures for stimulating recognition.

A first method can be the “minimization” used by the criminal investigation officer, during the discussions with the perpetrator, of the gravity of the committed deeds. The expressions «it’s not the end of the world», «any problem always has repair solutions», «others have been in the same situation», «some are in a much harder situation than the one you have» can be used, as well as we understand you, you are not the first case like this we see. Recognition can also be stimulated by projecting guilt into something else, in the sense that the perpetrator is told that everything that happened is not only his fault, but the fault, in fact, of the system, the entourage, the school, the unjust society, destiny, bad luck, etc.

• *Refusal management*

When the suspect asks permission to speak, to expose himself, at this stage (probably to deny the accusations), the investigator should discourage him in this regard and not allow the suspect to do so. In this way, by allowing the denial of the deed committed, we allow the suspect to gain self-confidence. If the suspect does not try to deny the deed, it is considered an indicator of guilt. If the intensity of the denials decreases, then the person is at the stage where he could confess.

• *The moment of motivations.*

Usually, at this point, the accused person brings arguments for which he could not have committed the deed, since things become much clearer in his mind. But the investigator is focused on «insisting» and giving reasons why he could have committed the crime.

• *Capturing the suspect’s attention.*

At this point, the suspect should be frus-

frustrat și nesigur de sine. Poate că caută pe cineva care să-l ajute să scape de situație. Investigatorul încearcă să valorifice această nesiguranță pretinzând că este aliatul suspectului. Va încerca să pară și mai sincer și s-ar putea să se apropie fizic de suspect, oferind gesturi fizice de camaraderie prin atingerea umărului, mâinii sau spatelui suspectului.

▪ *Starea de spirit pasivă a suspectului.*

Investigatorul se concentrează asupra motivelor centrale pe care le oferă ca justificare psihologică a săvârșirii infracțiunii. La această etapă, investigatorul depune toate eforturile pentru a stabili un contact vizual cu suspectul, privind-ul insistent în ochi, pentru a-i crește nivelul de stres al suspectului și dorința de a evada din această cameră. Se vor analiza cu atenție semnele și limbajul non-verbal al suspectului-capul în mâini, coatele pe genunchi, umerii cocoși -- investigatorul profită de ocazie pentru a direcționa suspectul spre mărturisire.

Suștinem că, condiția esențială a acestei etape o constituie realizarea atmosferei de intimitate din care se poate obține starea de încredere, permițând eului social, matricei morale să se armonizeze cu tensiunile refulate prin acceptarea comiterii faptei și a pedepsei. În cele din urmă este o etapă în care, probabil obosit de toate insinuirile făcute de anchetatori, începe să se instaleze resemnarea, iar suspectul începe să se obișnuiască cu ideea că orice este mai bun decât acest interogatoriu.

▪ **Întrebarea cu răspunsuri alternative.**

Investigatorul prezintă suspectului câteva opțiuni de justificare a vinovăției, de exemplu, „Ați planificat acest lucru sau s-a întâmplat fiind în stare emoțională ?” sau „Ați omorât pentru bani sau fiind motivat de afect ?”

Considerăm că, este o etapă extrem de discutabilă, fiind la limita legalității. Din punctul nostru de vedere, suspectul nu are alternativa unei alegeri, răspunsurile fiind pregătite din timp, fiind o tehnică manipulatorie.

▪ *Asumarea vinovăției.*

Odată cu alegerea unei „alternative”, suspectul acceptă vinovăția și prin urmare, investigatorul îl lasă pe suspect să relateze verbal detaliile și circumstanțele comiterii infracțiunii. Se consideră că acesta este momentul începerii mărturisirii/recunoașterii comiterii faptei. Este recomanda-

trată și nesigur. Maybe he's looking for someone to help him get out of the situation. The investigator is trying to capitalize on this uncertainty by claiming to be the suspect's ally. He will try to look even more honest and may physically approach the suspect, offering physical gestures of camaraderie by touching the suspect's shoulder, hand, or back.

• *Passive mood of the suspect.*

The investigator focuses on the central reasons he offers as a psychological justification for committing the crime. At this stage, the investigator makes every effort to establish eye contact with the suspect, looking insistently in the eye, to increase the level of stress of the suspect and the desire to escape from this room. The signs and non-verbal language of the suspect-head in hands, elbows on knees, hunched shoulders will be carefully analyzed - the investigator takes the opportunity to direct the suspect to confession.

We consider that, the essential condition of this stage is the realization of the atmosphere of intimacy from which the state of trust can be obtained, allowing the social self, the moral matrix to harmonize with the repressed tensions by accepting the commission of the deed and the punishment. Finally, there is a stage in which, probably tired of all the insinuations made by investigators, resignation begins to set in, and the suspect begins to get used to the idea that anything is better than this interrogation.

• *The question with alternative answers.*

The investigator presents to suspect several options to justify the guilt, for example, «Did you plan this or did it happen while you were emotionally?» Or «Did you kill for money or being motivated by affection?»

We consider that it is an extremely debatable stage, being at the limit of legality. From our point of view, the suspect has no alternative to a choice, the answers being prepared in advance, being a manipulative technique.

• *Assuming guilt.*

With the choice of an «alternative», the suspect accepts the guilt and therefore, the investigator leaves the suspect to report verbally the details and circumstances of the crime. It is considered that this is the time to start confessing

bil să fie adus încă un detectiv în camera pentru audieri. Acest lucru va mari gradul de tensiune și suspectul va vrea să pună capăt mai repede acestei proceduri. Pe de altă parte, persoana adusă devine martor al declarațiilor suspectului.

Suntem de părerea că, la această etapă, suspectul este manipulat pentru a colabora cu organele de anchetă să pună „cap la cap” toate elementele incidentului și oferind confesiuni realizate inclusiv în prezența martorilor.

Din punctul nostru de vedere, această etapă este similară cu procedeul tactic aplicat la ascultare prin folosirea întrebărilor de detaliu - întrebări ce se folosesc pentru a obține de la audiat amănunte referitoare la diferitele împrejurări ale faptei săvârșite, care să permită verificarea explicațiilor lui. Practica atestă că acest procedeu tactic dă rezultate bune în cazul infractorilor recidiviști.

▪ *Documentarea.*

În această ultimă etapă, se încearcă „închegarea” tuturor detaliilor și elaborarea unei versiuni finale de recunoaștere a vinovăției în formă scrisă, care va fi și înregistrată audio-video pentru a putea fi folosite în proces.

Cu privire la limbajul existent în acest articol, este folosit, în mod generic, termenul de anchetator/detectiv/intervievator/interrogator/investigator, referindu-ne la o persoană care face parte din organele judiciare (polițist, ofițer de investigație, ofițer de urmărire penală, procuror, judecător).

Un aviz al Curții Supreme de Justiție a SUA, *Missouri v. Seibert* [9], menționează metoda lui Reid ca un exemplu de pregătire bună în domeniul aplicării legii.

Studiile petrecute în anii 1960 au arătat că eficiența interogatoriului oral al poliției, indiferent de priceperea celui ce interoghează, au o rată de 50% de a stabili dacă o persoană minte sau nu.

Cu toate acestea, un nou studiu condus de Timothy Roland Levine [10] a arătat noi rezultate. Echipa de oameni de știință sub egida lui Timothy Roland Levine au petrecut personal o serie de interogări după metoda lui Reid și au realizat indicatori rezultativi cu o rată ce variază de la 97,8% la 100% [11].

Tehnica lui Reid este adesea criticată, deoarece, din cauza presiunii psihologice active asu-

/ acknowledging the commission of the deed. It is advisable to bring another detective to the interrogation room. This will increase the tension and the suspect will want to end this procedure sooner. On the other hand, the person brought becomes a witness to the statements of the suspect.

We consider that, at this stage, the suspect is manipulated to collaborate with the investigative bodies to put «together» all the elements of the incident and offering confessions made even in the presence of witnesses.

From our point of view, this stage is similar to the tactical procedure applied to listening by using detailed questions - questions that are used to obtain from the interrogated person details about the various circumstances of the act, to verify its explanations. Practice shows that this tactical procedure gives good results in the case of repeat offenders.

• *Documentation.*

In this last stage, investigator trying to «coagulate» all the details and develop a final version of guilt in writing, which will be recorded audio-video to be used in the process.

Regarding the existing language in this article, the term investigator / detective / interviewer / interrogator / investigator is used generically, referring to a person who is part of the judicial bodies (police officer, investigating officer, criminal, prosecutor, judge).

An opinion of the US Supreme Court, *Missouri v. Seibert*, mention Reid's method as an example of good law enforcement training [9].

Studies in the 1960s showed that the effectiveness of police verbal interrogation, regardless of the skill of the interrogator, has a 50% rate to determine whether a person is lying or not.

However, a new study led by Timothy Roland Levine [10] has shown new results. The team of scientists under the auspices of Timothy Roland Levine personally conducted a series of queries according to Reid's method and made result indicators with a rate ranging from 97.8% to 100% [11].

Reid's technique is often criticized because, due to the active psychological pressure on the person being interrogated, it sometimes leads to

pra persoanei care este interogată, duc uneori la mărturisiri forțate a persoanelor care nu au comis infracțiuni și prin concluzie există riscul comiterii erorilor judiciare.

Prin urmare, tehnica Reid nu trebuie să fie aplicată la audierea minorilor.

Concluzii. Indiscutabil, alegerea unei tehnici sau combinații tactice pe care ar trebui să se bazeze audierea unei persoane, ar trebui să fie în primul rând, racordat pe respectarea strictă a legislației în general și Codul de procedură penală în special, care reglementează în mod imperativ regulile și condițiile de desfășurare a tuturor acțiunilor de urmărire penală. Influența psihologică poate fi exercitată doar în strictă conformitate cu normele procesuale. Cu siguranță nu putem subestima practica colegilor noștri de peste hotare, dar nici nu susținem ideea implementării tehnicii Reid *in corpore* în țara noastră. Indiscutabil, unele elemente, procedee, tehnici ar trebui preluate și aplicate în tactica unor acțiuni de urmărire penală.

Considerăm că, fiind ajustate etapele audierii după tehnica lui Reid la cerințele legislației naționale, după cum au arătat studiile în acest domeniu, am putea fi martori la rezultate impresionante, care cu siguranță au perspective mari în aplicarea legii.

forced confessions of people who have not committed crimes and in conclusion there is a risk of misconduct.

Thus the Reid technique should not be applied to interrogate minors.

Conclusions. Undoubtedly, the choice of a technique or tactical combination on which a person is interrogated should be based, first and foremost, linked to strict compliance with the law in general and the Code of Criminal Procedure in particular, which imperatively regulates the rules and the conditions for carrying out all criminal prosecution actions. Psychological influence can only be exercised in strict accordance with procedural rules. We certainly cannot underestimate the practice of our colleagues abroad, but we do not support the idea of implementing the Reid technique in all in our country. Undoubtedly, some elements, procedures, techniques should be taken over and applied in the tactics of criminal prosecution.

We believe that, having adjusted the stages of the interrogation according to Reid's technique to the requirements of national law, as studies in this field have shown, we could obtain impressive results, which certainly have great prospects in law enforcement.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Чуфаровский Ю.В. Юридическая психология.- Москва:Право и Закон, 1997.
2. <https://juridicemoldova.md/7086/rolul-ofiterului-de-urmarire-penala-la-cercetarea-criminalistica-a-infracțiunilor.html>
3. Condamnările pentru omor, care se bazează exclusiv pe mărturisiri dovedite a fi fost extorcate de către ofițerii statului prin tortura acuzatului, sunt nule în temeiul clauzei unui proces echitabil a celui de-al paisprezecelea amendament. pp. 297 U. S. 279, 297 U. S. 285. 173 Miss 542, 158 Deci. 339; 161 Deci. 465, inversat.
4. Convictions of murder which rest solely upon confessions shown to have been extorted by officers of the State by torture of the accused are void under the due process clause of the Fourteenth Amendment. Pp. 297 U. S. 279, 297 U. S. 285. 173 Miss. 542, 158 So. 339; 161 So. 465, reversed.
5. SUPREME COURT OF THE UNITED STATES 384 U.S. 436 Miranda v. Arizona
6. The Scientific Crime Detection Laboratory, a department of the Law School of Northwestern University, was established in the Fall of 1929, through the munificence of Burt A. Masee, who had served as foreman of the coroner's jury convened to investigate the so-called "Valentine Day Massacre" of that year.
7. Se considera că atunci când cineva se uita în sus și în dreapta, minte, iar dacă se uită sus și la stânga, spune adevărul.
8. Wiseman R, Watt C, ten Brinke L, Porter S, Couper S-L, Rankin C. (2012). The Eyes

- Don't Have It: Lie Detection and Neuro-Linguistic Programming. PLoS ONE 7(7): e40259
9. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0040259>
 10. Sistemul mecatronic tip SB-MET V.1.0 - sistem experimental dezvoltat pentru evaluarea comportamentului simulat.
 11. Missouri v. Seibert, 542 U.S. 600 (2004).
 12. B.A., Northern Arizona University, Psychology M.A., West Virginia University, Communication Studies Ph.D., Michigan State University, Communication Dr. Timothy Levine is Distinguished Professor and Chair of Communication Studies at UAB.
 13. Timothy Roland Levine, David Daniel Clare, J. Pete Blair, Steve McCornack, Kelly Morrison and Hee Sun Park. Expertise in Deception Detection Involves Actively Prompting Diagnostic Information Rather Than Passive ehavioral Observation. Human Communication Research, 2014.

Surse bibliografice

Bibliographical source

1. Osoianu Tudor, Odagiu Iurie, Ostavciuc Dinu, Rusnac Constantin. Tactica acțiunilor de urmărire penală. Curs universitar. Chișinău: Ed. „Cartea Militară”, 2020.
2. Gheorghiuță M., Tratat de metodică criminalistică. Chișinău, 2015.
3. Criminal interrogation and confessions [Microforma] / Fred E. Inbau, John E. Reid.
4. Joseph P., Vrij A. Detecting lies and deceit: Pitfalls and opportunities. Chichester: Wiley, 2008.
5. Douglas, John E. Guide to Careers in the FBI. New York: Simon and Schuster. 1998
6. Bandler R, Grindler J. The structure of magic I. Palo Alto, CA: Science and Behavior Books, 1975.
7. Gisli H. Gudjonsson. The Psychology of Interrogations and Confessions, Willey, 2003.
8. Андронюк Н.А., Пачина Т.С. Допрос по «Тактике Рейда» в Американском уголовном судопроизводстве. В: Юридическая наука и правоохранительная практика. 2015 г. № 2(32). с. 171-176.
9. Безлепкии Б.Т. Уголовный процесс в вопросах и ответах: учебное пособие. 9-е издание. Москва: Проспект, 2018.

Despre autori:

Iurie ODAGIU,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
prim-prorector pentru studii și managementul
calității al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: criminalist@gmail.com*

Andrei LUNGU,

*doctorand al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
masterand psihologia juridică,
Universitatea Liberă Internațională din Moldova
e-mail: andrei.lungu@mai.gov.md*

About authors:

Iurie ODAGIU,

*PhD, associate professor,
First Vice-Rector for studies and quality managent
of the Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA
e-mail: criminalist@gmail.com*

Andrei LUNGU,

*PhD student of the Academy „Ștefan cel Mare” of MIA,
master student of legal psychology,
Free International University of Moldova
e-mail: andrei.lungu@mai.gov.md*

НАУЧНАЯ ПОЛЕМИКА СВЯЗАННАЯ С ОТВЕТСТВЕННОСТЬЮ ЛИЦА, В ОТНОШЕНИИ КОТОРОГО ОСУЩЕСТВЛЯЕТСЯ ОБВИНИТЕЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

Надежда Сергеевна БУБЛИК
кандидат юридических наук

SCIENTIFIC CONTROVERSY REGARDING THE RESPONSIBILITY OF THE PERSON WHO IS ACCUSED

Nadiia Serhiivna BUBLYK,
PhD

Ответственность лица, в отношении которого осуществляется обвинительная деятельность, является разновидностью юридической ответственности. Юридическую ответственность принято определять как разновидность социальной ответственности, которая закреплена в законодательстве и обеспечивается государством юридическая обязанность правонарушителя претерпеть принудительного лишения определенных благ или ценностей, которые ему принадлежат.

Ключевые слова: лицо, в отношении которого осуществляется обвинительная деятельность, денежное взыскание, залог, имущественная ответственность, организационная, принуждения.

Abstract: The responsibility of the person against whom the prosecution is carried out is a kind of legal liability. Legal liability is defined as a type of social responsibility, which is enshrined in law and provided by the state legal obligation of the offender to be forcibly deprived of certain goods or values that belong to the person.

Keywords: accusatory person, monetary penalty, bail, property liability, organizational liability, use of coercion.

Введение. Анализируя ответственность лица, в отношении которого осуществляется обвинительная деятельность, мы будем ограничиваться ответственностью за нарушение уголовных процессуальных обязанностей. То есть не рассматривать уголовную ответственность за совершение уголовных преступлений, а также гражданско-правовую ответственность за вред, причиненный совершением уголовного преступления.

Целью и задачей статьи является выявление и классификация ответственности лица, в отношении которого осуществляется обвинительная деятельность, а также вынесение предложений по упорядочению и внедрению указанной классификации в законодательство.

Изложение основного материала. Ответственность лица, в отношении которого осу-

Introduction. When analyzing the liability of the person against whom the prosecution is carried out, we will limit ourselves to liability for breach of criminal procedure. So, we will not consider criminal liability for committing criminal offenses, as well as civil liability for damage caused by committing a criminal offense.

The purpose and objective of the article is to identify and classify the responsibility of the person against whom the accusatory activity is carried out, as well as to make proposals for streamlining and implementation of this classification in law.

Main body. The responsibility of the person against whom the prosecution is carried out can be divided into several types. The first type includes property liability.

ществляется обвинительная деятельность можно разделить на несколько видов. К первому виду относится имущественная ответственность.

Первой формой имущественной ответственности является наложение денежного взыскания. И. В. Гловюк характеризует денежное взыскание как мера обеспечения уголовного производства, который применяется к участникам уголовного производства за невыполнение процессуальных обязанностей без уважительных причин, связанное с неблагоприятными последствиями в возложении на лицо обязанности понести ограничения имущественного характера [1, с. 339].

Р. М. Белоконь признает наложения денежного взыскания уголовной процессуальной ответственностью, при применении которой на лицо возлагается новая процессуальная обязанность познать потерю имущественного характера [2, с. 129]

Денежное взыскание может быть наложено в связи с неприбытием по вызову следователя, прокурора, следователя судьи, суда. Такое взыскание может быть наложено только на таких лиц, как: подозреваемый, обвиняемый, свидетель, потерпевший, гражданский ответчик, представитель юридического лица, в отношении которого осуществляется производство.

Также уголовным процессуальным законом предусмотрены обстоятельства, которые исключают ответственность за неявку по вызову. Согласно ст. 138 УПК Украины уважительными причинами неявки лица на вызов являются: 1) задержание, содержание под стражей или отбывания наказания; 2) ограничение свободы передвижения в результате действия закона или судебного решения; 3) обстоятельства непреодолимой силы (эпидемии, военные действия, стихийные бедствия или другие подобные обстоятельства) 4) отсутствие лица в месте жительства в течение длительного времени в результате командировки, путешествия и др.; 5) тяжелая болезнь или пребывания в учреждении здравоохранения в связи с лечением или беременностью при невозможности временно покинуть это заведение; 6) смерть близких родственников, членов семьи или других близких лиц или серьезная угроза их жизни; 7) несвоевременное получение повестки о вызове; 8) иные обстоятельства, которые объективно были невозможны для появления человека на вызов [3].

Правоприменительным актом, на осно-

The first form of property liability is the imposition of a monetary penalty. I.V. Glovyuk characterizes monetary penalty as a measure to ensure criminal proceedings, which is applied to participants in criminal proceedings for failure to perform procedural duties without good reason, associated with adverse consequences in imposing on a person the obligation to experience property restrictions [1, с. 339].

R.M. Bilokin recognizes the imposition of monetary penalty as a criminal procedural liability, during the application of which a person is assigned a new procedural obligation to suffer property losses [2, p. 129].

The monetary penalty may be imposed when there is no answer of the summons of the investigator, prosecutor, investigating judge, court. Such a penalty may be imposed only on such persons as: suspect, accused, witness, victim, civil defendant, representative of the legal entity in respect of which the proceedings are conducted.

The Criminal Procedure Code also provides for circumstances that exclude liability when person doesn't appear on summons. According to Article 138 of the Criminal Procedure Code of Ukraine the reasons for non-arrival to the summons are: 1) detention, being in a custody or serving a sentence; 2) restriction of freedom of movement as a result of a law or court decision; 3) force majeure circumstances (epidemics, hostilities, natural disasters or other similar circumstances); 4) absence of a person in the place of residence for a long time due to a business trip, travel, etc.; 5) serious illness or stay in a health care facility in case of treatment or pregnancy, when it is impossible to temporarily leave this facility; 6) death of close relatives, family members or other close persons or serious threat to their lives; 7) late serving of the summons; 8) other circumstances that objectively make it impossible for a person to appear on summons [3].

The law enforcement act on the basis of which the monetary penalty is imposed is the decision of the investigating judge or court. The decision to impose the monetary penalty is made not only at the request of the investigator, pros-

вании которого накладывается денежное взыскание, является постановление следственного судьи или суда. Что характерно, решение о наложении денежного взыскания принимается не только по ходатайству следователя, прокурора, но и по собственной инициативе следственного судьи, суда.

Резонно представляется замечание Н. С. Карпова и А. А. Штанько о необходимости согласования прокурором ходатайства следователя о наложении денежного взыскания [4, с. 74]. Следует отметить, что, хотя ст. 144 УПК Украины возлагает полномочия обращаться с ходатайством о наложении денежного взыскания как следователю, так и прокурору, однако п. 5 ч.2 ст. 40 УПК Украины уполномочивает следователя обращаться по согласованию с прокурором к следственному судье с ходатайствами о применении мер обеспечения уголовного производства, проведения следственных (розыскных) действий и негласных следственных (розыскных) действий.

В связи с этим следует обратить внимание на то, что судья или суд, рассматривающий вопрос о наложении денежного взыскания за неявку по вызову, решает вопрос о привлечении к ответственности лица за невыполнение обязанности, которое было возложено тем самым следственным судьей или судом. В этом случае могут быть сомнения в объективности следственного судьи или судьи, поскольку неприбытия лица по вызову заставляет этого судью отложить определенную сессию. Кроме того, возникает вопрос, действительно ли человек получил повестку о вызове.

Что характерно, постановление о наложении денежного взыскания не подлежит апелляционному обжалованию. Только в том случае, если это постановление было принято без участия лица, на которое наложено взыскание, такое решение может быть отменено тем самым следственным судьей или судом, который постановил решение.

Также денежное взыскание может быть наложено на подозреваемого, обвиняемого в случае невыполнения им обязанностей, предусмотренных ч. 5 ст. 194 УПК Украины. К таким обязанностям относятся: 1) прибывать к определенной должностного лица с установленной периодичностью; 2) не отлучаться из населенного пункта, в котором он зарегистрирован, проживает или находится без разрешения следователя, прокурора или суда; 3)

ecutor, but also on the own initiative of the investigating judge, the court.

N. S. Karpov and A. A. Shtanko stated that it could be appropriate to approve the investigator's request by prosecutor in order to impose a monetary [4, p. 74]. It should be noted that, although Article 144 of the Criminal Procedure Code of Ukraine imposes the authority to apply for the imposition of a fine on both the investigator and the prosecutor, but paragraph 5 of Part 2 of Art. 40 of the CPC of Ukraine authorizes the investigator to apply in agreement with the prosecutor to the investigating judge with requests for the application of measures to ensure criminal proceedings, investigative (search) activities and covert investigative (search) activities.

In this case, it should be noted that the investigating judge or the court considering the imposition of a penalty for failure to appear on summons, decides on the issue of bringing a person to justice for failure to perform the duty imposed by the same investigating judge or court. Thus, there may be doubts about the objectivity of the investigating judge or judge, as the absence of the summoned person forces the judge to adjourn a hearing. In addition, the question arises as to whether the person has indeed received a summons.

Characteristically, the decision to impose a penalty is not subject to appeal. Only if this decision was rendered without the participation of the person subject to the penalty, such a decision may be revoked by the same investigating judge or the court that rendered the decision.

Also, a penalty may be imposed on the suspect, accused in case of failure to fulfill the obligations under Part 5 of Art. 194 of the Criminal Procedure Code of Ukraine. Such responsibilities include: 1) arriving at a designated official at regular way; 2) not to leave the settlement where person is registered, lives or stays, without the permission of the investigator, prosecutor or court; 3) inform the investigator, prosecutor or court about the change of person's place of residence and / or place of work; 4) refrain from communicating with any person appointed by the investigating judge, court, or communicate

уведомлять следователя, прокурора или суда об изменении своего места жительства и / или места работы; 4) воздерживаться от общения с любым лицом, определенным следственным судьей, судом, или общаться с ней с соблюдением условий, определенных следственным судьей, судом; 5) не посещать места, определенные следственным судьей или судом; 6) пройти курс лечения от наркотической или алкогольной зависимости; 7) приложить усилия к поиску работы или к обучению; 8) сдать на хранение в соответствующие органы государственной власти свой паспорт (паспорта) для выезда за границу, другие документы, дающие право на выезд из Украины и въезд в Украину; 9) носить электронное средство контроля [3].

Наряду с наложением денежного взыскания лицо, в отношении которого осуществляется обвинительная деятельность может быть привлечено к ответственности на основании нарушения условий применения меры пресечения в виде залога. Решение об обращении залога в доход государства принимается следственным судьей или судом.

В контексте вопросов взыскания залога в доход государства уместно привести позицию В. А. Сечка, который подчеркивает проблему проверки законности происхождения средств, которые могут быть внесены в качестве залога. При этом он справедливо ссылается на решение ЕСПЧ по делу «В. против Швейцарии» № 14379/88 от 26.01.1993, в котором ЕСПЧ признал правомерным решение национальных судов об отказе в применении залога, если лицо, заявляющее ходатайство о ее внесении, не предоставляет никаких доказательств, удостоверяющих легальность происхождения соответствующих средств [5, с. 272]. В этом решении ЕСПЧ, среди прочего, указано, что при отсутствии сведений об источнике происхождения денег (учитывая, что заявитель подозревался в торговле наркотическими средствами), не было гарантии надлежащего поведения из-за отсутствия опасения потерять залог [6].

Характерно, что уголовное процессуальное законодательство не предусматривает обращение части залога в доход государства в случае нарушения условий меры пресечения. Частично залог может быть обращено в доход государства исключительно для исполнения приговора в части имущественных взысканий (ч. 11 ст. 182 УПК Украины).

Кроме имущественной ответственности

with him in compliance with the conditions specified by the investigating judge, the court; 5) not to visit the places determined by the investigating judge or court; 6) undergo a course of treatment of drug or alcohol addiction; 7) make efforts to find a job or study; 8) submit for storage to the relevant state authorities person's passport (passports) for abroad, other documents entitling him to leave Ukraine and enter Ukraine; 9) wear an electronic means of control [3].

Besides, the person against whom the prosecution is carried out may be prosecuted on the basis of violation of the conditions of application of a precautionary measure in the form of bail.

The decision to apply the bail to the state revenue is made by the investigating judge or the court.

In the context of applying the bail to the state revenue it is appropriate to cite the position of V.O. Sichko, who emphasizes the problem of verifying the legality of the origin of funds that can be paid as bail. At the same time, he rightly refers to the decision of the European Court of Human Rights in the case "V. against Switzerland" № 14379/88 from the 26th January 1993, where European Court of Human Rights upheld the decision of the domestic courts about refusing to apply bail if the person applying for it did not provide any evidence of the legality of the origin of the funds [5, p. 272]. According to the decision of the European Court of Human Rights, in case of the absence of information on the origin of the money (considering the fact, that the applicant was suspected of drug trafficking), there was no guarantee of proper conduct due to the lack of fear of losing bail [6].

It is noteworthy that the criminal procedure legislation does not provide for the application of part of the bail to the state revenue in case of violation of the conditions of the precautionary measure. The penalty can be partially paid to the state revenue only for the execution of the sentence in the part of property penalties (Part 11 of Article 182 of the CPC of Ukraine).

In addition to property liability, criminal procedural legislation provides for a number of

уголовное процессуальное законодательство предусматривает ряд мер, которые заключаются в принудительном (в том числе силовом) выполнении действий, которые должны быть осуществлены участником уголовного судопроизводства на выполнение соответствующего требования следователя, дознавателя, прокурора, следователя судьи, суда.

В общелексическом значении термин «принуждение» - это напор с чьей-либо стороны, принуждение, усилие над собой, обусловлена кем-то или чем-то необходимостью действовать определенным образом, независимо от желаний [7, с. 940].

Процессуальное принуждение следует понимать как подконтрольную государству систему процессуальных средств обеспечительного характера, применяемое в ходе уголовного производства следователями, прокурорами и судьями к участникам уголовного судопроизводства при наличии для этого оснований, предусмотренных в УПК Украины, с целью устранения реальных и возможных препятствий выполнению задач уголовного судопроизводства. Последствиями применения уголовно-процессуального принуждения является наложение на лицо нарушителя взысканий физического, нравственного, психологического и материального характера [8, с. 149-150].

Третьей формой ответственности лица, в отношении которого осуществляется обвинительная деятельность, является принятие организационных мер вследствие невыполнения обязанностей, возложенных на лицо, в отношении которого осуществляется обвинительная деятельность.

В частности, в случае невыполнения обязанностей, возложенных на подозреваемого, обвиняемого решением о применении ранее избранной меры пресечения, к такому лицу может быть применено более строгую меру пресечения.

В отдельных случаях, предусмотренных ч. 2 ст. 183 УПК Украины, невыполнение возложенных обязанностей позволяет применять содержания под стражей до лица, подозреваемого или обвиняемого в совершении нетяжкие преступления ранее несудимым лицом.

Следующей формой организационной ответственности является проведение досудебного расследования без участия лица, в отношении которого осуществляется обвинительная деятельность.

measures consisting in the enforcement (including force) of actions that should be carried out by a party to criminal proceedings to comply with the requirements of the investigator, connoisseur, prosecutor, investigating judge, court.

In the general lexical sense, the term “coercion” is a pressure from someone, coercion, effort over oneself, due to someone or something the need to act in a certain way, regardless of desires [7, p. 940].

Procedural coercion should be understood as a state-controlled system of procedural means of security, which is applied during criminal proceedings by investigators, prosecutors and judges to participants in criminal proceedings if there are grounds provided in the CPC of Ukraine, in order to eliminate real and possible obstacles to criminal proceedings. The consequences of the application of criminal procedural coercion are the imposition on the person of the violator of penalties of physical, moral, psychological and material nature [8, p. 149-150].

The third form of the responsibility of the person against whom the prosecution is carried out is to take organizational action as a result of failure to perform the duties imposed on the person charged.

In particular, in case of non-compliance with the duties imposed on the suspect or accused by the decision to apply the previously chosen precautionary measure, a more severe precautionary measure may be applied to such a person.

In some cases under Part 2 of Art. 183 of the CPC of Ukraine, failure to perform his duties allows the application of detention to a person suspected or accused of committing a minor offence by a previously unconvicted person.

The next form of organizational responsibility is the implementation of criminal proceedings without the participation of the person against whom the prosecution is carried out.

Thus, according to Part 5 of Art. 139 of the CPC of Ukraine evasion from appearing at the summons of the investigator, prosecutor or summons of the investigating judge, court (failure to appear without good reason more than twice)

Так, согласно ч. 5 ст. 139 УПК Украины уклонения от явки по вызову следователя, прокурора или судебное вызов следственного суда, суда (неприбытия на вызов без уважительной причины более двух раз) подозреваемым, обвиняемым и объявлению его в межгосударственный и / или международный розыск является основанием для осуществления специального предварительного расследования или специального судебного производства.

Однако для обеспечения права на защиту лица, в отношении которого осуществляется специальное уголовное производство, п. 8 ч. 2 ст. 52 УПК Украины предусмотрено обязательное участие защитника.

Характерной особенностью осуществления специального предварительного расследования или судебного производства является то, что это решение принимается исходя из фактического отсутствия подозреваемого или обвиняемого. Выводы о наличии у лица цели уклонения от следствия и суда (субъективной составляющей) делаются на основе объективных данных об отсутствии лица по месту жительства и другими известными местами обитания. Это вполне закономерно, поскольку установление цели, по которой лицо не появляется в орган предварительного расследования или суда, достаточно трудоемким процессом и не в состоянии гарантировать получение сведений о том, что лицо действительно скрывается и делает это с целью уклонения от следствия и суда.

Следующей формой организационной (процедурной) ответственности является недопустимость доказательств, содержащихся в материалах, которые не были открыты другой стороне в порядке ст. 290 УПК Украины. Эта ответственность распространяется как на сторону защиты, так и на сторону обвинения. В то же время для стороны обвинения такая ответственность имеет свои особенности, которые вытекают из особенностей процедуры открытия стороной защиты материалов в порядке ст. 290 УПК Украины.

Согласно ч. 6 ст. 290 УПК Украины сторона защиты должна предоставить доступ и возможность скопировать любые вещественные доказательства или их части, документы или копии с них. Таким образом, обязанность стороны защиты ограничивается предоставлением доступа к вещественным доказательствам и документов. То есть, сведения, полученные в результате опроса подозреваемым, его защит-

suspects, accused and his announcement in the interstate and / or international search is a basis for special pre-trial investigation or special court proceedings.

However, to ensure the right to protection of a person against whom special criminal proceedings are being conducted, paragraph 8, part 2 of Art. 52 of the CPC of Ukraine provides for the mandatory participation of a defense counsel.

A characteristic feature of a special pre-trial investigation or trial is that this decision is made based on the actual absence of the suspect or accused. Conclusions which stated that a person has the purpose of evading the investigation and the court (subjective component) are made on the basis of objective data on the absence of the person at the place of residence and other known places of residence. This is quite natural, because to know a purpose why a person does not appear to a pre-trial investigation body or court is a rather time-consuming process and is not able to guarantee that the person is in fact hiding and doing so in order to evade investigation and trial.

The next form of organizational (procedural) responsibility is the inadmissibility of evidence contained in materials that have not been disclosed to the other party in accordance with Art. 290 of the Criminal Procedure Code of Ukraine. This responsibility extends to both the defense and the prosecution. At the same time, for the prosecution, such responsibility has its own peculiarities, which follow from the peculiarities of the procedure for the party to open the defense of materials in accordance with Art. 290 of the Criminal Procedure Code of Ukraine.

In accordance with Part 6 of Art. 290 of the CPC of Ukraine, the defense is obliged to provide access and the opportunity to copy any physical evidence or parts thereof, documents or copies thereof. Thus, providing access to physical evidence and documents restricts the duty of the defense. So, it is not necessary to disclose information obtained as a result of questioning by the suspect or his defense counsel to certain persons during the pre-trial investigation.

We consider it necessary to note that the

ником определенных лиц во время досудебного расследования открывать не обязательно.

Считаем необходимым отметить, что ответственность стороны защиты в доказывании довольно специфическим видом ответственности по нескольким причинам. Уголовное процессуальное законодательство содержит обязательства только стороны обвинения открыть материалы в порядке ст. 290 УПК Украины. Для стороны защиты участие в доказывании является правом, а не обязанностью. Так же решение вопроса об открытии или не открытии определенных материалов осуществляется стороной защиты в зависимости от ее желания. Однако вполне обоснованной является позиция законодателя, которой установлено правило, согласно которому сторона защиты, в случае ее добровольного решения собирать определенные доказательства и в дальнейшем использовать их в суде обязана действовать в общем порядке, а несоблюдение этой процедуры будет иметь последствия в виде недопустимости доказательств.

Вывод. Следовательно, ответственность лица, в отношении которого осуществляется обвинительная деятельность, наступает в случае невыполнения ею требования закона или законного требования следователя, прокурора, следователя судьи или суда, воплощенного в процессуальном решении или в устном требовании в ходе процессуального действия, и может быть в следующих формах: 1) имущественная ответственность (наложение денежного взыскания за неявку по вызову к следователю, прокурору, следственному судье, суду за нарушение личного обязательства, взыскание залога в доход государства) 2) применение принуждения (привод, принудительное отнятие биологических образцов, принудительное открытие хранилищ при обыске) 3) организационная (процедурная) ответственность (применение более суровых мер или большего размера залога вследствие нарушения ранее примененных мер, осуществление специального предварительного расследования и специального судебного производства вследствие неявки по вызову, признание недопустимыми доказательства, полученных с нарушением порядка или не были открыты стороне обвинения в порядке ст. 290 УПК Украины.

responsibility of the defense in proving is a rather specific type of liability for several reasons. The criminal procedure legislation contains an obligation only for the prosecution to disclose materials in accordance with Art. 290 of the Criminal Procedure Code of Ukraine.

For the defense, participation in proving is a right, not an obligation. Similarly, the defense party, depending on its will, makes the decision of the opening or non-opening of certain materials. However, the position of the legislator is well-founded, which establishes a rule according to which the defense, in case of its voluntary decision to collect certain evidence and further use it in court, is obliged to act in general order, and failure to comply with this procedure will have consequences like inadmissible evidence.

Therefore, the responsibility of the person against whom the prosecution is carried out arises in case of non-compliance with the law or the lawful request of the investigator, prosecutor, investigating judge or court embodied in the procedural decision or oral request during the proceedings, and may take the following forms: 1) property liability (imposition of a penalty for non-appearance on summons to the investigator, prosecutor, investigating judge, court, for breach of personal obligation, recovery of bail to state revenue); 2) use of coercion (record, forced taking of biological samples, forced opening of storage facilities during a search); 3) organizational (procedural) liability (application of stricter precautionary measures or larger bail due to violation of previously applied precautionary measures, special pre-trial investigation and special court proceedings due to non-appearance on summons, inadmissibility of evidence obtained in violation of the procedure or were not opened to the prosecution in accordance with Article 290 of the CPC of Ukraine.

Библиографические ссылки*Bibliographical references*

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: наук.-практ. Коментар/ відп. Ред.: Ківалов С.В. та ін. Х.: Одіссей, 2013. 1104 с.
2. Білокінь Р.М. умови та порядок накладення грошового стягнення у кримінальному провадженні. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Юриспруденція. 2016. № 21. С. 126-129.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/>
4. Карпов Н., Штанько А. Накладення грошового стягнення на учасників кримінального провадження (діагностика проблеми). Науковий часопис Національної академії прокуратури України. 2014. № 1. С. 70-78.
5. Січко В.О. Застава як обмежувальний захід у кримінальному провадженні: окремі питання застосування. Право і суспільство. 2018. № 4. С. 269-274.
6. Рішення Європейського суду з прав людини «W. V. Switzerland» (заява № 14379/88 від 26.01.1993) URL: http://european-court.eu/uploads/ECHR_W_v_Switzerland_26_01_1993.pdf.
7. Великий тлумачний словник Української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К., Ірпінь: Перун, 2004. 1440 с.
8. Дерев'янка М. Щодо ознак кримінально-процесуального примусу. Підприємництво, господарство і право. 2013. № 7. С. 147-150.

Об авторе:**Надежда Сергеевна БУБЛИК**

кандидат юридических наук,
старший преподаватель кафедры
криминального процесса Днепропетровского
государственного университета
внутренних дел, Украина,
e-mail: Nadezhda_sergeevna@i.ua

About author:**Nadiia Serhiivna BUBLYK**

PhD,
Senior lecturer of the
Criminal Procedure Department
Dnipropetrovsk State University
of Internal Affairs, Ukraine,
e-mail: Nadezhda_sergeevna@i.ua

PROCEDURA DE EXAMINARE A CERERILOR DE ACCELERARE A URMĂRIIRII PENALE ÎN CONFORMITATE CU PREVEDERILE CODULUI DE PROCEDURĂ PENALĂ AL REPUBLICII MOLDOVA – ANALIZA LEGISLAȚIEI, DOCTRINEI ȘI JURISPRUDENȚEI

Dinu OSTAVCIUC,
doctor în drept, conferențiar universitar

Tudor OSOIANU,
doctor în drept, profesor universitar

Accelerarea urmăririi penale este un subiect sensibil și este strâns legată de termenul examinării cauzei penale. Nerespectarea termenului rezonabil sau, mai bine zis, încălcarea acestui termen afectează dreptul părților la un proces echitabil în virtutea art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Accelerarea urmăririi penale este un remediu pentru părțile în proces care consideră că li s-a încălcat termenul de examinare a cauzei sale. Soluționarea problemei privind încălcarea termenului rezonabil, precum și dispunerea accelerării urmăririi penale țin de competența judecătorului de instrucție.

Părțile pot cere accelerarea urmăririi penale și procurorul ierarhic superior, care este obligat să intervină în vederea asigurării drepturilor procesuale a participanților la proces. Legislația procesuală penală garantează destule remedii pentru asigurarea termenului rezonabil al urmăririi penale, precum și pârghii destule pentru a asigura dreptul părților la un proces echitabil.

În ceea ce privește examinarea propriu-zisă a cererii de accelerare a urmăririi penale, precum și conținutul cererii respective, criteriile în baza cărora judecătorul de instrucție adoptă decizia, legislația procesuală penală din Republica Moldova nu reglementează în concret acest fapt. Prin urmare, articolul respectiv vine să aducă concretizări în această privință, concluzii și propuneri de rigoare.

Cuvinte cheie: termen rezonabil, urmărirea penală, cerere de accelerare, procuror ierarhic superior, judecător de instrucție, încheiere.

Introducere. Potrivit art. 6 § 1 CEDO *Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei*

PROCEDURE FOR REQUESTS' EXAMINING FOR ACCELERATION OF CRIMINAL INVESTIGATION IN ACCORDANCE WITH THE PROVISIONS OF THE CODE OF CRIMINAL PROCEDURE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA - ANALYSIS OF LEGISLATION, DOCTRINE AND JURISPRUDENCE

Dinu OSTAVCIUC,
PhD, associate professor

Tudor OSOIANU,
PhD, university professor

The acceleration of criminal investigation is a sensitive issue and is closely linked to the deadline for examining the criminal case. Failure to comply with the reasonable term or, rather, violation of this term affects the right of the parties to a fair trial by virtue of art. 6 of the European Convention on Human Rights.

Speeding up the prosecution is a remedy for the parties to the proceedings who consider that the time limit for examining their case has been violated. Resolving the problem of breach of the reasonable time, as well as the order of accelerating the criminal investigation belongs to the competence of the investigating judge.

The parties may request the acceleration of the criminal investigation also addressing to the hierarchically superior prosecutor, who is obliged to intervene in order to ensure the procedural rights of the participants in the trial. Criminal procedural law guarantees sufficient remedies to ensure a reasonable time for criminal prosecution, as well as sufficient leverage to ensure the right of the parties to a fair trial.

With regard to the actual examination of the request for acceleration of criminal prosecution, as well as the content of that request, the criteria on the basis of which the investigating judge adopts the decision, the criminal procedural legislation of the Republic of Moldova does not specifically regulate this fact. Therefore, this article comes to bring conclusions and proposals in this regard.

Keywords: reasonable term, criminal investigation, request for acceleration, hierarchically superior prosecutor, instruction judge, conclusion.

Introduction. According to art. 6 § 1 of the ECHR *Everyone has the right to a fair and public trial within a reasonable time.* This right does not refer

sale. Acest drept nu se referă doar la termenul judecării cauzei. El decurge din momentul începerii urmăririi penale și, chiar mai mult, din momentul depunerii sesizării organului de urmărire penală.

În conformitate cu prevederile art. 20 alin. (5) CPP, *În situația în care, la efectuarea urmăririi penale sau la judecarea unei cauze concrete, există pericolul încălcării termenului rezonabil, participanții la proces pot adresa judecătorului de instrucție sau, după caz, instanței care judecă în fond cauza o cerere privind accelerarea urmăririi penale sau a procedurii de judecare a cauzei.* Din prevederile legale distingem că atunci când o parte în proces consideră că i se încalcă termenul rezonabil la soluționarea efectivă a cauzei sale poate solicita, printr-o cerere, accelerarea urmăririi penale. Cererea respectivă se va depune judecătorului de instrucție.

În opinia CC ..., *faptul că este suspendată cauza penală nu poate servi drept temei de respingere a plângerii înaintate în baza articolului 20 din Codul de procedură penală.*¹

Prevederile cu privire la examinarea cererii de către judecătorul de instrucție derivă și din prevederile art. 41 pct. 6/1) și art. 300 alin. (3/1) CPP.

Astfel, potrivit art. 41 pct. 6¹) CPP, *Judecătorul de instrucție asigură controlul judecătoresc în cursul urmăririi penale prin examinarea cererilor privind accelerarea urmăririi penale.* Conform art. 300 alin. (3/1) CPP, *Judecătorul de instrucție examinează cererile privind accelerarea urmăririi penale.*

Asupra aspectelor indicate *supra* s-a expus și Curtea Constituțională în Decizia din 20. 01. 2020.² Astfel, CC constată că „*articolul 20 din Constituție garantează, inter alia, ca urmărirea penală și judecarea cauzei să fie desfășurate într-un termen rezonabil. Principiul termenului rezonabil al procesului penal reprezintă un element al aplicării dreptului la un proces echitabil. Conform acestui principiu, organele de urmărire penală și instanțele*

only to the term of the trial of the case. It follows from the moment the criminal investigation is initiated and, even more, from the moment the notification of the criminal investigation body is submitted.

According to the provisions of the art. 20 paragraph (5) of the Code of Criminal Procedure, *If, in the course of criminal proceedings or in the trial of a specific case, there is a danger of violation of the reasonable time, participants in the trial may address to the investigating judge or, as the case may be, to the trial court a request for the acceleration of the criminal investigation or the trial of the case.* From the legal provisions we distinguish that when a party in the process considers that his reasonable term for the effective settlement of his case is violated, he may request, through a request, the acceleration of the criminal investigation. That request shall be submitted to the investigating judge.

According to the CC..., *the fact that the criminal case is suspended cannot serve as a ground for rejecting the complaint submitted under Article 20 of the Code of Criminal Procedure.*¹

The provisions regarding the examination of the application by the investigating judge also derive from the provisions of art. 41 point 6/1) and art. 300 paragraph (3/1) of the Code of Criminal Procedure.

Thus, according to art. 41 point 61) of the Code of Criminal Procedure, *The investigating judge ensures judicial control during the criminal investigation by examining the requests regarding the acceleration of the criminal investigation.* According to art. 300 paragraph (3/1) of the Code of Criminal Procedure, *The investigating judge examines the requests regarding the acceleration of the criminal investigation.*

The Constitutional Court also exposed the issues indicated *above* in the Decision of 20. 01. 2020.² Thus, the CC finds that “*Article 20 of the Constitution guarantees, inter alia, that the prosecution and trial of the case shall be conducted within a reasonable time. The principle of a reasonable time for criminal proceedings is an element of the application of the right to a fair trial. According to this principle, criminal prosecution bodies and courts have the obligation to ensure the resolution of criminal cases within a reasonable time (see CCD No. 3 of*

¹ DCC nr. 4 din 20.01.2020 de inadmisibilitate a sesizării nr. 206g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 282 din Codul de procedură penală (durata maximă de menținere a statutului de învinuit al persoanei)

² DCC nr. 4 din 20. 01. 2020 (pct.38).

¹ CCD no. 4 of 20.01.2020 of inadmissibility of the notification no. 206g/2019 on the exception of unconstitutionality of the article 282 of the Code of Criminal Procedure (maximum duration of maintaining the status of the accused)

² CCD no. 4 of 20. 01. 2020 (point 38).

de judecată au obligația de a asigura soluționarea cauzelor penale într-un termen rezonabil (a se vedea HCC nr. 3 din 23 februarie 2016, § 78).³

„Curtea Europeană a stabilit că durata rezonabilă a unei proceduri trebuie apreciată în funcție de circumstanțele cauzei și cu ajutorul următoarelor criterii: complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și cel al autorităților competente, precum și miza litigiului pentru cel interesat (e.g. a se vedea *Nakhmanovich v. Rusia*, 2 martie 2006, § 95; *Holomiov v. Moldova*, 7 noiembrie 2006, § 137; *Hajibeyli v. Azerbaidjan*, 10 iulie 2008, § 50; *Cravcenco v. Moldova*, 15 ianuarie 2008, § 44; *Matei și Tutunaru v. Moldova*, 27 octombrie 2009, § 55; *Panzari v. Moldova*, 29 septembrie 2009, § 31; *Chiarello v. Germania*, 20 iunie 2019, § 45).⁴

Evaluarea termenului rezonabil al urmăririi penale este reglementată și de legislația procesuală penală autohtonă. Astfel, potrivit art. 20 alin. (1), (2) și (3) CPP, (1) *Urmărirea penală și judecarea cauzelor penale se face în termene rezonabile.* (2) *Criteriile de apreciere a termenului rezonabil de soluționare a cauzei penale sînt: 1) complexitatea cazului; 2) comportamentul participanților la proces; 3) conduita organului de urmărire penală și a instanței de judecată; 3/1) importanța procesului pentru cel interesat; 4) vîrsta de pînă la 18 ani a victimei.* (3) *Urmărirea penală și judecarea cauzelor penale în care sînt persoane aflate în arest, precum și minori, se fac de urgență și în mod preferențial.*

Legislația procesuală penală indică în mod concret că la fiecare fază sau etapă a procesului penal există subiecți diferiți cu privire la respectarea termenului rezonabil. Astfel, potrivit art. 52 alin. (1) pct. 7) CPP, *În cadrul urmăririi penale, procurorul, în limita competenței sale materiale și teritoriale asigură respectarea termenului rezonabil de urmărire penală în fiecare cauză penală.* Prin urmare, la faza urmăririi penale respectarea termenului rezonabil este asigurată de procuror, ultimul avînd și împuterniciri în temeiul art. 259 CPP de a stabili și prelungi termenul urmăririi penale.

Metode și materiale aplicate. La elaborarea acestei publicații a fost folosit materialul teoretic, normativ și empiric. De asemenea, cercetarea

February 23, 2016, § 78).³

“The European Court has ruled that the reasonable length of proceedings must be assessed in the light of the circumstances of the case and by the following criteria: complexity of the case, the conduct of the applicant and that of the competent authorities, as well as the stake of the dispute for the interested party (for example: see *Nakhmanovich v. Russia*, of March 2, 2006, § 95; *Holomiov v. Moldova*, of November 7, 2006, § 137; *Hajibeyli v. Azerbaijan*, of July 10, 2008, § 50; *Cravcenco v. Moldova*, of January 15, 2008, § 44; *Matei and Tutunaru v. Moldova*, October 27, 2009, § 55; *Panzari v. Moldova*, September 29, 2009, § 31; *Chiarello v. Germany*, June 20, 2019, § 45).⁴

The assessment of the reasonable term of the criminal investigation is also regulated by the local criminal procedural legislation. Thus, according to art. 20 paragraphs (1), (2) and (3) of the Code of Criminal Procedure, (1) *Criminal prosecution and trial of criminal cases is done within a reasonable time.* (2) *The criteria for assessing the reasonable term for solving the criminal case are: 1) the complexity of the case; 2) the behavior of the participants in the process; 3) the conduct of the criminal investigation body and the court; 3/1) the importance of the process for the interested party; 4) the victim’s age of up to 18 years.* (3) *The criminal investigation and trial of criminal cases involving persons in custody, as well as minors, are carried out urgently and preferentially.*

The criminal procedural legislation concretely indicates that at each phase or stage of the criminal process there are different subjects regarding the observance of the reasonable term. Thus, according to art. 52 paragraph (1) pt. 7) of the Code of Criminal Procedure, *During the criminal investigation, the prosecutor, within the limits of his material and territorial competence, ensures the observance of the reasonable term of criminal investigation in each criminal case.* Therefore, at the stage of the criminal investigation, the observance of the reasonable term is ensured by the prosecutor, the latter also having powers under art. 259 of the Code of Criminal Procedure, to establish and extend the term of the criminal investigation.

Methods and materials applied. Theoretical, normative and empirical material was used in the elaboration of this publication. Also, the research of that subject was possible by ap-

³ DCC nr. 4 din 20.01.2020, (pct. 30)

⁴ DCC nr. 4 din 20.01.2020 (pct. 32)

³ CCD no. 4 of 20.01.2020, (point 30)

⁴ CCD no. 4 of 20.01.2020 (point 32)

respectivului subiect a fost posibilă prin aplicarea mai multor metode de investigare științifică specifice teoriei și doctrinei procesual-penale: metoda logică, metoda analizei comparative, analiza sistemică etc.

Scopul cercetării. Cercetarea și analiza cadrului normativ intern, a doctrinei precum și a jurisprudenței privind modul de examinare a cererii privind accelerarea urmăririi penale și remediile garantate în vederea respectării dreptului la un proces echitabil, prin respectarea termenului rezonabil.

Rezultate obținute și discuții. La faza urmăririi penale, în cazul în care părțile consideră că este încălcat termenul de examinare a cauzei sale depun o cerere în acest sens instanței de judecată. Judecătorul de instrucție dispune de competența de a verifica respectarea termenului rezonabil în conformitate cu prevederile art. 41 pct. 6/1) și art. 300 alin. (3/1) CPP.

„Curtea Europeană a reținut că aflarea persoanei într-o stare de incertitudine cu privire la viitorul său pentru o perioadă îndelungată de timp, ținând cont de faptul că risca o condamnare penală, este contrară articolului 6 din Convenție. Curtea Europeană a subliniat că acuzatul are dreptul la examinarea cazului său cu o diligență specială și că, în materie penală, articolul 6 din Convenție este conceput pentru evitarea incertitudinii în care se află o persoană acuzată (Kalpachka v. Bulgaria, 2 noiembrie 2006, § 65; Borzhonov v. Rusia, 22 ianuarie 2009, § 39; Grigoryan v. Armenia, 10 iulie 2012, § 129; Borobar și alții v. România, 29 ianuarie 2013, § 80).”⁵

Potrivit CC, „În cazul în care există pericolul încălcării termenului rezonabil, persoana, inclusiv învinuitul, dispune de remedii procesuale pentru apărarea dreptului la judecarea cauzei într-un termen rezonabil. ...Astfel, dacă o persoană consideră că este menținută în calitate de învinuit o perioadă îndelungată de timp, atunci aceasta ar putea solicita accelerarea urmăririi penale conform articolului 20 alin. (5) și (6) din Codul de procedură penală [desfășurarea procesului penal în termen rezonabil]. Prin urmare, învinuitul dispune de un instru-

plying several methods of scientific investigation specific to the theory and doctrine of criminal proceedings: the logical method, the method of comparative analysis, systemic analysis, etc.

The purpose of the research. Research and analysis of the internal regulatory framework, of the doctrine as well as of the jurisprudence on the way of examining the request regarding the acceleration of the criminal investigation and the guaranteed remedies in order to respect the right to a fair trial, by respecting the reasonable term.

Results obtained and discussions. At the stage of the criminal investigation, if the parties consider that the time limit for examining of their case has been violated, they submit an application to that court. The investigating judge has the competence to verify the observance of the reasonable term in accordance with the provisions of art. 41 point 6/1) and art. 300 paragraph (3/1) of the Code of Criminal Procedure.

“The European Court has held that finding a person in a state of uncertainty about his or her future for a long period of time, given that he or she is at risk of a criminal conviction, is contrary to Article 6 of the Convention. The European Court has emphasized that the accused has the right to have his case examined with special diligence and that, in criminal matters, Article 6 of the Convention is designed to avoid the uncertainty in which an accused person finds himself (Kalpachka v. Bulgaria, November 2, 2006, § 65; Borzhonov v. Russia, January 22, 2009, § 39; Grigoryan v. Armenia, July 10, 2012, § 129; Borobar and others v. Romania, January 29, 2013, § 80).”⁵

According to CC, “If there is a danger of a breach of the reasonable time, the person, including the accused, has procedural remedies to defend the right to a trial within a reasonable time. ... Thus, if a person considers that he is being held as an accused for a long period of time, then he could request the acceleration of the criminal investigation according to article 20 paragraphs (5) and (6) of the Code of Criminal Procedure [conducting criminal proceedings within a reasonable time]. Therefore, the accused has a procedural tool to defend the right to respect for the speed of the process by using the accelerating appeal.”⁶

Not only the person at risk of a criminal conviction has procedural remedies in order to defend the right to a fair trial, in terms of the rea-

⁵ DCC nr. 4 din 20.01.2020 (pct. 37).

⁵ CCD no. 4 of 20.01.2020 (point 37).

⁶ CCD no. 4 of 20.01.2020 (point 38).

ment procesual de apărare a dreptului la respectarea celerității procesului prin utilizarea recursului acceleratoriu.”⁶

Remedii procesuale în vederea apărării dreptului la un proces echitabil, prin prisma termenului rezonabil o are nu doar persoana care riscă o condamnare penală.⁷

Soluții de ordin procesual pentru a revindeca respectarea termenului rezonabil le au și celelalte părți ale procesului penal. Acest drept este înserat în art. 20 alin. (5) CPP. Potrivit normei respective, *În situația în care, la efectuarea urmăririi penale sau la judecarea unei cauze concrete, există pericolul încălcării termenului rezonabil, participanții la proces pot adresa judecătorului de instrucție sau, după caz, instanței care judecă în fond cauza o cerere privind accelerarea urmăririi penale sau a procedurii de judecare a cauzei.*

Din imperative legale menționate și anume a sintagmei „participanții la proces pot adresa judecătorului de instrucție”, se desprinde ideea că legea nu indică concret care dintre participanți au dreptul și care nu de a se adesa cu o cerere privind accelerarea urmăririi penale. CPP acordă aceste remedii tuturor participanților care consideră că dreptul la un proces echitabil, prin nerespectarea termenului rezonabil, li s-a încălcat.

De menționat că în normele de procedură penală ce acordă nemijlocit drepturi procesuale pentru părțile în proces, cu excepția învinutului și apărătorului acestuia, nu este indicat în concret acest remediu, iar prin art. 20 alin. (5) CPP legislatorul a lărgit spectrul subiecților procesului în privința recursului acceleratoriu.

Prin urmare, considerăm că acest drept îl au doar victima, partea vătămată, bănuitul, învinutul, partea civilă, partea civilmente responsabilă, reprezentanții legali, reprezentanții și succesorii lor, precum și apărătorii. Astfel, propunem ca în normele ce acordă drepturile acestor subiecți să fie prevăzut în mod concret dreptul la remediu de accelerare a procedurilor în care sunt vizați aceștia.

⁶ DCC nr. 4 din 20.01.2020(pct. 38),

⁷ Conform art. 66 alin. (2) pct. 35) CPP, învinutul are dreptul de a sesiza procurorul ierarhic superior sau, după caz, instanța de judecată despre încălcarea termenului rezonabil.

sonable term.⁷

Procedural solutions to claim compliance with the reasonable time have the other parts of the criminal process. This right is inserted in art. 20 paragraph (5) of the Code of Criminal Procedure. According to the respective norm, *If, in the course of criminal proceedings or in the trial of a specific case, there is a danger of violation of the reasonable time, participants in the trial may address to the investigating judge or, as the case may be, to the trial court a request for the acceleration of the criminal investigation or the trial of the case.*

From the mentioned legal imperatives, namely of the phrase “participants in the trial may address the investigating judge”, the idea emerges that the law does not indicate correctly which of the participants have the right and which don't have, to comply with a request regarding the acceleration of the criminal investigation. The Code of Criminal Procedure grants this remedy to all participants who consider that the right to a fair trial, by failing to meet the reasonable deadline, has been violated.

It should be mentioned that in the norms of criminal procedure that directly grant procedural rights for the parties in the process, except for the accused and his defense counsel, this remedy is not specifically indicated, and by art. 20 paragraph (5) of the Code of Criminal Procedure the legislator broadened the spectrum of the subjects of the process regarding the accelerator appeal.

Therefore, we consider that this right has only the victim, the injured party, the suspect, the accused, the civil party, the civilly responsible party, the legal representatives, their representatives and successors, as well as the defenders. Thus, we propose that the rules granting the rights of these subjects to provide in a concrete way the right to the remedy of acceleration of the procedures in which they are concerned.

We find that the criminal procedural legislation does not regulate the content of the request to accelerate the criminal investigation, neither by form nor by content.

In our view, the criminal procedural law must be amended and supplemented so as to provide that the request for the acceleration of criminal prosecution be made in writing and this

⁷ According to art. 66 paragraph (2) point 35) of the Code of Criminal Procedure, the accused has the right to notify the hierarchically superior prosecutor or, as the case may be, the court about the violation of the reasonable term.

Constatăm, că legislația procesuală penală nu reglementează conținutul cererii de accelerare a urmăririi penale, nici după formă și nici după conținut

După noi, legea procesuală penală trebuie modificată și completată, astfel încât să prevadă ca cererea privind accelerarea urmăririi penale să fie formulată în scris și această cerere trebuie, să cuprindă: a) denumirea instanței de judecată; b) numele, prenumele, domiciliul sau reședința persoanei fizice, respectiv denumirea și sediul persoanei juridice; c) calitatea procesuală în cauza penală a persoanei fizice sau juridice care întocmește cererea; d) numele și calitatea celui care reprezintă partea în proces, iar în cazul reprezentării prin avocat, numele acestuia și sediul profesional; e) adresa de corespondență; f) numărul cauzei penale; g) organul de urmărire penală care instrumentează cauza penală; h) motivele de fapt și de drept pe care se întemeiază cererea privind accelerarea urmăririi penale; i) data și semnătura persoanei care depune cererea.⁸

În continuare ne propunem să analizăm normele procesuale penale care acordă pârghii de asigurare a termenului rezonabil și de respectare a acestui termen.

În unele cazuri, legea procesuală penală indică termeni concreți pentru efectuarea unor acțiuni sau a unor acte procesuale, de exemplu, prezentarea în termen de 48 de ore de către procuror judecătorului de instrucție procesul-verbal și suportul în original pe care au fost înregistrate comunicările (art. 132/9 alin. (15) CPP), aplicarea măsurilor de protecție pe un termen de până la 3 luni (art. 215/1 alin. (4) CPP), soluționarea imediată dar nu mai târziu de 15 zile a cererilor și demersurilor (art. 246 alin. (1) CPP), expedierea actelor de constatare organului de urmărire penală în termen de 24 ore (art. 273 alin. (3) CPP), dispunerea începerii urmăririi penale în cel mult 30 zile (art. 274 alin. (1) CPP), verificarea de către procuror a cauzei primite în termen de cel mult 15 zile (art. 290 alin. (1) CPP), etc. În aceste termene organul de urmărire penală este obligat să efectueze acțiunea sau actul procesual, ceea ce

⁸ Textul este inspirat din prevederile art. 488/3 alin. (5) din Codul de procedură penală al României.

request must include: a) the name of the court; b) name, surname, domicile or residence of the natural person, respectively name and registered office of the legal person; c) the procedural quality in the criminal case of the natural or legal person who draws up the request; d) the name and capacity of the person representing the party to the proceedings, and in the case of representation by a lawyer, his name and registered office; e) mailing address; f) the number of the criminal case; g) the criminal investigation body that investigates the criminal case; h) the factual and legal grounds on which the request for speeding up the criminal investigation is based; i) date and signature of the person submitting the application.⁸

Next, we intend to analyze the criminal procedural norms that grant the levers of ensuring the reasonable term and of observing this term.

In some cases, the criminal procedural law indicates specific deadlines for the performance of actions or procedural acts, for example, the presentation within 48 hours by the prosecutor to the investigating judge of the minutes and the original support on which the communications were recorded (art. 132/9 paragraph (15) of the Code of Criminal Procedure), application of protection measures for a period of up to 3 months (art. 215/1 paragraph (4) of the Code of Criminal Procedure), immediate resolving but not later than 15 days of requests and approaches (art. 246 paragraph (1) of the Code of Criminal Procedure), sending the documents to the criminal investigation body within 24 hours (art. 273 paragraph (3) of the Code of Criminal Procedure), ordering the start of the criminal investigation within a maximum of 30 days (art. 274 paragraph (1) of the Code of Criminal Procedure), verification by the prosecutor of the case received within a maximum of 15 days (art. 290 paragraph (1) of the Code of Criminal Procedure), etc. Within these terms, the criminal investigation body is obliged to carry out the action or procedural act, which gives rise to a means imposed by law for not delaying the criminal investigation and respecting the rights of the participants in the trial. The same Code of Criminal Procedure, through the prism of art. 230 paragraph (2), stipulates that *If for the exercise of a procedural right a certain term*

⁸ The text is inspired by the provisions of art. 488/3 paragraph (5) of the Romanian Code of Criminal Procedure.

dă naștere unui mijloc impus de lege pentru netergiversarea urmăririi penale și respectarea unor drepturi a participanților la proces. Tot CPP, prin prisma art. 230 alin (2), stipulează că *În cazul în care pentru exercitarea unui drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen.*

În alte cazuri, CPP impune obligațiuni la respectarea termenului rezonabil și măsuri imperative privind asigurarea termenului de către unii subiecți procesuali. De exemplu, termenul de urmărire penală fixat de procuror este obligatoriu pentru ofițerul de urmărire penală (art. 259 alin. (3) CPP), respectarea termenului rezonabil la urmărirea penală se asigură de către procuror (art. 20 alin. (4) CPP) etc. Potrivit art. 271 alin. (4) CPP, *Dacă procurorul ierarhic superior, în limita competenței sale materiale și teritoriale, din oficiu sau la solicitare, constată în mod rezonabil că organul de urmărire penală sau procurorul cărora, conform legii, le revine efectuarea sau conducerea urmăririi penale nu asigură în termen rezonabil cercetarea completă, obiectivă și sub toate aspectele a circumstanțelor cauzei în vederea stabilirii adevărului, acesta dispune, printr-o ordonanță motivată, efectuarea urmăririi penale de către un alt organ similar. Aceste prevederi presupun pânghii efective și concrete în asigurarea termenului rezonabil al urmăririi penale și asigurării dreptului la un proces echitabil.*

După cum am menționat, participanții la proces care consideră că li se încalcă examinarea cauzei sale într-un termen rezonabil pot înainta o cerere cu privire la accelerarea urmăririi penale. Această cerere se va examina de către judecătorul de instrucție. Potrivit art. 20 alin. (5) CPP, *Examinarea cererii se face în absența părților, în termen de 5 zile lucrătoare, de către judecătorul de instrucție sau, după caz, de către un alt judecător sau de un alt complet de judecată decât cel care examinează cauza.*

Cu regret, legea procesuală penală nu reglementează procedura examinării cererii de accelerare a urmăririi penale. În atare de circumstanțe apare întrebarea care este procedura, dacă dacă legea nu o prevede în mod expres? Practica judiciară ne demonstrează că atunci când s- a depus

is provided, its non-observance imposes the loss of the procedural right and the nullity of the act performed after the term.

In other cases, the Code of Criminal Procedure imposes obligations on reasonable time and mandatory measures to ensure the deadline by some procedural subjects. For example, the prosecution deadline set by the prosecutor is mandatory for the prosecution officer (art. 259 paragraph (3) of the Code of Criminal Procedure), the observance of the reasonable term for the criminal investigation is ensured by the prosecutor (art. 20 paragraph (4) of the Code of Criminal Procedure) etc. According to art. 271 paragraph (4) of the Code of Criminal Procedure, *If the hierarchically superior prosecutor, within the limits of his material and territorial competence, ex officio or upon request, reasonably finds that the criminal investigation body or the prosecutor who, according to the law, is responsible for executing or conducting the criminal investigation does not provide a complete investigation within a reasonable time, objective and in all respects of the circumstances of the case in order to establish the truth, he orders, by a reasoned ordinance, accomplishment of criminal investigation by another similar body.* These provisions presuppose effective and concrete levers in ensuring the reasonable term of the criminal investigation and ensuring the right to a fair trial.

As mentioned, participants in the trial who consider that their case is being violated within a reasonable time may file a request regarding the acceleration of the criminal investigation. This request will be examined by the investigating judge. According to art. 20 paragraph (5) of the Code of Criminal Procedure, *The examination of the application is made in the absence of the parties, within 5 working days, by the investigating judge or, as the case may be, by another judge or by another judiciary than the one examining the case.*

Unfortunately, the criminal procedural law does not regulate the procedure for examining the request to accelerate the criminal investigation. In such circumstances, the question arises as to what the procedure is, if the law does not expressly provide for it? Judicial practice shows us that when the request for speeding up the criminal investigation has been filed, the investigating judge asks the prosecutor for an information note on the criminal case, which would include the actions that have been taken and what measures are to be taken in that case; which is the reason for

cererea privind accelerarea urmăririi penale, judecătorul de instrucție solicită procurorului o notă informativă privitor la cauza penală, care ar cuprinde acțiunile ce au fost efectuate, precum și ce măsuri urmează să fie îndeplinite în cauza respectivă și care este motivul tergiversării urmăririi penale în general. Drept exemplu poate servi încheierea din 20.11.2019⁹, în care este expres indicat faptul parvenirii notei informative din partea procurorului.

Această practică în opinia noastră nu corespunde bunelor practici în materie, deoarece judecătorul de instrucție examinează cererea privind accelerarea urmăririi penale fără a avea acces efectiv la materialele cauzei penale, iar nota informativă prezentată de procuror este una subiectivă și poate conține informații ce nu corespund materialelor cauzei penale cercetate. Totodată, procedura solicitării notei informative nu este reglementată de legea procesuală penală.

Având în vedere cele expuse, considerăm că în cazul parvenirii unei cereri privind accelerarea urmăririi penale în secretariatul instanței de judecată și după repartizarea acesteia aleatoriu judecătorului de instrucție, ultimul trebuie să solicite, în termeni imediați, dar nu mai târziu de 3 zile, procurorului materialele cauzei penale. În așa mod vor fi respectate principiile procesului penal, implicit cel al cercetării nemijlocite, sub toate aspectele a probelor prezentate de părți. Dacă judecătorul de instrucție va cerceta cererea privind accelerarea urmăririi penale în raport cu materialele cauzei penale, acesta va putea decide obiectiv asupra conținutului cererii respective.

O problemă în acest sens poate apărea asupra accesului părților la materialele cauzei penale. După noi, nu există careva impedimente, deoarece judecătorul de instrucție, fiind garantul respectării drepturilor, ținând cont de confidențialitatea urmăririi penale, în urma audierii poziției fiecărui participant la ședință, va decide în ce măsură aceștia pot avea acces la materialele prezentate de procuror.

În această ordine de idei, propunem ca prevederile art. 20 alin. (5) CPP să fie modifica-

delaying the prosecution in general. An example is the conclusion of 20.11.2019, in which it is expressly indicated the fact of the receipt of the informative note from the prosecutor.

In our opinion, this practice does not correspond to good practice, as the investigating judge examines the request to expedite the criminal investigation without actually having access to the materials of the criminal case, and the information note presented by the prosecutor is subjective and may contain information that does not correspond to the case of the criminal investigations. At the same time, the procedure for requesting the information note is not regulated by the criminal procedural law.

In view of the above, we consider that in case of a request regarding the acceleration of the criminal investigation in the court secretariat and after its random distribution to the investigating judge, the latter must request, in immediate terms, but not later than 3 days, the prosecutor of the criminal case. In this way, the principles of criminal proceedings will be respected, implicitly that of direct investigation, in all aspects of the evidence presented by the parties. If the investigating judge will investigate the request regarding the acceleration of the criminal investigation in relation to the materials of the criminal case, he / she will be able to decide objectively on the content of the respective request.

An issue in this regard may arise over the access of the parties to the materials of the criminal case. According to us, there are no impediments, because the investigating judge, being the guarantor of respect for rights, taking into account the confidentiality of the criminal investigation, after hearing the position of each participant in the hearing, will decide to what extent they can access the materials presented by the prosecutor.

In this order of ideas, we propose that the provisions of art. 20 paragraph (5) of the Code of Criminal Procedure should be amended and supplemented so that the court hearing on the examination of the request for acceleration of the criminal investigation is closed, but with the participation of the party who filed the request and the prosecutor exercising or conducting the criminal investiga-

⁹ Încheierea Judecătoriai Chișinău, sediul Centru din 20.11.2019, emisă în Dosarul nr. 10-1516/19.

⁹ Conclusion of the Chisinau Court, Centru headquarters from 20.11.2019, issued in File no. 10-1516 / 19.

te și completate, astfel încât ședința de judecată privind examinarea cererii de accelerare a urmăririi penale să fie închisă, dar cu participarea părții care a depus cererea respectivă și a procurorului care exercită sau conduce urmărirea penală.¹⁰ În așa mod, se va respecta egalitatea armelor în proces, iar ședința respectivă și decizia ulterioară a instanței de judecată va fi una obiectivă și nu formală așa cum este astăzi.

Bineînțeles, în formula propusă ar exista riscul tergiversării examinării cererii. Din perspectiva indicată, considerăm că această cerere poate fi examinată în lipsa părților, cu condiția existenței dovezilor de citare legală a părților la procedura remediului acceleratoriu.

În concluzie putem afirma că etapele examinării cererii privind accelerarea urmăririi penale de până la pronunțare, și anume:

- înregistrarea cererii respective în cancelaria instanței;
- desemnarea judecătorului de instrucție prin distribuirea aliorie a cererii;
- solicitarea imediată a materialelor cauzei penale;
- prezentarea materialelor cauzei penale de către procuror judecătorului de instrucție în cel mult 24 de ore din momentul solicitării;
- citarea părților (procurorului și a persoanei care a înaintat cererea sau a apărătorului

¹⁰ În acest context CC a României, constată că, pentru ca suspectul, inculpatul, persoana vătămată, partea civilă sau partea responsabilă civilmente care a avut de suferit din cauza duratei nerezonabile a procesului penal să aibă plenitudinea exercitării drepturilor lor, este necesar ca acestea să beneficieze nu doar de o procedură exclusiv scrisă, ci și de contradictorialitate și oralitate, componente ce sunt de esența dreptului la un proces echitabil și a dreptului la apărare. De asemenea, garanțiile drepturilor anterior invocate presupun dreptul participanților la procesul penal de a lua cunoștință de toate argumentele prezentate instanței și de a le dezbate. Curtea constată că aceste probleme pot fi soluționate prin reglementarea unei proceduri contradictorii și orale de soluționare a contestației privind durata procesului penal. DCC a României din 09 iunie 2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 488/4 alin. (5) din Codul de procedură penală și ale art. 105 din Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesuale penale (pct. 29, 30). Disponibilă - <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/169879>

tion.¹⁰ In this way, the equality of arms in the process will be respected, and the respective hearing and the subsequent decision of the court will be an objective one and not a formal one as it is today.

Of course, in the proposed formula there would be a risk of delaying the examination of the application. From the indicated perspective, we consider that this request can be examined in the absence of the parties, provided that there is evidence of legal summons of the parties to the accelerator remedy procedure.

In conclusion, we can state that the stages of the examination of the application regarding the acceleration of the criminal investigation until the pronouncement, and namely:

- registration of that request in the court registry;
- appointment of the investigating judge by random distribution of the application;
- immediate request for criminal case materials;
- presentation of the materials of the criminal case by the prosecutor to the investigating judge within 24 hours from the moment of the request;
- summoning the parties (the prosecutor and the person who made the request or his or her defense counsel);
- listening to the parties and examining the materials of the file;
- examination of the application in the absence of the parties (the prosecutor or the person

¹⁰ In this context, the CC of Romania, Notes that in order for the suspect, defendant, injured party, civil party or civilly liable party who has suffered as a result of the unreasonable length of the criminal proceedings to have the full exercise of their rights, it is necessary that they benefit not only from an exclusively written procedure, but also of adversarial character and orality, components that are the essence of the right to a fair trial and the right to defense. Also, the guarantees of rights previously invoked presuppose the right of the participants in the criminal trial to take note of all the arguments presented to the court and to debate them. The Court notes that these issues can be resolved by regulating an adversarial and oral procedure for resolving the appeal concerning the length of the criminal proceedings. DCC of Romania of June 9, 2015 regarding the exception of unconstitutionality of the provisions of the art. 488/4 paragraph (5) of the Code of Criminal Procedure and of art. 105 of the Law no. 255/2013 for the implementation of the Law no. 135/2010 on the Code of Criminal Procedure and for amending and supplementing some normative acts that include criminal procedural provisions (points 29, 30). Available - <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/169879>

acesteia);

– ascultarea părților și examinarea materialelor dosarului;

– examinarea cererii în lipsa părților (procurorului sau a persoanei care a înaintat cererea ori a apărătorului acesteia), cu condiția că există dovada citării legale.

Sușinem că ședința de judecată în procedura recursului accelerativ, trebuie să fie desfășurată cu respectarea principiilor procesului penal și în condițiile generale ale judecării cauzei, aplicate în mod corespunzător.

După examinarea cererii privind accelerarea urmăririi penale judecătorul de instrucție este obligat să se pronunțe. În conformitate cu prevederile art. 20 alin. (6) CPP, *Judecătorul de instrucție sau instanța decide asupra cererii din alin. (5) printr-o încheiere motivată, prin care fie că obligă organul de urmărire penală sau, după caz, instanța care judecă în fond cauza să întreprindă un act procesual, stabilind, după caz, un anumit termen pentru accelerarea procedurii, fie că respinge cererea. Încheierea nu se supune nici unei căi de atac.*

După cum observăm judecătorul de instrucție se va pronunța privitor la cererea de accelerare a urmăririi penale prin emiterea unei încheieri, dispunând admiterea cererii și obligă organul de urmărire penală să întreprindă un act procesual, fie respinge cererea. De menționat faptul că, poate fi exista și admiterea parțială a cererii.

Potrivit normei indicate *supra* judecătorul de instrucție, care decide admiterea cererii privind accelerarea urmăririi penale, obligă organul de urmărire penală să întreprindă un act procesual. În continuare ne propunem să analizăm sintagma prevăzută la art. 20 alin. (6) CPP „*un act procesual*”. Suntem dispuși să înțelegem că legislatorul prin act procesual a avut în vedere actul procedural definit în art. 6 pct. 1) CPP ca - *document prin care se consemnează orice acțiune procesuală prevăzută de prezentul cod, și anume: ordonanță, proces-verbal, rechizitoriu, încheiere, sentință, decizie, hotărâre etc.* Prin urmare, pentru neinterpretarea ambiguu a noțiunilor respective, suntem de idea ca „actul procesual” din art. 20 alin. (6) CPP să fie substituit cu sintagma „act procedural”.

Totodată, suntem de părerea că sintagma

who submitted the request or his defense counsel), if there is evidence of a court summons.

We maintain that the court hearing in the accelerator appeal procedure must be conducted in compliance with the principles of criminal proceedings and in the general conditions of the trial of the case, properly applied.

After examining the request for accelerating the criminal investigation, the investigating judge is obliged to rule. According to the provisions of art. 20 paragraph (6) of the Code of Criminal Procedure, *The investigating judge or the court decides on the request from paragraph (5) by a reasoned decision, either obliging the criminal investigation body or, as the case may be, the court hearing the merits of the case to take a procedural act, establishing, as the case may be, a certain deadline for speeding up the procedure, or rejecting application. The conclusion is not subject to any appeal.*

As we observe, the investigating judge will rule on the request to speed up the criminal investigation by issuing a decision, ordering the admission of the request and obliges the criminal investigation body to take a procedural act, or reject the request. It should be noted that there may be partial admission of the application.

According to the rule indicated *above*, the investigating judge, who decides to admit the request regarding the acceleration of the criminal investigation, obliges the criminal investigation body to undertake a procedural act. Next, we intend to analyze the phrase provided in art. 20 paragraph (6) of the Code of Criminal Procedure “*a procedural act*”. We are willing to understand that the legislator by procedural act took into account the procedural act defined in art. 6 pt. 1) of the Code of Criminal Procedure as - *document recording any procedural action provided for in this code, namely: ordinance, minutes, indictment, conclusion, sentence, decision, resolution, etc.* Therefore, for an unambiguous interpretation of the relevant concepts, we proceed from the fact that the “procedural act” from art. 20 paragraph (6) of the Code of Criminal Procedure should be replaced with the phrase “procedural action”.

At the same time, we are of the opinion that the phrase “*obliges the criminal investigation body ... to undertake a procedural act*”, may have several meanings. We do not exclude that in case the investigating judge will oblige the undertaking of a procedural act, the criminal investigation body will execute the requirements of the court, performing

„obligă organul de urmărire penală ... să întreprindă un act procesual”, poate avea mai multe înțelesuri. Nu excludem că în cazul când judecătorul de instrucție va obliga întreprinderea unui act procedural, organul de urmărire penală va executa cerințele instanței de judecată, realizând doar acel act. Considerăm că judecătorul de instrucție trebuie să decidă nu doar privitor la îndeplinirea unui act, ci asupra urmăririi penale în ansamblu, stabilind un termen concret în vederea finalizării acesteia.¹¹

În literatura de specialitate din România se menționează că judecătorul de drepturi și libertăți care a examinat contestația privind termenul rezonabil al procesului „...nu va putea da îndrumări și nu va putea oferi dezlegări asupra unor probleme de fapt și de dreptcare să anticipeze modul de soluționare a procesului....care să aducă atingere libertății procurorului de a pronunța soluția pe care o consideră legală și temeinică.”¹²

O altă problemă pe care am dori să o abordăm este stabilirea termenului de către judecătorul de instrucție privind obligarea organului de urmărire penală de a îndeplini actele procedurale și terminarea urmăririi penale. Deși, CPP că judecătorul de instrucție stabilește un anumit termen pentru accelerarea procedurii, analiza practicii judiciare, demonstrează ontrariul. Astfel, prin stabilirea unui anumit termen, legea are în vedere stabilirea termenului concret (zile, luni, ani etc.). În practica judiciară întâlnim cazuri când judecătorul de instrucție nu stabilește în mod concret termenul respectiv. Drept exemplu poate servi Încheierea Judecătoriei Chișinău (sediul Ciocana) din 16.06.2020.¹³ În speță judecătorul de instrucție admite cererea de accelerare a urmăririi penale și obligă organul de urmărire penală și procurorul să întreprindă în termeni proximi acțiuni procesuale. Astfel, instanța nu stabilește un termen concret, folosind sintagma „termeni proximi”.

¹¹ Evident judecătoul de instrucție nu este în drept a indica soluția de finalizare a urmăririi penale – fie încetarea, fie - termiarea urmăririi penale.

¹² Daniel Marius Morar. (coordonator) Codul de procedură penală în Jurisprudența Curții Constituționale: comentarii pe articole. Ed. Hamangiu. București.2021, p. 1308

¹³ Încheierea Judecătoriei Chișinău (sediul Ciocana) din 16.06.2020, emisă în cadrul dos. nr. 10-836/2020.

only that act. We consider that the investigating judge must decide not only on the execution of an act, but on the criminal investigation as a whole, setting a concrete deadline for its completion.¹¹

In the Romanian literature it is mentioned that the judge of rights and freedoms who examined the appeal regarding the reasonable term of the trial “... will not be able to give guidance and will not be able to offer solutions on settlement of the case which would affect the prosecutor’s freedom to pronounce the solution he considers legal and sound.”¹²

Another issue that we would like to address is the establishment of the term by the investigating judge regarding the obligation of the criminal investigation body to fulfill the procedural acts and the completion of the criminal investigation. Although, the Code of Criminal Procedure stipulates that the investigating judge sets a certain deadline for the acceleration of the procedure, the analysis of the judicial practice, demonstrates the contrary. Thus, by establishing a certain term, the law intends to establish the concrete term (days, months, years, etc.). In judicial practice we encounter cases when the investigating judge does not concretely establish the respective term. An example could be the Conclusion of the Chisinau Court (Ciocana headquarters) in 16.06.2020.¹³ In the task case, the investigating judge admits the request to speed up the criminal investigation and obliges the criminal investigation body and the prosecutor to take legal action in the nearest future. Thus, the court does not set a specific term, using the phrase “proximate terms”.

It is to be appreciated, however, that, in the same conclusion, the investigating judge not only ordered the execution of a procedural act, but ordered the undertaking of actions by the criminal investigation body and the prosecutor in order to adopt a solution according to art. 291 of the Code of Criminal Procedure. We consider this approach correct in order to ensure the right to a fair trial, by respecting the reasonable deadline, obliging the

¹¹ Obviously, the investigating judge is not entitled to indicate the solution for completing the criminal investigation - either the execution or - the completion of the criminal investigation.

¹² Daniel Marius Morar. (coordonator) Codul de procedură penală în Jurisprudența Curții Constituționale: comentarii pe articole. Ed. Hamangiu. București.2021, p. 1308

¹³ Conclusion of the Chisinau Court (Ciocana headquarters) of 16.06.2020, issued within the file no.10-836/2020.

Este totuși de apreciat faptul că, în aceeași încheiere, judecătorul de instrucție nu a dispus doar îndeplinirea unui act procedural, dar a dispus întreprinderea acțiunilor de către organul de urmărire penală și procuror în vederea adoptării unei soluții potrivit art. 291 CPP. Considerăm această abordare corectă în vederea asigurării dreptului la un proces echitabil, prin respectarea termenului rezonabil, obligând organul de urmărire penală și procurorul de a termina urmărirea penală.

Prin urmare judecătorul de instrucție trebuie să stabilească un termen în vederea accelerării urmăririi penale și îndeplinirii actelor procedurale ce se impun, iar reieșind din materialele cauzei penale să stabilească un termen prin care obligă organul de urmărire penală și procurorul să întreprindă măsuri în vederea finalizării urmăririi penale. Pentru a evita interpretarea ambiguă a normelor procesuale penale privind remediul accelerativ propunem modificarea și completarea art. 20 alin. (6) CPP în acest sens.

Există cazuri când judecătorul de instrucție corect înțelege conținutul normelor procesuale penale și adoptă o decizie judicioasă. Astfel, drept exemplu servește Încheierea Judecătorei Centru, mun. Chișinău din 01.08.2013¹⁴, prin care judecătorul de instrucție a admis cererea privind accelerarea urmăririi penale și a obligat *procurorul să întreprindă toate măsurile prevăzute de art. 291-297 CPP, pe cauza penală nr. 20100xxxxx, stabilindu-i pentru aceasta un termen de 30 zile, până la data de 30 august 2013.*

Am atestat cazuri în care instanțele resping cererea privind accelerarea urmăririi penale din motivul neprezentării de către părți a unor probe în susținerea cerințelor invocate. Drept exemplu, poate servi Încheierea Judecătorei Chișinău (sediul Ciocana) din 09. 06. 2020¹⁵, prin care a fost respinsă cererea avocatului din motivul că la cererea privind accelerarea urmăririi penale nu au fost anexate alte acte și probe în susținerea celor invocate.

Considerăm că hotărârile de agest gen nu s-ar înscrie la bunele practici în materie, deoarece

criminal investigation body and the prosecutor to complete the criminal investigation.

Therefore, the investigating judge must set a deadline in order to speed up the criminal investigation and fulfill the required procedural acts, and based on the materials of the criminal case to establish a deadline that obliges the criminal investigation body and the prosecutor to take measures to complete the criminal investigation. In order to avoid the ambiguous interpretation of the criminal procedural norms regarding the accelerating remedy, we propose the modification and completion of art. 20 paragraph (6) of the Code of Criminal Procedure in this regard.

There are cases when the investigating judge correctly understands the content of the criminal procedural rules and adopts a judicious decision. Thus, as an example serves the Conclusion of the Centru Court, Chisinau municipality, from 01.08.2013¹⁴, whereby the investigating judge admitted the request for accelerating the criminal investigation and obliged *the prosecutor to take all the measures provided by art. 291-297 of the Code of Criminal Procedure, on the criminal case no. 20100xxxxx, setting a deadline of 30 days for this, until August 30, 2013.*

There were attested cases in which the courts reject the request regarding the acceleration of the criminal investigation due to the non-presentation by the parties of some evidence in support of the invoked requirements. The Conclusion of the Chisinau Court (Ciocana headquarters) from 09. 06. 2020 can serve as an example¹⁵, rejecting the lawyer's request on the ground that no other documents and evidence were annexed in support of the application for speeding up the criminal proceedings.

We consider that such decisions would not be in line with good practice in this area, as they would place an excessive burden on the shoulders of the person claiming the postponement of the criminal investigation. At the stage of the criminal investigation, the suspect, the accused cannot have any evidence, does not know all the materials of the criminal case and, respectively, cannot present the respective documents to the court. The criminal procedural law grants the remedy of

¹⁴ Încheierea Judecătorei Centru, mun. Chișinău din 01. 08. 2013, emisă în cauza penală nr. 20100xxxxx.

¹⁵ Încheierea Judecătorei Chișinău (sediul Ciocana) din 09. 06. 2020, emisă în cadrul dos. nr. 10-813/2020.

¹⁴ Conclusion of the Center Court, Chișinău municipality, of 01. 08. 2013, issued in criminal case no. 20100xxxxx.

¹⁵ Conclusion of the Chisinau Court (Ciocana headquarters) of 09. 06. 2020, issued within the file no.10-813/2020.

ce ar pune pe umerii persoanei care reclamă tergiversarea urmăririi penale, o povară excesivă. La faza urmăririi penale, bănuitul, învinuitul nu poate dispune de careva probe, nu cunoaște toate materialele cauzei penale și, respectiv, nu poate prezenta aceste acte respective instanței de judecată. Legea procesuală penală acordă remediul de accelerare a urmăririi penale prin simpla pretindere a încălcării acestui drept. Respectiv, partea nu este obligată să prezinte careva dovezi în acest sens. Ba din contra, cele invocate în cerere trebuie verificate prin obligarea procurorului de a prezenta materialele cauzei penale, iar acestea urmează a fi supuse examinării în cadrul ședinței de judecată.

Considerăm că termenul stabilit de către judecătorul de instrucție la admiterea cererii privind accelerarea urmăririi penale are o influență directă asupra termenului de urmărire penală stabilit sau prelungit de către procuror. Astfel, suntem de părerea că, deși stabilirea și prelungirea termenului de urmărire penală, potrivit art. 259 CPP, este atribuția procurorului, totuși atunci când judecătorul stabilește termenul urmare a examinării cererii de accelerare a urmăririi penale, acest termen este obligatoriu și presupune că noul termen de urmărire penală, care poate fi prelungit **doar de către judecătorul de instrucție la demersul motivat al procurorului.** (s.a.)

Prin urmare, se impune imperativ completarea și modificarea legii procesuale penale în acest sens. Or, în cazul în care procurorul, după depășirea termenului stabilit de judecătorul de instrucție, prelungeste termenul urmăririi penale și efectuează acțiuni procesuale, ultimele riscă să cadă sub incidența nulității sau inadmisibilității, ca acte îndeplinite peste termenul prevăzut de lege.

Un alt subiect la care dorim să facem referință ține de posibilitatea părților de a adresa cerere de accelerare a urmăririi penale nu doar judecătorului de instrucție. Considerăm că o astfel de cerere poate fi adresată și procurorului care conduce urmărirea penală într-o cauză penală sau procurorului ierarhic superior în conformitate cu:

– prevederile art. 52 alin. (1) pct. 7) CPP, potrivit cărora procurorul asigură respectarea termenului rezonabil de urmărire penală în fiecare cauză penală;

accelerating the criminal investigation by simply claiming the violation of this right. Respectively, the party is not obliged to present any evidence in this regard. On the contrary, those invoked in the application must be verified by requiring the prosecutor to present the materials of the criminal case, and these were to be examined during the court hearing.

We consider that the term established by the investigating judge when admitting the request regarding the acceleration of the criminal investigation has a direct influence on the criminal investigation term established or extended by the prosecutor. Thus, we are of the opinion that, although the establishment and extension of the criminal investigation term, according to art. 259 of the Code of Criminal Procedure, is the power of the prosecutor, however when the judge sets the time limit after examining the request to expedite the prosecution, this time is mandatory and presupposes that the new term of prosecution, which can be extended only by the **investigating judge to the reasoned approach of the prosecutor.**

Therefore, it is imperative to complete and amend the criminal procedural law in this regard. However, if the prosecutor, after exceeding the term established by the investigating judge, extends the term of the criminal investigation and carries out procedural actions, the latter risk falling under the incidence of nullity or inadmissibility, as acts performed beyond the term provided by law.

Another subject we want to refer to is the possibility for the parties to request a speeding up of the criminal investigation, not only for the investigating judge. We consider that such a request may also be addressed to the prosecutor conducting the criminal investigation in a criminal case or to the hierarchically superior prosecutor in accordance with:

– the provisions of art. 52 para. (1) pt. 7) of the Code of Criminal Procedure, according to which the prosecutor ensures the observance of the reasonable term of criminal investigation in each criminal case;

– art. 259 paragraphs (2), (3) of the Code of Criminal Procedure, according to which the term of criminal prosecution in a concrete case is established by the prosecutor by ordinance, taking into account the criteria for assessing the reasonable term provided in art. 20 paragraph (2) of the Code of Criminal Procedure and this term may be extended;

– art. 271 paragraph (4) of the Code of Crim-

– art. 259 alin. (2), (3) CPP, în conformitate cu care termenul de urmărire penală într-o cauză concretă se stabilește de către procuror prin ordonanță, ținându-se cont de criteriile de apreciere a termenului rezonabil prevăzute la art. 20 alin. (2) CPP și acest termen poate fi prelungit;

– art. 271 alin. (4) CPP, - procurorul ierarhic superior, în limita competenței sale materiale și teritoriale, din oficiu sau la solicitare, dacă constată în mod rezonabil că organul de urmărire penală sau procurorul cărora, conform legii, le revine efectuarea sau conducerea urmăririi penale nu asigură în termen rezonabil cercetarea completă, obiectivă și sub toate aspectele a circumstanțelor cauzei în vederea stabilirii adevărului, acesta dispune, printr-o ordonanță motivată, efectuarea urmăririi penale de către un alt organ similar.

Conducându-se de prevederile art. 53/1 alin. (3) lit. d) CPP, procurorul ierarhic superior este în drept să retragă și să transmită altui procuror materialele și cauzele penale în cazul:

c) neîntreprinderii acțiunilor necesare pe cauza penală în mod nejustificat mai mult de 30 de zile.¹⁶

Prin urmare, legea procesuală penală acordă mai multe remedii părților de a se adresa cu cerere de accelerare a urmăririi penale atât judecătorului de instrucție, cât și procurorului care conduce urmărirea penală sau procurorului ierarhic superior acestuia.

Potrivit art. 300 alin. (4) CPP, *Demersurile și plîngerile înaintate conform prevederilor alin. (1)-(3¹) se examinează de către judecătorul de instrucție la locul efectuării urmăririi penale sau a măsurii speciale de investigații.* Conținutul normei respective dictează imperativ locul unde se examinează cererea de accelerare a urmăririi penale. Cu alte cuvinte, cererea de accelerare a urmăririi penale se va depune la instanța de judecată (judecătorul de instrucție) în raza teritorială de efectuare a urmăririi penale sau a măsurii speciale de investigații.

Există lacune și în cazul normei vizate, deoarece potrivit art. 300 alin. (4) CPP, judecătorul de instrucție ar examina doar demersurile și plân-

inal Procedure, - the hierarchically superior prosecutor, within the limits of his material and territorial competence, ex officio or upon request, if he reasonably finds that the criminal investigation body or the prosecutor who, according to the law, is responsible for executing or conducting the criminal investigation does not provide a complete investigation, objective and in all respects of the circumstances of the case in order to establish the truth, he orders, by a reasoned ordinance, conducting a criminal investigation by another similar body.

- Following the provisions of art. 53/1 paragraph (3) letter d) of the Code of Criminal Procedure, the hierarchically superior prosecutor has the right to withdraw and transmit to another prosecutor the materials and criminal cases in case:

c) failure to take the necessary actions on the criminal case unjustifiably for more than 30 days.¹⁶

Therefore, the criminal procedural law provides several remedies to the parties to address with a request for acceleration of the criminal investigation both the investigating judge and the prosecutor conducting the criminal investigation or the hierarchically superior prosecutor.

According to art. 300 paragraph (4) of the Code of Criminal Procedure, *Petitions and complaints submitted according to the provisions of paragraph (1)-(3¹) are examined by the investigating judge at the place of the criminal investigation or the special investigative measure.* The content of that rule imperatively dictates the place where the request for accelerated prosecution is examined. In other words, the request for acceleration of the criminal investigation will be submitted to the court (investigating judge) within the territorial competence of the criminal investigation or the special investigative measure.

There are gaps in the case of the rule in question, because according to art. 300 paragraph (4) of the Code of Criminal Procedure, the investigating judge would only examine the petitions and the complaints. These two acts cannot be considered as a request to accelerate the criminal investigation.

From the analysis of the provisions of art.

¹⁶ În acest caz nu ar exista nici un impediment procesual pentru a contesta în ordinea prevăzută de art. 313 CPP, un eventual refuz al procurorului ierarhic superior privind transmiterea dosarului penal altui procuror în conformitate cu prevederile art. 53/1 alin. (3) lit. d) CPP

¹⁶ In this case, there would be no procedural impediment to contest in the order provided by art. 313 of the Code of Criminal Procedure, a possible refusal of the hierarchically superior prosecutor regarding the transmission of the criminal file to another prosecutor in accordance with the provisions of art. 53/1 paragraph (3) letter d) of the Code of Criminal Procedure

gerile. Aceste două acte nu pot fi considerate ca cerere de accelerare a urmăririi penale.

Din analiza prevederilor art. 300 CPP, rezultă că demersurile și plângerile sunt acte diferite de cererea de accelerare a urmăririi penale, abordând altfel de obiecte de examinare. În actuala reglementare s-ar prezuma că cererea privind accelerarea urmăririi penale urmează procedura depunerii plângerii în ordinea art. 298-299/2, 313 CPP, ceea ce vine în contradicție cu prevederile art. 20 alin. (5) CPP.

Prin urmare, considerăm necesar a fi completat și modificat art. 300 alin. (4) CPP, astfel încât să reglementeze, pe lângă demersuri și plângeri, și examinarea cererii privind accelerarea urmăririi penale specificată în art. 300 alin. (3/1) CPP.

Din perspectiva celor analizate *supra* conchidem că legislația procesuală penală garantează destule remedii pentru asigurarea termenului rezonabil al urmăririi penale, precum și pârghii destule pentru a asigura dreptul părților la un proces echitabil.

Suntem solidari cu autorii de specialitate din România privitor la criteriile ce trebuie să fie evaluate de judecătorul de instrucție, care examinează cererea privind accelerarea urmăririi penale: a) natura și obiectul cauzei; b) complexitatea cauzei, inclusiv prin luarea în considerare a numărului de participanți și a dificultăților de administrare a probelor; c) elementele de extraneitate ale cauzei; d) etapa procesuală în care se află cauza și durata etapelor procesuale anterioare; e) comportamentul părții care a depus cererea privind accelerarea urmăririi penale în cadrul cauzei penale investigate, inclusiv din perspectiva exercitării drepturilor sale procesuale și procedurale și din perspectiva îndeplinirii obligațiilor sale în cadrul procesului; f) comportamentul celorlalți participanți în cauză, inclusiv al autorităților implicate; g) intervenția unor modificări legislative aplicabile cauzei; h) alte elemente de natură să influențeze durata procedurii.¹⁷

¹⁷ Fiind inspirați de jurisprudența CtEDO în materie, dar și de prevederile art. 488/5 CPP al României. A se vedea: Daniel Marius Morar. (coordonator) Codul de procedură penală în Jurisprudența Curții Constituționale: comentarii pe articole. Ed. Hamangiu. București. 2021, p. 1306-1307.

300 of the Code of Criminal Procedure, it follows that the petitions and the complaints are acts which differ from the request to speed up the criminal investigation, addressing different objects of examination. In the current regulation, it would be presumed that the request regarding the acceleration of the criminal investigation follows the procedure of submitting the complaint in the order of art. 298-299 / 2, 313 of the Code of Criminal Procedure, which contradicts the provisions of art. 20 paragraph (5) of the Code of Criminal Procedure.

Therefore, we consider it necessary to complete and modify art. 300 paragraph (4) of the Code of Criminal Procedure, so as to regulate, in addition to proceedings and complaints, the examination of the request regarding the acceleration of the criminal investigation specified in art. 300 paragraph (3/1) of the Code of Criminal Procedure.

From the perspective of those analyzed above, we conclude that the criminal procedural legislation guarantees sufficient remedies to ensure the reasonable term of the criminal investigation, as well as sufficient leverage to ensure the right of the parties to a fair trial.

We are in solidarity with the specialized authors from Romania regarding the criteria that must be evaluated by the investigating judge, who examines the request regarding the acceleration of the criminal investigation: a) the nature and object of the case; b) complexity of the case, including by taking into account the number of participants and the difficulties of administering the evidence; c) the extraneous elements of the case; d) the procedural stage in which the case is and the duration of the previous procedural stages; e) the conduct of the requesting party for the acceleration of criminal proceedings in the criminal case under investigation, including from the perspective of the exercise of its procedural rights and from the perspective of the fulfillment of its obligations in the process; f) the behavior of the other participants concerned, including the authorities involved; g) the intervention of some legislative changes applicable to the case; h) other elements likely to influence the duration of the procedure.¹⁷

¹⁷ Being inspired by the jurisprudence of the ECtHR in the matter, but also by the provisions of art. 488/5 of the Code of Criminal Procedure of Romania. See: Daniel Marius Morar. (coordonator) Codul de procedură penală în Jurisprudența Curții Constituționale: comentarii pe articole. Ed. Hamangiu. București. 2021, p. 1306-1307.

În sfârșit susținem că reomandările noastre privind procedura examinării cererii de accelerare a urmăririi penale vor contribui la desăvârșirea procedurilor respective în vederea instituirii unui remediu efectiv pentru garantarea la nivel național al dreptului la un proces echitabil.

Finally, we argue that our recommendations on the procedure for examining the request to speed up prosecution will contribute to the completion of those proceedings with a view to establishing an effective remedy for guaranteeing the right to a fair trial at national level.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Codul de procedură penală al Republicii Moldova;
2. Codul de procedură penală al României;
3. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 4 din 20.01.2020 de inadmisibilitate a sesizării nr. 206g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 282 din Codul de procedură penală (durata maximă de menținere a statutului de învinuit al persoanei);
4. Decizia Curții Constituționale a României din 09 iunie 2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 488/4 alin. (5) din Codul de procedură penală și ale art. 105 din Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale;
5. Încheierea Judecătorei Chișinău, sediul Centru din 20.11.2019, emisă în Dosarul nr. 10-1516/19;
6. Încheierea Judecătorei Chișinău (sediul Ciocana) din 16.06.2020, emisă în cadrul dos. nr. 10-836/2020;
7. Încheierea Judecătorei Centru, mun. Chișinău din 01. 08. 2013, emisă în cauza penală nr. 20100xxxxx;
8. Încheierea Judecătorei Chișinău (sediul Ciocana) din 09. 06. 2020, emisă în cadrul dos. nr. 10-813/2020;
9. Daniel Marius Morar. (coordonator) Codul de procedură penală în Jurisprudența Curții Constituționale: comentarii pe articole. Ed. Hamangiu. București, 2021.

Despre autori:

Dinu OSTAVCIUC,
doctor în drept, conferențiar universitar,
rector al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: ostavciuc@mail.ru

Tudor OSOIANU,
doctor în drept, profesor universitar,
Catedra „Procedură penală, criminalistică
și securitate informațională”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: tosoianu@gmail.com

About authors:

Dinu OSTAVCIUC,
PhD, associate professor,
rector of the Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: ostavciuc@mail.ru

Tudor OSOIANU,
PhD, university professor,
Chair “Criminal Procedure, Forensics
and Information Security”,
Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: tosoianu@gmail.com

INFLUENȚA RECEPȚIILOR ROMANO-BIZANTINE ASUPRA EVOLUȚIEI CADRULUI JURIDIC ȘI INSTITUȚIONAL ROMÂNESC

Liliana CREANGĂ,

doctor în drept, conferențiar universitar

THE INFLUENCE OF ROMANIAN-BYZANTINE RECEPTIONS ON THE EVOLUTION OF THE ROMANIAN LEGAL AND INSTITUTIONAL FRAMEWORK

Liliana CREANGĂ,

PhD, Associate Professor

Monumentele juridice bizantine au influențat [1] dezvoltarea dreptului scris feudal al Țărilor Române. Textul legilor laice și bisericești bizantine a fost folosit la început în traducere slavă, pentru ca apoi să fie tradus și în limba română. În timpul domniilor fanariote, textele juridice bizantine erau uneori folosite chiar în limba neogreacă, după cum dovedesc cărțile de judecată ale vremii.

Dominația bizantină din secolele X-XIII a stimulat dezvoltarea relațiilor de producție feudale și consolidarea păturilor autohtone suprapuse. În același timp, existența unui drept de tip feudal (constituit pe un fundament roman), a permis autohtonilor să vină în contact direct cu dreptul bizantin pe care l-au păstrat (după încetarea dominației acestora), și vehiculat la nord de Dunăre. În aceste condiții se poate vorbi de fenomenul recepției, care pe teritoriul țării noastre a prezentat aspecte specifice, legate de persistența tradițiilor juridice romano-bizantine.

Cuvinte-cheie: recepții romano-bizantine, sistem de drept, instituții juridice, feudalism, drept canonic.

Byzantine legal monuments influenced [1]. the development of the feudal written law of the Romanian Principalities. Byzantine secular and ecclesiastical laws were first used in Slavic translation and then translated into Romanian. During the Phanariot rule, the Byzantine legal texts were sometimes used even in the Modern Greek language, as evidenced by the court books of the time.

The Byzantine domination of the 10th - 13th centuries stimulated the development of feudal production relations and the consolidation of overlapping native strata. At the same time, the existence of a feudal law (established on a Roman foundation), allowed the natives to come into direct contact with the Byzantine law that they kept (after the end of their domination) and circulated in the north of the Danube. In these conditions, we can talk about the phenomenon of reception, which on the territory of our country presented specific aspects, related to the persistence of Roman-Byzantine legal traditions.

Keywords: Roman-Byzantine receptions, legal system, legal institutions, feudalism, canon law.

Introducere. Încă în cadrul primelor formațiuni politice românești încep a se contura și primele norme ale dreptului feudal a căror origine trebuie cercetată încă din perioada sistemului de reguli de conduită din cadrul obștilor și al confederațiilor de obști [2].

Conturarea, iar ulterior formarea dreptului feudal românesc a reprezentat un proces istoric care pornește de la transformarea vechilor reguli de conduită (cunoscute în secolele IV-X), în cadrul obștilor și confederațiilor de obști și continuă, în timp, prin contopirea acestora cu normele

Introduction. Even in the first Romanian political formations, the first norms of the feudal law began to take shape, the origin of which must be researched since the period of the system of rules of conduct within the communes and the communes confederations [2].

The shaping, and later, the formation of the Romanian feudal law represented a historical process that starts from the transformation of the old rules of conduct (known in the 4th -10th centuries), within the communes and the confederations of communes and continues, in time, by

cutumiare (ulterior editate de puterea de stat feudală).

Vechile reguli de conduită, vegheate în aplicarea și respectarea lor de conducerea colectivă a obștilor, se refereau în mod deosebit la acele acte, zilnic repetate ale producției, repartiției și schimbului de produse, acte care s-au impus întregii colectivități sub forma unor norme generale. În mod evident, alături de aceste norme s-au situat și cele referitoare la judecarea diferitor cauze: căsătorie, filiație etc., toate fiind statornicite ca urmare a unei îndelungate practici (anterioară sec al IV-lea), dar cu începuturi bine conturate odată cu teritorializarea obștii.

În același timp au apărut noi norme juridice sub formă de obiceiuri corespunzătoare primelor relații feudale (denumite ale „feudalismului timpuriu”), care vor consacra relațiile feudale dintre majores terrae și țărănime, relațiile de vasalitate, organizarea politică a societății. Toate aceste norme, sub formă cutumiară, au evoluat în statele feudale românești, aplicându-se în toată perioada de dezvoltare a feudalismului, fără a fi codificate. Existența lor este atestată de documente interne, ulterioare întemeierii statelor, interpretate conform metodei retrospective, precum și de documentele diferitor cancelarii străine (maghiare, sârbe, polone), care sub diferite denumiri: „jus valachicum”, „voloschi zakon”, denumeau dreptul românesc folosit de români.

Rezultate obținute și discuții. Primul factor pentru formarea unui drept de tip feudal în țările române l-a reprezentat fundamentul roman, cel de-al doilea factor care a permis autohtonilor să vină în contact direct cu dreptul bizantin pe care l-au păstrat și vehiculat la nord de Dunăre se reduce la cucerirea de către Bizanț a Bulgariei răsăritene (în a doua jumătate a secolului al X-lea), ce a permis bizantinilor stăpânirea ținuturilor de la Dunărea de Jos și din Dobrogea, locuite de autohtoni români.

În aceste condiții se poate vorbi de fenomenul receptării [3], care pe teritoriul țării noastre a prezentat aspecte specifice, legate de persistența tradițiilor juridice romano-bizantine.

1. Legislația bizantină și influența acesteia în dezvoltarea ulterioară a dreptului ro-

merging them with the customary norms (later edited by the feudal state power).

The old rules of conduct, supervised in their application and observance by the collective management of the communes, referred in particular to those acts, daily repeated of production, distribution and exchange of products, acts which were imposed on the whole community in form of general rules. Obviously, along with these rules were also those related to the judgment of various cases: marriage, filiation, etc ..., all being established as a result of a long practice (previous 4th century), but with beginnings well outlined with the territorialization of the community.

At the same time, new legal norms emerged in form of customs corresponding to the first feudal relations (called of early feudalism), which will enshrine feudal relations between “majores terrae” and peasantry, relations of bondage, political organization of society. All these norms, in customary form, evolved in the Romanian feudal states, being applied throughout the period of development of feudalism, without being codified. Their existence is attested by internal documents, subsequent to the founding of the states, interpreted according to the retrospective method, as well as by the documents of various foreign chancelleries (Hungarian, Serbian, Polish), which under different names: “jus valachicum”, “voloschi zakon”, called Romanian law used by Romanians.

Results obtained and discussions. The first factor of the formation of a feudal law in the Romanian countries was the Roman foundation, the second factor that allowed the natives to come into direct contact with Byzantine law that they kept and circulated in the north of the Danube is reduced to the conquest by the Byzantium of eastern Bulgaria (in the second half of the 10th century), which allowed the Byzantines to take into possession the lands of the Lower Danube and Dobrogea, inhabited by Romanian natives.

In these conditions we can talk about the phenomenon of reception [3], which on the territory of our country presented specific aspects, related to the persistence of Roman-Byzantine legal traditions.

1. Byzantine legislation and its influence on the further development of the Roma-

mânesc

Dreptul bizantin s-a dezvoltat pe baza legislației lui Iustinian. El a încercat să revitalizeze societatea romană în tiparele clasice, în speranța naivă că, în acest fel, va reuși să stopeze declinul civilizației romane [4]. Încercarea sa a eșuat, astfel, după Iustinian, limba și modul de viață latine au fost înlocuite cu limba și spiritualitatea greacă, iar Imperiul Roman de Răsărit a devenit Imperiul Bizantin.

Una dintre cele mai importante realizări ale împăratului Iustinian a fost noua codificare a dreptului roman, realizând monumentul juridic care mai târziu (sec.al XVI-lea) a fost numit *Corpus juris civilis*.

Pe plan istoric general însă, legislația lui Iustinian a avut o importanță inestimabilă pe care nimeni nu o putea bănuși la acea epocă. După cum se știe, documentele dreptului clasic, împreună cu alte creații ale culturii romane, au pierit în cea mai mare parte, Digestele lui Iustinian, cea mai importantă lucrare a întregii opere legislative, ne-au parvenit pe cale directă. Or, Digestele cuprind numeroase fragmente din lucrările jurisconsultilor clasici, prin intermediul cărora umanitatea a putut cunoaște și valorifica tezaurul gândirii juridice romane.

Totodată, constituțiile imperiale, cuprinse în Codul lui Iustinian, ne dau posibilitatea să cunoaștem evoluția ideilor și instituțiilor juridice atât în domeniul dreptului public, cât și în cel al dreptului privat.

Legislația lui Iustinian a fost alcătuită din patru părți: Codul, Digestele sau Pandectele, Institutele și Novelele.

Codul reprezenta o culegere (și o revizuire) a constituțiilor imperiale anterioare. În prima lui formă, Codul lui Iustinian a intrat în vigoare în anul 529, iar în 534 a apărut un cod revizuit. Digestele (Pandectele) sunt, după cum am punctat anterior, o culegere de fragmente din operele celor mai mari jurisconșulți romani, privind diferite probleme juridice, al căror conținut a fost însă adaptat condițiilor economico-sociale din secolul VI. Institutele cuprind principiile fundamentale ale dreptului roman în forma unui manual juri-

nian law.

The Byzantine law was developed on the basis of Justinian's law. He tried to revitalize Roman society in the classical patterns, in the naive hope that in this way he would be able to stop the decline of Roman civilization [4]. His attempt failed, after Justinian, the Latin language and the way of life were replaced by the Greek language and spirituality, and the Eastern Roman Empire became the Byzantine Empire.

One of the most important achievements of Emperor Justinian was the new codification of the Roman law, by creating the legal monument that later (16th century) was called *Corpus Juris Civilis*.

On a general historical level, however, Justinian's legislation was of inestimable importance that no one could have guessed at that time. As it is known, the documents of the classical law, together with other creations of the Roman culture, perished, for the most part, The Digest of Justinian, the most important work of the entire legislative work, reached us directly. Or, the Digest includes numerous fragments from the works of the classical jurisconsults, through which humanity was able to know and capitalize the treasure of the Roman legal thought.

At the same time, the imperial constitutions, included in the Justinian Code, give us the opportunity to know the evolution of the legal ideas and institutions both in the field of public and private law.

Justinian's legislation consisted of four parts: the Code, the Digest, the Pandects, the Institutes, and the Novels.

The Code was a collection (and a revision) of previous imperial constitutions. In its first form, the Justinian Code came into force in 529, and in 534 a revised code appeared. The Digest (Pandects) is, as I pointed out earlier, a collection of fragments from the works of the greatest Roman jurists, on various legal issues, the content of which was adapted to the economic and social conditions of the 6th century. The Institutes include the fundamental principles of Romanian law in the form of a legal textbook. The content of the Institutions is based on the comments of some brilliant Romanian lawyers. Last but not least, the Novels are Justinian's new laws, which came into force after

dic. Conținutul instituțiilor se întemeiază pe comentariile unor străluciți jurisconșulți romani. În final, dar nu în cele din urmă, Novelele sunt noile legi ale lui Iustinian, apărute în urma intrării în vigoare a codului. Aceste noi legi nu au mai fost codificate de către împărat, ci ulterior au fost strânse în culegeri cu caracter particular [5].

Legislația lui Iustinian a reprezentat o ultimă etapă a îndelungatului proces de dezvoltare a dreptului roman. Dispozițiile învechite ale dreptului roman din perioada clasică au fost înlăturate, adăugându-se altele care oglindeau transformările economice și sociale produse în Imperiul Roman de Răsărit pînă la începutul secolului al VI-lea.

Legislația lui Iustinian a suferit modificări succesive în timpul diferiților împărați care au urmat la tronul Bizanțului, primele modificări mai importante fiind înfăptuite în timpul împăraților din dinastia Isaurilor [6]. După o lungă perioadă de anarhie politică, în care timp Imperiul Bizantin a fost grav amenințat de arabi, aristocrația militară a impus la tron, în anul 717, pe Leon III, originar din Isauria (Asia Mică), care a întemeiat dinastia Isaurienilor. În structura aparatului de stat, rolul important îl avea acum o nouă aristocrație, ridicată în mare parte din mediul comunităților sătești. Această nouă aristocrație lupta împotriva privilegiilor bisericii ortodoxe în mai multe forme, între care și iconoclastia, adică lupta împotriva cultului icoanelor.

În secolele VII-VIII, odată cu pătrunderea pe teritoriul Imperiului Bizantin a slavilor, aflați în faza de descompunere a orânduirii gentilice, se întărește poziția țărănimii libere, determinând o reformare a regimului agrar.

Totodată în anul 867-911, domnia este preluată de împăratul Vasile I, fondatorul dinastiei macedoniene, reprezentanții căreia au sprijinit biserica ortodoxă, restabilind cultul icoanelor și abrogând legislația Isaurilor.

Cele mai importante monumente juridice bizantine elaborate în epoca dinastiei Isauriene și Macedoniene, prevederile cărora pot fi ușor sesizabile în reglementările dreptului cutumiar românesc și ale primelor pravile scrise, mai ales în

the Code came into force. These new laws were no longer codified by the emperor but were later collected in private collections [5].

Justinian's legislation was a final stage in the long process of developing Roman law. The obsolete provisions of Roman law from the classical period were removed, adding others that mirrored the economic and social transformations produced in the Eastern Roman Empire until the beginning of the 6th century.

Justinian's legislation underwent successive changes during the various emperors who succeeded to the Byzantine throne, the first major changes being made during the kings of the Isaurian dynasty [6].

Justinian's legislation underwent successive changes during the various emperors who succeeded to the Byzantine throne, the first major changes being made during the kings of the Isaurian dynasty [7]. After a long period of political anarchy, during which time the Byzantine Empire was severely threatened by the Arabs, the military aristocracy imposed on the throne, in 717, Leo III, a native of Isauria (Asia Minor), who founded the Isaurian dynasty. In the structure of the state apparatus, the important role was now played by a new aristocracy, raised largely from the environment of village communities. This new aristocracy fought against the privileges of the Orthodox Church in several forms, including iconoclasm, namely the fight against the cult of icons.

In the 7th-8th centuries, with the penetration on the territory of the Byzantine Empire of the Slavs, in the phase of decomposition of the gentile order, the position of the free peasantry is strengthened, determining a reform of the agrarian regime.

At the same time in the year 867-911, the reign is taken over by the emperor Vasile I, the founder of the Macedonian dynasty, whose representatives supported the Orthodox Church, restoring the cult of icons and repealing the legislation of the Isaurians.

The most important Byzantine legal monuments elaborated in the time of the Isaurian and Macedonian dynasties, the provisions of which can be easily noticed in the regulations of the Romanian customary law and of the first written rules, especially in the part regarding engage-

partea privitoare la logodnă, căsătorie, proprietate, succesiune, deși nu avem dovezi sigure privind influența acestor legi, sunt: Legea agrară, Ecloga, Legea maritimă și Legea militară, Prohironul, Epanagoga, Basilicalele.

Legea agrară se referea la situația țăranimii, pe care îi diviza după modalitatea de administrare a lotului funciar: țăranii care trăiau în comunități sătești și foloseau proprietatea colectivă; țăranii care ieșiseră din indiviziune, având loturi individuale și o ultimă categorie o alcătuiau țăranii arendași. Legea agrară nu oglindea în întregime realitățile social-agrară din Imperiu, deoarece nu îi menționa pe serbi.

Ecloga a exercitat o puternică influență asupra legislației ulterioare precum și asupra dreptului popoarelor vecine, chiar și după abrogarea sa în anul 875. Astfel, o parte din normele de drept civil ale Pravilei lui Matei Basarab privind logodna, căsătoria, divorțul, succesiunile își au originea în Eclogă.

Prohironul cuprindea, în cea mai mare parte, dispoziții de drept civil privind persoanele (despre libertăți, capacitate); bunurile (clădiri pe fond străin); dreptul familiei (logodnă, căsătorie, divorț); contractele (vânzare, donație, depozit); succesiunile (testament, succesiune). Rețin atenția și unele dispoziții noi de drept canonic, care reglementau alegerea episcopilor și hirotonisirea preoților.

Față de Prohiron, Epanagoga are în plus numeroase dispoziții privitoare la anumiți înalți demnitari din ierarhia civilă și ecleziastică, cum sunt acelea care se referă la împărat, prefect, chestor, magistrat, patriarh și episcopi.

Monumentala lucrare, Basilicalele, alcătuită între anii 886-912, a avut drept izvor principal, legislația lui Iustinian, din care au fost eliminate unele părți învechite, adăugându-se altele impuse de dezvoltarea economico-socială. Basilicalele cuprind un ansamblu de norme privind: dreptul civil, dreptul penal, dreptul procesual, dreptul canonic, precum și dispoziții aparținând altor ramuri ale dreptului. De altfel, multe din principii din Basilicale au fost însușite de către manualele juridice bizantine, care erau folosite în Moldova și Țara Românească.

ment, marriage, property, succession, although we have no reliable evidence regarding the influence of these laws, they are: the Agrarian Law, the Eclogue, the Maritime Law and the Military Law, the Prohiron, the Epanagogue, the Basilicas.

The Agrarian Law referred to the situation of the peasantry, which divided them according to the way of administration of the land lot: peasants who lived in village communities and used collective property; the peasants who had left the division, having individual lots, and the last category was made up of the tenant peasants. The agrarian law did not entirely reflect the social-agrarian realities of the Empire, because it did not mention the Serfs.

The Eclogue exerted a strong influence on the subsequent legislation, as well as on the law of neighboring peoples, even after its repeal in 875. Thus, a part of the rules of civil law of the Rule of Matthew Basarab, regarding engagement, marriage, divorce, succession, all originate in the Eclogue.

The Prohiron contained, for the most part, provisions of civil law regarding persons (about freedoms, capacity); goods (foreign buildings); family law (engagement, marriage, divorce); contracts (sale, donation, deposit); successions (will, succession). Our attention is drawn by some new provisions of canon law, which regulated the election of bishops and the ordination of priests.

Compared to Prohiron, the Epanagogue has in addition numerous provisions regarding certain high dignitaries in the civil and ecclesiastical hierarchy, such as those referring to the emperor, prefect, quaestor, magistrate, patriarch and bishops.

The monumental work, the Basilicas, composed between 886-912, had as its main source, Justinian's legislation, from which some obsolete parts were eliminated, adding others imposed by economic and social development. The basilicas include a set of rules on civil law, criminal law, procedural law, canon law, as well as provisions belonging to other branches of law. In fact, many of the principles in the Basilicas were adopted by Byzantine legal textbooks, which were used in Moldova and Wallachia.

There was a long discussion about the application of Basilicas in the Romanian Principalities, provoked by some statements made by Dimitrie

Cu privire la aplicarea Basilicalelor în Țările Române s-a purtat o lungă discuție, provocată de unele afirmații făcute de Dimitrie Cantemir în „Descrierea Moldovei”. Astfel, Cantemir arată că Alexandru cel Bun, „primind diadema regală de la împăratul din Constantinopol, a primit și legile grecilor care sunt cuprinse în cărțile *Ton basilicon* (Basilicalele) și din acele volume vaste a extras dreptul de care se folosește acum Moldova” [7]. Acest fragment din opera lui Dimitrie Cantemir a constituit temeiul principal pentru acei care ulterior au afirmat că Basilicalele au fost folosite încă de la întemeierea statelor feudale desinestătătoare. Ștefan Longinescu a încercat chiar să susțină această părere folosind unele cărți de judecată mai vechi, care ar fi cuprins hotărâri întemeiate pe texte din Basilicale.

Asupra celor relatate mai sus, constatăm că cele mai vechi pravile, primele legi scrise care au circulat în Principatele Române au fost nomocanoanele bizantine: Sintagma lui Matei Vlastares din 1335 este copiată în slavonește, după o traducere slavo-sârbească a textului bizantin, inițial la Mănăstirea Neamțu din Moldova, iar mai târziu și în Țara Românească.

Alături de Sintagma au apărut și alte traduceri slavone ale nomocanoanelor bizantine, toate rămase în manuscris: sunt așa-numitele coduri de la Biserici (1512), de la Neamț (1557), de la Putna (1581) și de la Bistrița moldovenească (1618).

În a doua jumătate a secolului al XVI-lea se tipărește prima pravilă românească bisericească: este nomocanonul lui Ioan Postnicul, cunoscut sub numele de Pravila de la Ieud, ce constă într-o prelucrare în limba română a unor traduceri slavone după unele colecții ecleziastice bizantine. Tot în limba română apare în 1640 Codul de la Govora, o traducere după nomocanonul lui Manuil Malaxos din 1562.

Toate aceste manuscrise și tipărituri cu caracter predominant canonic n-au fost aplicate; nici un document nu atestă punerea lor în practică. Explicația rezidă în faptul că aceste pravile răspundeau exclusiv nevoii de cultură și de informare religioasă a aristocrației feudale și în special a clericilor care, cunoscând slavona bisericească, le

Cantemir în “Description of Moldova”. Thus, Cantemir shows that Alexander the Good, “receiving the royal diadem from the emperor of Constantinople, also received the laws of the Greeks which are contained in the books *Ton basilicon* (Basili-cals) and from those vast volumes he extracted the right now used by Moldova” [8]. This fragment from the work of Dimitrie Cantemir was the main basis for those who later claimed that the Basilicas had been used since the founding of the destitute feudal states. Ștefan Longinescu even tried to support this opinion using some older court books, which would have included decisions based on texts from the Basilicas.

Regarding the above, we find that the oldest rules, the first written laws that circulated in the Romanian Principalities were the Byzantine nomocanons: The phrase of Matei Vlastares from 1335 is copied in Slavonic, after a Slavic-Serbian translation of the Byzantine text, initially in Neamtu Monastery in Moldova, and later in Wallachia.

Along with the Syntagma, other Slavonic translations of Byzantine nomocanons appeared, all remaining in manuscript: they are the so-called “codes” from Biserici (1512), from Neamt (1557), from Putna (1581), and from Moldavian Bistrita (1618).

In the second half of the 16th century, the first Romanian church rule was printed: it is the nomocanon of Ioan Postnicul, known as Pravila de la Ieud, which consists in a Romanian translation of Slavonic translations from some Byzantine ecclesiastical collections. Also in Romanian appears in 1640 the Govora Code, a translation after the canon of Manuil Malaxos from 1562.

All these predominantly canonical manuscripts and prints were not applied; no document certifies their implementation. The explanation lies in the fact that these rules responded exclusively to the need for culture and religious information of the feudal aristocracy and especially of the clergy, who, knowing the Church Slavonic, could use them in the exercise of their canonical obligations. For the secular judge, however, ignorant of the Slavonic language, as well as for the common people, these rules remained unknown.

The same finding regarding some Byzantine legislations that circulated in this period in

puteau folosi în exercitarea obligațiilor lor cano-nice. Pentru judecătorul laic însă, necunosător al limbii slavone, ca de altfel și pentru poporul de rând, aceste pravile au rămas necunoscute.

Aceeași constatare se referă și la unele legiuri bizantine care au circulat în această epocă în Principate ca: Hexabiblu lui Constantin Armenopol, necorespunzătoare realităților socio-politice românești, cu totul diferite de cele ale Bizanțului, aceste legiuri au rămas piese rătăcite în bibliotecile celor foarte puțini amatori de slo-vă frumoasă. Iată de ce documentele timpului nu atestă nici o decizie pe baza acestor legiuri, lipsite de dreptul de cetate [8].

Recepția dreptului romano-bizantin a fost posibilă în statele române, în primul rând datorită religiei creștine ortodoxe, centrul căreia era Con-stantinopolul. Cărțile religioase, în special Viața sfinților, fragmente din Vechiul Testament, dar și cărți laice ca cronică lui Manasses, Povestirea despre Varlaam, au fost cunoscute în Moldova cel puțin din sec. al XIV-lea.

Știința de carte era răspândită înainte de constituirea statelor românești. În sec. al XV-lea în Moldova erau cunoscute unele opere juridi-ce bizantine, dintre care cea mai largă difuzare a avut-o Syntagma lui Matei Vlastares. Astfel, se poate afirma că în Moldova era bine cunoscut dreptul bizantin și în special nomocononele – culegerile de drept canonic și laic.

2. Influențe ale ideologiei și structuri-lor bizantine în consolidarea independenței Țărilor Române.

Statele românești independente s-au for-mat prin gruparea tuturor voievodatelor din țară în jurul voievodului întemeietor, care a devenit „mare voievod” și a luat titlul de domn [9].

Atât în Țara Românească, cât și în Mol-dova, românii au adoptat ca formă de stat monar-hia feudală, având ca precedent Imperiul Bizantin nu atât pentru că acesta prin amintirile romane și speranțele creștine exercita o anumită putere de seducție, cât pentru că ideologia și structurile bi-zantine puteau ajuta la centralizarea statului și la consolidarea independenței.

Curând după întemeiere, țările au avut

the Principalities as: the Hexabible of Constantin Harmenopulos, inconsistent with the Romanian socio-political realities, completely different from those of Byzantium, these legislations remained scattered in the libraries of the very few lovers of beautiful words. That is why the documents of the time do not attest to any decision based on these legislations, which lack the right of the citadel [9].

The reception of Roman-Byzantine law was possible in the Romanian states, primarily due to the Orthodox Christian religion, the center of which was Constantinople. Religious books, especially the Life of the Saints, fragments of the Old Testa-ment, but also secular books such as the Manasses Chronicle, The Tale of Varlaam, have been known in Moldova since at least the 14th century.

Book science was widespread before the establishment of the Romanian states. In the 15th century, some Byzantine legal works were known in Moldova, of which the most widespread was Syntagma by Matei Vlastares. Thus it can be stat-ed that in Moldova Byzantine law was well known and especially nomoconoons - collections of can-on and secular law.

2. Influences of Byzantine ideology and structures in consolidating the indepen-dence of the Romanian Principalities.

The independent Romanian Principalities were formed by grouping all the principalities in the country around the founding Voivode, who be-came the “great voivode” and took the title of lord.

Both in Wallachia and in Moldavia, the Romanians adopted as a form of state the feudal monarchy, having as precedent the Byzantine Empire not so much because it exercised a certain power of seduction through Roman memories and Christian hopes, but because the Byzantine ideology and structures could help centralize the state and strengthen independence.

Soon after its founding, the countries had their metropolises (in 1359 and 1401), which, among other factors, facilitated their integration as Orthodox Christian states into the Byzantine hierarchy and their entry “into the political con-sciousness of the world.” This facilitated the in-troduction of Byzantine institutions, which were adapted to local needs, without excluding some traditional local elements and certain occasional

mitropoliile lor (în 1359 și 1401), care, printre alți factori, au înlesnit integrarea lor ca state creștine ortodoxe în ierarhia bizantină și intrarea lor „în conștiința politică a lumii”. Aceasta a înlesnit introducerea unor instituții bizantine, care au fost adaptate la nevoile locale, fără a exclude unele elemente tradiționale autohtone și anumite influențe ocazionale din partea altor state.

Domnia a folosit precedentul bizantin în multe din elementele structurii sale: titulatura domnului, puterea absolută, concepția teocratică asupra puterii domnești cu consecințele ei (ungerea, cumulul prerogativelor laice și bisericești), doctrina virtuților imperiale, asocierea la domnie.

a) Păstrând titlul de voievod ce amintea originea militară prestatală a puterii, șeful statului a luat titlul de domn care, prin sensul său etimologic, învedera stăpânirea absolută a țării și totalitatea puterilor unui monarh absolut;

b) Domnul exercita o putere care se pretindea că vine de la Dumnezeu. De aceea, ea impunea ascultare și venerație. În afară de investitura laică, domnul primea și una mistică: ungera cu mir de către patriarhul Constantinopolului și de către mitropolitul țării, însoțită de rugăciunea de încoronare a împăraților bizantini;

c) La înscăunare, domnul se încorona, fapt dovedit prin mărturiile timpului și prin iconografie. Către sfârșitul secolului al XVI-lea coroana a fost înlocuită cu cuca, dar ceremonia încoronării după ritualul vechi bizantin s-a păstrat pînă târziu în secolul al XIX-lea;

d) Domnul presta jurământ pe Evanghelie la începutul domniei;

e) Pe lângă prerogativele de drept laic, domnul exercita și unele prerogative de drept bisericesc, în acord cu biserica;

f) Puterea domnului era absolută, adică lipsită de un organ de control, dar nu despotică sau nemărginită, cum afirmau A.D. Xenopol și I. Bogdan, ci mărginită de regulile obiceiului pământului și de pravile;

g) Puterea domnului era personală, indivizibilă și netransmisibilă;

h) Deși întemeietorii țării au creat fiecare câte o dinastie (Basarabii și Bogdăneștii), optând, implicit, pentru principiul eredității, succesiunea

influences from other states.

The reign used the Byzantine precedent in many of the elements of its structure: the title of lord, absolute power, the theocratic conception of royal power with its consequences (anointing, the accumulation of secular and church prerogatives), the doctrine of imperial virtues, association with the rule.

a) Retaining the title of voivode that reminded the prestatal military origin of power, the head of state took the title of lord who, by its etymological meaning, in view of the absolute domination of the country and the totality of the powers of an absolute monarch;

b) The Lord exercised a power that was claimed to come from God. Therefore, it required obedience and veneration. In addition to the secular investiture, the lord also received a mystical one: anointing with myrrh by the patriarch of Constantinople and the metropolitan of the country, accompanied by the coronation prayer of the Byzantine emperors;

c) At the enthronement, the lord was crowned, a fact proved by the testimonies of time and by iconography. Towards the end of the 16th century, the crown was replaced by the kuka (a high hat, sometimes adorned with (ostrich) feathers, worn by Turkish captains and Romanian lords during ceremonies), but the coronation ceremony according to the ancient Byzantine ritual was preserved until the late 19th century;

d) The Lord took an oath on the Gospel at the beginning of his reign;

e) In addition to the prerogatives of secular law, the lord also exercised some prerogatives of church law, in agreement with the church;

f) The power of the lord was absolute, that is, devoid of a controlling body, but not despotic or boundless, as stated by A.D. Xenopol and I. Bogdan, but limited by the rules of the custom of the land and the pravila;

g) The lord's power was personal, indivisible and non-transferable;

h) Although the founders of the country each created a dynasty (Bessarabians and Bogdănești), opting, implicitly for the principle of heredity, the succession to the throne was governed by the mixed elective-hereditary principle, after

tronului a fost cârmuită de principiul mixt electiv-ereditar, după care voievozii erau aleși pe viață de boieri dintre fiii (chiar nelegitimi) sau frații domnitorului. Principiul primogeniturii nu a fost recunoscut;

i) Asocierea la domnie a fiului sau fratelui domnului a fost procedeul prin care domnii au căutat să-și desemneze succesorul la tron, ca să ocolească alegerea și să evite competițiile. Procedeul, practicat la Bizanț, a fost larg folosit, atât în Țara Românească, cât și în Moldova până în secolul al XV-lea, când a început să decadă.

j) Tot de la Bizanț, domnii au adoptat doctrina virtuților imperiale: datoria de a face „tutor dreptate” și datoria de filantropie și generozitate față de supuși;

k) Pentru nevoile domniei și ale bisericii, domnul a fost un factor esențial al receptării dreptului bizantin (nomocanonic și imperial) încă din secolul al XIV-lea.

Cu siguranță, condițiile materiale în care au apărut statele feudale românești nu puteau să dea domniei structura și forma pe care ea le prezintă în momentul apariției sale [10]. În conturarea profilului său și în permanentizarea sa în organizarea politică a statelor române un rol important au avut practica organizatorică împreună cu concepțiile politice și juridice ale societății micilor țări din perioada feudalismului timpuriu. Pe baza lor a putut fi acceptată noua instituție, cu atât mai mult cu cât ea nu numai că a fost impusă din afară, ci s-a afirmat în lupta cu puteri străine.

Concluzii. În concluzie, menționăm că dreptul romano-bizantin, receptat în teritoriile locuite de români, s-a impus, în primul rând, dreptului public și mai puțin dreptului privat. Statul bizantin, urmând Imperiul Roman, se bazează pe dreptul public roman, ale cărui principii guvernează manifestările instituționale din Bizanț cu o aplicare scrupuloasă a dreptului imperial roman, care devine, sub bizantini, mai elaborat și mai coerent în diversele sale manifestări referitoare la structurarea puterii de stat. Vorbim aici despre eficiența puterii și raționalitatea sa internă. Vechiului fond elenistic se adaugă contribuția teoriei dreptului public roman în scopul reglementării funcționării puterii imperiale, cu expresiile sale la

which the voivodes were elected for life by boyars among the sons (even illegitimate) or brothers of the ruler. The principle of primogeniture has not been recognized;

i) The association of the lord's son or brother to the rule was the procedure by which the rulers sought to appoint their successor to the throne, in order to avoid the choice and avoid competitions. The process, practiced in Byzantium, was widely used, both in Wallachia and in Moldavia until the 15th century, when it began to decline;

j) Also from Byzantium, the lords adopted the doctrine of imperial virtues: the duty to do “justice to all” and the duty of philanthropy and generosity towards the vasals;

k) For the needs of the reign and the church, the lord was an essential factor in the reception of Byzantine law (nomocanonical and imperial) since the 14th century.

Certainly, the material conditions in which the Romanian feudal states appeared, could not give the reign the structure and form that it presents at the time of its appearance [10]. The organizational practice together with the political and legal conceptions of the society of the small countries from the period of early feudalism had an important role in shaping its profile and in its permanence in the political organization of the Romanian Principalities. On their basis, the new institution could be accepted, all the more so as it was not only imposed from outside but asserted itself in the fight with foreign powers.

Conclusions. In conclusion, we mention that the Roman-Byzantine law, received in the territories inhabited by Romanians was imposed, first of all, to the public law and less to the private law. The Byzantine state, following the Roman Empire, is based on Roman public law, whose principles govern the institutional manifestations of Byzantium with a scrupulous application of Roman imperial law, which becomes, under the Byzantines, more elaborate and coherent in its various manifestations regarding the structuring of state power. We are talking here about the efficiency of power and its internal rationality. To the old Hellenistic fund is added the contribution of the theory of Roman public law in order to regulate the functioning of the imperial power,

nivelul organizației judiciare și al administrației civile, precum și militare ale Imperiului.

Secolul lui Iustinian constituie pilonul întregii tradiții juridice bizantine, al dreptului public și al dreptului privat. Niciodată abolită, în tot Imperiul Bizantin, a devenit o referință constantă pentru toate operațiunile juridice bizantine, atât practic, cât și teoretic. Chiar și cazuistica dreptului roman stabilită de profesori și practicienii de drept, și anume soluțiile propuse de jurisconșulții romani și înregistrate meticolos în Digeste, este studiată și explicată (uneori, contrară) de către juriștii bizantini, ca o sumă de cazuri, care totuși nu mai este valabil în practica zilnică.

Dreptul bizantin a servit drept izvor al primilor noștri legislatori și a fost aplicat în Țările Române în calitate de izvor subsidiar de drept.

with its expressions at the level of the judicial organization and the civil administration, as well as the military of the Empire.

The century of Justinian is the pillar of the entire Byzantine legal tradition, public law and private law. Never abolished throughout the Byzantine Empire, it became a constant reference for all Byzantine legal operations, both practical and theoretical. Even the casuistry of Roman law established by professors and law practitioners, namely the solutions proposed by Romanian jurists and meticulously recorded in the Digest, is studied and explained (sometimes the opposite) by Byzantine jurists, as a sum of cases, which still is no longer valid in daily practice.

The Byzantine law served as a source for our first legislators and was applied in the Romanian Principalities as a subsidiary source of law.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Fotino G. Influențele bizantine în vechiul drept românesc, în Pagini din istoria dreptului românesc. București, 1973, p. 73.
2. Dvoracek Maria. Curs de istoria dreptului românesc. Iași: Editura Fundației „Chemarea”, 1992.
3. Georgescu Val.Al. La réception du droit romano-byzantin dans les Principautés Roumaines (Moldavie et Valachie) în Mélanges, H.Lévy-Bruhul. Paris, 1959.
4. http://drept_roman.blogspot.md/p/byzantium.html
5. Peretz Ion. Curs de Istoria dreptului român. Vol.I. București, 1926.
6. Berechet Șt. Istoria vechiului drept românesc. Vol I. Iași, 1934.
7. Cantemir Dimitrie. Descrierea Moldovei. București, 1936.
8. Floca I. Originile dreptului scris în Biserica ortodoxă română. Sibiu, 1696.
9. Hanga Vl., Marcu L. Istoria dreptului românesc. Vol. I. București, 1980
10. Cernea E., Molcuț E. Istoria statului și dreptului românesc. București, 1998.

Despre autor:

Liliana CREANGĂ

doctor în drept, conferențiar universitar,
Catedra „Drept public și securitate a frontierei”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM
e-mail: creanga_liliana@gmail.ru

About author:

Liliana CREANGĂ

PhD, Associate Professor,
“Public Law and Border Security” Chair,
Academy “Ștefan cel Mare” of MIA
e-mail: creanga_liliana@gmail.ru

**LEGIUNEA STRĂINĂ DIN FRANȚA.
ANALIZA PRIN PRISMA ACTIVITĂȚII
DE MERCENARIAT**

Alexandru PARENIUC,
doctor în drept, conferențiar universitar

Vasili BEDA,
doctorand

**THE FRENCH FOREIGN LEGION.
THE ANALYSIS THROUGH THE LENS
OF THE MERCENARY ACTIVITY**

Alexandru PARENIUC,
PhD, Associate Professor

Vasili BEDA,
PhD student

Studiul reprezintă o prezentare generală a activității unei din cele mai controversate subdiviziuni militare – Legiunea Străină Franceză (Légion étrangère), cunoscute pe larg ca una din cele mai efective unități militare din lume pe de o parte și, totodată, ca un detașament militar care funcționează în baza principiilor activității de mercenariat, fiind compus în marea majoritate din cetățenii străini cu un trecut lipsit de transparență.

În prezenta lucrare sunt redată aspecte istorice ale apariției și dezvoltării Legiunii și conceptul de activitatea acesteia în perioada contemporană.

Totodată, cercetarea efectuată ne-a permis să constatăm că tempoul dezvoltării mercenariatului în lumea contemporană deseori oferă acestui fenomen posibilități de obținere a unor forme de legalizare, fapt ce este demonstrat prin nivelul înalt de solicitare a angajării în această unitate militară de către recruții din toată lume.

Cuvinte cheie: mercenar, legiune străină, activitatea mercenarilor, drept internațional, securitatea națională, reglementarea juridică, conflict armat, operațiunea militară.

This study presents an overview of the activity of one of the most controversial military subdivision - the French Foreign Legion (Légion étrangère), widely known as one of the most effective military units in the world on the one hand and also as a military detachment operating on the principles of activity of mercenaries, being composed in the vast majority of foreign citizens with lacking transparency background.

The research presents historical aspects of the appearance and development of the Legion and the concept of its activity during the recent period.

At the same time, the investigation allowed us to find that the cadency of mercenaries activity development in the contemporary world, oftentimes offers opportunities to this phenomenon to obtain legal forms of existence, which is proven by the high level of demand for employment in this military unit by recruits from all over world.

Keywords: mercenary, foreign legion, mercenary activity, international law, national security, legal regulation, armed conflict, military operation.

Considerațiuni generale. Mercenariatul ca metodă de angajare a combatanților în forțele armate bazat pe recrutarea cetățenilor străini a fost cunoscut din cele mai vechi timpuri. Această activitate în cea mai mare măsură a fost răspândită în secolele XV-XVII în statele germane, Anglia, Spania, Franța, Polonia și alte țări din Europa de Vest. Cu toate acestea, astăzi această abordare a recrutării nu numai că nu și-a pierdut relevanța,

General remarks. Mercenary as a method of combatants employment into the armed forces based on the recruitment of foreign nationals has been known since ancient times. This activity was most widespread in the 15th and 17th centuries in the German states, England, Spain, France, Poland and other Western European countries. However, today this approach to recruitment not only remains a live issue, but due to the evolution

dar din cauza dezvoltării situații geopolitice obține un curs intensiv de dezvoltare. Mai multe țări au organizații dedicate recrutării și instruirii cetățenilor (străini, apatrizi) pentru a acționa de pe poziția formațiilor armate în întreaga lume.

În acest context un interes deosebit prezintă *Legiunea Străină din Franța* (*Légion étrangère*), care până în prezent provoacă discuții aprige în mediul specialiștilor din domeniul militar.

În ultima perioadă în spațiul informațional tot mai des se menționează companiile militare private, activitatea cărora deseori se compară cu atribuțiile exercitate de *Legiunea Străină*.

Analizând acest fenomen este necesar de specificat că dintre definiția enciclopedică a noțiunilor de „*mercenari*” și „*armata mercenară*” (adică *cetățenii străini recrutați de un stat în calitate de soldați*) nu poate fi pus un semn de egalitate [1]. Astfel apare o necesitate de a face o delimitare clară dintre aceste două noțiuni.

După cum se cunoaște, noțiunea expresă de „*mercenar*” este definită în art. 47 (2) al Protocolului Adițional nr. 1 din 10 iunie 1977 la convențiile de la Geneva din 12 august 1949 privind protecția victimelor conflictelor armate internaționale.

În acest act internațional prin termenul de mercenar se înțelege orice persoană:

- a) care este special recrutată în țara sau în străinătate pentru a lupta într-un conflict armat;
- b) care, în fapt, ia parte la ostilități;
- c) care ia parte la ostilități în special în vederea obținerii unui avantaj personal și căreia îi este efectiv promisă, de către o parte la conflict sau în numele ei, o remunerație superioară aceleia promise sau plătite combatanților având un grad și o funcție analoage în forțele armate ale acestei părți;
- d) care nu este nici resortisant al unei părți la conflict și nici rezident al teritoriului controlat de o parte la conflict;
- e) care nu este membru al forțelor armate ale unei părți la conflict;
- f) care nu a fost trimisă de către un stat, altul decât o parte la conflict, în misiune oficială ca membru al forțelor armate ale statului respectiv

of geopolitical situations gets an intensive course of development. A lot of countries have organizations dedicated to recruiting and training citizens (foreigners, stateless persons) to act from the position of armed formations around the world.

In this context, the **French Foreign Legion** (*Légion étrangère*) is of particular interest, which has so far provoked heated discussions among military specialists.

Recently, in the media space, private military companies are mentioned more and more often, and their activity is often compared with the attributions exercised by the French Foreign Legion.

During the analyzing this phenomenon it is necessary to specify that between the encyclopedic definition of the notions of “*mercenaries*” and “*mercenary army*” (i.e. foreign nationals recruited by a state as soldiers) no sign of equality can be placed [1]. Thus there is a need to make a clear delimitation between these two definitions.

As it is known, the express notion of “*mercenary*” was defined in art. 47 (2) of the Additional Protocol no. 1 of 10 June 1977 to the Geneva Conventions of 12 August 1949, relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts.

In this international act, a mercenary means any person who:

- is specially recruited locally or abroad in order to fight in an armed conflict;
- does, in fact, take a direct part in the hostilities;
- is motivated to take part in the hostilities essentially by the desire for private gain and, in fact, is promised, by or on behalf of a Party to the conflict, material compensation substantially in excess of that promised or paid to combatants of similar ranks and functions in the armed forces of that Party;
- is neither a national of a Party to the conflict nor a resident of territory controlled by a Party to the conflict;
- is not a member of the armed forces of a Party to the conflict;
- has not been sent by a State which is not

[2].

Astfel, după cum vedem, în definiția redată în textul Convenției noțiunea de „*armata mercenară*” este omisă.

Partea comună a celor două noțiuni constă în abordarea științifică insuficientă și inadecvată a formelor de mercenariat întâlnite în practică. Totodată, acest aspect este unul firesc, dat fiind faptul că normele juridice întotdeauna au fost implementate cu o anumită întârziere față de situații practice. În această ordine de idei încercările de a formula o definiție complexă și exhaustivă a mercenariatului de pe pozițiile dreptului internațional a priori sunt sortite eșecului. Viața reală întotdeauna depășește dezvoltarea câmpului normativ.

În aceste condiții tot mai interesantă devine funcționarea unei astfel de formațiuni militare ca Legiunea Străină Franceză, care include în sine punctele a), b), c), d) ale Convenției menționate mai sus, însă nu întrunește punctele e) și f), în așa mod încadrându-se parțial în zona reglementării juridice a mercenariatului.

Reieșind din aceste considerente, subdiviziunea respectivă poate fi tratată ca „*armata mercenară*”, făcând parte din trupele terestre ale Ministerului Apărării francez pe de o parte, totodată fiindu-i proprii elementele unei companii militare private, bazate pe activitatea mercenarilor.

Scurt istoric. Legiunea Străină a Franței s-a format la 9 martie 1831 prin decret al regelui francez Ludovic Filip I de Orleans, care, în procesul rezolvării problemelor legate inclusiv de completarea trezoreriei statului, a trimis pentru cucerirea teritoriilor nord-africane bogate, soldați mercenari. Concomitent a fost luată în calcul și experiența acumulată de legiunile Imperiului Roman. Era nevoie de o armată, formată în principal din profesioniști, care să poată îndeplini sarcini nu numai în străinătate, ci și în interiorul țării. Soldații voluntari au fost recrutați în Italia, Spania, Elveția, Polonia, precum și în alte țări europene. Ofițerii erau doar din așa-numita armată mare a lui Napoleon.

Pe parcursul istoriei unitățile Legiunii Străine au fost staționate în Algeria, dar după războiul din 1954-1962, numărul lor a scăzut. Unele sub-

a Party to the conflict on official duty as a member of its armed forces [2].

Thus, as we see, in the definition given in the text of the Convention the notion of “*mercenary army*” is omitted.

The common part of those two notions represents the insufficient and inadequate scientific approach to the forms of mercenary encountered in practice. At the same time, this aspect is a natural one, given the fact that legal norms have always been implemented with a certain delay compared to practical situations. In this sense, attempts to formulate a complex and exhaustive definition of mercenaries from the positions of international law a priori are foredoomed to failure. Real life always goes beyond the development of the normative field.

Under these conditions, the operability of such military formation as the French Foreign Legion becomes more and more interesting, including in its functions points a), b), c), d) of the above-mentioned Convention, but does not meet points e) and f). Thuswise the Legion partially incorporates within the area of legal regulation of mercenary activities.

Based on these considerations, the subdivision can be treated as a “*mercenary army*”, being part of the ground troops of the French Ministry of Defense on the one hand, while owning the elements of a private military company, based on the activity of mercenaries.

Short historiography. The French Foreign Legion was established on March 9, 1831 by decree of French King Louis-Philippe I of Orleans, who, in the process of resolving problems including the completion of the state treasury, sent mercenary soldiers to conquer prolific North African territories. At the same time, the experience gained by the legions of the Roman Empire was taken into account. There was a need for an army, composed mainly of professionals, that could perform missions not only abroad but also inside the country. Volunteer soldiers have been recruited in Italy, Spain, Switzerland, Poland, as well as in other European countries. The officers were only from so-called Napoleon’s great army.

diviziuni au fost mutate în Franța, altele au ajuns ca parte a forțelor terestre în teritoriile de peste mări și în țările cu care au fost încheiate acorduri militare corespunzătoare. Mercenarii au fost cei mai activi la mijlocul secolului al XIX-lea, apărând interesele Franței în Orientul Mijlociu și Mexic. Pentru singura dată din istoria existenței lor, ei s-au opus trupelor rusești în războiul din Crimeea de partea Turciei (1853-1856) pentru dominație în Orientul Mijlociu. Blocada de la Sevastopol a durat aproximativ un an, legionarii au fost învinși și au suferit mari pierderi.

Unitățile Legiunii au luptat, de asemenea, împotriva fasciștilor germani și italieni din Franța, Norvegia și Africa în timpul celui de-al Doilea Război Mondial (1939-1945). Au luptat și împotriva mișcărilor de eliberare națională din Indochina (1945-1950), Madagascar (1947 -1950), Tunisia (1952-1954), Maroc (1953-1956) și Ciad (1969-1970).

După războiul din Liban (1982-1983) Legiunea a suferit o ușoară reorganizare. Unele dintre subdiviziunile sale au fost reorientate pentru a efectua operațiuni ca parte a forțelor de apărare civilă.

În septembrie 1990, un număr semnificativ de legionari au fost trimiși în regiunea Golfului Persic pentru a participa la o acțiune militară la scară largă împotriva regimului lui Saddam Hussein.

Personalul unităților regimentelor de infanterie din perioada 1992-1996 a îndeplinit ocazional misiuni militare în Bosnia.

În prezent, unități ale Legiunii Străine participă pe bază de rotație la operațiuni în Liban (forțele temporare ale ONU) și în zona Sahara-Sahel din Africa (Operațiunea Barkhan).

Evenimentele „primăverii arabe” au demonstrat că soldații mercenari sunt din nou solicitați să apere interesele politice și economice ale Franței. După cum s-a raportat în presa occidentală, Legiunea neoficial a luat parte la ostilitățile din Siria [3].

Reglementarea juridică și funcționarea Legiunii în prezent. Legiunea străină, ca componentă a armatei franceze, este subordonată șefului

Throughout history, the units of the Foreign Legion were stationed in Algeria, but after the war of 1954-1962, their number decreased. Some subdivisions were relocated to France, others arrived as part of the ground forces in the overseas territories and in the countries with which appropriate military treaties were concluded. Mercenaries were most active in the mid-nineteenth century, defending France's interests in the Middle East and Mexico. For the only time in the history of their existence, they have fought against Russian troops in the Crimean War on the side of Turkey (1853-1856) for domination in the Middle East. The blockade of Sevastopol lasted about a year, the legionaries were defeated and suffered heavy losses.

Legion units also fought against German and Italian fascists in France, Norway and Africa during World War II (1939-1945). They also fought against the national liberation movements in Indochina (1945-1950), Madagascar (1947-1950), Tunisia (1952-1954), Morocco (1953-1956) and Chad (1969-1970).

After the war in Lebanon (1982-1983) the Legion underwent a slight reorganization. Some of its subdivisions have been reoriented to conduct operations as part of the civil defense forces.

In September 1990, a significant number of legionnaires were sent to the Persian Gulf region to take part in a large-scale military action against Saddam Hussein's regime.

The personnel of the infantry regiment units from 1992-1996 occasionally carried out military missions in Bosnia.

Currently, units of the Foreign Legion participate on a rotating basis in operations in Lebanon (UN temporary forces) and in the Sahara-Sahel area of Africa (Operation Barkhan).

The events of the "Arab Spring" showed that mercenary soldiers were once again called upon to defend France's political and economic interests. As reported in the Western press, the Legion unofficially took part in the hostilities in Syria [3].

Legal regulation and functioning of the Legion at present

statului major al forțelor terestre (comandant). Activitățile acestei formațiuni sunt reglementate de legile statului, de decretul guvernamental, de ordinele ministrului apărării, precum și de tratatele și acordurile internaționale.

Principalul document care reglementează serviciul în cadrul Legiunii Străine este Hotărârea Guvernului francez nr. 956 „cu privire la soldații legiunii străine” din 12 septembrie 2008 [4].

„Regulamentul Legiunii Străine” intrat în vigoare prin ordinul Ministrului Apărării din 2001 stipulează că această formațiune a trupelor terestre constă din comandă, unități de luptă, unități de asigurare ingineră și unități de instruire (pe lângă comandament, nouă regimente și un batalion separat cu un număr total de efectiv de aproximativ 7700 de personal militar, dintre care aproximativ 300 sunt ofițeri).

Principalele sarcini ale Legiunii sunt:

- demonstrarea prezenței militare a Franței în teritoriile de peste mări și străine;
- participarea la operațiuni în teatre de acțiuni militare în cadrul grupărilor naționale (de coaliție) de trupe (forțe);
- desfășurarea unor evenimente (acțiuni) speciale care necesită implicare ascunsă în aceste acțiuni ale armatei franceze.

Unitățile de luptă și unitățile de sprijin pentru luptă includ o semi-brigadă (regiment) - denumirea istorică „semi-brigadă” a fost păstrată în memoria participării sale la al Doilea Război Mondial, o cavalerie blindată, infanterie motorizată, regiment aerian și două regimente de inginerie, precum și unități dislocate pe teritoriile din străinătate (regiment de infanterie separat și un batalion de infanterie separat).

Utilizarea militară a Legiunii Străine este responsabilă de sediul forțelor terestre franceze. Unitățile de luptă din cadrul regimentelor sunt dislocate pe propriul teritoriu, fiind amplasate la sudul Franței, în preajma orașelor Aubagne, Orange, Nîmes, fapt ce face posibilă reducerea timpului de transportare a forțelor pe calea aerului sau maritimă către regiunile din Orientul Mijlociu și Africa.

Comandamentul Legiunii este situat în

The foreign legion, as part of the French army, is subordinate to the chief of staff of the ground forces (commander). The activities of this military formation are regulated by state laws, government decrees, orders of the Minister of Defense, as well as international treaties and agreements.

The main document that regulates the service within the French Foreign Legion is the *Decision of the French Government no. 956 “on the soldiers of the foreign legion” of September 12, 2008* [4].

The “Regulation of the Foreign Legion” (became *res judicata* by order of the Minister of Defense in 2001) stipulates that this formation of ground troops consists of command, combat units, engineering insurance units and training units (in addition to command, nine regiments and a separate battalion with a total number of troops of about 7700 military personnel, of which about 300 are officers).

The main combat missions of the Legion are:

- demonstration of France’s military presence in overseas and foreign territories;
- participation in operations in theaters of military action within national (coalition) groups of troops (forces);
- the development of special events (actions) that require hidden involvement in these actions of the French army.

Combat units and combat support units include a semi-brigade (regiment) - the historical name “semi-brigade” has been preserved in memory of its participation in World War II, an armored cavalry, motorized infantry, air regiment and two engineering regiments, as well as units deployed in foreign territories (separate infantry regiment and a separate infantry battalion).

The military use of the Foreign Legion is responsible for the headquarters of the French ground forces. The regimental combat units are deployed on their own territory, being located in the south of France, near the cities of Aubagne, Orange, Nîmes, which makes possible to reduce the time of forces transporting by air or sea to the

Aubagne (o suburbie a orașului Marsilia), fiind preocupat de recrutarea și instruirea legionarilor. Funcțiile sale includ, de asemenea, asigurarea securității interne atât pe teritoriul țării, cât și în străinătate, menținându-și tradițiile [5].

Principiul completării Legiunii Străine cu noi recruți nu s-a schimbat practic de-a lungul anilor. Se încadrează voluntari care posedă cetățenia diferitelor țări, au diferite naționalități, religii, care sunt gata să servească un alt stat. În zilele noastre, Legiunea Străină Franceză este completată preponderent de imigranți din Marea Britanie, Italia, Portugalia, Israel și țările din Europa de Est. Sunt în rândurile acestei unități inclusiv și concetățenii noștri [6].

Decizia finală privind înrolarea are loc în Franța, unde există 17 centre de recrutare, situate prioritar în orașele mari, precum Toulouse, Nimes, Lyon. De regulă, asistență candidaților (la obținerea vizei, achiziționarea biletelor etc.) la această etapă nu se oferă.

În Legiunea Străină se acceptă bărbați cu vârsta sub 40 de ani, apți din punct de vedere medical pentru exercitarea serviciului militar. De asemenea, pot fi înrolați inclusiv minorii, dar numai cu permisiunea specială a părinților sau tutorilor legali. Cunoașterea limbii franceze este opțională. De regulă, la punctele de recrutare anual se adresează până la 14 mii de străini, dintre care sunt selectați ca candidați mai puțin de jumătate (până la 6 mii). Înrolarea în serviciu are loc după susținerea numeroaselor teste psihologice și examinărilor fizice, în funcție de rezultatele cărora este selectat ca recrut doar fiecare al zecelea candidat.

Salariul legionarilor este egal cu salariile de bază ale armatei franceze, iar mărimea sa depinde de gradele militare și de vechime în serviciu. Se aplică și indemnizații, al căror coeficient este determinat de locația unității (teritoriul național, departamentul din străinătate, o altă țară), condițiile climaterice, intensitatea activităților de luptă și o serie de alți factori.

Un legionar de rând are un salariu de bază de 1.280 de euro pe lună (conform funcției și gradului militar), fără a lua în considerare

Middle East and Africa.

The Legion's command is located in Aubagne (a suburb of Marseille), and is concerned with recruiting and training legionnaires. Its functions also include ensuring internal security both within the country and abroad, while maintaining its traditions [5].

The principle of making up of the Foreign Legion's staff with new recruits has practically not changed over the years. There are recruited volunteers who have the citizenship of different countries, have different nationalities, religions, who are ready to serve another state. Nowadays, the French Foreign Legion is mainly made up of immigrants from Great Britain, Italy, Portugal, Israel and Eastern European countries. Our fellow citizens are also in the ranks of this unit [6].

The final decision on enrollment takes place in France, where there are 17 recruitment centers, located primarily in large cities such as Toulouse, Nimes, Lyon. As a rule, assistance to candidates (obtaining a visa, purchasing tickets, etc.) at this stage is not offered.

The Foreign Legion accepts men under the age of 40, medically fit for military service. Minors may also be enrolled, but only with the special permission of their parents or legal conservators. Knowledge of French is optional. As a rule, up to 14,000 foreigners address the recruitment points annually, of which less than half (up to 6,000) are selected as candidates. Enrollment in the service takes place after taking numerous psychological tests and physical examinations, depending on the results of which only every tenth candidate is selected as a recruit.

The salary of the legionaries is equal to the basic salaries of the French army, and its size depends on the military ranks and seniority in service. Allowances are also applied, the coefficient of which is determined by the location of the unit (national territory, foreign department, another country), climatic conditions, intensity of combat activities and a number of other factors.

An ordinary legionnaire has a basic salary of 1,280 euros per month (according to military function and rank), without taking into account

indemnizațiile pentru condiții speciale de serviciu: rezolvarea problemelor asociate cu un risc pentru viață, salturi cu parașută și altele. Salariul ofițerilor constituie cel puțin 3 000 de euro. Pentru a proteja datele cu caracter personal, banii sunt plătiți legionarilor în numerar, în timp ce restului armatei salariul este transferat pe carduri bancare.

Concluzii. Deseori trupele Legiunii Străine sunt implicate în reglarea conflictelor internaționale. Totodată, nu toate misiunile sunt desfășurate în focare de criză militară. Uneori sunt efectuate și operațiuni relativ pașnice, cum ar fi lupta cu contrabandiștii din Guyana, contracararea migrației ilegale în Mayotte, paza bazei militare din Noua Caledonie. Toate aceste teritorii aparțin Franței, unde aceasta își menține influența și încearcă să prevină jefuirea resurselor utile.

Referindu-ne la riscuri care pot fi generate de înrolarea cetățenilor în rândurile Legiunii, constatăm că acestea nu se deosebesc de riscurile generale existente în domeniul activității mercenarilor.

Astfel, foștii mercenari din cadrul Legiunii, având aptitudini și experiența militară acumulată pe parcursul misiunilor de război, sunt predispuși către căutarea altor focare de conflicte militare unde și-ar putea aplica abilitățile obținute în teatrele de operațiuni militare. La fel, nu putem exclude și eventuală predispunerea foștilor mercenari către activitatea criminală în cadrul grupărilor infracționale organizate.

În altă ordine de idei, la fel ca și membrii companiilor militare private, foștii legionari se expun unor riscuri de a fi atrași și utilizați de către recrutorii organizațiilor teroriste internaționale ca luptători teroriști străini (*foreign terrorist fighters*) sau de către liderii grupărilor naționalist-extremiste.

În aceste condiții se atestă prezența unor riscuri reale de „recalificare” a fostului mercenar în actualul terorist cu viziuni distructive și tendințe de a câștiga venituri din participare la activități teroriste [7].

allowances for special conditions of service: solving missions associated with a risk to life, parachute jumps and others. The salary of officers shall be at least EUR 3 000. To protect personal data, the money is paid to the legionaries in cash, while the rest of the army’s salary is transferred to bank cards.

Conclusions. Foreign Legion troops are often involved in settling international conflicts. At the same time, not all missions are carried out in outbreaks of military crisis. Sometimes relatively peaceful operations are also carried out, such as the fight against smugglers from Guyana, countering illegal migration to Mayotte, guarding the military base in New Caledonia. All these territories belong to France, where it maintains its influence and tries to prevent the plunder of useful resources.

Referring to the risks that can be generated by the enrollment of citizens in the Legion, we find that they do not differ from the general risks in the field of mercenary activity.

Thus, the former mercenaries of the Legion, having skills and military experience gained during war missions, are prone to seek other *flashpoint areas* where they could apply their skills trained in theaters of military operations. Likewise, we cannot exclude the possible predisposition of former mercenaries to criminal activity within organized criminal groups.

In other words, like members of private military companies, former legionaries run the risk of being lured and used by recruiters of international terrorist organizations as foreign terrorist fighters or by leaders of nationalist-extremist groups.

Under these conditions, there is a real risk of “retraining” the former mercenary in the current terrorist with destructive visions and tendencies to earn income from participation in terrorist activities [7].

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Энциклопедический словарь Брокгауза и Эфрона.
2. A. Pareniuc, V. Beda. Reglementarea activității mercenarilor din perspectiva aspectelor de drept internațional. În: Revista științifico-practică „Legea și viață”, ianuarie-februarie 2021, p. 36-37, ISSN 1810-309X.
3. <https://ru.armeniasputnik.am/20180428/makron-uhvatilsya-na-inostrannyj-legion-a-esli-vdrug-mir-v-sirii-11741453.html>
4. <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000019477797/> - Décret n° 2008-956 du 12 septembre 2008 relatif aux militaires servant à titre étranger, Dernière mise à jour des données de ce texte : 02 novembre 2020.
5. http://factmil.com/publ/strana/francija/inostrannyj_legion_francii_2020/33-1-0-1792 - В. Нестёркин, Иностраннный легион Франции.
6. <https://point.md/ru/novosti/obschestvo/vykhodets-iz-moldovy-sluzhit-vo-frantsuzskom-legione/> - Выходец из Молдовы служит во французском легионе
7. A. Pareniuc, V. Beda. Activitatea mercenarilor ca generator de riscuri pentru securitatea națională a Republicii Moldova. În: Analele științifice ale Academiei Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova, Științe juridice// Legal Sciences, nr. 12/ 2020, p. 120, ISSN 1857-0976.

Despre autori:

Alexandru PARENIIUC,
doctor în drept, conferențiar universitar,
șef adjunct al Direcției studii și management
al calității a Academiei „Ștefan cel Mare”
a MAI al Republicii Moldova,
e-mail: alexandru.pareniiuc@mai.gov.md

Vasili BEDA,
doctorand,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
al Republicii Moldova,
e-mail: vasili.beda@gmail.com

About authors:

Alexandru PARENIIUC,
PhD, associate professor,
Deputy Head of the Studies and Quality
Management Department of the Academy “Ștefan
cel Mare” of the MIA of the Republic of Moldova,
e-mail: alexandru.pareniiuc@mai.gov.md

Vasili BEDA,
PhD student,
Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA
of the Republic of Moldova
e-mail: vasili.beda@gmail.com

REFLECȚII PRIVIND VALORIFICAREA REZULTATELOR INVESTIGAȚIILOR SPECIALE ÎN PROCESUL PENAL

Boris GLAVAN,

doctor în drept, conferențiar universitar

REFLECTIONS ON THE VALORIZATION OF THE RESULTS OF SPECIAL INVESTI- GATIONS IN THE CRIMINAL PROCESS

Boris GLAVAN,

PhD, associate professor

Studiul este consacrat problemelor legate de raportul dintre investigațiile speciale și procesul penal. Prin prisma cercetărilor teoretice este analizată problema valorificării în procesul penal a informațiilor obținute prin efectuarea măsurilor speciale de investigații. Sunt analizate prevederile pertinente subiectului abordat din legislația Republicii Moldova, în special fiind vorba despre prevederile Codului de procedură penală și Legii nr.59/2012 cu privire la activitatea specială de investigații.

Cuvinte-cheie: activitate specială de investigații, măsuri speciale de investigații, tehnici speciale de investigare, proces penal, urmărire penală, procedeu probatoriu, probă.

The study is devoted to the issue of the relationship between special investigation and criminal proceedings. Essentially, in terms of theoretical research, the problem of capitalizing in the criminal process the information obtained by carrying out special investigative measures is analyzed. The provisions of the legislation of the Republic of Moldova pertinent to the approached subject are analyzed, especially being the provisions of the Code of Criminal Procedure and Law no. 59/2012 on the special investigation activity.

Keywords: special activity of investigations, special measures of investigations, special techniques of investigation, penal process, criminal trial, prosecution, evidentiary procedure, evidence.

Introducere. Valorificarea rezultatelor investigațiilor speciale în procesul penal este una din cele mai complicate și mai discutate probleme în materia procedurii penale moderne. Cu privire la acest subiect au fost editate numeroase lucrări științifice: monografii, articole și comunicări. Din păcate, nici în doctrina procedurală și nici în activitatea practică, nu există un consens asupra subiectului cercetat.

Știința procesual-penală a înregistrat diverse modalități de soluționare a acestei probleme, de la utilizarea rezultatelor activității speciale de investigații direct ca probă în procesul penal (cu sau fără anumite condiționări) [1; 2] până la posibilitatea formării probelor pe baza lor [3; 4; 5; 6]. Reglementările juridice din actuala legislație națională nu conțin o soluție reușită a problemei vizate.

Conținut de bază. Actualitatea subiec-

Introduction. Capitalizing on the results of special investigations in criminal proceedings is one of the most complicated and discussed issues in the field of modern criminal procedure. Numerous scientific papers have been published on this subject: monographs, articles and communications. Unfortunately, neither in the procedural doctrine nor in the practical activity is there a consensus on the researched subject.

The criminal-procedural science has registered various ways of solving this problem, from the use of the results of the special investigation activity directly as evidence in the criminal process (with or without certain conditions) [1; 2] to the possibility of forming evidence based on them [3; 4; 5; 6]. The legal regulations in the current national legislation do not contain a successful solution to the problem in question.

Main content. The existence of the subject

tului abordat a început să crească mai cu seamă la începutul acestui mileniu, când criminalitatea a învățat să profite din plin de pe urma tehnologiilor moderne oferite omenirii de cea de-a 4.0-ra revoluție industrială marcată prin apariția și răspândirea internetului, rețelelor de socializare și comunicare mobilă. În contextul dezvoltării noilor metode criminale mult mai sofisticate și mai organizate se cereau și metode noi de probare a actelor infracționale. Procedeele probatorii tradiționale în scurt timp s-au dovedit mai puțin eficiente pentru documentarea noilor forme de infracțiuni (acte de corupție, de terorism, fraude economice, trafic ilegal de persoane, armament, droguri, medicamente, substanțe radioactive etc.). Dorința de aliniere la standardele și rigurile statelor membre ale comunității europene au determinat mai multe țări din spațiul ex-sovietic să împrumute experiența și modelul european de soluționare a respectivei probleme.

Includerea măsurilor operative (speciale) de investigații în CPP a fost modelul pe care la urmat mai întâi Lituania (2002); Estonia (2003) și Letonia (2005), apoi la el s-au alăturat și Republica Moldova (2012); Ucraina (2012); Georgia (2014); Republica Kazahstan (2014) și Republica Kirgîzstan (2019).

Este important de menționat că în toate aceste țări, cu excepția Estoniei, continuă să acționeze legile speciale privind activitatea operativă/specială de investigații. Rolul acestor legi este să reglementeze activitățile care rămân în afara procesului penal: prevenirea și curmarea infracțiunilor, relevarea amenințărilor care pot pune în pericol securitatea statului etc. Estonia, renunțând la legea specială, a încercat să integreze pe deplin ASI în textul CPP. Trebuie de precizat că potrivit CPP al Estoniei „colectarea informațiilor despre o infracțiune în cursul procesului penal” nu este singura sarcină realizată prin acțiunile de investigații secrete, realizarea MSI fiind posibilă și pentru depistarea și curmarea infracțiunilor în curs de pregătire (p.1 al alin.(1) al art.126.2). Cu alte cuvinte, sfera MSI în versiunea Estoniană depășește cu mult hotarele procesului penal.

Analiza legilor procesuale ale acestor țări ne permite să deosebim două varietăți ale integră-

began to grow especially at the beginning of this millennium, when crime learned to take full advantage of modern technologies offered to mankind by the 4.0 industrial revolution marked by the emergence and spread of the Internet, social networks and mobile communication. In the context of the development of new, much more sophisticated and organized criminal methods, new methods of proving criminal acts were also required. Traditional evidentiary procedures soon proved less effective in documenting new forms of crime (acts of corruption, terrorism, economic fraud, illegal trafficking in human beings, weapons, drugs, medicines, radioactive substances, etc.). The desire to align with the standards and rigors of the Member States of the European Community has led several countries in the former Soviet Union to borrow the European model and experience for solving this problem.

The inclusion of (special) operational measures of investigations in the CCP was the model first followed by Lithuania (2002); Estonia (2003) and Latvia (2005), then joined by the Republic of Moldova (2012); Ukraine (2012); Georgia (2014); Republic of Kazakhstan (2014) and Republic of Kyrgyzstan (2019).

It is important to note that in all these countries, except Estonia, special laws on operational / special investigation activity continue to act. The role of these laws is to regulate the activities that remain outside the criminal process: the prevention and cessation of crimes, the detection of threats that may endanger the security of the state, etc. Estonia, renouncing the special law, tried to fully integrate SIA in the CCP text. It should be noted that according to the Estonian CCP, “collecting information on a crime during criminal proceedings” is not the only task performed by covert investigations, the realization of SIM is also possible to detect and stop crimes in preparation (p. 1 para. (1) in art.126.2). In other words, the scope of the SIM in the Estonian version goes far beyond the boundaries of criminal proceedings.

The analysis of the procedural laws of these countries allows us to distinguish two varieties of SIM integration in PP:

SIM are considered procedural actions

rii MSI în PP:

MSI sunt considerate acțiuni procesuale doar că de alt tip față de procedeele probatorii, fiind numite Măsuri/acțiuni operative/speciale de investigații. Informațiile obținute prin efectuarea acestora sunt folosite pentru soluționarea problemelor procesului penal și, ca excepție, pot fi valorificate în calitate de probe. La modelul în cauză se raportează legislațiile țărilor baltice (Lituania, Estonia și Letonia);

MSI sunt incluse în grupul procedeele probatorii, doar că rămân diferite față de acțiunile de urmărire penală tradiționale, fiind numite Acțiuni de urmărire penală secrete/tainice/speciale. Rezultatele obținute prin efectuarea acestora sunt valorificate în calitate de probe. Acestui model corespund legislațiile celorlalte state (Ucraina, Georgia, Kazahstan și Kirgizstan).

Modelul caracteristic legislației Republicii Moldova este unul, s-ar putea spune combinat, dat fiind faptul că întrunește elemente ale ambelor varietăți. Pentru înțelegerea trăsăturilor specifice modelului moldovenesc este binevenită abordarea, mai întâi, a modelului caracteristic Republicii Moldova de până la 2012 și care continuă să fie aplicat și în restul țărilor din spațiul ex-sovietic: Federația Rusă, Belarus, Armenia, Azerbaidjan, Tadjikistan, Uzbekistan, și Turkmenistan.

Acest model se caracterizează prin faptul că măsurile speciale de investigații, ca procedee operative de acumulare a informațiilor și realizare a sarcinilor specifice, sunt reglementate de o lege specială (cu privire la activitatea operativă de investigații) a cărei sferă de acțiune este mult mai largă decât cea a procesului penal. Activitatea operativă de investigații se intersectează cu procesul penal doar pe segmentul realizării sarcinii de descoperire a infracțiunilor, adică a faptelor deja comise, în timp ce restul sarcinilor ASI depășesc hotarele procesului penal. Problema cea mai complicată a acestui model, în vederea soluționării căreia s-a și pornit caravana țărilor spre integrarea investigațiilor speciale în procesul penal, constă în valorificarea în calitate de probe a informațiilor obținute prin procedee reglementate de o altă lege decât cea procesuală.

La baza acestui model stau ideile cerce-

only of a different type from the evidentiary procedures, being called Measures / operative / special investigative actions. The information obtained by carrying them out is used to solve the problems of the criminal process and, as an exception, can be used as evidence. The model of the Baltic countries (Lithuania, Estonia and Latvia) refers to this model;

SIM are included in the group of evidentiary proceedings, only they remain different from traditional criminal prosecution, being called Secret / mysterious / special criminal prosecution. The results obtained by performing them are used as evidence. This model corresponds to the laws of the other states (Ukraine, Georgia, Kazakhstan and Kyrgyzstan).

The characteristic model of the legislation of the Republic of Moldova is one we could call combined, given the fact that it meets elements of both varieties. In order to understand the specific features of the Moldovan model, it is welcome to tackle, firstly, the model characteristic of the Republic of Moldova until 2012 which continues to be applied in the rest of the former Soviet countries: The Russian Federation, Belarus, Armenia, Azerbaijan, Tajikistan, Uzbekistan and Turkmenistan.

This model is characterized by the fact that special investigative measures, as operative procedures for accumulating information and performing specific tasks, are governed by a special law (on the operative activity of investigations) whose scope is much wider than that of criminal proceedings. The operative investigation activity intersects with the criminal process only on the segment of accomplishing the task of discovering the crimes, i.e. of the deeds already committed, while the rest of the SIA tasks exceed the boundaries of the criminal process. The most complicated problem of this model, in order to solve the caravan of countries to integrate special investigations in the criminal process, is to capitalize as evidence the information obtained through procedures regulated by a law other than procedural.

This model is based on the ideas of researchers who consider that the special activity of investigation and prosecution are different types of activity with specific features and cannot inte-

tătorilor care consideră că activitatea specială de investigații și cea de urmărire penală sunt genuri de activitate diferite cu trăsături specifice și care nu pot să se integreze una cu alta. Conform opiniei profesorului rus Sheifer S.A., fuziunea elementelor de procedură cu cele speciale de investigații este profund eronată și mai ales sub aspect metodologic. Normele care reglementează desfășurarea acțiunilor de urmărire penală formează o instituție specifică a procesului penal. Aceste prevederi au un conținut bogat, cu multe prescripții care reglementează procedura de efectuare a acțiunilor de urmărire penală. Implementarea lor dă naștere la un sistem complex de relații juridice care însoțesc colectarea probelor. Raportul juridic este cel mai important semn al unei acțiuni de urmărire penală, fără de care acțiunea nu poate fi considerată de urmărire penală. Dar raportul juridic nu poate avea loc la realizarea măsurilor secrete, deoarece părțile procesului nu participă și nici nu au cum să participe la raport. Astfel, concluzionează expertul, fuziunea acțiunilor de urmărire penală și a celor operative de investigații este inacceptabilă, deoarece distruge bazele fundamentale ale procesului penal [4, p.121].

Ghinzburg A.Ya., remarcabil profesor din Kazahstan și cunoscut specialist în domeniul procesului penal și al AOI, de asemenea, susține că este inacceptabilă combinarea într-un tot unitar a celor două tipuri de activitate (urmărirea penală și investigarea specială), deoarece sunt diferite atât după formă cât și după esență. Instituția acțiunilor de urmărire penală secrete, susține profesorul, în cele din urmă duce la haos și distruge toată baza științifică și metodologică a procesului penal, distruge închipuirea despre sistemul legal al procesului penal și practica probatoriului judiciar. În procesul probator, continuă dânsul, circulă două tipuri de informații: procesuală, reglementată de CPP și neprocesuală, inclusiv cea reglementată de Legea privind investigațiile operative. În componența informațiilor procesuale obținute în conformitate cu legea procedurală ca urmare a acțiunilor de urmărire penală, sunt evidențiate informațiile probatorii, care constituie conținutul probelor și care servesc scopului

grate with each other. According to the opinion of the Russian professor Sheifer S.A., the fusion of the procedural elements with the special ones of investigations is deeply erroneous, especially from a methodological point of view. The rules governing the conduct of criminal proceedings form a specific institution of the criminal process. These provisions have rich content, with many prescriptions governing the procedure for carrying out criminal prosecution actions. Their implementation gives rise to a complex system of legal relations that accompanies the collection of evidence. The legal report is the most important sign of a criminal prosecution action, without which the action cannot be considered a criminal prosecution. But the legal report cannot take place when secret measures are taken, because the parties to the process do not participate and have no way to participate in the report. Thus, the expert concludes, the merger of criminal prosecution and operative investigations is unacceptable, because it destroys the fundamental bases of the criminal process [4, p.121].

Ghinzburg A.Ya., a distinguished professor in Kazakhstan and a well-known criminal and OAI specialist, also argues that it is unacceptable to combine the two types of activity (criminal prosecution and special investigation) into a unitary whole, as they are different in both form and essence. The institution of secret criminal prosecution, the professor claims, ultimately leads to chaos and destroys the entire scientific and methodological basis of the criminal process, it ruins the imagination about the legal system of the criminal process and the practice of judicial evidence. In the evidentiary process, he continues, there are two types of information: procedural, regulated by the CCP and non-procedural, including that which is regulated by the Law of Operational Investigations. In the composition of the procedural information obtained in accordance with the procedural law as a result of the criminal prosecution actions, the evidentiary information is highlighted, which constitutes the content of the evidence and which serves the evidentiary purpose. In the structure of the non-procedural information, the information obtained as a result of the SIA is highlighted. In relation to the

probator. În structura informațiilor neprocesuale, sunt evidențiate informațiile obținute ca urmare a ASI. În raport cu procesul probator, astfel de informații au caracter orientativ, auxiliar (pentru a decide direcția ulterioară a cercetării, pregătirea și tactica desfășurării acțiunilor de urmărire penală etc.). Astfel, aceste tipuri diferite de activitate de stat, care coexistă și interacționează cu succes, dar nu se absorb reciproc, rezolvă problema consolidării statului de drept.

Ginzburg A.Ya. mai consideră ilegală instituția procedurilor probatorii secrete. Conform legislației, fiecare acțiune de urmărire penală nu trebuie doar să fie definită, ci și să reglementeze în mod clar și complet realizarea ei atât în formă, cât și în conținut. CPP nu reglementează procedura de realizare a acțiunilor secrete și nici nu poate s-o facă, deoarece acest lucru contravine legislației privind secretul de stat [5]. În plus, continuă profesorul, fuziunea MSI și a AUP precum și recunoașterea rezultatelor acestora direct (fără verificare) ca probe, aruncă înapoi procesul penal într-o perioadă de inchiziție nu foarte îndepărtată [6].

Împuternicirea ofițerului de urmărire penală cu competențe de efectuare MSI este o altă gafă care ar duce la scăderea calității lucrului practic [7, p.92]. Spre deosebire de procedurile probatorii, MSI permit nu numai descoperirea infracțiunilor comise și obținerea unei baze probatorii, ci, în plus, vizează identificarea, curmarea și prevenirea infracțiunilor iminente, ceea ce este extrem de important pentru protejarea valorilor constituționale. Caracteristica esențială a activității speciale de investigații este caracterul său tainic de acțiune. Ca regulă aceasta se realizează înaintea inițierii unei cauze penale, necesitând creativitate și promptitudine pentru împiedicarea actului criminal. Este mult mai important să nu fie admise faptele irecuperabile decât, ulterior, să fie găsit făptașul și să fie pedepsit pentru faptele care au adus deja prejudicii individului, societății și statului. Toate aceste trăsături însă o îndepărtează de formalitățile procesuale [8].

În acest context este binevenit să vedem și argumentele cercetătorilor care s-au pronunțat în favoarea integrării măsurilor speciale de

evidentiary process, such information is indicative and auxiliary (to decide the further direction of the investigation, the preparation and tactics of the criminal prosecution, etc.). Thus, these different types of state activity, which coexist and interact successfully, but are not absorbed by each other, solve the problem of consolidating the rule of law.

Ginzburg A.Ya. also considers it illegal to institute secret probation proceedings. According to the legislation, each criminal prosecution action must not only be defined, but also clearly and completely regulate its implementation both in form and content. The CCP does not regulate the procedure for carrying out secret actions, nor can it be done, as this is contrary to the legislation on state secrecy [5]. In addition, the professor continues, the merger of SIM and UAP as well as the recognition of their results directly (without verification) as evidence, throws back the criminal trial in a period of imprisonment not far away [6].

Empowering the prosecuting officer with SIM powers is another blunder that would lead to a decrease in the quality of practical work [7, p.92]. Unlike evidentiary proceedings, SIM allows not only the discovery of crimes committed and the obtaining of a probative basis, but also the identification, cessation and prevention of imminent crimes, which is extremely important for the protection of constitutional values. The essential feature of the special investigative activity is its mysterious character of action. As a rule, this is done before initiating a criminal case, requiring creativity and promptness to prevent the criminal act. It is far more important not to admit irrecoverable deeds than to subsequently find the perpetrator and be punished for deeds that have already harmed the individual, society and the state. However, all these features take it away from procedural formalities [8].

In this context, it is welcome to see the arguments of the researchers who spoke in favor of integrating special investigative measures in the criminal process. Russian researcher Baranov A.M. claims that in a certain historical period the preliminary investigation was artificially divided into two types of independent proceedings: the

investigații în procesul penal. Cercetătorul rus Baranov A.M. susține că într-o anumită perioadă istorică ancheta preliminară a fost împărțită artificial în două tipuri de proceduri independente: activitatea specială de investigații și activitatea de urmărire penală (cercetarea preliminară, ancheta penală). Cu toate acestea, „metodele de colectare a informațiilor despre o infracțiune în ambele tipuri de activități sunt practic aceleași, dar pentru a le delimita și pentru a evita confuzia, au fost introduse denumiri diferite și au fost stabilite proceduri distincte pentru producerea și înregistrarea practic a acelorași acțiuni” [9, p.160]. „Odată cu legalizarea activității speciale de investigații, au fost comise erori metodologice și tehnico-juridice. Procedeele secrete de culegere a probelor și-au găsit consolidare în cadrul altei activități, iar informațiile obținute ca urmare a implementării acestora ar trebui utilizate în procesul penal. Legile privind AOI/ASI nu au reușit să elimine această contradicție” [9, p.161].

Comparând delimitarea sferelor procedurii penale și a activității operative de investigații în Rusia și în străinătate, Volynsky A.F. sublinia că în niciuna dintre țările Europei de Vest nu ar exista o distincție atât de categorică și artificială între ASI și procedura penală, iar în unele dintre acestea istoric s-a dezvoltat și și-a găsit legiferare așa-numita „investigație polițienească”, care îmbină în mod organic metodele și procedeele publice și secrete de obținere a probelor, dar sub controlul efectiv al autorităților judiciare [10, p.5].

Pentru a da rezultatelor ASI statutul de probă, consideră susținătorii aceluiași concept, este necesar să se confere caracter procesual penal metodelor și mijloacelor secrete de colectare a informațiilor (probelor), adică să le reglementeze prin legea procesual penală. În acest fel, susține Baranov A.M., „din mintea juriștilor, vor dispărea motivele care împiedică utilizarea informațiilor obținute ca urmare a colectării secrete a probelor (obținute astăzi în cadrul AOI)” [9, p.164].

Cercetătorii Mazunin Ya.M. și Mazunin Ya.P. au exprimat cam același idee: „dacă procedeele secrete le va fi acordată forma procedurală, atunci „credibilitatea informațiilor obținute ca urmare a AOI va avea prioritate față de criteriul

special investigation activity and the criminal investigation activity (preliminary investigation, criminal investigation). However, “the methods of collecting information on a crime in both types of activities are practically the same, but in order to delimit them and avoid confusion, different names have been introduced and separate procedures have been established for the production and practical registration of the same actions” [9, p.160]. “With the legalization of the special investigation activity, methodological and technical-legal errors were committed. The secret procedures for collecting evidence were strengthened in another activity, and the information obtained as a result of their implementation should be used in criminal proceedings. The laws regarding OAI / SIA have failed to eliminate this contradiction” [9, p.161].

Comparing the delimitation of the spheres of criminal procedure and the operative activity of investigations in Russia and abroad, Volynsky A.F. stressed that in none of the countries of Western Europe would there be such a categorical and artificial distinction between ASI and criminal procedure, and in some of them, the so-called “police investigation” has historically developed and found legislation, which organically combines public and secret methods and procedures for obtaining evidence, but under the effective control of the judicial authorities [10, p.5].

In order to give the SIA results the status of evidence, according to the proponents of the same concept, it is necessary to give criminal procedural character to the methods and secret means of collecting information (evidence), i.e. to regulate them by criminal procedural law. In this way, says Baranov A.M., “from the minds of jurists, the reasons that prevent the use of information obtained as a result of the secret collection of evidence (obtained today in the OAI) will disappear” [9, p.164].

Researchers Mazunin Ya.M. and Mazunin Ya.P. expressed the same idea: “if the secret proceedings are given the procedural form, then the credibility of the information obtained as a result of the OAI will have priority over the criterion of admissibility and the content over the form of evidence” [11, p.139].

admisibilității și conținutul față de forma probelor” [11, p.139].

Există și alte argumente expuse în literatura de specialitate atât în favoarea, precum și împotriva integrării investigațiilor speciale în procesul penal. Toate aceste discuții demonstrează complexitatea și sensibilitatea problemei valorificării rezultatelor ASI în PP. În astfel de situații, intervenția legiuitorului în găsirea unei soluții poate fi doar salutată și apreciată. Asta s-a și întâmplat în 2012. În calitate de soluție a problemei discutate, Capitolul III al CPP al RM (Mijloacele de probă și procedeele probatorii) a fost completat cu Secțiunea V – Activitatea specială de investigații, în cadrul căreia se regăsesc 3/4 din totalul celor 20 de măsuri speciale de investigații (MSI) prevăzute în Legea nr.59/2012 cu privire la activitatea specială de investigații.

După reformă lucrurile ar fi trebuit să meargă mult mai bine, toată lumea să fie mulțumită că în sfârșit problema de bază a fost rezolvată. Se părea că R.Moldova chiar a pășit pe urma țărilor baltice și în scurt timp se va bucura de integrarea în Uniunea Europeană. Din păcate, nu a fost să fie, efectul a fost cu totul altul. În scurt timp practicienii au înțeles că multe din activitățile desfășurate anterior legate de prevenirea și curmarea infracțiunilor, de căutarea persoanelor care se eschivează de la executarea pedepsei, de relevare a amenințărilor ce pun în pericol securitatea statului nu mai pot fi îndeplinite cu succes, deoarece aplicarea MSI incluse în CPP au a fost restricționată strict în limitele urmăririi penale și strict pentru realizarea unei singure sarcini – descoperirea și cercetarea infracțiunilor deja comise. Prin urmare, observăm că ASI dintr-o activitate prioritar proactivă a devenit imediat o activitate prioritar reactivă.

În 2015 guvernarea Republicii Moldova a recunoscut într-un fel eșecul reformei juridice, creând un grup de lucru pentru studierea problemicii în domeniul investigațiilor speciale și înaintarea propunerilor corespunzătoare în vederea îmbunătățirii situației [12]. De atunci și până în prezent se tot lucrează dar situația rămâne aceeași.

Dacă analizăm legislația națională de după reformă observăm că de fapt problema valorificării rezultatelor ASI în PP nici nu a fost rezolvată,

There are other arguments presented in the literature both in favour and against the integration of special investigations in the criminal process. All these discussions demonstrate the complexity and sensitivity of the issue of capitalizing on SIA results in PP. In such situations, the intervention of the legislator in finding a solution can only be welcomed and appreciated. This is what happened in 2012. As a solution to the problem discussed, Chapter III of the CCP of the Republic of Moldova (Means of Evidence and Evidence Procedures) was completed with Section V - Special Investigation Activity, which includes 3/4 of the total of the 20 special investigation measures (SIM) provided in Law no. 59/2012 regarding the special investigation activity.

After the reform, things should have gone much better, and everyone should have been satisfied that the basic problem has finally been solved. It seemed that the Republic of Moldova had really followed the Baltic countries and would soon enjoy integration into the European Union. Unfortunately, the effect was completely different. Practitioners soon realized that many of the activities previously carried out related to the prevention and cessation of crimes, the search for people avoiding serving the sentence and the detection of threats to the security of the state can no longer be successfully carried out, because the application of SIM included in the CPC have been restricted strictly within the limits of criminal prosecution and strictly for the performance of a single task - the discovery and investigation of crimes already committed. Therefore, we note that SIA from a priority proactive activity immediately became a priority reactive activity.

In 2015, the government of the Republic of Moldova somehow acknowledged the failure of the legal reform, creating a working group to study the issue in the field of special investigations and submit appropriate proposals to improve the situation [12]. Work has been going on since then up until now, but the situation remains the same.

If we analyse the national legislation after the reform, we notice that in fact the problem of capitalizing on the SIA results in PP was not solved, because by performing SIM no evidence

fiindcă prin efectuarea MSI nu se obțin probe, ci tot informații care doar după verificare pot fi recunoscute în calitate de probe. Exact așa era și până la reformă. Diferența este că acum ofițerul de investigații, pe lângă faptul că nu mai are voie să efectueze MSI în faza de până la comiterea infracțiunii (art.132² CPP), mai este lipsit și de inițiativa de efectuare a MSI chiar și la etapa urmăririi penale, inițiativa trebuie să vină ori de la procuror ori de la ofițerul de urmărire penală (art.132⁴ CPP). Ofițerul de investigații are doar calitatea de executor al MSI, fiind impus să aștepte comanda organului de urmărire penală. În general conform prevederilor CPP al RM activitatea specială de investigație este un cumul de acțiuni care se desfășoară doar în cadrul urmăririi penale.

Însăși faptul că prin efectuarea MSI se obțin informații și nu probe reiese din conținutul mai multor reglementări a CPP al RM. Chiar în denumirea unor MSI se vorbește despre obținerea informațiilor și nu a probelor – „monitorizarea sau controlul tranzacțiilor financiare și accesul la informația financiară”, „colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice” (art.132² CPP alin.(1) lit. f); h)). Despre informații se spune și în restul reglementărilor cu privire la efectuarea MSI: „... mijloace tehnice speciale pentru obținerea în secret a informației” (art.132² CPP alin.(2)); „... datele sau informațiile obținute în urma efectuării măsurilor speciale de investigații ...” (art.132² CPP alin.(10), (11); „... purătorul material de informații care conține rezultatele măsurilor speciale de investigații” (art.132⁵ CPP alin.(2)) etc.

Conform prevederilor art.132⁵ CPP al RM rezultatele MSI pot obține calitatea de probe după ce sunt verificate de care procuror, respectiv judecătorul de instrucție sub aspectul legalității, respectării drepturilor și libertăților omului, respectării condițiilor și temeiurilor în baza cărora a fost efectuată MSI și va fi întocmită o ordonanță/încheiere în acest sens.

Totodată, trebuie spus și faptul că probele obținute în urma efectuării MSI au o valoare inferioară față de probele obținute prin procedeele probatorii tradiționale. Această concluzie reiese din conținutul următoarei prevederi: „Ho-

is obtained except only information that only after verification can be recognized as evidence. This was exactly the case until the reform. The difference is that now the investigation officer, in addition to the fact that he is no longer allowed to perform SIM in the phase before committing the crime (art. 1322 CCP), is also deprived of the initiative to perform SIM even during the stage of criminal prosecution, the initiative must come either from the prosecutor or from the criminal investigation officer (art. 1324 CCP). The investigation officer has only the quality of being executor of SIM, being forced to wait for the order of the criminal investigation body. In general, according to the provisions of the CCP of the Republic of Moldova, the special investigation activity is a commutation of actions that takes place only within the criminal investigation.

The very fact that by performing the SIM information and not evidence is obtained comes from the content of several regulations of the CCP of the Republic of Moldova. Even in the name of some SIM there is talk about obtaining information and not evidence - “monitoring or control of financial transactions and access to financial information”, “collection of information from providers of electronic communications services” (art. 1322 CCP para. (1) letter f); h)). Information is also talked about in the rest of the regulations regarding the performance of SIM: “... special technical means for obtaining information in secret” (art. 1322 CCP para. (2)); “... Data or information obtained from the performance of special investigative measures” (art. 1322 CCP para. (10), (11); “the material carrier of information containing the results of special investigative measures” (art. . (2)) etc.

According to the provisions of art.1325 CCP of the Republic of Moldova, the SIM results can obtain the quality of evidence after being verified by the prosecutor, respectively the investigating judge in terms of legality, respect for human rights and freedoms, compliance with the conditions and grounds on which the SIM was performed and an ordinance / conclusion will be issued in this regard.

At the same time, it must be said that the evidence obtained from SIM has a lower value

tărârea de condamnare nu se poate întemeia, în măsură determinantă, pe ... probele obținute în urma efectuării măsurilor speciale de investigații” (art.101 alin.(5) CPP). Probabil că legiuitorul are anumite rezerve față de credibilitatea acestui tip de probe. Numai că această doză de neîncredere vine în contradicție cu unul din principiile PP conform căruia: „nici o probă nu are o valoare dinainte stabilită pentru organul de urmărire penală sau instanța de judecată” (art.27; art.101 alin.(3) CPP).

S-ar părea că legiuitorul moldovean nu a fost suficient de inspirat atunci când s-a hotărât să integreze investigațiile speciale în PP. Poate că ar fi cazul să aruncăm o privire la legislația altor republici și să vedem cum s-au descurcat în problema abordată și să împrumutăm din experiența lor. Având în vedere faptul că spațiul acestei lucrări nu permite o astfel de investigare, totuși câteva observații în acest sens vor fi incluse.

Experții din Kazahstan, după experiența de doar trei ani de la integrarea investigațiilor speciale în procesul penal, deja discutau despre excluderea mai multor acțiuni secrete din Capitolul 30 al CPP (livrarea controlată; infiltrarea operativă; imitarea activității infracționale; investigarea sub acoperire și (sau) examinarea locului; supravegherea sub acoperire a unei persoane sau a unui loc; achiziția de control) fiindcă, susțin ei, rezultatele acestora nu îndeplinesc cerințele înaintate față de probe (fiabilitatea și posibilitatea verificării lor prin alte acțiuni de urmărire penală). Scopul acestor acțiuni secrete, susțin cercetătorii pe bună dreptate, nu constă în colectarea secretă a probei ci, mai presus de toate, în identificarea secretă a semnelor infracțiunilor în cadrul activității operative de investigații [13, p.132].

Alți cercetătorii tot din Kazahstan în urma investigațiilor științifice efectuate, remarcând problematica instituției acțiunilor de urmărire penală secrete și diferențele serioase dintre aceasta și conceptele procedurii penale, au ajuns în fața unei dileme: fie se adoptă pe deplin modelul occidental al procesului penal (fuzionarea competențelor ofițerului de investigații cu cele ale ofițerului de urmărire penală într-o singură persoană), fie se recunoaște eșecul introducerii

than the evidence obtained through traditional evidentiary procedures. This conclusion follows from the content of the following provision: “The conviction cannot be substantiated, to a decisive extent, on ... the evidence obtained following the performance of special investigative measures” (art. 101 para. (5) CCP). The legislator probably has some reservations about the credibility of this type of evidence. However, this dose of distrust contradicts one of the PP’s principles according to which: “no evidence has a pre-established value for the criminal investigation body or the court” (art. 27; art. 101 para. (3) CCP).

It would seem that the Moldovan legislator was not inspired enough when he decided to integrate the special investigations into the PP. Maybe we should take a look at the legislation of other republics and see how they handled the issue and borrow from their experience. Given that the scope of this paper does not allow such an investigation, however, a few observations in this regard will be included.

Experts in Kazakhstan, after only three years of experience in integrating special investigations into criminal proceedings, were already discussing the exclusion of several covert actions from Chapter 30 of the CCP (controlled delivery; operational infiltration; imitation of criminal activity; undercover investigation and (or) examination of the place; covert supervision of a person or a place; acquisition of control) because, they claim, their results do not meet the requirements of the evidence (reliability and possibility of verifying them through other criminal prosecutions). The purpose of these secret actions, the researchers add, does not consist in the secret collection of evidence but, above all, in the secret identification of the signs of crimes in the operative activities of investigations [13, p.132].

Other researchers, also from Kazakhstan, following scientific investigations, noting the issue of the establishment of secret prosecutions and the serious differences between it and the concepts of criminal procedure, came up with a dilemma: either the Western model of the criminal process is fully adopted (merging the strengths of the investigating officer with those of the prosecuting officer in one person), either the failure to

instituției acțiunilor de urmărire penală secrete în PP și se revine la modelul anterior [14, p.578].

Experții din Ucraina de asemenea consideră că există mai multe probleme grave în adaptarea MSI la condițiile procesului penal. Aceștia observă că noua instituție are deficiențe semnificative. Cercetătorul Uvarov V.Gh. consideră că: reglementarea unor acțiuni secrete în CPP al Ucrainei au fost efectuate cu o restricție gravă a drepturilor și libertăților constituționale ale omului; reglementarea lor a fost efectuată fără o consecvență adecvată, cu repetări și concurență a normelor legale; instituția acțiunilor secrete nu a primit forma procesuală necesară și perfectă, care ar servi ca o garanție suficientă atât pentru obținerea de probe fiabile, cât și pentru protejarea drepturilor și libertăților omului [15, p.59].

Pogoretsky M.A., un alt expert de valoare din Ucraina, consideră că integrarea investigațiilor speciale în PP a eliminat practic instituția asigurării investigativ-operative a procesului penal. Drept urmare, au crescut posibilitățile bănuiților, învinuiților și ale altor persoane interesate în opunerea de rezistență și împiedicarea activității organelor de urmărire penală și a instanțelor de judecată, influențând martorii și victimele prin amenințări, corupție etc.). Cercetătorul subliniază că forma procesuală a acțiunilor secrete este imperfectă ceea ce creează probleme serioase atunci când se utilizează rezultatele lor în probatoriul penal [16, p.270-276].

Concluzii. Analiza problematicii valorificării rezultatelor investigațiilor speciale în cadrul procesului penal permite constatarea faptului că actualitatea acestora nu s-a epuizat nici după integrarea măsurilor speciale de investigații în legea procesual penală. Modelul de integrare a procedurilor secrete în legislația procesual-penală națională, precum și a altor republici exsovietice ridică serioase întrebări cu privire la respectarea unor principii fundamentale ale procesului penal (egalitatea armelor, egalitatea probelor, respectarea dreptului la apărare, respectarea contradictorialității și publicității procesului penal). Totodată, este subminată și metodologia tradițională de desfășurare a procesului penal. Concentrarea potențialului investigațiilor speciale mai mult pe aspectul re-

introduce the institution of secret criminal prosecution actions in the PP is acknowledged and the previous model is returned [14, p.578].

Experts in Ukraine also believe that there are several serious problems in adapting the SIM to the conditions of the criminal process. They note that the new institution has significant shortcomings. Researcher Uvarov V.Gh. considers that: the regulation of secret actions in the CCP of Ukraine has been carried out with a severe restriction on human constitutional rights and freedoms; their regulation was carried out without adequate consistency, with repetitions and competition of legal norms; the institution of secret actions did not receive the necessary and perfect procedural form, which would serve as a sufficient guarantee both for obtaining reliable evidence and for the protection of human rights and freedoms [15, p.59].

Pogoretsky M.A., another remarkable expert from Ukraine, considers that the integration of special investigations into the PP has practically eliminated the institution of investigative-operative insurance of the criminal process. As a result, the possibilities of suspects, accused people and others interested in resisting and impeding the activity of criminal prosecution bodies and courts have increased, influencing witnesses and victims through threats, corruption, etc.). The researcher emphasizes that the procedural form of secret actions is imperfect, which creates serious problems when using their results in criminal evidence [16, p.270-276].

Conclusions. The analysis of the issue of capitalizing on the results of special investigations in the criminal process allows us to find that its timeliness has not been exhausted even after the integration of special investigation measures in the criminal procedure law. The model of integration of secret procedures in the national criminal procedure legislation, as well as of other ex-Soviet republics raises serious questions regarding the observance of some fundamental principles of the criminal process (equality of arms, equality of evidence, observance of the right to defense, observance of adversarial and publicity). At the same time, the traditional methodology of conducting the criminal trial is undermined. The fo-

presiv de combatere a criminalității și mai puțin pe cel preventiv aproape că a lichidat în totalitate însăși activitatea specială de investigații ca gen de activitate de bază menit să ocrotească valorilor constituționale împotriva infracțiunilor și să asigura securitatea statului Republica Moldova.

În acest context, cadrul juridic național cu privire la reglementarea măsurilor speciale de investigații și valorificarea rezultatelor acestora în procesul probator necesită o îmbunătățire substanțială fie în direcția modelului european, fie în direcția modelului legislativ de până la reforma din 2012.

cus of the potential of special investigations more on the repressive aspect of fighting crime and less on the preventive one almost completely liquidated the special investigation activity as a kind of basic activity meant to protect constitutional values against crimes and ensure the security of the Republic of Moldova.

In this context, the national legal framework on the regulation of special investigative measures and the capitalization of their results in the evidentiary process requires a substantial improvement either in the direction of the European model or in the direction of the legislative model until the 2012 reform.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Бозров В. Результатам оперативно-розыскной деятельности – статус доказательств в уголовном процессе. В: Рос. юстиция. 2004. № 4. С. 46–48;
2. Зникин В. К. Результаты ОРД в уголовном процессе / В. К. Зникин. В: Законность. 2005. № 11. С. 37-39.
3. Доля Е.А. Использование в доказывании результатов оперативно-розыскной деятельности. М.: Спарк, 1996. С. 35–36, 64, 90;
4. Шейфер С.А. Следственные действия - правомерны ли новые трактовки? Lex Russica. 2015. № 10. С. 115-127 [on-line]. Disponibil: <https://www.twirpx.com/file/2131869/>
5. Гинзбург А.Я. «Читая проект Уголовно-процессуального кодекса Республики Казахстан. О так называемых “негласных следственных действиях”». Глава 30 проекта УПК РК (от 28 февраля 2013 г.) (в порядке обсуждения)». Сетевое издание «Zakon.kz» 26 марта. Дата обращения 13 сентября, 2018. [on-line]. Disponibil: <https://www.zakon.kz/4548079-chitaja-proekt-ugolovno-processualnogo.html>
6. Гинзбург А.Я. О так называемых «негласных следственных действиях». [on-line]. Disponibil: <https://www.zakon.kz/4568011-o-tak-nazyvaemykh-neglasnykh.html>
7. Новикова Е.А., Шумилин С.Ф. Следственная и оперативно-розыскная деятельность: интеграция или взаимодействие? В: Судебная власть и уголовный процесс. 2018. № 2. С. 86-95. Electronic source: <https://cyberleninka.ru/article/n/sledstvennaya-i-operativno-rozysknaya-deyatelnost-integratsiya-ili-vzaimodeystvie>
8. Ахметшин Р.Э., Контанистов И.В. Использование результатов ОРД в доказывании по уголовным делам. Ученые заметки ТОГУ» Том 5, № 4, 2014. Electronic source: <https://pnu.edu.ru/ejournal/pub/articles/749/>
9. Баранов А.М. Обеспечение законности в досудебном производстве по уголовным делам: монография. Омск: Омская академия МВД России, 2006. 220 с. SBN 5-88651-340-X.
10. Вольнский А.Ф. Уголовное судопроизводство, задачи и социальные функции криминалистики в его реформировании. В: Актуальные проблемы теории и практики уголовного судопроизводства и криминалистики: вопросы современной криминалистики: сб. ст. М., 2004. Ч. 2.
11. Мазунин Я.М., Мазунин П.Я. Негласная

- деятельность следователя: пора признать данность. В: Юридическая наука и правоохранительная практика. 2015. № 1 (31). Electronic source: <https://cyberleninka.ru/article/n/neglasnaya-deyatelnost-sledovatelya-pora-priznat-dannost>
12. Decizia Comisiei securitate națională, apărare și ordine publică CSN/7 nr. 257 din 10 iunie 2015.
 13. Ахпанов А.Н., Хан А.А. О соотношении гласных и негласных следственных действий в уголовном процессе республики казахстан. В: Вестник Института законодательства РК. №4 (45) 2016. Уголовное право и уголовный процесс. С.132 Electronic source: <https://cyberleninka.ru/article/n/o-sootnoshenii-glasnyh-i-neglasnyh-sledstvennyh-deystviy-v-ugolovnom-protsesse-respubliki-kazahstan>
 14. Нургалиев Б.М., Лакбаев К.С., Кусаинова А.К. Проблемы правоприменительной практики негласных следственных действий в Казахстане. В: Вестник Санкт-Петербургского университета. Право 3: р. 577–585. 2019. [on-line]. Disponibil: <https://doi.org/10.21638/spbu14.2019.312>
 15. Уваров В. Г. Система негласных следственных (розыскных) действий по УПК Украины. В: Законность 11. 2013. р. 58–61.
 16. Погорецкий, Н. А. Негласные следственные (розыскные) действия: проблемы производства и использования результатов в доказывании. В: Юрид. журнал Нац. акад. внутр. дел. № 1. 2013. С. 270–276.

Despre autor:

Boris GLAVAN,

*doctor în drept, conferențiar universitar
al Catedrei „Investigații operative și securitate
informațională” a Academiei „Ștefan cel
Mare” a MAI al Republicii Moldova
e-mail: gba74@rambler.ru*

About author:

Boris GLAVAN,

*PhD, associate professor
at the Chair “Special Investigation Activity and
Anti-Corruption” of the Academy “Ștefan cel Mare”
of the MIA
e-mail: gba74@rambler.ru*

INSTITUȚIILE JURIDICO-PENALE APLICABILE ÎN „STIMULAREA” COLABORĂRII FĂPTUITORULUI UNEI INFRAACȚIUNI CU STATUL

Veaceslav URSU,

doctor în drept, conferențiar universitar

THE CRIMINAL JUSTICE INSTITUTIONS APPLICABLE TO “STIMULATING” THE COLLABORATION OF THE PERPETRATOR WITH THE STATE

Veaceslav URSU,

PhD, associate professor

Articolul este axat pe principalele instituții juridico-penale, cum ar fi liberarea de răspundere și pedeapsa penală, cauzele care înlătură răspunderea penală sau consecințele condamnării menite realizării principiului umanismului, dar și determinării făptuitorului de a adopta un comportament cooperant cu organele de aplicare a legii în activitatea de desfășurare a justiției.

Cuvinte-cheie: liberare de răspundere penală, liberare de pedeapsa penală, cauze care înlătură răspunderea penală.

The article focuses on the main criminal justice institutions such as release from liability and criminal punishment, cases that remove criminal liability or the consequences of the conviction aimed at achieving the principle of humanism, but also making the perpetrator to adopt cooperative conduct with law enforcement bodies in the justice process.

Keywords: Exemption from criminal liability, exemption from criminal punishment, cases of criminal liability exemption.

Introducere. Drepturile și libertățile fundamentale ale omului constituie valori supreme luate sub ocrotirea juridico-penală a oricărui stat de drept, dar și a întregii comunități mondiale, Republica Moldova nefiind o excepție în acest sens.

Legislația penală a RM conține mai multe prevederi care vin să confirme acest fapt, întreaga reglementare juridico-penală fiind axată pe protecția persoanei cu toate atributele ce-i sunt inerente.

Conținut de bază. Art. 4 CP al RM declară la alin. (1) că întreaga reglementare juridică are menirea să apere, în mod prioritar, persoana ca valoare supremă a societății, drepturile și libertățile acesteia.

Analiza prevederilor invocate ne duce spre concluzia firească că persoana reprezintă obiectul ocrotirii juridico-penale, în același timp, analizând prevederile de la alin.(2), conform căruia legea penală nu urmărește scopul de a cauza suferințe

Introduction. Fundamental human rights and freedoms are supreme values taken under the criminal justice system protection of any state governed by the rule of law, but also of the entire world community, as the Republic of Moldova is no exception to this.

The criminal law of the Republic of Moldova contains a number of provisions which confirm this, with the entire criminal justice regulation focused on the protection of the individual with all the belonging assets.

Main content. The article (4) CC of the Republic of Moldova states in paragraph (1) that the entire justice system is intended to protect, as a priority, the person as the supreme value of the society, his rights and freedoms.

Analysis of the provisions invoked leads us to the natural conclusion that the person is the subject of criminal justice system protection, while considering the provisions of paragraph (2),

fizice sau de a leza demnitatea omului și că nimeni nu poate fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante, deducem că legiuitorul a ținut cont și de persoana făptuitorului, altfel spus, subiectul infracțiunii.

Prin urmare, persoana umană/ individul poate să figureze în cadrul raportului juridico-penal, atât în ipostază premizei în jurul căreia se formează astfel de raport, cât și ca subiect care prin fapta sa generează apariția raportului menționat.

Atât persoana care apare ca fiind subiect pasiv al infracțiunii (care suferă de pe urma faptei prevăzute de legea penală), cât și făptuitorul care, săvârșind fapta respectivă, devine subiect activ al infracțiunii, sunt egali în fața legii, angajament asumat prin prevederea de la art. 5 CP al RM, în conformitate cu care persoanele care au săvârșit infracțiuni sunt egale în fața legii și sunt supuse răspunderii penale fără deosebire de sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație (alin. (1), iar apărarea drepturilor și intereselor unei persoane nu poate fi realizată prin încălcarea drepturilor și intereselor altei persoane sau a unei colectivități (alin.(2) art.5 CP).

Prin prevederile de la articolele 2,3,6 și 7 CP legea penală oferă făptuitorului anumite garanții, printre care prezumția de nevinovăției, asigurarea dreptului la apărare, excluderea interpretării extensive defavorabile și aplicarea legii prin analogie, neaplicarea incriminării obiective și dublei pedepse pentru una și aceeași faptă, principii recunoscute la nivel internațional și care ar contribui esențial la înfăptuirea obiectivă și imparțială a justiției, stimularea cooperării făptuitorului cu organele de aplicare a legii, în calitatea lor de subiect al raportului juridico-penal de conflict ca reprezentanți ai statului.

Un șir de alte articole ale CP conțin prevederi rezultate din principiile generale ale dreptului penal, la fel, ar stimula în mod considerabil decizia făptuitorului de a colabora și coopera cu organele de urmărire penală și cele ale justiției. Spre exemplu, art.10, 10¹ CP al RM care reglementează situațiile în care legea penală are efect retroactiv sau intervine în cazul pedepselor definitive dar este mai favorabilă, aplicarea legii penale a RM în raport

according to which criminal law is not intended to cause physical suffering or to harm human dignity and that no one can be subjected to torture, nor do we infer from cruel, inhuman or degrading treatment or punishment that the legislator has also taken into account the perpetrator personality, in other words, the subject of the crime.

Therefore, the human being/individual may be included in the criminal justice relationship, both in the context of the premise around which such report is formed and as a subject which by his act causes such report appearance.

Both the person who appears to be the passive subject of the crime (who suffers from the act prosecuted by the criminal law) and the perpetrator of the crime, who becomes the active subject of the crime, are equal before the law. That is a commitment made by the provision of article (5) CC of the RM, according to which offenders are equal before the law and are liable for criminal offenses regardless of sex, race, color, language, religion, political opinions or any other opinion, national or social origin, affiliation to a national minority, wealth, birth or any other situation (para. (1)), and the protection of the rights and interests of a person cannot be achieved by violating the rights and interests of another person or a community (article 5, para. (2) CC).

By the provisions of articles 2,3,6 and 7 CC the criminal law provides the perpetrator with certain safeguards, including the presumption of innocence, the guarantees such as presumption of innocence, the right to the defense, the exclusion of unfavorable extensive interpretation and the applying the law by analogy, fail to inflict objective indictments and double punishment for the same crime, internationally recognized principles, which would essentially contribute to an objective and impartial criminal justice system, to stimulating the cooperation between the perpetrator and the law enforcement bodies, as state representatives becoming subject of the criminal justice conflict report.

A number of other articles of the Criminal Code that contain provisions stemming from the general principles of criminal law, would considerably stimulate the perpetrator's decision to cooperate with the prosecution and justice institutions. For example, article 10, 10¹ CC of the RM

cu propriii cetățeni, chiar dacă aceștia au comis infracțiuni în străinătate (art.11 CP), interzicerea extradării cetățenilor RM și a celor care au primit azil politic pe teritoriul RM (art.13 CP) etc.

Un loc aparte printre mijloacele juridico-penale care ar stimula colaborarea făptuitorului cu organele de urmărire penală și cele ale justiției îl ocupă instituțiile liberării de răspundere penală și de pedeapsă penală.

Conform art.53 CP al RM, persoana care a săvârșit o faptă ce conține semnele componenței de infracțiune poate fi liberată de răspundere penală de către procuror în cadrul urmăririi penale și de către instanța de judecată la judecarea cauzei în cazurile: a) minorilor; b) tragerii la răspundere contravențională; c) renunțării de bună voie la săvârșirea infracțiunii; d) căinței active; e) schimbării situației; f) liberării condiționate; g) prescripției de tragere la răspundere penală.

Termenul „liberare” desemnează acțiunea de a (se) libera și rezultatul ei, eliberare.

Noțiunea „liberarea de răspundere penală” a apărut pentru prima dată în anul 1958, când Bazele legislației penale ale URSS au utilizat-o în titlul și textul art.43 „Liberarea de răspunderea penală și pedeapsă”.

Analizând esența răspunderii penale, putem concluziona că orice caz de liberare de răspundere penală constituie, în același timp, și o liberare de pedeapsa penală. În caz de liberare de răspundere penală, subiectul se liberează și de evaluarea oficială a faptei sale, exprimată în sentința de condamnare. Prin urmare, liberarea de răspundere penală poate fi definită ca fiind refuzul statului, reprezentat prin organele sale competente de aplicare a dreptului de a condamna public acțiunile persoanei care a săvârșit o infracțiune, inclusiv, condamnarea însăși a acesteia, refuz exprimat sub forma sentinței de condamnare, inclusiv, și de a aplica pedeapsa penală vinovatului, urmată de consecințele juridice inerente-antecedentele penale.

Aparent, se creează impresia identității acestor două instituții juridice, altfel distincte după natura sa juridică: liberarea de răspundere penală și liberarea de pedeapsa penală, ceea ce nu este corect.

În primul rând, în cazul liberării de răspundere penală nu se adoptă o sentință de condamnare, pe când liberarea de pedeapsa penală are loc

which regulates situations where criminal law has retroactive effect or intervenes in the case of final penalties but is more favorable, applying the criminal law of the RM on its own citizens, even they have committed crimes abroad (article 11 CC), prohibition on extradition of Moldovan citizens and those who have received political asylum on the territory of the Republic of Moldova (article 13 CC), etc.

The institutions of exemption from criminal liability and criminal punishment have a special place among the criminal justice systems that would stimulate the collaboration between the perpetrator, prosecution and justice authorities.

According to the article 53 CC of the RM, a person who committed an act characterized by evidence of a criminal component may be exempted from criminal liability by a prosecutor during a criminal investigation or by a court during a case hearing in the following cases: a) juveniles; b) administrative liability; c) voluntary abandonment of a crime; d) active repentance; e) situation change; f) probation; g) the prescription of criminal prosecution/criminal liability limitation period.

“Exemption” means the action of being free and its result, freeing.

The concept of “exemption from criminal liability” first appeared in 1958, when the bases of the criminal law of the USSR used it in the title and text of article 43 “exemption from criminal liability and criminal punishment”. Looking at the essence of criminal liability, we can conclude that any case of exemption from criminal liability is, at the same time, exemption from criminal punishment. In case of exemption from criminal liability, the subject is also free from the official assessment of his deed expressed in the sentence. Therefore, exemption from criminal liability can be defined as the refusal of the State, represented by its competent enforcement bodies, to publicly condemn the actions of the offender, including the conviction itself, expressed in the form of a sentence, including, and apply the criminal penalty to the guilty, followed by the legal consequences - criminal history. Apparently, these two criminal justice institutions seem identical, being different by their legal nature, which is not fair.

First of all, in case of exemption from crim-

doar în baza hotărârii judecătorești respective.

În al doilea rând, liberarea de pedeapsa penală este înfăptuită exclusiv de către instanța de judecată, pe când liberarea de răspundere penală poate fi realizată de către procuror în cadrul urmării penale sau de instanța de judecată la judecarea cauzei (art.53 CP al RM).

În al treilea rând, liberarea de răspundere penală este posibilă doar la etapa de urmărire penală și de judecare a cauzei, însă până la pronunțarea sentinței de condamnare. Liberarea de pedeapsă penală este posibilă doar după emiterea sentinței de condamnare, iar în unele cazuri - chiar și după executarea parțială a pedepsei aplicate.

Liberarea de răspundere penală este posibilă doar în cazurile când săvârșirea faptei prejudiciabile este asociată cu un șir de condiții enumerate în articolele respective ale legii penale (fapta a fost comisă pentru prima oară, persoana care a săvârșit fapta, la momentul săvârșirii nu a atins vârsta de 18 ani, s-a schimbat situația etc).

Din acest motiv, până la soluționarea chestiunii privind liberarea de răspundere penală, trebuie constatat faptul comiterii infracțiunii. Doar după ce a fost constatată vinovăția subiectului și există probe care ar confirma vinovăția sa în săvârșirea infracțiunii, atunci când există suficiente temeuri de a considera persoana infractor, poate fi pusă problema despre individualizarea răspunderii penale a subiectului.

În legătură cu aceasta, o importanță deosebită are stabilirea limitelor liberării de răspundere penală. În ce privește momentul incipient, liberarea de răspundere penală este posibilă la etapa urmării penale, la etapa pregătirii cauzei penale pentru judecare, la faza judecării cauzei în ședința de judecată, iar în unele cazuri – chiar până la intentarea / pornirea unui proces penal. Limita până la care este posibilă liberarea de răspundere penală o constituie etapa judecării cauzei penale dar numai până la pronunțarea hotărârii de judecată / sentinței de condamnare (după această etapă poate fi vorba doar de liberarea de pedeapsă penală).

Legea penală mai conține prevederi ce descriu situații când răspunderea penală este înlăturată: a) cazul când se comite o faptă care întrunește semnele infracțiunii, dar care fiind lipsită de importanță nu atinge gradul prejudiciabil necesar califi-

inal liability, no sentence is passed, whereas exemption from criminal punishment occurs only on the basis of a respective court decision.

Secondly, the exemption from criminal punishment is carried out exclusively by the court, whereas the exemption from criminal liability can be carried out by the public prosecutor in criminal proceedings or by the court in the trial (article 53 CC of the RM).

Thirdly, exemption from criminal liability is possible only at the prosecution and trial stage, but until the sentence is passed. The exemption from criminal punishment is possible only after the sentence has been passed, and in some cases even after the sentence is partially served.

Exemption from criminal liability is possible only in cases where the offending is associated with a number of conditions listed in the respective articles of criminal law (the offense was committed for the first time, the offender was not aged 18 years at the time of the commission, the situation has changed, etc.).

For this reason, until the decision of the exemption from criminal liability is made, it must be developed that the crime has been committed. The individualization of the subject's criminal liability can start only after the suspect has been found guilty and there is evidence that he or she is guilty of the offense, i.e. where there are sufficient arguments for considering him an offender. In this context, it is of particular importance that to establish limits of the exemption from criminal liability. At the beginning, exemption from criminal liability is possible at the stage of criminal prosecution, at the stage of preparation of the criminal case for trial, at the stage of the trial, and in some cases even up to the start/beginning of a criminal trial. The limit up to which release of criminal liability is possible is the stage of the trial but only until the verdict/sentence is passed (after this stage, in can be only the exemption from criminal punishment).

The criminal law also contains provisions which describe situations where criminal liability is exempted: (A) where an offense is committed which meets the criminal components but which is of no importance does not reach the injurious degree necessary to qualify it as a punishable offense by criminal punishments (article 14, para.

cării acesteia drept infracțiune pasibilă de răspundere și pedeapsă penală (art.14 alin.(2) CP); b) fapta săvârșită întrunește semnele infracțiunii dar în acțiunile făptuitorului nu se regăsesc elementele și semnele componenței de infracțiune (art.51 alin. (1) CP); c) cazurile prevăzute la art.35 CP.

În acest fel, constatăm, practic, același rezultat – persoana care a săvârșit o faptă prejudiciabilă, de fapt, nu este trasă la răspundere penală. Totodată, situațiile descrise reprezintă instituții juridice absolut distincte după natura și esența sa juridică. Faptele prejudiciabile săvârșite în prezența situațiilor, circumstanțelor sau împrejurărilor descrise în aceste norme rămân, în esența sa infracțiuni care întrunesc semnele generale ale infracțiunii și care sunt pasibile de răspundere și pedeapsă penală și, doar faptul că acestea au fost săvârșite în condițiile descrise în lege le înlătură caracterul penal. Fie ele comise în alte circumstanțe vor atrage răspunderea și pedeapsa prevăzută de lege.

Totodată, legea penală mai conține prevederi în conformitate cu care persoana care a săvârșit o infracțiune poate fi liberată de răspundere penală (și iarăși, în prezența unor anumite condiții prevăzute expres în Codul penal). Vorbim despre cazurile de liberare specială de răspundere penală, prevăzute în articolele Părții speciale a CP, spre exemplu, articolele 165¹, alin.(4) art.185¹ alin.(8) art.185² 217, 246² 278 alin.(6), 290 alin.(3), 325 alin.(4), 326, 334 alin.(4); liberarea de răspundere penală a victimelor traficului de ființe umane (art. 165 alin.(40)), pentru infracțiunile săvârșite în legătură cu acest statut, victimelor migrației ilegale (art.362²), a persoanelor care au comis trecerea ilegală a frontierei pentru a obține statutul de refugiat (art.362) sau liberarea membrului organizației criminale care a colaborat cu organele de urmărire penală (art.47), liberarea de răspundere penală a soților în cazul favorizării infracțiunilor prevăzute la art.323 CP.

Respectiv, chestiunea privind liberarea de răspundere penală apare doar în cazurile când, pe de o parte, există temeiuri de a trage persoana la răspundere penală, pe de altă parte, sunt prezente condiții obiective și subiective ca răspunderea penală să nu fie aplicată.

Normele privitoare la liberarea de răspundere penală nu pot fi considerate ca fiind prevederi ce reabilitează persoana care a comis o faptă

(2) CC); (B) the offense has criminal components but there are no criminal grounds in offender's acts (article 51, para. (1) CC); c) cases stipulated in article 35 CC;

In this way, we can actually see the same result - the person who has committed an injurious offense is not actually held liable for criminal action. Moreover, the situations described are presenting two completely separate criminal justice institutions according to their nature and legal essence. The offenses committed in these situations, the circumstances described in those rules, in essence, remain offenses which have the general criminal components and which are liable to criminal liability and criminal punishment and only the fact that they were committed under the conditions described in the law removes their criminal character. Whether committed in other circumstances will entail liability and the punishment provided for by law.

The criminal law also contains provisions according to which the person who committed a criminal offense can be released from criminal liability (and again, in the presence of certain components clearly stipulated in the Criminal code). We are talking about the cases of special exemption from criminal liability, provided in the articles of the special part of the CC, e.g. articles 165¹, para. (4), article 185¹, para. (8), article 185² 217, 246², 278, para. (6), 290, para. (3), 325, para. (4), 326, article 334, para. (4); the exemption from criminal liability to victims of trafficking in human beings (article 165, para. (40)), for offenses committed under this status, to victims of illegal migration (article 362²), persons who have crossed the border illegally in order to obtain refugee status (article 362) or the release of the member of the criminal organization that has cooperated with the criminal prosecution authorities (article 47), exemption from criminal liability of the spouses when favoring the offenses referred to in article 323 CC.

That is, the question of exemption from criminal liability arises only in cases where, on the one hand, there are grounds for holding the person to criminal liability, on the other hand - objective and subjective grounds present that criminal liability is not applied.

The rules on the exemption from criminal liability cannot be considered as provisions which

prejudiciabilă, aceasta din urmă se consideră vinovată și merită pe deplin tragerea la răspundere și pedeapsa penală. Cu alte cuvinte, acest tip de liberare nu poate fi considerat ca o iertare a persoanei vinovate. Putem spune că în asemenea cazuri legea manifestă față de astfel de persoane simpla indulgență, conform prevederilor exprese ale legii, și nimic mai mult.

Mai mult ca atât, legea penală (art.53 CP) menționează „că persoana care a săvârșit o faptă ce conține semnele componenței de infracțiune poate fi liberată de răspundere penală...”.

Expresia „poate fi” demonstrează faptul că liberarea de răspundere penală în baza temeiurilor prevăzute în lege la art.54-59 CP poartă un caracter evaluativ-subiectiv, adică organele de aplicare a dreptului (procurorul, instanțele de judecată sau organul de urmărire penală), în fiecare caz concret se vor conduce de evaluarea necesității și oportunității de a trage vinovatul la răspundere penală sau nu.

În același timp, unii cercetători menționează că liberarea de răspundere penală a persoanei, în cazul constatării condițiilor și circumstanțelor prevăzute de lege, constituie o obligație a organelor de aplicare a dreptului. Considerăm că o asemenea situație poate fi reținută doar în cazul expirării termenelor de prescripție de tragere la răspundere penală, prevăzuți la art.60 CP al RM. Alin.(1) art.60 CP stipulează expres că „Persoana se liberează de răspundere penală dacă din ziua săvârșirii infracțiunii au expirat următoarele termene:”. Observăm că legiuitorul în acest caz nu utilizează termenul „poate”. Într-adevăr, liberarea de răspundere penală în legătură cu expirarea termenelor de prescripție de tragere la răspundere penală va fi aplicabilă indiferent de aprecierea sau evaluările organului de urmărire penală, a procurorului sau instanței de judecată.

Chiar și în aceste cazuri, legea instituie niște excepții: în caz de întrerupere a prescripției (alin.(4) art.60 CP), suspendarea curgerii prescripției (alin. (5) art.60 CP), iar conform alin.(6) art.60 aplicarea prescripției față de persoana care a săvârșit o infracțiune excepțional de gravă se decide de către instanța de judecată. Dacă instanța nu va găsi posibilă aplicarea prescripției și liberarea de răspundere penală, detențiunea pe viață se va înlocui cu închisoare pe

rehabilitate the person who committed an injurious offense, the latter is considered guilty and liable for the crime and criminal punishment. In other words, this kind of exemption cannot be considered as a forgiveness of the guilty person.

We can say that in these cases the law manifests to such persons mere indulgence, according to the explicit provisions of the law, and nothing more.

Moreover, the criminal law (article 53 CC) states “that the person who committed an act characterized by evidence of a criminal component *may be* exempted from criminal liability...”. The expression “*may be*” confesses that the exemption from criminal liability based on the grounds provided by the law in articles 54-59 CC is of a evaluative - subjective character, i.e. the law enforcement bodies (prosecutor, courts or penal prosecution body), in each specific case will lead to the assessment of whether or not the culprit should be held to criminal liability.

At the same time, some researchers note that exemption from criminal liability of the person, if the conditions and circumstances provided by the law are established, is an obligation for enforcement bodies. We consider that such a situation can be taken into account only in the case of the expiry of limitation periods for exemption from criminal liability provided in article 60 CC of the RM. The paragraph (1) of this article states clearly that “ A person shall be exempted from criminal liability if the following terms have expired from the date of the commission of the crime:”. We note that the legislator in this case does not use the term “maybe”. Indeed, the exemption from criminal liability due to the expiry of the limitation periods for exemption from criminal liability will be applied regardless the assessments of the prosecution body, the prosecutor or the court.

Even in these cases, the law establishes some exceptions: in case of interruption of the prescription (article 60, para. (4) CC), limitation period suspension (article 60, para. (5) CC), and in accordance with paragraph (6) of article 60 the application of the limitation period to the person who committed an exceptionally serious offense shall be decided by the court. If the court

30 de ani și în conformitate cu prevederea de la alin. (8) art.60 CP prescripția nu se aplică persoanelor care au săvârșit infracțiuni contra păcii și securității omenirii, infracțiuni de război, infracțiuni de tortură, tratament inuman sau degradant sau alte infracțiuni prevăzute de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, indiferent de data la care au fost săvârșite.

Legea penală enumeră expres cercul persoanelor sau autorităților împuternicite să efectueze liberarea de răspundere penală. Avem în vedere doar acele organe sau persoane cu funcții de răspundere care sunt obligate de a trage vina asupra răsputerii penale. Aceiași subiecți au și dreptul de a libera persoanele care au comis infracțiuni de răspundere, și anume: procurorul în cadrul urmăririi penale și instanța de judecată la judecarea cauzei.

Reiterăm poziția expusă anterior conform căreia poate fi liberată de răspundere penală doar persoana în privința căreia există temei de a o trage la răspundere penală. Legea penală prevede expres temeiurile răspunderii penale. Conform art.51 CP temeiul real al răspunderii penale îl constituie fapta prejudiciabilă săvârșită, iar componența infracțiunii, stipulată în „legea penală” reprezintă temeiul juridic al răspunderii penale. Alin.(2) art.51 statuează că răspunderii penale este supusă numai persoana vinovată de săvârșirea infracțiunii prevăzute de legea penală.

În legătură cu aceste prevederi poate apărea fireasca întrebare generată de conținutul prevederilor constituționale, în speță, art.21 al Constituției RM, conform căruia orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale și ale art. 8 alin.(1) CPP, inclusiv, art.25 CPP care stabilește că justiția în cauzele penale se desfășoară în numele legii numai de către instanțele judecătorești. Constituirea de instanțe nelegitime este interzisă și că nimeni nu poate fi declarat vinovat de săvârșirea unei infracțiuni, precum și supus unei pedepse penale, decât în baza hotărârii definitive a instanței de judecată, adoptată în condițiile prezentului cod.

Soluția ni se pare următoarea: depinde de consecințele juridice ce decurg din faptul con-

will not find it possible to apply this prescription and exemption from criminal liability, life imprisonment shall be replaced by 30 years of imprisonment and in accordance with the provision of paragraph (8) of article 60 from Criminal Code the limitation period shall not apply to persons who commit crimes against the peace and security of humanity, war crimes, inhuman or degrading treatment or other crimes set forth in international treaties to which the Republic of Moldova is a party, regardless of the date on which they were committed.

The criminal law expressly lists the circle of persons or authorities empowered to carry out the exemption from criminal liability. We consider only those bodies or persons with positions of responsibility who are obliged to bring the culprit to criminal liability. The same subjects have the right to exempt the persons who have committed serious crimes, namely, the prosecutor in the criminal investigation and the court at the trial of the case.

We reiterate the position previously set out that only the person on whom there are grounds for criminal liability can be exempted from criminal liability. Criminal law states expressly the grounds for criminal liability. According to article 51 CC the real grounds for criminal liability shall be the prejudicial act committed while the criminal component set forth in criminal law shall be the legal grounds for criminal liability. Paragraph (2) of article 51 states that only the person guilty of a crime set forth in criminal law shall be subject to criminal liability.

In this context, the question generated by the content of the constitutional provisions may arise, in particular from article 21 of the Constitution of the RM, according to which any person accused of an offense is presumed innocent until his guilt has been proven during a public judicial process, where all the necessary guarantees for his defense has been provided and from article 8, para. (1) CPC, as well as from article 25 CPC, which state that justice in criminal cases shall be carried out in the name of the law only by the courts. The formation of illegitimate courts shall be prohibited and that no one may be found guilty of a criminal offense or punished only by

statării vinovăției persoanei, dacă învinuitul riscă pedeapsă penală (chiar dacă instanța de judecată, ulterior, va constata temeiuri pentru liberarea sa de pedeapsă) sau alte consecințe juridice ce decurg din învinuirea făptuitorului, atunci pedeapsa poate fi aplicată doar prin hotărâre a instanței de judecată (sentința de condamnare). Dacă este vorba despre liberarea persoanei de răspundere penală, ni se pare că cercetarea judecătorească nu este obligatorie (sunt suficiente constatarea temeiurilor și condițiilor expres prevăzute de Codul penal). Esențial este că probele acumulate și administrate în faza de urmărire penală demonstrează cu certitudine despre faptul comiterii de către persoana învinuită a infracțiunii ce i se impută, dacă au fost constatate temeiurile și condițiile prevăzute de lege care permit încetarea urmăririi penale și clasarea cauzei penale și dacă învinuitul este de acord cu soluția respectivă, dacă cu soluția indicată sunt de acord alți participanți la proces, în primul rând, partea vătămată, și, în final, dacă interesele societății sau statului nu cer efectuarea cercetării judecătorești.

Din acest motiv, încetarea urmăririi penale la etapa urmăririi penale poate fi recunoscută ca acțiune ce nu contravine principiului constituțional al prezumției de nevinovăție, cu condiția că sunt respectate anumite condiții.

În conformitate cu garanțiile constituționale oferite, persoana care se consideră nevinovată de săvârșirea infracțiunii care i se incriminează poate renunța la liberarea sa de răspundere penală și cere continuarea procesului penal în ordine generală.

Pedeapsa penală aplicată vinovatului de săvârșirea infracțiunii reprezintă una din formele de realizare a răspunderii penale. Din acest motiv, odată cu rămânerea definitivă a sentinței de condamnare, pedeapsa penală aplicată trebuie să fie executată în strictă conformitate cu prevederile legale și ale hotărârii judecătorești. Totodată, prezența anumitor situații și circumstanțe, constatarea anumitor temeiuri prevăzute de lege, câte odată fac irațională și inoportună executarea reală și efectivă a pedepsei.

Anume din aceste considerente, legislatorul a prevăzut în Codul penal modalități de liberare de pedeapsa penală, la baza acestei instituții a dreptului penal stând principiul umanismului.

a final judgment of the court, adopted under the terms of this Code. The solution seems us to be such: it depends on the legal consequences arising from the fact that the person is guilty, whether the defendant risks criminal punishment (even if the court then finds grounds for his exemption from punishment) or other legal consequences arising from the accusation of the perpetrator, the sentence can then be enforced only by judgment of the court (sentence of conviction).

If it is about the exemption from criminal liability, we find that criminal investigation is not compulsory (it is enough to establish the grounds and conditions expressly provided for by the Criminal Code). The essential thing is that the evidence gathered and administered during the prosecution phase shows with certainty that the accused committed the criminal offense, if the grounds and conditions stipulated by law for ending the prosecution and classifying the criminal case have been established and the defendant agrees with that solution, other participants in the trial agree with the solution indicated, first of all, the injured party, and finally, if the interests of the society or the state do not require that the criminal investigation be carried out.

For this reason, cessation of prosecution at the stage of criminal prosecution may be recognized as an action which does not contravene the constitutional principle of the presumption of innocence, provided that certain conditions are met.

In accordance with the constitutional guarantees provided, the person who considers himself innocent in committing the criminal offense he is accused of may, refuse his exemption from criminal liability and request to continue the criminal proceedings in general order.

The criminal punishment imposed on the offender is one of the forms of criminal liability. For this reason, once the conviction is finally passed, the criminal penalty imposed must be enforced in strict accordance with the legal provisions and the court decisions. At the same time, certain situations and circumstances as finding certain grounds provided for by the law make unreasonable and inappropriate the real and effective execution of the penalty.

Precisely for these reasons, the legislator

Conform legii penale, prin liberare de pedeapsa penală se înțelege eliberarea persoanei care a săvârșit o infracțiune de la executarea reală, parțială sau totală, a pedepsei penale pronunțate prin hotărâre a instanței de judecată (alin.(1) art.89 CP) și conform alin. (2), liberarea de pedeapsa penală se efectuează prin:

- a) condamnarea cu suspendare condiționată a executării pedepsei;
- b) liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen;
- b¹) liberarea de pedeapsă în cazul săvârșirii infracțiunii pentru prima oară și al reparării prejudiciului;
- c) înlocuirea părții neexecutate din pedeapsă cu o pedeapsă mai blândă;
- d) liberarea de pedeapsă a minorilor;
- e) liberarea de pedeapsă datorită schimbării situației;
- f) liberarea de la executarea pedepsei a persoanelor grav bolnave;
- g) amânarea executării pedepsei pentru femei gravide și persoane care au copii în vârstă de până la 8 ani.

Considerăm că o mai mare influență asupra deciziei făptuitorului de a colabora cu organele de aplicare a legii o au modalitățile liberării totale de pedeapsă, cu condiția când acestuia îi sunt cunoscute consecințele unei astfel de cooperări și că anume colaborarea sa cu organele de urmărire penală și instanțele de judecată va determina instanța să opereze liberarea de pedeapsă. Sarcina de a convinge subiectul infracțiunii să coopereze le revine organelor statului și nu în ultimul rând, asigurarea dreptului la apărare calificată acordată profesionist.

O altă instituție de drept penal care, într-o măsură sau alta, poate influența comportamentul făptuitorului care a comis o infracțiune, sunt cauzele care înlătură răspunderea penală sau consecințele condamnării. Către acestea, conform Codului penal, pot fi atribuite amnistia, grațierea și împăcarea.

Dacă amnistia, ca act de clemență are anumite trăsături asemănătoare atât cu liberarea de răspundere penală, cât și cu liberarea de pedeapsă penală, deoarece conform CP, amnistia este actul ce are ca efect înlăturarea răspunderii penale sau a pedepsei fie reducerea pedepsei apli-

stipulated in the Criminal Code ways of exemption from criminal punishment, as the principle of humanism is the basis of this institution of criminal law. According to criminal law, exemption from criminal punishment means the partial or total release of a person who committed a crime from the actual execution of criminal punishment provided by a court decision (article 89, para. (1) CC) and in accordance with paragraph (2), exemption from criminal punishment shall be done by means of: a) conviction with a conditional suspension of execution of punishment; b) conditional exemption from punishment prior to the term of expiration; c) substitution of the unexecuted part of the punishment with a milder form of punishment; d) exemption from punishment of juveniles; e) exemption from punishment due to a situation change; f) exemption from executing the punishment of seriously ill persons; g) deferral of the execution of punishment for pregnant women and women who have children under the age of 8.

We consider that the means of total punishment exemption have greater influence on the perpetrator's decision to cooperate with law enforcement agencies, provided he is aware of the consequences of such cooperation and that his collaboration with the prosecution and the courts will cause the court to exempt the punishment. It is up to the state bodies to convince the subject of the crime to cooperate and to ensure a professional defense.

Another criminal justice institution which, to some extent, may influence the conduct of the perpetrator is the causes which exempt from the criminal liability or the consequences of the conviction. According to the criminal law they are: pardon, amnesty and reconciliation.

If *amnesty*, as a clemency act, has certain features similar to both the exemption from criminal liability and the exemption from criminal punishment, because under the CC, amnesty is the act which has the effect of excluding criminal liability or punishment either reducing the penalty imposed or commuting it (Article 107), at that time *pardon* resembles only to the exemption from criminal punishment. In accordance with article 108 pardon an act through which a convict

cate sau comutarea ei (art.107), atunci grațierea are anumite asemănări doar cu liberarea de pedeapsă penală. În conformitate cu art.108 grațierea este actul prin care persoana condamnată este liberată, în tot sau în parte, de pedeapsa stabilită ori pedeapsa stabilită este comutată.

În același timp, amnistia și grațierea sunt instituții de sine stătătoare, deoarece atât natura sa, cât și baza normativă și subiecții care le aplică sunt distincte de cele ale liberării de răspundere și pedeapsă. Atât amnistia, cât și grațierea nu sunt acte ale justiției (amnistia este actul Parlamentului, grațierea fiind acordată de către Președintele RM în mod individual).

În **concluzie**, instituțiile analizate vor putea fi operate/aplicate doar în cazurile când făptuitorul va adopta un comportament cooperant, majoritatea din acestea condiționând aplicarea în funcție de implicarea subiectului în descoperirea infracțiunii și identificarea complicilor, recunoașterea vinovăției și autodenunțarea, repararea benevolă a daunelor cauzate și prejudiciilor pricinuite, căința activă, etc.

is exempted, in whole or in part, from the punishment set or through which the punishment set is replaced with a milder form.

At the same time, amnesty and pardon are self - sufficient institutions, because by their nature, normative basis and the subjects that enforce them they are different from those of exemption from criminal liability and the exemption from criminal punishment. Both amnesty and pardon are not acts of justice (the amnesty is the Parliament's act, the pardon being granted by the President of the Republic of Moldova individually).

In **conclusion**, the institutions analyzed can be enforced only in cases where the perpetrator is cooperating, most of them conditioning the application on the involvement of the subject in crime detection and the identification of the co-offenders, recognition of guilt and self-denunciation, voluntary compensation of damages caused, active repentance, etc.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Codul penal al Republicii Moldova nr.985 din 18.04.2002, în vigoare din 2003. Publicat: 14.04.2009 în Monitorul Oficial nr. 72-74 art. 195 (cu modificările și completările ulterioare).
2. Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122 din 14.03.2003,/publicat: 05-11-2013 în Monitorul oficial Nr.248-251 art. 699 (cu modificările și completările ulterioare).

Despre autor:

Veaceslav URSU,
doctor în drept, conferențiar universitar,
decanul Facultății „Drept, ordine publică
și securitate civilă” a Academiei
„Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: ursuveaceslav@rambler.ru

About author:

Veaceslav URSU,
PhD, associate professor,
Dean of Faculty of Law,
Public Order and Civil Security
of the Academy “Ștefan cel Mare”,
e-mail: ursuveaceslav@rambler.ru

EVOLUȚIA ȘI TIPOLOGIA NOȚIUNII DE „MINORITATE NAȚIONALĂ”

Oleg BONTEA,

doctor în drept, conferențiar universitar

EVOLUTION AND TYPOLOGY OF THE NOTION OF „NATIONAL MINORITY”

Oleg BONTEA,

PhD, associate professor

În acest articol ne-am propus să facem o analiză a evoluției doctrinare și a reglementării convenționale prin instrumente internaționale a noțiunii de „minoritate națională” sub toate aspectele sale de exprimare precum: „minoritate etnică”, „minoritate lingvistică”, „grup rasial”, „grup național”, „grup etnic”, „persoane aparținând minorităților naționale” etc. În articolul de față ne-am propus a efectua, de asemenea, un studiu privind tipologia fenomenului, a esenței sale, precum, și, nu în ultimul rând, a evalua definițiile acestui concept, care au întârziat a fie concretizate pe plan normativ, atât în instrumentele internaționale, cât și pe plan național.

Cuvinte cheie: minoritate națională, minoritate etnică, minoritate lingvistică, minoritate culturală, grup rasial, grup etnic, persoane aparținând minorităților naționale, nediscriminare, drepturile omului, convenții internaționale.

In this article we intend to make an analysis of the doctrinal evolution and that of the conventional regulation by international instruments of the notion of “national minority” under all its aspects of expression such as: “ethnic minority”, “linguistic minority”, “racial group”, “national group”, “ethnic group”, “persons belonging to national minorities” etc. In the present article, we also set out to carry out a study on the typology of the phenomenon, its essence, as well as, and, last but not least, to evaluate the definitions of this concept, which have been delayed from being normative, in international instruments, as well as at national level.

Keywords: national minority, ethnic minority, linguistic minority, cultural minority, racial group, ethnic group, persons belonging to national minorities, non-discrimination, human rights, international conventions.

Introducere. Problema doctrinară a evoluției noțiunii de „minoritate națională” este una destul de complexă care își are rădăcinile sale în trecutul îndepărtat al evoluției statelor, ca entități politice și social-economice. Din acest considerent, abordarea problemei trebuie efectuată, mai întâi de toate, prin prisma apariției, cristalizării și formării națiunilor, așa precum se prezintă ele astăzi pe harta politică a lumii.

Este cunoscut faptul că popoarele lumii s-au dezvoltat diferențiat în funcție de anumiți factori, care, în știința dreptului, sunt denumiți ca factori de configurare, adică factori care contribuie într-o măsură mai mare sau mai mică la cristalizarea unor fenomene politice sau juridice. La acești factori pot fi atribuiți: clima, teritoriul,

Introduction. The doctrinal problem of the evolution of the notion of “national minority” is a rather complex one that has its roots in the distant past of the evolution of states, as political and socio-economic entities. For this reason, the approach to the problem must be carried out, first of all, in terms of the emergence, crystallization and formation of nations, as they are presented today on the political map of the world.

It is known that the peoples of the world have developed differently according to certain factors, which, in the science of law, are called configuration factors, ie factors that contribute to a greater or lesser extent to the crystallization of political or legal phenomena. To these factors can be attributed: climate, territory, geographical

așezarea geografică, relieful, bogățiile solului și subsolului etc., într-un cuvânt, factorii naturali. Sub influența factorilor menționați, diferite popoare au evoluat și s-au dezvoltat din punct de vedere economic, social, cultural, etnic, militar etc. în mod diferit, unele cunoscând o ascensiune pregnantă, altele o dezvoltare mai lentă.

Datorită unor condiții obiective, unele grupuri etnice și-au părăsit ținuturile de constituire ca națiune, adică arealul geografic de cristalizare ca etnie, și au migrat spre alte teritorii, populate de alte națiuni sau popoare. Din această cauză, majoritatea statelor contemporane sunt „pestrițe” din punct de vedere al constituției lor social-umane, adică al populației lor, conținând pe lângă populația băștinașă și grupuri de persoane care aparțin altor naționalități și care vorbesc limba lor maternă [1, p.232]

Metode și materiale aplicate. În cadrul studiului au fost aplicate cumulativ următoarele metode de cercetare: metoda logică, metoda istorică, metoda comparativă, metoda sociologică etc.

Rezultate obținute și discuții. Așadar, pentru cercetarea problemelor persoanelor care aparțin minorităților naționale, trebuie să pornim, mai întâi de la abordarea apariției națiunilor și de la principiul naționalităților, principiu ce a avut mulți susținători în fundamentarea noțiunii de națiune [2, p.28]. Promovarea și aplicarea acestui principiu, mai ales în perioada interbelică, a avut două consecințe deosebit de importante pe plan internațional: a) apariția statelor-națiune moderne; b) cristalizarea conștiinței apartenenței la o națiune, conștiință manifestată în cazul persoanelor ce aparțin minorităților naționale.

Așadar, considerăm că, într-o abordare științifică, trebuie să analizăm, mai întâi de toate, modul în care s-au format națiunile și, în subsidiar, apariția statelor moderne, iar după aceea, modul în care din acestea s-au desprins anumite segmente, care au format minoritățile naționale de mai târziu.

Un aspect deosebit de important pentru analiza evoluției pe plan internațional a reglementărilor juridice cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale, trebuie să pornim de la analiza încercărilor de definire a conceptului de „minoritate națională” precum și conceptul de „drepturile persoanelor aparținând minorităților

location, relief, richness of soil and subsoil, etc., in a word, natural factors. Under the influence of the mentioned factors, different peoples have evolved and developed from an economic, social, cultural, ethnic, military, etc. point of view. In a different way, some experiencing a sharp rise, others a slower development.

Due to objective conditions, some ethnic groups left their constituent lands as a nation, ie the geographical area of crystallization as an ethnic group, and migrated to other territories, populated by other nations or peoples. Because of this, most contemporary states are „motley” in terms of their social-human constitution, ie their population, containing in addition to the native population and groups of people belonging to other nationalities and who speak their mother tongue [1, p.232]

Methods and materials applied. Within the study, the following research methods were cumulatively applied: logical method, historical method, comparative method, sociological method, etc.

Results obtained and discussions. Therefore, in order to start researching the issue of persons belonging to national minorities, we must first start from the approach of the emergence of nations and the principle of nationalities, a principle that has had many supporters in substantiating the notion of nation [2, p.28]. The promotion and application of this principle, especially in the interwar period, had two particularly important consequences at the international level: a) the emergence of modern nation-states; b) the crystallization of the consciousness of belonging to a nation, consciousness manifested in the case of persons belonging to national minorities.

Therefore, we consider that, in a scientific approach, we must analyze, first of all, the way in which nations were formed and, in the alternative, the emergence of modern states, and then the way in which they emerged in certain segments, which later formed national minorities.

A particularly important aspect for the analysis of the international evolution of the legal regulations regarding the rights of persons belonging to national minorities, we must start from the analysis of the attempts to define the concept of “national minority” as well as the concept of “rights of per-

naționale”. Problema definirii acestor concepte a fost una controversată și care până în prezent nu a fost găsită o definiție unanim acceptată, atât la nivel doctrinar, cât și legislativ. E. Pătraș consideră că: ”nereușita unui consens se explică prin dificultăți de ordin juridic, dar mai ales de ordin politic, dat fiind multitudinea de interese ale statelor pe al căror teritoriu locuiește această categorie de persoane, ajungându-se uneori până la tendințe de excludere a unor grupuri.” [3, p.11]. Totodată, importanța definiției se impune prin nevoia determinării beneficiarului drepturilor care se acordă în asemenea cazuri, adică subiectul de drept.

Variatatea abordărilor este imensă. Termenul de ”*minoritate națională*” nu este unanim recunoscut în legislația multor țări, acestea folosind și alte expresii, de pildă:

- ”*minoritate*” combinat cu unul dintre calificativele ”*lingvistică*”, ”*etnică*”, ”*religioasă*”, ”*culturală*”, și foarte rar ”*națională*” (Polonia, Albania, Austria).

- ”*comunitate*” sau ”*minoritate etnică*” (Croatia, Slovenia, Cipru);

- ”*minoritate*” sau ”*grup rasial*”, ”*grup etnic*” (Finlanda);

- ”*persoane aparținând minorităților naționale*” (România);

- ”*popoare nordice mici*”, ”comunități etnice puțin numeroase” (Rusia).

Nici în legislația națională a statelor, și nici în tratatele bi/multilaterale – mai cu seamă în cele recent semnate în spațiul central și est-european – termenul ”*minoritate națională*” și echivalenții lui nu sunt, de regulă, bine definiți. O excepție pozitivă o reprezintă tratatul româno-ucrainean.

În literatura de specialitate, sub influența diferitor criterii, s-a ajuns la definitivarea mai multor termeni și noțiuni care vizează minoritățile, și anume:

▪ ”*minorități teritoriale*” (autohtone sau istorice) și ”*minorități extrateritoriale*” în funcție de faptul dacă locuiesc sau nu în arealul teritorial istoric, cu tentă de acordare a unui volum diferit de drepturi sau a unui ”teritoriu minoritar”.

▪ ”*minorități superioare*” (superior minorities) – cu pretenția de a fi purtători a unei culturi superioare față de cea a țărilor în care sunt stabiliți (germanii din America Latină);

▪ ”*minorități imperiale*” sau ”*ex-domi-*

sons belonging to national minorities”. The problem of defining these concepts has been controversial and so far no unanimously accepted definition has been found, both at the doctrinal and legislative levels. E. Patras considers that: “the failure of a consensus is explained by legal difficulties, but especially political difficulties, given the multitude of interests of the states on whose territory this category of people lives, sometimes reaching trends of exclusion of certain groups.” [3, p.11]. At the same time, the importance of the definition is imposed by the need to determine the beneficiary of the rights granted in such cases, ie the subject of law.

The variety of approaches is huge. The term „national minority” is not unanimously recognized in the legislation of many countries, using other expressions, for example:

- ”*minority*” combined with one of the qualifiers ”*linguistic*”, ”*ethnic*”, ”*religious*”, ”*cultural*”, and very rarely ”*national*” (Poland, Albania, Austria).

- ”*community*” or ”*ethnic minority*” (Croatia, Slovenia, Cyprus);

- ”*minority*” or ”*racial group*”, ”*ethnic group*” (Finland);

- ”*persons belonging to national minorities*” (Romania);

- ”*small northern peoples*”, ”small ethnic communities” (Russia).

Neither in the national legislation of the states, nor in the bi / multilateral treaties - especially in the recently signed ones in the Central and Eastern European space - the term “national minority” and its equivalents are not, as a rule, well defined. A positive exception is the Romanian-Ukrainian treaty.

In the literature, under the influence of different criteria, several terms and notions concerning minorities have been finalized, namely:

▪ ”*territorial minorities*” (indigenous or historical) and ”*extraterritorial minorities*” depending on whether or not they live in the historical territorial area, with the intention of granting a different volume of rights or a ”*minority territory*”.

▪ ”*superior minorities*” - with the claim to be carriers of a culture superior to that of the countries in which they are established (Germans in Latin America);

nante” de regulă formate în urma destrămării marilor imperii, fiind exemplificați, în acest sens, rușii și ungurii, ca reprezentanți ai unei mentalități de nesupunere.

▪ **”minorități transfrontaliere**” – care sunt răspândite în număr mare într-o serie de țări (evreii și romii).

Examinarea tipologiei minorităților într-o abordare complexă efectuată de F.Hekman, se bazează pe trei principii esențiale: 1.căile de formare (originea); 2.structura socială; 3.orientările politice.

Potrivit acestei abordări minoritățile etnice pot fi clasificate în cinci tipuri: a) minorități naționale; b) minorități regionale; c) minorități de migranți; d) minorități colonizate; e) minorități naționale noi.

Ca un fenomen profund social este receptată minoritatea etnică de către E.Evtuh [4].

În literatură deosebit și alte clasificări a minorităților: minorități adevărate și pseudo-minorități. Minorități adevărate, în opinia autorilor, sunt cele care au o stratificare istorică, culturală, politică, psihologică bine conturată, precum și organe care le asigură menținerea acestor calități distincte, iar pseudo-minoritățile sunt cele care se formează pe valul unor transformări politice în societate, de obicei ad-hoc, din inițiativa unor lideri politici cu scopuri bine definite. Acestea din urmă sunt însă lipsite de perspective. Pentru Ucraina, ca pseudo-minorități sunt citați, de regulă, rușii din regiunea Transcarpatică, novorosii-odesiți, poporul din Crimeea, elinii urumi. [3, p.12].

O clasificare distinctă susținută în literatură se bazează pe criteriul ideologiilor pe care le cultivă minoritățile. În acest sens, minoritățile au fost împărțite în:

- pluraliste – adică cele care doresc acomodarea cu grupul politic dominant, cu condiția de ași păstra identitatea culturală;
- asimilaționiste – cele care doresc să fie absorbite de grupul dominant – mentalitate specifică emigranților din țările dezvoltate, îndeosebi din SUA.
- secesioniste – cele care au ca scop și urmăresc autodeterminarea politică;
- militante – care vizează răsturnarea situației, accedea la propria dominație asupra națiunii dominante anterior.

▪ **”imperial minorities**” or **”ex-dominants**” usually formed following the disintegration of the great empires, being exemplified, in this sense, by the Russians and Hungarians, as representatives of a disobedient mentality.

▪ **”cross-border minorities**” - which are spread in large numbers in a number of countries (Jews and Gypsies).

The examination of the typology of minorities in a complex approach performed by F. Hekman, is based on three essential principles: 1. the ways of formation (origin); 2. social structure; 3. political orientations.

According to this approach, ethnic minorities can be classified into five types: a) national minorities; b) regional minorities; c) minorities of migrants; d) colonized minorities; e) new national minorities.

The ethnic minority is perceived as a deep social phenomenon by E. Evtuh [4].

In the literature we distinguish other classifications of minorities: true minorities and pseudo-minorities. True minorities, in the opinion of the authors, are those that have a well-defined historical, cultural, political, psychological stratification, as well as bodies that ensure the maintenance of these distinct qualities, and pseudo-minorities are those that form on the wave of political transformations in society, usually ad-hoc, at the initiative of well-defined political leaders. However, the latter lack perspective. For Ukraine, as pseudo-minorities are cited, as a rule, the Russians from the Transcarpathian region, the Novoros-Odesites, the people of Crimea, the Greeks Urumi. [3, p.12].

A distinct classification supported in the literature is based on the criterion of the ideologies that minorities cultivate. In this regard, minorities were divided into:

- pluralistic - ie those who want to accommodate with the dominant political group, provided they retain their cultural identity;
- assimilationists - those who want to be absorbed by the dominant group - specific mentality of emigrants from developed countries, especially from the USA.
- secessionists - those who aim and pursue political self-determination;
- militants - aimed at overturning the situ-

Diversele clasificările pe diferite criterii se întâlnesc nu doar în doctrină, ci și în actele internaționale care apelează la diferite sintagme precum: persoane aparținând minorităților naționale; minorități naționale; minorități etnice; minorități lingvistice; grup național sau grup etnic; De regulă, toate acestea pot avea un numitor comun și se referă la una și aceeași categorie de persoane.

Unii cercetători propun a introduce în circuit noțiunea de ”minoritate culturală” în ideea evitării folosirii atât de suspect cuvântul ”național”. Astfel, în constituția Turciei este statuat explicit că toți locuitorii țării sunt turci, iar referitor la minoritatea curzilor este specificat că aceștia sunt ”turci de munte”. În Franța, de exemplu, ”minoritățile naționale” nu sunt altceva decât ”culturi regionale”.

Dacă termenul de ”minoritate națională” precum și echivalenții lui pot fi regăsite încă din secolul al XIX-lea, totuși în terminologia de specialitate acesta a intrat abia în anii 60 ai secolului trecut. Această întârziere se explică prin conotațiile negative ale drepturilor minorităților din perioada interbelică. De aici au rezultat propuneri pentru folosirea sintagmelor de ”grupuri naționale, etnice, religioase, culturale, lingvistice și tribale”.

Încercările de definire a noțiunilor de ”minoritate națională” se axau, de regulă, pe unele exprimări vagi, iar uneori chiar absente. De cele mai multe ori se foloseau termeni omonimi sau sinonimi, cu înțeles diferit după natura situației, cu nuanțe diferite care uneori se suprapuneau, fără să stabilească o claritate a sensurilor sau fără să prezinte date suficiente din care să se subînțeleagă sensul lor corect, motiv pentru care concluziile finale erau adesea ambigue sau confuze.

O cerință vitală în definirea noțiunii este determinarea clară a sensurilor pe care le folosește o definiție, determinare ce ar permite evidențierea limitelor noțiunii de drepturi ale persoanelor aparținând minorităților naționale, în evoluția protecției lor pe plan internațional. În doctrina dreptului, încă din anul 1937 se sublinia legătura indisolubilă dintre persoanele aparținând minorităților naționale și națiunea-mamă. Pe cale de consecință, minoritățile se caracterizează prin faptul apartenenței la o națiune care diferă de aceea care compune substanța principală a statului în cauză. Așadar observăm că problema

ation, access to their own domination over the previously dominant nation.

The various classifications on different criteria are found not only in doctrine, but also in international acts that use different phrases such as: persons belonging to national minorities; national minorities; ethnic minorities; linguistic minorities; national group or ethnic group; As a rule, all of these may have a common denominator and refer to one and the same category of persons.

Some researchers propose to introduce in the circuit the notion of „cultural minority” in the idea of avoiding the so suspicious use of the word „national”. Thus, in the Turkish constitution it is explicitly stated that all the inhabitants of the country are Turks, and regarding the minority of the Kurds it is specified that they are „mountain Turks”. In France, for example, „national minorities” are nothing more than „regional cultures”.

If the term „national minority” as well as its equivalents can be found since the nineteenth century, however, in specialized terminology it entered only in the 60s of last century. This delay is explained by the negative connotations of minority rights in the interwar period. This resulted in proposals for the use of the phrases „national, ethnic, religious, cultural, linguistic and tribal groups”.

Attempts to define the notions of „national minority” usually focused on some vague expressions, and sometimes even absent. Homonymous or synonymous terms were often used, with a different meaning depending on the nature of the situation, with different nuances that sometimes overlapped, without establishing a clarity of meaning or without presenting sufficient data to understand their correct meaning, reason for which the final conclusions were often ambiguous or confusing.

A vital requirement in defining the notion is the clear determination of the meanings used by a definition, a determination that would highlight the limits of the notion of rights of persons belonging to national minorities, in the evolution of their protection internationally. In the doctrine of law, since 1937, the indissoluble link between the persons belonging to national minorities and the mother nation was emphasized. Consequently, minorities are characterized by belonging to a nation which differs from that which makes up

minorităților se reduce, sau este nemijlocit legată de problema atât de dezbătută și nerezolvată, de a ști, de a defini noțiunea de "națiune" [5, p.45].

Este indiscutabil faptul că limba, rasa, etnia, convingerile religioase au o influență majoră asupra sentimentului național. Totuși ele nu pot constitui impedimente la dorința de a trăi în comun a unor elemente etno-lingvistice diferite, Statele Unite sau Elveția constituind un exemple elocvente în acest sens. În acest sens a fost exprimată opinia că înainte de toate, trebuie luată în considerare dorința manifestată a indivizilor de a trăi în comun, ca factor determinant al unei națiuni [6, p.214], ca și al unei minorități.

Asupra definiției noțiunii de minoritate s-a pronunțat și G.Scelle: "ce este o minoritate? Este aproape imposibil de a da o definiție precisă a acesteia" [12, p.230]. Autorul analizează cazul Elveției, ca model de conviețuire interetnică, unde populația se găsește repartizată în grupuri de rasă, de limbă, de religie diferită și se formează astfel circumscripții politice diferite, autonome și federalizate, fără a se putea vorbi de o relație între populația majoritară și minoritate.

Fără a redacta o definiție, Curtea Permanentă de Justiție Internațională delimitează drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale, când se pronunță asupra protecției minorităților: "mai întâi, a se asigura că supușii aparținând minorităților de rasă, de religie sau de limbă se găsesc din toate punctele de vedere, pe un picior de perfectă egalitate cu ceilalți supuși ai statului. În al doilea rând, a se asigura mijloace apropiate pentru conservarea caracterelor etnice, tradițiilor și a fizionomiei naționale" [7].

Tot în perioada Ligii Națiunilor, Paul Fauchille, în tratatul său de drept internațional public, face pentru prima dată distincția între drepturi aparținând minorităților și drepturi ale persoanelor aparținând minorităților naționale, punând astfel baza teoriei cu privire la drepturile individuale și drepturile colective. El susținea că "tratatele ar fi fost, se pare, mai bine inspirate dacă ele ar fi dat protecțiune minorităților cu titlu de indivizi și nu cu titlu de colectivități, caracterul unui principiu universal, aplicabil la toate statele, oricare ar fi rangul sau situația lor, fie că sunt state mari sau mici, micșorate în urma războiului sau create prin

the principal substance of the State concerned. So we notice that the problem of minorities is reduced, or is directly related to the problem so debated and unresolved, of knowing, of defining the notion of "nation" [5, p.45].

It is indisputable that language, race, ethnicity, religious beliefs have a major influence on national sentiment. However, they cannot be an impediment to the desire to live together with different ethno-linguistic elements, the United States or Switzerland being eloquent examples in this respect. In this sense, the opinion was expressed that, first of all, the manifested desire of individuals to live together must be taken into account, as a determining factor of a nation [6, p.214], as well as of a minority.

G. Scelle also commented on the definition of the notion of minority: "what is a minority? It is almost impossible to give a precise definition of it" [12, p.230]. The author analyzes the case of Switzerland, as a model of interethnic coexistence, where the population is divided into groups of different races, languages, religions and thus form different political constituencies, autonomous and federalized, without being able to talk about a relationship between the majority population and minority.

Without drawing up a definition, the Permanent Court of International Justice delimits the rights of persons belonging to national minorities when ruling on the protection of minorities: "first, to ensure that subjects belonging to racial, religious or linguistic minorities are found view, on a footing of perfect equality with the other subjects of the state. Secondly, to ensure close means for the preservation of ethnic characters, traditions and national physiognomy" [7].

Also during the League of Nations, Paul Fauchille, in his treaty of public international law, for the first time distinguishes between rights belonging to minorities and rights of persons belonging to national minorities, thus laying the foundation of the theory of individual rights and collective rights. He argued that „the treaties would, it seems, have been better inspired if they had given protection to minorities as individuals and not as collectivities, the character of a universal principle, applicable to all states, whatever their

acesta, victorioase, învinse sau neutre. Atunci, într-adevăr, devenită o regulă fundamentală de drept contemporan, ea ar fi produs pretutindeni efectele sale benefice, fără ca statele secundare să poată încerca un sentiment de umilire la ideea că numai lor le este impusă protecția minorităților naționale, fără ca un stat să fie în drept a o considera ca un fel de *capitis diminutio*, ca o restricție injustă și unilaterală a suveranității sale”. [8, p. 809].

Definițiile date minorităților naționale au fost numeroase în perioada interbelică, atât la nivelul doctrinei românești, cât și la nivelul doctrinei străine, în special al doctrinei franceze. Toate aceste definiții au devenit la un moment dat sterile deoarece nu făceau decât să reia sub o formă sau alta anumite trăsături caracteristice minorităților.

Aceste definiții erau aproape unanime în a considera că prin minoritate națională se înțelege un grup de indivizi, care locuiesc pe teritoriul unui stat și care se diferențiază de majoritatea populației prin câteva caracteristici distincte: rasă, limbă, religie și care trebuie ocrotite în mod special. O trăsătură caracteristică a acestor pleiade de definiții o constituie faptul că minoritatea opunea o vie rezistență la asimilare și nu se bucura, ca și colectivitate, de drepturi internaționale [9, p.12]. Această incoerență în definirea minorităților naționale, de fapt, incapacitatea statelor de a cădea de acord asupra unei definiții, a continuat și după anul 1945, după sfârșitul celui de al doilea război mondial.

Modelul bipolar al societății postbelice a făcut ca problematica drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale să fie mai puțin mediatizată, preferându-se, mai degrabă promovarea principiului nediscriminării pe plan internațional, decât acordarea prin mijloace convenționale, a unor drepturi persoanelor aparținând minorităților naționale. Politica de bloc a făcut aproape imposibilă abordarea acestei probleme specifice, până în 1975, când, în Actul Final de la Helsinki, a fost introdus, ca o contrapondere la principiul neamestecului în treburile interne ale statelor, principiul promovării și protecției drepturilor omului ca principiu fundamentalul dreptului internațional public.

Totuși problematica minorităților naționale a fost abordată în organismele internaționale în domeniul drepturilor omului. Subcomisia

rank or situation.”, whether they are large or small states, diminished by the war or created by it, victorious, defeated or neutral. Then, indeed, becoming a fundamental rule of contemporary law, it would have produced its beneficial effects everywhere, without secondary states being able to experience a sense of humiliation at the idea that only they are required to protect national minorities, without a state to be entitled to consider it as a kind of *capitis diminutio*, as an unjust and unilateral restriction of its sovereignty”. [8, p. 809].

The definitions given to the national minorities were numerous in the interwar period, both at the level of the Romanian doctrine and at the level of the foreign doctrine, especially of the French doctrine. All these definitions became sterile at one point because they only resumed in one form or another certain features characteristic of minorities.

These definitions were almost unanimous in considering that a national minority means a group of individuals, who live on the territory of a state and who differ from the majority of the population by several distinct characteristics: race, language, religion and which must be specially protected. A characteristic feature of these pleiades of definitions is the fact that the minority had a strong resistance to assimilation and did not enjoy, as a community, international rights [9, p.12]. This inconsistency in the definition of national minorities, in fact, the inability of states to agree on a definition, continued even after 1945, after the end of World War II.

The bipolar model of post-war society has made the issue of the rights of persons belonging to national minorities less publicized, preferring, rather than promoting the principle of non-discrimination internationally, than granting by conventional means, rights to persons belonging to national minorities. The bloc's policy made it almost impossible to address this specific issue until 1975, when the Helsinki Final Act introduced, as a counterweight to the principle of non-interference in the internal affairs of states, the principle of promoting and protecting human rights as a fundamental principle public international law.

However, the issue of national minorities has been addressed in international human rights

ONU pentru prevenirea discriminării și protecția minorităților, în 1950, propunea următoarea definiție: ”Termenul de minoritate include numai acele grupuri nedominante ale populației, care posedă și doresc să-și mențină tradițiile sau caracteristicile etnice, religioase sau lingvistice stabile, evident, diferite de cele ale restului populației. Asemenea minorități trebuie să includă în mod corespunzător un număr suficient de persoane pentru a putea dezvolta asemenea caracteristici”. Din această abordare, ceea ce atrage atenția este faptul că se impune un așa zis prag relativ, acela a unui număr ”suficient” de persoane pentru ca un grup să fie considerat minoritate națională

Douăzeci de ani mai târziu, în perioada 1967-1977 la cererea Subcomisiei ONU pentru lupta împotriva discriminării și protecției minorităților, Francesco Capotorti, a efectuat un studiu asupra minorităților naționale. În acest studiu, autorul înțelege prin statut de minoritate ”un grup numeric inferior restului populației unui stat, în poziție nedominantă, ai cărui membri – cetățeni ai statului, posedă din punct de vedere etnic, religios sau lingvistic caracteristici diferite de cele ale restului populației și care manifestă, chiar și în mod implicit, un sentiment de solidaritate cu scopul de a prezerva cultura, tradițiile, limba lor”. [10].

Din definiția propusă de Francesco Capotorti, pot fi evidențiate două criterii care par a fi esențiale și anume: limitarea statutului de minoritate doar al cetățenii din statul în cauză; prezența unor caracteristici etnice, religioase sau lingvistice distincte de restul populației.

Referitor la inferioritatea numerică, aceasta nu poate fi recunoscută ca general valabilă pentru toate cazurile. De exemplu, ne putem referi la situația din Africa de Sud unde, până nu demult, minoritatea albă era politic dominantă, cât și la cele din spațiul ex-sovietic, în care unele națiuni titulare (cazahă, cergăză, letonă etc.) devenind numeric inferioare în propriile țări, nu pot fi totuși considerate ca minorități. Acestea din urmă se află într-un proces tot mai accentuat de consolidare a propriei stăruințe în efortul de ași de ași impune voința politică asemănător etniilor majoritare.

Totodată, deși criteriile obiective (prezența caracteristicilor distincte) și cele subiective (dorința de a păstra aceste caracteristici) reprezintă

bodies. The UN Subcommittee on Prevention of Discrimination and the Protection of Minorities, in 1950, proposed the following definition: those of the rest of the population. Such minorities must adequately include a sufficient number of people to be able to develop such characteristics. „ From this approach, what draws attention is the fact that a so-called relative threshold is required, that of a „sufficient” number of people for a group to be considered a national minority.

Twenty years later, between 1967 and 1977, at the request of the UN Subcommittee on Anti-Discrimination and Protection of Minorities, Francesco Capotorti conducted a study on national minorities. In this study, the author means by minority status “a numerical group inferior to the rest of the population of a state, in a non-dominant position, whose members - citizens of the state, possess from ethnic, religious or linguistic point of view characteristics different from those of the rest of the population; which manifests, even implicitly, a feeling of solidarity in order to preserve their culture, traditions, language ”. [10].

From the definition proposed by Francesco Capotorti, two criteria can be highlighted that seem to be essential, namely: limiting the minority status only of the citizens of the state concerned; the presence of ethnic, religious or linguistic characteristics distinct from the rest of the population.

Regarding numerical inferiority, it cannot be recognized as generally valid for all cases. For example, we can refer to the situation in South Africa where, until recently, the white minority was politically dominant, as well as those in the ex-Soviet space, where some titular nations (Kazakh, Cergaz, Latvian, etc.) became numerically in their own countries, however, cannot be considered as minorities. The latter are in an increasing process of consolidating their statehood in an effort to impose political will similar to the majority ethnic groups.

At the same time, although the objective criteria (the presence of distinct characteristics) and the subjective ones (the desire to keep these characteristics) represent the fundamental elements in determining the minority group, they cannot cover all the real situations. This is because

elementele fundamentale în determinarea grupului minoritar, ele nu pot acoperi toate situațiile reale. Aceasta deoarece criteriile în cauză caracterizează așa-zisele ”minorități asimilaționiste”, nu și la cele impuse a fi minoritare prin nedorința majorității de a le ”absorbi”. Cu toate acestea, definiția lui F. Capotorti a direcționat calitativ poziția ONU cu privire la minorități în perioada următoare.

Un alt savant care a cercetat problematica în cauză, mandatat de aceeași Subcomisie J. Deschènes a propus următoare definiție a minorităților naționale ca ”un grup de cetățeni ai unui stat formând o minoritate, având caracteristici etnice, religioase sau lingvistice care diferă de cele ale majorității populației ca și un sens al solidarității între ei, motivat, fie și implicit, printr-o voință colectivă de a supraviețui și al cărei scop este de a ajunge la egalitate cu majoritatea în fapt și în drept”. [11]. Totuși, această definiție în formularea ei ca ”...voință colectivă de a supraviețui și al cărei scop este de a ajunge la egalitate cu majoritatea...” au suscitât mai multe controverse, mai cu seamă asupra cuantificării acestora.

Este semnificativ și aportul mecanismelor internaționale, dar și a unor țări în dezvoltarea concepției asupra minorităților. O primă definiție este dată de către Curtea Permanentă de Justiție Internațională în Avizul său consultativ din 31 iulie 1930 relativ la convenția greco-bulgară asupra emigrației: ”un grup de persoane care trăiesc într-o țară sau localitate dată, care au o rasă, o religie, o limbă și tradiții proprii și sunt unite prin identitatea acestei rase, acestei religii, acestei limbi și acestor tradiții într-un sentiment de solidaritate cu scopul de ași păstra tradițiile, de ași menține cultul, de ași asigura instrucția și educația copiilor lor conform geniului rasei lor și de a se ajuta reciproc”.

În perioada postbelică varietatea interpretărilor a făcut ca efortul de a ajunge la un consens asupra definiției să nu progreseze prea mult. Nici măcar la nivel ONU, noțiunea nu s-a conturat definitiv, dându-i-se în contexte diferite, abordări diferite. Atât în exemplele de mai sus, cât și în alte definiții ce conțin astfel de elemente, este imposibil de aflat ce reprezintă, sub aspect juridic, ”sentimentul solidarității” sau ”dorința colectivă de supraviețuire”. Lipsește o bază științifică pentru a răspunde la această întrebare. Spre deosebire

the criteria in question characterize the so-called „assimilationist minorities”, not those imposed to be a minority by the unwillingness of the majority to „absorb” them. However, F. Capotorti’s definition qualitatively addressed the UN’s position on minorities in the coming period.

Another scholar who researched the issue, mandated by the same Subcommittee J. Deschènes proposed the following definition of national minorities as “a group of citizens of a state forming a minority, having ethnic, religious or linguistic characteristics that differ from those of the majority of the population as a sense of solidarity between them, motivated, even implicitly, by a collective will to survive and whose purpose is to reach equality with the majority in fact and in law”. [11]. However, this definition in its formulation as „... a collective will to survive and whose purpose is to reach equality with the majority ...” has provoked several controversies, especially on their quantification.

The contribution of international mechanisms is also significant, but also of some countries in the development of the conception of minorities. A first definition is given by the Permanent Court of International Justice in its Advisory Opinion of 31 July 1930 on the Greco-Bulgarian Convention on Emigration: “a group of persons living in a given country or locality, who have a race, a religion, a language and traditions and are united by the identity of this race, this religion, this language and these traditions in a sense of solidarity in order to preserve their traditions, to maintain their cult, to ensure the instruction and education of their children according to genius of their race and to help each other”.

In the post-war period, the variety of interpretations meant that the effort to reach a consensus on the definition did not progress much. Even at UN level, the notion has not been definitively outlined, being given in different contexts, different approaches. Both in the above examples and in other definitions that contain such elements, it is impossible to find out what represents, from a legal point of view, the “feeling of solidarity” or “the collective desire for survival”. There is no scientific basis to answer this question. Contrary to the definitions given in various instruments adopted under

de definițiile date în cadrul diferitor instrumente adoptate sub egida ONU, în documentele CSCE/OSCE s-a încetățenit formula de "minoritate națională" care se pare este deja definitiv acceptată de către comunitatea internațională. Menționăm însă evoluția sintagmei "persoane aparținând minorităților naționale" folosită la Helsinki - ,75, către "minoritate națională", la Helsinki - ,92.

Realizările cele mai importante pentru promovarea și protecția drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale au avut loc după dispariția a ceea ce s-a numit societate internațională bipolară, adică la sfârșitul anilor ,90. Cele mai importante documente cu privire la protecția drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale, le considerăm a fi: Declarația asupra drepturilor persoanelor care fac parte din minoritățile naționale sau etnice, religioase sau lingvistice la nivel universal, în cadrul ONU, precum și Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare din 1992 și Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale din 1994, ambele documente având o dimensiune regională, ele fiind adoptate în cadrul Consiliului Europei.

Nici în perioada 1990-1994 nu s-a căzut de acord asupra unei definiții în ceea ce privește minoritățile naționale, preferându-se, fie definiții apofantice, fie definiții în genul celei date de Curtea Permanentă de Justiție Internațională. Deși, după cum am amintit, problema minorităților naționale nu este una nouă, încă nu s-a ajuns la o definiție a minorităților naționale, care să fie unanim recunoscută. Se observă că drepturile persoanelor care fac parte din cadrul minorităților naționale sunt tratate în documente referitoare la ansamblu drepturilor omului, în articole separate, paralele cu prevederi care consacră aceleași drepturi pentru toate persoanele. Observăm, în același timp, că în afara documentelor care fac referire la minoritățile naționale, se vorbește despre minorități în general, minoritatea națională fiind una care, privit dintr-un anume unghi, le poate îngloba și pe celelalte la nivelul unei țări. Astfel, o minoritate culturală poate fi parte integrantă a unei minorități naționale, în timp ce aceasta din urmă poate avea în componența sa mai multe minorități culturale.

Recomandarea 1134 cu privire la drepturi-

the auspices of the UN, the CSCE / OSCE documents have established the formula of „national minority” which seems to be already definitively accepted by the international community. However, we mention the evolution of the phrase „persons belonging to national minorities” used in Helsinki - ,75, to „national minority”, in Helsinki - ,92.

The most important achievements for the promotion and protection of the rights of persons belonging to national minorities took place after the disappearance of what was called the bipolar international society, ie in the late 1990s. We consider the most important documents on the protection of the rights of persons belonging to national minorities: The Declaration on the Rights of Persons Belonging to National or Ethnic, Religious or Linguistic Minorities at Universal Level, within the UN, as well as the European Charter for Regional or Minority Languages from 1992 and the Framework Convention for the Protection of National Minorities of 1994, both of which have a regional dimension and are adopted by the Council of Europe.

Even in the period 1990-1994, no definition was agreed on national minorities, preferring either apophantic definitions or definitions such as those given by the Permanent Court of International Justice. Although, as I mentioned, the issue of national minorities is not a new one, a definition of national minorities has not yet been reached, which should be unanimously recognized. It is noted that the rights of persons belonging to national minorities are dealt with in documents relating to all human rights, in separate articles, parallel to provisions enshrining the same rights for all persons. We note, at the same time, that apart from the documents that refer to national minorities, there is talk of minorities in general, the national minority being one that, viewed from a certain angle, can include the others at the level of a country. Thus, a cultural minority may be an integral part of a national minority, while the latter may have several cultural minorities.

Recommendation 1134 on the rights of national minorities, adopted by the Parliamentary Assembly of the Council of Europe on 1 October 1990, defines minorities as „separate or distinct

le minorităților naționale, adoptată de Adunarea parlamentară a Consiliului Europei la 1 octombrie 1990, definește minoritățile ca fiind ”grupuri separate sau distincte, bine definite și stabilite pe teritoriul unui stat, ai căror membri sunt cetățeni ai aceluși stat și prezintă anumite caracteristici religioase, lingvistice, culturale, sau altele care îi deosebesc de majoritatea populației (art.11)”.

În sensul Recomandării 1177 cu privire la drepturile minorităților adoptată de Adunarea parlamentară a Consiliului Europei la 5 februarie 1992, minoritățile naționale sunt ”cetățenii care împărtășesc caracteristici specifice de ordin cultural, lingvistic sau religios” și care ”pot să dorească să li se recunoască și garanteze posibilitatea de a le exprima”, urmând ca în aliniatul următor, să se precizeze că ”acestea sunt grupurile împărtășind asemenea specificități în interiorul unui stat, pe care comunitatea internațională, după primul război mondial, le definește minorități, fără ca acest lucru să implice vreo inferioritate în vreun domeniu.

De asemenea, în cadrul Raportului întâlnirii CSCE a experților pe problemele minorităților naționale (Geneva, 19 iulie 1991), se încerca o altă abordare a definirii minorităților, subliniind că ”nu toate diferențele etnice, culturale, lingvistice sau religioase duc necesarmente la crearea de minorități naționale”. Este cunoscut faptul că, supusă influențelor de-a lungul formării sale, limba unui popor are multe dialecte, în unele țări diferențele fiind mai mari, în altele mai mici, dar, în ansamblu, fără diferențe de natură să creeze o limbă nouă, diferită de cea a țării în care zona respectivă se află. De asemenea și în privința diferențelor culturale, influențele pe care le-au avut migratorii de-a lungul timpului, nu au lăsat intactă cultura autohtonă. În ceea ce privește religia, trebuie menționat că în urma consacării pe plan internațional a libertății religioase, fiecare persoană este liberă a opta pentru orice cult religios recunoscut oficial, încetățenirea conceptului de minoritate religioasă dând naștere intoleranței religioase, intoleranță care ar trebui uitată în Evul Mediu.

Cea mai elaborată definiție în cadrul Consiliului Europei o găsim în proiectul pentru un protocol adițional la Convenția Europeană a Drepturilor Omului și a libertăților fundamentale privind persoanele ce aparțin minorităților naționale (Reco-

groups, well defined and established in the territory of a State, whose members are nationals of that State and present certain religious, linguistic, cultural characteristics, or others that distinguish them from the majority of the population (art. 11) ”.

For the purposes of Recommendation 1177 on the rights of minorities adopted by the Parliamentary Assembly of the Council of Europe on 5 February 1992, national minorities are „citizens who share specific cultural, linguistic or religious characteristics” and who „may wish to be recognized and guaranteed the possibility of expressing it ”, following that in the next paragraph, to specify that ”these are the groups sharing such specificities within a state, which the international community, after the First World War, defines as minorities, without this involving any inferiority in any field.

The Report of the CSCE Meeting of Experts on National Minority Issues (Geneva, 19 July 1991) also sought a different approach to defining minorities, stressing that “not all ethnic, cultural, linguistic or religious differences necessarily lead to the creation of national minorities”. It is known that, subject to influences throughout its formation, the language of a people has many dialects, in some countries the differences being greater, in others smaller, but, on the whole, without differences likely to create a new, different language other than that of the country in which the area is located. Also in terms of cultural differences, the influences that migrants have had over time, have not left intact the local culture. With regard to religion, it should be noted that following the international consecration of religious freedom, every person is free to opt for any officially recognized religious cult, the establishment of the concept of religious minority giving rise to religious intolerance, intolerance that should be forgotten in the Middle Ages.

The most elaborated definition in the Council of Europe can be found in the draft for an additional protocol to the European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms for Persons from National Minorities (Recommendation 1201). Article 1 of the draft stipulates that the expression “national minority” refers to a group of persons from a state who: live in the territory of

mandarea 1201). Articolul 1 din proiect stipulează că expresia ”minoritate națională se referă la un grup de persoane dintr-un stat, care: locuiesc pe teritoriul acelu stat și sunt cetățenii lui; mențin legături de lungă durată, trainice și permanente cu acel stat; manifestă caracteristici etnice, culturale, religioase sau lingvistice distincte; sunt suficient de reprezentative, chiar dacă sunt în număr mai mic decât restul populației unui stat sau a unei regiuni a acelu stat; sunt motivate de preocuparea de a păstra împreună ceea ce constituie identitatea lor comună, inclusiv, cultura, tradițiile, religia și limba lor.

Pe de altă parte, proiectul Convenției pentru protecția minorităților naționale elaborat de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept, organ consultativ al Consiliului Europei, definește minoritatea națională ca ”un grup numeric inferior restului populației unui stat, al cărui membri, care au cetățenia acestui stat, posedă caracteristici etnice, religioase sau lingvistice diferite de cele ale restului populației și sunt animați de dorința de ași păstra cultura, tradițiile, religia sau limba”.

Concluzii. În urma acestor definiții se poate concluziona că criteriile de bază pentru definirea unui grup de minoritate națională sunt:

1. Calitățile etnice, religioase, culturale sau lingvistice distinctive;

2. Criteriul numeric. De regulă, ele sunt inferioare altei părți de populație, care constituie majoritatea. Nu însă întotdeauna inferioritatea numerică duce neapărat la un statut juridic de majoritate. În cazul dat, deosebim pe de o parte, situația unor națiuni titulare, care, deși, sunt minoritare față de restul populației, exercită puterea politică dominantă (Africa de Sud), pe de altă parte situația în care una (Finlanda) sau mai multe (Elveția) minorități, conform constituției, reprezintă factori constitutivi ai statului.

3. Caracterul nedominant. În situația în care minoritățile ar domina politic, necesitatea de a beneficia de o protecție juridică dispăre.

4. Cetățenia statului în care trăiesc. Celelalte categorii de populație – cetățeni străini, apatrizi, muncitori migranți, refugiații, popoarele băștinașe (indigene), dispun de un alt statut, reglementat de convenții internaționale speciale.

5. Voința grupului minoritar de a fi considerat minoritate și ași păstra propria identitate.

that state and are its citizens; maintain long-lasting, lasting and permanent ties with that state; manifests distinct ethnic, cultural, religious or linguistic characteristics; they are sufficiently representative, even if they are smaller than the rest of the population of a state or a region of that state; they are motivated by the concern to keep together what constitutes their common identity, including their culture, traditions, religion and language.

On the other hand, the draft Convention for the Protection of National Minorities drawn up by the European Commission for Democracy through Law, an advisory body to the Council of Europe, defines a national minority as “a numerically inferior group to the rest of the population of a state they possess ethnic, religious or linguistic characteristics different from those of the rest of the population and are animated by the desire to preserve their culture, traditions, religion or language”.

Conclusions. From these definitions it can be concluded that the basic criteria for defining a national minority group are:

1. Distinctive ethnic, religious, cultural or linguistic qualities;

2. The numerical criterion. As a rule, they are inferior to another part of the population, which constitutes the majority. However, numerical inferiority does not always lead to a majority legal status. In this case, we distinguish on the one hand, the situation of some titular nations, which, although they are a minority compared to the rest of the population, exercise the dominant political power (South Africa), on the other hand the situation where one (Finland) or more (Switzerland) minorities, according to the constitution, are constituent factors of the state.

3. Non-dominant character. If minorities dominate politically, the need for legal protection disappears.

4. Citizenship of the state in which they live. The other categories of the population - foreign nationals, stateless persons, migrant workers, refugees, indigenous peoples (indigenous peoples), have a different status, regulated by special international conventions.

5. The will of the minority group to be considered a minority and to retain its own identity.

An interesting position that should be men-

O poziție interesantă care se cuvine a fi menționată aici este cea a Uniunii Europene care, la nivelul instituției, nu operează cu conceptul de minoritate națională. Considerăm că aceasta reprezintă un semnal pentru viitor pentru renunțarea la acest concept, eliminarea statutului privilegiat al minorităților naționale, în comparație cu grupurile etnice, și focusarea asupra protejării specificității diversității etnice.

În urma analizei definițiilor date minorităților naționale, și bazându-ne pe criteriile de bază care caracterizează acest grup, propunem următoarea definiție: minoritățile naționale sunt un grup de persoane aflate pe teritoriul unui stat al cărui cetățenie o dețin, într-un număr reprezentativ, dar inferior față de o majoritate, deținând unele caracteristici specifice de natură etnică, lingvistică, culturală sau religioasă fiind animați de dorința de ași păstra cultura, tradițiile, religia sau limba.

tioned here is that of the European Union, which, at the level of the institution, does not operate with the concept of national minority. We believe that this is a signal for the future to abandon this concept, eliminate the privileged status of national minorities, compared to ethnic groups, and focus on protecting the specificity of ethnic diversity.

Following the analysis of the definitions given to national minorities, and based on the basic criteria that characterize this group, we propose the following definition: national minorities are a group of persons located on the territory of a state whose citizenship they hold, in a representative number, but inferior to a majority, having some specific characteristics of an ethnic, linguistic, cultural or religious nature, being animated by the desire to preserve their culture, traditions, religion or language.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Suceavă I. ș.a. Omul și drepturile sale. București: Tipografia Ministerului de Interne, 1991.
2. Vlădescu O. Principiul minorităților. București: Tipografia Copuzeanu, 1935.
3. Patraș E. Minoritățile naționale din Ucraina și Republica Moldova. Cernăuți: Editura Alexandru cel Bun, 1999.
4. Евтух В.Б. Концепция этносоциального развития США и Канады: типология, традиции, эволюция. Киев: Наука, 1991.
5. Meitani R. Protecția minorităților. Teză de doctorat. București, 1931.
6. Redslob R. Les principes du droit des gens moderne. Paris, 1937.
7. CPJI, seria A/B, nr.64.
8. Fauchille P. Traite de Droit International Public, Tom.I, Paris, 1925. În: <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k65463116.texteImage>. (vizitat 13.10.2021)
9. Jura Cr. Drepturile omului. Drepturile minorităților naționale. București: Editura C.H.Beck, 2006.
10. <https://www.ohchr.org/en/issues/minorities/pages/internationallaw.aspx> (vizitat 10.10.2021)
11. <https://undocs.org/pdf?symbol=en/E/CN.4/1987/WG.5/WP.1> (vizitat 10.10.2021)
12. Scelle G. Precis de droit des gens. Principes et systematiques. Paris, 1932. În: https://books.google.md/books/about/Precis_de_droit_des_gens.html?id=tfmPwQEACAAJ&redir_esc=y (vizitat 13.10.2021)

Despre autor:

Oleg BONTEA,

doctor în drept, conferențiar universitar,
Catedra „Drept public și securitate a frontierei,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: obontea@mail.ru

About author:

Oleg BONTEA,

PhD, associate professor,
Chair of Public Law and Border Security
Academy “Stefan cel Mare” of MIA,
e-mail: obontea@mail.ru

CZU 347.948:008

DOI 10.5281/zenodo.5653531

**VALORILE PATRIMONIULUI CULTURAL
ÎN ASPECTUL EXPERTIZEI JUDICIARE****THE VALUES OF THE CULTURAL PATRI-
MONY IN THE ASPECT OF THE JUDICIAL
EXPERTISE****Alexandru PARENIUC,***doctor în drept, conferențiar universitar***Andrei GHIMPU,***doctorand***Alexandru PARENIUC,***PhD, Associate Professor***Andrei GHIMPU,***PhD student*

Articolul cuprinde o analiză succintă a valorilor patrimoniului cultural în aspectul expertizei judiciare, bazată pe unele aspecte și problematici în apărarea acestor valori ce reprezintă viitorul neamului românesc.

Cuvinte-cheie: organelor judiciare, interpolul pe urmele căutătorilor de comori, expertiza obiectelor de patrimoniu istorico-cultural, factor al pierderii patrimoniului național, circulație a bunurilor materiale expertiza.

The article includes a brief analysis of the values of cultural heritage in the aspect of judicial expertise, based on some aspects and issues in the defense of these values that represent the future of this deep soul nation.

Keywords: judicial bodies, Interpol on traces of treasure hunters, expertise of historical-cultural heritage objects, factor of loss of national heritage, movement of material goods expertise.

Introducere. Bazându-ne pe studiile cercetătorilor din zilele noastre, vom trasa semnificațiile de astăzi ale conceptului de protejare a patrimoniului cultural, ce include și care este rolul acestuia în viața societății. După cum se cunoaște, acest concept este destul de larg și multidimensional, dat fiind faptul că include și cultura materială, și cea spirituală. De asemenea, acest concept este strâns interconectat cu alte categorii ale teoriei culturii, unde în primul rând sunt evidențiate tradițiile, inovațiile și valorile culturale. Totuși, chiar și cu multitudinea de categorii care îi aparțin, acest concept conține propriile sensuri, propria însemnătate și conținut estetic.

Materiale și metode de cercetare aplicate. În limitele de studiu al acestui articol au fost utilizate un spectru larg de surse sub formă de monografii, atât în domeniul dreptului european, cât și în materia protecției bunurilor culturale și spirituale. Studiarea și analiza acestora nu ar fi

Introduction. Based on the studies of today's researchers, we will draw actual meanings of the concept of cultural heritage protection, what does it include and what is its role in the life of society. As it is well known, this concept is quite broad and multidimensional, given the fact, that it includes both material and spiritual culture. Also, this concept is closely interconnected with other categories of culture theory, where traditions, innovations and cultural values are highlighted first of all. However, even with the multitude of categories that belong to it, this concept contains its own meanings, its own essence and aesthetic content.

Applied research materials and methods. Within the study limits of this article, a wide range of sources in the form of monographs have been used as the main research method for conducting this study, both in the field of European law and in the field of protection of cultural and spiritual property. Studying and analyzing them would not have been possible effectively except by using re-

foști posibile în mod eficient decât prin utilizarea metodelor de cercetare, de genul: observația, metoda deducției, metoda comparativă, metoda istorică, metoda logică, precum și cea sistemică.

Rezultate obținute și discuții. Sarcina justiției, atât în cazurile procesului penal, cât și în cele ale procesului civil, este de a stabili adevărul obiectiv în dosarele supuse spre examinare organelor judiciare. Iar rolul principal la stabilirea acestui adevăr revine aplicării cunoștințelor speciale.

Legislația procesual-penală și procesual-civilă prevede, pentru organele de urmărire penală și instanțele de judecată, posibilitatea utilizării cunoștințelor acumulate de specialiști/experti în vederea clarificării unor fapte sau împrejurări de importanță pentru cauza cercetată. Aceste cunoștințe speciale se expun în constatările tehnico-științifice și rapoartele de expertiză.

Expertiza obiectelor de patrimoniu istorico-cultural se solicită în două cazuri:

- în cazurile judiciare (penale sau civile);
- în cazurile de circulație a bunurilor istorico-culturale.

Expertiza i se solicită Muzeului Național de Arte al Republicii Moldova și este realizată de specialiști (muzeologi) angajați în instituția respectivă. Pe cazurile judiciare solicitantul va emite o ordonanță sau o încheiere, în care va expune succint fabula cauzei penale, va formula întrebările și va prezenta materialele, care se pun la dispoziția expertului în conformitate cu legislația procesual-penală.

Formularea întrebărilor se realizează în raport cu obiectul expertizei și cu posibilitățile tehnico-științifice existente. La formularea întrebărilor este necesar să se țină seama de cerințele, pe care trebuie să le îndeplinească acestea:

1) să se refere la obiectul expertizei și să țină cont de gradul de pregătire a expertului/specialistului;

2) să fie clare și precise, cea ce îi va permite expertului/specialistului să înțeleagă sarcinile ce îi revin;

3) să fie formulate astfel, încât să oblige la un răspuns cert (pozitiv sau negativ);

4) să aibă o legătură logică între ele;

search methods, such as: observation, deduction method, comparative method, historical method, logical method, as well as the systemic one.

Results obtained and discussions. The task of justice, both in the cases of the criminal process and in those of the civil process, is to establish the objective truth in the cases submitted for examination to the judicial bodies. And the main role in establishing this truth belongs to the application of special knowledge.

The procedural-criminal and procedural-civil legislation provides, for the criminal investigation bodies and the courts, the possibility to use the knowledge accumulated by specialists / experts in order to clarify some facts or circumstances of importance for the investigated case. This special knowledge is exposed in the technical-scientific ascertainties and the expert reports.

The expertise of historical-cultural heritage objects is required in two cases:

- in judicial cases (criminal or civil);
- in cases of circulation of historical and cultural goods.

The expertise is requested by the National Museum of Arts of the Republic of Moldova and is performed by specialists (museologists) employed within the respective institution. In judicial cases, the applicant will issue an ordinance or a conclusion, in which he will briefly present the fable of the criminal case, will formulate the questions and will present the materials, which will be made available to the expert in accordance with the criminal procedural legislation.

The formulation of the questions is made in relation to the object of the expertise and according to the existing technical-scientific possibilities. When formulating questions, it is necessary to take into account the requirements that they must meet:

1) to refer to the object of the expertise and to take into account the degree of training of the expert / specialist;

2) to be clear and precise, which will allow the expert / specialist to understand his / her tasks;

3) to be formulated in such a way as to compel a definite answer (positive or negative);

4) to have a logical connection between them;

5) not to ask the expert / specialist for as-

5) să nu-i solicite expertului/specialistului aprecieri referitoare la încadrarea juridică și formele vinovăției ori să-i oblige să soluționeze sarcini, care țin de competența organului de urmărire penală.

Expertului/specialistului nu i se vor formula întrebări, care nu țin de competența sa și, respectiv, concluziile lui vor fi întemeiate doar pe specificul cunoștințelor posedate.

Din ansamblul întrebărilor de bază adresate expertului/specialistului vor fi două:

- prezintă oare obiectul dat valoare istorico-culturală sau nu?
- la cât se estimează valoarea obiectului prezentat?

În cazurile de circulație a bunurilor materiale expertiza se va solicita de persoanele particulare, care își declară dorința de a scoate de pe teritoriul vamal al Republicii Moldova unele obiecte de artă, care nu prezintă valoare artistică.

Solicitarea expertizei se va face printr-o cerere a persoanei particulare, în care se vor indica următoarele: datele proprietarului obiectului, descrierea obiectului și răspunsul la întrebarea dacă obiectul prezintă valoare istorico-culturală.

În final, concluzia expertizei este formulată de o comisie constând din trei specialiști și relatată într-un aviz de expertiză, semnată de toți membrii comisiei și aprobată de directorul instituției.

Este de menționat, că formularea concluziei de expertiză nu este făcută în conformitate cu un regulament, care să conțină criteriile de evaluare a bunurilor istorico-culturale, deoarece un asemenea regulament în Republica Moldova nici nu există. Concluzia de expertiză se formulează în baza intuiției experților și în conformitate cu precedentele altor state [3, p.92-93].

De exemplu, în Federația Rusă examinarea pentru expertiză a valorilor istorico-culturale se face sub toate aspectele, apreciindu-se gradul de originalitate, autorul, denumirea, locul și timpul creării, materialul și tehnica de executare, se fixează mărimile și condițiile de păstrare. Emițând concluziile de expertiză, specialiștii ruși utilizează anumite criterii prestabilite de apreciere (regulament), care permit să se analizeze valorile în baza unor principii unice, dar, totodată, oferă posibili-

assessments regarding the legal classification and the forms of guilt or to oblige them to solve tasks, which are within the competence of the criminal investigation body.

The expert / specialist will not be asked questions that do not fall within his / her competence and, respectively, his / her conclusions will be based only on the specifics of the knowledge possessed.

From the set of basic questions addressed to the expert / specialist, there will be two:

- does the given object present historical-cultural value or not?
- what is the estimated value of the presented object?

In cases of material goods' movement, the expertise will be requested by private individuals, who declare their desire to remove from the customs territory of the Republic of Moldova some art objects that do not have artistic value.

The request for the expertise will be made by an application of the private person, in which the following will be indicated: information about the owner of the object, description of the object and the answer to the question if the object has historical-cultural value.

Finally, the conclusion of the expertise is formulated by a commission consisting of three specialists and reported in an expert notification, signed by all members of the commission and approved by the director of the institution.

It should be mentioned that the formulation of the expert conclusion is not made in accordance with a regulation, which should contain criteria for the evaluation of historical and cultural assets, because such a regulation in the Republic of Moldova does not even exist. The conclusion of the expertise is formulated based on the intuition of the experts and in accordance with the precedents of other states [3, p.92-93].

For example, in the Russian Federation the examination for expertise of historical and cultural values is done in all aspects, assessing the degree of originality, the author, the name, place and time of creation, material and technique of execution, as well as sizes and storage conditions. By issuing the expert conclusions, the Russian specialists use certain pre-established assessment criteria (regulation), which allow the values to be

tatea verificării, în caz de necesitate, a concluziilor emise. Deci, exemple pozitive în lume există. Trebuie doar să preluăm experiența altor state, lucru care ne-ar permite să asigurăm realizarea cerințelor înaintate față de concluziile emise în rezultatul expertizelor.

Concluzia trebuie să fie clară, corectă și argumentată sub aspect științific în ceea ce privește valoarea artistică a obiectului și datele despre evaluarea lui în condițiile în care aceasta se solicită.

Un factor de mare importanță îl reprezintă și traficul ilicit de bunuri culturale ceea ce este unul dintre pericolele ce prejudiciază și amenință valorile naționale. Acest fenomen este comun statelor în proces de tranziție. În Republica Moldova fenomenul a luat amploare în diferite etape ale dezvoltării acesteia după independență, generată de legislația pe care o avem în domeniul protecției patrimoniului. Republica Moldova, ca orice altă țară, se confruntă cu forme ale criminalității organizate, printre care și contrabanda cu bunuri culturale, spălarea banilor proveniți din aceste activități ilicite, în detrimentul economiei naționale. Se observă faptul că în țară se produce o profesionalizare a mediilor criminale ce fac trafic ilicit de bunuri culturale și o amplificare a cazurilor de trafic ilicit de bunuri culturale. Exemple bine cunoscute: colecția de bunuri culturale confiscată în Aeroportul din Amsterdam, colecția de monede antice confiscată la vama Cahul-Oancea sau gruparea criminală care se ocupa de comerțul bunurilor culturale, depistată în luna aprilie 2016 [4].

Conform acestui criteriu, din sursele mass-media pot fi selectate mai multe articole ce reflectă ilegalitățile din acest domeniu într-o perioadă determinată de timp (2009-prezent):

Ziarul *Timpul* abordează critic acest fenomen. În numărul din 5 noiembrie 2009 apare articolul Angelinei Olaru „Interpolul pe urmele căutătorilor de comori din Republica Moldova”. Articolul reflectă problema acestui fenomen, fiind prezentat și cazul contrabandei depistate în Aeroportul din Amsterdam din anul 2006, când în poșta diplomatică moldovenească au fost descoperite 26 de obiecte arheologice în valoare de peste 300 000 euro⁴. Acest subiect este abordat de portalul *Unimedia* la 26 mai 2011, fiind pre-

analyzed based on unique principles, but also offer the possibility to verify, if necessary, the conclusions issued. So there are positive examples in the world. We just need to take the experience of other states, which would allow us to ensure the fulfillment of the requirements submitted to the conclusions issued as a result of the expertise.

The conclusion must be clear, correct and scientifically reasoned in terms of the artistic value of the object and the data on its evaluation in the conditions in which it is required.

The illicit trafficking of cultural goods is also a factor of great importance, which is one of the dangers that prejudices and threatens national values. This phenomenon is common to states in transition. This phenomenon has spread in different stages of its development after independence in the Republic of Moldova, generated by the legislation we have in the field of heritage protection. The Republic of Moldova, like any other country, faces forms of organized crime, including smuggling of cultural goods, money laundering from these illicit activities, to the detriment of the national economy. It is observed that in the country there is a professionalization of criminal environments that commit illicit trafficking in cultural goods and an increase in cases of illicit trafficking in cultural goods. Well known examples: collection of cultural property confiscated in Amsterdam airport, collection of antique coins confiscated at the Cahul-Oancea customs or the criminal group dealing with the trade of cultural goods, detected in April 2016 [4].

According to this criterion, several articles can be selected from the media sources that reflect the illegalities in this field in a certain period of time (2009 - present):

The newspaper *Timpul* critically addresses this phenomenon. In the issue of November 5, 2009 appeared the article by Angelina Olaru “Interpol on the Traces of Treasure Hunters in the Republic of Moldova”. The article reflects the problem of this phenomenon, being also presented the case of smuggling detected in Amsterdam Airport since 2006, when 26 archeological objects worth over 300,000 euros⁴ were discovered in the Moldovan diplomatic post. This topic was addressed by the *Unimedia* portal on May 26, 2011, presenting the

zentat cazul unui cetățean din Republica Moldova care a fost arestat pentru contrabandă cu monede antice. Vameșii ucraineni de la postul vamal Cuciurgan au găsit într-o pungă de plastic, printre lucrurile personale ale bărbatului, o monedă de argint și 20 de monede de cupru. Potrivit oamenilor legii, suspectul le-a achiziționat în Odessa, iar, potrivit experților, monedele confiscate datează cu sec. III-I î. Hr și IV-III î.Hr [5]. Statistica cazurilor reflectate în presă continuă cu știrea din 5 mai 2012 din care aflăm despre contrabanda cu monede istorice la frontiera moldo-română, difuzată de postul de televiziune publică [6].

În timpul controlului vamal, desfășurat asupra autocarului cu ruta regulată Chișinău-București, au fost depistate, în bagajul unui cetățean român în vârstă de 40 ani, 204 monede metalice, istorice, nedeclarate. Monedele erau colectate din diferite țări și din perioade istorice diferite, începând cu anul 1600 și până în prezent. Acestea urmau să ajungă pe teritoriul României. Colectionarul depistat cu monede nu a prezentat niciun act care ar fi confirmat proveniența acestora, făcând aluzie că sunt monede simple și nu reprezintă o semnificație istorică. Organul vamal a recurs la reținerea monedelor pentru stabilirea valorii culturale și pentru efectuarea expertizei de specialitate. În ziarul *Adevărul* din 12 august 2012, în articolul „Republica Moldova a ajuns prada vânătorilor de comori”, se explică faptul că, deși avem o lege ce protejează patrimoniul, siturile continuă să fie devastate de arheologi neautorizați, care nu sunt pedepsiți [7].

Prezentând exemplul colecției din Amsterdam care a fost repatriată în Republica Moldova, autorul articolului aduce în atenția cititorilor încă un caz de trafic ilicit, când o altă colecție de obiecte din aur și argint a fost depistată de poliția din Germania, presupunându-se că, la fel, provin din Republica Moldova. Tot în *Adevărul*, la 12 noiembrie 2012 apare articolul „Falerele de la Tvardița vor fi căutate de poliție”.

Articolul reflectă faptul că arheologii vor sesiza organele de drept pentru a investiga cazul celor două falere din argint poleite cu aur, dispărute din satul Tvardița, Taraclia. Aceste piese de mare valoare, care datează din secolele III-II î.Hr.,

case of a citizen of the Republic of Moldova who was arrested for smuggling of antique coins. Ukrainian customs officers at the Cuciurgan customs post found in a plastic bag, among the man's personal things, a silver coin and 20 copper coins. According to law enforcement, the suspect bought them in Odessa, and, according to experts, the confiscated coins date back to the III-I centuries BC and IV-III centuries BC [5]. The statistics of the cases reflected in the press continue with the news from May 5, 2012 from which we learn about the smuggling of historical coins at the Moldovan-Romanian border, broadcast by the public television station [6].

204 metallic, historical, undeclared coins were found in the luggage of a 40-year-old Romanian citizen, during the customs control, carried out on the bus with the regular route Chisinau-Bucharest. Coins were collected from different countries and from different historical periods, from 1600 to the present. These were to reach the territory of Romania. The collector found with coins did not present any document that would have confirmed their origin, alluding that they are simple coins and do not represent a historical significance. The customs body resorted to the withholding of coins to establish the cultural value and to carry out the specialized expertise. In the newspaper *Adevărul* of August 12, 2012, in the article “The Republic of Moldova Has Fallen Prey to Treasure Hunters”, it is explained that, although we have a law that protects the heritage, the sites continue to be devastated by unauthorized archaeologists, who are not punished [7].

Presenting the example of the Amsterdam collection that was repatriated to the Republic of Moldova, the author brings to the readers' attention another case of illicit trafficking, when another collection of gold and silver objects was found by the German police, assuming that, they also come from the Republic of Moldova. On November 12, 2012, also in the newspaper *Adevărul*, appears the article “Medal-shaped Ornament from Tvardița Will be Searched by the Police”.

The article reflects the fact that archaeologists will notify the law enforcement bodies to investigate the case of the two gold-polished silver medal-shaped ornaments, missing from the village of Tvardița, Taraclia. These valuable pieces, dat-

au fost găsite în 1965 de un tractorist, în timpul lucrărilor agricole și mult timp au înfrumusețat o fântână din sat.

Obiectele, lucrate cu multă finețe, s-au păstrat ba acasă la fostul director al muzeului din sat, ba în safeul băncii din localitate, iar din 2010 urma lor a fost pierdută. La 31 octombrie 2012, pe site-ul *point.md* apare articolul „Căutătorii de comori devastează zonele arheologice din țara noastră” [8]. Articolul prezintă faptul că căutătorii de comori caută metale prețioase și nu sunt interesați de valoarea culturală și istorică a bunurilor, iar știința este cea care rămâne fără dovezi ale contextului în care se descoperă obiectele. Vlad Vornic, directorul Agenției Naționale Arheologice, menționa pentru acest site că, potrivit unor informații, obiectele de patrimoniu sunt vândute peste hotare și că acum câțiva ani un funcționar cu pașaport diplomatic a fost prins la graniță cu o colecție de obiecte unicat, descoperite pe teritoriul Republicii Moldova. Un alt articol, apărut pe site-ul postului de televiziune *Publika* din 10 iunie 2013, avea titlul „Vânătorii de comori: fură istoria și o vând peste hotare pentru zeci de mii de euro, iar legea prevede pedepse blânde” [9]. *ProTV Chișinău*, la 29 iulie 2014, difuza știrea despre un tânăr de 30 ani din satul Chirianca, Strășeni, care și-a cumpărat un detector de metal din Rusia și cercetează împrejurimile localității [10]. Este relatat faptul că tânărul a descoperit 8 bombe, dar, din păcate, jurnaliștii nu prezintă în știre faptul că intențiile căutătorilor de comori contravin legislației și ei, conform legii, trebuie trași la răspundere. În baza acestei știri, instituțiile legii trebuiau să fie sesizate, iar tânărul oprit din activitatea ilicită de distrugere a siturilor arheologice. În *Jurnal de Chișinău* din 18 februarie 2014 avem un articol semnat de Ștefănița Ponta – „Arheologii cer înăsprirea pedepselor pentru căutătorii ilegali de comori”. Este prezentat cazul celor 728 de monede găsite de vameșii moldoveni printre coletele ce urmau să ajungă din Turcia în Republica Moldova [11]. Tot despre acest tezaur monetar scria portalul de știri *realitatea.md* la 30 ianuarie 2014 [12]. Vameșii au prezentat în cadrul unei conferințe de presă acest caz răsunător, când au fost găsite 13,5 kg de aur și argint, 728

ing from the 3rd - 2nd centuries BC, were found in 1965 by a tractor driver during agricultural work and for a long time beautified a village fountain.

The objects, worked with great finesse, were kept either at the home of the former director of the village museum, or in the safe of the local bank, and since 2010 their trace has been lost. On October 31, 2012, the article “Treasure Hunters Devastate the Archaeological Areas of Our Country” appears on the *point.md* website [8]. The article presents the fact that treasure hunters are looking for precious metals and are not interested in the cultural and historical value of the goods, and science is the one that remains without evidence of the context in which the objects are discovered. Vlad Vornic, the director of the National Archaeological Agency mentioned for this site that, according to some information, the heritage objects are sold abroad and that a few years ago an official with a diplomatic passport was caught at the border with a unique collection of objects discovered on the territory of the Republic of Moldova. Another article, published on the website of *Publika* on June 10, 2013, was entitled “Treasure Hunters: Steal History and Sell It Abroad for Tens of Thousands of Euros, and the Law Provides Gentle Punishments” [9]. *ProTV Chișinău*, on July 29, 2014, broadcast the news about a 30-year-old man from the village of Chirianca, Strășeni, who bought a metal detector from Russia and is investigating the surroundings of the locality [10]. It is reported that the young man discovered 8 bombs, but, unfortunately, the journalists do not present in the news the fact that the intentions of the treasure hunters contravene the legislation and they, according to the law, must be held liable. Based on this news, the law enforcement institutions had to be notified, and the young man stopped from the illicit activity of destroying the archeological sites. In *Jurnal de Chișinău* from February 18, 2014 we have an article signed by Ștefănița Ponta – “Archaeologists Demand Tougher Penalties for Illegal Treasure Hunters”. The case of the 728 coins found by Moldovan customs officers among the parcels that were to arrive from Turkey to the Republic of Moldova is presented [11]. The news portal *realitatea.md* also wrote about this monetary treasure

de monede antice și medievale și două statuete. Obiectele confiscate au fost transmise Muzeului Național de Istorie a Moldovei. Pe portalul de știri independent.md, la 22 iunie 2015, apare știrea despre contrabanda cu monede rusești la frontiera moldo-română. Peste 700 de monede de colecție rusești, bătute în scop aniversar pentru a marca o sută de ani de la nașterea lui Lenin, au fost descoperite de polițiștii de frontieră de la Albița, ascunse în bagajele unui tânăr din Republica Moldova [13].

Totodată comerțul ilegal cu artă sau obiecte arheologice contravine normelor juridice naționale și internaționale, iar termenul trafic ilicit de bunuri culturale poate aborda o gamă largă de practici, în funcție de legislația națională și internațională în vigoare. O parte din acțiunile care se încadrează în noțiunea generală de trafic ilicit sunt:

1. Furturi din muzee, situri arheologice, religioase și alte locuri publice sau private ținute în conservare.

2. Săpături arheologice ilicite.

3. Îndepărtarea bunurilor culturale din teritoriul unui stat, în timpul conflictelor armate sau al ocupației militare.

4. Export și import ilicit de bunuri culturale.

5. Transfer ilegal de proprietate asupra bunurilor culturale (vânzare, cumpărare, asumarea datoriilor ipotecare, schimb, donație).

6. Comerțul cu documente false al bunurilor de patrimoniu.

7. Trafic de bunuri culturale falsificate.

În **concluzie**, menționăm că protecția patrimoniului este o investiție în dezvoltarea durabilă a unei țări, iar bunurile culturale de patrimoniu reprezintă o resursă strategică a cărei degradare sau distrugere, înstrăinare este ireversibilă. Un factor al pierderii patrimoniului național mobil este și traficul ilicit de bunuri culturale mobile. Apărut ca un viciu al secolului XIX, odată cu sporirea numărului de aventurieri și arheologi amatori, traficul ilicit de bunuri culturale a devenit pentru unii o afacere profitabilă, pentru alții o sursă de a-și investi veniturile, iar pentru alții o plăcere. În Republica Moldova înstrăinarea bunurilor de patrimoniu a început din perioada foametei, atunci când multe obiecte de

on January 30, 2014 [12]. Customs officers presented this resounding case at a press conference, when 13.5 kg of gold and silver, 728 ancient and medieval coins and two statuettes were found. The confiscated objects were sent to the National Museum of History of Moldova. On the news portal *independent.md*, on June 22, 2015, the news about the smuggling of Russian coins at the Moldovan-Romanian border appeared. More than 700 Russian collector coins, minted for the 100th anniversary of Lenin's birth, were discovered by border police in Albița, hidden in the luggage of a young man from the Republic of Moldova [13].

At the same time, the illegal trade in art or archaeological objects contravenes national and international legal norms, and the term illicit trafficking in cultural goods can address a wide range of practices, depending on the national and international legislation in force. Some of the actions that fall within the general notion of illicit trafficking are:

1. Thefts from museums, archeological, religious sites and other public or private places kept in conservation.

2. Illicit archaeological excavations.

3. Removal of cultural property from the territory of a state, during armed conflicts or military occupation.

4. Illicit export and import of cultural goods.

5. Illegal transfer of ownership of cultural property (sale, purchase, assuming mortgage debt, exchange, donation).

6. Trade in false documents of patrimonial goods.

7. Trafficking in counterfeit cultural goods.

In **conclusion**, we mention that heritage protection is an investment in the sustainable development of a country, and cultural heritage assets are a strategic resource whose degradation or destruction, alienation is irreversible. A factor of the loss of the mobile national patrimony is also the illicit trafficking of movable cultural goods. Appearing as a vice of the nineteenth century, with the increase in the number of adventurers and amateur archaeologists, illicit trafficking in cultural goods has become for some a profitable business, for others a source of investing their income, and for others a pleasure. In the Republic of Moldova, the alienation of heritage goods began during the peri-

preț erau trecute peste granița țării, realizându-se schimbul pe produse alimentare. Pe durata războiului, obiectele de patrimoniu erau fie transportate în alte regiuni, fie îngropate în pământ, fără a mai fi găsite ulterior. Oficial, despre primele dispariții ale pieselor de patrimoniu s-a început a discuta și a se scrie după decesul arheologului Ion Casian Suruceanu, a cărui colecție impresionantă de antichități a suscitât interesul amatorilor. Astfel, bunurile culturale din această colecție privată au început a dispărea, fiind comercializate pe căi de contrabandă în alte state [14].

Așa dar, traficul ilicit de bunuri culturale este generat de sistemele corupție (sistemul vamal, organul de urmărire penală, sistemul judecătoresc), de situația economică, dar și de educația cetățenilor care nu percep valoarea națională a bunurilor culturale. Perioada de tranziție, prin care trece Republica Moldova, influențează negativ domeniul protejării valorilor culturale. De la declararea independenței, Republica Moldova s-a obligat să respecte prevederile tratatelor internaționale și a adoptat propria legislație privind ocrotirea patrimoniului, însă cazuri de comercializare a bunurilor de patrimoniu cunoaștem tot și tot mai multe. Chiar dacă valorile culturale posedă un regim juridic special, acestea rămân să fie expuse unor pericole și infracțiuni ca furtul, jaful, tâlhăria, delapidarea sau distrugerea intenționată.

od of famine, when many valuables were crossed across the country, exchanging food. During the war, heritage objects were either transported to other regions or buried in the ground, not being found later. Officially, the first disappearances of the heritage pieces began to be discussed and written after the death of the archaeologist Ion Casian Suruceanu, whose impressive collection of antiques aroused the interest of amateurs. Thus, the cultural goods in this private collection began to disappear, being smuggled into other states [14].

Thus, the illicit trafficking of cultural goods is generated by corruption systems (customs system, criminal investigation body, judicial system), by the economic situation, but also by the education of citizens who do not perceive the national value of cultural goods. The transition period, through which the Republic of Moldova passes, negatively influences the field of protection of cultural values. Since declaring independence, the Republic of Moldova has undertaken to comply with the provisions of international treaties and has adopted its own legislation on heritage protection, but we find out more and more cases of trade in heritage assets. Even if cultural values have a special legal regime, they remain exposed to dangers and crimes such as theft, robbery, embezzlement or intentional destruction.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. <https://patrimoniu100.ro/abc-ul-patrimoniului/patrimoniul-intre-protejare-si-distrugere/>. „Patrimoniul este ceea ce strămoșii noștri au păstrat, au creat și le-au lăsat ca moștenire descendenților lor, uneori pentru a ne aminti despre ei și viața lor, uneori din întâmplare”.
2. Баллер Э. А. Социальный прогресс и культурное наследие. М.: Наука, 1987. 160 с. / Baller E. A. Social'nyi progress i kul'turnoe nasledie. M.: Nauka, 1987, 160 p.
3. S. Nestor, L. Luchin. Ordonarea expertizelor judiciare pentru cercetarea infracțiunilor îndreptate împotriva valorilor culturale În: Protecția juridică a valorilor culturale în Republica Moldova, Chișinău, 2008, p. 92,93.
4. „Interpolul, pe urmele căutătorilor de comori”, Timpul, 5 noiembrie 2009. În: <http://www.timpul.md/articol/interpolul-pe-urmele-cautatorilor-de-comori-din-rm-4854.html> (accesat 25.08.2021)
5. <http://unimedia.info/stiri/un-moldovean-arestat-pentru-contrabanda-de-monedede-antice-34342.html> (accesat 25.08.2021)
6. [http://www.publika.md/contrabanda-cu-monedede-istorice-la-frontiera-moldo roma-](http://www.publika.md/contrabanda-cu-monedede-istorice-la-frontiera-moldo-roma)

- na_829381.html (accesat 25.08.2021)
7. Anastasia Nani, „Republica Moldova a ajuns prada vânătorilor de comori”, Adevărul, 17 august 2012. În: http://adevarul.ro/moldova/actualitate/republica-moldova-ajuns-prada-vanatorilor-comorivezi-video-1_50aec6db7c42d5a663a0463a/index.html (accesat 25.08.2021)
 8. „Căutătorii de comori devastează zonele arheologice din țara noastră”, point.md, 31 octombrie 2012. În: <http://point.md/ro/noutati/obschestvo/cautatorii-de-comori-devasteaza-zonele-arheologice-din-tzara-noastra> (accesat 25.08.2021)
 9. „Vânătorii de comori: fură “istoria” și o vând peste hotare pentru zeci de mii de euro, iar legea prevede pedepse blânde”, 10 iunie 2013. În: http://www.publika.md/vanatorii-de-comori-fura-istoria-si-o-vand-peste-hotare-pentru-zeci-de-mii-de-euro-iar-legea-prevede-pedepse-blande_1439051.html (accesat 25.08.2021)
 10. <http://protv.md/stiri/social/un-tanar-din-straseni-in-cautari-de-comori-periculoase-agasit---641041.html> (accesat 13.02.2016)
 11. jc.md/arheologii-cer-inasprirea-pedepse-pentru-cautatorii-ilegali-de-comori/ (accesat 25.08.21)
 12. http://www.realitatea.md/contrabanda-de-milioane-cu-aur-i-monedede-antice-aces-te-capturi-sunt-cele-mai-mari-din-ultimii-15-ani-video_11.html (accesat 25.08.2021)
 13. <http://independent.md/foto-contrabanda-cu-monedede-rusesti-la-frontiera-moldo-romana/#.VuQUAcKaQ1g> (accesat 25.08.2021).
 14. Maia Mileac. Cunoașterea de către elevi a fenomenului traficului ilicit de bunuri culturale, Universitatea Pedagogică de Stat “Ion Creangă”. p.25-27.
 15. Iurie Bulai, Rodica Bulai. Pericolul social al infracțiunilor care atentează la valorile istorico-culturale. În: Materialele conferinței „Protecția juridică a valorilor culturale în Republica Moldova”. Chișinău, 2008.
 16. Ion Guleac. „Protecția monumentelor culturii – îndatorare fundamentală a cetățenilor Republicii Moldova”. În Materialele Conferinței Științifico-Practice Internaționale, 21-22 septembrie 2007. Chișinău, 2008.
 17. Sergiu Musteață. „Patrimoniul cultural al Republicii Moldova. Considerații generale”. În: Angustia, 17-18, 2014.
 18. Păstrarea patrimoniului cultural în țările europene. Materialele Conferinței Științifice Internaționale, 25-26 septembrie 2008. Chișinău, 2009.

Despre autori

Alexandru PARENİUC,
doctor în drept, conferențiar universitar,
șef adjunct al Direcției studii și management
al calității a Academiei „Ștefan cel Mare”
a MAI al Republicii Moldova,
e-mail: alexandru.parenıuc@mai.gov.md

Andrei GHIMPU,
doctorand, Școala doctorală
„Științe penale și drept public” a Academiei
„Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova,
e-mail: andrei.ghimpu@igp.gov.md

About authors

Alexandru PARENİUC,
PhD, associate professor,
Deputy Head of the Studies and Quality
Management Department of the Academy “Ștefan
cel Mare” of the MIA of the Republic of Moldova,
e-mail: alexandru.parenıuc@mai.gov.md

Andrei GHIMPU,
PhD student, Doctoral School
“Criminal Sciences and Public Law”
of the Academy “Ștefan cel Mare”
of the MIA of the Republic of Moldova,
e-mail: andrei.ghimpu@igp.gov.md

**DEȚENȚIA SEPARATĂ A DIFERITOR
CATEGORII DE CONDAMNAȚI LA
ÎNCHISOARE: EXPERIENȚA ȚĂRILOR
STRĂINE ȘI PRACTICA REPUBLICII
MOLDOVA**

Cornel OSADCII,
doctor, conferențiar universitar

**SEPARATE DETENTION OF DIFFERENT
CATEGORIES IN PRISON: EXPERIENCE
OF FOREIGN COUNTRIES AND THE
PRACTICE OF THE REPUBLIC
OF MOLDOVA**

Cornel OSADCII,
PhD, associate professor

Articolul tratează problemele de separare a persoanelor condamnate la închisoare în penitenciarele din Republica Moldova. Este efectuată analiza comparativă a problemelor similare în sisteme penitenciare din țări străine în perioada executării pedepsei cu închisoare. Sunt elucidate cele mai eficiente și promițătoare evoluții în domeniul separării diferitor categorii de persoane condamnate.

Cuvinte cheie: deținere separată, clasificarea condamnaților, pedeapsa cu închisoare, deținut, condamnat.

The article deals with the problems of separating persons sentenced to prison in penitentiaries in the Republic of Moldova. The comparative analysis of similar problems in penitentiary systems in foreign countries during the execution of the prison sentence is performed. The most effective and promising developments in the field of separation of different categories of convicted persons are elucidated.

Keywords: separate detention, classification of convicts, imprisonment, detainee, convict.

Introducere. În ultimul deceniu a cunoscut o creștere rapidă și constantă în multe țări impunerea unei pedepse privative de libertate. Deci, începând cu 01.01.2020, numărul total de deținuți din lume era 10 792 482 persoane [1]. Cercetările procesului dat au demonstrat că o parte semnificativă a persoanelor eliberate din închisoare, nu sau corectat, iar procentul recidivei post-penitnciare a depășit toți indicatorii din anii precedenți. La data de 1 octombrie 2021, în instituțiile penitenciare din Republica Moldova executau pedeapsa cu închisoare 5306 persoane[2]. În același timp, 58,2% din numărul total au fost persoane care au executat o pedeapsă cu închisoarea anterior, - 1551 persoane de 2 ori condamnați și 1619 persoane de 3 ori și mai mult condamnați[3]. Concentrarea condamnaților cu orientări criminale în cadrul unei instituții penitenciare este cauza săvârșirii acțiunilor care dezorganizează activitatea instituțiilor penitenciare și

Introduction. In the last decade, the imposition of a custodial sentence has increased rapidly and steadily in many countries. So, starting with 01.01.2020, the total number of detainees in the world was 10,792,482 people [1]. Research into the trial has shown that a significant proportion of people released from prison have not been corrected, and the percentage of post-prison recidivism has exceeded all indicators in previous years. On October 1, 2021, 5306 people were serving prison sentences in the penitentiary institutions of the Republic of Moldova [2]. At the same time, 58.2% of the total number were people who had previously served a prison sentence, - 1551 people twice convicted and 1619 people 3 times and more convicted [3]. The concentration of criminally convicted convicts in a penitentiary institution is the cause of actions that disrupt the activity of penitentiary institutions and threaten

amenință siguranța angajaților, condamnaților și a altor persoane. Această situație determină necesitatea unei abordări substanțiale a problemei privind separarea diferitor categorii de condamnați în locurile de detenție. Trebuie de menționat că în literatura de specialitate conceptele de „clasificare a condamnaților” și „detenția separată al condamnaților” au un sens similar și sunt folosite ca interschimbabile. Cu toate acestea, sub rezerva dispozițiilor articolului 67 din Regulile minime standard pentru tratamentul deținuților (Reguli Nelson Mandela), adoptată prin Rezoluția Adunării Generale a ONU din 17.12.2015 [4], clasificarea deținuților vizează înființarea, în măsura posibilităților, așezăminte separate sau secții deosebite într-un așezământ pentru tratamentul diferitelor grupe de deținuți precum și împărțirea pe deținuți în grupe, cu scopul de a ușura tratamentul lor în vederea readaptării lor sociale. În legătură cu aceasta studierea instituției separării diferitelor categorii de condamnați în instituțiile penitenciare ar trebui să se bazeze în primul rând pe evidențierea criteriilor de clasificare a acestora.

Rezultate obținute și discuții. În concepțiile teoretice existente se evidențiază, de regulă, două etape ale clasificării condamnaților. *Prima etapă este clasificarea de gen*, înfăptuită de instanța de judecată ținând cont de caracterul și gravitatea infracțiunii săvârșite, de calitățile pozitive și negative ale personalității. În baza acestei clasificări, condamnatului i se stabilește măsura de pedeapsă, se determină caracterul și gradul izolării de societate. [5]

Etapă a doua a clasificării este clasificarea de grup și este înfăptuită de către administrația instituțiilor penitenciare. La această etapă vor avea importanță calitățile sociale și psio-pedagogice ale personalității condamnaților.

Sistemul clasificării condamnaților este strâns legat de clasificarea infracțiunilor în dreptul penal. Soluționând problema legată de numirea pedepsei, instanța de judecată se conduce de criteriile de clasificare stabilite de legea penală. Aceste semne au un caracter general și permit evidențierea anumitor grupe de condamnați pentru care sânt condiții specifice de numire a pedepsei.

În conformitate cu art. 72 CP al RM și art.197 Codul de Executare al Republicii

the safety of employees, convicts and others. This situation determines the need for a substantial approach to the issue of the separation of different categories of convicts in places of detention. It should be noted that in the literature the concepts of „classification of convicts” and „separate detention of convicts” have a similar meaning and are used as interchangeable. However, subject to the provisions of Article 67 of the Minimum Standard Rules for the Treatment of Prisoners (Nelson Mandela Rules), adopted by UN General Assembly Resolution of 17.12.2015 [4], the classification of detainees aims to establish, as far as possible, separate establishments or special sections in a settlement for the treatment of different groups of detainees as well as the division of detainees into groups, in order to facilitate their treatment in order to rehabilitate them socially. In this connection, the study of the institution of the separation of the different categories of convicts in penitentiary institutions should be based primarily on highlighting the criteria for their classification.

Results obtained and discussions. In the existing theoretical conceptions, two stages of the classification of convicts are usually highlighted. The first stage is the gender classification, made by the court taking into account the character and gravity of the crime committed, the positive and negative qualities of the personality. Based on this classification, the sentence is established for the convict, the character and the degree of isolation from society are determined. [5]

The second stage of classification is group classification and is carried out by the administration of penitentiary institutions. At this stage, the social and psycho-pedagogical qualities of the convicts' personality will be important.

The system of classification of convicts is closely linked to the classification of criminal offenses. Resolving the issue related to the appointment of the sentence, the court is guided by the classification criteria established by the criminal law. These signs have a general character and allow the highlighting of certain groups of convicts for whom there are specific conditions for the appointment of the sentence.

Moldova (în continuare CE al RM), instituțiile penitenciare sânt: *de tip deschis; de tip semiînchis; de tip închis; centre de detenție pentru minori și tineri și penitenciare pentru femei*. E necesar de menționat că în unele cazuri excepționale, conform art. 198 CE al RM, persoanele condamnate pentru prima dată la pedeapsa închisorii pe un termen de până la 7 ani, cărora li s-a stabilit executarea pedepsei într-un penitenciar de tip închis. Condamnații lăsați în izolator de urmărire penală execută pedeapsa în condițiile prevăzute pentru regimul comun al penitenciarului de tip semiînchis sau, după caz, închis.

Instituțiile penitenciare sunt instituții subordonate Administrației Naționale a Penitenciarelor în care, conform hotărârii instanței de judecată, își execută pedeapsa privativă de libertate persoanele condamnate la închisoare și detențiune pe viață, precum și locurile de detenție provizorie pentru persoanele față de care a fost aplicată măsura arestului preventiv. Clasificarea condamnaților are o mare importanță pentru: individualizarea de grup a executării pedepselor privative de libertate, prevenirea influenței negative a infractorilor mai periculoși asupra condamnaților primari și la termene scurte, prevenirea răspândirii bolilor contagioase. Clasificarea condamnaților supuși detenției, prevăzută de art. 205 CE al RM[6], creează posibilitatea favorabilă în scopul desfășurării muncii educative individuale cu condamnații, îndreptată spre conștientizarea convingerilor greșite formate la condamnat asupra normelor unanim acceptate de societate, care determină comportamentul persoanei.

Conștientizarea de către condamnați a echității pedepsei aplicate și a aplicării de către stat a măsurilor de constrângere este condiția de bază în atingerea scopurilor pedepsei. La aceasta și se reduce principala sarcină a sistemului execuțional-penal și a altor organe ce execută pedeapsa. La baza clasificării stau următoarele principii ale dreptului execuțional-penal: echității sociale, legalității, democratismului, umanismului, respectării drepturilor, libertăților și demnității umane, egalității condamnaților în fața legii, aplicării raționale a mijloacelor de corijare a condamnaților și stimulării comportamentului respectuos față de lege.

In accordance with art. 72 CP of the Republic of Moldova and art. 197 of the Enforcement Code of the Republic of Moldova (hereinafter EC of the Republic of Moldova), the penitentiary institutions are: open type; semi-closed type; closed type; detention centers for minors and young people and penitentiaries for women. It is necessary to mention that in some exceptional cases, according to art. 198 EC of the Republic of Moldova, persons sentenced for the first time to imprisonment for a term of up to 7 years, for whom the execution of the sentence was established in a closed penitentiary. The convicts left in the criminal investigation isolator carry out the punishment under the conditions provided for the common regime of the semi-closed or, as the case may be, closed penitentiary.

Penitentiary institutions are institutions subordinated to the National Administration of Penitentiaries in which, according to the court decision, the persons sentenced to imprisonment and life imprisonment serve their custodial sentence, as well as places of provisional detention for persons against whom the measure of pre-trial detention has been applied. The classification of convicts is of great importance for: group individualization of the execution of custodial sentences, prevention of the negative influence of more dangerous offenders on primary and short-term convicts, prevention of the spread of contagious diseases. The classification of convicts subject to detention, provided by art. 205 of the EC of the Republic of Moldova, creates the favorable possibility in order to carry out individual educational work with convicts, aimed at raising awareness of the wrong beliefs formed in the convict on the norms unanimously accepted by society, which determines the person's behavior.

Awareness by convicts of the fairness of the sentence applied and the application by the state of coercive measures is the basic condition in achieving the purposes of the sentence. To this is reduced the main task of the executive-criminal system and other bodies that execute the sentence. The classification is based on the following principles of executive-criminal law: social equity, legality, democracy, humanism, respect

Separarea primară a condamnaților este efectuată de către instanța de judecată, determinând în sentință nu numai termenul pedepsei, ci și tipul de penitenciar ținând cont de gravitatea infracțiunii săvârșite, de motivul acesteia, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care atenuează ori agravează răspunderea, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia. (articolul 75 alin.1 din Codul penal al RM).

La al doilea nivel, se efectuează clasificarea execuțional-penală a condamnaților care, ținând cont de semnele juridico-penale, se bazează și pe criteriile proprii: 1) în procesul repartizării condamnatului în penitenciar se ia în considerare necesitatea deținerii separate a condamnaților în penitenciare (art.205 CE al RM) [6]; 2) în procesul executării pedepsei, se ia în considerare comportamentul condamnaților, precum și realizarea (nerealizarea) unei anumite gradului de corectare. (art.199, 219 alin.4, 246 alin.1. p. f, g), 247 alin.9¹, 248 alin.2, 254, 257¹ alin.2, CE al RM) [6].

La nivelul trei se realizează clasificarea de grup, care se bazează pe criteriile psio-pedagogice și criminologice precum și de altă natură [7]. Condamnații sunt repartizați în sectoare (celule), ținând cont anumite calități personale, starea de sănătate, implicarea în activități de muncă după ce s-au aflat în încăperea de carantină timp de până la 15 zile în decursul căreia el este supus examenului medical în vederea determinării stării sănătății și capacității de muncă și prescrierii, după necesitate, a tratamentului individual (art.200 alin.6 CE al RM) Este important de menționat că repartiția deținuților se efectuează de către Administrația Națională a Penitenciarelor în raport cu forma detenției aplicată față de ei, precum și în funcție de categoria penitenciarului stabilită prin hotărârea instanței, astfel: persoanele condamnate la închisoare pentru infracțiuni săvârșite din imprudență – în penitenciare de tip deschis la regim inițial de detenție; persoanele condamnate la închisoare pentru infracțiuni ușoare, mai puțin grave și grave, săvârșite cu intenție – în penitenciare de tip semiînchis la regim inițial de detenție; persoanele condamnate la închisoare pentru infracțiuni deosebit de grave și excepțional de grave, precum și

for human rights, freedoms and dignity, equality of convicts before the law, rational application of means of correcting convicts and stimulating law-abiding behavior .

The primary separation of convicts is carried out by the court, determining in the sentence not only the term of the sentence, but also the type of penitentiary taking into account the seriousness of the crime committed, its reason, the person guilty, the circumstances of the case that mitigates or aggravates liability, the influence of the punishment applied on the correction and re-education of the culprit, as well as by the living conditions of his family (article 75 paragraph 1 of the Criminal Code of the Republic of Moldova).

At the second level, the execution-criminal classification of the convicts is carried out, which, taking into account the juridical-criminal signs, is also based on its own criteria: 1) in the process of assigning the convict to the penitentiary (art.205 CE of the RM) [6]; 2) in the process of executing the sentence, the behavior of the convicts is taken into account as well as the achievement (non-achievement) of a certain degree of correction. (Art.199, 219 par.4, 246 par.1. P. F, g), 247 par. 91, 248 para.2, 254, 2571 para.2, EC of the RM) [6].

At level three, the group classification is performed, which is based on psycho-pedagogical and criminological criteria as well as other nature [7]. The convicts are divided into sectors (cells), taking into account certain personal qualities, health, involvement in work activities after being in the quarantine room for up to 15 days during which he is subjected to medical examination in order to determining the state of health and work capacity and prescribing, as necessary, individual treatment. (art.200 para.6 EC of the Republic of Moldova) It is important to mention that the distribution of detainees is by them, as well as depending on the category of the penitentiary established by the court decision, as follows: persons sentenced to imprisonment for crimes committed recklessly - in open penitentiaries under the initial detention regime; persons sentenced to imprisonment for minor, less serious and serious crimes, committed intentionally - in semi-closed penitentiaries at the initial detention regime; per-

persoanele care au săvârșit infracțiuni ce constituie recidivă – în penitenciare de tip închis la regim inițial de detenție; persoanele condamnate la pedeapsa închisorii, care nu au atins vârsta de 18 ani – în centre de detenție pentru minori la regim inițial de detenție; persoanele de sex feminin condamnate la pedeapsa închisorii – în penitenciare pentru femei la regim inițial de detenție; persoanele condamnate la pedeapsa detențiunii pe viață – în penitenciare de tip închis, în sectoare specializate, la regim inițial de detenție; prevenții – în izolatoare de urmărire penală sau secții cu statut de izolatoare de urmărire penală din cadrul penitenciarelor nespecializate.[8, pct.13]

Important în sistemul penitenciar autohton în domeniul de clasificare a condamnaților este de a asigura diferențierea influenței corecționale și educaționale. Sistemul de ispășire a pedepsei este construit în conformitate cu versiunea clasică, când baza clasificării este gradul prejudiciabil al infracțiunii comise și nu persoana celui condamnat.

O situație diferită se dezvoltă în sistemele penitenciare din țările străine, unde, la clasificarea condamnaților, se acordă un loc important studiului caracteristicilor lor personale, pe baza cărora sunt create condiții care să asigure securitatea penitenciară și post-penitenciară. De exemplu, o caracteristică a sistemului penitenciar american este că, la condamnare, instanța recomandă doar instituția pentru executarea unei pedepse. Dispozițiile consacrate în paragraful 3621 din titlul 18 din Codul de legi al SUA conferă Biroului Federal al Penitenciarelor (în continuare - BFP) dreptul exclusiv de a desemna un tip de penitenciar și de a transfera un deținut de la o închisoare la alta, luând în considerare condițiile necesare pentru executarea pedepsei pentru o anumită persoană.

Chestiunile legate de pronunțarea sentinței, inclusiv ordinea acțiunilor ulterioare, precum și procedura de eliberare în detaliu este reflectată în Regulile BFP din 2019, care se intitulază ca „Legal Resource Guide to the Federal Bureau of Prisons” (în continuare - Reguli)[9].

În conformitate cu paragraful 1 al capitolului A Secțiunea a IV-a din aceste Reguli, după pronunțarea sentinței de condamnare la

sons sentenced to imprisonment for particularly serious and exceptionally serious crimes, as well as persons who have committed offenses which constitute recidivism - in closed penitentiaries under initial detention; persons sentenced to imprisonment who have not reached the age of 18 - in detention centers for minors under initial detention; female persons sentenced to imprisonment - in prisons for women in initial detention; persons sentenced to life imprisonment - in closed penitentiaries, in specialized sectors, under initial detention; prevention - in criminal investigation isolators or sections with the status of criminal investigation isolators within non-specialized penitentiaries. [8, point 13]

It is important in the local penitentiary system in the field of classification of convicts to ensure the differentiation of correctional and educational influence. The system of atonement is constructed in accordance with the classical version, when the basis of classification is the prejudicial degree of the crime committed and not the person of the convicted person.

A different situation develops in the penitentiary systems of foreign countries, where, when classifying convicts, an important place is given to the study of their personal characteristics, based on which conditions are created to ensure penitentiary and post-penitentiary security. For example, a feature of the American prison system is that, in sentencing, the court only recommends the institution to serve a sentence. The provisions of paragraph 3621 of Title 18 of the US Code of Laws give the Federal Bureau of Penitentiaries (hereinafter - BFP) the exclusive right to designate a type of penitentiary and to transfer a detainee from one prison to another, taking into account the necessary conditions for the execution of the sentence for a certain person.

Issues related to the sentencing, including the order of subsequent actions, as well as the detailed release procedure are reflected in the 2019 BFP Rules, which is entitled „Legal Resource Guide to the Federal Bureau of Prisons” [9].

In accordance with paragraph 1 of Chapter A, Section IV of these Rules, after the sentence of imprisonment has been handed down, BFP con-

pedeapsa închisorii, BFP continuă procesul de numire a unei instituții pentru învinuit. Clasificarea inițială a condamnaților se efectuează la Centrul de destinație și calculare a termenului pedepsei (Designation and Sentence Computation Center, în continuare - DSCC). În temeiul unui program special dezvoltat [10], care conține criterii care vă permit să determinați gradul de pericol public al fiecărei persoane, DSCC face propuneri adecvate la nivelul adecvat securitate. Alegerea instituției penitenciare este efectuată de BFP pe baza recomandărilor prezentate de DSCC și instanța de judecată, luând în considerare particularitățile specifice ale condamnatului (de exemplu, dependență de droguri), indicatori medicali, instruirea și pregătirea profesională.

Instituțiile penitenciare americane sunt divizate în închisori cu nivel mediu de pericol, nivel minim de pericol, penitenciare pentru femeile care au comis infracțiuni de gravitate mică și medie, „supermax” pentru bărbați, în special criminali periculoși care au nevoie de cel mai strict control [10].

Astfel, clasificarea celor condamnați la închisoare de către BFP pe baza recomandărilor DSCC și instanțelor judecătorești demonstrează unitatea și interdependența acestor instituții, creând condiții pentru un impact diferențiat și individual asupra tuturor deținuților. Cu toate acestea, trebuie remarcat faptul că sistemul penitenciar american nu este destul de eficient. Deci, aproximativ 70% dintre cei condamnați în Statele Unite după eliberare reveniți în închisori pentru următorii trei ani. Alți 80% o fac în termen de cinci ani și 90% în restul vieții sale. Trebuie admis că sistemul de separare a deținuților în penitenciarele din Statele Unite nu este perfectă. Sistemul permite deținerea în comun a persoanelor condamnate pentru prima dată și a celor recidiviste.

Spre deosebire de Republica Moldova, în instituțiile penitenciare ale Marii Britanii criteriul cel mai important de separare a condamnaților este gradul pericolului de evadare a deținuților din penitenciare.

Repartizarea bărbaților adulți condamnați conform regimurilor corespunzătoare în diferite tipuri de penitenciare este procesul care apare ca fundamental în administrarea sistemului de peni-

tinues the process of appointing an institution for the accused. The initial classification of convicts is carried out at the Designation and Sentence Computation Center (DSCC). Under a specially developed program [10], which contains criteria that allow you to determine the degree of public danger of each person, the DSCC makes appropriate proposals at the appropriate level of security. The choice of penitentiary institution is made by BFP based on the recommendations presented by the DSCC and the court, taking into account the specific features of the convict (eg drug addiction), medical indicators, training and vocational training.

US prisons are divided into medium-term prisons, low-level prisons, prisons for women who have committed minor and medium-sized crimes, „supermax” for men, especially dangerous criminals who need the strictest control [10].

Thus, the classification of those sentenced to prison by BFP based on the recommendations of the DSCC and the courts demonstrates the unity and interdependence of these institutions, creating conditions for a differentiated and individual impact on all detainees. However, it should be noted that the US prison system is not efficient enough. So, about 70% of those convicted in the United States after release return to prison for the next three years. Another 80% do so within five years and 90% for the rest of their life. Admittedly, the system of separating detainees in US prisons is not perfect. The system allows for the joint detention of first-time convicts and repeat offenders.

Unlike the Republic of Moldova, in the penitentiary institutions of Great Britain the most important criterion for separating the convicts is the degree of danger of escaping the detainees from the penitentiaries.

The distribution of adult men convicted under the appropriate regimes in various types of prisons is the process that appears to be fundamental in the administration of the UK prison system [11, p.6]. All adult men sentenced to imprisonment are divided into one of four security categories, called „classes”.

Class A. Detainees whose escape would

tenciare al Marii Britanii [11, p.6]. Toți bărbații adulți, condamnați la pedeapsa închisorii, se repartizează în una din cele patru categorii de securitate, numite „clase”.

Clasa A. Deținuții a căror evadare ar prezenta pericol mare pentru societate, poliție, sau securitatea națiunii. Penitenciarul trebuie să facă imposibilă fuga oricărui condamnat, repartizat în clasa A. Astfel de condamnați de obicei sânt repartizați la regimul nivelului maxim de pază în penitenciar „dispersare” [12, p. 25]. În Republica Moldova cel mai aproape de astfel de instituții se află penitenciarele de tip închis pentru deținerea condamnaților pe viață.

Lordul Montbatten, care se preocupă de cercetarea problemei clasificării și repartizării deținuților în penitenciarele engleze, a pregătit în anul 1966 un raport, important pentru tot sistemul de penitenciare al Marii Britanii, unde a subliniat că în raport cu unii deținuți în mod deosebit trebuie prevăzute urmările evadării, chiar dacă autoritățile penitenciarelor vor presupune că încercarea acestor indivizi de a fugi este puțin probabilă. Referitor la aceasta s-a avut în vedere că determinarea categoriei deținuților trebuie ținută în condiții de securitate maximă posibilă, indiferent de faptul dacă intră în grupa de risc sau nu, concomitent cu contingentul de bază al deținuților trebuie luat în considerație astfel de factori ca tendința lor spre fugă și posibilitatea de evadare.

Clasa B. Deținuții pentru care nu se cer cele mai mari condiții de securitate, dar posibilitatea de evadare trebuie redusă la minimum. Acești condamnați trebuie întreținuți în condiții de securitate cu prioritate înaltă, consacrată preîntâmpinării posibilității evadării. Unii deținuți ai Categoriei B sînt transferați în penitenciarul „dispersare”, dar majoritatea se repartizează în penitenciarele locale sau corecționale de tip închis.

Clasa C. Deținuții cărora nu trebuie îndreptată aflarea în condiții deschise, dar care nu au dorința sau posibilitatea de a evada. În raport cu ei este mare probabilitatea că ei nu vor evada, dar nu sânt încă gata de a fi ținuți în condiții deschise. Ei se transmit în penitenciarele de tip semiînchis [12, p. 26].

După revizuirea acestor criterii toți deținuții, netransferați în continuare la categoria D, tre-

pose a great danger to society, the police, or the security of the nation. The penitentiary must make it impossible for any convict, assigned to class A, to escape. Such convicts are usually assigned to the maximum security regime in the “dispersal” penitentiary [12, p. 25]. In the Republic of Moldova closest to such institutions there are closed penitentiaries for life sentences.

Lord Montbatten, who is concerned with researching the issue of the classification and distribution of detainees in English prisons, prepared a report in 1966, important for the whole of the British penitentiary system, in which he emphasized that in relation to some detainees in particular escape, even though prison authorities will assume that the attempt of these individuals to flee is unlikely. In this regard, it was considered that the determination of the category of detainees should be kept in the highest possible security conditions, regardless of whether they fall into the risk group or not, along with the basic contingent of detainees such factors should be taken into account as their tendency to escape and the possibility of escape.

Class B. Detainees for whom the highest security conditions are not required, but the possibility of escape must be kept to a minimum. These convicts must be maintained in high-priority security conditions, dedicated to preventing the possibility of escape. Some Category B detainees are transferred to the “dispersal” penitentiary, but most are assigned to local or closed correctional prisons.

Class C. Detainees who should not be entrusted with being in open conditions, but who do not have the desire or opportunity to escape. In relation to them, there is a high probability that they will not escape, but they are not yet ready to be kept in open conditions. They are sent to semi-closed penitentiaries [12, p. 26].

After reviewing these criteria, all detainees, not further transferred to category D, must be assigned as probably suitable for category C according to the first type of classification by category, if they:

a) are not sentenced to deprivation of liberty for a term of more than 7 years for any kind of crime, attributed to rape or sexual assault;

buie să fie repartizații ca probabil potriviți pentru categoria C conform primului tip de clasificare pe categorii, dacă ei:

a) nu sânt condamnați la privațiune de libertate pe termen de mai mult de 7 ani pentru orice fel de crimă, atribuită violului sau pe fond sexual;

b) nu au ispășit mai devreme privațiunea de libertate a termenului de mai mult de 7 ani pentru orice fel de crimă, atribuită violului sau pe fon sexual, și la ispășirea parțială a termenului său în penitenciarul de categoria C a încălcat ordinea stabilită a ispășirii pedepsei;

c) termenul privațiunii lor nu depășește 10 ani;

d) nu-au comis evadare din instituție de tip închis sau nu sunt predispuși le înfăptuirea evadării.

Clasa D. Deținuții pe care te poți baza, sânt ținuți în condiții deschise, sânt considerați că merită încrederea, și este puțin probabil că vor evada, deoarece prin comportamentul lor au demonstrat aptitudini demne de a fi ținuți în condiții deschise.

Femeile și infractorii tineri nu se clasifică după nivelul de securitate, dacă ei nu corespund clasei A.

Doar aproape 2% de deținuți se referă la clasa A, 20% la clasa B, 49% la clasa C și 17% la clasa D. De obicei, aproximativ pe 15 % îi așteaptă clasificarea, și orice deținut nepregătit se consideră referit la Clasa B până nu va fi identificat ca referindu-se la clasa A după tipul gradului prejudiciabil al crimei comise [13].

În conformitate cu art.3 a Regulilor europene pentru penitenciare, deținuții cărora nu li s-a emis verdictul trebuie izolați de condamnați în măsura posibilităților [14].

În afară de deținuții atribuiți la Clasa A, care se clasifică și sânt dirijați de Administrația Penitenciară Principală, clasificarea celorlalți, incluzând supravegherea, clasificarea și repartizarea, se efectuează de colaboratorii subdiviziunilor penitenciarelor în cauză. După studierea minuțioasă a personalității condamnatului, ei le aleg clasa de securitate corespunzătoare, și numai după aceasta deținutul este direcționat în instituția care i-a fost repartizată.

Un rol destul de important în sistemul de penitenciare englez îl are instituția penitenciară de repartizare, într-un mod oarecare amintind de

b) have not previously served the term of imprisonment of more than 7 years for any crime, attributed to rape or sexual assault, and the partial serving of his term in the penitentiary of category C violated the established order of serving the sentence ;

c) the term of their deprivation does not exceed 10 years;

d) they have not committed escape from a closed type institution or they are not predisposed to carry out the escape.

Class D. The detainees you can rely on are being held in open conditions, they are considered worthy of trust, and they are unlikely to escape because their behavior has demonstrated skills worthy of being held in open conditions.

Young women and criminals are not classified by security level if they do not correspond to class A.

Only almost 2% of detainees refer to class A, 20% to class B, 49% to class C and 17% to class D. Usually, about 15% are awaiting classification, and any unprepared detainee is considered to be referred to Class B until it is identified as referring to class A by the type of detrimental degree of the crime committed [13].

In accordance with Article 3 of the European Rules on Prisons, detainees who have not been sentenced must be isolated from convicts as far as possible [14].

Apart from the detainees assigned to Class A, who are classified and are directed by the Main Penitentiary Administration, the classification of the others, including supervision, classification and distribution, is carried out by the collaborators of the penitentiary subdivisions in question. After a thorough study of the convict's personality, they choose the appropriate security class, and only after that the detainee is directed to the institution assigned to him.

A rather important role in the English penitentiary system is played by the distribution penitentiary institution, in a way reminiscent of the isolation of criminal prosecution in the Republic of Moldova, but with much broader functions.

In addition to the strict specific function, performed by all penitentiary institutions, the

izolatorului de urmărire penală din Republica Moldova, dar cu funcții mult mai largi.

Pe lângă funcția specifică strictă, îndeplinită de toate instituțiile penitenciare, izolarea infractorului de societate, în închisorile de distribuție are loc evaluarea preventivă a condamnaților, după care ei sânt îndreptați în închisoarea concretă pentru ispășirea pedepsei. Această evaluare include chestiunea despre infracțiunea comisă, termenul pedepsei emis de judecată, condamnările anterioare și oricare altă informație care are importanță pentru determinarea clasei de securitate a condamnatului.

Deși condamnaților nu li se explică detaliile cauzelor atribuirii lor la o oarecare grupă de clasificare a securității, de obicei este destul de clar în ce bază a fost emisă o astfel de decizie. Dacă condamnatul nu este de acord cu decizia administrației, el o poate contesta. Contestarea va fi examinată prim intermediul dezbaterii judiciare.

Criterii pentru clasificare sânt următoarele:

Condamnații se repartizează în clasa D, dacă nu intră în următoarele criterii: mai mult de 12 luni nu intră în categoria contravenienților condamnați pentru încălcări sexuale; în timpul ispășirii pedepsei anterioare s-au caracterizat ca și contravenienți, fie au fost condamnați pentru infracțiuni sexuale, dacă nu au fost transferați în condiții deschise; au mai fost condamnați anterior pentru incendiere sau răspândirea substanțelor narcotice; există informație despre posibilitatea comiterii evadării.

În cazul în care condamnatul a ispășit pedeapsa anterioară în condițiile clasei D, este puțin probabil că ulterior va fi repartizat în condiții cu un nivel de securitate mai înalt, dacă infracțiunea comisă de el nu este gravă. Deținuții civili și falșii de obicei se clasifică în clasa D.

Deținuții considerați potriviți pentru clasa C, dacă nu cad sub următoarele condiții: termenul pedepsei mai mare de 7 ani pentru infracțiuni grave sau sexuale; termenul pedepsei anterioare pentru comiterea infracțiunii grave depășește 7 ani, dacă nu l-a ispășit în condițiile clasei C; termenul ispășirii pedepsei mai mare de 10 ani; există informație despre posibilitatea evadării.

Condamnații se repartizează de obicei, în clasa B, dacă au fost condamnați pentru infracțiuni grave, sexuale sau legate de narcotice.

isolation of the offender from society, in the distribution prisons takes place the preventive evaluation of the convicts, after which they are sent to the concrete prison for serving the sentence. This assessment includes the question of the offense committed, the term of the sentence issued by the court, previous convictions and any other information that is important for determining the security class of the convict.

Although convicts are not told the details of the reasons for their assignment to a certain security classification group, it is usually quite clear on what basis such a decision was issued. If the convict does not agree with the decision of the administration, he can challenge it. The appeal will be examined first through the judicial debate.

The criteria for classification are the following:

The convicts are assigned to class D, if they do not fall into the following criteria: more than 12 months do not fall into the category of offenders convicted of sexual offenses; during the expiration of the previous sentence, they were characterized as offenders, or they were convicted of sexual offenses, if they were not transferred in open conditions; have previously been convicted of arson or spreading narcotics; there is information about the possibility of committing escape.

If the convicted person has served the previous sentence in the conditions of class D, it is unlikely that he will later be assigned in conditions with a higher level of security, if the crime committed by him is not serious. Civilian detainees and bankruptcies are usually classified in class D.

Detainees considered suitable for class C, if they do not fall under the following conditions: the term of punishment of more than 7 years for serious or sexual offenses; the term of the previous punishment for committing the serious crime exceeds 7 years, if he did not serve it in the conditions of class C; the term of serving the sentence of more than 10 years; there is information about the possibility of escape.

Convicts are usually assigned to class B if they have been convicted of serious, sexual or narcotic offenses.

Oricine din cei care așteaptă emiterea verdictului de către judecată sau deja condamnat, dar în așteptarea repartizării pentru ispășirea pedepsei, se repartizează în clasa U- ca fiind nedeterminat și de obicei se apreciază ca corespunzător cerințelor clasei B.

Cererea despre amplasarea deținutului în categoria de securitate concretă trebuie făcută în decurs de 7 zile din momentul emiterii hotărârii judecătorești, și nu mai târziu de 28 de zile după emitere deținutul trebuie repartizat și transferat în instituția de executare a pedepsei.

Chestiunile privind clasificarea și amplasarea condamnaților în Anglia au devenit nu odată obiectul de studiu și cercetare la diferite nivele: (Mountbatten, Radzinovici), ceea ce ne demonstrează importanța majoră care este acordată acestei directive de activitate a sistemului penitenciarelor.

Așadar, atenția de bază în raportul inspectorului principal este concentrată asupra clasificării majorității bărbaților – deținuți adulți condamnați conform categoriilor B,C și D. Ei trec clasificarea în subdiviziunile de observație, clasificare și amplasare (OCA) sau în subdiviziunile pentru amplasarea condamnaților pe termen lung (la ispășirea a patru ani și mai mult) în închisorile locale [12, p.11].

Inspectorul principal subliniază că decizia referitoare la luarea măsurilor necesare de securitate nu trebuie să contracareze procesul repartizării, pentru ca deținuții să nu fie repartizați pur și simplu la un regim sau altul, din cauza existenței necesității administrative de suplinire a unor tipuri de închisori. De asemenea, este important ca fiecare deținut să aibă posibilitatea de a trece reclassificarea în timpul ispășirii termenului de pedeapsă. În legătură cu aceasta Inspectorul principal consideră că procedurile standarde de reclassificare și criteriile necesare în acest scop trebuie să fie stabilite, întreprinse și studiate la cursurile de pregătire a personalului.

Dacă e să facem bilanțul cercetării subiectului despre procesul clasificării deținuților din penitenciarele Franței, Austriei și Marii Britanii, putem constata următoarele:

1. Clasificarea deținuților este una din cea mai importantă premisă de ispășire a pedepsei în-

Anyone waiting for the verdict to be handed down by the court or already convicted, but awaiting assignment for sentencing, is assigned to class U- as indeterminate and is usually assessed as corresponding to the requirements of class B.

The request for placing the detainee in the category of concrete security must be made within 7 days from the moment of issuing the court decision, and no later than 28 days after issuing the detainees must be assigned and transferred to the institution of execution of the sentence.

Issues concerning the classification and placement of convicts in England have often been the subject of study and research at various levels: (Mountbatten, Radzinovici), which shows the major importance that is given to this directive on the activity of the penitentiary system.

Therefore, the main focus in the Chief Inspector's report is on the classification of the majority of men - adult detainees convicted under categories B, C and D. They pass the classification into the subdivisions of observation, classification and placement (OCA) or subdivisions for the placement of long-term convicts (after serving four years or more) in local prisons [12, p.11].

The Chief Inspector emphasizes that the decision on the necessary security measures should not hamper the allocation process, so that detainees are not simply assigned to one regime or another, due to the administrative need to replace certain types of prisons. It is also important that each detainee has the opportunity to pass the reclassification while serving his sentence. In this connection the Chief Inspector considers that the standard reclassification procedures and the criteria necessary for this purpose should be established, undertaken and studied in the staff training courses.

If we take stock of the research of the subject on the process of classifying detainees in the penitentiaries of France, Austria and Great Britain, we can see the following:

1. The classification of detainees is one of the most important premises for serving the prison sentence. It is mainly aimed at creating separate conditions for the maintenance of detainees according to the variety of criteria (danger of es-

chisorii. În principal ea este orientată spre crearea condițiilor de întreținere separată a deținuților în funcție de varietatea criteriilor (pericolul evadării, categoria și gradul infracțiunii comise etc.) Clasificarea deținuților urmărește scopuri concrete și hotărăște sarcini pe care le-am prevăzut în cadrul paragrafului prezent.

2. O atenție deosebită s-a acordat și se acordă problemelor de prelucrare teoretică a clasificării și implementării în practica a activității personalului sistemului de penitenciare.

3. Procedurii de clasificare se supun toate rezoluțiile, indiferent de termenele pedepsei primite. În cadrul procesului dat, ele se divizează în categorii conform criteriilor corespunzătoare, fiecare ispășindu-și pedeapsa izolat, în penitenciare cu destinație specială.

4. În decursul termenului deplin de ispășire a pedepsei se realizează reclasificarea anuală a deținuților, deși aceasta nu ar trebui tot timpul să se sfârșească prin transferul real în închisori cu nivel mai mic de securitate.

5. Procesul clasificării majorității deținuților se desfășurează de către subdiviziunile speciale ale personalului penitenciar, care în acest scop sânt special pregătite.

Astfel, direcțiile de bază de asigurare a principiului diferențierii și individualizării executării pedepsei închisorii, condiționate de desfășurarea reformelor în Republica Moldova și peste hotare, au multe trăsături comune și soluționează sarcini asemănătoare.

Pe lângă trăsăturile comune, fără îndoială, există și unele diferențe, uneori destul de semnificative. Înțelegerea corectă diferită și concepțiile acumulate în sistemul penitenciar al Republicii Moldova și sistemul penitenciar al statelor analizate cu greu pot fi înlăturate. Dar acest factor nici nu este necesar. Cu atât mai mult cu cât multe manifestări concrete pozitive ar fi putut fi realizate în sistemul penitenciar deja în prezent. Pe baza analizei efectuate, precum și ținând cont de părerea funcționarilor practici în cele expuse în procesul cercetării noastre, considerăm posibile introducerea următoarelor măsuri:

- crearea comisiei de control obștesc, practica internațională demonstrează convingător eficacitatea înaltă a unui astfel de control;

cape, category and degree of crime committed, etc.).

2. Special attention has been and is being paid to the issues of theoretical processing of the classification and implementation in practice of the activity of the staff of the penitentiary system.

3. All resolutions shall be subject to the classification procedure, regardless of the terms of the punishment received. In the given process, they are divided into categories according to the corresponding criteria, each serving his sentence in isolation, in special purpose penitentiaries.

4. During the full term of the sentence, the annual reclassification of detainees shall take place, although this should not always end with the actual transfer to prisons with a lower level of security.

5. The process of classifying the majority of detainees is carried out by the special subdivisions of the penitentiary staff, which are specially trained for this purpose.

Thus, the basic directions of ensuring the principle of differentiation and individualization of the execution of the prison sentence, conditioned by the development of reforms in the Republic of Moldova and abroad, have many common features and solve similar tasks.

In addition to the common features, there are undoubtedly some differences, sometimes quite significant. The different correct understanding and the conceptions accumulated in the penitentiary system of the Republic of Moldova and the penitentiary system of the analyzed states can hardly be removed. But this factor is not even necessary. All the more so as many concrete positive manifestations could have been made in the penitentiary system already today. Based on the analysis performed, as well as taking into account the opinion of practical officials in those set out in our research process, we consider it possible to introduce the following measures:

- the creation of the public control commission, the international practice convincingly demonstrates the high effectiveness of such a control;

- introduction of personal control over detainees. The system of execution of sentences is

- introducerea controlului personal asupra deținuților. Sistemul de executare a pedepselor savanții Marii Britanii îl consideră unul din plusurile principale ale personificării relațiilor în raport cu fiecare deținut. Așadar, în prezent în multe instituții penitenciare se creează „grupe problematice”, compuse din deținuți și colaboratori special pregătiți (psihologi și lucrători sociali). Deținuții se separă în grupe în funcție de infracțiunea comisă (sexuală, viol, infracțiune economică etc.) și în fiecare subgrupă se țin lecții speciale (convorbiri în grup sau individuale, ședințe de psihanaliză, lucrări explicative), al căror scop este de a schimba viziunile condamnaților în vederea reintegrării complete a lor complet în societate.

- facilitarea contactului cu lumea din exterior pe calea introducerii largi a sistemului de concedii, precum și privarea de libertate parțială. Măsura sub formă de limitare a libertății nu este prevăzută de CP al RM, dar în practică un altfel de tip de pedeapsă ar fi binevenită. Multe caracteristici asemănătoare pot fi atribuite și privării de libertate în penitenciarele de tip deschis;

- înlocuirea parțială sau totală a traiului în cămine cu întreținere camerală. Majoritatea savanților contemporani recunosc că întreținerea în comun a unui volum mare de condamnați nu numai că îngreunează lucrul individual cu ei, dar și se reflectă negativ asupra comportamentului lor, încurajează dezvoltarea tradițiilor subculturii criminale, micșorează substanțial eficacitatea măsurilor de asigurare a securității și creează un mediu favorabil pentru comiterea diferitor tipuri de infracțiuni. În Marea Britanie problema dată se soluționează prin două metode: a) întreținerea camerală a condamnaților (în grupuri nu prea mari nu mai mult de 5 oameni); b) controlul individual pentru prevenirea tradițiilor subculturale. Liderii lumii interlope se țin aparte (se izolează), condamnații care influențează negativ asupra celorlalți din grupa dată se separă și ei.

În țara noastră ca și în statele din CSI (Comunitatea Statelor Independente) s-a păstrat, oricât ar părea de straniu, educarea colectivă prin metoda lui Makarenko, dar mulți uită că acest colectivism global în anii când a lucrat A.S. Makarenko a fost o măsură impusă, cerută de insuficiența mijloacelor. În toată lumea se recunoaște că

considered by scientists in the United Kingdom to be one of the main advantages of personifying relationships in relation to each detainee. Therefore, „problem groups” are currently being set up in many prisons, composed of detainees and specially trained staff (psychologists and social workers). Detainees are separated into groups according to the crime committed (sexual, rape, economic crime, etc.) and in each subgroup there are special lessons (group or individual conversations, psychoanalysis sessions, explanatory papers), whose purpose is to change the visions of the convicts in order to fully reintegrate them into society.

- facilitating contact with the outside world through the widespread introduction of the holiday system, as well as deprivation of partial liberty. The measure in the form of restricting freedom is not provided by the Criminal Code of the Republic of Moldova, but in practice a different type of punishment would be welcome. Many similar characteristics can be attributed to deprivation of liberty in open prisons;

- partial or total replacement of living in dormitories with chamber maintenance. Most contemporary scholars acknowledge that the joint maintenance of a large number of convicts not only complicates individual work with them, but also negatively affects their behavior, encourages the development of criminal subculture traditions, substantially reduces the effectiveness of security measures and creates an environment favorable for committing different types of crimes. In Great Britain the given problem is solved by two methods: a) chamber maintenance of the convicts (in groups not too big no more than 5 people); b) individual control for the prevention of subcultural traditions. The leaders of the underworld are kept separate (isolated), the convicts who negatively influence the others in the given group also separate.

In our country as in the CIS (Commonwealth of Independent States) states, collective education through Makarenko's method has been preserved, strange as it may seem, but many forget that this global collectivism in the years when A.S. Makarenko was an imposed measure, demanded by the insufficiency of means. It is

ținerea separată a condamnaților și munca cu grupele mici este considerabil mai efektivă, deși deficiențele de natură economică nu permit realizarea acestor propuneri pe scenă largă.

- introducerea metodei de rotație a personalului care este pe larg folosită în Marea Britanie și prevede un astfel de sistem de pregătire a personalului prin care fiecare colaborator se ridică pe scara ierarhică (de la inspector până la directorul instituției) pe etape, studiind și muncind totodată. Această metodă nu numai că permite selecția pentru lucru a colaboratorilor mai pregătiți, dar și dă posibilitate fiecărui din ei să-și găsească locul în sistemul penitenciar.

Astfel, în procesul reformării sistemului penitenciar în Republica Moldova nu ne putem baza în întregime pe inovația internațională, implementarea ei este necesară cu luarea în considerație a specificului național al instituțiilor penitenciare. În același timp, multe măsuri concrete ar fi putut fi implementate, ceea ce ar fi putut da un efect pozitiv considerabil în problema realizării diferențierii și individualizării executării pedepsei.

În Austria, atât felul închisorilor, cât și regimul deținuților se deosebește, în funcție de natura infracțiunii și de termenul de detenție, de sex, de vârstă și chiar de regiunea în care se află locul de detenție.

Cele nouă penitenciare din Austria din care două sânt profilate pe deținuți bolnavi psihic, sânt construite în cadrul unei Direcții Generale subordonate Ministerului Justiției și repartizate în diferite „Bundeslander” (provincii federale) ale țării.

La nivelul penitenciarelor din 2-3 „bundeslanduri” este numit un director (comandant) care coordonează activitatea penitenciarelor din zona respectivă, iar semestrial sau anual, au loc bilanțuri generale ale activității tuturor penitenciarelor, la care participă conducerea direcției generale, directorii penitenciarelor, alți invitați sau specialiști.

Procedura de urmărire penală și desfășurarea proceselor are loc după regulile de drept penal recunoscute pe plan internațional și ale Codului penal austriac.

După condamnare, o perioadă între 3-12 luni - în raport de infracțiunea săvârșită și de pedeapsă de executat - deținuții sânt plasați în celule, iar în funcție de comportament și pe baza ob-

widely acknowledged that keeping convicts apart and working with small groups is considerably more effective, although economic shortcomings do not allow these proposals to be made on a large scale.

- the introduction of the staff rotation method which is widely used in the UK and provides for such a staff training system through which each employee rises on a hierarchical scale (from inspector to director of the institution) in stages, studying and working at the same time. This method not only allows the selection of more trained collaborators for work, but also gives the possibility for each of them to find their place in the penitentiary system.

Thus, in the process of reforming the penitentiary system in the Republic of Moldova we cannot rely entirely on international innovation, its implementation is necessary taking into account the national specifics of penitentiary institutions. At the same time, many concrete measures could have been implemented, which could have had a considerable positive effect on the issue of differentiating and individualizing the execution of the sentence.

In Austria, both the type of prisons and the regime of detainees differ, depending on the nature of the crime and the term of detention, sex, age and even the region in which the place of detention is located.

The nine penitentiaries in Austria, two of which are profiled on mentally ill detainees, are built within a General Directorate subordinated to the Ministry of Justice and distributed in various „Bundeslander” (federal provinces) of the country.

At the level of the penitentiaries in 2-3 “bundeslands” a director (commander) is appointed who coordinates the activity of the penitentiaries in the respective area, and semiannually or annually, general balances of the activity of all penitentiaries take place, in which the general management guests or specialists participate.

The criminal prosecution procedure and the conduct of trials take place in accordance with the rules of internationally recognized criminal law and the Austrian Criminal Code.

After the conviction, a period between 3-12

servațiilor directe și a concluziilor desprinse din anchetele sociale, sânt repartizați la penitenciarul de profil din țară.[16]

Toate penitenciarele sânt construcții moderne, cu majoritatea camerelor (celulelor) pentru 1-2 persoane și celelalte anexe necesare unei bune funcționalități (blocuri alimentare, spații de depozitare, brutării, spălătorii, uscătorii, magazii de efecte etc.) dotate cu aparatură și utilaje ultramoderne.

Spațiile de deținere (camerele pentru cazare) sânt dotate cu cele necesare unui trai decent, respectiv cazarmament, chiuvete cu apă caldă și rece, dușuri, cabine de toaletă, dulapuri pentru cărți și alte obiecte de uz personal, prize electrice - inclusiv pentru aparate radio și TV etc.

În camerele de deținere deținuții sânt echipați în ținută personală și li se permite să păstreze asupra lor cărți, reviste, ziare, aparate de radio, casetofoane, casete înregistrate cu muzică și alte obiecte proprii, pe care le folosesc fără nici un fel de interdicție.

Deoarece în legea austriacă de executare a pedepsei nu se stipulează obligația deținuților de a munci, cei care își manifestă această dorință sânt folosiți la activități productive înființate în incinta penitenciarelor, unde au posibilitatea să se califice în diferite meserii, iar munca pe care o prestează este remunerată în funcție de timpul efectiv lucrat. Atelierele unde muncesc deținuții sânt dotate cu utilaje moderne și încadrate cu personal calificat, care asigură asistența tehnică la locul de muncă[3, p. 404].

Deținuții cu pedepse mai mici și care au o conduită bună, se folosesc la munci în cadrul mini-fermelor agricole și zootehnice, care funcționează pe lângă fiecare penitenciar; totul ce se realizează în cadrul atelierelor și mini-fermelor sânt destinate desfășurării activității Ministerului de Justiție și pentru uzul intern al instituțiilor din sistemul penitenciar.

Separarea deținuților are în vedere criteriile de bază (sex, vârstă, infracțiunea comisă), dar primordiale în această direcție sânt conduita deținuțului și concluziile comisiei de verificare și testare; cetățenia deținuțului nu este un criteriu de separațiune.

Pe lângă fiecare unitate (în incinta acestora) există câte o *biserică*, unde deținuții participă

months - in relation to the crime committed and the punishment to be executed - the detainees are placed in cells, and depending on their behavior and based on direct observations and conclusions from social investigations, they are assigned to the penitentiary profile in the country. [16]

All penitentiaries are modern constructions, with most of the rooms (cells) for 1-2 platforms and other annexes necessary for good functionality (food blocks, storage spaces, bakeries, laundries, dryers, effect warehouses etc.) equipped with state-of-the-art equipment and machinery.

The holding spaces (accommodation rooms) are equipped with the necessities of a decent living, namely barracks, hot and cold water sinks, showers, toilets, bookcases and other personal items, electrical outlets - including radios and TV etc.

In detention rooms, detainees are dressed in their personal attire and are allowed to keep books, magazines, newspapers, radios, cassette players, music cassettes and other objects of their own, which they use without any prohibition.

As the Austrian law does not stipulate the obligation of detainees to work, those who express this desire are used in productive activities set up in prisons, where they have the opportunity to qualify in various trades, and the work they perform is remunerated according to the actual time worked. The workshops where the detainees work are equipped with modern equipment and staffed by qualified personnel, who provide technical assistance at the workplace[3, p. 404].

Prisoners with lesser sentences and who have a good conduct, are used for work in the agricultural and zootechnical mini-farms, which operate next to each penitentiary; everything that is done in the workshops and mini-farms are destined for the activity of the Ministry of Justice and for the internal use of the institutions from the penitentiary system.

The separation of detainees takes into account the basic criteria (sex, age, crime committed), but paramount in this direction are the conduct of the detainee and the conclusions of the verification and testing commission; the nationality of the detainee is not a criterion of separation.

la slujbele religioase ce se organizează cu ocazia diferitelor sărbători, în funcție de credința individului și a cultului căruia îi aparține.

Plimbarea deținuților care nu se folosesc la muncă, se realizează în spații anume destinate, unde sânt scoși în grupuri de câte 50-60 persoane și a căror supraveghere se execută dintr-un foisor de observare, activitatea fiind condusă prin voce sau semnale acustice.

Asistența medicală a deținuților se asigură de către personal calificat, angajat al instituției, iar în cazurile ce nu pot fi tratate în penitenciare, se tratează la spitalele din rețeaua Ministerului Sănătății, unde în mod permanent există 2-3 saloane rezervate persoanelor condamnate și în care se interzice internarea altor bolnavi.

Transferarea deținuților în diferite locuri, se execută numai cu mijloace auto (autobuze sau microbuze), amenajate special, cu geamuri incasabile și care pot fi deschise numai din exterior.

Sistemul de pază exterioară, accesul în interior și supravegherea deținuților se realizează cu personal militarizat și cu ajutorul televiziunii cu circuit închis, dirijat de la un dispecerat central, prin care se asigură observarea continuă a tuturor locurilor exterioare, a porților de intrare (ieșire), holurilor sau culoarelor interioare, ușilor și ferestrelor de la celule (camere). La dispeceratul central se mai află instalate mijloace de alarmare și legătura cu organul superior (Ministerul Justiției) și cu organele de poliție și pompieri, cu care se cooperează în situații deosebite, precum și amenajările individuale (sistem cușete), în care personalul de pază și supraveghere își depune la ieșirea din serviciu armamentul (pistolul), stația de radio emisie-recepție, bastonul de cauciuc, cătușele de imobilizare etc.

Fiecare unitate de penitenciar are planuri de cooperare cu organele de poliție și cu subunități de pompieri din zonă, precum și legătura permanentă și operativă cu acestea pentru sprijin în situații deosebite (evadări, răzvrătiri, incendii etc.).

Cheltuielile unităților din sistemul penitenciar austriac sânt suportate de la bugetul de stat, anual fiind alocate sume destul de mari în care sânt incluse și fondurile pentru investiții, care se dau în mod separat atunci când acestea se aprobă.

Pregătirea cadrelor se face la „Școala pentru

In addition to each unit (inside them) there is a church, where detainees participate in religious services that are organized on the occasion of various holidays, depending on the faith of the individual and the cult to which it belongs.

The walking of the detainees who are not used for work, is carried out in specific designated spaces, where they are taken out in groups of 50-60 people and whose supervision is performed from an observation pavilion, the activity being conducted by voice or acoustic signals.

The medical assistance of the detainees is provided by qualified personnel, employees of the institution, and in cases that cannot be treated in penitentiaries, they are treated at the hospitals in the network of the Ministry of Health, where there are permanently 2-3 wards reserved for convicted persons it is forbidden to hospitalize other patients.

The transfer of detainees in different places is performed only by car (buses or minibuses), specially arranged, with unbreakable windows and which can be opened only from the outside.

The external security system, the access inside and the surveillance of the detainees are carried out with militarized personnel and with the help of closed circuit television, directed from a central dispatcher, which ensures the continuous observation of all external places, entrance (exit) gates, hallways or interior corridors, cell doors and windows (rooms). At the central dispatcher there are also installed alarm means and the connection with the superior body (Ministry of Justice) and with the police and fire brigades, with which they cooperate in special situations, as well as the individual arrangements (berth system), in which the security personnel and surveillance submits its weapons (pistol), radio broadcasting station, rubber stick, immobilization handcuffs, etc. when leaving the service.

Each penitentiary unit has plans to cooperate with the police and fire brigades in the area, as well as the permanent and operative link with them for support in special situations (escapes, riots, fires, etc.).

The expenses of the units in the Austrian penitentiary system are borne by the state budget, and quite large sums are allocated annually,

pregătirea ofițerilor și subofițerilor de penitenciare” care este situată în capitală, în imediata apropiere a închisorii centrale din Viena. Aici sânt școlarizați tineri absolvenți de liceu, în medie câte 40 în fiecare promoție, durata școlarizării fiind de 15 luni.

Admiterea în școală se face prin administrarea unor teste, care oferă cadrelor didactice din școală posibilitatea să aprecieze personalitatea viitorului student, nivelul lui de cultură, starea sănătății, aptitudinile fizice, compatibilitatea acestuia cu munca ce urmează să o desfășoare.

După admitere, studentul începe un prim ciclu de pregătire teoretică de 3 luni, în care acesta ia cunoștință cu elementele de bază ale profesiei. La expirarea celor 3 luni de pregătire teoretică, fiecare cursant efectuează un stagiul de practică de 9 luni de zile în unitățile: de penitenciare, iar în ultimele 3 luni ale școlarizării se execută un nou ciclu de pregătire, care se finalizează cu susținerea examenului de absolvire.

Examenul se susține în fața unei comisii formate din cadre ale școlii, iar în funcție de rezultatele obținute în final, absolvenților li se acordă gradul de ofițeri sau subofițeri; de menționat că pentru acordarea gradului de ofițer superior este necesară absolvirea unei instituții de învățământ superior și susținerea unui examen în fața comisiei Ministerului de Justiție [17, p. 245].

În concluzie, trebuie remarcat faptul că este necesar să se corecteze însăși ideologia executării pedepselor în republica Moldova, să se transforme instituția separării condamnaților, ținând cont de studiul calitativ al trăsăturilor de personalitate la fiecare etapă a executării unei pedepse.

În această privință, experiența unor țări în domeniile de implementare a programelor individuale în sistemul de segregare pare interesant și demn de implementare în țara noastră. Elaborarea justă a criteriilor de clasificare a condamnaților la închisoare este una din condițiile care ar permite organizarea corectă în practică a procesului corecțional pe baza semnelor caracteristice ale anumitor categorii de condamnați, precum și prevenirea unor urmări nefaste care ar putea surveni în urma deținerii în comun a diverselor categorii de condamnați.

Deci, considerăm că este oportun:

which also include investment funds, which are given separately when they are approved.

The training of the staff is done at the „School for the training of penitentiary officers and non-commissioned officers” which is located in the capital, in the immediate vicinity of the central prison in Vienna. Here are educated young high school graduates, an average of 40 in each promotion, the duration of schooling being 15 months.

Admission to school is done by administering tests, which give teachers in the school the opportunity to assess the personality of the future student, his level of culture, health, physical skills, his compatibility with the work to be performed.

After admission, the student begins a first cycle of theoretical training of 3 months, in which he becomes acquainted with the basic elements of the profession. At the expiration of the 3 months of theoretical training, each student performs a 9-month internship in the units: penitentiaries, and in the last 3 months of schooling a new training cycle is performed, which ends with the graduation exam.

The examination is held in front of a commission composed of school staff, and depending on the results obtained in the end, the graduates are granted the rank of officers or non-commissioned officers; It should be noted that in order to be granted the rank of senior officer, it is necessary to graduate from a higher education institution and take an examination before the commission of the Ministry of Justice [17, p. 245].

In conclusion, it should be noted that it is necessary to correct the very ideology of sentencing in the Republic of Moldova, to transform the institution of separation of convicts, taking into account the qualitative study of personality traits at each stage of sentencing.

In this regard, the experience of some countries in the fields of implementation of individual programs in the segregation system seems interesting and worthy of implementation in our country. The fair elaboration of the criteria for classifying convicts in prison is one of the conditions that would allow the correct organization in practice of the correctional process based on the characteristic signs of certain categories of convicts, as well as the prevention of adverse con-

1) de revizuit sistemul de executare a pedepsei în așa fel încât după sosirea unei persoane în penitenciar să-i fie determinată grupul de clasificare bazat pe gradul de pericol în locurile de detenție. Acest lucru va necesita un sistem bine chibzuit, de colectare, sistematizare și transmitere a informațiilor despre identitatea infractorului de la ofițerul de urmărire penală și administrația izolatoarelor de urmărire penală spre instituțiile penitenciare;

2) de determinat o perioadă de testare pentru condamnații nou-sosiți în penitenciar, timp în care vor fi studiați, clasificați și, în conformitate cu rezultatele obținute vor fi repartizați în sectoare;

3) de formalizat legislativ formarea echipelor de adaptare care îndeplinesc funcția de repartizare și pregătesc condamnații pentru etapa principală a executării pedepsei;

4) stabilirea procedurii și condițiilor pentru executarea pedepsei în unitățile de adaptare, în cadrul cărora se va efectua diagnosticul inițial al condamnatului, precum și a programului individual pentru acesta în vederea corectării în perioada ispășirii pedepsei. Trebuie de determinat perioada aflării condamnatului în sectorul de adaptare: minimum 3-4 luni din momentul sosirii în penitenciar. Crearea programului corecțional individual va fi încredințată unei comisii compusă din personalul penitenciar precum și specialiști calificați invitați în domeniul medicinei, psihologiei și psihiatriei pentru o evaluare complexă și independentă a trăsăturilor de personalitate ale condamnatului, în baza cărora va fi creat un program individual pentru corectarea acestuia.

Astfel, în procesul reformării sistemului penitenciar în Republica Moldova nu ne putem baza în întregime pe inovația internațională, implementarea ei este necesară cu luarea în considerație a specificului național al instituțiilor penitenciare. În același timp, multe măsuri concrete ar fi putut fi implementate, ceea ce ar fi putut da un efect pozitiv considerabil în problema realizării diferențierii și individualizării executării pedepsei.

sequences that could occur after joint detention various categories of convicts.

So we think it's appropriate:

1) to review the system of execution of the sentence in such a way that after the arrival of a person in the penitentiary the classification group based on the degree of danger in the places of detention is determined. This will require a well-thought-out system for collecting, systematising and transmitting information on the identity of the offender from the criminal investigation officer and the administration of the criminal investigation isolators to the penitentiary institutions;

2) to determine a probationary period for convicts newly arrived in the penitentiary, during which time they will be studied, classified and, according to the results obtained, will be distributed in sectors;

3) to formally legislate the formation of adaptation teams that fulfill the function of distribution and prepare convicts for the main stage of the execution of the sentence;

4) establishing the procedure and conditions for the execution of the sentence in the adaptation units, during which the initial diagnosis of the convict will be made, as well as the individual program for him in order to correct during the sentence. The period of the convict's stay in the adaptation sector must be determined: at least 3-4 months from the moment of arrival in the penitentiary. The creation of the individual correctional program will be entrusted to a commission composed of penitentiary staff as well as qualified specialists invited in medicine, psychology and psychiatry for a complex and independent assessment of the personality traits of the convict, based on which an individual program will be created to correct it.

Thus, in the process of reforming the penitentiary system in the Republic of Moldova we cannot rely entirely on international innovation, its implementation is necessary taking into account the national specifics of penitentiary institutions. At the same time, many concrete measures could have been implemented, which could have had a considerable positive effect on the issue of differentiating and individualizing the execution of the sentence.

Referințe bibliografice*Bibliographical references*

1. https://www.prisonstudies.org/highest-to-lowest/prison-population-total?field_region_taxonomy_tid=All#tabletop (vizitat 11.10.2021).
2. https://drive.google.com/file/d/1C2rYQAUX5fbnagY1DZ0_pHpLfXKkkKMmu/view (vizitat 11.10.2021).
3. https://drive.google.com/file/d/1C2rYQAUX5fbnagY1DZ0_pHpLfXKkkKMmu/view (vizitat 11.10.2021).
4. <http://norwaygrants.anp.gov.ro/documents/12562/84827/Ansamblul+de+reguli+minime.pdf/c478546a-0724-4090-b5f9-7225145d265b?version=1.0> (vizitat 11.10.2021).
5. Carp S. Drept execuțional penal, Chișinău, 2016.
6. Codul de executare al Republicii Moldova, Legea nr. 443-XV din 24.12.2004. Republicat în Monitorul Oficial al R.Moldova nr.214-220/704 din 05.11.2010//Monitorul Oficial al R. Moldova nr.34-35/112 din 03.03.2005.
7. Erugina S.-A. Three levels of Classification of persons of persons sentenced to deprivation of liberty: practical issues. In: Youth scientific bulletin 2018. № 5(30).
8. Statutul executării pedepsei de către condamnați aprobat prin Hotărârea Guvernului R.Moldova nr. 583 din 26.05.2006. În: Monitorul Oficial nr. 91-94/676 din 16.06.2006.
9. Legal Resource Guide to the Federal Bureau of Prisons // Federal Bureau of Prisons. URL: https://www.bop.gov/resources/pdfs/legal_guide_march_2019.pdf (vizitat 11.10.2021).
10. Inmate Security Designation and Custody Classification // Federal Bureau of Prisons. URL: https://www.bop.gov/policy/progstat/5100_008.pdf (vizitat 11.10.2021).
11. Хеннеси Дж. Процедура классификации: доклад главного инспектора тюрем, Лондон, 1984.
12. Геранин В.В. Сравнительно правовой анализ классификации осужденных к лишению свободы в тюрьмах Англии и Уэльса. В: Материалы международного науч.-практ. Семинара (15 марта 2004 г.Рязань). Академия права и управления Минюста России. Рязань, 2004.
13. Datele sînt oferite pe an.2019 (Gravett St. Coping with Prison London, 2019, p.182).
14. Regulile europene pentru penitenciare. Recomandarea Nr. R (87)3 adoptată de Comitetul Miniștrilor Consiliului Europei la 12 februarie 1987 – în cea de-a 404-a ședință a miniștrilor deputați. În: Culegere de acte normative și internaționale în domeniul penal. Volumul I. Revista de științe penale. Supliment, 2007. Concept de coordonare: Igor Dolea, Victor Zaharia. 608 p.
15. Carp S., Osadci C., Rusu O. Drept execuțional penal. Chișinău: 2007.
16. Pop O. Drept penitenciar. Timișoara: Editura MIRTON, 2001.
17. Mihai V. Invitație și vizita de documentare în Austria. În: Revista de știință penitenciară, nr. 3-4/1991.

Despre autor:**Cornel OSADCII,**

doctor în drept, conferențiar universitar
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: osadci.cornel.alexiei@gmail.com

About author:**Cornel OSADCII,**

PhD, associate professor,
Academy “Ștefan cel Mare” of MIA,
e-mail: osadci.cornel.alexiei@gmail.com

REFLECȚII ASUPRA FENOMENULUI DE CORUPȚIE ÎN ACTIVITATEA SPORTIVĂ

Alexandru CICALA,
doctor în drept

În cadrul acestui demers științific ne propunem să analizăm formele de manifestare a fenomenului de corupție în activitățile sportive în baza literaturii de specialitate din țară și de peste hotare. Este reprezentată poziția autorului referitoare la gradul sporit de latență în cadrul fenomenului pomenit. Totodată, sunt analizate măsurile de prevenire necesare ce se impun de a fi întreprinse pentru identificarea și înlăturarea cauzelor și condițiilor care determină comiterea acestui infracțiunilor de corupție în sfera sportivă.

Cuvinte-cheie: corupție, sport, trafic de influență, mită, fotbal, latență, cauze, condiții, strategie.

REFLECTIONS ON THE PHENOMENON OF CORRUPTION IN SPORTS ACTIVITY

Alexandru CICALA,
PhD

In our scientific approach we aim to analyze the forms of manifestation of the phenomenon of corruption in sports activities based on the literature in the country and abroad. The author's position regarding the high degree of latency in the booked phenomenon is represented here. At the same time, the necessary prevention measures that are required to be taken to identify and eliminate the causes and conditions that determine the commission of these corruption crimes in the sports sphere are analyzed.

Keywords: corruption, sport, influence peddling, bribery, football, latency, causes, conditions, strategy.

Introducere. Fenomenul corupției a fost cunoscut încă din cele mai vechi timpuri în toate sferile vieții sociale. De-a lungul timpului, actele de corupție s-au diversificat în timp și spațiu și au dobândit diferite forme de manifestare.

Majoritatea sondajelor de opinie publică demonstrează că peste 90% dintre cetățenii Republicii Moldova consideră corupția o problemă foarte mare. Fiind un fenomen complex, este nevoie stringentă de măsuri specifice de luptă contra acestui fenomen.

În ansamblu, corupția reprezintă folosirea abuzivă a puterii publice, în scopul satisfacerii unor interese personale sau de grup. Ca act antisocial, corupția este foarte frecvent întâlnită în societate și este deosebit de gravă, deoarece favorizează interesele unor particulari, mai ales în aria economică, afectând interesele colective prin: însușirea, deturnarea și folosirea resurselor publice în interes personal, ocuparea unor funcții publice prin relații preferențiale, încheierea unor tranzacții prin eludarea normelor morale și legale.

Introduction. The phenomenon of corruption has been known since ancient times in all spheres of social life. Over time the acts of corruption have diversified through time and space, at the same time they have acquired different forms of manifestation.

Most public opinion surveys show that over 90% of Moldovan citizens consider corruption a big problem. Being a complex phenomenon, an urgent need for specific measures to combat this phenomenon occurred.

Overall, corruption is the misuse of public power to satisfy personal or group interests. As an antisocial act, corruption is very common in society and is particularly serious because it favors the interests of individuals, especially in the economic area, affecting the collective interests through: appropriation, misappropriation and use of public resources for personal gain, holding public positions through preferential relations, concluding transactions by evading moral and legal rules.

Corruption targets a range of immoral, il-

Corupția vizează un ansamblu de activități imorale, ilicite, ilegale realizate nu numai de indivizi cu funcții de conducere sau care exercită un rol public, ci și de diverse grupuri și organizații publice sau private, în scopul obținerii unor avantaje materiale sau morale sau s unui statut social superior, prin utilizarea unor forme de constrângere, șantaj, înșelăciune, mituire, cumpărare, intimidare etc.

Metode și materialele aplicate. În procesul elaborării studiului au fost folosite materiale doctrinare, normative, rapoarte de activitate, planuri strategice cu privire la fenomenul corupției în activitatea sportivă. De asemenea, investigarea acestui fenomen a fost posibilă prin aplicarea mai multor metode de cercetare științifică ale teoriei dreptului și criminologiei: metoda logică, metoda analizei comparative, analiza sistemică, statistică etc. Totodată, au fost utilizate lucrările savanților autohtoni, informații empirice, precum și materialele științifice ale doctrinarilor altor state.

Conținut de bază. O analiză profundă asupra acestei problem, ne dă posibilitatea de a sesiza că la baza acestei stări de dezastru stă infidelitatea și corupția anume a acelor persoane oficiale din diferite domenii, cum sunt funcționarii publici, judecătorii, persoanele din administrația publică locală conducătorii economici, angajații poliției și bineînțeles persoanele din sfera activităților sportive din diferitor ramuri.

Acțiunile de corupție își au originile încă din antichitate, iar diferite etape istorice parcurse de omenire au marcat o dezvoltare progresivă a actului de corupție, până la stadiul în care să fie apreciată drept fenomen.

În opinia savanților din domeniul jurisprudenței se consideră că tendința omului spre corupție a existat dintotdeauna, în toate sferile statului. Însă, aprecierea acestor fapte ca activități ilegale, antisociale și pedepsirea lor a început odată cu apariția normelor juridice de conduită în societate.

Cea mai veche reglementare legală privind actele de corupție se regăsește în Codul lui Hammurabi [2]. Prin această legiuire se pedepsea judecătorul care săvârșește un act de corupție va fi obligat să plătească de douăsprezece ori valoarea obiectului procesului și va fi îndepărtat de scaunul său de judecător sau de judecată, la care nu se va

licit, illegal activities carried out not only by individuals with leadership positions or exercising a public role, but also by various groups and organizations, public or private, in order to obtain material or moral advantages or a higher social status through the use of forms of coercion, blackmail, deception, bribery, buying, intimidation etc.

Methods and materials applied. In the process of study development, the doctrinal material, normative material, activity reports, strategic plans regarding the phenomenon of corruption in sports activity were used. Also, the investigation of this phenomenon was possible by applying several methods of scientific research of the theory of law and criminology: logical method, comparative analysis method, systemic analysis, statistical method, etc. At the same time, the works of local scholars, empirical information as well as the scientific materials of the doctrinaires of other states were used.

Basic content. An in-depth analysis of this issue gives us the opportunity to note that this state of disaster had been provoked by infidelity and corruption of those officials in various fields, such as civil servants, judges, local government officials, business leaders, police employees and, of course, people within the field of sports activities of various branches.

Actions of corruption have their origins in antiquity, and various historical stages of humanity have marked a progressive development of the act of corruption, to the stage where it is appreciated as a phenomenon.

According to scientists in the field of jurisprudence, we believe that man's tendency to corruption has always existed in all spheres of the state. However, the appreciation of these deeds as illegal, antisocial activities and their punishment began with the emergence of legal norms of conduct in society.

The oldest legal regulation on acts of corruption is found in the Hammurabi Code [2]. This legislation punished the judge who committed an act of corruption, being obliged to pay twelve times the value of the object of the trial and was removed from his seat of judge or court, to which he could never return.

întoarce niciodată.

În Grecia antică răspândirea vastă a mituirii l-a determinat pe Platon să propună pedeapsa cu moartea a funcționarilor publici care primeau daruri pentru a-și face datoria [4, p.100].

În imperiul Roman timpuriu se interzicea acceptarea diferitelor compensații, daruri pentru cele mai importante îndatoriri civile. Totodată, asemenea prevederi le regăsim și în legea lui Moise care condamnă mituirea „să nu primești daruri, cică darurile orbesc pe cei ce au ochi deschiși și sulesc hotărârile celor drepti”. De atunci, de-a lungul secolelor, legile anticorupție au profilat. Cu toate acestea, legislațiile nu au reușit să stopeze corupția. Milioane de cazuri de mituire au loc în fiecare zi și miliarde de oameni suferă în urma consecințelor survenite datorită fenomenului de corupție.

Corupția a ajuns atât de răspândită și de subtilă, încât amenință să ruineze însăși structura societății. În unele țări, aproape nimic nu se face dacă nu se dă mită. Pentru unii, faptul de a fi corupți este cea mai simplă cale, dacă nu sigura, de a obține ceea ce vor. Pe măsură ce corupția ia amploare, ea ajunge să fie tot mai agreată, răspândindu-se încet de-a lungul timpului în toate sferile societății. Astfel, evoluția corupției a cuprins aproape toate probele de sport. Sportul este una din cele mai mari afaceri de pe glob, fiind influențat și influențând la rândul său atât interese financiare, cât și interese politice. În fiecare an, milioane de dolari și de euro circulă în acest domeniu, majoritatea tranzacțiilor și a înțelegerilor având loc în spatele ușilor închise, pentru a păstra orice avantaj posibil în fața competiției. Această competitivitate acerbă, împreună cu lipsa de transparență, face ca domeniul sportiv să fie extrem de vulnerabil la acte de corupție [3].

Pe măsură ce corupția ia amploare, aceasta ajunge să fie tot mai agreată, devenind în cele din urmă chiar un mod de viață. Oamenii cu salarii mici ajung să creadă ca nu au de ales. Ei trebuie să pretindă mită dacă vor să ducă o viață decentă. Iar, când cei ce iau mită sau dau mită pentru a obține un avantaj necinstit rămân nepedepsiți, puțini sunt gata să combată corupția. Flacăra corupției este întreținută de două forțe puternice: egoismul și lăcomia.

Cu regret constatăm că infracțiunile de co-

In ancient Greece, the wide spread bribery led Plato to propose the death penalty for civil servants who received gifts to fulfill their duty [4, p.100].

It was forbidden to accept various compensations, gifts for the most important civil duties in the early Roman Empire. At the same time, we find such provisions in the Law of Moses which condemns bribery, “do not receive gifts, for gifts blind those who have their eyes open and twist the decisions of the righteous”. Since then, over the centuries, anti-corruption laws have emerged. However, the legislation has failed to stop corruption. Millions of bribery cases occur every day and billions of people suffer as a result of corruption.

Corruption has become so widespread and subtle that it threatens to ruin the very structure of the society. In some countries, almost nothing is done without bribes. For some, being corrupt it is the easiest, if not the safest, way to get what they want. As corruption spreads, it becomes more and more popular, spreading slowly over time in all spheres of society. Thus, the evolution of corruption covered almost all sports events. Sport is one of the largest businesses in the world, being influenced and influencing in turn both financial and political interests. Every year, millions of dollars and euros circulate in this area, most of the transactions and agreements taking place behind closed doors, in order to keep any possible advantage over the competition. This fierce competitiveness, together with the lack of transparency, makes the sports field extremely vulnerable to acts of corruption [3].

As corruption spreads, it becomes more and more popular, eventually becoming a way of life. People with low wages come to believe that they have no choice. They have to claim bribes if they want to live a decent life. And when those who take bribes or give bribes to gain a dishonest advantage go unpunished, few are ready to fight corruption. The flame of corruption is sustained by two powerful forces: selfishness and greed.

We regret to note that corruption offenses manifested in sports are characterized by a high degree of latency, because the “transactions” concluded with stakeholders in the field of sports,

rupție manifestate în activitatea sportivă se caracterizează printr-un grad înalt de latență, deoarece „tranzacțiile” încheiate cu persoanele cointeresate din domeniul sportului, caselor de pariuri, agenților economici, funcționarilor publici și alții, de regulă, sunt „convenabile” pentru toate părțile implicate în acest proces.

Analiza cauzelor penale puse la evidență în Republica Moldova, în perioada 2010-2020, pentru acte de corupție, demonstrează că, starea infracțiunilor latente în domeniul activităților sportive în Republica Moldova nu este tocmai favorabilă. Sunt foarte multe cazuri de tăinuire a infracțiunilor de corupție săvârșite în activitatea sportivă. De aceea statistica oficială nu reflectă starea reală a lucrurilor.

În ansamblu, criminalitatea latentă, rămasă în afara evidenței, nu este supusă controlului social, devenind din ce în ce mai periculoasă. Potrivit unor autori autohtoni sunt evidențiate următoarele efecte negative ce țin de fenomenul vizat:

- a) problemele referitoare la combaterea criminalității latente nu sunt relevate și nici planificate;
- b) dacă în cazul descoperirii infracțiunilor pagubele materiale sunt restituite într-o oarecare măsură, în cazul tăinuirii atare proces nu are loc;
- c) nesancționarea persoanelor vinovate de săvârșirea infracțiunilor le încurajează pentru comiterea lor repetată [11, p.188-193].

În contextul celor expuse, putem remarca nivelul ridicat al latenței în cadrul fenomenului de corupție în sport și efectele negative survenite în lipsa implicării organelor de drept în activitățile de relevare, prevenire, curmare, investigare, cercetare și descoperire. Din păcate, în programele de luptă cu criminalitatea din Republica Moldova nu există până în prezent nici o mențiune despre partea latentă a fenomenului de corupție în sport și, din aceste considerente, nu sunt prevăzute măsuri axate pe diminuarea și prevenirea infracțiunilor prenotate.

Este incontestabilă necesitatea depistării complexe a faptelor de corupție, deoarece situația de serviciu a funcționarilor publici și a persoanelor din domeniul sportului creează mari dificultăți în descoperirea acestui gen de infracțiuni. În acest sens, pentru lupta eficientă cu respectivul fenomen nu este suficient doar majorarea salari-

bookmakers, economic agents, civil servants and others, as a rule, are “convenient” for all parties involved in this process.

The analysis of the criminal cases highlighted in the Republic of Moldova, in the period 2010-2020, for acts of corruption, shows that the state of latent crimes in the field of sports activities in the Republic of Moldova is not exactly favorable. There are many cases of concealment of corruption offenses committed in sports. That is why the official statistics do not reflect the real situation.

Overall, latent crime, which is left out of the record, is not subject to social control, becoming increasingly dangerous. According to some local authors, the following negative effects related to the targeted phenomenon are highlighted:

- a) issues related to combating latent crime are neither revealed nor planned;
- b) if in the case of the discovery of crimes the material damages are reimbursed to a certain extent, in the case of concealment such a process does not take place;
- c) non-sanctioning of perpetrators encourages them to commit repeated offenses [11, p.188-193].

In the context of the above, we can note the high level of latency in the phenomenon of corruption in sports and the negative effects that occurred in the absence of law enforcement in the activities of detection, prevention, cessation, investigation, research and discovery. Unfortunately, within the programs crime’s combat in the Republic of Moldova there is so far no mention of the latent part of the phenomenon of corruption in sports and, for these reasons, no measures are provided to reduce and prevent booked crimes.

The need to detect complex acts of corruption is indisputable, because the employment situation of civil servants and people in the field of sports creates great difficulties in discovering of this type of crime. In this sense, for the effective fight against this phenomenon, it is not enough just to increase salaries, scholarships or conclude advantageous contracts. A total monitoring of the acts of corruption and their limitation are necessary, by legal provisions, of the field of maneuver

ilor, burselor sau încheierea contractelor avantajoase. Se impune o monitorizare totală a actelor de corupție și limitarea, prin prevederi legale, a câmpului de manevră pentru examinarea sesizărilor despre infracțiuni. Totodată, este necesar de implementat proceduri speciale de reacționare operativă la actele de corupție semnalate de mass-media. Urmează de introdus și un control total asupra cheltuielilor și veniturilor tuturor persoanelor care dirijează lumea sportului și a membrilor lor de familie. În afară de aceasta, ar putea deveni foarte important sistemul de protecție și de stimulare a funcționarilor dispuși să ofere informații importante din punct de vedere criminologic despre diferite acte de corupție comise în subdiviziunile în care activează [12, p.147-152].

Lupta împotriva corupției în sport a dobândit mai multe forme de către diferiți actori și au fost obținute rezultatele bune de-a lungul anilor. Cazurile de corupție cu profil înalt aduc daune reputației sportului și subminează încrederea în guverne, instituțiile publice și democrația în general.

Corupția în sport ia multe forme, cum ar fi mita, tranzacționarea influenței, abuzul de funcții, manipularea competițiilor și spălare de bani. Corupția este facilitată de o lipsă de reguli sau de implementarea inadecvată a normelor existente privind conflictele de interese. Mai mult, corupția poate fi legată inclusiv de dopaj.

În cele ce urmează vom supune discuției unele forme a actelor de corupție ce sunt practicate în activitatea sportivă atât în țară cât și peste hotarele Republicii Moldova. Este cert faptul că, actul de corupție cel mai des întâlnit este mita care au existat nenumărate cazuri în care atât arbitri, cât și jucători, au acceptat sau au cerut mită pentru a aranja meciuri sau competiții. Pe lângă asta, au existat situații în care patronii de cluburi sportive au primit sau cerut mită pentru transferuri de jucători între echipe, precum și pentru transferurile altor sportivi. În ciuda dificultății de a demonstra trucarea meciurilor, în ultimii ani, agențiile de aplicare a legii, adesea cu participarea activă a organizațiilor neguvernamentale și a jurnaliștilor, au efectuat o serie de investigații de succes [1, p.80-88]. De exemplu, unul dintre primele acte de corupție legate de pariuri a avut loc în campionatul Angliei la un meci de fotbal

for the examination of the notifications about crimes. At the same time, it is necessary to implement special procedures for operative reaction to acts of corruption reported by the media. A total control over the expenses and incomes of all the people who run the world of sports and their family members is to be introduced. In addition, the system of protection and incentive for officials willing to provide criminological important information on various acts of corruption committed in the subdivisions in which they operate could become very important [12, p.147-152].

The fight against corruption in sport has taken many forms by various actors and good results have been achieved over the years. High-profile corruption cases damage the reputation of sport and undermine trust in governments, public institutions and democracy in general.

Corruption in sports takes many forms, such as bribery, influence peddling, abuse of functions, competition manipulation and money laundering. Corruption is facilitated by a lack of rules or inadequate implementation of existing conflict of interest rules. Moreover, corruption can also be linked to doping.

In the following we will discuss some forms of corruption that are practiced in sports both in the country and abroad of the Republic of Moldova. It is certain that the most common act of corruption is bribery, as there have been countless cases in which both referees and players have accepted or demanded bribes to arrange matches or competitions. In addition, there have been situations in which sports club owners have received or demanded bribes for transfers of players between teams, as well as for transfers of other athletes. Despite the difficulty of proving match-fixing, during the recent years, law enforcement agencies, often with the active participation of non-governmental organizations and journalists, have conducted a number of successful investigations [1, p.80-88]. For example, one of the first acts of corruption related to betting took place in the English Championship at a football match on April 2, 1915; Manchester United faced FC Liverpool at Old Trafford. Sandy Turnbull, Arthur Whalley, Enoch West (all three from Manchester

pe 2 aprilie 1915, Manchester United o înfrunța pe FC Liverpool, pe Old Trafford. Sandy Turnbull, Arthur Whalley, Enoch West (toți trei de la Manchester United) și Jackie Sheldon, Tom Miller, Bob Pursell și Thomas Fairfoul (toți patru de la Liverpool) au pus la cale unul dintre primele blaturi din istoria fotbalului. Rezultatul final al meciului trebuia să fie 2-0 în favoarea Manchester United, cota pentru acest eveniment fiind de 7 la 1. Scenariul a ieșit perfect, Manchester United câștigând cu scorul necesar. Arbitrii și câțiva ziariști au început să aibă ceva suspiciuni, mai ales că FC Liverpool au ratat două lovituri de la 11 metri. Federația a început imediat o investigație și a aflat cine sunt vinovații pentru aranjament [9].

În practica cazuistică a Republicii Moldova cu regret se regăsesc asemenea situații, astfel la data de 15.07.2020, în Registrul de evidență a sesizărilor cu privire la infracțiuni al Centrului Național Anticorupție, au fost înregistrate acțiunile pretins ilegale de încurajare, instruire și influențare a jucătorilor cluburilor sportive în vederea producerii unui efect viciat asupra meciurilor de fotbal. Potrivit materialelor procesului penal, începând cu perioada anului 2017, mai mulți antrenori, agenți ai sportivilor, proprietari de cluburi sportive și persoane din conducerea Federației Moldovenești de Fotbal ar fi influențat jucătorii cluburilor sportive să acționeze de o manieră viciată pentru a obține scorurile agreeate cu persoane interesate. Astfel, în schimbul unor beneficii, favoruri sau recompense financiare, fotbaliștii erau instruiți să aibă un anumit comportament în timpul jocului, la ce scor exact să piardă sau să câștige, aceste rezultate fiind deja cunoscute la casele de pariuri.

În urma investigațiilor, au fost identificate multiple pariuri suspecte, condiționate de mersul meciului, care nu corespundeau cotelor de pariuri reale, adeverindu-se faptul manipulării permanente a meciurilor de fotbal din Republica Moldova cu implicarea aceluiași formațiuni sportive. Din cele expuse, se constată o activitate continuă a cluburilor sportive în manipularea rezultatelor meciurilor, acțiunile cărora subminează integritatea sportului, etica sportivă și compromite caracterul echitabil și imprevizibil al competiției sportive [7, p. 180-191].

United) and Jackie Sheldon, Tom Miller, Bob Pursell and Thomas Fairfoul (all four from Liverpool) set up one of the first countertops in the history of football. The final result of the match was to be 2-0 in favor of Manchester United, the odds for this event being 7 to 1. The scenario turned out perfectly, Manchester United winning with the necessary score. The referees and some journalists started to have some suspicions, especially since FC Liverpool missed two shots from 11 meters. The federation immediately began an investigation and found out who was to blame for the arrangement [9].

In the practice case of the Republic of Moldova, such situations are regrettably found, so on 15.07.2020, in the Register of evidence of notifications regarding crimes of the National Anti-corruption Center, the allegedly illegal actions of encouraging, training and influencing the players of the sports clubs in order to produce a vitiated effect on the football matches were registered. According to the materials of the criminal trial, starting with 2017, several coaches, sports agents, owners of sports clubs and people from the leadership of the Moldovan Football Federation would have influenced the players of sports clubs to act in a flawed way to get the scores agreed with people interested. Thus, in exchange for benefits, favors or financial rewards, footballers were instructed to have a certain behavior during the game, at what exact score to lose or win, these results being already known at bookmakers.

Following the investigations, multiple suspicious bets were identified, conditioned by the course of the match, which did not correspond to the real betting odds, proving the fact of permanent manipulation of football matches in the Republic of Moldova with the involvement of the same sports teams. From the above, there is a continuous activity of sports clubs in manipulating the results of matches, actions that undermine the integrity of sport, sports ethics and compromise the fair and unpredictable nature of sports competition [7, p. 180-191].

According to the information held by the investigators, the amounts for an arranged match varied between 10,000 - 20,000 €, these appear-

Din informațiile deținute de anchetatori, sumele pentru un meci aranjat variau între 10.000 - 20.000 €, acestea figurând preponderent la casele de pariuri din Asia, totodată fiind constatate și unele conexiuni cu casele de pariuri din țările Uniunii Europene. Investigatorii au mai stabilit că, doar în perioada iulie 2020 – decembrie 2020, au fost truate peste 20 de meciuri, valoarea estimată a profiturilor obținute de persoanele implicate ridicându-se la 600 000€ [10].

O altă formă de corupție întâlnită în mod frecvent în domeniul sportiv este fraudă. Contractele de sponsorizare, contractele de construcție pentru stadioane noi – toate aceste tranzacții pun în joc sume foarte mari de bani, ceea ce face, pe de o parte, ca tentația de a fraudă o parte din acești bani să fie de multe ori irezistibilă, și pe de altă parte, ca traficul de influență în ceea ce privește acordarea acestora să înflorească.

Un alt act de corupție des întâlnit este spălarea de bani, favorizată de contractele de sponsorizare și publicitate insuficient monitorizate, și de achizițiile de cluburi și jucători, în special prin utilizarea de transferuri internaționale, companii fictive și paradise fiscale.

Într-un raport al Grupului de Acțiune Financiară Internațională elaborat în baza unor activități de interogare a responsabililor de guverne și federații de fotbal din 25 de țări au semnalat în total peste 20 de cazuri de spălare de bani legate de fotbal.

Astfel, autorii raportului au concluzionat că spălarea de bani prin intermediul sectorului fotbalului este mult mai profundă și complexă decât se anticipa până în prezent și totodată aceștia au invitat organismele guvernamentale și sectorul privat la o înțelegere mai bună a riscurilor legate de fotbal și la o standardizare a reglementărilor în toată lumea [6].

O reducere semnificativă a corupției în sport nu poate să apară decât printr-o mărire semnificativă a transparenței tranzacțiilor și printr-o monitorizare strictă și continuă a acestora de către auditori independenți. Pe lângă asta, efectuarea de achiziții și acordarea de contracte prin intermediul licitațiilor publice ar face spălarea de bani mult mai dificilă.

Din păcate, în țara noastră lupta cu corupția în sport se reduce, de cele mai multe ori, la activi-

ing mainly at the bookmakers in Asia, at the same time being found some connections with the bookmakers from the European Union countries. Investigators also established that, only between July 2020 and December 2020, more than 20 matches were rigged, the estimated value of the profits obtained by the people involved amounting to 600,000 € [10].

Another common form of corruption in sports is fraud. Sponsorship contracts, construction contracts for new stadiums - all these transactions involve very large sums of money, which makes, on the one hand, the temptation to defraud some of this money often irresistible, and on the other hand, the traffic of influence in regard to their granting continue to flourish.

Another common act of corruption is money laundering, favored by insufficiently monitored sponsorship and advertising contracts, and the acquisition of clubs and players, especially through the use of international transfers, fictitious companies and tax havens.

A report by the International Financial Action Task Force based on questioning of government officials and football federations in 25 countries reported a total of more than 20 cases of football-related money laundering.

Thus, the authors of the report concluded that money laundering through the football sector is much deeper and more complex than previously anticipated and at the same time they called on government agencies and the private sector to better understand the risks associated with football and to standardize the regulations around the world [6].

A significant reduction in corruption in sport can only occur through a significant increase in the transparency of transactions and their strict and continuous monitoring by independent auditors. In addition, making purchases and awarding contracts through public tenders would make money laundering much more difficult.

Unfortunately, in our country the fight against corruption in sports is often reduced to detention activities, home searches, as well as in some cases to the punishment of the perpetrators found. In reality, the fight against the phenom-

tăți de reținere, percheziții la domiciliu, precum și în unele cazuri la pedepsirea făptașilor depistați. În realitate, lupta cu fenomenul corupției, inclusiv în cadrul activităților sportive, trebuie să fie focusată pe identificarea, înlăturarea sau neutralizarea cauzelor fenomenului infracțional discutat și condițiilor ce favorizează apariția lor.

Unii cercetători criminologi consideră că prin diminuarea numărului infracțiunilor de corupție presupune implementarea următoarelor măsuri:

- analiza informației expusă în sursele mass-media;
- monitorizarea sistemică a spațiului online în vederea relevării unor semne și elemente ale infracțiunilor de corupție;
- chestionarea populației în vederea identificării persoanelor care au avut de suferit în urma actelor de corupție;
- stimularea cetățenilor care comunică despre comiterea actelor de corupție, precum și stimularea sub diferite forme a funcționarilor care au sesizat comiterea faptelor de corupție în subdiviziunea în care activează.

Alții autori susțin părerea, că parte a luptei internaționale împotriva corupției din domeniul sportului, trebuie menționat rolul și contribuția Organizației Internaționale a Poliției Criminale (Interpol), care în rapoartele sale publică anumite informații despre activitatea desfășurată în zona specificată [1, p.80-88].

Comunitatea sportivă globală se confruntă cu o creștere a cazurilor de manipulare a meciurilor, a incidentelor și a acuzațiilor de corupție, așa cum s-a menționat anterior. Tot mai multe grupuri de crimă organizată sunt implicate în corupția din sport și meciuri trucate la scară masivă. Aceste crime trec granițele internaționale și generează profituri uriașe, care sunt apoi canalizate către alte activități ilegale. Conform evaluării fondurilor care trec prin casele de pariuri ilegale, sunt de sute de milioane de euro pe an. Rețelele de internet pentru jocurile de noroc au făcut mai accesibilă plasarea pariurilor pe meciuri din orice loc al lumii.

În legătură cu aceste probleme, la nivel global unitatea integrității Interpolului în sport a dezvoltat un program de instruire pentru a viza persoanele care sunt cele mai expuse riscului de

enon of corruption, including in sports activities, must be focused on identifying, removing or neutralizing the causes of the discussed criminal phenomenon and the conditions that favor their appearance.

Some criminologists believe that reducing the number of corruption offenses involves implementing the following measures:

- analysis of the information exposed in the media sources;
- systemic monitoring of the online space in order to reveal some signs and elements of corruption crimes;
- questioning the population in order to identify the persons who suffered as a result of acts of corruption;
- stimulating citizens who communicate about committing acts of corruption, as well as stimulating in various forms the officials who have reported the commission of acts of corruption in the subdivision in which they work.

Other authors argue that, as part of the international fight against corruption in sport, the role and contribution of the International Criminal Police Organization (Interpol) should be mentioned, which in its reports publishes certain information about the activity carried out in the specified area [1, p.80-88].

The global sports community is facing an increase in cases of match handling, incidents and allegations of corruption, as mentioned above. More and more organized crime groups are involved in corruption in sports and mass-rigged matches. These crimes cross international borders and generate huge profits, which are then channeled to other illegal activities. According to the assessment of the funds that pass through the illegal bookmakers, they are hundreds of millions of euros per year. Internet gambling networks have made it easier to place bets on matches from anywhere in the world.

In connection with these issues, globally the Interpol Integrity Unit in Sports has developed a training program to target people who are most at risk of being asked to set up a match. An online e-learning module has been produced to be taught to players and referees about the dan-

a fi cerut să stabilească un meci. Un modul de e-learning online a fost produs pentru a fi predat jucătorilor și arbitrilor cu privire la pericolele acordului de stabilire a rezultatului unui meci, și diferite moduri în care potențiala persoană le-ar putea aborda. Integritatea națională și regională a avut loc în atelierele de sport din Finlanda, Africa de Sud, Guatemala și Olanda, reunind administratorii sindicatelor de fotbal, și ai unor jucători, oficiali, precum și ofițeri de aplicare a legii pentru a crește gradul de conștientizare a corupției în sport și modalitățile de a preveni și contracara aceasta. Sesiunile de formare au avut loc, de asemenea, pentru jucători și arbitri înainte de cinci evenimente FIFA sportive [8].

Combaterea corupției prevede activități ale organelor guvernamentale, autorităților locale, instituțiilor, organizațiilor și persoanelor fizice din societatea civilă în cadrul exercitării competențelor de putere pentru a:

- a) preveni corupția, inclusiv pentru a identifica și elimina ulterior cauzele corupției (prevenirea corupției);
- b) identifica, preveni, suprima, dezvălui și investiga infracțiuni de corupție (lupta împotriva corupției);
- c) reduce la minimum și (sau) elimina consecințele corupției.

Consider că, corupția în sport poate fi contracarată doar prin unirea tuturor organismelor naționale și internaționale destinate pentru stoparea cauzelor și condițiilor ce favorizează apariția fenomenului vizat.

Este ridicol să lansezi în luptă organele de drept, dacă n-au fost lichidate condițiile politice, economice și sociale, care generează corupția și anume: dintre noile condiții în care trebuie să funcționeze un organ de stat și vechile mecanisme ale acestei funcționari. Aceasta înseamnă că principalele condiții ale programului anticorupție în sport să fie funcționarea ireproșabilă a mecanismului de stat în noile condiții, este necesară tendința spre modificări sistemice de natură să schimbe obiectivele, valorile, stereotipurile proprii comportamentului actual al funcționarilor, conducătorilor din domeniile sportive, inclusiv și a sportivilor care participă nemijlocit la competiții sportive.

Lupta împotriva corupției în activitățile

gers of agreeing on the outcome of a match, and various ways in which the potential person could approach them. National and regional integrity took place in sports workshops in Finland, South Africa, Guatemala and the Netherlands, bringing together football union administrators, players, officials and law enforcement officials to raise awareness of corruption in sports and ways to prevent and counteract it. The training sessions also took place for players and referees before five FIFA sporting events [8].

The fight against corruption provides for the activities of government bodies, local authorities, institutions, organizations and individuals in civil society in the exercise of their power in order to:

- a) prevent corruption, including identifying and subsequently eliminating the causes of corruption (corruption prevention);
- b) identify, prevent, suppress, disclose and investigate corruption offenses (fight against corruption);
- c) minimize and (or) eliminate the consequences of corruption.

I firmly believe that corruption in sport can be counteracted only by uniting all national and international bodies designed to stop the causes and conditions that favor the emergence of the phenomenon in question.

It is ridiculous to launch into law enforcement if the political, economic and social conditions that generate corruption, namely corruption, have not been liquidated: between the new conditions in which a state body must function and the old mechanisms of this function. This means that the main conditions of the anti-corruption program in sports are the flawless functioning of the state mechanism in the new conditions, there is a need for the tendency towards systemic changes likely to change the objectives, values, stereotypes of the current behavior of officials, leaders in sports, including athletes who participate directly in sports competitions.

The fight against corruption in sports activities needs to be one of the key priorities that cannot be neglected. Thus, national authorities can effectively contribute to the achievement of long-term European strategic objectives in the

sportive este necesară să fie una din prioritățile de bază care nu pot fi neglijate. Astfel, autoritățile la nivel național pot contribui în mod eficient la realizarea obiectivelor strategice europene pe termen lung în domeniul promovării valorilor etice prin intermediul sportului și combaterii corupției.

Exemplele de astfel de inițiative le regăsim în Polonia:

Programul Ministerului Sportului și Turismului pentru anii 2015-2020 referitor la prevenirea corupției în domeniul sportului numit „Nu fi un pion în acest joc”. Programul include organizarea de cursuri de formare, antrenamente și activități educaționale pe principii etice în sport, adresate diverse medii sportive, inclusiv jucători tineri, antrenori sau arbitri;

Regulamentul Ministrului Educației Naționale din 10 iunie 2015 a introdus o nouă metodă de evaluare a performanțelor elevilor la orele de educație fizică. Nota este acum determinată nu numai de aptitudinile de sport ale elevilor și de realizările lor, dar și a efortului, progresul individual și participarea sistematică la cursuri și activități în timpul orelor și activităților școlare pentru cultură fizică [5].

Consider că pentru Republica Moldova este un exemplu demn de urmat, practica altor state care au dat rezultate în lupta cu fenomenul corupției în sport, prin implementare în timp a planurilor strategice și realizarea privind identificarea factorilor criminogeni care determină comiterea astfel de infracțiuni și întreprinderea măsurilor necesare de neutralizare și înlăturarea a lor.

Concluzii. În lumina celor expuse, putem remarca prezența ridicată a gradului de latență a infracțiunilor de corupție în sfera sportului. Astfel, considerăm important necesitatea stringentă de intervenție din partea organelor abilitate ale statului, prin implementarea planurilor strategice care vor servi drept punct de pornire în lupta cu fenomenul de corupție în activitățile sportive ale Republicii Moldova. Acest deziderat, de asemenea poate fi realizat cu atragerea specialiștilor organelor de drept din alte state care au o experiență avansată în domeniul investigării și cercetării acestui fenomen.

field of promoting ethical values through sport and the fight against corruption.

Examples of such initiatives can be found in Poland:

The program of the Ministry of Sports and Tourism for the years 2015-2020 on the prevention of corruption in the field of so-called sport “Don’t be a pawn in this game”. The program includes the organization of training courses, trainings and educational activities on ethical principles in sports, addressed to various sports environments, including young players, coaches or referees;

Regulation of the Minister of National Education of June 10, 2015 introduced a new method of evaluating students’ performance in physical education classes. The note is now determined not only by the students’ sports skills and achievements, but also by effort, individual progress and systematic participation in courses and activities during classes and school activities for physical education [5].

I consider that for the Republic of Moldova it is a worth following example, the practice of other states that have given results in the fight against corruption in sports, by implementing in time strategic plans and achieving the identification of criminogenic factors that determine the commission of such crimes and take necessary measures to neutralize and remove them.

Conclusion. In light of the above, we can note the high presence of latency in corruption offenses in the field of sports. Thus, we consider the urgent need for intervention by the competent state bodies by implementing strategic plans that will serve as a starting point in the fight against corruption in sports activities of the Republic of Moldova. This goal can also be achieved by attracting specialists from law enforcement agencies in other states who have the necessary experience, obtained from the investigation and research of this phenomenon.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Budevici-Puiu Anatolie, Lungu Ecaterina. Fapte de corupție în sport. În: Sport. Olimpism. Sănătate: Congresul științific internațional. Chișinău 2020, p. 80-88.
2. Codul lui Hammurabi. În: https://ro.wikipedia.org/wiki/Codul_lui_Hammurabi (vizitat la 10.10.2021).
3. Corupția în sport. În: <https://www.businessintegrity.ro/sites/default/files/fileuploads/newsletter/77%20-%20Coruptia%20in%20sport.pdf> (vizitat la 11.10.2021).
4. Creangă Constantin. Criminalitatea internațională și drepturile omului. Chișinău: Tipogr. Academiei „Ștefan cel Mare”, 2002, 176 p.
5. Educație pentru sport bazată pe etică ghid pentru factorii de decizie politică. În: http://notonlyfairplay.pixelonline.org/files/guideline/_RO_Education%20for%20an%20Ethic%20Based%20Sport.pdf (vizitat la 20.10.2021).
6. Fotbalul - instrument perfect pentru spălare de bani și corupție. În: <https://www.gsp.ro/fotbal/liga-1/fotbalul-instrument-perfect-pentru-spalare-de-bani-si-coruptie-145276.html> (vizitat 10.10.2021)
7. Reniță Gheorghe. Manipularea unui eveniment și pariurile aranjate (art.242¹ și 242² CP RM): infracțiuni de corupție? În: Studia universitatis moldaviae, 2017, nr.3(103), p. 180-191.
8. INTERPOL annual report 2012, Lyon, France, <http://www.interpol.int>, 2020. (vizitat 25.10.2021).
9. Istoria fotbalului mondial. Lupta cu corupția. <https://fmf.md/noutate/2648/istoria-fotbalului-mondial-lupta-cu-coruptia> (vizitat la 05.10.2021).
10. Operațiune de amploare CNA – Euro-pol. În: <https://www.cna.md/libview.php?l=ro&idc=5&id=3018&t=/Serviciul-relatii-publice/Comunicate-de-presa/Operatiune-de-amploare-CNA-Europol-Unsprezece-persoane-banuite-dintre-care-patru-retinute-intr-un-dosar-al-meciurilor-trucate> (vizitat 19.10.2021).
11. Ursu Veaceslav, Varvarici Gheorghe. Reflecții privind consecințele criminalității latente. În: Materialele conferinței științifico-practice internaționale din 26 iunie 2018 „Criminalitatea transfrontalieră și transnațională: Tendințe și forme actuale de manifestare, probleme de prevenire și combatere”, Chișinău, p. 188-193.
12. Varvarici Gheorghe, Măsuri orientate spre diminuarea latenței unor tipuri distincte de criminalitate. În: Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova, nr.1, Chișinău, 2019, p. 147-152.

Despre autor:

Alexandru CICALA,

doctor în drept,

conferențiar universitar

al Catedrei „Activitatea specială de investigații și anticorupție” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

e-mail: cicalaalexandru@gmail.com

About author:

Alexandru CICALA,

PhD,

associate professor at the Chair “Special

Investigation and Anti-Corruption Activity” of the Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA

e-mail: cicalaalexandru@gmail.com

CZU 347.157:347.63

DOI 10.5281/zenodo.5653581

DETERMINAREA DOMICILIULUI COPILULUI: PROBLEME TEORETICE ȘI PRACTICE

Marcel BOȘCANEANU,
doctor în drept

DETERMINATION OF THE PLACE OF A CHILD'S RESIDENCE: PROBLEMS OF THEORY AND PRACTICE

Marcel BOȘCANEANU,
PhD

Articolul este dedicat analizei legislației actuale cu privire la problemele legate de protecția drepturilor și a intereselor copiilor în soluționarea litigiilor privind locul de domiciliu al copilului în cazul despărțirii părinților. Se examinează chestiunea cu privire la posibilitatea de a rezolva această problemă prin încheierea unui acord al părinților privind determinarea locului de domiciliu al copilului. O atenție deosebită este acordată problemei de a ține cont de părerea copilului, în funcție de vârsta lui. Sunt utilizate exemple din practica judiciară, inclusiv a Curții Europene a Drepturilor Omului. Sunt făcute sugestii pentru îmbunătățirea legislației familiale existente și practica aplicării ei.

Cuvinte-cheie: locul de domiciliu al copilului, domiciliu separat al părinților, interesele copilului, egalitatea drepturilor părinților, acordul părinților.

The article is dedicated to the analysis of current legislation on issues related to the protection of children's rights and interests in resolving disputes regarding the child's place of residence in the event of parental separation. The question of the possibility of resolving this issue by concluding a parental agreement on determining the child's place of residence is examined. Particular attention is paid to the issue of taking into account the views of the child, depending on his age. Examples from judicial practice are used, including the European Court of Human Rights. Suggestions are made for improving existing family law and the practice of enforcing it.

Keywords: place of residence of the child, separate domicile of the parents, interests of the child, equal rights of the parents, parental consent.

Introducere. Problema determinării locului de domiciliu a unui copil apare din ce în ce mai mult în cazurile când mama și tata copilului locuiesc separat, dar și atunci când copilul locuiește separat de părinți.

Articol 27 al Constituției R. Moldova consfințește dreptul la domiciliu. În conformitate cu prevederile acestuia, oricărui cetățean al R. Moldova îi este asigurat dreptul de a-și stabili domiciliul sau reședința în orice localitate din țară [4]. Domiciliul și reședința sunt atribute de identificare a persoanei fizice în raporturile de drept civil și se prezintă ca drepturi nepatrimoniale. Autoritatea publică de stat competentă pentru înregistrarea persoanei la domiciliu și/sau la reședință temporară și radiere din evidență pentru cetățenii

Introduction. The problem of determining the place of residence of a child appears more and more in the cases of life when the child's mother and father live separately, but also in cases when the child lives separately from the parents.

Article 27 of the Constitution of the Republic of Moldova enshrines the right to domicile. In accordance with its provisions, every citizen of the Republic of Moldova is guaranteed the right to establish his domicile or residence in any locality in the country [4]. Domicile and residence are attributes of identification of the natural person in civil law relations and are presented as non-patrimonial rights. The competent state public authority for the registration of the person at home and / or at temporary residence and

R. Moldova este Instituția publică „Agenția servicii publice”.

Particularitățile specifice de procedură ale dreptului material, impun respectarea principiului priorității „interesului superior al copilului” în soluționarea disputelor legate de copii, inclusiv în cazurile de stabilire a domiciliului copilului.

Este evident că acest principiu și modul în care el acționează constituie o modalitate prin care statul exercită protecția sa asupra copilului și familiei în general. Deși este menționată practic peste tot în reglementările CF RM, noțiunea de interes al copilului nu este determinată și nici măcar nu este elucidat cât de cât conținutul acestei noțiuni [9, p. 60].

Prin adoptarea Legii privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți această lacună legală a fost lichidată, astfel că, în conformitate cu prevederile art. 3 din respectiva lege, interesul superior al copilului reprezintă asigurarea condițiilor adecvate pentru creșterea și dezvoltarea armonioasă a copilului, ținând cont de particularitățile individuale ale personalității lui și de situația concretă în care acesta se află [10].

Codul familiei al Republicii Moldova (denumit în continuare CF RM) [2] prevede dreptul părinților de a stabili cu cine va locui copilul, atât în timpul despărțirii, cât și în timpul căsătoriei. De asemenea, copilului i se acordă dreptul de a alege cu cine vrea să trăiască, dar acest drept vine doar cu atingerea vârstei de 14 ani. Așadar, domiciliul copilului poate fi stabilit de către părinți de la naștere și până la majorat.

Necesitatea de a determina locul de domiciliu al copilului este determinată nu numai de dorința părinților, ci și de influența acestui fapt asupra colectării de pensii de întreținere de la unul dintre părinți, de posibilitatea copilului de a călători în străinătate și de alte probleme.

Uneori, circumstanța respectivă cu cine locuiește copilul este luată în considerare la împărțirea și determinarea părților reale ale proprietății soților. În majoritatea cazurilor, părinții nu pot decide singuri cu cine va trăi copilul, nu ajung la un acord. Prin urmare, soluția acestei probleme în instanța judecătorească este foarte frecventă, iar categoria cazurilor privind

deregistrarea pentru cetățenii Republicii Moldova este instituția “Public Services Agency”.

The specific procedural particularities of the material law require the observance of the principle of the priority of the “best interests of the child” in the settlement of disputes related to children, including in cases of establishment of the child’s domicile.

It is clear that this principle and the way it acts are a way for the state to exercise its protection over the child and the family in general. Although it is mentioned practically everywhere in the regulations of FC RM, the notion of interest of the child is not determined and is not even elucidated to some extent the content of this notion [9, p. 60].

By adopting the Law on the special protection of children at risk and of children separated from their parents, this legal gap was liquidated, so that, in accordance with the provisions of art. 3 of the respective law, the best interest of the child is to ensure the appropriate conditions for the harmonious growth and development of the child, taking into account the individual particularities of his personality and the concrete situation in which he is [10].

The Family Code of the Republic of Moldova (hereinafter referred to as FC RM) [2] provides for the right of parents to determine with whom the child will live, both during separation and during marriage. The child is also given the right to choose who he or she wants to live with, but this right only comes when he or she reaches the age of 14. Therefore, the child’s domicile can be established by the parents from birth to adulthood.

The need to determine the child’s place of residence is determined not only by the desire of the parents, but also by the influence of this on the collection of alimony from one of the parents, the possibility of the child to travel abroad and other issues.

Sometimes, that circumstance with whom the child lives is taken into account when dividing and determining the real parts of the spouses’ property. In most cases, parents cannot decide for themselves who the child will live with, they do not reach an agreement. Therefore, the solution of this problem in court is very common, and

determinarea locului de domiciliu al copilului rămâne una dintre cele mai dificile, deoarece de decizia corectă a cazului depinde soarta copilului.

Imperfecțiunea, inconsecvența normelor dreptului familiei național, aplicarea inegală de către instanțele de judecată a normelor de drept material dau motive să afirmăm despre relevanța, actualitatea problemelor alese spre discuție și analiză.

Metode și materiale aplicate. Urmărind scopul articolului de a analiza legislația actuală cu privire la problemele legate de protecția drepturilor și a intereselor copiilor în soluționarea litigiilor referitoare la domiciliul copilului în cazul în care părinții locuiesc separat, pentru a identifica probleme și a face propuneri pentru a îmbunătăți legislația actuală familială și practica aplicării sale, am decis să recurgem la un șir de metode de cercetare eficiente după caracterul și natura lor, acestea fiind: metoda istorică, metoda analizei, metoda sintezei, metoda deducției, metoda sistemică și metoda empirică.

Rezultate obținute și discuții. Conform art.2 alin.(1) din CF RM, unul dintre principiile de bază ale legislației familiale este că familia și relațiile familiale în Republica Moldova sunt ocrotite de stat. Iar conform alin.(3) al aceluiași articol relațiile familiale sunt reglementate în conformitate cu următoarele principii: monogamie, căsătorie liber consimțită între bărbat și femeie, egalitate în drepturi a soților în familie, sprijin reciproc moral și material, fidelitate conjugală, prioritate a educației copilului în familie, manifestare a grijii pentru întreținerea, educația și apărarea drepturilor și intereselor membrilor minori și ale celor inapți de muncă ai familiei.

Propunându-ne în continuare să ne axăm în mare parte pe acest subiect, atragem atenția că și art.51 alin.(2) din CF RM precizează că fiecare copil are dreptul să locuiască în familie, să-și cunoască părinții, să beneficieze de grija lor, să coabiteze cu ei, cu excepția cazurilor când aceasta contravine intereselor copilului.

La rândul său, și art.58 din CF RM reglementează că părinții au drepturi și obligații egale față de copii, indiferent de faptul dacă copiii sunt născuți în căsătorie sau în afara ei, dacă locuiesc împreună cu părinții sau separat. Această nor-

the category of cases concerning the determination of the child's place of residence remains one of the most difficult, because the fate of the child depends on the correct decision of the case.

The imperfection, the inconsistency of the norms of the national family law, the unequal application by the courts of the norms of material law give reasons to affirm about the relevance, the actuality of the issues chosen for discussion and analysis.

Methods and materials applied. The purpose of the article is to analyze current legislation on issues related to the protection of the rights and interests of children in resolving disputes concerning the child's domicile if parents live separately, to identify problems and make proposals to improve current family legislation, and the practice of its application, we decided to resort to a series of efficient research methods according to their character and nature, these being: the historical method, the analysis method, the synthesis method, the deduction method, the systemic method and the empirical method.

Results obtained and discussions. According to Article 2 paragraph (1) of the Criminal Code of Moldova, one of the basic principles of family law is that the family and family relations in the Republic of Moldova are protected by the state. And according to paragraph (3) of the same article family relations are regulated in accordance with the following principles: monogamy, freely consented marriage between men and women, equal rights of spouses in the family, mutual moral and material support, marital fidelity, priority of education of the child in the family, manifestation of concern for the maintenance, education and defense of the rights and interests of minor members and those unfit for work in the family.

Further proposing to focus largely on this subject, we draw attention to the fact that art.51 paragraph (2) of the Criminal Code of Moldova states that every child has the right to live in a family, to know their parents, to benefit from their care, to cohabit with them, unless it is contrary to the interests of the child.

In turn, art.58 of the Criminal Code of Moldova regulates that parents have equal rights and obligations towards children, regardless of whether

mă este generală și se aplică în relații cu diferite drepturi și obligații personale care nu aparțin proprietăților părinților și copiilor, inclusiv la determinarea locului de domiciliu al copilului.

C.H. Фролова susține că dreptul copiilor la domiciliu este în strânsă legătură cu dreptul de a crește alături de părinții lor, deoarece ambii părinți sunt responsabili pentru creșterea copiilor lor. Copiii au dreptul de a beneficia de un nivel de trai care să le permită dezvoltarea fizică, mintală, spirituală, morală și socială [13, p. 336].

În context, reiterăm că CF RM la art.6 alin. (2) menționează că realizarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor familiale nu trebuie să lezeze drepturile, obligațiile, libertățile și interesele legitime ale altor membri ai familiei și ale altor persoane.

La determinarea locului domiciliului copilului, părinții exercită dreptul propriu la creșterea personală a copilului, deoarece copilul, de regulă, trăiește cu părinții sau cu unul dintre ei. În acest caz, nu are importanță cauzele locuirii separate a părinților (absența sau existența divorțului între ei, separarea temporară a traiului din motive întemeiate).

Din cuprinsul Titlului II persoanele, capitolul I persoana fizică, secțiunea 1, art.40 alin.(1) din Codul civil al Republicii Moldova (în continuare – CC RM) [3], putem concluziona că domiciliul minorului în vîrstă de pînă la 14 ani este la părinții săi sau la acel părinte la care locuiește permanent.

Art.40 alin.(2) CC RM prevede că domiciliul minorului dat în plasament de instanța de judecată unui terț rămâne la părinții săi.

În cazul în care aceștia au domiciliu separate și nu se înțeleg la care dintre ei minorul va avea domiciliul, asupra acestuia decide instanța de judecată.

Conform art.40 alin.(3) CC RM, instanța de judecată poate, în mod excepțional, având în vedere interesul suprem al minorului, să-i stabilească domiciliul la bunici sau la alte rude ori persoane de încredere, cu consimțământul acestora, ori la o instituție de ocrotire.

În context, conform art.40 alin.(4) CC RM, domiciliul minorului, în cazul în care numai unul din părinți îl reprezintă ori în cazul în care se

the children are born in or out of wedlock, whether they live with their parents or separately. This rule is general and applies in relation to various personal rights and obligations that do not belong to the property of parents and children, including the determination of the place of residence of the child.

S.N. Frolov argues that the right of children at home is closely related to the right to grow up with their parents, because both parents are responsible for raising their children. Children have the right to a standard of living that allows them to develop physically, mentally, spiritually, morally and socially [13, p. 336].

In this context, we reiterate that FC RM in art.6 paragraph (2) mentions that the realization of rights and fulfillment of family obligations must not harm the rights, obligations, freedoms and legitimate interests of other family members and other persons.

When determining the place of residence of the child, the parents exercise their own right to the personal upbringing of the child, because the child, as a rule, lives with the parents or with one of them. In this case, the causes of the parents' separate residence do not matter (absence or existence of divorce between them, temporary separation of life for good reasons).

From the content of Title II persons, chapter I natural person, section 1, art.40 paragraph (1) of the Civil Code of the Republic of Moldova (hereinafter - CC RM) [3], we can conclude that the domicile of a minor up to 14 years is with his parents or with that parent where he lives permanently.

Art.40 paragraph (2) CC of the Republic of Moldova stipulates that the domicile of the minor given in placement by the court to a third party remains with his parents.

If they have separate domiciles and it is not understood to which of them the minor will have the domicile, the court decides on him.

According to art.40 paragraph (3) CC of the Republic of Moldova, the court may, exceptionally, taking into account the supreme interest of the minor, to establish his domicile with grandparents or other relatives or trusted persons, with their consent, or at a care institution.

In this context, according to art.40 para-

află sub tutelă, este la reprezentantul legal.

Iar conform art.40 alin.(5) CC RM domiciliul minorului aflat în dificultate, în cazurile prevăzute prin lege, se află la familia sau la persoanele cărora le-a fost dat în plasament ori încredințat.

Astăzi, există o mulțime de controverse și întrebări pe această temă: „Cu cine ar trebui să trăiască copilul după divorțul părinților, cu mama sau cu tata? Această problemă este foarte relevantă, întrucât, în practică, există adesea cazuri când relația familială a soților nu a mers, problema trece la divorț și imediat se pune problema stabilirii locului de domiciliu al copilului.

Așadar, în conformitate cu art.38 alin.(1) din CF RM, la desfacerea căsătoriei, soții pot prezenta instanței judecătorești un acord privind împărțirea bunurilor lor proprietate în devălmășie și plata pensiei de întreținere a copiilor și a unuia dintre soți, indicând mărimea acesteia, precum și privind determinarea părintelui împreună cu care vor locui copiii minori comuni.

În cazul lipsei unui astfel de acord între soți sau dacă se va dovedi că acordul lezează drepturile și interesele copiilor minori sau ale unuia dintre soți, instanța judecătorească este obligată să stabilească cu cine dintre părinți vor locui copiii minori după divorț.

În conformitate cu art.63 alin.(1) din CF RM, în cazul când părinții locuiesc separat, domiciliul copilului care nu a atins vârsta de 14 ani se determină prin acordul părinților.

Dacă un atare acord lipsește, domiciliul minorului se stabilește de către instanța judecătorească, ținându-se cont de interesele și părerea copilului (dacă acesta a atins vârsta de 10 ani). În acest caz, instanța judecătorească va lua în considerare atașamentul copilului față de fiecare dintre părinți, față de frați și surori, vârsta copilului, calitățile morale ale părinților, relațiile existente între fiecare părinte și copil, posibilitățile părinților de a crea condiții adecvate pentru educația și dezvoltarea copilului (îndeletnicirile și regimul de lucru, condițiile de trai etc.).

La determinarea domiciliului copilului minor, instanța judecătorească va cere și avizul autorității tutelare teritoriale în a cărei rază teritorială se află domiciliul fiecăruia dintre părinți.

Conform legislației civile art.40 CC RM,

graph (4) CC of the Republic of Moldova, the domicile of the minor, if only one of the parents represents him or if he is under guardianship, is with the legal representative.

And according to art.40 paragraph (5) CC RM, the domicile of the minor in difficulty, in the cases provided by law, is with the family or the persons to whom he was placed or placed in custody.

Today, there is a lot of controversy and questions on the subject: “Who should the child live with after the divorce of the parents, with the mother or with the father? This problem is very relevant, because in practice, there are often cases when the family relationship of the spouses did not work, the problem goes to divorce and immediately the issue of establishing the place of residence of the child arises.

Therefore, in accordance with art. 38 paragraph (1) of the FC RM, at the dissolution of the marriage, the spouses can present to the court an agreement on the division of their property in the estate and payment of as well as regarding the determination of the parent with whom the common minor children will live.

In the absence of such an agreement between the spouses or if it is proved that the agreement infringes the rights and interests of the minor children or of one of the spouses, the court is obliged to establish with which of the parents the minor children will live after the divorce.

In accordance with art.63 paragraph (1) of the FC of the Republic of Moldova, in case the parents live separately, the domicile of the child who has not reached the age of 14 is determined by the consent of the parents.

If such an agreement is missing, the minor’s domicile is established by the court, taking into account the interests and opinion of the child (if he has reached the age of 10). In this case, the court will take into account the child’s attachment to each of the parents, to siblings, the child’s age, the moral qualities of the parents, the relationship between each parent and the child, the parents’ ability to create adequate conditions for education and child development (occupations and work regime, living conditions, etc.).

When determining the domicile of the minor child, the court will also request the approval

domiciliul minorului în vârstă de până la 14 ani este la părinții săi sau la acel părinte la care locuiește permanent. Domiciliul minorului dat în plasament de instanța de judecată unui terț rămâne la părinții săi. În cazul în care aceștia au domiciliu separat și nu se înțeleg la care dintre ei minorul va avea domiciliul, asupra acestuia decide instanța de judecată. Instanța de judecată poate, în mod excepțional, având în vedere interesul suprem al minorului, să-i stabilească domiciliul la bunici sau la alte rude ori persoane de încredere, cu consimțământul acestora, ori la o instituție de ocrotire. Domiciliul minorului, în cazul în care numai unul din părinți îl reprezintă ori în cazul în care se află sub tutelă, este la reprezentantul legal. Domiciliul minorului aflat în dificultate, în cazurile prevăzute prin lege, se află la familia sau la persoanele cărora le-a fost dat în plasament ori încredințat.

Așadar, refuzul de a înregistra domiciliul unui astfel de copil în cazurile excepționale expuse mai sus la o adresă unde niciunul dintre părinții săi nu este înregistrat (de exemplu, la bunici sau la alte rude etc.) vor fi ilegale. Deși, după părerea noastră, ar fi mai potrivit ca copiii minori (între 14 și 18 ani) să locuiască împreună cu părinții sau cu unul dintre ei.

Pe lângă reglementările existente în legislația civilă referitoare la domiciliul copilului, reglementări exprese în acest sens se regăsesc și în Legea privind regimul juridic al adopției. Astfel, conform prevederilor art. 2 din Lege, domiciliul copilului este locul de aflare al copilului, care poate fi: domiciliul părinților, al unui părinte, al tutorelui sau al curatorului, loc al instituției sociale sau al serviciului de tip familial, sau loc stabilit prin hotărâre judecătorească [11].

Deși este binevenită încercarea legiuitorului de a defini expres, într-un act normativ, noțiunea care este reglementată doar segmentat în legislația națională, considerăm totuși că această tentativă a legiuitorului a eșuat, întrucât respectiva definiție dată domiciliului copilului este defectuoasă. Neajunsul acestei definiții constă în faptul utilizării sintagmei „este locul de aflare al copilului, care poate fi: [...]”. Am arătat mai sus și, nu întâmplător, noțiunea dată domiciliului în dreptul civil și am stabilit și un caracter de bază al acestuia – statornicia. În definiția enunțată, le-

of the territorial guardianship authority in whose territorial area the domicile of each of the parents is located.

According to the civil legislation art.40 CC RM, the domicile of the minor up to 14 years old is with his parents or with that parent where he lives permanently. The domicile of the minor placed in court by a third party remains with his parents. If they have separate domiciles and it is not understood to which of them the minor will have the domicile, the court decides on him. The court may, exceptionally, taking into account the supreme interest of the minor, establish his domicile with grandparents or other relatives or trusted persons, with their consent, or at a protection institution. The minor's domicile, if only one of the parents represents him or if he is under guardianship, is with the legal representative. The domicile of the minor in difficulty, in the cases provided by law, is with the family or persons to whom he was placed in foster care or entrusted.

Therefore, refusing to register the domicile of such a child in the exceptional cases set out above at an address where neither of his parents is registered (for example, grandparents or other relatives, etc.) will be illegal. Although, in our opinion, it would be more appropriate for minor children (between 14 and 18 years old) to live with their parents or with one of them.

In addition to the existing regulations in the civil legislation regarding the child's domicile, express regulations in this regard are also found in the Law on the legal regime of adoption. Thus, according to the provisions of art. 2 of the Law, the domicile of the child is the place where the child is located, which can be: the domicile of the parents, of a parent, of the guardian or curator, place of the social institution or family service, or place established by court decision [11].

Although the attempt of the legislator to expressly define, in a normative act, the notion that is regulated only segmented in the national legislation is welcome, we still consider that this attempt of the legislator failed, as that definition given to the child's domicile is defective. The shortcoming of this definition is the use of the phrase “it is the child's place of residence, which can be: [...]”. We have shown above and, not coinciden-

giuitorul egalează domiciliul copilului cu orice loc unde acesta se află. De exemplu, dacă copilul se află la o familie timp de câteva zile, domiciliul lui va fi considerat domiciliul respectivei familii? Evident că nu. Chiar dacă în a doua parte a definiției date, legiuitorul enumeră o listă exhaustivă a locurilor care pot fi considerate domiciliu al copilului, totuși înainte de a urma enumerarea este utilizată sintagma „poate fi”, care denotă că totuși lista expusă este una cu titlu de recomandare și nu o listă expresă și exhaustivă. Considerăm că acest text de lege urmează a fi modificat, în vederea excluderii oricăror interpretări duble, mai ales într-un domeniu atât de important, precum sunt drepturile și interesele copilului în situațiile de risc.

Astfel, conform dispoziției de la alin.(1) art.64 CF RM, părintele care locuiește împreună cu copilul nu are dreptul să împiedice contactul dintre copil și celălalt părinte care locuiește separat, cu excepția cazurilor când comportamentul acestuia din urmă este în detrimentul intereselor copilului sau prezintă pericol pentru starea lui fizică și psihică.

În context, consemnăm că această situație este menționată și completată în legislația familială la art.52 CF RM unde copilul are dreptul de a comunica cu părinții și alte rude. Conform alin. (1) al acestui articol, copilul are dreptul să comunice cu ambii părinți, cu bunicii, frații, surorile și cu celelalte rude. Desfacerea căsătoriei părinților, nulitatea ei sau traiul separat al acestora nu afectează drepturile copilului. În cazul când părinții au domiciliul separat, copilul are dreptul să comunice cu fiecare dintre ei. Aceste dispoziții legale sunt completate și de art.17 CF RM – drepturile copilului care locuiește separat de părinți, unde se stabilește că copilul separat de un părinte sau de ambii părinți, care locuiește în Republica Moldova sau în oricare altă țară, are dreptul să întrețină relații personale și contacte directe regulate cu cei doi părinți ai săi, dacă aceasta nu contravine intereselor lui.

Dispoziția alin.(2) al art.64 CF RM dă părinților dreptul de a încheia un acord privind exercitarea drepturilor părintești de către părintele care locuiește separat de copil. Litigiile apărute se soluționează de către autoritatea tutelară teritorială, iar decizia acesteia poate fi atacată în

tally, the notion given to the domicile in civil law and we have also established a basic character of it - steadfastness. In the stated definition, the legislator equates the child's domicile with any place where he is. For example, if the child is with a family for several days, will his home be considered the home of that family? Obviously not. Even if in the second part of the given definition, the legislator lists an exhaustive list of places that can be considered the child's home, still before following the enumeration the phrase “may be” is used, which denotes that the list is still a recommendation and not an express and exhaustive list. We believe that this text of the law is to be amended in order to exclude any double interpretations, especially in such an important area as the rights and interests of the child in situations of risk.

Thus, according to the provision of paragraph (1) art.64 FC RM, the parent living with the child has no right to prevent contact between the child and the other parent living separately, except when the latter's behavior is detrimental to the interests the child is in danger of his physical and mental condition.

In this context, we note that this situation is mentioned and completed in the family legislation at art.52 FC RM where the child has the right to communicate with parents and other relatives. According to paragraph (1) of this article, the child has the right to communicate with both parents, grandparents, siblings, sisters and other relatives. The dissolution of the parents' marriage, its nullity or their separate living does not affect the rights of the child. If the parents have a separate home, the child has the right to communicate with each of them. These legal provisions are supplemented by art.17 FC RM - the rights of the child living separately from the parents, where it is established that the child separated from one parent or both parents, living in the Republic of Moldova or in any other country, has the right to maintain personal relationships and regular direct contact with his two parents, if this does not contradict his interests.

The provision of paragraph (2) of art. 64 FC RM gives parents the right to conclude an agreement on the exercise of parental rights by the parent living separately from the child. Disputes

instanța judecătorească, care va emite hotărârea respectivă. Părinții pot, din inițiativă proprie sau la recomandarea autorității tutelare teritoriale, să se adreseze unui mediator pentru soluționarea litigiului.

Iar conform dispoziției de la alin.(3) al art.64 CF RM, în cazul nerespectării hotărârii instanței judecătorești, la cererea părintelui care locuiește separat de copil, instanța judecătorească, ținând cont de interesele și opinia copilului, în funcție de vârsta și gradul său de maturitate, poate decide transmiterea copilului către acesta.

Legiuitorul însă nu prevede clar de la ce vârstă copilul are dreptul de a decide în mod independent problema comunicării sale cu părinții, sau de a trece să locuiască cu celălalt părinte.

Deci în legătură cu o anumită confuzie între art.40 din CC RM (copilul nu își alege în mod independent locul de domiciliu, cu excepția restricțiilor stabilite prin lege, având în vedere interesul suprem al minorului) și art.63 CF RM (un copil care a împlinit 14 ani își stabilește în mod independent locul de domiciliu, care se datorează domiciliului separat al părinților săi), consolidarea legislativă necesită o listă de cazuri în care o persoană care a atins vârsta de 14 ani ar putea alege liber un loc de domiciliu (de exemplu, în cazul căsătoriei, nașterea copilului, studiilor sau al locului de muncă etc.).

În cazul unei dispute, contradicții între un copil cu vârsta cuprinsă între 10 și 14 ani și părinți, pentru determinarea locului de domiciliu, acesta, după ce a atins vârsta de 14 ani, conform art.53 alin.(5) din CF RM, are dreptul să se adreseze de sine stătător în instanța de judecată pentru protecția drepturilor și intereselor legitime ale copilului, inclusiv prin neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către părinți (a unuia dintre ei) a obligațiilor de întreținere, educație și instruire, sau în cazul abuzului de drepturile părintești, iar în cazul acestor procese când copilul este cu vârsta sub 14 ani, copilul poate să se adreseze de sine stătător autorității tutelare locale/teritoriale.

Totodată, apare necesitatea elucidării aspectului ce ține de stabilirea domiciliului copilului între 14 și 18 ani [12, p.75]. Reieșind din faptul că legea civilă, la aprecierea domiciliului copilului,

arised are resolved by the territorial guardianship authority, and its decision can be challenged in court, which will issue the decision. Parents may, on their own initiative or on the recommendation of the territorial guardianship authority, turn to a mediator for the settlement of the dispute.

And according to the provision of paragraph (3) of art.64 CF RM, in case of non-compliance with the court decision, at the request of the parent living separately from the child, the court, taking into account the interests and opinion of the child, depending on age and degree of maturity, may decide to send the child to him.

However, the legislator does not clearly state at what age the child has the right to decide independently the issue of his communication with the parents, or to move to live with the other parent.

So in connection with a certain confusion between art.40 of the CC RM (the child does not independently choose his place of residence, except for the restrictions established by law, given the supreme interest of the minor) and art.63 FC RM (a child who has reached the age of 14 independently determines his place of residence, which is due to the separate residence of his parents), legislative consolidation requires a list of cases in which a person who has reached the age of 14 could freely choose a place of residence (for example, in the case of marriage, childbirth, studies or employment, etc.).

In case of a dispute, contradictions between a child aged between 10 and 14 years and the parents, in order to determine the place of residence, he, after reaching the age of 14, according to art. 53 paragraph (5) of the FC RM, has the right to apply independently in court for the protection of the rights and legitimate interests of the child, including by the non-fulfillment or improper fulfillment by the parents (of one of them) of the obligations of maintenance, education and training, or in case of abuse of parental rights, and in the case of these processes when the child is under the age of 14, the child can apply independently to the local / territorial guardianship authority.

At the same time, there is a need to elucidate the aspect related to establishing the domicile of the child between 14 and 18 years old [12, p.75]. Based on the fact that the civil law, when

pune accent pe faptul că până la 14 ani acesta își are domiciliul la părinții săi, considerăm că copiii în vârstă de la 14 la 18 ani pot de sine stătător să-și aleagă domiciliul în limitele teritoriului Republicii Moldova, nu însă și fără acordul reprezentanților săi legali, întrucât, potrivit prevederilor CC RM, minorul care a împlinit vârsta de 14 ani încheie acte juridice cu încuviințarea părinților, adoptatorilor sau a curatorului, iar în cazurile prevăzute de lege – și cu încuviințarea autorității tutelare [3, art.27 alin.(1)], fapt care se referă, deopotrivă și la posibilitatea acestuia de a-și alege domiciliul, mai ales că acest drept nu este menționat în prevederile art. 27 alin. (2) CC RM, care enumeră actele pe care le poate încheia minorul între 14 și 18 ani fără acordul reprezentanților legali.

Potrivit dr. în drept V. Cebotari, în cazurile în care părinții nu-și îndeplinesc obligațiile sau abuzează de drepturi, organele de stat se implică și iau măsurile necesare pentru ocrotirea minorilor, lipsindu-i pe părinți de drepturi sau limitând aceste drepturi [1, p. 184]. Autorul susține că copilul poate fi luat de la părinți la cererea autorității tutelare în baza unei hotărâri judecătorești. Unicul temei, prevăzut de legislație, pentru luarea copilului este că aflarea acestuia împreună cu părinții prezintă pericol pentru viața și sănătatea lui. Legislația în vigoare nu enumeră circumstanțele ce ar putea determina autoritățile administrative să recurgă la această acțiune, însă lasă la discreția acestora evaluarea multiaspectuală a cazului și luarea unei decizii în acest sens.

Conform alin.(2) al art.63 din CF RM, în cazul în care părinții, care locuiesc separat, nu au convenit asupra unui acord cu care dintre ei va trăi copilul minor, domiciliul minorului se va stabili de către instanța judecătorească, ținându-se cont de interesele și părerea copilului (dacă acesta a atins vârsta de 10 ani). În acest caz, instanța judecătorească va lua în considerare atașamentul copilului față de fiecare dintre părinți, față de frați și surori, vârsta copilului, calitățile morale ale părinților, relațiile existente între fiecare părinte și copil, posibilitățile părinților de a crea condiții adecvate pentru educația și dezvoltarea copilului (îndeletnicirile și regimul de lucru, condițiile de trai etc.). Potrivit art.63 alin.(3) al aceleiași articol, la determinarea domiciliului copilului minor,

assessing the child's domicile, emphasizes the fact that up to 14 years he has his domicile with his parents, we consider that children aged 14 to 18 can independently choose their domicile in limits of the territory of the Republic of Moldova, but not without the consent of its legal representatives, since, according to the provisions of the CC of the Republic of Moldova, the minor who has reached the age of 14 concludes legal acts with the consent of parents, the approval of the guardianship authority [3, art.27 par. (1)], fact that refers, at the same time, to his possibility to choose his domicile, especially since this right is not mentioned in the provisions of art. 27 paragraph (2) CC RM, which lists the documents that the minor between 14 and 18 years of age can conclude without the consent of the legal representatives.

According to Dr. V. Cebotari, in cases where parents do not fulfill their obligations or abuse their rights, state bodies get involved and take the necessary measures to protect minors, depriving parents of rights or limiting these rights [1, pp. 184]. The author claims that the child can be taken from the parents at the request of the guardianship authority based on a court decision. The only reason, provided by law, for taking the child is that being with the parents is dangerous for his life and health. The legislation in force does not list the circumstances that could lead the administrative authorities to resort to this action, but leaves to their discretion the multiaspective assessment of the case and the taking of a decision in this regard.

According to paragraph (2) of art.63 of the FC RM, if the parents, who live separately, have not agreed on an agreement with which of them the minor child will live, the minor's domicile will be established by the court, taking - the interests and opinion of the child are taken into account (if he has reached the age of 10). In this case, the court will take into account the child's attachment to each of the parents, to siblings, the child's age, the moral qualities of the parents, the relationship between each parent and the child, the parents' ability to create adequate conditions for education and child development (occupations and work regime, living conditions, etc.). According to art.63 paragraph (3) of the same article, when determining the domicile of the mi-

instanța judecătorească va cere și avizul autorității tutelare teritoriale în a cărei rază teritorială se află domiciliul fiecăruia dintre părinți. Prin această prevedere, statul, prin intermediul autorităților publice realizează protecția cetățenilor fără capacitate de exercițiu în vederea asigurării respectării interesului superior al acestora.

Așadar, dacă tatăl (mama) copilului nu acordă consimțământul de a elimina copilul de la înregistrare la locul de domiciliu al copilului cu tatăl (mama) și consimțământul să înregistreze copilul la locul de înregistrare al celuilalt părinte al copilului, ar trebui să depună o cerere separată în instanță pentru a determina locul de domiciliu al copilului, la care se ridică imediat problema înregistrării copilului la locul de domiciliu al unuia dintre părinți.

Este de remarcat faptul că astăzi majoritatea deciziilor instanțelor judecătorești naționale în astfel de cazuri se bazează pe principiul 6 al Declarației ONU a Drepturilor Copilului, care afirmă că un copil mic nu ar trebui separat, decât în circumstanțe excepționale, speciale de mama sa [8].

Astfel, legea familială națională alin.(2) al art.63 stabilește că instanța judecătorească va lua în considerare interesele și părerea copilului, atașamentul copilului față de fiecare dintre părinți, față de frați și surori, vârsta copilului, calitățile morale ale părinților, relațiile existente între fiecare părinte și copil, posibilitățile părinților de a crea condiții adecvate pentru educația și dezvoltarea copilului (îndeletnicirile și regimul de lucru, condițiile de trai etc.).

Pozițiile juridice similare sunt prezentate și în deciziile Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 26 august 2014 pe marginea dosarului nr. 2ra-2198/14 [5], Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție a R.Moldova din 07 septembrie 2016, dosarul nr.2ra-1639/16 [6]; Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție a R.Moldova din 07 iunie 2019, dosarul nr.2ra-879/19 [7] și altele.

A înțelege și a lua în considerare la examinarea cauzei interesele copilului este o sarcină dificilă pentru instanța de judecată, autoritățile tutelare, întrucât, concepțiile despre interesele

nor child, the court shall also request the approval of the territorial guardianship authority in whose territorial area the domicile of each of the parents is located. By this provision, the state, through public authorities, achieves the protection of citizens without the capacity to exercise in order to ensure respect for their best interests.

Therefore, if the child's father (mother) does not give consent to remove the child from registration at the child's place of residence with the father (mother) and consent to register the child at the place of registration of the other parent of the child, he/ she should submit an separate application to the court to determine the child's place of residence, which immediately raises the issue of the child's registration at the place of residence of one of the parents.

It should be noted that today most decisions of national courts in such cases are based on principle 6 of the UN Declaration of the Rights of the Child, which states that a young child should not be separated, except in exceptional circumstances, special from his mother [8].

Thus, the national family law paragraph (2) of art.63 establishes that the court will take into account the interests and opinion of the child, the child's attachment to each of the parents, to siblings, the child's age, the moral qualities of the parents, relationships existing between each parent and child, the possibilities of the parents to create adequate conditions for the education and development of the child (occupations and working regime, living conditions, etc.).

Similar legal positions are presented in the decisions of the Civil, Commercial and Administrative Litigation Board of the Supreme Court of Justice of August 26, 2014 on file no. 2ra-2198/14 [5], Civil, Commercial and Administrative Litigation College of the Supreme Court of Justice of the Republic of Moldova of September 7, 2016, file no. 2ra-1639/16 [6]; Civil, Commercial and Administrative Litigation College of the Supreme Court of Justice of the Republic of Moldova of June 7, 2019, file no. 2ra-879/19 [7] and others.

Understanding and taking into account the interests of the child in the examination of the case is a difficult task for the court, the guardianship authorities, as the conceptions about the

copilului la părinți, autorități tutelare, instanța de judecată sunt diferite, reieșind din tipul de personalitate și ideile proprii despre familie și educația copilului. În acest sens, este problematică participarea părinților în calitate de reprezentanți legali ai copilului în procesele privind determinarea domiciliului copilului, pentru că, în astfel de situații se creează un conflict de interese între interesele părintelui sau ale părinților – de a stabili domiciliul copilului cu sine pe de o parte, și interesele copilului – de a se hotărî cu cine din părinți ar fi mai bine ca domiciliul copilului să fie stabilit, pe de altă parte. Deoarece examinarea de către instanțele de judecată a acestei categorii de litigii se realizează reieșind din interesele copilului, anume acestea sunt obiectul apărării în instanțele de judecată și nu copilul însuși. În atare situații interesele copilului devin o armă în mâinile părinților în satisfacerea propriilor interese, care de multe ori pot să nu coincidă cu interesele copilului.

Interesul copilului a fost principiul care s-a respectat și a fost elucidat într-un șir de hotărâri CEDO, ca exemplu, putem menționa cauza Hoffman vs. Austria. O hotărâre similară a fost pronunțată și în cauza Ismailova vs. Federația Rusă, în care Curtea a statuat că soluțiile date de instanțele naționale s-au bazat exclusiv pe faptul supremației intereselor copiilor și nu pe preferințele religioase ale reclamantei, atât timp cât aceste preferințe pot afecta drepturile și interesele copilului, ele vor determina ca domiciliul copilului să fie stabilit cu celălalt părinte.

La rândul său, Curtea Supremă de Justiție din R. Moldova, pentru examinarea cauzelor civile și penale, precum și pentru a rezolva aceste categorii de cauze, instanțele ar trebui să se ghideze de art.48 alin.(2) din Constituția R. Moldova, care stipulează că familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între bărbat și femeie, pe egalitatea lor în drepturi și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor. O normă similară este cuprinsă în alin.(1) al art.16 CF RM, potrivit căreia toate problemele vieții familiale se soluționează de către soți în comun, în conformitate cu principiul egalității lor în relațiile familiale. Acest lucru este în concordanță cu practica CEDO, care a subliniat în mod repetat că părinții ar trebui să aibă drepturi egale în liti-

interests of the child in the parents, guardianship authorities, the court are different, depending on personality type and ideas about the family and the child's education. In this sense, it is problematic for parents to participate as legal representatives of the child in the processes of determining the child's domicile, because in such situations a conflict of interest is created between the interests of the parent or parents - to establish the child's domicile with him on the one hand, and the interests of the child - to decide with which of the parents it would be better for the child's domicile to be established, on the other hand. Because the examination by the courts of this category of litigation is carried out based on the interests of the child, all these constitute the object of defense in the courts and not the child himself. In such situations the interests of the child become a weapon in the hands of the parents in the satisfaction of their own interests, which often may not coincide with the interests of the child.

The interest of the child was the principle that was respected and was elucidated in a series of ECHR decisions, as an example, we can mention the case of Hoffman vs. Austria. A similar decision was handed down in the case of Ismailova vs the Russian Federation, in which the Court held that the solutions given by the domestic courts were based exclusively on the supremacy of the children's interests and not on the applicant's religious preferences, as long as those preferences may affect the child's rights and interests, will determine the child's domicile to be settled with the other parent.

In turn, the Supreme Court of Justice of the Republic of Moldova, for the examination of civil and criminal cases, as well as to resolve these categories of cases, the courts should be guided by Article 48 paragraph (2) of the Constitution of the Republic of Moldova, which stipulates that the family is based on freely consented marriage between a man and a woman, on their equal rights and on the right and duty of parents to ensure the upbringing, education and training of children. A similar norm is included in paragraph (1) of art.16 FC RM, according to which all problems of family life are solved by spouses jointly, in accordance with the principle of their equality in family relations. This is in line with the practice

giile privind încredințarea copilului, și nu trebuie să se țină seama de nicio prezumție bazată pe gen (de ex. cauza „Zaunegger vs. Germany” din 3 decembrie 2009).

Această decizie a confirmat poziția permanentă a Curții Europene, care se referă la stabilirea, în primul rând, a „interesului superior al copilului”, și nu al părinților, ce necesită un studiu detaliat al situației, ținând cont de diverși factori care pot afecta interesele copilului.

În conformitate cu art. 6 din Convenția Europeană privind exercitarea Drepturilor Copilului din 25 ianuarie 1996, atunci când se analizează un caz privind un copil, înainte de a lua o decizie, autoritatea judiciară permite copilului să își exprime opinia și îi acordă atenția cuvenită. Odată cu atingerea vârstei de 10 ani, copilul are dreptul nu numai să fie ascultat și auzit, ci și dreptul de a-și decide soarta, în special, la determinarea locului său de domiciliu. Numai în caz de coincidență a voinței celor trei participanți la procesul de negociere – mamă, tată, copil, pacea și armonia pot fi obținute.

Sperăm că de acum încolo asigurarea interesului superior al copilului și egalitatea drepturilor părinților va juca într-adevăr un rol decisiv în litigiile din această categorie de cazuri.

Astfel, pe baza celor de mai sus, se poate concluziona că în cazul unui litigiu între părinți cu privire la determinarea locului de domiciliu al copilului lor, interesul copilului este de o importanță primară, în timp ce atât mama, cât și tatăl au drepturi egale de a locui cu copilul.

Instanțele de judecată la soluționarea unor astfel de litigii ar trebui să plece de la faptul că a locui cu unul dintre părinți va fi cel mai bine pentru copil, ținând cont de prezența unui loc de muncă, de trai stabil, o caracteristică pozitivă de la locul de muncă, absența faptului atragerii la răspundere administrativă pentru eschivarea unuia dintre părinți de la îndeplinirea responsabilităților părintești etc., sau cum menționează CF RM că instanța judecătorească va lua în considerare atașamentul copilului față de fiecare dintre părinți, față de frați și surori, vârsta copilului, calitățile morale ale părinților, relațiile existente între fiecare părinte și copil, posibilitățile părinților de a crea condiții adecvate pentru educația și dezvoltarea copilului (îndeletnicirile și regimul de lucru,

of the ECHR, which has repeatedly emphasized that parents should have equal rights in child custody disputes, and no gender-based presumption should be taken into account (eg Zaunegger’s case). vs. Germany” of December 3, 2009).

This decision confirmed the permanent position of the European Court, which refers to the establishment, first of all, of the “best interests of the child” and not of the parents, which requires a detailed study of the situation, taking into account various factors that may affect the the interests of the child.

In accordance with art. 6 of the European Convention on the Exercise of the Rights of the Child of 25 January 1996, when examining a case concerning a child, before taking a decision, the judicial authority allows the child to express his or her opinion and pays due attention to it. Upon reaching the age of 10, the child has the right not only to be listened and heard, but also the right to decide his or her own fate, in particular, in determining his or her place of residence. Only in case of coincidence of the will of the three participants in the negotiation process - mother, father, child, peace and harmony can be obtained.

We hope that from now on ensuring the best interests of the child and equal rights for parents will indeed play a decisive role in litigation in this category of cases.

Thus, on the basis of the above, it can be concluded that in the event of a dispute between the parents regarding the determination of their child’s place of residence, the best interests of the child are paramount, while both mother and father have equal rights to live with the child.

Courts in resolving such disputes should start from the fact that living with one of the parents will be best for the child, taking into account the presence of a job, stable living, a positive characteristic of the place work, the absence of administrative liability for evading one of the parents from fulfilling parental responsibilities, etc., or as mentioned by FC RM that the court will consider the child’s attachment to each of the parents, to siblings, age of the child, the moral qualities of the parents, the existing relations between each parent and the child, the possibilities of the parents to create adequate conditions for the child’s edu-

condițiile de trai etc.

Concluzii. Părinții au drepturi și obligații egale în ceea ce privește copiii lor minori. Decalajul, negativismul în căsătorie duce la necesitatea soluționării problemei pentru a determina domiciliul viitor al copilului. În aceste condiții, părinții pot folosi mai multe moduri de a obține certitudinea în relația lor. Cel mai acceptabil și care demonstrează conștientizarea rolului fiecăruia dintre părinți în necesitatea participării reciproce la creșterea copilului este realizarea consimțământului lor prin exprimarea în comun a voinței. Un astfel de consimțământ poate fi confirmat prin încheierea unui acord privind determinarea locului de domiciliu al copilului, crearea condițiilor adecvate pentru educația și dezvoltarea copilului, participarea la creșterea lui și asigurarea condițiilor de viață ale acestuia. Numele unui astfel de acord este suficient de condiționat, iar părinții au dreptul să plaseze pe numele său acele poziții pentru care există un acord.

Litigiile judiciare privind disputele referitoare la stabilirea locului de domiciliu al copilului apar în cazurile când părinții care locuiesc separat nu pot ajunge la un acord în această privință. Legislația familială actuală este orientată pe găsirea unui echilibru între interesele copiilor și interesele părinților, dar, din păcate, nu este în măsură să reglementeze întreaga gamă de relații care există în viața reală între părinți și copii. În legătură cu faptul că soluționarea litigiilor privind determinarea locului de domiciliu al copilului nu este în măsură să satisfacă pe deplin interesele tuturor părților în relațiile juridice de familie, la rezolvarea acestor litigii, interesele copilului sunt decisive.

Putem constata, și credem că de acum încolo practica judiciară în R. Moldova se va schimba către o egalitate între tată și a mamă în drepturile și responsabilitățile pentru îngrijirea copilului, inclusiv problema determinării locului de domiciliu cu unul dintre părinți, bazat, în primul rând, pe nevoile și interesele copilului.

Potrivit altei concluzii, considerăm că textul de lege din „Legea privind regimul juridic al adopției”, la art.2, noțiunea de domiciliu al copilului urmează a fi modificată cu excluderea sintagmei „poate fi”, ce denotă că lista expusă este una cu titlu de recomandare și nu o listă expresă

and development (occupations and working regime, living conditions, etc.

Conclusions. Parents have equal rights and obligations with regard to their minor children. The gap, the negativity in marriage leads to the need to solve the problem to determine the future residence of the child. Under these conditions, parents can use several ways to gain certainty in their relationship. The most acceptable and demonstrating awareness of the role of each parent in the need for mutual participation in raising the child is to achieve their consent by jointly expressing the will. Such consent may be confirmed by concluding an agreement on determining the child's place of residence, creating appropriate conditions for the child's education and development, participation in the child's upbringing and ensuring his or her living conditions. The name of such an agreement is sufficiently conditional, and the parents have the right to place in its name those positions for which there is an agreement.

Litigation over disputes concerning the establishment of the child's place of residence arises in cases where the parents living separately cannot reach an agreement in this regard. Current family law is focused on finding a balance between the interests of children and the interests of parents, but unfortunately it is not able to regulate the full range of relationships that exist in real life between parents and children. In relation to the fact that the settlement of disputes concerning the determination of the child's place of residence is not able to fully satisfy the interests of all parties in family legal relations, in resolving these disputes, the interests of the child are decisive.

We can see, and we believe that from now on the judicial practice in the Republic of Moldova will change towards an equality between father and mother in the rights and responsibilities for child care, including the issue of determining the place of residence with one of the parents, based primarily, on the needs and interests of the child.

According to another conclusion, we consider that the text of the law from the “Law on the legal regime of adoption”, in art.2, the notion of domicile of the child is to be modified with the exclusion of the phrase “may be”, title of recommendation and not an express and exhaustive list. This

și exhaustivă. Acest fapt va duce la excluderea oricăror interpretări duble, mai ales într-un domeniu atât de important, precum sunt drepturile și interesele copilului în situațiile de risc.

will lead to the exclusion of any double interpretations, especially in such an important area as the rights and interests of the child in situations of risk.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Cebotari V. Luarea copilului de la părinți – sancțiune sau măsură de protecție a minorului? În: *Studia universitatis Moldaviae*, 2015, nr.11, p. 184-186.
2. Codul familiei al Republicii Moldova. Nr. 1316 din 26.10.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 26.04.2001, nr. 47-48.
3. Codul civil al Republicii Moldova. Nr. 1107 din 06.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 22.06.2002, nr. 82-86.
4. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial nr. 1* din 12.08.1994.
5. Deciziile Curții Supreme de Justiție din 26 august 2014 pe marginea dosarului nr. 2ra-2198/14 [online]. În: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=12208 (vizitat la 27.02.2020).
6. Deciziile Curții Supreme de Justiție din 07 septembrie 2016 pe marginea dosarului nr. 2ra-1639/16 [online]. În: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=30591 (vizitat la 27.02.2020).
7. Deciziile Curții Supreme de Justiție din 07 iunie 2019 pe marginea dosarului nr. 2ra-879/19 [online]. În: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=51489 (vizitat la 27.02.2020).
8. Declarația ONU a Drepturilor Copilului, proclamată prin rezoluția 1386 (XIV) a Adunării Generale din 20 noiembrie 1959. În: <https://www.salvaticopiii.ro/sci-ro/files/32/327ef3da-c4d0-4fff-9f76-8bcd20fa8c1.pdf> (vizitat 27.02.2020).
9. Focșa T. Statutul juridic al autorităților administrației publice în stabilirea domiciliului copilului. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2017. 177 p.
10. Legea privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți. Nr. 140 din 14.06.2013. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 02.08.2013, nr. 167-172.
11. Legea privind regimul juridic al adopției. nr. 99 din 28.05.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 30.07.2010, nr. 131-134.
12. Mărgineanu L. Rolul administrației publice în soluționarea problemelor copiilor rămași fără ocrotire părintească. În: *Revista Națională de Drept*, 2007, nr. 7, p. 69-77.
13. Фролова С.Н. Определение места жительства ребенка после расторжения брака: теория и практика. В: Концепция развития гражданского законодательства Российской Федерации: актуальные проблемы совершенствования правовых норм: Сборник научных статей. Москва: СГУ, 2010. с. 334-348.

Despre autor:

Marcel BOȘCANEANU,

doctor în drept,

șef al Direcției studii și management al calității,

Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

e-mail: marcel842002@mail.ru

About author:

Marcel BOȘCANEANU,

PhD,

Head of the Studies and Quality Management Department,

Academy „Ștefan cel Mare” of MIA

e-mail: marcel842002@mail.ru

CZU 347.157:347.63

DOI 10.5281/zenodo.5656183

UNELE CONSIDERENTE PRIVIND ASIGURAREA SECURITĂȚII ÎN MEDIUL PENITENCIAR

Oleg RUSU,

doctor în drept, conferențiar universitar

Nadejda CRAINOVA,

doctor în drept, conferențiar universitar

SOME CONSIDERATIONS REGARDING SECURITY IN THE PRISON

Oleg RUSU,

PhD, associate professor

Nadejda CRAINOVA,

PhD, associate professor

Articolul este consacrat aspectelor teoretice, juridice și organizatorice ale asigurării securității în mediul penitenciar. Astfel, sunt examinate noțiunea, principiile, reglementările juridice și problemele asigurării securității în cadrul instituțiilor penitenciare. Autorii menționează că siguranța și securitatea în penitenciare depind de crearea unui climat pozitiv asigurat prin construirea unor relații corecte între deținuți și personalul penitenciar. În acest context, sunt evidențiate problemele asigurării securității penitenciare la etapa actuală fiind formulate și propuneri în vederea perfecționării cadrului juridic și organizatoric al asigurării securității în mediul penitenciar.

Cuvinte-cheie: securitate penitenciară, asigurarea securității, instituții penitenciare, condamnați, personalul penitenciar

The article deals with the theoretical and organizational aspects of ensuring safety in the penitentiary environment. Within the article the concepts, principles, legislation are being examined, as well as the problems of ensuring security in penitentiaries. The safety and security in penitentiary depends a lot on the positive climate among detainees and prison staff, on the correct / accurate relations. Within this framework, the problem of ensuring security in penitentiaries, a number of suggestions are taken into consideration with a view to improve the legal and organizational background.

Keywords: security, safety, insurance, penitentiary institutions, detainees, penitentiary staff.

Introducere. Securitatea a reprezentat dintotdeauna una dintre aspirațiile cele mai profunde ale umanității, o preocupare constantă și esențială a civilizației umane, iar problemele ce țin de securitate s-au numărat și se numără printre cele mai principale și, totodată, cele mai vechi probleme care există în lume [12, p. 128].

Originile termenului „securitate” provine de la latinescul „securitas” ori „securitatis” și presupune starea în care te simți la adăpost de orice pericol. Securitatea denotă sentimentul de încredere și liniște pe care îl dă cuiva absența oricărei primejdii, vulnerabilități sau oricărui pericol. Altfel spus, pentru ca mediul de securitate să fie unul real și efectiv, acesta, în mod ideal, ar trebui să fie

Introduction. Security and safety have always been one of the most profound aspirations of the humanity, a consistent, regular, fundamental concern of the human civilization. The security issues are and have always been one of the main aspects, and at the same time the most ancient disputes in the world [12, p. 128].

The „security” term origins in the Latin „securitas” or „securitatis” that meant the estate of being in a shelter far away from any danger. The state of being safe denoted a feeling of peace and confidence that someone experiences when not endangered by anything. The condition of not being vulnerable in any ways, not exposed to any jeopardy. In order to make a place/ location ab-

lipsit de riscuri și amenințări sau asigurat de existența capacităților statului de înlăturare a acestora sau, cel puțin, ținerea lor sub control [12, p. 128].

În societatea modernă continuă să rămână actuală problema securității sub orice aspect al său. Problema securității persoanei, cetățeanului sau a unei organizații este examinată atât la nivel național cât și internațional. Este important de menționat că în prezent există mai multe tipuri de securitate: personală, colectivă, socială, economică, militară, etc.

Metode și materiale aplicate. În procesul studiului au fost aplicate metodele: analiza, sinteza, comparația și conștientizarea logică. Materialele utilizate le constituie publicațiile savanților din domeniu, precum și legislația corespunzătoare.

Rezultate obținute și discuții. Începând cu anii 80 ai sec. XX în vizorul savanților și cercetătorilor în domeniu a apărut termenul de „securitate penitenciară” (asigurarea securității). În prezent problemele ce țin de securitatea penitenciară rămân a fi de o actualitate sporită deoarece privarea de libertate a persoanei suscită în continuare discuții și controverse [22, p. 25].

Știința dreptului execuțional-penal tratează în mod diferit noțiunea de securitate penitenciară (asigurare a securității). În viziunea unor autori securitatea penitenciară (asigurarea securității) constă în protecția anumitor obiecte sau edificii [17, p. 45], pentru alții – asigurarea liniștii, inviolabilității vieții și sănătății funcționarilor penitenciarului, a condamnaților și altor persoane, a muncii și odihnei acestora, precum și a funcționării instituției penitenciare în ansamblu și a unităților structurale ale sale în particular [18, p. 7]. În viziunea altora – ca stare care asigură lipsa pericolului [16, p. 7].

Conceptul de securitate penitenciară este complex în conținut, datorită funcției custodiale a penitenciarului. Persoanele private de libertate trebuie izolate și ținute în penitenciar conform unor reguli precise, menite să întrețină o atmosferă carcerală suportabilă și cât mai umanizată.

Securitatea penitenciară este formată dintr-un ansamblu de măsuri și acțiuni destinate a preveni evadările și a menține un mediu uman între deținuți, între aceștia, pe de o parte, și personalul penitenciar, pe de altă parte, care să prevină

soluțiv sigur, there mustn't exist any risks, any threatening, any trouble [12, p. 128].

In other words, to make the security environment a real and effective area, it shouldn't be threatened or exposed to any kind of risks. Security should be ensured by the state by means of excluding or reducing the risky and dangerous situations or at least keeping them under control.

The safety / security issues are still an imminent matter in modern society. The problem of a personal, security, citizen or organization security is examined at the national and international levels.

It is important to mention that there are more than one type of security/ safety. Among them are personal, collective, economical, military security, etc.

Methods and materials applied. In the study process were applied the methods: analysis, synthesis, comparison and logical awareness. The materials used are the publications of scientists in the field, as well as the corresponding legislation.

Results obtained and discussions. The term „penitentiary security” appeared in the sights of the scientists in the domain in the 80's of the XX century. The problems of security in prisons is still of great importance because depriving a person from liberty arouses fierce discussions and controversies [22, p. 25].

The science of criminal law treats the concept of prison security differently. From the perspective of some authors the penitentiary security and the way it's provided consists in the protection of some specific buildings, constructions etc. [17, p. 45]. For some other specialists in the field it deals with the protection of order, the inviolability of life and health of the penitentiary staff and of the detainees and other people. The protection of their working and resting regime including the good functioning of the penitentiary with all of the structural units or taken all separately or together [18, p. 7]. In others opinion - it is just the absence of danger [16, p. 7].

The concept of *penitentiary security* is quite complex and profound due to the custody function of the prison. The people deprived of their freedom must be isolated and kept in jail in strict accordance with the rules meant to maintain a

manifestările agresive și autoagresive ale condamnaților [14].

Ținând cont de faptul că asigurarea securității penitenciare reprezintă un complex de măsuri diverse, în literatura de specialitate [21] sunt evidențiate următoarele principii ale asigurării securității:

1. Respectarea și protecția drepturilor și libertăților personalului penitenciar, al condamnaților și a altor persoane;
2. Legalitatea;
3. Sistemicitatea și complexitatea aplicării de către organele de stat a unor măsuri juridice, organizatorice, de regim, special-investigative, de profilaxie, tehnico-materiale, de asigurare materială și alte măsuri de asigurare a securității;
4. Prioritatea măsurilor de prevenire în scopul asigurării securității;
5. Interacțiunea organelor de stat cu formațiunile obștești, organizațiile internaționale și cetățenii în scopul asigurării securității.

Urmează de menționat că sarcina asigurării securității în cadrul instituțiilor penitenciare este prevăzută de legislația internațională în domeniu. Astfel, *Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților*, chiar la regula nr. 1, prevede că „Siguranța și securitatea deținuților, angajaților, prestatorilor de servicii și a vizitatorilor trebuie să fie asigurată permanent” [1].

Potrivit art. 13 alin. (2) lit. b) al *Legii Nr. 300 din 21-12-2017 cu privire la sistemul administrației penitenciare*, pentru realizarea obiectivelor, Administrația Națională a Penitenciarelor și instituțiile subordonate asigură ordinea de drept, legalitatea și egalitatea în instituțiile penitenciare, securitatea persoanelor private de libertate, inclusiv în timpul escortării acestora, a personalului din cadrul sistemului administrației penitenciare și a persoanelor aflate pe teritoriul instituțiilor penitenciare.

Totodată sistemele tradiționale de control din cadrul instituțiilor de detenție nu întotdeauna sânt în măsură să combată eficient manifestările criminale care poartă un caracter stihinic, necontrolat, care deseori se bazează pe perpetuarea tradițiilor subculturii criminale [20, p. 93].

Este necesar de ținut cont de schimbările cantitative și calitative al contingentului de deținu-

bearable, imprisoning atmosphere in the most human way.

The penitentiary security is a complex set of *measures and actions* meant to prevent prison breaks and to maintain a humane environment among the inmates themselves on one hand, between the inmates and the prison staff on the other hand. It is a set of actions that prevent aggressive behavior towards other detainees as well as self-aggressiveness of the convicts [14].

Taking into consideration that the penitentiary security assurance stands in a complex set of measures, the specific literature [21] mentions the following methods:

1. The protection of the human rights, freedoms of penitentiary staff, detainees and other people;
2. Legality;
3. Consistency and the complexity of the applied judicial, organizational, regime, special-investigatory, preventive, technical and material, financial assurance and a lot of other measures of assuring security;
4. The priority of the preventive measures pursuing security assurance;
5. The interaction of the governmental bodies with the community groups, international organizations and citizens, with the goal of assuring the security.

It is to be mentioned that the task of assuring security in the frame of penitentiary environment is stipulated in the international legislation in the domain. Thus, the *Set of minimum rules for the treatment of detainees and the recommendations related to it*, ... Rule 1 stipulates that “The safety and security of detainees, employees, service providers and visitors must be ensured at all times” [1].

According to the article 13 paragraph 2 point b) *Law No 300 of 21.12.2017 regarding the penitentiary administration system*, in order to achieve the objectives: The National Administration of Penitentiaries and subordinated institutions ensure the rule of law, legality and equality in penitentiary institutions, the security of persons deprived of liberty, including during their escort, of personnel within the penitentiary administration system and of persons on the territory of

nuți. Astfel, mulți din ei execută pedeapsa pentru omor intenționat sau vătămări corporale grave. O bună parte din deținuți sânt supuși tratamentului forțat contra alcoolismului și narcomaniei sau suferă de tulburări psihice ce nu exclud responsabilitatea. Schimbările din componența deținuților condiționează căutarea unor noi forme organizatorice de conducere a instituțiilor penitenciare.

Conform datelor statistice oferite de către ANP, numărul persoanelor deținute în instituțiile penitenciare la 01.10. 2021 constituia 6429 persoane din care 1046 se află în arest preventiv și 5306 au statut de condamnați [3].

Din numărul total al persoanelor condamnate 3177 (60%) persoane au deja 2 sau mai multe condamnări; 3482 (66%) persoane au vârsta între 18 și 40 ani; 4172 (79%) persoane sânt condamnate pentru infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave [4].

Având în vedere respectivii indicatori, organele și instituțiile sistemului execuțional-penal, activitatea cărora este nemijlocit legată de executarea pedepselor penale, ținând cont de sarcinile corijării condamnaților și asigurării securității penitenciare, trebuie să reacționeze la modificările care au loc.

În aceste condiții, actualitatea problemei securității penitenciare crește datorită unor circumstanțe cum ar fi întinerirea și degradarea caracteristicilor criminologice ale contingentului de condamnați care-și ispășesc pedeapsa în instituțiile penitenciare ale ANP, ceea ce se manifestă prin diferite forme de comportament distructiv, inclusiv atentate la adresa reprezentanților administrației.

Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și a Tratamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT) a remarcat o lipsă cronică de gardieni în penitenciarele din Republica Moldova, ceea ce a dus la dependența de liderii informali pentru a menține controlul asupra populației deținute, adesea prin violență [8, p. 7].

Astfel, în rândul condamnaților sânt promovate tradițiile criminale, fiind cultivate forme informale de comportament. Totodată în activitatea practică apar probleme legate de lipsa asigurării juridice și organizatorice a activităților de prevenire a criminalității penitenciare.

penitentiary institutions.

At the same time, the traditional control systems within the detention institutions are not always able to effectively combat criminal manifestations that have an uncontrolled character, which are often based on the perpetuation of the traditions of the criminal subculture [20, p. 93].

It is absolutely necessary to take into account qualitative and quantitative changes of the contingent of detainees. Thus, many of them execute the punishment for intentional murder or serious bodily injury. A large proportion of detainees are subjected to forced treatment against alcoholism and drug addiction or suffer from mental disorders that do not exclude liability.

Changes in the composition of detainees condition the search for new organizational forms of management of the penitentiary institutions.

According to statistical data provided by ANP, the number of persons detained in penitentiary institutions at 01.10.2021 constituted 6429 persons of which 1046 were in pre-trial detention and 5306 had the status of convicts [3].

From the total number of convicted persons 3177 (60%) already have 2 or more convictions; 3482(66%) persons are aged between 18 and 40 years old; 4172(79%) of them are convicted of serious crimes, particularly serious or exceptionally serious crimes [4].

Considering the respective indicators, the bodies and institutions of the executive-criminal system, whose activity is directly related to the execution of criminal punishments, taking into account the tasks of correcting convicts and ensuring penitentiary security, must react to the changes that take place.

In these conditions, the topicality of the penitentiary security problem increases due to some circumstances such as rejuvenation and degradation of the criminological characteristics of the convict contingent who serve their sentence in penitentiary institutions of the ANP, which is manifested by various forms of destructive behavior, including attacks on representatives of the administration.

The European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) has noted a chronic

Printre multiplii indicatori care caracterizează starea securității în instituțiile penitenciare urmează de evidențiat următoarele aspecte problematice și situații critice înregistrate pe parcursul anului 2020 [9, p. 10]:

– *leziuni corporale*: 1024 de cazuri depistate în mediul deținuților (2019-1203) ceea ce constituie o descreștere cu 14,87%;

– 237 de cazuri depistate la sosirea din izolatoarele inspectoratelor de poliție (2019-306) indicator în descreștere cu 22,54%, și respectiv, 787 de cazuri depistate la condamnați în instituțiile penitenciare (2019-897);

- din numărul total de leziuni corporale, 115 au fost stabilite urmare a *altercațiilor dintre deținuți* (2019 -179), indicator în descreștere cu 35,75%;

– *aplicarea forței fizice*: 377 de cazuri (2019-351) și 296 de cazuri de aplicare a mijloacelor speciale asupra deținuților (2019-300), astfel fiind atestată o creștere cu 6,89% la capitolul aplicarea forței fizice, iar la aplicarea mijloacelor speciale o scădere cu 1,33% comparativ cu perioada anului precedent;

– *atac asupra angajaților*: 20 de cazuri fiind stabilite ca *tentativă de atac* (2019-16 cazuri de atac) [9, p. 11].

În urma desfășurării activității speciale de investigații la compartimentul *prevenirii acțiunilor ilicite din partea deținuților* în instituțiile penitenciare, în anul 2020, s-a înregistrat comiterea a 215 fapte ilicite [9, p. 12].

Printre *cauzele care favorizează comiterea infracțiunilor* în instituțiile penitenciare pot fi numite: organizarea nesatisfăcătoare a luptei cu pătrunderea în instituțiile penitenciare a băuturilor alcoolice și substanțelor narcotice; lacune în procesul de supraveghere a condamnaților atât în zonele locative cât și la obiectivele de producere; controlul insuficient din partea administrației asupra eliberării, utilizării și păstrării instrumentelor de muncă; lacune în organizarea căutării și ridicării obiectelor utilizate la comiterea unor infracțiuni; lacune în organizarea timpului liber și controlului asupra respectării de către condamnați a regimului zilei; identificarea întârziată a condamnaților care pot comite atentate la securitatea altor condamnați.

shortage of guards in prisons in the Republic of Moldova, which led to dependence on informal leaders to maintain control over the detained population, often through violence [8, p. 7].

As a result, criminal traditions are promoted among the convicts. Thus, informal forms of behavior being cultivated. At the same time, in the practical activity there are problems related to the lack of legal and organizational insurance of the activities for the prevention of penitentiary crime. Among the multiple indicators that characterize the state of security in penitentiary institutions the following problematic aspects are highlighted during the year 2020 [9, p. 10]:

- *bodily injuries*: 1024 cases detected among detainees (2019 – 306) - declining by 14,87%;

- 237 cases detected on arrival from the isolators of the police inspectorates - declining indicator by 22,54%, and respectively, 787 of the cases detected in penitentiary institutions (2019-897);

- 115 cases of the total number of bodily injuries were established as a result of *altercations between detainees* (2019 – 179) – declining indicator by 35.75%;

- *application of physical force*: 377 of the cases (2019 -351) and 296 of cases of application of special means to detainees (2019 – 300) thus attesting an increase with 6.89% -the application of physical force, and when applying special means to detainees –declining by 1.33% compared to the same period last year;

- *attack on employees*: 20 cases established as an *attempted attack* (2019 - 16 cases of attack) [9, p. 11].

Following the development of the special investigation activity in the department of *prevention of illicit actions by detainees* in penitentiary institutions, in 2020, 215 illicit acts were registered [9, p. 12].

Among the cases that favor the *commission of crimes* in penitentiary institutions can be named: the unsatisfactory organization of the fight against the intrusion in penitentiary institutions of narcotic substances and alcohol; gaps in the supervision process of convicts both in residential areas and in production facilities; insufficient control by the administration over the release, use and storage of working tools; gaps in

Astfel, există *factori interni* care contribuie la diminuarea securității penitenciare: subcultura criminală; incompetența profesională a funcționarilor; manifestarea grupurilor criminale în locurile de detenție; cazurile de corupție în mediul penitenciar; relațiile neregulate între funcționari și deținuți. *Factorii externi* – factorii sociali economici, politici, juridici etc. care influențează securitatea penitenciară [19].

În scopul prevenirii criminalității în instituțiile penitenciare este necesar de a asigura implicarea deținuților în diferite activități social-utile (munca social-utilă, instruirea generală și profesională). La etapa actuală atragerea reală în activități de muncă a condamnaților constituie aproximativ 14% [5]. Condamnații se află în izolare, nu sunt implicați în activități de muncă și cel mai important nu-și văd perspectiva de mai departe. Cu un astfel de contingent este destul de dificil de lucrat.

Pentru administratorii de penitenciare, securitatea reprezintă activitatea de bază. „Securitatea” poate fi clasificată în trei categorii de bază: *securitate fizică*, ce implică infrastructura, clădirile, perimetrele și tehnologiile de suport, inclusiv dispozitivele electronice; *securitatea procedurală*, care include acțiuni orientate și structurate desfășurate de către angajații penitenciarelor, cum ar fi verificările de securitate, controalele și acțiunile diverse de rutină; și *securitatea dinamică*, care cuprinde măsuri ce contribuie la dezvoltarea unor relații profesionale și pozitive între angajații penitenciarului și deținuți în calitate de abordare specifică a securității bazată pe cunoașterea populației penitenciarului și înțelegerea relațiilor între deținuți și între deținuți și angajații penitenciarului [7].

Recomandarea nr. 23 (2003) a Comitetului de Miniștri al statelor membre privind managementul instituțiilor penitenciare prevede că menținerea controlului în penitenciar ar trebui să se bazeze pe utilizarea securității dinamice, adică dezvoltarea de către personal a relațiilor pozitive cu deținuții pe baza fermității și corectitudinii, în combinație cu o înțelegere a situației lor personale și a oricărui risc prezentat de anumiți deținuți (Regula 18) [10].

În cazul în care se folosesc dispozitive teh-

the organization of the search and collection of objects used to commit crimes; gaps in the organization of free time and control of the convicts' daily regime; delayed identification of convicts who may commit attacks on the security of other convicts.

Consequently, there are *internal factors* that contribute to diminished security in penitentiaries: criminal subculture, professional incompetence of civil servants, the manifestation of criminal groups in places of detention; cases of corruption in the penitentiary environment; irregular relations between officials and detainees. *External factors* - social, economic, political, legal factors, etc. that influence prison security [19].

In order to prevent crime in prisons, it is necessary to ensure the involvement of detainees in various socially useful activities (useful social work, general and professional training). At the current stage the real attraction in work activities of the convicts is approximately 14% [5]. Those convicts who are in isolation, those who are not involved in work activities do not see their perspectives. It is quite difficult to work with such a contingent. For penitentiary administrators, security is the basic activity.

„Security” can be classified into 3 basic categories: *Physical security* - involving infrastructure, buildings, perimeters physical security involving infrastructure, buildings, perimeters and technologies, including electronic devices. *Procedural security* - includes oriented and structured actions carried out by prison staff, such as security checks, controls and various routine actions. *Dynamic security* - includes measures that contribute to the development of professional and positive relations between prison employees and detainees as a specific security approach based on the knowledge of the prison population and understanding the relationships between detainees, as well as those between detainees and employees [7].

The Recommendation No 23 (2003) of the Committee of Ministers of the Member States regarding the management of the penitentiary institutions that provides maintaining control in the penitentiary should be based on the use of dynamic security, that is, the development by staff of positive relationships with detainees based on firmness

nice, cum ar fi alarmele și televiziunea cu circuit închis, acestea ar trebui să fie întotdeauna complementate cu metodele dinamice de securitate.

Securitatea dinamică este un concept ce implică: dezvoltarea relațiilor pozitive cu deținuții; canalizarea energiei deținuților în muncă și activitate constructivă; menținerea unui regim decent și echilibrat cu programe individuale pentru deținuți.

Astfel, securitatea dinamică este menită să răspundă nevoilor specifice ale deținuților, să contribuie la crearea unui climat pozitiv. Se recurge la utilizarea măsurilor disciplinare, atunci când este strict necesar [15, p. 45].

Aceasta este eficientă pentru a asigura că puterea pe care o au angajații asupra deținuților nu este percepută ca o provocare sau pedeapsă și permite angajaților să anticipeze probleme și riscuri de securitate într-un penitenciar. *Regulile penitenciare europene* [11] prevăd că „securitatea asigurată prin bariere fizice și alte mijloace tehnice va fi suplimentată de securitatea dinamică furnizată de echipa de intervenție care trebuie să-i cunoască pe deținuții aflați sub controlul lor (pct. 51).” Aceasta presupune efectuarea unei evaluări a riscurilor pentru securitate cât mai curând posibil după primire pentru a se stabili riscul pe care deținuții l-ar putea prezenta pentru comunitate dacă ar întreprinde o tentativă de evadare și chiar riscul că aceștia vor încerca să evadeze fie pe cont propriu, fie cu ajutorul unui complice din exterior.

Nivelul de securitate necesar trebuie să fie revizuit la intervale regulate pe durata detenției unei persoane [7, p. 51-52].

Prin urmare, atingerea nivelului de excelență în securitatea dinamică revine conducerii penitenciarului care promovează o cultură pozitivă bazată pe trei piloni: mediu favorabil; personal competent și dedicat; evaluarea individuală a deținuților și evaluarea riscurilor [7, p. 53].

În prezent, legislația execuțional-penală națională [2; 6; 12] conține mai multe prevederi orientate spre asigurarea securității în mediul penitenciar. Astfel, pot fi evidențiate următoarele mijloace de asigurare a securității în mediul penitenciar:

– regimul în instituțiile penitenciare; instalațiile tehnico-ingineresti; controlul asupra

and fairness, in combination with an understanding of their personal situation and any risk posed by certain detainees (Rule 18) [10].

If technical devices such as alarms and closed circuit television are used, they should be complemented by dynamic security methods.

Dynamic security is a concept involving: developing positive relationships with detainees; channeling the detainees' energy in work and constructive activity; maintaining a decent and balanced regime with individual programs for detainees.

So dynamic security is meant to meet specific needs of the detainees, it contributes to the creation of a positive climate. The disciplinary measures are used only when it is strictly necessary [15, p. 45].

The use of disciplinary methods is effective to ensure that power employees have over detainees it is not perceived as a challenge or punishment and allows employees to anticipate problems and risks in a penitentiary. *European penitentiary rules* [11] provide that security is ensured by physical barriers and other technical methods will be supplemented by the dynamic security provided by the intervention team that must know the detainees under their control. This involves an evaluation of the security risk assessment as soon as possible in order to determine the risk that detainees may present for the community like an attempt to escape on their own or with some outside help.

The required level of security needs to be reviewed at regular intervals during a person's detention [7, p. 51-52].

Therefore, achieving the level of excellence in dynamic security is the responsibility of the penitentiary management who promotes a positive culture based on three pillars: favorable environment, competent and dedicated staff, individual assessment of detainees and risk assessment [7, p. 53].

At present, the national criminal enforcement legislation [2; 6; 12] contains several provisions aimed at ensuring security in the penitentiary environment. Therefore, the following means of ensuring security in the penitentiary environment can be highlighted:

- The regime in penitentiary institutions,

condamnațiilor prin intermediul sistemelor de supraveghere video;

- supravegherea vizuală asupra condamnațiilor în instituțiile penitenciare; regimul special în penitenciare; aplicarea mijloacelor speciale și a armei de foc; activitatea specială de investigații;
- aducerea la cunoștința deținuților a prevederilor legislației execuțional-penale.

În activitatea administrației penitenciare, desfășurată în vederea prevenirii infracțiunilor în rândul deținuților, tradițional sânt evidențiate măsurile generale și individuale de prevenire.

Condițiile sigure de activitate ale funcționarilor SAP sunt create atât prin intermediul mijloacelor de asigurare a regimului cât și nemijlocit prin comportamentul funcționarilor. Asigurarea securității depinde de acțiunile funcționarilor, cunoștințe, bazate pe experiența profesională și respectarea strictă a legalității în raport cu deținuții.

În prezent, în cadrul sistemului administrației penitenciare, o atenție sporită este acordată problemelor ce țin de asigurarea securității persoanelor a funcționarilor. Se îmbunătățesc condițiile de trai ale deținuților, fapt care contribuie la diminuarea încordării lor emoționale. În afară de aceasta, se perfecționează dotarea tehnică a instituțiilor cu camere video, sisteme tehnice de pază și supraveghere; este desfășurată activitatea serviciilor psihologice în vederea creșterii rezistenței funcționarilor SAP în situații de stres, precum și a serviciilor educative în vederea consolidării disciplinei.

Activitățile desfășurate de administrația penitenciarului pentru realizarea siguranței deținerii constau în luarea măsurilor de pază, escortare, însoțire și supraveghere, în scopul menținerii ordinii și disciplinei în rândul deținuților. O altă componentă a securității penitenciare este formată din *procedurile de siguranță folosite* (percheziții, apelul etc.).

Siguranța deținerii se referă la totalitatea activităților desfășurate de administrația penitenciarului în scopul impunerii unor restricții în ceea ce privește libertatea de mișcare a deținuților, astfel încât să prevină săvârșirea de noi infracțiuni, să fie împiedicată sustragerea lor de la executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate, precum și pentru protejarea vieții, integrității cor-

technical and engineering installations, control over convicts through video surveillance systems.

- Visual surveillance of convicts in penitentiary institutions; the special regime in penitentiaries, the application of special means and the firearm; special investigation activity.
- Bringing to the attention of the detainees the provisions of the executive-criminal legislation;

Within the activity of the penitentiary administration, carried out in order to prevent crimes among detainees, traditionally, general and individual prevention measures are highlighted.

The secure working conditions of SAP officials are created both, through the means of ensuring the regime and through the direct behavior of officials. Ensuring security depends on action of the officials, knowledge, professional experience, strict compliance with legislation in relation to detainees.

Currently, within the penitentiary administration system, increased attention is paid to issues related to ensuring the personal security of civil servants. The living conditions of the detainees are improved, which contributes to reduce their emotional strain. In addition, the technical endowment of the institutions with video cameras, technical security and surveillance systems is being improved; the activity of the psychological services is carried out in order to increase the resistance of the SAP officials in stress situations as well as the activity of educational services in order to consolidate the discipline.

The activities carried out by the penitentiary administration to achieve the security of detention consist in taking measures of guarding, escorting, accompanying and supervising in order to maintain order and discipline among detainees. Another component of prison security consists in the security procedures like searches, appeals ...

The security of detention refers to the totality of the activities carried out by the penitentiary administration in order to impose some restrictions regarding the freedom of movement of detainees, so as to prevent the commission of new crimes; to prevent their evasion from the execu-

porale și sănătății acestora, a personalului locului de deținere și a oricăror altor persoane [14].

În acest sens, pe parcursul anului 2020, serviciile de resort au realizat un șir de intervenții, printre care: percheziții, activități speciale de investigații, acțiuni de prevenire a introducerii obiectelor/substanțelor interzise, operațiuni de descoperire/curmare a infracțiunilor ce s-au pregătit/săvârșit în penitenciar. Astfel, în anul 2020, au fost efectuate 10570 de percheziții (2019 - 10350), dintre care: *planificate* – 5279 (2019 - 5659), și *inopinate* – 5291 (2019 - 4691) [9].

Ulterior, la punctele de trecere și control, cât și la edificiile de pază a instituțiilor penitenciare, au fost desfășurate 830 de măsuri de regim, în rezultatul cărora au fost reținute 67 de persoane civile, care au încercat să introducă obiecte și substanțe interzise spre folosire de către condamnați [9].

În vederea asigurării securității, penitenciarele trebuie să dispună de amenajările, dispozitivele, personalul și mijloacele tehnice necesare pentru supravegherea și controlul perimetrelor, al spațiilor interioare și al căilor de acces, precum și de armamentul și muniția necesare. În acest scop se regăsește zidul compact și foarte înalt care delimitează penitenciarul de „lumea liberă”, cu toate accesoriile sale, dispozitive de depistare și utilizarea procedurilor de siguranță [14].

De asemenea, penitenciarele sunt supuse inspecțiilor și controalelor curente, ocazionale, inopinate, tematice și specializate.

Concluzii. Așadar, ținând cont de condițiile actuale de funcționare a instituțiilor penitenciare în interacțiune cu degradarea caracteristicilor criminologice ale condamnaților, se impune necesitatea întreprinderii unor măsuri adecvate în vederea prevenirii violenței penitenciare și neutralizării factorilor însoțitori precum și a utilizării întregului arsenal de măsuri de prevenire, administrative, juridico-penale dar și al perfecționării normelor juridice în vigoare.

Sub aspectul optimizării funcționării sistemului execuțional-penal la un nivel suficient de securitate, reprezintă un interes practic următoarele aspecte ale experienței altor state: ridicarea nivelului dotării tehnice a instituțiilor penitenciare; dezvoltarea formelor de control social și su-

tion of sentences and custodial measures, as well as for the protection of their life, bodily integrity and health of the staff of the place of detention and of any other persons [14].

In this regard, during 2020, the relevant services carried out a series of interventions, including: searches, special investigative activities, actions to prevent the introduction of prohibited objects/ substances, operations to discover/ stop crimes that have occurred prepared/ committed in the penitentiary. Thus, in 2020, 10570 searches were carried out (2019 - 10350), of which: *planned* - 5279 (2019 - 5659), *and unexpected* - 5291 (2019 - 4691) [9].

Subsequently, at the checkpoints and control buildings, as well as at the security buildings of the penitentiary institutions, 830 regime measures were carried out, as a result of which 67 civilians were detained, who tried to introduce objects and substances prohibited for use [9].

In order to ensure security, penitentiaries must have the necessary facilities, devices, personnel and technical means for the surveillance and control of perimeters, interior spaces and access roads, as well as the necessary armament and ammunition. For this purpose, there is a compact and very high wall that delimits the penitentiary from the „free world”, with all its accessories, detection devices and the use of security procedures [14].

Also, penitentiaries are subject to current, occasional, unannounced, thematic and specialized inspections and controls.

Conclusions. Therefore, taking into account the current conditions of functioning of penitentiary institutions in interaction with the degradation of the criminological characteristics of convicts, it is necessary to take appropriate measures to prevent prison violence and neutralize accompanying factors and use the full arsenal of preventive measures: administrative, criminal justice but also of the improvement of the juridical principals in force.

In terms of optimizing the functioning of the executive-criminal system at a sufficient level of security, the following aspects of the experience of other states are of practical interest: raising the level of technical endowment of penitentiary institutions; development of forms of social

praveghere a persoanelor eliberate din detenție.

În al doilea rând, în condițiile actuale, se impune adoptarea unui șir de măsuri legislative și juridico-organizatorice, care ar ține cont de standardele internaționale și experiența pozitivă a altor state în domeniul de activitate al instituțiilor penitenciare orientate spre perfecționarea supravegherii și controlului asupra activității sistemului execuțional-penal cu referire la problemele ce țin de securitate.

În afară de aceasta, este necesar de asigurat inevitabilitatea reacției juridico-penale la toate faptele de violență penitenciară, care constituie componente ale unor infracțiuni, indiferent de subiectul comiterii acestora.

Pe de altă parte, este imperativă exercitarea influențelor educative necesare reintegrării sociale a persoanelor care au săvârșit infracțiuni și, în ultimă instanță, acțiunea în vederea reducerii riscului de recidivă, în condițiile umanizării mediului penitenciar și respectării drepturilor omului. Cu alte cuvinte, rolul esențial al sistemului rezidă în consacrarea penitenciarului ca serviciu social aflat în slujba comunității.

control and supervision of persons released from detention.

Secondly, in the current conditions, it is necessary to adopt a series of legislative and legal-organizational measures, which would take into account international standards and the positive experience of other states in the field of activity of penitentiary institutions aimed at improving supervision and control over the activity of the executive-criminal system with reference to security issues.

In addition, it is necessary to ensure the inevitability of the legal-criminal reaction to all acts of penitentiary violence, which are components of some crimes, regardless of the subject of their commission.

On the other hand, it is imperative to exercise the educational influences necessary for the social reintegration of people who have committed crimes and, ultimately, action to reduce the risk of recidivism, given the humanization of the prison environment and respect for human rights. In other words, the essential role of the system lies in the consecration of the penitentiary as a social service in the service of the community.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților (Regulile Nelson Mandela). Rezoluție adoptată de Adunarea Generală la 17 noiembrie 2015. În: https://avp.ro/wp-content/uploads/2020/07/ansamblu_reguli_mnp.pdf (vizitat 12.09.21).
2. Codul de executare al Republicii Moldova nr. 443-XV din 24.12.2004, în vigoare din 01.07.2005. În: Monitorul Oficial nr. 214-220 din 05.11.2010.
3. Date statistice privind dinamica persoanelor private de libertate pe perioada 01 ianuarie 2021 - 01 octombrie 2021. În: www.anp.gov.md/rapoarte-de-bilant (vizitat 03.10.21)
4. Date statistice privind persoanele condamnate care execută pedeapsa cu închisoare în penitenciare la 01.10.21. În: www.anp.gov.md/rapoarte-de-bilant (vizitat 03.10.21)
5. Doar 14% dintre deținuții din Moldova sunt încadrați în câmpul muncii. În: <https://stiri.md/article/social/doar-14-dintre-detinutii-din-moldova-sunt-incadrati-in-campul-muncii> (vizitat 02.10.21).
6. Legea nr. 300 din 21.12.2017 Cu privire la sistemul administrației penitenciare. În: Monitorul Oficial nr. 48-57 din 16.05.18
7. Murdoch J., Jiricka V. Combaterea relelor tratamente în penitenciare. Consiliul European, versiune în limba română. Chișinău, 2016. 104 p.
8. Rapoarte de țară privind drepturile omului pentru anul 2020: Moldova. Rezumat executiv. În: <https://md.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/210/2020-HHR-MOLDOVA-RO.pdf> (vizitat 08.09.21)
9. Raport privind activitatea sistemului administrației penitenciare pentru anul 2020. Chișinău, ANP 2021. În: www.anp.gov.md/rapoarte-de-bilant (vizitat 08.09.21)
10. Recomandarea Rec (2003) 23 a Comitetului de Miniștri al Consiliului European către statele membre privind managementul de către administrația penitenciară a condamnaților pe viață și celor pe termen lung, adoptată la 09 octombrie 2003 la cea de-a 855-a întrunire a vice-miniștrilor. În: <https://rm.coe.int/romanian-compendium-2015/16806ab9b7>

- (vizitat 08.09.21)
11. Recomandarea Rec (2006) 2 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre privind regulile penitenciare europene, adoptată la 11 ianuarie 2006 la cea de-a 952-a întrunire a viceministrilor. În: <https://rm.coe.int/romanian-compendium-2015/16806ab9b7> (vizitat 08.09.21)
 12. Richicinski Iu. Securitatea: noțiune și conținut. În: *Administrarea Publică* nr. 1, 2015, p. 128-131
 13. Statutul executării pedepsei de către condamnați, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 583 din 26.05.2006. În: *Monitorul Oficial* nr. 91-94/676 din 16.06.2006.
 14. Siguranța și ordinea în penitenciare. În: <https://legeaz.net/dictionar-juridic/siguranta-ordine-penitenciar> (vizitat 08.09.21)
 15. Țurcan A. ș.a. Ghid de bune practici pentru angajații sistemului penitenciar. Asigurarea răspunsului la nevoile speciale ale femeilor aflate în detenție. Chișinău, 2019. 86 p.
 16. Громов М., Селиверстов В. Правовые и организационные вопросы обеспечения безопасности работников ИТУ. Рязань: РВШ МВД СССР, 1991. 91 с.
 17. Казак Б. Безопасность уголовно-исполнительной системы. Монография. Рязань: АПУ Минюста России, 2001. 324 с.
 18. Курс лекций по обеспечению безопасности, порядка исполнения и отбывания наказаний в ИТУ. Под ред. А. Перегудова. Уфа: УВШ МВД России, 1996. 672 с.
 19. Некрасов А., Резник Ж. Обеспечение пенитенциарной безопасности осужденных в местах лишения свободы. În: <https://cyberleninka.ru/article/n/obespechenie-penitentsiarnoy-bezopasnosti-osuzhdennyh-v-mestah-lisheniya-svobody> (vizitat 08.09.21)
 20. Тепляшин П. Эффективность пенитенциарной системы: корреляция факторов, уровни, оптимизация исполнения наказания в виде лишения свободы. În: *Юридическая наука и правоохранительная практика*. 2016. N 4 (38). с. 92-106.
 21. Усеев Р. Обеспечение безопасности исправительных учреждений: понятие, принципы и задачи. În: <https://wiselawyer.ru/poleznoe/85809-obespechenie-bezopasnosti-ispravitelnykh-uchrezhdenij-ponyatie-principy-zadachi> (vizitat 08.09.21)
 22. Усеев Р. Основы фортификации в исправительных учреждениях. În: *Вестник Самарского юридического института: Научно-практический журнал*. 2014 Nr. 2(13) с. 24-32

Despre autori:

Oleg RUSU,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
șef al Departamentului știință a
Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: articol1@mail.ru*

Nadejda CRAINOVA,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
Decan al Facultății de Drept
a Universității de Stat de Economie
din Sankt-Petersburg (Federația Rusă)
e-mail: kraynova.n@unecon.ru*

About authors:

Oleg RUSU,

*PhD, associate professor,
Head of the Science Department of the
Academy „Ștefan cel Mare” of the MIA
e-mail: articol1@mail.ru*

Nadejda CRAINOVA,

*PhD, associate professor,
Dean of the Faculty of Law
of the State University of Economics
of St. Petersburg, Russia
e-mail: kraynova.n@unecon.ru*

ОСВЕЩЕНИЕ СРЕДСТВАМИ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ ТЕРРОРИСТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КАК ОДНА ИЗ ФОРМ ПОЗИТИВНОЙ ПРОПАГАНДЫ

Елена Викторовна ГАЙДАМАШЕВА

MEDIA COVERAGE OF TERRORIST ACTIVITIES AS A FORM OF POSITIVE PROPAGANDA

Yelena Viktorovna GAIDAMASHEVA

Методы терроризма в наше время совершенствуются с каждым днем. Особую роль здесь играют СМИ, которые часто, сами того не осознавая, помогают террористам, освещая их деятельность. СМИ, преследуя цель получить высокие рейтинги, поддерживают террористическую деятельность или отдельных террористов, освещая незаконную деятельность с положительно ассоциированными стереотипами. Яркие примеры тому - террористические акты, совершенные на территории Республики Казахстан в последние годы.

Ключевые слова: СМИ, терроризм, этический кодекс СМИ, освещение террористических актов в СМИ, террористические акты.

The methods of terrorism in modern times are being improved every day. A special role here is played by the media, which often, without realizing it, help terrorists by covering their activities. The media, in pursuit of the intent to gain high ratings, support terrorist activities or individual terrorists by covering illegal activities with positively associated stereotypes. Vivid examples of this are the terrorist acts committed on the territory of the Republic of Kazakhstan in recent years.

Keywords: mass media, terrorism, ethical code of mass media, coverage of terrorist acts in mass media, terrorist acts.

Введение. Сегодня, в век высоких информационных технологий, телевидение, радио, периодические печатные издания оказывают колоссальное воздействие на общественную мысль, мораль, мировоззрение. Эта способность средств массовой информации (СМИ) быть эффективным средством формирования негативного либо позитивного общественного климата давно подмечена, оценена и максимально используется людьми, пытающимися решать проблемы достижения своих политических, экономических, национальных, религиозных, социальных и иных целей опосредованным путем влияния на группы и слои граждан.

Изложение основного материала. Важнейшим элементом современного терроризма является информационная составляющая. Террор в буквальном переводе с латыни означает «ужас». И это очень соответствует

Introduction. Today, in the age of high information technologies, television, radio, periodicals have a tremendous impact on public thought, morality, and worldview. This ability of the media (mass media) to be an effective means of forming a negative or positive social climate has long been noticed, appreciated and used to the maximum by people trying to solve the problems of achieving their political, economic, national, religious, social and other goals by indirectly influencing groups and strata citizens.

Main body. The most important element of modern terrorism is the information component. Terror literally translated from Latin means «horror». And this is very consistent with the meaning, since the modern media spread this sense of horror to millions of the population.

смыслу, так как современные средства массовой информации распространяют это ощущение ужаса на миллионные массы населения.

По своим масштабам и интенсивности, жестокости и формам проявления, терроризм превратился в одну из самых острых проблем человечества, которая тесным образом связана со СМИ, и их возможностью многократно усиливать косвенное воздействие террористических акций.

Следует отметить, что любой террористический акт обязательно включает в себя три элемента: террориста, его жертву или объект нападения, а также лиц, служащих объектом воздействия. И одна из главных целей террористического акта — психологическое воздействие на социум, члены которого не являются непосредственно жертвами данного преступного действия. Атмосфера страха — необходимый элемент всех разновидностей проявлений деструктивной деятельности практически всех террористических организаций [1].

Существует также мнение, что террор и терроризм — понятия относительно разные, поскольку полагают, что террор — инструмент политических сил, находящихся у власти и опирающихся на законы, репрессивный аппарат подавления, армии, различных спецслужб и т.д. Терроризм же относится к оппозиционным силам, которые выступают против властных структур.

За терроризмом давно уже и достаточно прочно ассоциируется с понятием «оружие слабых». И действительно — исключительно только с помощью достаточно небольшого количества методов скрытно-диверсионной борьбы небольшая группа экстремистов, единых взглядов и убеждений, в состоянии противостоять стабильности государственной власти и охраняющих её правоохранительных органов.

Всё это только до поры, до времени. Возможности террористов-экстремистов против возможностей государственной машины нельзя даже близко сравнивать. Но это всего лишь до тех пор, пока на арену противостояния этих двух разнокалиберных фигур не выходит третий персонаж: средства массовой информации (СМИ) [1].

Практически с самого начала развития человеческой цивилизации, публичность была и остается одной из составляющих основы террористической деятельности.

In terms of its scale and intensity, cruelty and forms of manifestation, terrorism has become one of the most acute problems of mankind, which is closely related to the media, and their ability to multiply the indirect impact of terrorist acts.

It should be noted, that any terrorist act necessarily includes three elements: the terrorist, his victim or the object of the attack, as well as the persons serving as the object of influence. And one of the main goals of a terrorist act is a psychological impact on society, whose members are not directly victims of this criminal act. The atmosphere of fear is a necessary element of all types of manifestations of destructive activities of practically all terrorist organizations [1].

There is also an opinion that terror and terrorism are relatively different concepts, since it is believed, that terror is an instrument of political forces in power and relying on laws, a repressive suppression apparatus, the army, various special services, etc. Terrorism, on the other hand, refers to the opposition forces that oppose the power structures.

Behind terrorism, it has long been and quite firmly associated with the concept of «weapons of the weak.» Indeed, only with the help of a fairly small number of methods of covert and sabotage struggle, a small group of extremists, of common views and beliefs, are able to resist the stability of state power and the law enforcement agencies protecting it.

All this is only for the time being. The capabilities of extremist terrorists versus the capabilities of the state machine cannot be even closely compared. But this is only until a third character enters the arena of confrontation between these two different-sized figures: the media (media) [1].

Almost from the very beginning of the development of human civilization, publicity has been and remains one of the components of the basis of terrorist activity.

Nowadays all kinds of information in our society are formed and disseminated with lightning speed by many mass media. The media is exactly the tool with which the smallest phenom-

Сейчас разного рода информацию в нашем обществе формируют и молниеносно распространяют многие средства массовой информации. СМИ — именно тот инструмент, при помощи которого самое незначительное явление или происшествие можно гиперболизировать до невероятных размеров и, тем самым, превратить его в событие вселенского масштаба. Именно эту особенность многих СМИ террористы и стараются использовать на всю мощь.

Как результат, без СМИ существование терроризма было бы практически невозможно. Следует вопрос: действия террористов служат поводом для удовлетворения стремления СМИ к организации «ярких шоу» или же сами СМИ провоцируют терроризм для искусственного поднятия своего рейтинга?

Рассмотрим в качестве примеров некоторые террористические акты, произошедшие на территории Республики Казахстан.

12 ноября 2011 года, г. Тараз, Южный Казахстан:

Кариев Максат Кокшкинбаевич, 1977 года рождения, уроженец Жамбылской области, совершил ряд дерзких и тяжких преступлений, повлекших смерть семи человек, в том числе пяти сотрудников правоохранительных органов. Были ранены два сотрудника органов внутренних дел и один прохожий.

Утром Кариев М. совершил вооруженное нападение и убил двух сотрудников Департамента Комитета национальной безопасности (далее ДКНБ) по Жамбылской области, которые осуществляли за ним наружное наблюдение. Около 11 часов утра он же совершил разбойное нападение на владельца автомобиля «Мазда 626» и, угрожая оружием, связал его и завладел его автомобилем. В 11:35, Кариев М., совершил нападение на оружейный магазин, убив из огнестрельного оружия, охранника и случайного посетителя завладел в магазине двумя единицами стрелкового оружия и боеприпасами. Затем, путем разбойного нападения, захватил автомобиль «ВАЗ 21099». Подоспевший наряд полиции, также был хладнокровно расстрелян Кариевым М. У убитых сержантов специализированного отдела охраны, Кариев М. забрал табельное оружие - автомат Калашникова и пистолет Макарова. После совершенных деяний Кариев М. заехал по месту своего проживания и, взяв с собой

оружие или инцидент можно преувеличить до невероятных пропорций и, тем самым, превратить его в событие вселенского масштаба. Эта особенность многих средств массовой информации, которую террористы пытаются использовать на всю мощь.

As a result, without the media, the very existence of terrorism would be virtually impossible. The question follows: do the terrorists' actions serve as a pretext for satisfying the desire of the media to organize “bright shows” or do the media themselves provoke terrorism to artificially raise their ratings?

Let us consider as examples some terrorist acts that took place on the territory of the Republic of Kazakhstan.

November 12, 2011, Taraz, South Kazakhstan:

Kariev Maksat Kokshkinbaevich, born in 1977, a native of the Zhambyl region, committed a number of daring and serious crimes that resulted in the death of seven people, including five law enforcement officers. Two police officers and one bystander were wounded.

In the morning M. Kariev carried out an armed attack and killed two employees of the Department of the National Security Committee (hereinafter referred to as the NSC) in the Zhambyl region, who were carrying out external surveillance over him. At about 11 o'clock in the morning, he also committed a robbery on the owner of the Mazda 626 car and, threatening with a weapon, tied him up and took possession of his car. At 11:35 a.m. Kariev M. attacked a gun shop, killing a security guard and a casual visitor and seizing two small arms and ammunition in the shop. Then, by means of a robbery, he seized a VAZ 21099 car. The police squad that arrived in time was also shot in cold blood by M. Kariev. M. Kariev took the service weapon from the killed sergeants of the specialized security department - a Kalashnikov assault rifle and a Makarov pistol. After the committed acts M. Kariev drove to his place of residence and, taking with him an RPG 26 grenade launcher, arrived in the city center. There, he demonstratively fired one shot from a grenade launcher and several shots from automatic weapons at the walls and windows of the building of the Department of the National

гранатомет РПГ 26, приехал в центр города. Там, он демонстративно произвел один выстрел из гранатомета и несколько выстрелов из автоматического оружия по стенам и окнам здания Департамента Комитета национальной безопасности области. В результате данного обстрела жертв и разрушений нет. Скрываясь с места совершения преступления, Кариев М., в 12.45 ранил двух сотрудников конного полицейского патруля. Около 13.00 преступник, в перестрелке, был ранен сотрудниками полиции и задержан сотрудниками отдельного батальона дорожной полиции. При попытке его обезвредить Кариев М. совершил самоподрыв, в результате чего задержавший его командир взвода капитан полиции Байтасов погиб на месте. В завязавшейся при задержании перестрелке был ранен еще один сержант полиции.

Кариев М., во время срочной службы в Армии характеризовался, как хороший стрелок. Проживал в различных городах Республики Казахстан, перебивался случайными заработками.

Версия официальная – террористический акт. Рабочая версия – обнаруженная Кариевым М. слежка сорвала более масштабный террористический акт, к которому он готовился в группе со своими сообщниками.

В результате расследования данного террористического акта, позже было задержано и осуждено 4 его сообщника, которые также были признаны виновными в подготовке террористических актов[2].

17 июля 2016 года, г. Алматы, Юго-восточный Казахстан:

Кулекбаев Руслан Алпысбаевич, 1990 года рождения, уроженец Кызылординской области, начал свой кровавый путь ранним утром, хладнокровно застрелив уроженку Узбекистана, занимающуюся в Алматы проституцией. Уже во время следствия выяснится: женщину он убил из-за религиозной нетерпимости к ее промыслу.

18 июля в 10:54, Кулекбаев Р. целенаправленно прибыл в Управления внутренних дел Алмалинского района г. Алматы, где смертельно ранил постового, завладел его оружием, ранил еще двух полицейских и гражданское лицо, а затем угрожая оружием захватил гражданский автомобиль с водителем и скрылся в направлении ДКНБ по г. Алматы. По дороге он обстрелял полицейский автомобиль, ранив двух полицейских. Возле здания ДКНБ Алматы, Руслан Кулекбаев оказывается приблизительно через десять минут.

Security Committee of the region. As a result of this shelling, there are no casualties or destruction. While hiding from the scene of the crime, M. Kariev, at 12:45 p.m., wounded two officers of the mounted police patrol. At about 1:00 p.m., the offender was wounded in a shootout by police officers and detained by officers of a separate traffic police battalion. While trying to neutralize him, M. Kariev committed a self-detonation, as a result of which the platoon commander, police captain Baitasov, who had detained him, died on the spot. In the skirmish that ensued during the arrest, another police sergeant was wounded.

Kariev M., during his military service in the Army, was characterized as a good shooter. He lived in various cities of the Republic of Kazakhstan, was interrupted by odd jobs.

The official version is a terrorist act. The working version is that the surveillance discovered by M. Kariev foiled a larger-scale terrorist act, for which he was preparing in a group with his accomplices.

As a result of the investigation of this terrorist act, later 4 of his accomplices were arrested and convicted, who were also found guilty of preparing terrorist acts[2].

July 17, 2016, Almaty, South-East Kazakhstan:

Ruslan Alpysbaevich Kulekbaev, born in 1990, a native of the Kyzylorda region, began his bloody journey early in the morning, cold-bloodedly shooting a native of Uzbekistan who was engaged in prostitution in Almaty. Already during the investigation it will become clear: he killed the woman because of religious intolerance to her craft.

On July 18 at 10:54 a.m., R. Kulekbaev purposefully arrived at the Department of Internal Affairs of the Almaty district of Almaty, where he mortally wounded a guard, took possession of his weapon, wounded two more police officers and a civilian, and then, threatening with a weapon, seized a civilian car with a driver and fled in the direction of the National Security Committee for National Security in Almaty. On the way, he fired at a police car, wounding two police officers. Ruslan Kulekbaev is near the building of the Na-

Новая перестрелка: террорист открыл огонь по дежурившим у здания патрульным полицейским. Убиты двое сотрудников правоохранительных органов, один ранен. Водитель машины сбегает. Кулекбаев Р. пытается завладеть автотранспортом служащего пограничных войск и убивает его, ранив гражданское лицо. Передвигаясь дальше, террорист захватил легковушку «Лада» и заставил водителя ехать к центру города. Водитель, нарушая правила дорожного движения привлекает патрульную машину, она следует за нарушителем, останавливает его: террорист вновь открывает стрельбу на поражение. Двое полицейских ранены, один смертельно.

Задерживают террориста в 11:30 часов, в административном центре города, возле здания «Казаконцерта», то есть примерно через полтора часа после нападения на постового Алмалинского РУВД. Во время задержания ранены еще двое полицейских. Сам Кулекбаев Р., также ранен в перестрелке.

Последствия теракта: гибель восьми сотрудников правоохранительных и других госорганов и двух гражданских лиц.

Уже во время следствия выясняется, что Кулекбаев Р. хотел пролить кровь не только полицейских, но и судей с прокурорами. Для чего, еще до налета на РУВД, подходил к зданию Алмалинского районного суда в ожидании людей в форме. Никого не встретив, он направился в полицейское управление.

Кулекбаев Р. ранее проживал в г. Байконур, женат. Жил в поселке Ынтымак, Илийского района, Алматинской области, занимался торговлей мобильными телефонами. Ранее был дважды судим, в 2010 года за совершение грабежа с применением насилия и в 2012 году за незаконное приобретение и хранение огнестрельного оружия. С приверженцами запрещенного в Казахстане религиозного течения познакомился в колонии.

В юности Кулекбаев Р. занимался кикбоксингом. Навыки обращения с оружием получил во время игры в пейнтбол. Был склонен к насилию. Высшего образования не имел.

Версия официальная – совершение общеуголовных преступлений, по мотивам мести сотрудникам правоохранительных органов за годы, проведенные за решеткой. Рабочая версия – физическое устранение представителей светской власти по религиозным соображениям, на почве радикальных религиозных убеждений [3].

tional Security Committee of Almaty in about ten minutes. New shootout: a terrorist opened fire on the patrol police on duty at the building. Two law enforcement officers were killed, one was wounded. The driver of the car escapes. R. Kulekbaev is trying to take possession of the vehicles of an employee of the border troops and kills him, wounding a civilian. Moving on, the terrorist seized a Lada passenger car and made the driver go to the city center. The driver, violating the traffic rules, attracts a patrol car, it follows the offender, stops him: the terrorist opens fire again to kill. Two police officers were injured, one fatally.

The terrorist is detained at 11:30a.m., in the administrative center of the city, near the «Kazakhconcert» building, that is, about an hour and a half after the attack on the Almaty police department. During the arrest, two more police officers were wounded. R. Kulekbaev himself was also wounded in the shootout.

The consequences of the terrorist attack: the death of eight employees of law enforcement and other government agencies and two civilians.

Already during the investigation it turns out that R. Kulekbaev wanted to shed the blood of not only policemen, but also judges and prosecutors. Why, even before the raid on the police department, he approached the building of the Almaty district court, waiting for people in uniform. Meeting no one, he went to the police station.

R. Kulekbaev previously lived in the city of Baikonur, is married. He lived in the village of Yntymak, Ili district, Almaty region, was engaged in the sale of mobile phones. He was previously convicted twice, in 2010 for committing robbery with the use of violence and in 2012 for the illegal acquisition and possession of firearms. He met adherents of a religious movement banned in Kazakhstan in the colony.

In his youth, R. Kulekbaev was engaged in kickboxing. He gained skills in handling weapons while playing paintball. Was prone to violence. He had no higher education.

The official version is the commission of common crimes, based on revenge on law enforcement officers for the years spent behind

Оба указанных случая имеют между собой кое-что общее, не относящееся к юридической квалификации.

Так, активная преступная деятельность М.Кариева, т.е. события, происходившие 12 ноября 2011 года, по которым было возбуждено уголовное дело, были названы «Делом Терминатора» [4].

В свою очередь, Р. Кулекбаев, с действиями которого связаны события, происходившие 17 июля 2016 года, был назван средствами массовой информации «Алматинский Рэмбо» [5], по другим источникам «Алматинский стрелок» [6].

Кроме того, инцидент **30 мая 2012 года. Пост «Арканкergen»** не вышел на связь. Прибывшие туда сотрудники погранзаставы обнаружили сгоревшее здание казармы, в котором были найдены тела 13 пограничников. Позднее был найден труп ещё одного военнослужащего (всего на посту должны были находиться 15 сотрудников погранслужбы КНБ), а также труп егеря, жившего неподалеку.

Данное происшествие сразу получило широкий резонанс в Казахстане. Выдвигались две версии произошедшего: пост погранзаставы мог подвергнуться нападению — со стороны местных жителей, контрабандистов или профессиональных боевиков, либо расправа была совершена на почве неуставных отношений. Уже 1 июня президент Республики Нурсултан Назарбаев заявил, что произошедшее было актом терроризма, произошедшим в результате внутренних конфликтов.

1 октября 2012 года В. Челаху были официально предъявлены обвинения по восьми статьям Уголовного кодекса Республики Казахстан: убийство 2-х и более лиц, кража (при задержании у него изъяли фотоаппарат, ноутбук и некоторые другие предметы), похищение и незаконное хранение оружия, повреждение военного имущества (поджог казармы), дезертирство, похищение документов с грифом «секретно» (а именно карты госграницы).

11 декабря 2012 года суд признал Владислава Челаха виновным в убийстве 15 человек на посту «Арканкergen» и приговорил его к пожизненному заключению с отбыванием наказания в колонии особого режима [7].

Действия В.Челаха были названы СМИ «Казахский Рэмбо» [8], также встречается «Казахстанский Рэмбо» [9].

Подобное сравнение с положительно

bars. The working version is the physical elimination of representatives of the secular authorities for religious reasons, on the basis of radical religious beliefs [3].

Both of these cases have something in common, not related to legal qualifications.

Thus, the active criminal activity of M. Kariev, i.e. the events that took place on November 12, 2011, on which a criminal case was initiated, were called the «Terminator Case» [4].

In turn, R. Kulekbaev, whose actions are associated with the events that took place on July 17, 2016, was called by the media «Almaty Rambob» [5], according to other sources «Almaty shooter» [6].

In addition, the incident on **May 30, 2012. Post «Arkankergen»** did not get in touch. The officers of the frontier post who arrived there found the burnt down building of the barracks, in which the bodies of 13 border guards were found. Later, the corpse of another serviceman was found (in total, 15 officers of the of the National Security Committee border service were supposed to be at the post), as well as the corpse of a huntsman who lived nearby.

This incident immediately received a wide response in Kazakhstan. Two versions of what happened were put forward: the border post could be attacked - by local residents, smugglers or professional militants, or the massacre was committed on the basis of hazing. Already on June 1, President of the Republic Nursultan Nazarbayev said that what happened was an act of terrorism that occurred as a result of internal conflicts.

On October 1, 2012, V. Chelakh was officially charged under eight articles of the Criminal Code of the Republic of Kazakhstan: murder of 2 or more persons, theft (during his arrest, his camera, laptop and some other items were seized), theft and illegal possession of weapons, damage of military property (arson of the barracks), desertion, theft of classified documents (namely, maps of the state border).

On December 11, 2012, the court found Vladislav Chelakh guilty of killing 15 people at the Arkankergen post and sentenced him to life

ассоциированными героями американских экшенов и боевиков, является своего рода пропагандой террористической деятельности средствами массовой информации.

Обратить внимание, что не так давно в целом ряде государств – Австрии, Бельгии, Канаде, США, а также Советом Европы, были приняты общие принципы поддержания СМИ общественно-моральных норм. Причем большинство организаций, связанных с новостями, добровольно согласились с полезными руководящими принципами. Компиляция их основных пунктов может быть представлена следующим образом:

– освещение новостей должно быть ограничено фактами. Слухи и спекуляции не должны сообщаться. Любое усилие должно прилагаться к недопущению сенсации событий и особенное внимание должно уделяться тому, чтобы избежать использования оскорбительной фразеологии;

– прямой эфир должен избегаться в большинстве обстоятельств, поскольку он часто предоставляет террористам нередактируемую платформу. Это не исключает репортажей с места событий, если только они не даются в прямом эфире;

– не должно даваться никакой информации, которая могла бы помочь террористам в совершении их преступлений, такой, как раскрытие позиций полиции. То же и в отношении информации, которая повысила бы коллективное беспокойство террористов или усилила бы напряженность проблемной ситуации. Например, прибытие спецгруппы по освобождению заложников не должно транслироваться;

– должен соблюдаться баланс между заявлениями террористов и их очевидной пропагандой, с одной стороны, и информацией и интервью, с другой стороны;

– избегать романтизации террористов и их борьбы; никогда не описывать их с симпатией [10].

К сожалению, в Казахстане и других странах СНГ такого журналистского кодекса не существует. Однако о необходимости стимулирования журналистского сообщества на разработку правил и принципов поведения в экстремальных ситуациях, в том числе при проведении антитеррористических операций, говорят многие специалисты. Принятие этического кодекса СМИ должно стать компромиссным (с учетом интересов и прессы, и властных структур) пра-

imprisonment in a special regime colony [7].

The actions of V. Chelakh were called by the media «Kazakh Rambo» [8], there is also «Kazakhstani Rambo» [9].

Such a comparison with positively associated heroes of American action games and militants is a kind of propaganda of terrorist activities by the mass media.

To pay attention to the fact that not so long ago in a number of states - Austria, Belgium, Canada, the USA, as well as the Council of Europe, general principles of media support of social and moral norms were adopted. Most news organizations volunteered to agree to the helpful guidelines. A compilation of their main points can be represented as follows:

- news coverage should be limited to facts. Rumors and speculations should not be reported. Every effort must be made to avoid sensationalizing events and particular care must be taken to avoid the use of offensive phraseology;

- live broadcast should be avoided in most circumstances as it often provides terrorists with a non-editable platform. This does not preclude reporting from the scene, unless it is broadcast live;

- no information should be given that could assist terrorists in their crimes, such as disclosing police positions. The same applies to information that would heighten the collective anxiety of terrorists or heighten the tension of a problem situation. For example, the arrival of the hostage rescue team should not be broadcast;

- there must be a balance between terrorist statements and their obvious propaganda, on the one hand, and information and interviews, on the other;

- avoid romanticizing terrorists and their fight; never describe them sympathetically [10].

Unfortunately, there is no such journalistic code in Kazakhstan and other CIS countries. However, many experts speak about the need to stimulate the journalistic community to develop rules and principles of behavior in extreme situations, including during anti-terrorist operations. The adoption of a media code of ethics should become a compromise (taking into account the

новым актом поведения СМИ при освещении событий, непосредственно связанных с деятельностью террористических организаций и противодействием им компетентными органами.

Вместе с тем, та или иная интерпретация теракта в СМИ может свидетельствовать о его результате, задавать реакцию на него населения. Некоторые масс-медиа так освещают террористические акты, что объективно создают информационное прикрытие для террористов. Терроризм при соответствующем информационном освещении в СМИ представляет мощнейшее оружие, поскольку, демонстрируя бессилие власти, активизирует оппозиционные силы и настроения [11].

Безусловно, СМИ заинтересованы в передаче большого количества новостей об актах терроризма, поскольку это интересно большому кругу читателей и зрителей, и, соответственно, приносит большую прибыль. Однако следует обратить внимание на форму подачи информации.

Государству уделить должное внимание успешности своей информационной политики в сфере противодействия терроризму. Для этого правоохранительным органам нужно наладить конструктивное сотрудничество со СМИ, чтобы не допустить ущерб, наносимый террористами обществу. Журналисты не должны занимать сторону террористов путем объяснения или, что еще хуже, оправдывания действия террористов. А следовательно, СМИ не должны стать трибуной террористов, поскольку свободно предоставляя слово террористам, масс-медиа становятся пропагандистским средством террора. СМИ также не должны содействовать террористам в получении какой-либо информации.

Вывод. Информационное пространство — слишком тонкая и хрупкая область в жизни любого социума. И уповать на формализованные решения было бы крайне непредусмотрительно. Наиболее приемлемым вариантом для всех является заключение соглашения между государственной властью и СМИ. Например — о координации взаимоотношений в некоторых сферах, об обмене экстренной информацией, о кодексе поведения работников СМИ в критических ситуациях и др. Что стало бы обоюдно выгодным для всех сторон.

interests of both the press and the authorities) legal act of media behavior when covering events directly related to the activities of terrorist organizations and the competent authorities' opposition to them.

At the same time, one or another interpretation of a terrorist attack in the media can testify to its result, set the reaction of the population to it. Some mass media cover terrorist acts in such a way that they objectively create an information cover for terrorists. Terrorism, with appropriate information coverage in the media, is a powerful weapon, since, demonstrating the powerlessness of the authorities, it activates opposition forces and moods [11].

Of course, the media are interested in broadcasting a large amount of news about acts of terrorism, since it is interesting to a large circle of readers and viewers, and, accordingly, brings a lot of profit. However, you should pay attention to the form of information submission.

The state should pay due attention to the success of its information policy in the field of countering terrorism. To do this, law enforcement agencies need to establish constructive cooperation with the media in order to prevent the damage caused by terrorists to society. Journalists should not side with the terrorists by explaining or, even worse, justifying the terrorists' actions. Consequently, the media should not become a tribune for terrorists, since by freely giving the floor to terrorists, the media become a propaganda tool of terror. The media should also not assist terrorists in obtaining any information.

Conclusion. Information space is too thin and fragile area in the life of any society. And it would be extremely unwise to rely on formalized solutions. The most acceptable option for all is to conclude an agreement between the state authorities and the media. For example - on the coordination of relationships in some areas, on the exchange of emergency information, on the code of conduct for media workers in critical situations, etc. That would be mutually beneficial for all parties.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Школьный В. О терроризме и его пропаганде в СМИ на примере Центральной Азии // Интернет-ресурс: <http://scienceport.ru/analytics/o-terrorizme-i-ego-propagande-v-smi/> дата обращения 01.10.2021.
2. По материалам ИА REGNUM Доклад «Терроризм в Казахстане»: Общины ваххабитов будут только расти // Интернет-ресурс: <https://regnum.ru/news/polit/1598478.html> дата обращения 01.10.2021.
3. По материалам публикации: Как смертник Кулекбаев отбывает наказание в аркалыкской тюрьме // Интернет-ресурс: <https://qostanay.tv/obshchestvo/kak-smertnik-kulekbaev-otbyvaet-nakazanie-v-arkalyksoy-tyurme> дата обращения 14.09.2017.
4. Проблемы терроризма в Казахстане: портрет крупным планом. Центр программ по вопросам безопасности. Астана, 2014г. С. 3
5. Акимбеков С. Мы сами превратили террориста в «Рэмбо» // Интернет-ресурс: <https://365info.kz/2016/07/lyubimyj-gorod-mozhet-spat-sпокойно/> дата обращения 08.09.2021.
6. Алматинский стрелок: как это было два года назад // Интернет-ресурс: <https://holanews.kz/view/news/23972> дата обращения 18.06.2019.
7. Википедия. Свободная энциклопедия. Челах Владислав Валерьевич // Интернет-ресурс: https://ru.wikipedia.org/wiki/Челах,_Владислав_Валерьевич дата обращения 10.10.2021.
8. Казахский Рэмбо // Интернет-ресурс: <https://mikle1.livejournal.com/2730840.html> дата обращения 03.10.2021.
9. Кармазин И. Казахстанский Рэмбо отказался от признания // Московский комсомолец - 2012. - 27 июля. - №25999 // Интернет-ресурс: <http://www.mk.ru/incident/2012/07/26/730071-kazahstanskiy-rembo-otkazalsya-otpriznaniya.html> дата обращения 22.10.2021.
10. Neil C. Levingstone, The War against Terrorism, 8th Printing. Lexington Books. – Toronto, 1987. – P. 113
11. Сагынбекова Г.М. Терроризм и средства массовой информации // Интернет-ресурс: <https://articlekz.com/article/15001> дата обращения 08.10.2021.

Despre autor:

Елена Викторовна ГАЙДАМАСHEВА,
старший научный сотрудник отделения по
исследованию проблем управления органами
внутренних дел Научно-исследовательского
центра Алматинской академии Министерства
внутренних дел Республики Казахстан имени
Макана Есбулатова, подполковник полиции
адрес: Республика Казахстан,
г. Алматы, ул. Утепова, 29

About author:

Yelena Viktorovna Gaidamasheva,
Senior Researcher of the Department for the Study
of Problems of Management of Internal Affairs
Bodies Research Center of the Almaty Academy
of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of
Kazakhstan named after Makan Esbulatov,
police lieutenant colonel
Address: Republic of Kazakhstan, Almaty,
Uteпов str., 29

CZU 343.326(478)

DOI 10.5281/zenodo.5653653

**ABORDĂRI DE PERSPECTIVĂ PRIVIND
INCRIMINAREA CONSTITUIRII UNUI
GRUP TERRORIST SAU A UNEI ORGANI-
ZAȚII TERRORISTE ÎN CODUL PENAL AL
REPUBLICII MOLDOVA**

Andrei CAZACICOV,
doctorand

Codul penal al Republicii Moldova, spre deosebire de legislația penală a altor state, nu prevede răspundere pentru constituirea unui grup terorist sau a unei organizații teroriste, fapt ce condiționează unele probleme de perspectivă sub aspectul sancționării diferențiate și echitabile a formelor complexe de participație penală, cooperării juridice internaționale, armonizării legislației interne la prevederile actelor normative și instrumentelor juridice internaționale etc. Studiul efectuat și-a propus drept obiectiv demonstrarea faptului că art. 284, alin. (2) Cod penal (Crearea sau conducerea unei organizații criminale sau a unui grup criminal organizat cu scopul de a comite una sau mai multe infracțiuni cu caracter terorist) urmează a fi perfecționat pe fundalul necesității asigurării unui cadru adecvat de combatere a terorismului.

Cuvinte-cheie: grup terorist, organizație teroristă, infracțiuni cu caracter terorist, terrorism, constituire, criminalitate organizată.

Introducere. În acord cu legislația în vigoare a Republicii Moldova, criminalitatea organizată cunoaște următoarele forme de manifestare: grup criminal organizat, organizație criminală, banda armată, grup criminal, formațiune paramilitară ilegală, un grup de administratori și/ sau de acționari, grup de propovăduire a credințelor religioase și de îndeplinire a riturilor religioase, grup terorist, organizație teroristă, organizație extremistă.

În ceea ce privește Republica Moldova, nu se atestă o normă penală separată pentru activitatea de creare sau conducere a unei grup terorist sau a unei organizații teroriste, fapt susceptibil să

**PERSPECTIVE APPROACHES REGARDING
INCRIMINATION OF THE CONSTITUTION
OF A TERRORIST GROUP OR A TERROR-
IST ORGANIZATION IN THE CRIMINAL
CODE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA**

Andrei CAZACICOV,
PhD student

The Criminal Code of the Republic of Moldova, in contrast with the criminal law of other states, does not provide liability for constitution of a terrorist group or a terrorist organization, which lead to some perspective problems in terms of differentiated and equitable punishment of complex forms of criminal participation, international legal cooperation, harmonization of national legislation with the provisions of international normative acts and legal instruments, etc. The main objective of the study is demonstration that art. 284, par. (2) of Criminal Code (Creation or leading of a criminal organization or an organized criminal group for the purpose of committing one or more terrorist offenses) should be perfected on the background of necessity of an appropriate framework for combating terrorism.

Keywords: terrorist group, terrorist organization, terrorist offenses, terrorism, constitution, organized crime.

Introduction. In accordance with the legislation of the Republic of Moldova, organized crime has the following forms of manifestation: organized criminal group, criminal organization, armed gang, criminal group, illegal paramilitary formation, a group of administrators and/ or shareholders, a group for preaching religious beliefs and performing religious rites, a terrorist group, a terrorist organization, an extremist organization.

Regarding the Republic of Moldova, there is no separate criminal norm for the activity of creating or leading a terrorist group or a terrorist organization, situation that can lead to some dif-

creeze unele dificultăți de perspectivă.

În cazul legislației penale a altor state, activitatea de creare, conducere, organizare a unui grup terorist sau a unei organizații teroriste, precum și participarea la activitatea acestora este incriminată distinctiv de alte forme de participare penală.

Metodele și materialele aplicate. În prezentul studiu au fost folosite pe larg metoda analizei, sintezei, comparației. Materialele utilizate se rezumă la actele normative relevante și publicațiile științifice din domeniu.

Conținutul de bază. În conformitate cu art. 9, alin. (1), lit. c) al *Convenției Consiliului Europei privind prevenirea terorismului*: „Fiecare parte adoptă măsurile necesare pentru a preveni ca infracțiune, conform dreptului său intern: participarea la comiterea uneia sau mai multora dintre infracțiunile prevăzute la articolele 5-7 de către un grup de persoane care acționează într-un scop comun. Această contribuție trebuie să fie intenționată și trebuie: (i) să fie menită să faciliteze activitatea criminală a grupului sau să servească scopului criminal al grupului, dacă această activitate ori acest scop implică comiterea unei infracțiuni prevăzute la articolele 5-7; sau (ii) să fie făcută știindu-se că grupul intenționează să comită o infracțiune prevăzută la articolele 5-7” [4] iar conform art. 2 al *Protocolul adițional la Convenția Consiliului Europei privind prevenirea terorismului*: „În scopul prezentului Protocol, «participarea într-o asociație sau grup în scop terorist» înseamnă participarea în activitățile unei asociații sau unui grup în scopul comiterii sau contribuiri la comiterea unei sau mai multor infracțiuni teroriste de către organizație sau grup. Fiecare Parte adoptă măsurile necesare pentru a preveni ca infracțiune, conform dreptului său intern, participarea într-o asociație sau grup în scop terorist, așa cum este definită la paragraful 1, atunci când a fost comisă cu intenție” [9].

Totodată, statelor membre [ale Consiliului Europei] le-a fost solicitat de asemenea, prin *Avizul Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni nr. 8 (2006)*, să incrimineze actele internaționale de „conducere a unui grup terorist” sau de „participare la activitățile sale” [1, p. 279].

Decizia-cadru 2002/475/JAI a Consiliului

faculties in the future.

In the case of the criminal law of other states, the activity of creating, leading, organizing a terrorist group or a terrorist organization, as well as the participation in their activity is incriminated distinctly from other forms of criminal participation.

Methods and materials applied. In this study were widely used the method of analysis, synthesis, comparisons. The materials which were used for research are relevant normative acts and scientific publications in the field.

Basic content. In accordance with art. 9, par. (1), let. c) of the Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism: „Each Party shall adopt such measures as may be necessary to establish as a criminal offence under its domestic law: contributing to the commission of one or more offences as set forth in Articles 5 to 7 of this Convention by a group of persons acting with a common purpose. Such contribution shall be intentional and shall either: (i) be made with the aim of furthering the criminal activity or criminal purpose of the group, where such activity or purpose involves the commission of an offence as set forth in Articles 5 to 7 of this Convention; or (ii) be made in the knowledge of the intention of the group to commit an offence as set forth in Articles 5 to 7 of this Convention” [4] and in accordance with art. 2 of the Additional Protocol to the Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism: „For the purpose of this Protocol, «participating in an association or group for the purpose of terrorism» means to participate in the activities of an association or group for the purpose of committing or contributing to the commission of one or more terrorist offences by the association or the group. Each Party shall adopt such measures as may be necessary to establish «participating in an association or group for the purpose of terrorism», as defined in paragraph 1, when committed unlawfully and intentionally, as a criminal offence under its domestic law” [9].

At the same time, the Member States [of the Council of Europe] were also requested, by the *Opinion of the Consultative Council of European Judges no. 8 (2006)*, to criminalize international acts of „leading a terrorist group” or „par-

Uniunii Europene din 13 iunie 2002 privind combaterea terorismului reprezintă baza politicii Uniunii Europene de combatere a terorismului. Elaborarea unui cadru juridic comun tuturor statelor membre și, în special, a unei definiții armonizate a infracțiunilor de terorism a permis dezvoltarea și extinderea politicii Uniunii Europene de combatere a terorismului, cu respectarea drepturilor fundamentale și a statului de drept [6, p. 21].

Așadar, potrivit art. 2 al Deciziei-cadru 2002/475/JAI a Consiliului Europei din 13 iunie 2002: „(1) În sensul prezentei decizii-cadru, prin „grup terorist” se înțelege asocierea structurată, a mai mult de două persoane, stabilită în timp și care acționează concertat în vederea săvârșirii de infracțiuni teroriste. Termenul „asociere structurată” desemnează o asociație care nu s-a constituit la întâmplare pentru a săvârși imediat o infracțiune și care nu are în mod necesar roluri formale definite pentru membrii săi, continuitate în compoziție sau structură elaborată. (2) Fiecare stat membru ia măsurile necesare pentru a asigura pedepsirea următoarelor acte intenționate: (a) conducerea unui grup terorist; (b) participarea la activitățile unui grup terorist, inclusiv prin furnizarea de informații sau de mijloace materiale sau prin orice formă de finanțare a activităților sale, având cunoștință că această participare va contribui la activitățile criminale ale grupului terorist” [5, p. 252].

Articolul 5, alin. (3) din același act normativ prevede că: „[f]iecare stat membru ia măsurile necesare pentru a garanta că infracțiunile prevăzute la articolul 2 sunt pasibile de pedepse maxime privative de libertate de cel puțin cincisprezece ani pentru infracțiunea prevăzută la articolul 2 alineatul (2) litera (a) și de cel puțin opt ani pentru infracțiunile prevăzute în articolul 2 alineatul (2) litera (b). În măsura în care infracțiunea prevăzută la articolul 2 alineatul (2) litera (a) nu se referă decât la actul prevăzut la articolul 1 alineatul (1) litera (i), pedeapsa maximă nu poate fi mai mică de opt ani” [5, p. 252].

În cazul României, cadrul legal de prevenire și combatere a terorismului își găsește reflectare într-o lege specială – Legea privind prevenirea și combaterea terorismului nr. 535 din 25.11.2004 [8], care, în Capitolul IV, intitulat „Infracțiuni și

participating in its activities” [1, p. 279].

Council Framework Decision nr. 2002/475 / JHA of 13 June 2002 on combating terrorism is the basis of the European Union’s counter-terrorism policy. The development of a common legal framework for all Member States and, in particular, a harmonized definition of terrorist offenses allowed the development and expansion of the European Union’s counter-terrorism policy, with respect for fundamental rights and the rule of law [6, p. 21].

According to art. 2 of Council Framework Decision of 13 June 2002 on combating terrorism: 1. For the purposes of this Framework Decision, „terrorist group” shall mean: a structured group of more than two persons, established over a period of time and acting in concert to commit terrorist offences. „Structured group” shall mean a group that is not randomly formed for the immediate commission of an offence and that does not need to have formally defined roles for its members, continuity of its membership or a developed structure. 2. Each Member State shall take the necessary measures to ensure that the following intentional acts are punishable: (a) directing a terrorist group; (b) participating in the activities of a terrorist group, including by supplying information or material resources, or by funding its activities in any way, with knowledge of the fact that such participation will contribute to the criminal activities of the terrorist group” [5, p. 252].

Article 5, par. (3) of the same Framework Decision provides that: „Each Member State shall take the necessary measures to ensure that offences listed in Article 2 are punishable by custodial sentences, with a maximum sentence of not less than fifteen years for the offence referred to in Article 2(2)(a), and for the offences listed in Article 2(2)(b) a maximum sentence of not less than eight years. In so far as the offence referred to in Article 2(2)(a) refers only to the act in Article 1(1)(i), the maximum sentence shall not be less than eight years” [5, pp. 252].

In the case of Romania, the legal framework for preventing and combating terrorism is reflected in a special law - the Law on preventing and combating terrorism no. 535 of 25.11.2004

contravenții”, incriminează un șir de fapte cu orientare teroristă, prevăzând totodată și sancțiunea pentru comiterea acestora.

Conform art. 35 al Legii sus- indicate:

„(1) Fapta de a se asocia sau de a iniția constituirea unei asocieri în scopul săvârșirii de acte de terorism ori aderarea sau sprijinirea, sub orice formă, a unei astfel de asocieri –

se pedepsește cu închisoare de la 5 la 12 ani și cu interzicerea unor drepturi, fără a se putea depăși maximumul pedepsei prevăzute de lege pentru infracțiunea ce intră în scopul asocierii.

(2) Fapta de a conduce o entitate teroristă – se pedepsește cu închisoare de la 7 la 15 ani și interzicerea unor drepturi” [8].

Compararea art. 284 C. pen. al Republicii Moldova cu art. 35 al Legii nr. 535/2004 a României, scoate în evidență următoarele subtilități:

„Crearea” și „conducerea” entității teroriste, prezentând un grad diferențiat de pericol social, sunt sancționate în mod diferit.

Se supune răspunderii penale și fapta de aderare sau sprijinire a unei asocieri cu scop de comitere a actelor de terorism.

O dată în plus se conturează regula de incriminare și sancționare inclusiv a acțiunilor participanților la asocierea teroristă, fapt exceptat de legea penală actuală a Republicii Moldova.

Entitatea teroristă presupune și forme de grupare nestructurate și neorganizate.

Prin aceasta se lărgeste considerabil cercul persoanelor ce pot fi supuse răspunderii penale pentru participarea la orice fel de asociere în scopul comiterii actelor de terorism [3, p. 72-73].

În cazul legislației penale a Federației Ruse răspunderea penală pentru organizarea comunității teroriste și participarea la ea se instituie printr-o normă prohibitivă statuată la art. 205.4 C. pen. (Organizarea unei comunități teroriste și participarea la aceasta). Conform conținutului acestui articol:

„1. Crearea comunității teroriste, adică a unui grup stabil de persoane, care s-au reunit în prealabil în scopul desfășurării activității teroriste sau pentru pregătirea sau comiterea uneia sau mai multor infracțiuni prevăzute la articolele 205.1, 205.2, 206, 208, 211, 220, 221, 277, 278, 279, 360 și 361 din prezentul cod, sau a altor infracțiuni

[8], which, in Chapter IV, entitled „Crimes and contraventions”, incriminates a series of acts with a terrorist orientation, providing also the sanction for their commission.

According to art. 35 of the above-mentioned Law:

„(1) The act of associating or initiating the constitution of an association for the purpose of committing acts of terrorism or joining/ supporting, in any form, such an association –

shall be punished by imprisonment from 5 to 12 years and by the prohibition of certain rights, without being able to exceed the maximum punishment provided by law for the crime which falls within the scope of the association.

(2) Leading a terrorist entity – is punishable by imprisonment from 7 to 15 years and the prohibition of certain rights” [8].

Comparison of art. 284 Criminal Code of the Republic of Moldova with art. 35 of Law nr. 535/2004 of Romania, highlights the following features:

a) The „creation” and „leading” of the terrorist entity has a different degree of social danger, hence are sanctioned differently.

b) It is subject to criminal liability inclusively the act of joining or supporting an association for the purpose of committing acts of terrorism.

c) Once again is outlined the rule of incrimination and sanctioning the actions of the participants in the terrorist association, situation which is not provided by the current criminal law of the Republic of Moldova.

d) The terrorist entity also involves unstructured and unorganized forms of grouping.

This considerably widens the circle of persons who may be subject to criminal liability for participating in any kind of association for the purpose of committing acts of terrorism [3, p. 72-73].

In the case of the criminal legislation of the Russian Federation, the criminal liability for the organization of the terrorist community and participation in it is established by a prohibitive norm established in art. 205.4 Criminal Code (Organizing and participating in a terrorist community). According to the content of this article:

în scop de propagandă, justificare și sprijinire a terorismului, precum și conducerea unei astfel de comunități teroriste, a unei părți a acesteia sau a unităților structurale ce intră într-o astfel de comunitate –

se pedepsește cu închisoare pe nu termen de la 15 la 20 de ani, cu (sau fără) amendă de până la un milion de ruble sau în mărimea salariului ori altor venituri pentru o perioadă de până la 5 ani, și cu o limitare a libertății pentru o perioadă de la 1 la 2 ani, sau detențiune pe viață.

2. Participarea la comunitatea teroristă – se pedepsește cu închisoare pe nu termen de la 5 la 10 de ani, cu (sau fără) amendă de până la 500 000 de ruble sau în mărimea salariului ori altor venituri ale condamnatului pentru o perioadă de până la 3 ani.

Notă. 1. Persoana care a încetat benevol participarea la comunitatea teroristă și care a informat despre existența acesteia se liberează de răspundere penală, dacă acțiunile acesteia nu conțin semnele unei alte componente de infracțiune. Nu poate fi considerată încetare benevolă a participării la comunitatea teroristă dacă este făcută în momentul reținerii sau în momentul de după reținere a persoanei ori după începerea urmăririi penale în privința acesteia sau în cazul desfășurării acțiunilor de urmărire penală sau a acțiuni procesuale dacă persoana cunoștea acest fapt.

3. Prin sprijinirea terorismului [...] se înțelege prestarea de servicii, de ajutor material, financiar sau de altă natură care facilitează activitatea teroristă” [10].

Cercetarea minuțioasă a normei de la art. 205.4 C. pen. al Federației Ruse permite de a trage următoarele constatări cu valență juridică, raportate la prevederile legislative din C. pen. al R.M.:

– Pentru organizațiile/ asociațiile/ comunitățile criminale orientate spre comiterea infracțiunilor teroriste se apelează la o nouă formă de participare penală – organizația teroristă.

– Norma ce incriminează organizarea unei comunități teroriste este distinctă de cea ce instituie răspundere penală pentru organizarea unei comunități (organizații) criminale, acestea din urmă fiind prevăzute la articole diferite din C. pen.

– Este supusă răspunderii și pedepsei pe-

„1. Creation of the terrorist community, namely a stable group of persons who have previously met for the purpose of carrying out terrorist activity or for the preparation or commission of one or more of the offenses provided for in articles 205.1, 205.2, 206, 208, 211, 220, 221, 277, 278, 279, 360 and 361 of this Code, or other crimes for the purpose of propaganda, justification and support of terrorism, as well as the leading of such a terrorist community, a part of it or a structural units belonging to such a community – shall be punished by imprisonment for a term from 15 to 20 years, with (or without) a fine of up to one million rubles or in the amount of salary or other income for a period of up to 5 years, and with a restriction of liberty for a period from 1 to 2 years, or life imprisonment.

2. Participation in the terrorist community – shall be punished by imprisonment for a term from 5 to 10 years, with (or without) a fine of up to 500,000 rubles or in the amount of the convict’s salary or other income for a period of up to 3 years.

Note. 1. A person who has voluntarily ceased to participate in the terrorist community and who has informed of its existence shall be released from criminal liability if his or her actions do not contain evidence of the constitutive elements of another crime. Voluntary cease of participation in the terrorist community may not be considered so if it is done at the time of retention or after the person has been retained or after the criminal investigation has been instituted against him or in the case of criminal investigation or prosecution if the person was aware of it.

3. Supporting terrorism [...] means the provision of services, material, financial or other assistance that facilitates terrorist activity” [10].

The thorough research of the norm from art. 205.4 Criminal Code of the Russian Federation allows to draw the following observations, related to the legislative provisions of Criminal Code of Republic of Moldova:

a) For criminal organizations/ associations/ communities directed towards committing terrorist crimes is used a new form of criminal participation - the terrorist organization.

b) The norm that incriminates the organi-

nale atât organizarea comunității (organizației) teroriste, cât și participarea la o asemenea formă de organizare a activității infracționale.

– Participantul la o comunitate (organizație) teroristă este liberat de răspundere penală doar dacă acțiunile sale nu conțin semnele unei alte componente de infracțiune și doar dacă a încetat benevol participarea la respectivele entități criminale.

Dacă, pentru legislația penală a Republicii Moldova, lista infracțiunilor cu caracter terorist este una exhaustivă și scopul de comitere a unei infracțiuni cu caracter terorist implică o limitare vădită la un număr concret de infracțiuni, atunci construcția legislativă a art. 205.4 C. pen. al Federației Ruse nu presupune o limită în ceea ce privește infracțiunile pentru care se constituie comunitatea teroristă.

Conform art. 258-3 C. pen. al Ucrainei:

„1. Crearea grupului terorist sau a organizației teroriste, conducerea respectivului grup sau a respectivei organizații ori participarea la ele, precum și sprijinul organizațional sau de altă natură în vederea creării sau funcționării grupului terorist sau organizației teroriste –

se pedepsește cu închisoare pe un termen de la 8 la 15 ani cu (sau fără) confiscarea averii.

2. Se liberează de răspundere penală, pentru faptele prevăzute de alin. (1) a respectivului articol, persoana, cu excepția organizatorului și conducătorului grupului terorist și organizației teroriste, care a informat benevol organul de drept despre activitatea teroristă corespunzătoare, a contribuit la încetarea acestei activități sau descoperirii infracțiunilor, comise în legătură cu crearea sau funcționarea unui asemenea grup sau organizații, dacă în acțiunile acestuia nu sunt semnele altei componente de infracțiune” [11].

Suprapunerea art. 284 C. pen. al Republicii Moldova cu art. 258-3 C. pen. al Ucrainei denotă următoarele particularități:

– legiuitorul din R. Ucraina operează cu sintagmele „grup terorist” și „organizație teroristă”, pe când în cazul R.M. – „organizație criminală” și „grup criminal organizat”. Acest fapt evidențiază o dată în plus caracteristicile organizației teroriste în raport cu organizația criminală, care, datorită specificului său, comportă o

zation of a terrorist community is distinct from that which establishes criminal liability for the organization of a criminal community (organizations), both being provided in different articles of Criminal Code.

c) Both form of organization of criminal activity: the organization of the terrorist community (organization) and the participation in it, are subject to criminal liability and punishment.

d) The participant in a terrorist community (organization) is released from criminal liability only if his actions do not contain the constitutive elements of another crime and only if he has voluntarily ceased to participate in those criminal entities.

e) If, for the criminal legislation of the Republic of Moldova, the list of terrorist offenses is exhaustive and the purpose of committing a terrorist offense implies an obvious limitation to a specific number of crimes, then the legislative construction of art. 205.4 Criminal Code of Russian Federation does not impose a limit of the crimes for which the terrorist community is formed.

According to art. 258-3 Criminal Code of Ukraine:

„1. Creation of a terrorist group or terrorist organization, leading of this group or organization, participation in it, organizational support or other support for the creation or functioning of a terrorist group or terrorist organization –

is punished by imprisonment for a term from 8 to 15 years with (or without) confiscation of property.

2. Person is released from criminal liability, for the deeds provided by par. (1) of this article, with exception of the organizer and leader of the terrorist group and terrorist organization, if voluntarily informed the law enforcement body of the terrorist activity, contributed to cessation of activity of such group or organization, if in its actions there are no constitutive elements of another crime” [11].

Overlapping art. 284 Criminal Code of the Republic of Moldova with art. 258-3 Criminal code of Ukraine shows the following peculiarities:

a) the legislator of the Republic of Ukraine operates with the terms „terrorist group” and

semantică mai restrânsă;

– legislația penală a R. Ucraina incriminează fapta de participare la grupul terorist sau organizația teroristă, fapt nereglementat și de legislația penală națională;

– liberarea de răspundere penală a participanților la grupul terorist și la organizația teroristă, fiind prevăzută nemijlocit în cadrul normei incriminatoare, prevede și cazurile de excepție, când în acțiunile participanților se intrinsec semnele altei/ altor componente de infracțiune [3, p. 71].

După cum se observă, legislația penală a Republicii Moldova, spre deosebire de legislațiile mai multor state ale lumii, dintre care inclusiv și statele vecine România (art. 35 al *Legii privind prevenirea și combaterea terorismului nr. 535 din 25.11.2004* [8]), Federația Rusă (205.4 C. pen. al Federației Ruse [10]), Ucraina (art. 258-3 C. pen. al Ucr. [11]), nu prevede o normă penală separată pentru activitatea de creare sau conducere a unei organizații teroriste.

Cu toate acestea, art. 284, alin. (2) C. pen. al R.M. instituie răspundere pentru infracțiunea de creare sau conducere a unei organizații criminale sau a unui grup criminal organizat cu scopul de a comite una sau mai multe infracțiuni cu caracter terorist [2].

În mod firesc, apare întrebarea dacă o organizație criminală s-ar asimila unei organizații teroriste, în cazul în care scopul acesteia este unul cu profil terorist?

În acord cu prevederile art. 3 al *Legii* cu privire la prevenirea și combaterea terorismului: „Organizația teroristă este organizația creată în scopul desfășurării de activități teroriste sau organizație care admite recurgerea la terorism în activitatea sa. Organizația se consideră teroristă dacă măcar una din subdiviziunile sale structurale desfășoară o activitate teroristă” [7].

Totodată, „grupul terorist” reprezintă o reuniune „a două sau mai multe persoane care s-au asociat în scopul de a desfășura o activitate teroristă” [7].

Respectiv, elementul determinant al unui grup terorist sau al unei organizații teroriste îl formează scopul de a desfășura o activitate teroristă.

În accepțiunea legii sus-nominalizate, ac-

„terrorist organization”, while in the case of Republic of Moldova – „criminal organization” and „organized criminal group”. This fact highlights once again the characteristics of the terrorist organization in relation to the criminal organization, which, due to its specificity, has a narrower semantics;

b) the criminal legislation of the Republic of Ukraine criminalizes the act of participation in the terrorist group or terrorist organization. In the national criminal legislation this is not regulated.

c) the release of criminal liability of the participants in the terrorist group and in the terrorist organization, being provided directly in the criminal norm, also provides the exceptional cases, when the actions of the participants meet the constitutive elements of another crime [3, p. 71].

As can be observed, the criminal legislation of the Republic of Moldova, in contrast to the the legislation of many countries, including Romania (art. 35 of the Law on preventing and combating terrorism no. 535 of 25.11.2004 [8]), Russian Federation (art. 205.4 Criminal Code of the Russian Federation [10]), Ukraine (art. 258-3 Criminal Code of the Ukraine [11]), does not provide a separate criminal norm for the activity of creating or leading a terrorist organization.

However, art. 284, par. (2) Criminal Code of Republic of Moldova establishes liability for the crime of creating or leading a criminal organization or an organized criminal group for the purpose of committing one or more terrorist crimes [2].

Naturally, the following question appears: whether a criminal organization would assimilate to a terrorist organization if its purpose is one with a terrorist orientation?

In accordance with the provisions of art. 3 of the Law on preventing and combating terrorism: „A terrorist organization is an organization created for the purpose of carrying out terrorist activities or an organization that admits the use of terrorism in its activity. The organization is considered terrorist if at least one of its structural subdivisions carries out a terrorist activity” [7].

At the same time, the „terrorist group” is a meeting of „two or more persons who have been associated in order to carry out a terrorist activity” [7].

tivitatea teroristă (activitățile teroriste) desemnează spectrul de activități care includ: „planificarea, pregătirea, tentativa de săvârșire și săvârșirea unui act terorist sau a unei alte fapte ce constituie infracțiune cu caracter terorist; – constituirea unei formațiuni armate ilegale, a unei organizații criminale, a unui grup organizat în scopul săvârșirii uneia sau mai multor infracțiuni cu caracter terorist; – recrutarea, favorizarea, înarmarea, instruirea și utilizarea teroriștilor; – ralierea la organizațiile teroriste sau participarea la activitatea acestor organizații; – finanțarea pregătirii sau comiterii unui act terorist ori a unei alte infracțiuni cu caracter terorist, finanțarea unei organizații teroriste, a unui grup terorist sau a unui terorist, precum și acordarea de sprijin acestora pe alte căi; – acordarea de suport informațional sau de alt ordin în procesul planificării, pregătirii sau comiterii unui act terorist ori a unei alte fapte ce constituie infracțiune cu caracter terorist; – instigarea în scop terorist, justificarea publică a terorismului, propaganda ideilor terorismului, răspândirea de materiale sau informații ce îndeamnă la activități teroriste sau îndreptățesc desfășurarea unor astfel de activități; – oricare dintre acțiunile menționate efectuate prin intermediul sistemelor informaționale și al rețelelor de comunicații electronice” [7] (sublinierea ne aparține – n.a.).

După cum ușor se observă constituirea unei organizații criminale sau a unui grup criminal organizat în scopul săvârșirii uneia sau a mai multor infracțiuni cu caracter terorist este doar o parte din activitatea teroristă definită de lege, respectiv doar o parte din spectrul de activități sau scopuri urmărite în activitatea cotidiană a unei organizații teroriste.

Așadar, un grup criminal organizat sau o organizație criminală a căror scop vizează comiterea uneia sau a mai multor infracțiuni cu caracter terorist nu pot fi echivalate cu formele de organizare criminală – grup sau organizație teroristă. Ultimele concepte sunt mai specifice, iar în ceea ce ține de activitatea teroristă – mai complexe.

Spre exemplu, urmărirea scopului săvârșirii unei infracțiuni de finanțare a terorismului de către un grup criminal organizat sau de către o organizație criminală nu poate fi calificată în acord cu art. 284, alin. (2) C. pen., deoarece

Respectiv, the determining element of a terrorist group or a terrorist organization is the purpose of carrying out a terrorist activity.

According to the above-mentioned law, terrorist activity (terrorist activities) designates the spectrum of activities that include: „planning, preparing, attempting to commit and committing a terrorist act or other act that constitutes a terrorist offense; – the constitution of an illegal armed formation, a criminal organization, an organized criminal group for the purpose of committing one or more terrorist offenses; – recruitment, promotion, arming, training and use of terrorists; – joining terrorist organizations or participating in the activities of these organizations; – the financing of the preparation or commission of a terrorist act or other terrorist offense, the financing of a terrorist organization, a terrorist group or a terrorist, and the provision of support to them in other ways; – providing information or other informational support in the process of planning, preparing or committing a terrorist act or other act that constitutes a terrorist offense; – incitement to terrorism, public justification of terrorism, propaganda of terrorist ideas, dissemination of materials or information urging terrorist activities or justifying the conduct of such activities; – any of the said actions carried out through information systems and electronic communications networks” [7].

As it is easy to observe, the constitution of a criminal organization or an organised criminal group for the purpose of committing one or more terrorist offenses is only a part of the terrorist activity defined by law, respectively only a part of the spectrum of activities or purposes pursued in the daily activity of a terrorist organization.

Therefore, an organized criminal group or a criminal organization whose purpose is to commit one or more terrorist offenses cannot be equated with forms of criminal organization – terrorist group or terrorist organization. The latest concepts are more specific, and in terms of terrorist activity – more complex.

For example, the pursuit of the purpose of committing a crime of financing of terrorism by an organized criminal group or by a criminal organization cannot be qualified in accordance with art. 284, par. (2) Criminal Code, because the financing

finanțarea terorismului nu face parte din categoria infracțiunilor cu caracter terorist, specificate la art. 134¹¹ C. pen. Astfel, atestarea unui astfel de scop la crearea sau conducerea unei formațiuni criminale determină, în partea ce vizează organizația criminală, calificarea potrivit art. 284, alin. (1) C. pen., iar în partea ce ține de grupul criminal organizat, calificarea potrivit art. 26 raportat la art. 279, alin. (1) C. pen.

Privită în această optică, norma penală de la art. 284, alin. (2) Cod penal deviază substanțial de la reglementările internaționale în domeniu, iar riscurile generate de la această abatere amenință să aducă atingere securității publice.

Concluzii și recomandări. În temeiul dispozițiilor convenționale și a raționamentelor prezentate *supra*, considerăm oportună incriminarea activității de constituire a unui grup terorist sau a unei organizații teroriste, a activității de participare la asemenea grupuri/ organizații, precum și participării la activitățile acestora, în cadrul unei norme penale distinctive. În acest mod, dispoziția și sancțiunea de la art. 284, alin. (2) C. pen. urmează a fi abrogate în mod expres, *i.e.* prin înlocuire.

Propunem *de lege ferenda* modificarea și transpunerea prevederii de la art. 284, alin. (2) C. pen. la un articol nou, după cum urmează:

„Articolul 284¹ Constituirea unui grup terorist sau a unei organizații teroriste

(1) Constituirea sau conducerea unui grup terorist sau a unei organizații teroriste prin modalitățile stipulate la art. 284, alin. (1), se pedepsește cu închisoare de la 15 la 20 de ani sau cu detențiune pe viață.

(2) Aderarea la un grup terorist sau la o organizație teroristă ori participarea la activitatea unui astfel de grup sau organizație, se pedepsește cu închisoare de la 5 la 10 ani.

(3) Membrul grupului terorist sau organizației teroriste poate fi liberat de răspundere penală în cazul în care a încetat benevol participarea la activitatea grupului terorist sau a organizației teroriste, a declarat benevol despre existența acestora și a ajutat la descoperirea infracțiunilor săvârșite de ele ori a contribuit la demascarea organizatorilor, a conducătorilor sau a membrilor grupului sau organizației respective, dacă faptele sale nu conțin semnele altei infracțiuni”.

of terrorism is not part of the category of terrorist offenses, specified in art. 134¹¹ Criminal Code. Thus, the attestation of such a purpose at creating or leading a criminal formation determines, in the part concerning the criminal organization, the qualification according to art. 284, par. (1) Criminal Code and, in the part related to the organized criminal group, the qualification according to art. 26 reported to art. 279, par. (1) Criminal Code.

Viewed in this perspective, the criminal norm from art. 284, par. (2) Criminal Code deviates substantially from the relevant international regulations, and the risks arising from this deviation threaten to harm public security.

Conclusions and recommendations. Based on the conventional provisions and the reasoning presented above, we consider appropriate to criminalize the activity of constitution a terrorist group or a terrorist organization, the activity of participating in such groups/ organizations, as well as participating in their activities, within a distinctive criminal norm. In this way, the provision and the penalty from art. 284, par. (2) Criminal Code has to be expressly repealed, *i.e.* by replacement.

We propose the modification and transposition of the provisions of art. 284, par. (2) Criminal Code to a new article, as follows:

„Article 284¹ Constitution of a terrorist group or a terrorist organization

(1) Constitution or leading a terrorist group or a terrorist organization through the modalities stipulated in art. 284, par. (1), shall be punished by imprisonment from 15 to 20 years or by life detention.

(2) Joining to a terrorist group or a terrorist organization or participating in the activity of such a group or organization, shall be punished by imprisonment from 5 to 10 years.

(3) A member of a terrorist group or terrorist organization may be released from criminal liability if he has voluntarily ceased to participate in the activity of the terrorist group or terrorist organization, has voluntarily declared their existence and has helped to uncover crimes committed by them or has contributed at the unmasking of the organizers, leaders or members of the group or organization, if his actions do not contain the signs of another crime”.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Avizul nr. 8 (2006) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) spre atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, privind rolul judecătorilor în ceea ce privește protecția supremației legii și a drepturilor omului în contextul terorismului. Strasbourg, 10.11.2006. În: Standarde ale Consiliului Europei pentru justiție, Chișinău: „Bons Offices” S.R.L., 2010. 460 p.
2. Codul penal al Republicii Moldova nr. 985 din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 13.09.2002, nr. 128-129.
3. COJOCARU R., CAZACICOV A. Crearea sau conducerea unei organizații criminale cu scopul de a comite una sau mai multe infracțiuni cu caracter terorist. În: „Focarele separatiste și impactul lor asupra terorismului contemporan. Materialele conferinței științifico-practice internaționale 16 martie 2017”, Chișinău, 2017, p. 65-74. 239 p. ISBN: 978-9975-121-38-5
4. Convenția Consiliului Europei privind prevenirea terorismului, adoptată în Varșovia la 16 mai 2005. În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 22.6.2018, L 159/5. ISSN 1830-3625. Ratificată de Republica Moldova prin Legea nr. 51 din 07.03.2008 pentru ratificarea Convenției Consiliului Europei privind prevenirea terorismului. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 28.03.2008, nr. 63-65.
5. Decizia-cadru a Consiliului Uniunii Europene nr. 2002/475/JAI din 13 iunie 2002 privind combaterea terorismului. În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, Ediție specială, 2007, Spațiul de libertate, securitate și justiție, Volumul 03. 264 p. ISSN 1830-3625
6. Decizia-cadru a Consiliului Uniunii Europe-
ne nr. 2008/919/jai din 28 noiembrie 2008 de modificare a Deciziei-cadru nr. 2002/475/JAI privind combaterea terorismului. În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 330/21 din 09.12.2008. ISSN 1830-3625
7. Legea Republicii Moldova cu privire la prevenirea și combaterea terorismului nr. 120 din 21.09.2017. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 20.10.2017, 364-370.
8. Legea României privind prevenirea și combaterea terorismului nr. 535 din 25.11.2004 [citată 24.09.2021]. Disponibil: <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/57494>
9. Protocolul adițional la Convenția Consiliului Europei privind prevenirea terorismului, semnat în Riga, la 22.10.2015. Ratificat de Republica Moldova prin Legea nr. 274 din 16.12.2016 pentru ratificarea Protocolului adițional la Convenția Consiliului Europei privind prevenirea terorismului. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 13.01.2017, nr. 9-18.
10. Уголовный кодекс Российской Федерации № 63-ФЗ от 13.06.1996 (ред. от 01.07.2021, с изм. и доп., вступ. в силу с 22.08.2021) [citată 23.09.2021]. Disponibil: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/5649f81c02c8558e22ab26207b2834c0d047d6fb/
11. Уголовный кодекс Украины от 5 апреля 2001 года № 2341-III (с изменениями и дополнениями по состоянию на 21.07.2021 г.) [citată 24.09.2021]. Disponibil: http://continent-online.com/Document/?doc_id=30418109&doc_id2=30418109#activate_doc=2&pos=86;-149&pos2=2167;-109

Despre autor:

Andrei CAZACICOV,
doctorand,

Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
judecător în cadrul Judecătoriei Edineț,
e-mail: andreicazaciov@gmail.com,

About author:

Andrei CAZACICOV,
PhD student,

Academy „Ștefan cel Mare” of the MIA,
judge at the Edinet Court,
e-mail: andreicazaciov@gmail.com,

CZU 347.157:347.63

DOI 10.5281/zenodo.5653677

NECESITATEA CONCEPTUALIZĂRII PRINCIPILOR DE APLICARE A INSTITUȚIEI PROPRIETĂȚII PENTRU OBIECTELE DE MEDIU

Mircea GLADCHI,
doctorand

Din ce în ce mai des apare problema utilizării și exploatării resurselor naturale drept principala traiectorie de promovare a economiilor naționale. Unele țări încearcă să renunțe complet la exploatarea acestora, altele însă, în afară de ele, nu prea au nimic pentru a-și subsidia economia națională. Pe parcursul utilizării intensive a acestora de către omenire, s-au formulat niște concluzii ce presupun că utilizarea necontrolată a lor poate duce direct la distrugerea planetei pe care noi trăim. Esența lucrării date manifestă principiile de abordare a resurselor naturale sub aspectul ulterioarei introduceri în circuitul civil capitalizându-le, dar aceasta trebuie să fie făcută foarte atent cu condiția că valorificarea lor nu va duce la imposibilitatea ulterioară a folosirii sau epuizarea lor completă fără a fi posibilă regenerarea lor. Tratarea corectă a obiectelor respective în circuitul civil, având o conotație mai specială din cauza importanței lor, a fost și este nucleul necesității existenței unor principii în abordarea acestora.

Cuvinte-cheie: proprietate, circuitul civil, resursele naturale, principii, dispoziție, folosință, posesiune, dreptul de proprietate.

Introducere. Poate cel mai influent articol scris vreodată în domeniul mediului este eseul lui Garrett Hardin despre Tragedia Comunelor, care arată modul în care funcționează utilizatorii individuali (de exemplu, pescari, fermieri, păstori) care se orientează să producă eficiență maximă indiferent de mijloace (de exemplu, poluare, folosirea intensivă, distrugerea resurselor) care sunt în detrimentul pe termen lung al tuturor. Articolul subliniază în moduri elegante modul în care câteva presupuneri plauzibile cu privire la comporta-

THE NEED TO CONCEPTUALIZE THE PRINCIPLES OF APPLICATION OF THE INSTITUTION OF PROPERTY FOR ENVIRONMENTAL OBJECTS

Mircea GLADCHI,
PhD student

The problem of using and exploiting natural resources as the main trajectory for promoting national economies is becoming more and more common. Some countries try to give up their exploitation completely but others do not have much to subsidize their national economy. During their intensive use by mankind, some conclusions have been drawn which suggest that their uncontrolled use can lead directly to the destruction of the planet we live on. The essence of this paper manifests the principles of approaching natural resources in terms of subsequent introduction into the civil circuit capitalizing them, but this must be done very carefully provided that their capitalization will not lead to subsequent impossibility of their use or complete depletion that will lead to impossibility of their regeneration. The correct treatment of the respective objects in the civil circuit, having a more special connotation due to their importance, was and is core of the necessity of the existence of some principles in regards how we approach the natural resources.

Keywords: property, civil circuit, natural resources, principles, disposition, use, possession, right of ownership.

Introduction. Perhaps the most influential article ever written in the field of the environment is Garrett Hardin's essay on the Tragedy of the Commons, showing how individual users (e.g., fishermen, farmers, shepherds) work, aiming to produce maximum efficiency regardless of the means (e.g., pollution, intensive use, destruction of resources) that are to the long-term detriment of all. The article elegantly highlights how some plausible assumptions about human behavior (e.g., predisposition to help children, inclina-

mentul uman (de exemplu, predispoziție de a-și ajuta copiii, înclinația de a lua ceea ce este necesar pentru a supraviețui, o predilecție de a favoriza prieteni și asociați peste străini, bariere în calea comunicării) conduc la previziuni ale utilizării excesive și daune ireparabile a resurselor ca sisteme de sprijin. Relevanța eseului lui Hardin se manifestă prin descrierea sa adecvată a unui model simplu care este confirmat empiric de nenumărate experiențe pe pământ, de la supraexploatarea animalelor pe terenuri limitate, la comportamentul uman de-a lungul veacurilor, la contemporan - activități de poluare care amenință viața pe pământ așa cum o cunoaștem noi. Fenomene de încălzire globală, distrugerea pădurilor tropicale, deșeurile din spațiul cosmic, poluarea și degradarea stratului de ozon sunt tragedii ale comunelor la macro- nivel. Prea mult pășunat, pescuit excesiv, mulțimile din parcurile naționale sunt tragedii ale bunurilor comune la micro-nivel. [1, p.39] Abordările lucrării respective au fost marcate anterior cu referire la aspectele legate de proprietate și soluțiile și conceptele care le propune.

Metode și materiale aplicate sunt cele tradiționale de cercetare, și anume: logică, gramaticală, istorică, observației, sistemică, deducției și inducției, precum și metoda sintezei și comparației. Studiul este o manifestare teoretică a concepțiilor teoretico-practice referitoare la evoluția și manifestarea conceptului de proprietate în raport cu obiectele de mediu..

Rezultate obținute și discuții. Analiza efectuată prin prisma tragediei comunelor, de fapt este o variantă a paradoxului cunoscut sub denumirea de ”dilema prizonierului”, care presupune manifestarea următoarei situații - Doi prizonieri sunt bănuți că au săvârșit o infracțiune. Pedepșa maximă pentru această infracțiune este de cinci ani. Prizonierii sunt ținuți separat și li se propun următoarele soluții. Dacă unul dintre ei mărturisește și astfel își împovărează partenerul, atunci scapă nepedepsit – celălalt trebuie să ispășească o pedeapsă de cinci ani. Dacă cei doi decid să nu mărturisească, rămân doar dovezi prezumtive care le vor aduce o pedeapsă de doi ani. Dacă amândoi mărturisesc, pe fiecare îl așteaptă o pedeapsă de patru ani. Prizonierii sunt interogați

tion to take what it takes to survive, a predilection to favor friends and associates over strangers, communication barriers) lead to predictions of overuse and irreparable damage to resources as support systems. The relevance of Hardin’s essay is manifested in his adequate description of a simple model that is empirically confirmed by countless experiments on earth, from overexploitation of animals on limited land, to human behavior over the centuries, to contemporary - life-threatening pollution activities on earth as we know it. Global warming, the destruction of tropical forests, space debris, pollution and degradation of the ozone layer are tragedies of communes at the macro level. Too much grazing, overfishing, crowds in national parks are tragedies of common goods at the micro-level. [1, p.39] The approaches of the respective work have been previously marked with reference to the aspects related to the property and the solutions and concepts that it proposes.

Methods and materials applied are the research traditional ones: logical, grammar, historical, observation, systemic, deduction and induction, as well as the method of synthesis and comparison. The study is a theoretical manifestation of theoretical-practical concepts referring to the evolution and manifestation of the property in regards to environment.

Results obtained and discussions. The analysis carried out in the light of the tragedy of the communes, in fact, is a variant of the paradox known as the “prisoner’s dilemma”, which involves the manifestation of the following situation - Two prisoners are suspected of having committed a crime. The maximum penalty for this crime is five years. Prisoners are kept separate and the following solutions are proposed. If one of them confesses and thus burdens his partner, then he escapes unpunished - the other must serve a sentence of five years. If the two decide not to confess, all that remains is presumptive evidence that will bring them a two-year sentence. If they both confess, they will each face a four-year sentence. Prisoners are interrogated separately from each other, so that neither of them will know the intention of the other before or after the conversation.

separat unul de celălalt, astfel încât nici unul dintre ei nu va cunoaște nici înainte și nici după convorbire intenția celuilalt.

Această dilemă poate fi numită paradox, deoarece decizia prizonierilor luată individual și conștient (aceea de a mărturisi) și decizia colectivă (aceea de a coopera) sunt divergente.

În literatura de specialitate fenomenul dat este exprimată printr-o matrice în felul următor:

This dilemma can be called a paradox, because the decision of the prisoners taken individually and consciously (that of confessing) and the collective decision (that of cooperating) are divergent.

In the literature the given phenomenon is expressed by a matrix as follows:

fig.1

		Prizonierul A <i>Prisoner A</i>	
		Cooperează <i>Cooperation</i>	Mărturisește <i>Confess</i>
Prizonierul B <i>Prisoner B</i>	Cooperează <i>Cooperation</i>	A-2; B-2	A-0; B-5
	Mărturisește <i>Confess</i>	A-5; B-0	A-4; B-4

Rezultatele obținute:

0 - „temptation” – trădare unilaterală – libertate personală

2 - „reward” – cooperarea lui A cu B – decizia colectivă cea mai prielnică

4 - „punishment” – pedeapsă pentru trădare bilaterală

5 - „sucker’s payoff” – recompensa ratatului

Acest model, la fel ca și tragedia comunelor, se manifestă prin asumția comportamentului uman real. Ideea consacrată în dilema prizonierului este aceea că ea descrie o lume în care sunt beneficii din cooperare, oportunități din decizii egoiste și capcane pentru cei care doresc să exploateze aceste oportunități. Prin urmare în cazul nostru dacă ambii cooperează și nu divulgă informația capătă 2 ani dar teoretic unul dintre ei ar putea acționa în interes propriu mizând pe buna credință a celuilalt. În cazul când ei ambii decid să mărturisească, ei de fapt își manifestă o mini versiune a teoriei comunelor făcând tot posibilul pentru a-și maximiza profiturile, dar de fapt ei rămân în pierdere în raport cu situația când pur și simplu cooperau.

Dreptul mediului poate fi privit ca experimente ce ar soluționa problemele propuse atât de

The results obtained:

0 - „temptation” – unilateral betrayal - personal freedom

2 - „reward” – A’s cooperation with B - the most favorable collective decision

4 - „punishment” – punishment for bilateral treason

5 - „sucker’s payoff” – the reward of the loser

This model, like the tragedy of the commons, is manifested by the assumption of real human behavior. The idea enshrined in the prisoner’s dilemma is that it describes a world in which there are benefits from cooperation, opportunities from selfish decisions and traps for those who want to exploit these opportunities. Therefore, in our case if both cooperate and do not disclose the information, they get 2 years but theoretically one of them could act in their own interest relying on the good faith of the other. When they both decide to confess, they are in fact manifesting a mini version of the theory of commons doing their best to maximize their profits, but in fact they remain at a loss compared to when they simply cooperated.

Environmental law can be seen as experiments that would solve the problems proposed

tragedia comunelor cât și de dilema prizonierului. Ideea predispusă de conceptul dat este aceea a unei coersii reciproce din acord reciproc, ceea ce presupune că legislația ar impune o strategie de cooperare sau ar incrimina posibilitatea de abateri de la aceasta.

Până nu demult, omul trăia în condiții de resurse naturale inepuizabile-viteza consumului resurselor regenerabile era relativ redusă iar a celor neregenerabile-mică. Acum există o situație calitativ nouă-nivelul consumului resurselor regenerabile a început să depășească viteza regenerării lor și a devenit evidentă limita rezervelor multor genuri de resurse neregenerabile, în particular, a cărbunilor fosili.

Deoarece viteza regenerării resurselor animale și vegetale depind în mare parte de activitatea omului, apare necesitatea de a echilibra volumul consumului și a regenerării resurselor naturale. În caz contrar, odată cu creșterea consumului se va micșora capacitatea de regenerare a sistemelor naturale din cauza epuizării bioprodactivității.

Având în vedere faptul că epuizarea în timp a resurselor neregenerabile este inevitabilă, problema constă nu în a “întinde” resursele cât mai mult timp, ci de a găsi substituenți naturali sau sintetici, ori de a găsi posibilități de regenerare a lor utilizând materie primă secundară. Dintre resursele naturale neregenerabile cele mai consumate sunt cărbunii fosili și petrolul. După calculul specialiștilor, rezervele de combustibil vor ajunge încă 50-100 ani. Ce va fi mai departe? Centralele termoelectrice, transportul, industria chimică și petrochimică își vor înceta activitatea. Prevăzând aceste urmări, chiar de pe acum trebuie căutate diferite surse de combustibil alternativ. Există orientarea de a utiliza, în calitate de combustibil, hidrogenul gazos rezultat la electroliza apei și metanolul provenit din prelucrarea lemnului, resurse care sunt regenerabile. Dar și la rezolvarea problemelor tehnologice de obținere în proporții mari a hidrogenului și metanolului apare problema producției de energie electrică care are limitele sale ecologice. [2. p.22]

Pentru a oferi răspunsuri problemei respective au fost propuse mai multe posibile va-

by both the tragedy of the communes and the dilemma of the prisoner. The idea predisposed by this concept is that of a reciprocal coercion of mutual agreement, which presupposes that the legislation would impose a cooperation strategy or would criminalize the possibility of deviating from it.

Until recently, man lived in conditions of inexhaustible natural resources - the speed of consumption of renewable resources was relatively low and non-renewable - low. There is now a qualitatively new situation - the level of consumption of renewable resources has begun to exceed the speed of their regeneration and the limit of the reserves of many kinds of non-renewable resources, in particular fossil coal, has become obvious.

As the rate of regeneration of animal and plant resources depends largely on human activity, there is a need to balance the volume of consumption and regeneration of natural resources. Otherwise, with the increase of consumption, the regeneration capacity of natural systems will decrease due to the depletion of bioproductivity.

Because the depletion of non-renewable resources over time is inevitable, the problem is not to “stretch” the resources as long as possible, but to find natural or synthetic substitutes, or to find possibilities to regenerate them using secondary raw materials. Among the most consumed non-renewable natural resources are fossil coal and oil. According to the calculation of specialists, fuel reserves will reach another 50-100 years. What will be next? Thermal power plants, transport, the chemical and petrochemical industries will cease their activity. Given these consequences, different sources of alternative fuel must be sought from now on. There is an orientation to use, as fuel, hydrogen gas resulting from the electrolysis of water and methanol from wood processing, resources that are renewable. But also, when solving the technological problems of obtaining large proportions of hydrogen and methanol, there is the problem of electricity production which has its ecological limits. [2. p.22]

In order to provide answers to this problem, several possible variants have been proposed

riante cu referire la obiectele dreptului mediului. Prima varianta a fost acordarea statutului de proprietate privată anumitor resurse naturale. Pentru a vizualiza mai bine exemplele date, drept obiect al discuției va servi rezervația naturală de stat „Pădurea Domnească”. După cum am spus prima soluție a fost oferirea teoretică a acestui bun în proprietate privată. Respectiv aceasta ar limita accesul și utilizarea acestei resurse naturale fiind îngădită de dominația individului. A doua soluție ar fi menținerea acestora în proprietate publică, dar condiționând accesul pe teritoriul acestei rezervații în baza anumitor criterii cum ar fi de exemplu în baza capitalului financiar deținut de o persoană, sau fiind determinat de loterie aleatorie. Un alt criteriu ar fi în bază de merite definite de anumite criterii prestabilite și acceptate. Sau de asemenea ar putea fi cine primul vine acela are acces soldându-se cu niște cozi imense pentru a avea acces în rezervație. Dea lungul anilor toate aceste măsuri au fost încercate și întreprinse ca experimente legale într-un context sau în altul.

Drept rezultat au fost create mecanisme de cooperare sau compromis bazat pe consens, ce permite exploatarea resurselor naturale în așa formă încât aceasta să nu fie prejudiciabilă sau auto distrugătoare. Abaterea de la aceste norme naște ulterior apariția răspunderii de diferită natură și aplicarea mecanismelor coercitive.

Observăm că pentru a conferi anumite semne protective de utilizare a resurselor naturale pe parcursul discursului a fost menționată de mai multe ori ideea atribuirii acestora sub forma proprietății. Este necesar de menționat că forma proprietății descrise în articolul respectiv nu se referă la acel drept de proprietate, dar este vorba de proprietatea ca concept economic. După cum a fost stipulat anterior, proprietatea sub aspect economic poate fi manifestată prin mai multe forme, fiind atât parte a drepturilor reale, obligaționale, dacă vorbim despre dreptul civil ba chiar tranzitând în alte ramuri de drept. Respectiv pentru a putea încadra obiectele dreptului mediului în anumite raporturi ce ar presupune punerea lor într-un circuit civil într-o oarecare formă este necesar de a formula anumite principii.

Principiile date urmăresc scopul de utili-

with reference to the objects of environmental law. The first option was to grant the status of private property to certain natural resources. In order to better visualize the given examples, the object will be the state nature reserve „Pădurea Domnească”. As I said, the first solution was to theoretically offer this property in private ownership. Respectively, this would limit the access and use of this natural resource, being restricted by the dominion of an individual. The second solution would be to keep them in public ownership, but subjecting access to the territory of this reservation based on certain criteria such as based on the financial capital held by a person, or being determined by the lottery randomly. Another criterion would be based on merits defined by certain pre-established and accepted criteria. Or it could also be who comes first that one has access resulting in huge queues to have access to the reservation. Over the years all these measures have been tried and undertaken as legal experiments in one context or another.

As a result, consensus-based cooperation or compromise mechanisms have been created, which allow the exploitation of natural resources in such a way that it is not harmful or self-destructive. Deviation from these rules subsequently gives rise to liability of various kinds and the application of coercive mechanisms.

We notice that in order to give certain protective signs of the use of natural resources during the speech, the idea of assigning them in the form of property was mentioned several times. It should be noted that the form of ownership described in that article does not refer to that right of ownership, but to property as an economic concept. As previously stipulated, economic property can be manifested in several forms, being both part of real, obligations, if we talk about civil law and even transiting into other branches of law. Respectively, in order to be able to frame the objects of environmental law in certain relations that would imply their placing in a civil circuit in some form, it is necessary to formulate certain principles.

The given principles pursue the purpose of the use of environmental objects in the interest

zare ale obiectelor de mediu în interesul celor care nemijlocit le gestionează sau urmărește scopul transmiterii lor sau a unei părți componente în gestiunea altor persoane. După cum a fost demonstrat anterior, vorbim despre anumite obiecte specifice și încadrarea lor în circuitul civil cât și atribuindu-le la categoria de proprietatea sub formă economică ar presupune anumite limitări și nuanțe de exploatare.

Primul principiu care va fi enunțat și analizat va fi *principiul cooperării*. Acest principiu rezultă din teoriile și lucrările expuse anterior (tragedia comunelor și dilema prizonierului) și nu doar care presupune, în contextul nostru că atunci când merge vorba despre exploatarea resurselor naturale care conform esenței lor sunt unele finite, este necesar ca între cei ce le folosesc să fie o cooperare și o înțelegere referitor la cotele de consum sau referitor la cantitățile posibile explorabile etc. Cooperarea ar presupune găsirea unui compromis între subiecți, ceea ce ar impune limitarea reciprocă și ce va duce ulterior la posibilitatea inducerii unei conservări a resurselor naturale cauzate anume de cooperare și ajungere la un compromis. Haideți să luăm exemplul referitor la pășune și vitele care sunt păscute pe ea concomitent de mai mulți proprietari. Atât timp cât această pășune este un bun al statului sau cu alte cuvinte nu aparține nici unuia individual sau colectiv dintre proprietari, aceștia vor încerca să facă totul posibilul pentru ași maximiza profitul minimalizând cheltuielile necesare. Drept urmare are loc deteriorarea rapidă a pășunii rezultând în imposibilitatea de folosire a acesteia nu doar de persoana/ persoanele care au supra solicitat-o dar și pentru persoanele care o folosea ordinar cât și pentru cei care urmau să o folosească. Lipsa cooperării între aceștia a făcut ca bunul să fie irosit și lăsat pentru o perioadă nedeterminată de regenera. Lipsa cooperării de asemenea poate duce la imposibilitatea regenerării resursei date, fiindcă unul dintre acești proprietari de bovine la cea mai mică apariție a învelișului verde va monopoliza pășunea și o va face inutilizabilă iarăși pentru o perioadă de timp. Prin urmare atunci când vorbim despre utilizarea unui resurse naturale aceasta trebuie să fie făcută prin cooperare – atât între co-

of those who directly manage them or pursue the purpose of their transmission or of a component part in the management of other persons. As previously demonstrated, we are talking about certain specific objects and their inclusion in the civil circuit as well as assigning them to the category of property in economic form would involve certain limitations and nuances of exploitation.

The first principle that will be stated and analyzed will be *the principle of cooperation*. This principle results from the theories and works presented above (the tragedy of the communes and the prisoner’s dilemma) and not only that implies, in our context that when it comes to the exploitation of natural resources that are essentially finite, it is necessary that among those who use them be cooperation and understanding of consumption quotas or possible quantities to be explored, etc. Cooperation would involve finding a compromise between the subjects, which would impose mutual limitation and which would later lead to the possibility of inducing a conservation of natural resources caused by cooperation and reaching a compromise. Let’s take the example of the pasture and the cattle that are grazed on it by several owners at the same time. As long as this pasture is a state good or in other words does not belong to any individual or collective of the owners, they will try to do everything possible to maximize their profits by minimizing the necessary expenses. As a result, the pasture deteriorates rapidly, resulting in the impossibility of using it not only by the person / persons who requested it but also by the persons who used it normally and by those who were to use it. The lack of cooperation between them caused the good to be wasted and left for an indefinite period of time to regenerate. The lack of cooperation may also lead to the impossibility of regenerating the given resource, because one of these cattle owners at the slightest appearance of the green cover will monopolize the pasture and make it unusable again for a period of time. Therefore, when we talk about the use of a natural resource, it must be done through cooperation - both between co-owners in case of shared use and between the owner and third parties, third parties being those persons who do

proprietari în cazul utilizării în comun cât și între proprietar și terți, terții fiind acele persoane care deși nu folosesc pășunea dată în scopul urmărit de proprietar, existența acesteia le favorizează drepturile la un mediu sănătos cât și aspectul estetic sufletesc. Principiul cooperării presupune că cel care primește în gestiune o resursă naturală este ținut obligat să manifeste o atitudine colegială de compromis în raport cu celelalte persoane, indiferent cine ar fi ele pentru a beneficia în continuare de gestiunea resursei și nu a deteriora raporturile și drepturile altor persoane în tangență cu această resursă.

Următorul principiu formulat va fi principiul *folosirii raționale*. Folosința rațională în contextul dat nu trebuie să fie încurcat cu dreptul de folosință sub nici o formă, ca atribut a dreptului de proprietate. Termenul de folosință în contextul dat sunt toate metodele de utilizare și exploatare a resurselor naturale conferită prin prisma diverselor acte normative și prin prisma diverselor instituții de drept. Respectiv în contextul dat ar trebui de menționat că baza raporturilor date, deși dominat de cele private nu se limitează la acestea. De exemplu aerul atmosferic care este atribuit prin Constituție statului cu caracter de proprietate ce se manifestă prin deținerea monopolului asupra acestei resurse. Din punct de vedere practic asta ar însemna că orice formă de exploatare a aerului pe teritoriul Republicii Moldova va fi condiționată de acceptul sau dezacordul statului cu formele de folosire ale acestuia. Acceptul sau dezacordul de exploatare a acestei resurse naturale, desigur va fi condiționată de mai mulți factori, dar unul dintre ei este faptul dacă exploatarea în forma propusă este practică și rațională ce nu ar duce la deteriorarea bunului nemijlocit sau la supra solicitarea și distrugerea lui. Darea în folosință a resurselor naturale după cum a fost menționat poate fi dată prin diverse instituții și diverse forme de acte și raporturi, ideea folosinței raționale presupune că indiferent de tipul și natura juridică a raportului de dare în folosință, vis-à-vis de obiectele dreptului de proprietate acesta trebuie să fie exercitat rațional. Dacă termenul de folosință a fost explicat și într-o oarecare măsură perceput, atunci ce ar presupune termenul de

not use the given pasture for the purpose pursued by the owner, its existence favors their rights to a healthy environment as well as the aesthetic aspect of the soul. The principle of cooperation presupposes that the recipient of a natural resource is obliged to show a collegial attitude of compromise in relation to other subjects, regardless of who they are in order to continue to benefit from the management of the resource and not damage the relationships and rights of others, in tangency with this resource.

The next principle formulated will be the principle of *rational use*. Rational use in the given context must not be confused with the right of use in any form, as an attribute of the right of property. The term of use in this context is all the methods of use and exploitation of natural resources conferred through the prism of various normative acts and through the prism of various legal institutions. In this context, it should be noted that the basis of the given relations, although dominated by private ones, is not limited to them. For example, the atmospheric air that is attributed by the Constitution to the state with the character of property that is manifested by holding a monopoly on this resource. From a practical point of view, this would mean that any form of air exploitation on the territory of the Republic of Moldova will be conditioned by the acceptance or disagreement of the state with its forms of use. The acceptance or disagreement of the exploitation of this natural resource, of course, will be conditioned by several factors, but one of them is whether the exploitation in the proposed form is practical and rational that would not lead to direct damage or over its request and destruction. The putting into use of natural resources as mentioned can be given by various institutions and various forms of acts and relationships, the idea of rational use implies that regardless of the type and legal nature of the relationship of putting into use, vis-à-vis the objects the right to property must be exercised rationally. If the term of use has been explained and to some extent perceived, then what would the term of rational use imply? Rational use manifests the idea of exploiting the natural resource in the context and the idea of this mod-

folosință rațională? Folosința rațională manifestă ideea de exploatare a resursei naturale sub contextul și ideea consumului acesta moderat fără a duce la deteriorarea și supraconsumul acesteia. Dacă ne întoarcem la exemplul nostru cu păstori, vacile și pășunea, atunci folosirea rațională al presupune utilizarea pășunii în așa fel și formă încât ar fi situația când aceștia ar alterna pășunile în dependență de ani sau condiții climaterice pentru a permite regenerarea învelișului ierbos de la suprafața și nu ar duce la distrugerea ireparabilă din cauza suprasolicitării acesteia.

Următorul principiu care ar putea fi folosit pentru a defini raporturile de proprietate în corelație cu obiectele de mediu este dispoziția limitată. Dispoziția va fi analizată în contextul respectiv drept un atribut ce permite unui subiect împuternicit cu o anumită formă de proprietate, de a încheia contracte de dare în exploatare a resurselor naturale. Prin termenul de dispoziție limitată se vor analiza situațiile în care obiectele de mediu nu pot fi transmise într-o oarecare formă de gestionare din cauza anumitor factori. Unul dintre factori va fi calitatea subiectului în mâinile căruia va fi transmisă resursa dată. Un criteriu ar fi faptul dacă subiectul întrunește condițiile de cetățenie impuse pentru anumite obiecte (ex. terenurile agricole). Un alt criteriu care poate fi întâlnit este deținerea anumitor criterii sau aptitudini specifice sau necesare subiectului pentru a fi capabil de a folosi rațional obiectul de mediu predispus, ca de exemplu având niște studii într-un domeniu specific sau având capacitatea financiară de a asigura anumite condiții de exploatare corectă a acestora. Limitarea dispoziției presupune faptul că obiectele de mediu nu poate fi predispus în folosire exclusivă oricui. Principiul dat presupune controlul asupra subiecților care pot exploata în exclusivitate, sau deține monopolul asupra unei resurse naturale. Resuscitând exemplul nostru anterior cu pășunea, în cazul dat limitarea dispoziției s-ar manifesta prin faptul că pășunea respectivă ar fi acordată în folosință exclusivă doar celor proprietari de vaci care au cunoștințele necesare sau studii în domeniul respectiv, ce ar presupune că ei vor folosi acea pășune rațional pentru a conserva calitățile ei utile pentru vitele proprietari-

erate consumption without leading to its deterioration and overconsumption. If we return to our example with shepherds, cows and pasture, then the rational use of it involves the use of pasture in such a way that it would be the situation when they would alternate pastures depending on years or weather conditions to allow regeneration of grass cover from the surface and would not lead to irreparable destruction because of its overload.

The next principle that could be used to establish ownership relationships in regards to environmental objects is the *limited disposition*. The disposition will be analyzed in the respective context as an attribute that allows a subject empowered with a certain form of ownership, to conclude contracts for the exploitation of natural resources. The limited disposition term will be analyzed through the situations in which environmental objects cannot be transmitted in some form of management due to certain factors. One of the factors will be the quality of the subject in whose hands the given resource will be transmitted. A criterion would be whether the subject meets the citizenship conditions imposed for certain objects (eg agricultural land). Another criterion that can be met is the possession of certain criteria or skills specific or necessary to the subject to be able to use rationally the predisposed environmental object, such as having some studies in a specific field or having the financial capacity to ensure certain conditions for their correct operation. The limitation of the disposition implies that environmental objects cannot be predisposed for exclusive use to anyone. This principle presupposes control over subjects who can exploit exclusively, or have a monopoly over a natural resource. Resurrecting our previous example with pasture, in this case the limitation of the disposition would be manifested by the fact that the pasture would be granted for exclusive use only to cow owners who have the necessary knowledge or studies in the field, which would mean that they will use that rational pasture to preserve its useful qualities for the cattle of the owners. Respectively, we note that the principle of limited disposition aims at selecting subjects capable and equipped to use environmental ob-

lor. Respectiv observăm că principiul dispoziției limitate urmărește selectarea subiecților capabili și echipați de a folosi corect obiectele de mediu. Principiul dat facilitează aplicarea mai eficientă a celorlalte a celorlalte principii manifestând un control mai detaliat asupra accesului corect asupra folosirii și exploatării obiectelor de mediu.

Următorul principiu este *principiul protecției obiectelor aflate în gestiune*. Acest principiu este bazat pe funcțiile de bază cât și obiectele definitorii ale raporturilor de mediu. Principiul dat exemplifică un alt caracter care subiectul căruia îi este împuternicit resursa naturală trebuie să îl manifeste pentru a folosi o resursă naturală. Protecția resursei naturale aflată în gestiune se manifestă obiectiv prin asigurarea folosirii nemijlocite neîntrerupte de factori externi și terți. Însă aceasta nu este suficient pentru acest obiect specific. Când vorbim despre principiul protecției resurselor naturale aflate în gestiune protecția acestora nu se limitează doar la impedimentele terților manifestate asupra folosirii acesteia, dar și la protecția acestuia indiferent dacă este el exploatat sau nu și indiferent de forma factorilor ce îl afectează. În unele situații resursele naturale sunt intenționat plasate în gestiunea unei instituții sau a unu subiect pentru exclusivul interes de a le proteja. Prin urmare componentul dat este vital întru elaborarea și gestionarea ideilor de proprietate reflectate asupra obiectelor de mediu. Se poate pretinde protecția obiectelor de mediu fără ca acestea să fie atribuite în gestiune exclusivă cuiva, de persoane adiacente care doar doreau să se bucure de un mediu natural sănătos și estetic plăcut. În literatura de specialitate se menționează că funcția de protecție a resurselor naturale se atribuie statului, el fiind cel care urmărește scopul de a menține controlul exclusiv asupra lor, dar retorica ideii noastre este că obligativitatea de protecție a acestor componente se manifestă prin prisma tuturor subiecților ce beneficiază de resurse naturale. Subiectul care gestionează nemijlocit una din ele și care extrage anumite foloase este în primul și în primul rând obligat să protejeze interesele proprii care vor duce la satisfacerea unui rol mai important, după cum a fost stipulat anterior.

Următorul principiu este *principiul conservă-*

jects correctly. This principle facilitates the more efficient application of the other principles by manifesting a more detailed control over the correct access on the use and exploitation of environmental objects.

The next principle is the *principle of protection of objects under management*. This principle is based on the basic functions as well as the defining objects of environmental relations. This principle exemplifies another character that the subject to whom the natural resource is empowered must manifest in order to use a natural resource. The protection of the natural resource under management is manifested primarily by ensuring the uninterrupted direct use of external and third-party factors. But this is not enough for this specific object. When we talk about the principle of protection of natural resources under management, their protection is not limited only to the impediments of third parties manifested on its use, but also to its protection regardless of whether it is exploited or not and regardless of the form of factors affecting it. In some cases, natural resources are intentionally placed in the management of an institution or subject for the sole interest of protecting them. By following the given component it is vital for the elaboration and management of the property ideas reflected on the environmental objects. It is possible to claim the protection of environmental objects without them being attributed in exclusive management to someone, by adjacent people who just wanted to enjoy a healthy natural environment and pleasant aesthetics. In the literature it is mentioned that the function of protection of natural resources is attributed to the state, it is the one that aims to maintain exclusive control over them, but the rhetoric of our idea is that the obligation to protect these components is manifested in the light of all subjects that benefit from natural resources. The subject who directly manages one of them and who extracts certain benefits is first and foremost obliged to protect his own interests which will lead to the fulfillment of a more important role, as previously stipulated.

The next principle is the *principle of conservation of the goods*. This principle goes hand in hand with the others previously stated, namely

rii bunurilor. Principiul dat merge în tangență cu celelalte anterior enunțate și anume folosirii raționale și protecției. Principiul conservării resurselor naturale presupune menținerea formei maximal posibile, asemenea celei în care a fost preluate cu referire la obiectele percepute. Deși principiul dat este, și poate fi aplicat pentru toate situațiile ce presupun raporturile de mediu, în contextul respectiv aceasta va fi analizat sub perspectiva relațiilor de proprietate ce pot apărea în raport cu resursele naturale. Conservarea ca concept presupune menținerea calităților estetice, funcționale și de componență a resurselor naturale. Conservarea de obicei presupune efectuarea anumitor acțiuni sau inacțiuni în interesul menținerii acestei stări de fapt. Deși de cele mai dese ori conservarea presupune abstențiuni în raport cu obiectele de mediu, în cazul exploatării acestora conservarea poate fi făcută prin intermediul efectuării anumitor acțiuni concrete orientate spre conturarea intereselor principiului dat. Pentru a explica principiul dat vom recurge iarăși la exemplul nostru cu pășunea. Acțiunile de conservare în exemplul dat ar presupune atitudinea proprietarilor vacilor de a se abține de la supraconsum sau îngrădirea teritoriului pentru a-l demarca și a demonstra grija față de aceasta. Cu alte cuvinte toate acțiunile ce sunt efectuate de către folositorii obiectelor de mediu trebuie să fie făcute cu intenția și predispoziția de a conserva bunul dat.

Ultimul principiu elaborat va fi *principiul dezvoltării moderate*. Principiul dat manifestă de altfel o esență consumării resurselor naturale. Ca și principiul anterior acesta este extras din raporturile dreptului mediului. Conceptual vorbind, iarăși atribuim caracterul dat pentru persoanele care dețin în proprietate resurse naturale. Cei ce exploatează resursele naturale trebuie să o facă urmărind de asemenea scopul de a dezvolta și a îmbunătăți aceste resurse naturale. Observăm că de fapt dezvoltarea ca principiu este o evoluție naturală a principiului de conservare. Dacă conservarea presupune menținerea situației a bunurilor în momentul preluării lor de către subiectul care urmează să le folosească, atunci dezvoltarea ar presupune îmbunătățirii calității bunurilor comparativ cu situația când acestea au fost preluate. Obiectiv acest principiu poate fi greu de realizat,

rational use and protection. The principle of conservation of natural resources implies the maintenance of the maximum possible form, similar to the one in which it was taken with reference to the perceived objects. Although the given principle is, and can be applied for all situations involving environmental relations, in that context it will be analyzed from the perspective of property relations that may arise in relation to natural resources. Conservation as a concept involves maintaining the aesthetic, functional and compositional qualities of natural resources. Conservation usually involves performing certain actions or inactions in the interest of maintaining the initial state. Although most often conservation involves abstentions in relation to environmental objects, in the case of their exploitation, conservation can be done through the performance of certain concrete actions aimed at outlining the interests of the given principle. To explain this principle, we will again use our example with the pasture. Conservation actions in this example would involve the attitude of cow owners to refrain from overconsumption or to restrict the territory in order to demarcate it and show care for it. In other words, all actions that are performed by users of environmental objects must be done with the intention and predisposition to preserve the given good.

The last principle developed will be the *principle of moderate development*. This principle also manifests an essence of the consumption of natural resources. Like the previous principle, it is extracted from environmental law relationships. Conceptually speaking, we again attribute the character given to the persons who own natural resources. Those who exploit natural resources must do so in pursuit of the goal of developing and improving these natural resources. We notice that in fact development as a principle is a natural evolution of the conservation principle. If preservation involves maintaining the situation of the goods when they are taken over by the person who is going to use them, then the development would involve improving the quality of the goods compared to the situation when they were taken over. Objectively this principle may be difficult to achieve, but the subject who is subject to direct

dar subiectul care este supus exploatării nemijlocite trebuie să manifeste intenția de dezvoltare moderată a obiectului afectat. Exemplificând situația dată, (folosind exemplul anterior) s-ar pretinde o atitudine de îmbunătățire a pășunii care este supusă folosirii. În cazul nostru, acesta poate fi manifest prin faptul, că în momentul în care pășunea nu este utilizată cu scopul de a conserva calitățile ei și de a o folosi rațional, folositorii prelucrează terenul sădind suplimentar semințe de iarbă sau folosirea anumitor îngrășăminte suplimentare.

Aceste șase principii manifestă împrejurările și caracteristicile pe care subiecții trebuie să le respecte și să le posede în cazurile folosirii exclusive sau ne exclusive a bunurilor de mediu. După cum a fost spus anterior, tipurile de folosire a acestor obiecte poate fi redate prin diverse instituții și ramuri de drept, dar toate trebuie să fie manifestate prin prisma acestor principii vitale conceptualizării proprietății asupra resurselor naturale. Chiar și banalul acces liber la resurse naturale urmărit de către fiecare ființă vie trebuie să întrunească cumulativ toate aceste principii, începând cu simpla cooperare în ceea ce servește folosirea obiectului și terminând cu ideea de menținere sau chiar îmbunătățire a formei resursei naturale de care s-a beneficiat.

exploitation must show the intention of moderate development of the affected object. Exemplifying the given situation, (using the previous example) one would claim an attitude of improving the pasture that is subject to use. In our case, this can be manifested by the fact that when the pasture is not used in order to preserve its qualities and to use it rationally, users cultivate the land by planting additional grass seeds or the use of certain additional fertilizers.

These six principles manifest the circumstances and characteristics that subjects must respect and possess in cases of exclusive or non-exclusive use of environmental goods. As previously stated, the types of use of these objects can be reproduced through various institutions and branches of law, but all must be manifested in the light of these principles vital to the conceptualization of ownership of natural resources. Even the trivial free access to natural resources pursued by every living being must meet all these principles cumulatively, starting with simple cooperation in what serves the use of the object and ending with the idea of maintaining or even improving the form of natural resource that has benefited.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Rodgers W. H., Jr. Environmental law. Second edition. St. Paul, Minn. West Publishing Co.1994, 1158 p.
2. Duca Gh., Scurlatov Iu., Misiti A., Macoveanu M., Surpățeanu M. Chimie ecologică. Ediția a II-a, revăzută. Chișinău: CEP USM, 2003. 303 p.

Despre autor:

Mircea GLADCHI,
asistent universitar,
Catedra „Drept privat”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: mircea.gladchi@gmail.com

About author:

Mircea GLADCHI,
Assistant professor
of the Chair “Private law”
of the Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA
e-mail: mircea.gladchi@gmail.com

CORUPȚIA CA FENOMEN SOCIAL ȘI JURIDIC ÎN ETAPA CONTEMPORANĂ

Igor SOROCEANU,
masterand

Corupția reprezintă un fenomen al omenirii care atentează în mod direct la buna desfășurare a activității profesionale. Aceasta este specifică și persistă în lumea întreagă. Actualmente practic este imposibil de a nominaliza un stat care nu a cunoscut acest flagel negativ al societății.

Astfel, ne propunem în cadrul respectivului demers științific efectuarea analizei fenomenului corupției și studierea locului acesteia în comunitatea internațională.

Cuvinte-cheie: reuniuni internaționale, fenomen social și juridic, corupție, instituții de drept, directive și rezoluții, etc.

CORRUPTION AS A SOCIAL AND LEGAL PHENOMENON IN THE CONTEMPORARY STAGE

Igor SOROCEANU,
master student

Corruption is a phenomenon of humanity that directly threatens the proper conduct of professional activity. It is specific and persists throughout the world. It is currently virtually impossible to nominate a state that has not experienced this negative scourge of society.

Thus, we propose in this scientific approach the analysis of the phenomenon of corruption and the study of its place in the international community.

Keywords: international meetings, social and legal phenomenon, corruption, legal institutions, directives and resolutions, etc.

Introducere. În cadrul vieții de relație, a vieții sociale, conduita (acțiunea) fiecăruia este apreciată, evaluată de ceilalți membri ai societății și considerată „convenabilă” ori „neconvenabilă”, pentru ei sau grupul social construit după cum ea se armonizează sau vine în conflict cu acestea [2, p.7].

Corupția face indiscutabil parte dintre acele acțiuni ale omului care sunt neconvenabile pentru societate, pentru ceilalți membri ai acesteia.

Ea este un fenomen social fiindcă este condiționată în apariția și existența ei, de viața de relație, de viața socială și de normele de conduită statornicite în cadrul societății.

Forțele naturale care au trezit și sădit în om imperativul sociabilității, au avut darul și puterea de a inspira și determina acestuia spiritul de ordine făcându-l să înțeleagă că în cadrul grupului social, interesele și acțiunile fiecăruia trebuie să se armonizeze cu acelea ale celorlalți, că acțiunilor neconvenabile trebuie să le răspundă reacții convenabile, că existența comună, conviețuirea

Introduction. In relationship life, social life, everyone's behavior (action) is appreciated, evaluated by other members of society and considered “convenient” or “inconvenient” for them or the social group built as it harmonizes or conflicts with these [2, p.7].

Corruption is indisputably one of those human actions that are inconvenient for society, for its other members.

It is a *social phenomenon* because it is conditioned in its appearance and existence, by the relationship life, by the social life and by the norms of conduct established in the society.

The natural forces that awakened and planted in man the imperative of sociability, had the gift and the power to inspire and determine his spirit of order, making him understand that within the social group, the interests and actions of each must harmonize with those of others, that inappropriate reactions must be answered by convenient reactions, that common existence,

oamenilor în societate nu este posibilă fără ordonare căreia trebuie să i se conformeze fiecare în parte și toți laolaltă [2, p.8].

Corupția este un fenomen social prin condițiile de existență și totodată unul antisocial prin consecințele sale.

Odată cu încriminarea ei, corupția a devenit și un *fenomen juridic*. Ca urmare a incriminării sale, corupția trece limitele faptului exclusiv social devenind și un fapt juridic, generator de consecințe juridice, de răspundere penală.

Corupția este un fenomen juridic, fapt pentru care ea este și rămâne un fenomen social, ea având loc în societate și producând urmări periculoase, dăunătoare pentru aceasta. Dacă nu ar exista corupția în realitatea socială, nu ar produce urmări antisociale periculoase, ea nu ar fi încriminată, nu ar fi devenit fapt juridic.

Așadar, corupția devine un fapt juridic, reglementat prin norme de drept penal, fiindcă în prealabil ea este un fapt social, o realitate socială care nu poate fi și nici nu trebuie ignorată și care creează urmări periculoase pentru ordinea socială.

Gradul de investigare a problemei la momentul actual, scopul cercetării. La momentul actual, importanța și scopul de elaborare a prezentului demers științific, apare din intenția autorului de a cerceta detaliat și multiaspectual reperele generale cu privire la evoluția incriminării infracțiunilor de corupție, precum și informarea publicului larg despre esența generică a terminologiei respective.

Materiale utilizate și metode aplicate. Materialele utilizate la structurarea și asamblarea științifică a articolului respectiv, o reprezintă în primul rând legislația Republicii Moldova (actuală și cea anterioară). Totodată, în vederea realizării unei cercetări detaliate, au fost operate trimiteri la aspectele practice ale unor cercetași atât autohtoni cât și străini ale domeniului supus cercetării.

Metodele științifice aplicate în procesul studiului și elaborării prezentului demers științific fac parte din categoria celor mai diverse, fiind utilizate metodele cele mai eficiente în materia cercetării juridice. Astfel, în prim-plan s-a acordat o prioritate metodei analizei și celei comparative. Ulterior, în vederea prezentării unei structuri și esențe cuprinzătoare a articolului, au fost efectuate apelări științifice la metodele sintezei, inclusiv

the coexistence of people in society is not possible without an order which must be complied with by each and everyone together [2, p.8].

Corruption is a social phenomenon through the conditions of existence and at the same time an antisocial one through its consequences.

With its criminalization, corruption has also become a *legal phenomenon*. As a result of its incrimination, corruption crosses the limits of the exclusively social fact, becoming a legal fact, generating legal consequences, of criminal liability.

Corruption is a legal phenomenon, for which it is and remains a social phenomenon, it taking place in society and producing dangerous consequences, harmful for it. If corruption did not exist in social reality, it would not produce dangerous antisocial consequences, it would not be criminalized, it would not have become a legal fact.

Therefore, corruption becomes a legal fact, regulated by criminal law norms, because beforehand it is a social fact, a social reality that cannot and should not be ignored and that creates dangerous consequences for the social order.

The degree of investigation of the problem at present, the purpose of the research. At present, the importance and purpose of the elaboration of this scientific approach, appears from the author's intention to investigate in detail and multiaspectively the general landmarks on the evolution of the crime of corruption, as well as informing the general public about the generic essence of that terminology.

Materials used and methods applied. The materials used in the scientific structuring and assembly of the respective article are represented primarily by the legislation of the Republic of Moldova (current and previous). At the same time, in order to carry out a detailed research, references were made to the practical aspects of some local and foreign scouts of the field subject to research.

The scientific methods applied in the process of studying and elaborating this scientific approach are part of the most diverse category, being used the most efficient methods in the field of legal research. Thus, in the foreground, priority was given to the method of analysis and the comparative one. Subsequently, in order to pres-

metoda deductivă.

Conținutul de bază. Convenția penală a Consiliului Europei privind corupția, adoptată la Strasbourg la 27 ianuarie 1999, evidențiază faptul că fenomenul corupției constituie o amenințare pentru democrație, subminează principiile de bună administrare, echitate și justiție socială, denaturează concurența, împiedică dezvoltarea economică și pune în pericol stabilitatea instituțiilor democratice și bazele morale ale societății.

Având în vedere complexitatea și caracterul insidios al faptelor de corupție, conexitatea acestora cu o varietate largă de infracțiuni din sfera macrocriminalității economico-financiare și dificultățile semnificative de identificare și de investigare, mai ales în cazul funcționarilor cu rang înalt, organismele europene și internaționale au recomandat statelor să înființeze instituții specializate în lupta împotriva corupției.

În limbajul comun, corupția are înțelesul de: „abatere de la moralitate, de la cinste, de la datorie” [4, p.2], astfel că, în accepțiunea generală, corupția este o manifestare malefică, o gravă degradare, descompunere morală, venalitate, ceea ce evident reflectă un fapt, o stare de abuz de putere a celor investiți cu exercițiul puterii organizate, fapt săvârșit în scopul obținerii de avantaje materiale ori a altor foloase, avantaje, favoruri.

Corupția este deopotrivă un fenomen social și juridic. Este un fenomen social pentru că este condiționată în apariție și existență de viața de relație, de viața socială și de normele de conduită statornicite în cadrul societății. Este fenomen social prin condițiile de existență dar, în același timp, este un fenomen antisocial prin consecințele sale, astfel că, o dată cu incriminarea ei, corupția a devenit și fenomen juridic, pentru că generează consecințe juridice și antrenează răspunderea penală.

Corupția a existat din cele mai vechi timpuri, din antichitate, și a însoțit nefast societatea umană, organizată statal, până în zilele noastre. În antichitate, marile civilizații: romană, greacă, evreiască etc., s-au confruntat cu corupția și au propulsat reacția firească-protecția juridică împotriva acesteia, mai ales din nevoia de apărare împotriva descompunerii morale grave, a degradării, a venalității celor investiți cu exercițiul puterii sau al unei funcții publice.

ent a comprehensive structure and essence of the article, scientific appeals were made to the methods of synthesis, including the deductive method.

Basic content. The Council of Europe Criminal Law Convention on Corruption, adopted in Strasbourg on 27 January 1999, emphasizes that corruption is a threat to democracy, undermines the principles of good administration, fairness and social justice, distorts competition, impedes economic development and jeopardizes the stability of principles institutions democratic and the moral foundations of society.

Given the complexity and insidious nature of corruption, their connection to a wide variety of crimes in the field of economic and financial macro-crime and the significant difficulties of identification and investigation, especially in the case of high-ranking officials, European and international bodies have recommended states to set up specialized institutions in the fight against corruption.

In common parlance, corruption has the meaning of: „deviation from morality, from honor, from duty” [4, p.2], so that, in the general sense, corruption is an evil manifestation, a serious degradation, moral decomposition, venality, which obviously reflects a fact, a state of abuse of power of those invested with the exercise of organized power, a fact committed in order to obtain material advantages or other benefits, facilities, favors.

Corruption is both a social and a legal phenomenon. It is a social phenomenon because it is conditioned in appearance and existence by the relationship life, by the social life and by the norms of conduct established in the society. It is a social phenomenon through the conditions of existence but, at the same time, it is an antisocial phenomenon through its consequences, so that, with its criminalization, corruption has also become a legal phenomenon, because it generates legal consequences and entails criminal liability.

Corruption has existed since ancient times, from antiquity, and has adversely accompanied human society, organized by the state, to the present day. In antiquity, the great civilizations: Roman, Greek, Jewish, etc., faced corruption and propelled the natural reaction-legal protection against it, especially from the need to defend against serious moral decay, degradation, the ve-

În raport cu alte fapte antisociale/infracțiionale, de ex.: furturi din avutul public, furturi din avutul particular, afaceri ilicite, evaziune fiscală, omoruri, violuri, prostituție, homosexualitate, alcoolism, trafic de droguri, trafic de arme și delinquență juvenilă, corupția ocupă primul loc în sondajele de opinie.

Fenomenul corupției este agravat, în prezent, de generalizarea în societatea noastră a unei stări de criză instituționalizate la toate nivelurile și în principalele sfere de activitate socială, care constă în slăbirea mecanismelor de control social și normativ, criza de autoritate și credibilitate a unor instituții fundamentale ale statului, toleranța manifestată de factorii de decizie (politici, legislativi, administrativi), ineficiența sistemului de sancțiuni și pedepse față de indivizii corupți. Plagă a societății moldovenești, remarcată în Europa ca fenomen grav, larg mediatizat, căruia i s-au consacrat lucrări de specialitate cu rezonanță, corupția are o evoluție îngrijorătoare, Comisia Națiunilor Unite pentru Prevenirea Crimei și Înfrățuirea Justiției Penale atrăgând atenția că, astăzi, acest fenomen afectează toate sferele vieții sociale: economie, învățământ, justiție, sănătate, sistem financiar-bancar, administrație.

În ultima perioadă s-a constatat o amplificare și multiplicare a problematicii specifice, pe fondul internaționalizării fenomenului, cu fundament pe lipsa de coerență a legislativului statului, care a încercat să compenseze „vidul” legislativ cu privire la acest fenomen cu expresia formală, cu preocuparea de reglementare, fără concursul specialiștilor din domeniile juridic, economic, sociologic etc., concretizată în adoptarea și promulgarea unor legi fără eficiență și fără regim sancționator corespunzător. Există două legi nescrise ale economiei, dovedite valabile în toate sistemele, în toate timpurile și pe toate meridianele: „lipsa generează specula” și „prohibiția dublează consumul”. Aceste fenomene au loc atunci când alocarea resurselor se face pe baze administrative, și nu prin preț [3, p.76].

Fenomenul social al corupției este inamicul deosebit de periculos al vieții sociale civilizate, organizate statal, a ordinii de drept, a democrației, dinamica sa spectaculoasă putând determina disoluția, dispariția acestora. De aceea, acțiunea internațională împotriva corupției vizând prevenirea,

nalității de acei investiți cu exercițiul de putere sau un oficiu public.

În relație cu alte antisociale / infracțiionale, eg: furturi din proprietate publică, furturi din proprietate privată, afaceri ilicite, evaziune fiscală, omoruri, violuri, prostituție, homosexualitate, alcoolism, trafic de droguri, trafic de arme și delinquență juvenilă, corupția ocupă primul loc în sondajele de opinie.

Fenomenul corupției este în prezent agravat de generalizarea în societatea noastră a unei stări de criză instituționalizate la toate nivelurile și în principalele sfere de activitate socială, care constă în slăbirea mecanismelor de control social și normativ, criza de autoritate și credibilitate a unor instituții fundamentale ale statului, toleranța manifestată de factorii de decizie (politici, legislativi, administrativi), ineficiența sistemului de sancțiuni și pedepse față de indivizii corupți. Plagă a societății moldovenești, remarcată în Europa ca fenomen grav, larg mediatizat, căruia i s-au consacrat lucrări de specialitate cu rezonanță, corupția are o evoluție îngrijorătoare, Comisia Națiunilor Unite pentru Prevenirea Crimei și Înfrățuirea Justiției Penale atrăgând atenția că, astăzi, acest fenomen afectează toate sferele vieții sociale: economie, învățământ, justiție, sănătate, sistem financiar-bancar, administrație.

În ultima perioadă s-a constatat o amplificare și multiplicare a problematicii specifice, pe fondul internaționalizării fenomenului, cu fundament pe lipsa de coerență a legislativului statului, care a încercat să compenseze „vidul” legislativ cu privire la acest fenomen cu expresia formală, cu preocuparea de reglementare, fără concursul specialiștilor din domeniile juridic, economic, sociologic etc., concretizată în adoptarea și promulgarea unor legi fără eficiență și fără regim sancționator corespunzător. Există două legi nescrise ale economiei, dovedite valabile în toate sistemele, în toate timpurile și pe toate meridianele: „lipsa generează specula” și „prohibiția dublează consumul”. Aceste fenomene au loc atunci când alocarea resurselor se face pe baze administrative, și nu prin preț [3, p.76].

Fenomenul social al corupției este inamicul deosebit de periculos al vieții sociale civilizate, organizate statal, a ordinii de drept, a democrației, dinamica sa spectaculoasă putând determina disoluția, dispariția acestora. De aceea, acțiunea internațională împotriva corupției vizând prevenirea,

descoperirea și sancționarea fermă, severă și eficientă a faptelor de corupție a devenit nu numai o necesitate fundamentală a societății civilizate, ci și o realitate obiectivă în comunitatea internațională.

Astfel, atenția comunității internaționale a fost atrasă de diversitatea și complexitatea formelor fenomenului social al corupției, prin adversitatea manifestărilor acesteia asupra structurilor autorităților statului, a puterii sau serviciilor publice și datorită iminenței discreditării, compromiterii sau chiar disoluției acestora.

Comunitatea internațională a sesizat acest grav pericol, atât pe componenta statală, cât și pe ansamblu – datorită recrudescenței și frecvențelor manifestări de internaționalizare și, în consecință, a reacționat – credem noi, în mod corespunzător, prin mijloacele și căile de care dispune. În plus, s-a observat preocuparea, în egală măsură, față de legăturile existente între corupție și celelalte forme ale criminalității, în special criminalitatea organizată și criminalitatea economică, inclusiv spălarea banilor, că problemele de corupție au căpătat dimensiunea transnațională – lovind toate societățile și economiile, făcând astfel esențial necesară cooperarea internațională în stoparea flagelului, printr-o abordare globală și multidisciplinară.

Conștientizarea responsabilității statelor de a eradică flagelul corupției și deopotrivă de a coopera între ele, cu sprijinul și participarea persoanelor și grupurilor care nu aparțin sectorului public: societatea civilă, organizațiile nonguvernamentale și comunitățile de persoane, garantând astfel buna gestiune a afacerilor publice și a bunurilor publice, necesitatea păstrării integrității și favorizării unei culturi de refuz a corupției, a condus spre o acțiune comună a statelor, dirijată eficient spre eradicarea fenomenului prin politici și practici anticorupție, prin organisme de prevenire, prin măsuri procedurale și procesual-penale, măsuri de prevenire a spălării banilor, protecția martorilor, experților și a victimelor, cooperarea cu serviciile de investigații, ș.a.

Cooperarea internațională, conjugarea acțiunilor și măsurilor împotriva fenomenului corupției a devenit dovada indiscutabilă a pericolului acestui flagel al lumii contemporane și totodată a necesității imediate de intervenție în stoparea/eradicarea acestuia, astfel că, cele mai semnificative

of democracy, its spectacular dynamics being able to determine their dissolution, their disappearance. Therefore, international action against corruption aimed at the prevention, discovery and firm, severe and effective sanctioning of acts of corruption has become not only a fundamental necessity of civilized society, but also an objective reality in the international community.

Thus, the attention of the international community was attracted by the diversity and complexity of the forms of the social phenomenon of corruption, by the adversity of its manifestations on the structures of state authorities, power or public services and due to their imminent discredit, compromise or even dissolution.

The international community has noticed this serious danger, both on the state component and as a whole - due to the resurgence and frequent manifestations of internationalization and, consequently, has reacted - we believe, accordingly, through the ways and means at its disposal. In addition, there has been concern about the links between corruption and other forms of crime, in particular organized crime and economic crime, including money laundering, that corruption has taken on a transnational dimension - affecting all societies and economies, thus making international cooperation essential in stopping the scourge, through a global and multidisciplinary approach.

Awareness of the responsibility of states to eradicate the scourge of corruption and to cooperate with each other, with the support and participation of non-public sector persons and groups: civil society, non-governmental organizations and communities of people, thus guaranteeing good management of public affairs and public goods, the need to preserve the integrity and foster a culture of refusal of corruption, led to a joint action of states, effectively directed towards eradicating the phenomenon through anti-corruption policies and practices, through prevention bodies, through procedural and procedural-criminal measures, measures to prevent money laundering, protection of witnesses, experts and victims, cooperation with investigation services, etc.

International cooperation, the combination of actions and measures against corruption

manifestări și atitudini ale comunității internaționale s-au concretizat în următoarele:

- Conferința Națiunilor Unite de la Haga-decembrie 1989;
- Congresul al VIII-lea al Națiunilor Unite cu privire la prevenirea crimei și tratarea infractorilor, din Cuba, care a adoptat o rezoluție specială cu privire la „Corupția la nivel de guverne”;
- Conferințele internaționale împotriva corupției, organizate din 2 în 2 ani: la Washington 1983, New York 1985, Hong Kong 1987, Sidney 1989, Amsterdam 1992, Caucum-Mexic 1994;
- Seminarul internațional ținut la Budapesta în 1994;
- Conferința interdisciplinară Friburg-Elveția din 3-5 februarie 1994;
- Cea de-a 19-a Conferință a miniștrilor europeni ai Justiției de la Malta din 14-15 iunie 1994 referitor la „Aspectele administrative, civile și penale, precum și rolul puterii judecătorești în lupta contra corupției”.

Au fost adoptate și o serie de documente regionale sau internaționale de mare importanță, ca de exemplu:

- Rezoluția Consiliului Europei nr.(99)5 din 1 mai 1999 instituind Grupul de state împotriva corupției (GRECO);
- Convenția civilă asupra corupției, adoptată la Strasbourg la 4 noiembrie 1999;
- Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției, adoptată la New York la 31 octombrie 2003.

Acestea dovedesc cu prisosință că flagelul corupției este actual, că este un veritabil pericol, atât pentru fiecare stat al lumii, cât și pentru comunitatea internațională și, astfel, lupta pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea corupției este o prioritate indiscutabilă. Internaționalizarea corupției, apariția în structura juridică a infracțiunilor de corupție a unor factori de extraneitate, precum și nevoia de combatere și sancționare fermă a acesteia au condus evident la conjugarea eforturilor a legislațiilor și acțiunilor naționale cu cele ale comunității și respectiv instituțiilor internaționale. În cazul țării noastre, explicita raliere la direcția de acțiune a comunității internaționale a venit relativ târziu și relativ târziu a fost și reglementată evidente manifestări în această direcție fiind Legea nr. 90 din 25.04.2008 cu privire la

has become the indisputable proof of the danger of this scourge of the contemporary world and at the same time of the immediate need to intervene in stopping / eradicating it, so that the most significant manifestations and attitudes of the international community have materialized in the following:

- United Nations Conference in The Hague-December 1989;
- The 8th United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Criminals in Cuba, which adopted a special resolution on „Corruption at the Government Level”;
- International anti-corruption conferences, organized every 2 years: in Washington 1983, New York 1985, Hong Kong 1987, Sidney 1989, Amsterdam 1992, Caucum-Mexico 1994;
- The international seminar held in Budapest in 1994;
- Freiburg-Switzerland Interdisciplinary Conference of 3-5 February 1994;
- The 19th Conference of European Ministers of Justice in Malta on 14-15 June 1994 on „Administrative, civil and criminal matters, as well as the role of the judiciary in the fight against corruption”.

A number of important regional or international documents have also been adopted, such as:

- Council of Europe Resolution No. (99) 5 of 1 May 1999 establishing the Group of States against Corruption (GRECO);
- Civil Convention on Corruption, adopted in Strasbourg on 4 November 1999;
- United Nations Convention against Corruption, adopted in New York on October 31, 2003.

They amply prove that the scourge of corruption is current, that it is a real danger, both to every state in the world and to the international community, and thus the fight to prevent, detect and sanction corruption is an indisputable priority. The internationalization of corruption, the appearance in the legal structure of corruption offenses of foreign factors, as well as the need to combat and firmly sanction it have obviously led to the conjugation of efforts of national legislation and actions with those of the community and international institutions. In the case of our country, the explicit rally to the direction of action of

prevenirea și combaterea corupției.

Ca o consecință a acțiunii concertate a instituțiilor nou-create, se poate reține că factorii politici s-au responsabilizat, fiind convinși că fenomenul corupției reprezintă o amenințare serioasă contra statului de drept, democrației, drepturilor omului, echității și justiției sociale, împiedică dezvoltarea economică, pune în pericol stabilitatea instituțiilor democratice și bazele morale ale societății, precum și de necesitatea de a promova cooperarea dintre state în domeniul luptei contra corupției, inclusiv în legăturile sale cu crima organizată și spălarea banilor.

În acest sens, s-a conștientizat că succesul unei strategii împotriva corupției se realizează printr-un angajament permanent al statelor de a-și uni eforturile, de a-și împărtăși experiențele și de a acționa împreună, fiind convinși că sensibilizarea opiniei publice și promovarea valorilor etice constituie mijloace eficiente de a preveni corupția.

Corelativ acestor preocupări, pe fondul evoluției actuale a criminalității și necesitatea combaterii acesteia ei pe toate planurile, s-au condensat eforturile pentru cristalizarea și abordarea într-o lumină aparte a instituției mandatului european de arestare ca „*primă măsură concretă în domeniul dreptului penal care implementează principiul recunoașterii reciproce, pe care Consiliul European o aprecia ca fiind cheia de boltă a cooperării judiciare*” [5, p.201].

În procesul emiterii și executării mandatului european de arestare sunt avute în vedere o serie de fapte pedepsite de legea statului emitent cu o pedeapsă sau o măsură de siguranță privativă de libertate a cărei durată maximă este de cel puțin un an sau atunci când s-a dispus o condamnare la o pedeapsă sau s-a pronunțat o măsură de siguranță de cel puțin patru luni.

În plus, în raport cu Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului Europei din 13 iunie 2002, și chiar dacă nu este îndeplinită condiția dublei incriminări, mandatul european de arestare se emite și pentru alte fapte expres prevăzute.

Aceste fapte sunt următoarele:

- ✓ participarea la un grup criminal organizat,
- ✓ terorism,
- ✓ trafic de persoane,
- ✓ exploatarea sexuală,

the international community came relatively late and relatively late it was and regulated obvious manifestations in this direction being Law no. 90 of 25.04.2008 on preventing and combating corruption.

As a consequence of the concerted action of the newly created institutions, it can be noted that political factors have taken responsibility, being convinced that the phenomenon of corruption is a serious threat to the rule of law, democracy, human rights, equity and social justice, hinders economic development, jeopardizes the stability of democratic institutions and the moral foundations of society, as well as the need to promote cooperation between states in the fight against corruption, including in its links to organized crime and money laundering.

In this regard, it was realized that the success of an anti-corruption strategy is achieved through a permanent commitment of states to unite their efforts, share their experiences and act together, being convinced that raising public awareness and promoting ethical values are effective means of preventing corruption.

In relation to these concerns, against the background of the current evolution of crime and the need to fight it on all levels, efforts have been condensed to crystallize and approach in a special light the institution of the European arrest warrant as „*the first concrete measure in the field of criminal law the principle of mutual recognition, which the European Council considered to be the keystone of judicial cooperation*” [5, p.201].

In the process of issuing and executing the European arrest warrant, a series of acts punishable by the law of the issuing State with a sentence or a custodial measure of maximum length of at least one year or when a sentence has been sentenced shall be taken into account to a sentence or a security measure of at least four months.

In addition, in relation to Council of Europe Framework Decision 2002/584 / JHA of 13 June 2002, and even if the condition of double criminality is not met, the European arrest warrant is issued for other acts expressly provided for.

These facts are as follows:

- ✓ participation in an organized criminal group,

✓ exploatarea sexuală a copiilor și pornografia infantilă, trafic ilicit de droguri și substanțe psihotrope,

✓ **corupție**, fraudă, incluzând cea împotriva intereselor financiare ale comunităților europene în sensul Convenției din 26 iulie 1995 [1, p.312].

Concluzie. Corupția ca fenomen social, reprezintă o acțiune negativă a omenirii îndreptată fie direct sau indirect împotriva societății la general, inclusiv și în adresa fiecărui membru al ei în parte.

Necăutând la acest fapt, odată ce provoacă careva consecințe în societate, intervine răspunderea juridică pentru faptele de corupție săvârșite. Deci, putem afirma cu certitudine că, odată ce făptuitorul a fost pedepsit pentru fărădelegile coruptibile comise în realitatea obiectivă – corupția capătă o poziție juridică în societate.

Atât în Republica Moldova, cât și în spațiul comunitar transfrontalier, fenomenul corupției este întâlnit ca factor social negativ care-și lasă amprentele în societate și ca fenomen juridic care atrage după sine răspunderea penală, în conformitate cu legislația fiecărei țări în parte.

✓ terrorism,
✓ human trafficking,
✓ sexual exploitation,
✓ sexual exploitation of children and child pornography, illicit trafficking in drugs and psychotropic substances,

✓ corruption, fraud, including that against the financial interests of the European Communities within the meaning of the Convention of 26 July 1995 [1, p.312].

Conclusion. Corruption, as a social phenomenon, is a negative action of humanity directed either directly or indirectly against society in general, including against each of its members.

Failing to do so, once it causes some consequences in society, the legal responsibility for the acts of corruption committed occurs. So, we can say with certainty that once the perpetrator has been punished for the corrupt crimes committed in the objective reality – corruption acquires a legal position in society.

Both in the Republic of Moldova and in the cross-border community space, the phenomenon of corruption is encountered as a negative social factor that leaves its mark on society and as a legal phenomenon that entails criminal liability, in accordance with the legislation of each country.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Boroș Alexandru, Rusu Ion. Cooperarea judiciară internațională în materie penală. București: Editura C.H. Beck, 2008.
2. Dongoroz V. Drept penal. Reeditată de Asociația română de Științe penale, București, 2000.
3. Gardiner J.A., Defining Corruption. A Report to the Fifth International Anti-Corruption Conference. Amsterdam, 1992.
4. Horia Diaconescu. Infraacțiunile de corupție și cele asimilate sau în legătură cu acestea, București: Ed. All Beck, 2004.
5. Radu F.R. De la extrădare la mandatul european de arestare. O privire istorică și juridică. În: Dreptul nr. 2/2006.

Despre autor:

Igor SOROCEANU,
masterand,
inspector superior,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
email: soroceanu94igor@gmail.com

About author:

Igor SOROCEANU,
master student,
senior inspector,
Academy „Ștefan cel Mare” of the MIA
email: soroceanu94igor@gmail.com

DETERMINANTELE CRIMINALITĂȚII VIOLENTE

Radion ROTARU

Violența, în orice formă de manifestare a ei, reprezintă un impediment în dezvoltarea armonioasă a valorilor și relațiilor sociale, cauzând consecințe grave și de lungă durată. Acest demers științific are drept scop studierea particularităților infracțiunilor săvârșite cu violență, totodată punându-se accent pe explicarea cauzelor și condițiilor ce determină sau favorizează acest gen de criminalitate. Studiul determinantelor criminalității este o premiză pentru organizarea eficientă a activităților de prevenire a infracțiunilor, astfel încât depistând cauza săvârșirii infracțiunii și mediul generator de violență, este mai ușor a le neutraliza.

Cuvinte-cheie: violență, criminalitate violentă, factori criminogeni, prevenirea criminalității violente.

Introducere. Evoluția societăților contemporane pune în evidență aspecte care afectează importante segmente sociale. Printre aceste aspecte se înscrie și realitatea creșterii fără precedent a nivelului de criminalitate, în cadrul structurii acesteia conturându-se elementul de criminalitate violentă, cu diferitele ei conotații.

Criminalitatea violentă comportă un specific nu doar din punct de vedere juridico-penal, dar manifestă și unele particularități de ordin psihologic, criminologic, social, astfel încât se impune o implicare a specialiștilor din diferite domenii ale științei în tratarea acestui fenomen, prin evidențierea determinantelor acestui tip de criminalitate și elaborarea unor măsuri de profilaxie corespunzătoare.

Metode și materiale aplicate. În scopul realizării acestei cercetări, autorul valorifică metode de cercetare specifice teoriei și doctrinei juridice, dintre care metoda logică, metoda analizei comparative, analiza sistemică, analiza datelor statistice

DETERMINANTS OF VIOLENT CRIMINALITY

Radion ROTARU

Violence, in any form of its manifestation, is an impediment to the harmonious development of social values and relations, causing serious and long-lasting consequences. This scientific approach aims to study the particularities of violent crimes, at the same time focusing on explaining the causes or conditions which determines or favors this type of crimes. The study of the determinants of the criminality is a prerequisite for the effective organization of crime prevention activities, so that by detecting the cause of the crime and the environment generating violence, it is easier to neutralize them.

Keywords: violence, violent criminality, criminogenic factors, prevention of violent criminality

Introduction. The evolution of contemporary societies highlights aspects that affect important social segments. These aspects include the reality of the unprecedented increase of the level of criminality, within its structure being shaped the element of violent criminality, with its various connotations.

Violent criminality has a specific not only from the legal and criminal point of view, but it also manifests some psychological, criminological, social particularities, so that it is necessary to involve specialists from different fields of science in the treatment of this phenomenon, by highlighting the determinants of this type of crime and elaborating appropriate prophylaxis measures.

Methods and materials applied. In order to carry out this research, the author capitalizes on research methods specific to the legal theory and doctrine, among which the logical method, the method of comparative analysis, the systemic analysis, the analysis of statistical data, etc. The materials used to carry out the study are the pub-

etc. Materialele utilizate în vederea realizării studiului le constituie publicațiile savanților din domeniu, precum și legislația corespunzătoare.

Rezultate obținute și discuții. E cunoscut faptul că toate acțiunile umane sânt determinate de interacțiunea persoanei cu mediul înconjurător. Anume în aceste planuri trebuie căutați factorii specifici ai infracțiunilor violente. Astfel, dintre toate determinantele drept punct de pornire pentru criminalitatea violentă servesc:

- 1.) coraportul dintre necesitățile populației și nivelul real de satisfacere a lor;
- 2.) influența negativă a mediului social și, în mod mai restrâns, a grupurilor sociale;
- 3.) situațiile conflictuale între infractor și victimă;
- 4.) relațiile interumane ostile;
- 5.) ignoranța față de educația sexuală;
- 6.) abuzul de alcool;
- 7.) criminalizarea persoanei;
- 8.) controlul insuficient asupra condamnaților în locurile de detenție;
- 9.) lacunele în realizarea profilaxiei infracțiunilor violente;
- 10.) deficiențe în descoperirea infracțiunilor violente etc.

Evidențiem că în contextul sistemelor sociale, starea și dinamica unui fenomen sunt marcate atât de necesitate, cât și de întâmplare. În condiții concrete de viață, în corelarea dintre necesitate și întâmplare, ponderea poate aparține fie necesității, fie întâmplării. Studiind individul uman Dubinin N.P. ș.a. relevă faptul că acțiunile sale sunt rezultatul impactului dintre infrastructura sa bio-psihologică și condiționările specifice mediului din care face parte [1]. Faptele antisociale nu fac excepție de la această regulă. Astfel, analiza sistematică a criminalității presupune desprinderea de cazul individual și identificarea proceselor și conjuncturilor, care, prin impactul lor social și prin repetabilitatea statistică pe perioade mari de timp, se constituie în cauze și condiții atât necesare, cât și suficiente producerii actului infracțional.

Factorii sociali generatori ai violenței infracționale au o mare pondere. Mediul în care persoana își desfășoară cea mai mare parte a timpului influențează esențial dezvoltarea, condui-

licațiile de la savanți în câmpul, precum și legislația adecvată.

Rezultate obținute și discuții. Este cunoscut faptul că toate acțiunile umane sunt determinate de interacțiunea persoanei cu mediul înconjurător. În special în aceste planuri trebuie căutați factorii specifici ai criminalității violente. Astfel, dintre toate determinanțele ca punct de pornire pentru criminalitatea violentă servesc:

- 1.) corelația dintre necesitățile populației și nivelul real de satisfacere a lor;
- 2.) influența negativă a mediului social și, mai în special, a grupurilor sociale;
- 3.) situațiile conflictuale dintre infractor și victimă;
- 4.) relațiile interumane ostile;
- 5.) ignoranța față de educația sexuală;
- 6.) abuzul de alcool;
- 7.) criminalizarea persoanei;
- 8.) controlul insuficient asupra condamnaților în locurile de detenție;
- 9.) lacunele în aplicarea profilaxiei infracțiunilor violente;
- 10.) deficiențe în descoperirea infracțiunilor violente etc.

Subliniem că în contextul sistemelor sociale, starea și dinamica unui fenomen sunt marcate atât de necesitate, cât și de întâmplare. În condiții concrete de viață, în corelarea dintre necesitate și întâmplare, ponderea poate aparține fie necesității, fie întâmplării. Studiind individul uman Dubinin N.P. etc. relevă faptul că acțiunile sale sunt rezultatul impactului dintre infrastructura sa bio-psihologică și condiționările specifice mediului din care face parte [1]. Faptele antisociale nu fac excepție de la această regulă. Astfel, analiza sistematică a criminalității presupune desprinderea de cazul individual și identificarea proceselor și conjuncturilor, care, prin impactul lor social și prin repetabilitatea statistică pe perioade mari de timp, se constituie în cauze și condiții atât necesare, cât și suficiente producerii actului infracțional.

Factorii sociali generatori ai violenței infracționale au o mare pondere. Mediul în care persoana își desfășoară cea mai mare parte a timpului influențează esențial dezvoltarea, condui-

ta, modul de viață etc. Astfel, de mediul în care trăiește și se dezvoltă persoana depinde dacă va fi sau nu o persoană violentă, indiferent sub ce formă. Totodată, pe măsura analizei mecanismului infracțiunilor de violență, importanța definitorie obțin nu numai factorii sociali, ci și factorii psihologici, economici, criminologici, juridici etc.

Identificând medii generatoare de violență, menționăm că un factor important îl constituie familia. Anume familia deseori se manifestă ca o primă ambianță în care persoana cunoaște violența. Nu este obligatoriu ca să cunoască anume violența mare, deși situația oferă posibilitatea cunoașterii și a acesteia. Cercetările privind rolul familiei în etiologia devianței au identificat o diversitate de factori cauzali, cum ar fi socializarea, climatul afectiv, coeziunea familială, statutul economic și cultural etc. Uneori, anume în mediul familial copilul simte agresiunea fizică (bătaia), dar adesea și agresiunea verbală. Pe acest fundal, un factor al infracțiunilor de violență poate fi însăși violența fizică, cât și cea psihică.

Cu adevărat, la etapa actuală de dezvoltare a RM, când problemele sociale cresc permanent și stabil, părinții trăind o stare permanentă de stres, neajunsuri, limitări, probleme, adeseori recurg la violență. Astfel, într-un trecut nu prea îndepărtat (de fapt neexclus pe deplin și la moment), această metodă era abordată drept o modalitate de educație a copiilor foarte efektivă și pentru faptele rele ori pentru neascultare copiii erau pedepsiți prin bătaie.

Bineînțeles, este destul de influentă și relația dintre părinți în familie. De altfel, s-a constatat că băieții care asistă la maltratarea mamelor de către partenerii lor recurg, când se maturizează, mult mai des decât alți băieți la violență, atunci când au de rezolvat anumite probleme. Fetele, la rândul lor, se implică mai frecvent în relații în care partenerii se dedau la abuzuri. Prin urmare, violența are tendința de a se transmite de la o generație la alta. Astfel, în multe cazuri, adolescenții agresivi provin, de regulă, din familii în care părinții înșiși sunt agresivi și metodele disciplinare sunt neadecvate, fiind deseori brutale.

Un alt loc care ar evidenția potențialul influențării și creării unei ambianțe pozitive de con-

and develops depends on whether or not he will be a violent person, no matter in what form. At the same time, in measure of the analysis of the mechanism of violent crimes a defining importance obtain not only the social factors, but also the psychological, economic, criminological, legal factors, etc.

Identifying environments that generate violence, we mention that an important factor is family. So, the family often manifests itself as a first ambience in which the person knows violence. It is not necessary to know exactly the great violence, although the situation offers the possibility of knowing it as well. Researches on the role of the family in the etiology of deviance have identified a diversity of causal factors, such as socialization, affective climate, family cohesion, economic and cultural status, etc. Sometimes, in the family environment the child feels physical aggression (beating), but often also verbal aggression. Against this background, a factor in the crimes of great violence can be both physical and mental violence.

Indeed, at the current stage of development of the Republic of Moldova, when social problems grow permanently and stable, parents living a permanent state of stress, shortcomings, limitations, problems, often resort to violence. Thus, in not a too distant past (in fact not fully excluded at the moment), this method was approached as a very effective way of children's education and for bad deeds or disobedience children were punished by beating.

Of course, the relationship between parents in the family is also quite influential. In fact, it has been found that boys who witness the mistreatment of mothers by their partners resort, when they become mature, much more often than other boys to violence, when they have to solve certain problems. Girls, in turn, get involved more frequently in relationships in which partners indulge in abuse. Therefore, violence has a tendency to be transmitted from one generation to the next. Thus, in many cases, aggressive adolescents usually come from families where the parents themselves are aggressive and the disciplinary methods are inadequate, being often brutal.

Another place that would highlight the po-

turare a unui comportament infracțional violent ulterior este cel al instituțiilor educative. Violența în instituțiile educative (grădiniță, școală) devine prea des o ambianță a violenței. Anume aici își au începutul viitoarele grupări infracționale, care încep cu niște fapte neînsemnate, comise din curiozitate sau din dorința de a-și demonstra personalitatea (furt de buzunar, înjosirea unor colegi, protejarea unor colegi mai mici de către cei din clasele mai mari, comportament violent față de cadrele didactice etc.) și, nefiind depistate și curmate la momentul potrivit, au deseori un rezultat tragic atât pentru făptuitori, cât și pentru societate în ansamblu.

În fapt, mass-media, cercetările și statisticele oficiale raportează o creștere spectaculoasă a fenomenului violenței, mai cu seamă în ultimele trei decenii, în mai multe țări ale lumii, astfel încât escaladarea violenței în școală a devenit cea mai vizibilă evoluție din câmpul educației formale. Dacă, în fazele de început ale educației școlare, predomină violența profesorului asupra elevilor, democratizarea educației a antrenat o deplasare a violenței către elevi, canalizând-o dinspre elevi spre profesori. Deși există o serie de programe menite să reducă fenomenul violenței în școli, conștientizăm că problema respectivă necesită o abordare mult mai complexă, fiind necesară o implicare nu doar a psihologilor și a pedagogilor, dar se impune și sensibilizarea familiei și a societății în ansamblu.

Rolul școlii este deosebit de important pentru educarea și socializarea copiilor, pentru depistarea celor inadaptați și punerea în aplicare a unor programe de prevenire generală. Infracțiilor, autori ai infracțiunilor săvârșite cu violență, în general au un nivel de educație și cultură scăzut, ei nu au avut preocupări pentru formarea și ridicarea nivelului lor de cultură generală și de instruire profesională. Constatăm că uneori, latura educativă este lăsată de cadrele didactice pe ultimul plan, acordându-se prioritate activităților constructive în scopul obținerii succesului școlar. Se lucrează mai mult cu elevi buni, realizându-se adevărate relații ierarhice, fragmentare și în cea mai mare parte necooperante. Acest fapt determină reacții de frustrare din partea elevilor mai puțin pregătiți

tential of influencing and creating a positive ambience to shape a subsequent violent criminal behavior is that of educational institutions. Violence in educational institutions (kindergarten, school) too often becomes an ambience of violence. This is where the future criminal groups begin, which start with some insignificant deeds, committed out of curiosity or the desire to prove their personality (theft of pockets, demeanment of some colleagues, protection of some smaller colleagues by those from older classes, violent behavior towards teachers, etc.) and, not being detected and courted at the right time, they often have a tragic outcome both for the perpetrators and for society as a whole.

In fact, the media, research and official statistics report a spectacular increase in the phenomenon of violence, especially in the last three decades, in several countries of the world, so that the escalation of violence in school has become the most visible development in the field of formal education. If, in the early stages of school education, the teacher's violence against the students prevails, the democratization of education has led to a shift in violence towards the students, channeling it from the students to the teachers. Although there are a number of programs aimed to reducing the phenomenon of violence in schools, we are aware that the respective problem requires a much more complex approach, requiring the involvement not only of psychologists and pedagogues, but also the sensibilization of the family and society as a whole is required.

The school's role is particularly important for the education and socialization of children, for the detection of the maladapted ones and the implementation of general prevention programs. Criminals, perpetrators of violent crimes, generally have a low level of education and culture, they had no concerns for training and raising their level of general culture and vocational training. We find that sometimes, the educated side of the stack is left by the teachers on the last plan, giving priority to constructive activities in order to achieve school success. They work more with good students, achieving true hierarchical, fragmentary and mostly uncooperative relationships. This leads to frustration reactions from less

care caută compensare mai ales în comportamentul de fraudă și în cadrul grupurilor stradale, care vor produce inevitabil viitorii infractori.

Menționăm în continuare că trăind în era tehnologiilor, nu putem neglija rolul acestora și a mijloacelor de informare în masă în reflectarea actelor de violență. Astfel, în diverse studii s-a argumentat că mijloacele de informare în masă, prin modul lor de a prezenta fenomenul violenței în societate, în general, și în familie, în special, deseori provoacă răspunsul la următoarea întrebare: au dreptate jurnaliștii atunci când își concentrează atenția asupra celor mai teribile cazuri de agresiune, reflectând, de altfel, doar însuși faptul omorului, torturării sau violului, evitând nu doar să stabilească cauzele acestuia, dar și să descrie fugăr evenimentele care le-au anticipat? Și atunci oare o descriere permanentă a diferitelor istorii cu final tragic nu creează impresia că infracțiunea de omor rămâne a fi unica modalitate de soluționare a conflictelor (care din punctul de vedere al agresorului nu este cea mai îngrozitoare și periculoasă, deoarece despre consecințele care au survenit pentru infractor, deseori nu-și mai aminteste nimeni)? [2, p. 242-243].

Observațiile și cercetările au demonstrat, că atât copiii, cât și cei maturi, indiferent de proveniența socială și caracterul lor, devin mai agresivi sub influența valului de criminalitate reflectat prin mijloacele de informare în masă. Descrierea violenței într-un context social sporește percepția fenomenului agresiunii împotriva femeilor la bărbați, ca un fenomen admisibil, și înrădăcinează în conștiința lor mitul conform căruia femeia, în subconștientul ei, dorește să fie violată sau că femeile însăși provoacă situațiile, când apare un pericol real de a fi violată, subliniază Hegai M. N. [3, p.6].

Majoritatea subiectelor abordate în presă sau la televiziune creează o imagine a agresorului, care, în momentul săvârșirii infracțiunii, era sub influența unor factori diverși, cum ar fi stresul psihologic, beția provocată de alcool sau droguri, abținerea sexuală sau conduita indecentă a victimei. Aceste afirmații, însă, nu trebuie interpretate în sensul că presa sau televiziunea n-ar trebui, în general, să abordeze subiectul violenței. Dimpotrivă, corespondenții ar putea exercita o influență semnificativă asupra transformării atitudinii so-

trained students who seek compensation especially in fraud behavior and within street groups, which will inevitably produce future offenders.

We mention further that living in the age of technologies, we cannot neglect their role and that of the media in reflection of violent acts. Thus, in various studies it has been argued that the media, by their way of reflecting the phenomenon of violence in society in general, and in the family in particular, often cause the answer to the following question: journalists are right when they focus their attention on the most terrible cases of aggression, reflecting, moreover, only the fact of murder, torture or rape, avoiding not only establishing its causes, but also describing the events that anticipated them? And then doing a permanent description of the various histories with a tragic end not create the impression that the crime of murder remains to be the only way of resolving conflicts (which from the point of view of the aggressor is not the most appalling and dangerous, because about the consequences that have occurred for the offender, often no one remembers)? [2, p. 242-243].

Observations and researches have shown that both children and adults, regardless of their social origin and character, become more aggressive under the influence of the wave of criminality reflected in the media. The description of violence in a social context increases the perception of the phenomenon of men's aggression against women, as an admissible phenomenon, and engraves in their consciousness the myth that the woman, in her subconscious, wants to be raped or that women themselves cause the situations, when a real danger of being raped arises, emphasizes Hegai M. N. [3, p. 6].

Most of the topics addressed in the press or on television create an image of the aggressor, who, at the time of committing the crime, was under the influence of various factors, such as psychological stress, drunkenness caused by alcohol or drugs, sexual abstinence or the indecent behavior of the victim. These statements, however, should not be interpreted as meaning that the press or television should not, in general, to treat the subject of violence. On the contrary, correspondents could exert a significant influence on the transformation of society's attitude towards

cietății față de violența exercitată, prin condamnarea comportamentelor violente și promovarea diferitor campanii de informare în masă prin care să evidențieze metode pașnice de soluționare a conflictelor.

Violența în armată și penitenciare reprezintă un alt factor generator de violență, care, deseori, prin ordinea și atmosfera creată nu doar promovează condițiile violenței, dar reprezintă un mediu unde violența persistă și se dezvoltă. Ne referim la renumita *dedovșcină*, existentă în unitățile militare, dar și penitenciarele care sunt acoperite de violență și au la activ numeroase victime. Cu părere de rău, violența în penitenciare se manifestă nu doar între deținuți, dar este orientată tot mai des împotriva angajaților instituțiilor penitenciare. Această situație devine tot mai alarmantă în contextul în care autoritățile cunoscând aceste cazuri nu intervin, fie că persoanele cu funcții de răspundere însele sunt implicate în astfel de scheme violente sau singure sunt deja influențate, amenințate sau controlate de deținuți.

Un mediu unde, cu regret, nu este exclusă violența este locul de muncă al persoanei. Ar părea ceva straniu în condițiile în care trăim într-un stat democratic, de drept. Deși se vorbește puțin despre violența la locul de muncă, există totuși situații când anume aici persoana simte atitudinea nepăsătoare sau batjocoritoare a conducerii, poate fi presată psihologic fie din partea colegilor de breaslă, fie din partea administrației. Drept imbold generator de violență poate fi genul activității desfășurat și împuternicirile ce-i revin angajatorului, încât să-și permită în exercitarea funcțiilor sale folosirea violenței.

La etapa actuală, locul de muncă este a doua casă pentru mulți, având în vedere volumul de timp petrecut la lucru, însă cu părere de rău, în multe cazuri angajatul nu se simte în siguranță la serviciu, ci trăiește o permanentă frică și dependență de angajator. Cu alte cuvinte, multe persoane la locul de muncă se află mereu sub o violență psihologică. Într-un alt context, menționăm că persoanele angajate neoficial sunt impuse deseori să muncească peste program, nu li se achită un salariu decent, sunt supuse la muncă forțată sau devin *sclavi ai stăpânilor*. Constatăm

violence by condemning violent behaviors and promoting various media campaigns highlighting peaceful methods of conflict resolution.

Violence in the military units and prisons is another factor that generates violence, which often, through the order and atmosphere created, not only promotes the conditions of violence, but represents an environment where violence persists and develops. We refer to the famous *dedovșcina*, existing in the military units, but also in the penitentiaries that are covered with violence and have many victims. Unfortunately, violence in prisons is manifested not only among inmates, but is increasingly directed against employees of penitentiary institutions. This situation is becoming increasingly alarming in the context in which the authorities knowing these cases don't intervene, whether the persons with positions of responsibility themselves are involved in such violent schemes or alone are already influenced, threatened or controlled by the detainees.

An environment where, unfortunately, violence is not excluded is the person's workplace. It would seem strange in the conditions in which we live in a democratic, rule of law state. Although there is little talk about violence in the workplace, there are still situations when it is here that the person feels the careless or mocking attitude of the management, can be psychologically pressured either from colleagues or from the administration. As an incentive generating violence, it can be the kind of activity carried out and the powers of the employer, so as to allow himself to use violence in the exercise of his functions.

At the present stage, the workplace is *the second home* for many people, given the amount of time spent at work, but unfortunately, in many cases the employee does not feel safe at work, but lives a permanent fear and dependence on the employer. In other words, many people at work are always under psychological violence. In another context, we mention that people who are unofficially employed are often forced to work overtime, are not paid with a decent salary, are subjected to forced labor or become *slaves to their masters*. We observe once again that violence, in any form, destroys people, being a factor that stagnates the harmonious development of society.

încă o dată că violența, sub orice formă distruge oamenii, fiind un factor care stagnează dezvoltarea armonioasă a societății.

Factorii economici sunt, bineînțeles, determinanți în manifestarea și dezvoltarea violenței, mai ales când vorbim despre state sărace precum e țara noastră. În doctrină s-a evidențiat că situația economică a unui stat sau a unei zone mai restrânse determină anumite comportamente umane, inclusiv comportamentul violent. Fără a se nega un raport de cauzalitate între starea economică și criminalitate, diverse studii efectuate evidențiază că fenomenul violenței este atât de complex, încât poate fi generat atât de prosperitate, cât și de sărăcie. Printre principalii factori economici generatori de violență se menționează șomajul, industrializarea, nivelul de trai, crizele economice etc. [4, p.243]. Astfel, creșterea numărului celor rămași fără locuri de muncă explică existența unui anumit procent în creșterea numărului infractorilor care săvârșesc infracțiuni cu violență. Influența se exercită nu numai prin scăderea bruscă și excesivă a nivelului de trai, ci și prin instabilitatea emotivă pe care o ocazionaază.

Șomajul afectează echilibrul interior al individului, punându-l în imposibilitatea de a-și mai putea realiza, prin mijloace legale, aspirațiile sale. Șomajul atinge grav structura familială la baza ei. Autoritatea părintelui este profund diminuată, rolul său de susținător al familiei fiind alterat. Deranjarea rolurilor familiale, menționează pe bună dreptate autorii C. Păun și Gh. Nistoreanu, poate produce stări de confuzie, de dezechilibru interior, anxietate, alcoolism, dorința de revanșă împotriva societății [5, p.184].

Evidențiem în continuare că noile condiții economice favorizează, într-o anumită măsură, adoptarea unor comportamente antisociale, mai cu seamă cu o evidentă manifestare a violenței. Creșterea alarmantă a șomajului, alături de incertitudinea mijloacelor de existență, determină disperarea unor defavorizați ai soartei din rândul cărora se recrutează viitorii infractori. Este de consemnat faptul că, până la momentul în care criminologul E. Sutherland a evocat criminalitatea „gulerelor albe”, doar sărăcia era privită ca factor criminogen. Cu toate acestea, sărăcia nu

Economic factors are, of course, determinants in the manifestation and development of violence, especially when we talk about poor states such as our country. In the doctrine it has been pointed out that the economic situation of a state or a smaller area determines certain human behaviors, including violent behavior. Without denying a causal relationship between the economic situation and crime, various studies carried out highlight that the phenomenon of violence is so complex that it can be generated by both prosperity and poverty. Among the main economic factors generating violence are mentioned unemployment, industrialization, standard of living, economic crises, etc. [4, p.243]. Thus, the increase in the number of those left without jobs explains the existence of a certain percentage in the increase in the number of offenders who commit violent crimes. The influence is exerted not only by the sudden and excessive decrease of the living standards, but also by the emotive instability which it generates.

Unemployment affects the inner balance of the individual, making it impossible for him to be able to achieve, by legal means, his aspirations. Unemployment severely touches the family structure at its core. The parent's authority is deeply diminished, his role as a supporter of the family being altered. Disturbing the family roles, rightly mention the authors C. Păun and Gh. Nistoreanu, can produce states of confusion, of inner imbalance, anxiety, alcoholism, the desire for revenge against society [5, p.184].

We point out that the new economic conditions favor, to a certain extent, the adoption of antisocial behaviors, especially with an obvious manifestation of violence. The alarming rise in unemployment, together with the uncertainty of the means of subsistence, cause the desperation of disadvantaged people of the fate from which are recruited future criminals. It should be noted that until the time when the criminologist E. Sutherland evoked the crime of the „white collars”, only poverty was regarded as a criminogenic factor. However, poverty has not only an objective economic dimension, but also a spiritual dimension. The objective dimension relates to an average level of living in a specified society or epoch, and

are doar dimensiune economică obiectivă, ci și o dimensiune spirituală. Dimensiunea obiectivă se raportează la un nivel mediu de a trăi într-o societate sau epocă precizată, iar cea subiectivă se referă la percepția individuală, la evaluarea personală pe care individul o face statutului său economic, situației financiare într-un mediu social și în epoca în care trăiește. În funcție de necesitățile sale, aspirațiile sale, el își consideră nivelul de trai satisfăcător ori de-a dreptul nesatisfăcător. În speță, același salariu poate fi considerat foarte bun de către unele persoane, în timp ce altele îl pot considera foarte mic.

Pe lângă sărăcia, la limitele sale, care-l împinge în inexorabil pe individ la comiterea de infracțiuni violente, se adaugă dorința de îmbogățire sau de un trai mai bun, care împinge spre delincvență un mare număr de persoane. Alături de șomaj, susțin autorii V. Bujor și O. Pop, sunt implicați în scăderea nivelului de trai și alți factori, precum angajarea pe timp limitat, angajarea sezonieră, șomajul parțial și, mai ales, inflația care bulversează echilibrul economic familial, spulberând într-un timp scurt economiile făcute pe timp îndelungat [6, p.53]. Scăderea nivelului de trai al păturilor sociale defavorizate accentuează, în timpul crizelor economice ce afectează producția, scăderea salariilor și rata șomajului. În lipsa unei protecții sociale corespunzătoare, persoanele afectate pot fi considerate la limita riscului comiterii faptelor antisociale, în particular a unor infracțiuni de violență.

Diverse studii efectuate au constatat o relație evidentă între crizele economice și criminalitatea de mare violență până la marea criză din anul 1929. Evoluțiile ulterioare ale țărilor occidentale au condus la o anumită diminuare a rolului acestor factori criminogeni. Prin comparație, țările din Europa Centrală și de Est, care parcurg actualmente tranziția către economia de piață, se află într-o stare de severă recesiune economică, având drept principale caracteristici reducerea capacității de producție și a productivității, pierderea pieței externe de desfacere a mărfurilor, blocaj financiar, șomaj și inflație galopantă [5, p.185]. Creșterea explozivă a criminalității de violență în aceste țări, poate fi explicată, în mare măsură, prin impactul acestor factori criminogeni.

the subjective one refers to the individual perception, to the personal assessment that the individual makes to his economic status, to the financial situation in a social environment and to the era in which he lives. Depending on his needs, his aspirations, he considers his standard of living satisfactory or downright unsatisfactory. In this case, the same salary can be considered very good by some people, while others may consider it very low.

In addition to poverty, to its limits, which inexorably pushes the individual to commit violent crimes, there is added the desire for enrichment or a better life, which pushes a large number of people towards delinquency. Along with unemployment, argue the authors V. Bujor and O. Pop, other factors are involved in lowering the standard of living, such as limited-time employment, seasonal employment, partial unemployment and, especially, inflation that disturbs the family economic balance, shattering in a short time the savings made over a long time [6, p.53]. The decline in the living standards of the disadvantaged social strata accentuates, during the economic crises affecting production, the level of wages and the unemployment rate. In the absence of an adequate social protection, the affected persons may be considered at the limit of the risk of committing antisocial acts, in particular, of some violent crimes.

Various studies have found an obvious correlation between economic crises and high-violence criminality until the great crisis of 1929. Further developments of Western countries have led to a certain diminution of the role of these criminogenic factors. By comparison, the countries of Central and Eastern Europe, which are currently undergoing the transition to the market economy, are in a state of severe economic recession, having as main characteristics the reduction of the production capacity and productivity, the loss of the external market for the sale of goods, financial blockage, unemployment and galloping inflation [5, p.185]. The explosive rise in violent crime in these countries can largely be explained by the impact of these criminogenic factors.

In addition to the factors generating violence, in each concrete case, the rapist also has a certain reason for committing the violent act. M.

Pe lângă factorii generatori de violență, în fiecare caz concret, violatorul are și un anumit motiv privind comiterea actului violent. M. Bîrgău invocă, în calitate de determinante ale comportamentului criminal violent, următoarele: influența negativă a micromediului, beția, relațiile interumane ostile, situațiile conflictuale între infractor și victimă, criminalizarea persoanei, controlul insuficient asupra condamnaților în locurile de detenție, lacunele în realizarea profilaxiei infracțiunilor violente, deficiențele în domeniul descoperirii infracțiunilor violente [7, p.269].

Evidențiem că din studiul infracțiunilor comise cu violență, rezultă că un grad mai mare sau mai mic de responsabilitate în declanșarea acestor fapte antisociale aparține victimei. Stabilirea relației dintre victimă și infractor este deosebit de importantă pentru încadrarea corectă a faptei, dar și pentru prevenirea și combaterea altor infracțiuni săvârșite cu violență. De aceea, la momentul actual se pune mare accent pe studiul rolului victimei în mecanismul actului infracțional.

În literatura de specialitate s-a constatat că analiza rolului victimei în mecanismul infracțiunilor de violență constituie o verigă importantă în lichidarea factorilor care contribuie la săvârșirea acestor infracțiuni. Profilaxia victimologică a infracțiunilor în cauză necesită o abordare diferențiată, adică trebuie să țină cont de particularitățile diverselor contingente de persoane, care riscă să devină victime ale atentatelor violente. Acest fapt va spori eficiența prevenirii infracțiunilor de violență [7, p.276]. Măsurile de profilaxie victimologică trebuie, desigur, să se bazeze pe identificarea potențialelor victime și prevenirea comportamentului lor impredictibil, riscant, desfrânat, provocator. În acest caz, indicăm la minori, copiii fără grijă părintească, bătrâni, fete și femei care sunt întreținute în cadrul instituțiilor de psihiatrie etc.

În acest demers științific ținem să evidențiem, printre alți factori care determină săvârșirea infracțiunilor de violență și rolul consumului de alcool și stupefiante. Astfel, există o strânsă și nemijlocită relație între escaladarea violenței și consumul de alcool și stupefiante, creșterea ratei criminalității de violență fiind intim legată de proliferarea narcomaniei. Relația dintre

Bîrgău invokes, as determinants of violent criminal behavior, the following: the negative influence of the microenvironment, drunkenness, hostile human relations, conflict situations between the offender and the victim, criminalization of the person, insufficient control over the convicts in the places of detention, gaps in carrying out the prophylaxis of violent crimes, deficiencies in the field of discovery of violent crimes [7, p.269].

We highlight that from the study of violent crimes, it follows that a greater or lesser degree of responsibility in triggering these antisocial deeds belongs to the victim. Establishing the relationship between the victim and the offender is particularly important for the correct framing of the deed, but also for the prevention and combating of other violent crimes. That is why, at the moment, a great emphasis is placed on the study of the role of the victim in the mechanism of the criminal act.

In the specialized literature it was found that the analysis of the role of the victim in the mechanism of violent crimes is an important link in the liquidation of the factors that contribute to the perpetration of these crimes. The victimological prophylaxis of the crimes in question requires a differentiated approach, so it must be taken into account the particularities of the various contingents of persons, who risk becoming victims of violent attacks. This will increase the effectiveness of violent crimes prevention [7, p.276]. Victimological prophylaxis measures must, of course, be based on the identification of potential victims and the prevention of their unpredictable, risky, debauched, provocative behavior. In this case, we point to minors, children without parental care, the elderly, girls and women who are maintained in psychiatric institutions, etc.

In this scientific approach, we would like to highlight, among other factors that determine the perpetration of violent crimes, the role of consumption of alcohol and narcotics. Thus, there is a close and direct relationship between the escalation of violence and the consumption of alcohol and narcotics, the increase in the crime rate of violence being intimately linked to the proliferation of drug addiction. The relationship between the consumption of alcohol and narcotics on the one

consumul de alcool și de stupefiante pe de o parte și criminalitatea cu violență pe de altă parte, este strânsă mai cu seama la tineri; tâlhăria, atacurile nocturne, omuciderea și alte numeroase forme ale violenței reprezintă pentru narcomani mijlocul la care recurg în mod disperat pentru obținerea banilor necesari consumului de stupefiante.

Influența alcoolului în comiterea actelor de violență este clară și evidentă atât pentru specialiștii din domeniu, cât și pentru cetățeanul de rând, observator al relațiilor sociale care se derulează în jurul său. Toate cercetările efectuate de-a lungul anilor asupra rolului alcoolului în geneza infracțiunilor săvârșite cu violență susțin prin date concrete realitățile acestei afirmații. De altfel, datele statistice privind nivelul infracționalității în Republica Moldova în anul 2020, prevăd că circa 27,7% din bărbați și 9,2% din femei în vârstă de 30 ani și peste au fost în stare de ebrietate în momentul săvârșirii infracțiunii [8]. Acești indicatori sunt în creștere în fiecare an.

Concluzii. Transformările sociale, economice, psihologice și de altă natură din ultima perioadă de timp, care au loc în societatea noastră, pe lângă anumite rezultate pozitive, au avut și au în continuare multiple consecințe negative, inclusiv agravarea situației criminogene.

Criminalitatea violentă este un fenomen destul de răspândit în societatea contemporană, care afectează importante valori sociale ca dreptul la viață, la integritate fizică și psihică, dreptul la inviolabilitatea sexuală, afectează familia ca instituție (celulă) de bază a statului.

Un rol important în prevenirea și combaterea criminalității violente revine cercetărilor criminologice și realizării pronosticurilor privind evoluția acestui gen de infracțiuni. Acest fapt permite studierea cauzelor criminalității, determinantelor acestora, persoanelor din grupul de risc și alte aspecte, care ar permite realizarea exactă și oportună a măsurilor de profilaxie în domeniul vizat.

Bineînțeles, pe lângă realizarea diferitor cercetări este necesară și o cooperare practică multilaterală a subiecților cu competențe în domeniul prevenirii și combaterii infracțiunilor, dar și cu implicarea și sensibilizarea permanentă a cetățenilor de rând.

hand and violent crime on the other is especially close to young people; robbery, nightly attacks, homicide and numerous other forms of violence are for drug addicts the means they desperately resort to obtaining the money necessary for the consumption of toxic substances.

The influence of alcohol in committing of violent acts is clear and obvious both for the specialists in the field and for the ordinary citizen, an observer of the social relations that unfolds around him. All the research carried out over the years on the role of alcohol in the genesis of the crimes committed with violence supported by concrete data the realities of this statement. In fact, the statistical data on the level of criminality in the Republic of Moldova in 2020, provide that about 27,7% of men and 9,2% of women aged 30 years and over were drunk at the time of committing the crime [8]. These indicators are increasing every year.

Conclusions. The social, economic, psychological and other transformations of the last period of time, which are taking place in our society, in addition to certain positive results, have had and continue to have multiple negative consequences, including the aggravation of the criminogenic situation.

Violent criminality is a fairly widespread phenomenon in contemporary society, which affects important social values such as the right to life, to physical and mental integrity, the right to sexual inviolability, affects the family as the basic institution (cell) of the state.

An important role in preventing and combating violent criminality belongs to criminological investigations and to predictions regarding the evolution of this type of crimes. This fact allows the study of the causes of crime, their determinants, people from the risk group and other aspects, which would allow the exact and timely implementation of prophylaxis measures in the concerned field.

Of course, in addition to carrying out various researches, it is also necessary to have a multilateral practical cooperation of the subjects with competences in the field of preventing and combating crimes, but also with the involvement and permanent awareness of ordinary citizens.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Дубинин Н. П., Карпец И. И., Кудрявцев В. Н. Генетика, поведение, ответственность. Москва: Издательство политическое литературы, 1982. 304 p. <http://www.twirpx.com/file/620225/> (vizitat: 02.08.2021).
2. Tighineanu A. Factorii socio-economici generatori de violență criminală. În: Materialele Conferinței științifice internaționale din 28-29 septembrie 2012 - Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii. Vol. 1. Chișinău: ASEM, 2012, p.242-243
3. Хегай М. Н. Гендерные стереотипы и насилие против женщин // Гендер и культура: Учебное пособие для студентов гуманитарных факультетов / Отв. ред. М. Н. Хегай. Душанбе, 1999. 496 p.
4. Furtună D. Homo Aggressivus. De ce nu se opresc războaiele și violența. Chișinău: Lexon-Prim, 2015. 660 p.
5. Nistoreanu Gh., Păun C. Criminologie. București: Editura Didactică, 1994, 352 p.
6. Bujor V., Pop O. Aspecte criminologice privind infracțiunile săvârșite cu violență. Timișoara: Editura MIRTON, 2003. 84 p.
7. Bîrgău M. Criminologie. Chișinău: Print-Caro, 2010. 688 p.
8. Nivelul infracționalității în Republica Moldova în anul 2020. <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6929> (vizitat: 02.09.2021).

Despre autor:

Radion ROTARU,
Șef al Catedrei „Instruire militară
și intervenții profesionale”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: radion.rotaru@mai.gov.md

About author:

Radion ROTARU,
Chief of the Department „Military Instruction
and Professional Interventions”
of the Academy „Ștefan cel Mare” of MAI
email: radion.rotaru@mai.gov.md

**EVALUAREA CONDAMNAȚILOR
ÎN SCOPUL PLANIFICĂRII PROGRESIVE A
EXECUTĂRII PEDEPSEI PENALE
PRIVATIVE DE LIBERTATE**

Alexandr CRUDU,
doctorand

În prezentul articol s-a evidențiat caracterul important al primei faze execuțional-penale, cum este evaluarea condamnaților în scopul planificării progresive a executării pedepsei penale privative de libertate. La fel, au fost analizate aspecte importante cu privire la instrumentele de evaluare disponibile pentru personalul de specialitate implicat în acest proces, precum și tipurile de rezultate care oferă aceste instrumente. De asemenea, în cadrul cercetării au fost analizate categoriile de riscuri și nevoi ale condamnaților, care sunt importante pentru planificarea corespunzătoare a executării pedepsei. În final, au fost formulate recomandări de modificare a procedurilor interne de evaluare a condamnaților în scopul îmbunătățirii acestui proces.

Cuvinte-cheie: penitenciare; sistemul progresiv; evaluare; nevoi; riscuri; instrumente de evaluare; mediu penitenciar; planul de intervenție; structura de evaluare.

Introducere. Etapa inițială de executare a pedepsei reprezintă probabil cea mai importantă și, în același timp, cea mai complicată etapă a procesului corecțional penal. În această etapă are loc procesul de evaluare și planificare inițială a executării pedepsei, care are drept scop identificarea factorilor de risc și nevoilor individuale ale condamnatului, identificare ce permite asigurarea planificării progresive a executării pedepsei, prin prisma scopului general de resocializare a condamnatului.

Conform Regulilor Penitenciare Europene, la plasarea în detenție, deținuții vor fi evaluați pentru a se stabili dacă reprezintă un risc pentru siguranța celorlalți deținuți, a personalului din penitenciare, a vizitatorilor sau chiar pentru ei înșiși

**EVALUATION OF CONVICTS FOR
PROGRESSIVE PLANNING OF THE
EXECUTION OF THE CUSTODIAL
SENTENCE**

Alexandr CRUDU,
PhD student

This article highlighted the important nature of the first execution-criminal phase, such as the evaluation of convicts in order to progressively plan the execution of the custodial sentence. In addition, important aspects have been analyzed regarding the evaluation tools available for the specialized staff involved in this process, as well as the types of results that these tools offer. Also, during the research, the categories of risks and needs of the convicts were analyzed, which are important for the proper baking of the execution of the sentence. Finally, recommendations were made to amend the internal procedures for assessing convicts in order to improve this process.

Keywords: penitentiaries; the progressive system; evaluation; need; risks; evaluation tools; penitentiary environment; intervention plan; evaluation structure.

Introduction. The initial stage of execution of the sentence is probably the most important and, at the same time, the most complicated stage of the criminal correctional process. At this stage, takes place the process of evaluation and initial planning of the execution of the sentence, which aims to identify risk factors and individual needs of the convict, identification that ensures the progressive planning of the execution of the sentence, in view of the general purpose of resocialization of the convict.

According to the European Penitentiary Rules, when detained, detainees will be assessed to determine whether they pose a risk to the

[1, regula nr. 16, c) și 52]. Această cerință rezidă în necesitatea planificării corecte a modului și condițiilor de executare a pedepsei, precum și clasificării corespunzătoare a condamnaților pentru etapa inițială a fazei execuțional-penale.

Rezultate și discuții. Conform Recomandării CM/Rec (2010)1 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la Regulile de Probațiune ale Consiliului Europe, evaluare semnifică procesul de estimare a riscurilor, necesităților și a punctelor forte ale unui delincvent înainte de planificarea unei intervenții și/sau oferirea de consultanță autorităților judiciare sau altor autorități competente. De asemenea, evaluarea urmărește să *identifice cauzele comiterii infracțiunii și să stabilească dacă pot fi luate măsuri pentru a reduce probabilitatea de recidivă* [2, Anexa nr. 2].

Potrivit noțiunii date de Administrația Națională a Penitenciarelor, evaluarea condamnaților reprezintă un proces ce implică un scop și o serie de instrumente utilizate în examinarea și analiza (educativă, psihologică și socială) nevoilor și riscurilor pe care le prezintă condamnatul. Acest proces stă la baza oricărui demers de individualizare [3, pct. 2, sbp. 1)].

Evaluarea individuală a condamnatului are drept scop primordial stabilirea unor programe individuale de resocializare și planificarea progresivă a executării pedepsei. Acest proces se realizează în etapa inițială a fazei execuțional-penale, proces care trebuie să fie repetat pe parcursul întregii durate a pedepsei, în scopul ajustării și actualizării datelor obținute în cadrul evaluării.

Potrivit experților ONU, un sistem eficient de clasificare a deținuților se bazează în primul rând pe o evaluare a riscurilor și nevoilor individuale ale condamnatului, nu numai pentru a determina acomodarea și regimul adecvat de detenție, ci și pentru a identifica și aborda factorii legați de implicarea persoanei în infracțiune. Acest lucru permite dezvoltarea de planuri individuale de executare a pedepsei care plasează condamnatul în mediul cel mai puțin restrictiv și identifică intervențiile ce vizează necesitățile prioritare de reabilitare, cum ar fi sănătatea mentală și fizică. Potrivit practicii internaționale, această abordare s-a demonstrat a fi cea mai eficientă în partea ce ține de perspectivele de reabilitare și reintegrare socială, precum și pentru a reduce recidiva, în conformitate cu obiectivul stabilit în regula 4, paragraful 1, din Regulile Nel-

safety of other detainees, prison staff, visitors or even themselves [1, rule no. 16, c) and 52]. This requirement lies in the need to correctly plan the manner and conditions of execution of the sentence, as well as the appropriate classification of inmates for the initial stage of the enforcement phase.

Results and discussions. According to Recommendation CM / Rec (2010) 1 of the Committee of Ministers to Member States on the Probation Rules of the Council of Europe, evaluation means the process of estimating the risks, needs and strengths of an offender before planning an intervention and / or offering advice to judicial or other competent authorities. The assessment also aims to identify the causes of the crime and to determine whether measures can be taken to reduce the likelihood of recidivism [2, Annex no. 2].

According to the notion given by the National Administration of Penitentiaries, the evaluation of inmates is a process that involves a purpose and a series of tools used in examining and analyzing (educational, psychological and social) the needs and risks of the inmate. This process is the basis of any individualization process [3, point 2, subpoint. 1)].

The primary assessment of the inmate has as its primary purpose the establishment of individual resocialization programs and the progressive planning of the execution of the sentence. This process is performed in the initial stage of the enforcement phase, a process that must be repeated throughout the sentence, in order to adjust and update the data obtained during the evaluation.

According to UN experts, an effective system for classifying detainees is based primarily on an assessment of the inmate's individual risks and needs, not only to determine accommodation and the appropriate detention regime, but also to identify and address factors related to the involvement of detainees. This allows the development of individual sentencing plans that place the inmate in the least restrictive environment and identifies interventions that address priority rehabilitation needs, such as mental and physical health. According to international practice, this

son Mandela [4, pag. 7].

În opinia lui Austin J. și McGinnis K., evaluarea riscurilor are drept scop aplicarea celor două tipuri de clasificare: externă și internă. La rândul său, procesul de clasificare externă implică două decizii: dacă trebuie plasat condamnatul în populația generală și, ulterior, la ce nivel de securitate (securitate minimă, medie sau maximă) ar trebui să fie repartizat condamnatul. Ambele decizii sunt esențiale pentru funcționarea sigură și eficientă a instituției de detenție. Clasificarea internă implică decizii de intrafacilitate cu privire la locul și cu cine va fi plasat condamnatul și programele, serviciile și sarcinile de muncă adecvate pentru acesta. Sistemele de clasificare internă sunt destinate să asigure faptul că deținuții care sunt expuși riscului sunt supravegheați diferit de ceilalți deținuți din populația generală. De asemenea, asigurarea unor facilități și a unui tratament adecvat la începutul detenției oferă condamnatului posibilitatea de a reveni în cele din urmă într-un mediu corecțional mai puțin restrictiv [5, pag. X].

Instrumentele de evaluare a riscurilor și a nevoilor personale măsoară factorii de risc penal ai infractorilor și nevoile specifice care, dacă sunt abordate, vor reduce probabilitatea unei activități infracționale viitoare. Instrumentele de evaluare constau de obicei dintr-o serie de întrebări care ajută la ghidarea unui interviu cu un infractor pentru a colecta date privind comportamentele și atitudinile pe care cercetările le arată că sunt legate de riscul recidivei. Datele colectate în timpul interviului sunt de obicei completate cu informații dintr-o verificare a înregistrărilor oficiale, cum ar fi o verificare a cazierelor judiciare. La finalizarea procesului de evaluare, instrumentele de evaluare a nevoilor riscurilor de obicei plasează infractorul într-o categorie de risc („scăzut”, „moderat” sau „ridicat”) [6].

Există o mare varietate de instrumente de evaluare a riscurilor disponibile pentru diferite jurisdicții de a utiliza în practică. Totuși, acestea necesită niveluri de calificare foarte diferite. Formularele de evaluare a riscurilor mai tradiționale constau în general din cel mult 10-12 elemente și se bazează pe elemente de fapt care pot fi extrase din dosarele instanțelor sau dosarelor personale și necesită o interpretare minimă de către personalul instruit în utilizarea lor. Vârsta la prima arestare, vârsta actuală și numărul încălcărilor în perioade de probă anterioare din ultimii cinci ani intră în

approach has proven to be the most effective in terms of the prospects for rehabilitation and social reintegration, as well as to reduce recidivism, in line with the objective set out in Rule 4 (1) of the Nelson Mandela Rules [4, page 7].

According to Austin J. and McGinnis K., risk assessment aims to apply the two types of classification: external and internal. In turn, the external classification process involves two decisions: whether the inmate should be placed in the general population and, subsequently, at what level of security (minimum, average or maximum security) the inmate should be assigned. Both decisions are essential for the safe and efficient operation of the detention institution. Internal classification involves intra-facility decisions about where and with whom an inmate will be placed and the appropriate programs, services and workloads for him or her. Internal classification systems are designed to ensure that detainees who are at risk are supervised differently from other detainees in the general population. In addition, ensuring adequate facilities and treatment at the beginning of detention gives the inmate the opportunity to eventually return to a less restrictive correctional environment [5, page X].

Risk and personal needs assessment tools measure offenders' criminal risk factors and specific needs, which, if addressed, will reduce the likelihood of future criminal activity. Assessment tools usually consist of a series of questions that help guide an interview with an offender to collect data on the behaviors and attitudes that research indicates are related to the risk of recidivism. The data collected during the interview is usually supplemented by information from a verification of official records, such as a criminal record check. At the end of the assessment process, risk assessment tools usually place the offender in a risk category (“low”, “moderate” or “high”) [6].

There is a wide variety of risk assessment tools available for different jurisdictions to use in practice. However, they require very different skill levels. More traditional risk assessment forms generally consist of no more than 10-12 items and are based on factual elements that can be extracted from court or personal files and require minimal interpretation by staff trained in

această categorie. Pentru aceste instrumente, personalul are nevoie de puțină pregătire academică pentru a efectua o evaluare exactă. Elementele mai complicate de evaluare a riscurilor necesită un interviu bine structurat și o revizuire a tuturor datelor relevante ale dosarului de caz. Aceste instrumente au adesea 40-60 de elemente cu mai multe sub-scale care reflectă niveluri de risc variate de domeniu. Cu astfel de instrumente este mai dificil să se atingă nivelurile minime de fiabilitate și validitate, cu excepția cazului în care personalul este foarte calificat în aplicarea formularelor de evaluare psihometrică. Fără un astfel de personal calificat, utilizarea acestor instrumente nu este recomandată [7].

Evaluările riscurilor sunt relevante pentru o serie de decizii în privința persoanei condamnate. Selectarea unui instrument de evaluare a riscurilor depinde, în special, de natura deciziei ce urmează a fi luată. De exemplu, în procesul de aplicare/ prelungire a mandatului de arest este necesar adesea o estimare a modului în care, probabil, o persoană va comite o infracțiune violentă în termen scurt. Decizii cu impact pe termen mai lung, precum planificarea și gestionarea cazurilor, solicită evaluarea nevoilor criminogene ale individului precum și pericolozitatea deținutului [8]. Pentru personalul penitenciar pericolozitatea este un fenomen complex, care include riscurile ce le prezintă comportamentul deținuților atât în relația lor cu spațiul comunitar (continuarea comportamentului criminal, recidiva), cât și în relația cu spațiul penitenciar (tulburarea ordinii și securității instituției penitenciare). Astfel, pentru personalul penitenciar, cunoașterea aspectelor psihologice ale acestui fenomen poate reprezenta un reper fundamental pentru elaborarea politicilor execuțional-penale, stabilirea formelor de securitate instituțională, elaborarea instrumentelor de prevenire a comportamentelor delincvente [9].

Institutul pentru Excelență în Management (2001) sugerează că există nouă nevoi umane de bază, și anume: securitate; aventură; libertate; schimb; putere; extindere; acceptare; comunitate; expresie [10].

În opinia lui Murdoch J. și Jiricka V., *principalele nevoi ale persoanelor deținute sunt nevoile de ordin social și de reabilitare. Nerespectarea sau ignorarea acestor nevoi poate fi unul dintre motivele de tratament neconform în privința deținutului* [11, pag. 32].

Conform actelor normative interne ale

their use. The age at first arrest, the current age and the number of violations in previous probationary periods of the last five years fall into this category. For these tools, staff need little academic training to make an accurate assessment. The more complicated elements of risk assessment require a well-structured interview and a review of all relevant data in the case file. These tools often have 40-60 items with multiple sub-scales that reflect varying levels of risk in the field. With such tools, it is more difficult to achieve minimum levels of reliability and validity, unless staff are highly qualified in applying psychometric assessment forms. Without such qualified staff, the use of these tools is not recommended [7].

Risk assessments are relevant to a number of decisions regarding the convicted person. The selection of a risk assessment tool depends, in particular, on the nature of the decision to be taken. For example, in the process of applying / extending the arrest warrant, it is often necessary to estimate how likely a person will be to commit a violent crime in the short term. Decisions with a longer-term impact, such as case planning and management, require an assessment of the individual's criminogenic needs as well as the inmate's danger [8]. For penitentiary staff, danger is a complex phenomenon, which includes the risks posed by the behavior of detainees both in their relationship with the community (continuation of criminal behavior, recidivism) and in relation to the prison (disturbing the order and security of the prison). Thus, for the penitentiary staff, the knowledge of the psychological aspects of this phenomenon can represent a fundamental landmark for the elaboration of the executive-criminal policies, the establishment of the forms of institutional security, the elaboration of the instruments for prevention of delinquent behaviors [9].

The Institute for Excellence in Management (2001) suggests that there are nine basic human needs, namely: security; venture; freedom; change; power; extension; acceptance; community; expression [10].

In the opinion of Murdoch J. and Jiricka V., the main needs of detainees are social and rehabilitation needs. Failure to comply with or ignore these needs may be one of the reasons for non-

Administrației Naționale a Penitenciarelor [3, pct. 4], identificarea nevoilor și riscurilor se efectuează, prin evaluarea multidisciplinară, pe trei tipuri de nevoi: educativ, psihologic și social.

Totuși considerăm necesar de a completa șirul de categorii de nevoi individuale ale condamnatului cu următorul tip: „nevoi de securitate”, care presupune existența unor circumstanțe individuale care pun în pericol persoana deținută de alți deținuți. Astfel, în procesul de evaluare a nevoilor, personalul penitenciar ar trebui să atragă o atenție sporită asupra acestei categorii de nevoi, în sensul identificării ulterioare a celor mai optime soluții de repartizare și supraveghere.

În partea ce ține de riscurile individuale, experții Oficiului ONU pentru Droguri și Crime clasifică riscurile pe care le prezintă o persoană condamnată în felul următor:

- *riscul de evadare;*
- *risc pentru siguranța altora;*
- *risc pentru siguranța penitenciarului;*
- *riscul de a desfășura activități infracționale în afara penitenciarului* [12].

Conform Regulilor penitenciare europene, personalul penitenciar trebuie să identifice următoarele riscuri ale condamnaților dacă acestea sunt prezente:

- *riscul de evadare*, care la rândul său se clasifică în:
 - a.) *riscul pe care l-ar reprezenta pentru comunitate, în eventualitatea unei evadări;*
 - b.) *riscul de tentativă de evadare pe cont propriu sau cu ajutorul unor complici din exterior* [1, regula nr. 51.3];
 - *riscul de autorănire sau rănire a celorlalți* [1, regula nr. 18.10];
 - *risc pentru siguranța celorlalți deținuți, a personalului din penitenciare, a vizitatorilor sau chiar pentru ei înșiși* [1, regula nr. 52,1];
 - *riscul de violență și de producere a unor evenimente ce ar putea reprezenta o amenințare pentru siguranță* [1, regula nr. 52,2].

Potrivit Metodologiei de elaborare și implementare a planului individual de resocializare pentru condamnatul adult, aprobate prin Ordinul DIP nr. 34 din 31 ianuarie 2018, riscurile pe care le prezintă persoanele deținute se clasifică în felul următor:

- a) *risc pentru siguranța comunității și buna funcționare a penitenciarului;*

compliant treatment of the detainee [11, p. 32].

According to the internal normative acts of the National Administration of Penitentiaries [3, point 4], the identification of needs and risks is performed, through multidisciplinary assessment, on three types of needs: educational, psychological and social.

However, we consider it necessary to complete the series of categories of individual needs of the inmate with the following type: “security needs”, which implies the existence of individual circumstances that endanger the person detained by other detainees. Thus, in the needs assessment process, prison staff should pay more attention to this category of needs, in order to further identify the most optimal distribution and supervision solutions.

In terms of individual risks, experts from the UN Office on Drugs and Crime classify the risks posed by a convicted person as follows:

- *risk of escape;*
- *risk to the safety of others;*
- *risk to the security of the penitentiary;*
- *risk of criminal activities outside the penitentiary* [12].

According to the European Prison Rules, prison staff must identify the following risks of inmates if they are present:

- *risk of escape*, which in turn is classified as:
 - a.) *the risk it would represent for the community, in the event of an escape;*
 - b.) *the risk of attempted escape on their own or with the help of outside accomplices* [1, rule no. 51.3];
- 2. *risk of self-injury or injury to others* [1, rule no. 18.10];
- 3. *risk for the safety* of the other detainees, of the penitentiary staff, of the visitors or even for themselves [1, rule no. 52.1];
- 4. *risk of violence* and the occurrence of events that could pose a threat to safety [1, rule no. 52.2].

According to the Methodology for elaboration and implementation of the individual resocialization plan for the adult inmate, approved by the DPI Order no. 34 of January 31, 2018, the risks posed by detainees are classified as follows:

- a) *risk to the safety of the community and the*

b) *riscul recăderii în infracționalitate*: riscul de recidivă;

c) *riscul privind siguranța și funcționarea individuală* [3, pct. 5].

Importanța identificării inițiale a riscurilor deținuților este extrem de mare, în condițiile în care personalul penitenciar trebuie să gestioneze o populație penitenciară impunătoare. Mai mult de atât, ținând cont de numărul insuficient de personal penitenciar autohton, în special angajați implicați în procesul de supraveghere și educare a condamnaților, raportat la numărul total de persoane deținute, instrumentul de evaluare a riscurilor poate crea premise pentru gestionarea eficientă a acestei populații.

În opinia noastră, una din categoriile cele mai esențiale și, în același timp, importante tipuri de riscuri, reprezintă riscurile de violență în mediul penitenciar, pentru că neidentificarea la timp a acestui risc poate cauza probleme serioase în ceea ce privește asigurarea securității personale a deținuților, care, potrivit art. 13 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 300/2017 cu privire la sistemul administrației penitenciare, reprezintă una din atribuțiile de bază ale instituțiilor penitenciare.

Potrivit unui studiu realizat de către Administrația Națională a Penitenciarelor, majoritatea deținuților cărora li s-a dispus asigurarea securității personale în ordinea prevăzute de art. 206 din Codul de executare, invocă drept motive prioritare problemele pe care le au cu masa totală de deținuți, precum și refuzul de a respecta subcultura criminală, astfel, 56% au menționat că separarea lor de restul deținuților din penitenciar este cauzată de relațiile dificile cu aceștia. Din numărul total de persoane chestionate, 66 % au răspuns că viața lor ar fi în pericol, din următoarele cauze: 1) își impun punctul de vedere; 2) simt că viața lor e în pericol; 3) probleme cu alți deținuți fiind sub presiunea acestora; 4) amenințarea familiei lor de către alți deținuți; 5) a fost agresat fizic; 6) probleme personale; 7) administrația nu e suficient de convingătoare; 8) din frica de moarte; 9) nu susțin lumea criminală; 10) din cauza amenințărilor cu răfuială fizică, problemelor/ conflictelor cu lumea interlopă și nesupunerea față de cerințele acestora.

După cum se observă, în majoritatea instituțiilor penitenciare cauza prioritară constă în faptul că deținuții se simt în pericol ca urmare a problemelor cu masa de condamnați și nesupu-

proper functioning of the penitentiary;

b) *risk of relapse into crime: the risk of recidivism;*

c) *risk regarding safety and individual operation* [3, point 5].

The importance of the initial identification of detainees' risks is extremely high, given that prison staff have to manage an imposing prison population. Moreover, taking into account the insufficient number of local penitentiary staff, especially employees involved in the process of supervision and education of inmates, compared to the total number of detainees, the risk assessment tool can create premises for the efficient management of this population.

In our opinion, one of the most essential and at the same time important types of risks is the risk of violence in prisons, because failure to identify this risk in time can cause serious problems for the security of detainees, which, according to art. 13 para. (2) let. b) of Law no. 300/2017 on the penitentiary administration system, is one of the basic responsibilities of penitentiary institutions.

According to a study carried out by the National Administration of Penitentiaries, most of the detainees who were ordered to ensure personal security in the order provided by art. 206 of the Enforcement Code invoke as priority reasons the problems they have with the total mass of detainees, as well as the refusal to respect the criminal subculture, thus, 56% mentioned that difficult relations with these cause their separation from other detainees in the penitentiary. Of the total number of respondents, 66% answered that their lives is in danger, for the following reasons: 1) they impose their point of view; 2) they feel that their life is in danger; 3) problems with other detainees being under their pressure; 4) threatening their family by other detainees; 5) was physically assaulted; 6) personal problems; 7) the administration is not convincing enough; 8) from the fear of death; 9) do not support the criminal world; 10) due to threats of physical strife, problems / conflicts with the underworld and disobedience to their requirements.

As can be seen, in most penitentiary institutions the priority cause is that detainees feel in

nera față de cerințele lumii interlope, precum și faptul că nu se simt în siguranță din motiv că administrația nu se implică în soluționarea problemelor premergătoare izolării.

În acest fel, opinăm asupra importanței identificării riscurilor de violență ale persoanelor deținute pentru a clasifica corespunzător deținuții încât procesul educațional să nu fie perturbat de către cei care prin violență încearcă să-și impună propriile viziuni asupra modului și condițiilor de petrecere a timpului în perioada detenției.

În general, actele interne ale Administrației Naționale a Penitenciarelor conțin o clasificare adecvată a riscurilor în scopul evaluării condamnaților, fiind în conformitate cu practicile internaționale, cu toate acestea, propunem completarea listei riscurilor cu riscul de instigare la comiterea abaterilor disciplinare sau a infracțiunilor. În opina noastră, acesta reprezintă un risc distinct de cele sus-menționate și se referă la condamnații care, deși aparent nu au o conduită negativă și nu comit personal abateri disciplinare, instigă direct sau voalat alți condamnați la comiterea abaterilor disciplinare sau a infracțiunilor, inclusiv în afara instituției penitenciare. Această categorie de condamnați este destul de periculoasă, deoarece este foarte complicat de identificat, însă, în același timp, creează mari probleme pentru siguranța locului de deținere.

Prin urmare, este necesar de a depune diligență maximă pentru a identifica această categorie de persoane deținute, în scopul orientării corespunzătoare a eforturilor de supraveghere și educare, astfel încât procesul execuțional să fie orientat să contribuie la realizarea scopului pedepsei penale și nu să creeze infractori noi.

Concluzii. În contextul analizei efectuate, în scopul îmbunătățirii procesului de evaluarea inițială a condamnaților, se propun următoarele:

1.) completarea listei de categorii de nevoi individuale ale condamnatului cu următorul tip de nevoi: „nevoi de securitate”, care presupune existența unor circumstanțe individuale care pun în pericol persoana deținută de alți deținuți;

2.) completarea listei riscurilor individuale ale condamnaților cu următorul tip de risc: „riscul de instigare la comiterea abaterilor disciplinare sau a infracțiunilor”.

danger due to problems with the mass of inmates and disobedience to the demands of the underworld, and the fact that they do not feel safe because the administration is not involved in solving problems prior to isolation.

In this way, we opine on the importance of identifying the risks of violence of detainees in order to properly classify detainees so that those who violently try to impose their own views on how do not disrupt the educational process and conditions of spending time during detention.

In general, the internal acts of the National Administration of Penitentiaries contain an adequate classification of risks for the purpose of assessing inmates, being in line with international practices, however, we propose to complete the list of risks with the *risk of inciting disciplinary offenses or crimes*. In our opinion, this represents a risk distinct from the above-mentioned and refers to inmates who, although apparently not behaving negatively and not personally committing disciplinary offenses, directly or veiled instigate other inmates to commit disciplinary violations or offenses, including outside the penitentiary institution. This category of inmates is quite dangerous because it is very complicated to identify, but at the same time, it creates major problems for the safety of the place of detention.

Therefore, it is necessary to make every effort to identify this category of detainees, in order to properly guide the surveillance and education efforts, so that the enforcement process is oriented to contribute to the achievement of the purpose of criminal punishment and not to create new offenders.

Conclusions. In the context of the analysis carried out, in order to improve the process of initial assessment of inmates, the following are proposed:

1.) supplementing the list of categories of individual needs of the inmate with the following type of needs: “*security needs*”, which presupposes the existence of individual circumstances that endanger the person detained by other detainees;

2.) supplementing the list of individual risks of inmates with the following type of risk: “the risk of instigating disciplinary violations or offenses”.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Recomandarea comitetului de miniștri ai statelor membre, referitoare la regulile penitenciare europene Rec(2006)2.
2. Recomandarea CM/Rec (2010)1 Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la Regulile de Probațiune ale Consiliului Europe.
3. Metodologia de elaborare și implementare a panului individual de resocializare pentru condamnatul adult, aprobată prin ordinul DIP nr. 34 din 31 ianuarie 2018.
4. Справочник ПО КЛАССИФИКАЦИИ ЗАКЛЮЧЕННЫХ. Управление организации объединенных наций по наркотикам и преступности. Вена, 2020.
5. Austin J., McGinnis K. Classification of High-Risk and Special Management Prisoners A National Assessment of Current Practices, U.S. Department of Justice National Institute of Corrections. Washington DC, 2004. 87 p.
6. Pew Center on the States. Risk/Needs Assessment 101: Science Reveals New Tools to Manage Offenders, issue brief, September 2011. In: http://www.pewtrusts.org/~media/legacy/uploadedfiles/pes_assets/2011/PewRiskAssessmentbrief.pdf (vizitat la 25.03.2021).
7. Austin, J., How Much Risk Can We Take? The Misuse of Risk Assessment in Corrections. In: Federal Probation Journal, Volume 70 Number 2, September 2006, p. 58-63.
8. <https://www.ojp.gov/pdffiles1/nij/243976.pdf> (vizitat la 06.04.2021).
9. Cărea, I. Aspecte psihologice ale periculozității la deținuți. In: Integrare prin cercetare și inovare. Științe sociale. Rezumate ale comunicărilor, 8-9 noiembrie 2018. Chișinău: CEP USM. 2018. P. 304-309.
10. Aziz T. and others. Need assessment of inmates of prisons through distance education. In: Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE October 2014 ISSN 1302-6488 Volume: 15. № 4. Article 20. P. 322-331.
11. Murdoch J., Jiricka V. Combating Ill-Treatment in Prison. A handbook for prison staff with focus on the prevention of ill-treatment in prisons Council of Europe. April 2016.
12. United Nations Office on Drugs and Crime. Handbook on the management of high-risk prisoners, 2016. In: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/HB_on_High_Risk_Prisoners_Ebook_appr.pdf (vizitat la 15.04.2021).

Despre autor:

Alexandr CRUDU,
șef al Direcției juridice a Direcției generale
management instituțional din cadrul
Administrației Naționale a Penitenciarelor,
comisar de justiție
e-mail: al.crudu@yahoo.com

About author:

Alexandr CRUDU,
head of the Legal Department of the General
Directorate of Institutional Management within
the National Administration of Penitentiaries,
commissioner of justice
e-mail: al.crudu@yahoo.com

FACTORII CARE INFLUENȚEAZĂ ASUPRA CARACTERULUI LATENT AL UNOR TIPURI DE CRIMINALITATE

Gheorghii VARVARICI,
doctorand

În cadrul acestui articol sunt identificați principalii factori criminogeni care influențează apariția și evoluția caracterului latent al diferitor tipuri de criminalitate (violentă, organizată, economică, ecologică, penitenciară etc.). Acest fapt este deosebit de important pentru organele de drept cu atribuții și competențe speciale în domeniul organizării procesului de prevenire și combatere a fenomenului infracțional.

Cuvinte-cheie: factori, cauze, latență, criminalitate violentă, criminalitate ecologică, criminalitate economică, infracțiuni de corupție, criminalitate organizată, criminalitate informatică, criminalitate penitenciară.

FACTORS THAT INFLUENCE THE LATENT CHARACTER OF SOME KINDS OF CRIMINALITY

Gheorghii VARVARICI,
PhD student

This article identifies the main criminogenic factors that influence the appearance and evolution of the latent nature of different types of criminality (violent, organized, economic, ecological, penitentiary, etc.). This fact is especially important for the law enforcement bodies with special attributions and competences in the field of organizing the process of preventing and combating the criminal phenomenon.

Keywords: factors, causes, latency, violent criminality, ecological criminality, economic criminality, corruption offenses, organized criminality, cybercrimes, penitentiary criminality.

Introducere. Criminalitatea latentă reprezintă un fenomen multidimensional și complex. În prezent, nu mai există îndoieli referitor la faptul că factorii unor tipuri distincte de infracțiuni latente și metodele relevării acestora se deosebesc esențial. În același timp, o cercetare complexă a respectivei probleme nu există până la momentul actual. Acest fapt este condiționat de laboriozitatea unei astfel de cercetări, care trebuie să includă studierea minuțioasă a premiselor latenței fiecărui tip de infracțiune. În acest sens, este fundamentat criminologic studierea factorilor și metodelor de apreciere a latenței diferitor tipuri de infracțiuni care, în viziunea noastră, se caracterizează printr-un grad sporit de latență: 1) criminalitatea violentă; 2) criminalitatea ecologică; 3) criminalitatea economică; 4) infracțiunile de corupție; 5) criminalitatea legată de circulația ilegală a drogurilor; 6) criminalitatea organizată; 7) criminalitatea informatică; 8) criminalitatea penitenciară.

Este evident faptul că sunt latente și alte

Introduction. Latent criminality is a multidimensional and complex phenomenon. At present, there is no longer any doubt that the factors of distinct types of latent criminality and the methods of their detection differ significantly. At the same time, a complex investigation of the issue does not exist to date. This is conditioned by the laboriousness of such research, which must include a thorough study of the premises of latency of each type of criminality. In this sense, it is criminologically based to study the factors and methods of assessing the latency of different types of criminality that, in our view, are characterized by an increased degree of latency: 1) violent criminality; 2) ecological criminality; 3) economic criminality; 4) corruption offenses; 5) crimes related to illegal drug trafficking; 6) organized criminality; 7) cybercrimes; 8) penitentiary criminality.

It is obvious that other types of criminality

tipuri de criminalitate, însă, potrivit calculelor efectuate de savanții criminologi, în categoriile de criminalitate enumerate numărul infracțiunilor latente depășește de multe ori numărul celor înregistrate.

Rezultate obținute și discuții. Problema *latenței criminalității violente* trezește o îngrijorare rezonabilă în rândul specialiștilor în domeniu [1, 191 p.]. Tradițional, se considera că, datorită caracterului infracțiunilor violente și a urmărilor acestora, nivelul latenței lor este mai scăzut, deoarece este dificil de a fi ascunse. Totodată, unii specialiști remarcă creșterea latenței unor infracțiuni, cum ar fi, de exemplu, infracțiunile de omor, care înregistrează un nivel înalt de latență [2, p. 408-409]. Despre acest fapt mărturisesc câțiva factori. Astfel, este mare numărul cadavrelor depistate la care nu sunt stabilite cauzele morții, o parte a acestora nefiind identificate și, în cele din urmă, mai multe persoane sunt declarate dispărute. De asemenea, organele de drept nu sunt sesizate în toate cazurile de adresare după asistență medicală a victimelor unor infracțiuni cu caracter violent. Este ridicat și gradul de latență a așa-numitei „violente domestice” asupra femeilor și copiilor [3, p. 134; 4, p. 22-23].

Autoarea A. Dolgova a constatat că în rândul persoanelor dispărute fără urmă, de regulă, jumătate din ele au fost omorâte. Aproximativ în 3,5-4% din toate cadavrele investigate cauza morții nu se reușește a fi stabilită din motivul descompunerii avansate a țesuturilor [5, p. 8-9].

Criminalitatea ecologică. Realitatea obiectivă indică asupra prezenței unui număr mare de infracțiuni ecologice și a unui grad de latentitate în creștere a tipului respectiv de infracțiuni. Pentru a sesiza cauza unui nivel scăzut de înregistrare a acestor infracțiuni și a evidenția complexitatea relevării lor este important de a cunoaște modul în care ajunge informația despre infracțiunile ecologice la organele de drept. O astfel de informație poate parveni de la: Inspectoratul Ecologic de Stat, întreprinderile de stat, funcționarii publici, sursele mass-media, scrisorile unor cetățeni etc. De regulă, în astfel de cazuri se comunică despre urmări negative concrete, cum ar fi, de exemplu, pieirea peștelui în bazinele acvatice, a plantelor pe anumite câmpuri, pieirea în masă a animalelor, starea bolnăvicioasă a oamenilor etc. Totodată,

are latent, but, according to investigations made by criminologists, in the listed of criminality categories the number of latent crimes often exceeds the number of registered ones.

Results obtained and discussions. The problem of the *latency of violent criminality* raises a reasonable concern among specialists in the field [1, 191 p.]. Traditionally, it is considered that, due to the nature of violent crimes and their consequences, the level of their latency is lower, because it is difficult to hide them. At the same time, some specialists note the increase in the latency of some crimes, such as, for example, the crimes of murder, which register a high level of latency [2, pp. 408-409]. There are several factors that testify to this. Thus, the number of identified corpses for which the causes of death are not established is high, some of them not being identified and, finally, several people are declared missing. Also, the law enforcement bodies are not notified in all cases of addressing after medical assistance the victims of violent crimes. The latency of the so-called „domestic violence” against women and children is also high [3, p. 134; 4, pp. 22-23].

The author A. Dolgova found that among the missing persons without a trace, usually half of them were killed. Approximately 3.5-4% of all investigated corpses cause of the death could not be determined due to advanced tissue decomposition [5, p. 8-9].

Ecological criminality. The objective reality indicates the presence of a large number of ecological crimes and an increasing degree of latency of the respective type of crimes. In order to detect the cause of a low level of registration of these crimes and to highlight the complexity of their detection, it is important to know how the information about ecological crimes reaches the law enforcement agencies. Such information may come from: the State Ecological Inspectorate, state enterprises, civil servants, media sources, letters from some citizens, etc. Usually, in such cases, concrete negative consequences are communicated, such as the loss of fish in water basins, of plants in certain fields, the mass loss of animals, the diseased state of people, etc. At the same time, certain information about the source, cause and

anumite informații despre sursa, cauza și caracterul infracțiunii ecologice nu se conțin în respectivele sesizări.

În afară de aceasta, consecințele negative pot fi văzute doar atunci când acestea poartă un caracter masiv (de exemplu, un număr mare de pește care plutește la suprafața apei în râu, este tăiată o porțiune mare de pădure). Totodată, constatarea poluării aerului și apelor subterane fără implicarea specialiștilor practic nu este posibilă. De aceea, anume poluarea mediului înconjurător (art. 227-230 CP al RM) prezintă o latență sporită printre infracțiunile ecologice. Poluarea se distinge de multe ori printr-un caracter accelerat. De exemplu, poluarea aerului și a apei poate dispărea peste un anumit timp (câteva minute sau câteva ore) din cauza unui vânt puternic sau a curentului rapid și, de aceea, păstrarea intactă a locului infracțiunii în condițiile schimbării permanente a timpului și a activității de producere a întreprinderilor practic nu este posibilă. În acest context, reușita descoperirii unor astfel de infracțiuni depinde, în mare măsură, de pregătirea minuțioasă, de examinarea în timp oportun și de buna organizare a cercetării la locul faptei.

La factorii de bază care influențează dezvoltarea caracterului latent al infracțiunilor ecologice urmează de atribuit: a) nivelul scăzut al culturii ecologice și juridice a populației; b) sistemul ineficient de evidență a infracțiunilor ecologice și alte lacune în activitatea organelor de drept; c) înzestrarea tehnică și materială nesatisfăcătoare și insuficiența de personal calificat a serviciilor și subdiviziunilor corespunzătoare implicate în procesul de prevenire și combatere a încălcărilor din domeniul legislației ecologice; d) lacunele în activitatea organelor de control și nivelul redus de interacțiune a acestora cu organele de drept.

Infracțiunile economice. În condițiile diversității formelor și tipurilor de infracțiuni cu caracter economic, un pericol deosebit îl au infracțiunile comise în domeniul fiscal. În criminologie, deja de mult timp, la caracteristicile infracțiunilor în domeniul fiscal este atribuită latența sporită a acestora [6, p. 398-399].

Actualmente, în Republica Moldova latența infracțiunilor legate de evaziunea fiscală poartă un caracter general. Mulți cetățeni care activează în sectorul privat, primind deseori salariul în plic,

character of the ecological crime are not contained in the respective notifications.

In addition, the negative consequences can only be seen when they are massive (for example, a large number of fish floating on the surface of the water in the river, a large part of the forest is cut down). At the same time, the finding of air and groundwater pollution without the involvement of specialists is practically not possible. Therefore, namely the pollution of the environment (art. 227-230 of the Criminal Code of the Republic of Moldova) has an increased latency among ecological crimes. Pollution is often distinguished by an accelerated character. For example, air and water pollution can disappear over time (minutes or hours) due to strong winds or high currents, and therefore keep the crime scene intact in the face of permanent changes in time and activity production of enterprises is practically not possible. In this context, the success of the discovery of such crimes depends, to a large extent, on the thorough preparation, timely examination and good organization of the investigation at the crime scene.

The basic factors that influence the development of the latent character of ecological crimes are: a) the low level of the ecological and legal culture of the population; b) the inefficient system of evidence of ecological crimes and other gaps in the activity of law enforcement bodies; c) unsatisfactory technical and material endowment and insufficiency of qualified personnel of the corresponding services and subdivisions involved in the process of preventing and combating violations in the field of ecological legislation; d) the gaps in the activity of the control bodies and their low level of interaction with the law enforcement bodies.

Economic criminality. Given the diversity of forms and types of economic crimes, the crimes committed in the fiscal field have a special danger. In criminology, for a long time, the characteristics of crimes in the fiscal field have been attributed to their increased latency [6, pp. 398-399].

Currently, in the Republic of Moldova the latency of crimes related to tax evasion has a general character. Many citizens working in the

nu plătesc impozitele cuvenite ani la rând. În ceea ce privește persoanele juridice, acestea utilizează diferite scheme pentru eschivarea de la plata impozitelor, inclusiv fondurile off-shore.

În literatura criminologică se constată că partea latentă a criminalității organizate în domeniul economic o poate depăși de 300 de ori pe cea înregistrată [7, p. 23]. În opinia lui V. Luneev, nivelul de latență a criminalității economice atinge cota de 85% [8, p. 6-7].

Printre factorii de bază care condiționează latentitatea tipului respectiv de infracțiuni pot fi: a) lacunele în reglementarea juridică a proceselor de gestionare, utilizare a resurselor financiare și de alt tip, inclusiv lipsa unui control de stat eficient asupra activității economice; b) nivelul înalt de corupție în rândul reprezentanților organelor de stat; c) scăderea nivelului profesionalismului reprezentanților organelor de drept cu competențe în domeniul relevării, descoperirii și investigării infracțiunilor economice; d) lipsa dorinței reprezentanților organelor de drept de a se ocupa de cauze penale în care este dificil de acumulat probe, fapt care le poate provoca diverse probleme de serviciu [9, p. 172-173].

De regulă, infracțiunile economice sunt comise de persoane cu studii superioare, profesioniști în anumite domenii (sectoare ale economiei). Aceștia planifică minuțios activitatea infracțională, utilizând abil diverse metode de comitere și tănuire a infracțiunilor. Faptul dat creează condiții prielnice pentru apariția și dezvoltarea fenomenului latenței infracțiunilor cu caracter economic. Pentru relevarea și curmarea lor este necesară implicarea unor specialiști care posedă o calificare înaltă, având cunoștințe profunde în domeniul financiar-bancar și de evidență contabilă, dar și în domeniul dreptului penal, procedurii penale, criminalisticii, activității speciale de investigație etc. Din păcate, constatăm că la momentul actual sistemul organelor de drept resimte o insuficiență de persoane care posedă toate aceste cunoștințe și deprinderi.

Aspectele latente ale criminalității în domeniul activității economice provoacă o daună irecuperabilă economiei, climatului financiar și investițional al țării, generează corupție în organele puterii executive și judiciare. Astfel, legalizarea (spălarea)

private sector, often receiving the salary in an envelope, do not pay the taxes due for years. As for legal entities, they use various schemes to evade paying taxes, including offshore funds.

In the criminological literature is found that the latent part of organized crime in the economic field can exceed 300 times that recorded [7, p. 23]. According to V. Luneev, the latency level of economic crime reaches 85% [8, p.p. 6-7]. Among the basic factors that condition the latency of the respective type of crimes may be: a) gaps in the legal regulation of the processes of management, use of financial and other resources, including the lack of effective state control over economic activity; b) the high level of corruption among the representatives of the state bodies; c) the decrease of the level of professionalism of the representatives of the law enforcement bodies with competences in the field of detection, discovery and investigation of economic crimes; d) the lack of desire of the representatives of the law enforcement bodies to deal with criminal cases in which it is difficult to accumulate evidence, which can cause them various work problems [9, p. 172-173].

Usually, economic crimes are committed by people with higher education, professionals in certain fields (sectors of the economy). They thoroughly plan criminal activity, skillfully using various methods of committing and concealing crimes. This fact creates favorable conditions for the appearance and development of the phenomenon of latency of economic crimes. In order to reveal and end them, it is necessary to involve specialists who have a high qualification, having deep knowledge in the financial-banking and accounting field, but also in the field of criminal law, criminal procedure, criminology, special investigation activity, etc. Unfortunately, we find that at present the system of law enforcement bodies feels an insufficiency of people who possess all this knowledge and skills.

The latent aspects of the crime in the field of economic activity cause an irrecoverable damage to the economy, the financial and investment climate of the country, generate corruption in the organs of the executive and judicial power. Thus,

mijloacelor financiare și a altor bunuri obținute pe căi ilegale devine nu doar o „afacere” profitabilă pentru unele structuri criminale, ci și pentru anumite categorii de persoane, permițându-le să-și camufleze activitatea infracțională ca fiind una legală.

În ultimii ani, organele de drept înregistrează tot mai multe cazuri de *escrocherii* în domeniul asigurărilor. Este vorba despre *escrocherii* săvârșite în cazul asigurării bunurilor contra incendiilor, accidente ale sistemelor de aprovizionare cu apă, furturi etc. Cel mai frecvent sunt întâlnite cazurile de *escrocherie* în sfera asigurării automobilelor. Asupra faptului dat se atrage atenția și în literatura de specialitate [10, p. 48].

Este important de menționat că există o serie de factori specifici care influențează răspândirea acestui gen de *escrocherie*. Unul din ei este condiționat de atenția insuficientă acordată respectivului tip de infracțiuni din partea organelor de drept. Latența infracțiunilor de *escrocherie* în domeniul asigurărilor este destul de mare, iar descoperirea lor este foarte dificilă.

Un alt factor este legat de lipsa incriminării unor componente distincte de infracțiuni în legislația penală. Astfel, având în vedere răspândirea largă a *escrocheriilor* în domeniul asigurărilor, în legislația penală a Austriei, Germaniei, Olandei, Chinei și a altor state pedeapsa pentru abuzurile în sfera asigurărilor este prevăzută în articole separate [11, p. 83-84].

Un alt tip de *escrocherie* răspândit în ultimii ani este cea din sfera telefoniei mobile. De exemplu, la telefoanele mobile ale abonaților pot fi lansate diverse SMS-uri precum că ar fi câștigat sume considerabile de bani. Pentru primirea lor se propune de a fi transferată o anumită sumă de bani prin intermediul sistemului de plăți electronice. Ca urmare, persoanele care au recepționat astfel de mesaje (solicitări) transferă sumele de bani cerute și în așa fel devin victime ale *escrocilor* telefonici.

Prejudicii enorme societății sunt cauzate de *infracțiunile de corupție*, care se caracterizează printr-un nivel de latență foarte înalt. Complexitatea relevării cazurilor de corupție este incontestabilă, deoarece situația de serviciu a funcționarilor publici creează mari dificultăți organelor de drept în descoperirea infracțiunilor de corupție.

the legalization (laundering) of financial means and other goods obtained illegally becomes not only a profitable “business” for some criminal structures, but also for certain categories of people, allowing them to camouflage their criminal activity as a legal one.

In recent years, law enforcement agencies have registered more and more cases of *insurance* fraud. These are scams committed in the case of insurance of goods against fires, accidents of water supply systems, thefts, etc. The most common cases of car insurance scams are the most frequent. This fact is also drawn in the literature [10, p. 48].

It is important to note that there are a number of specific factors that influence the spread of this type of scam. One of them is conditioned by the insufficient attention paid to the respective type of crimes by the law enforcement bodies. The latency of insurance fraud is quite high, and their discovery is very difficult.

Another factor is related to the lack of criminalization of distinct components of crimes in criminal law. Thus, given the widespread use of insurance scams, the criminal law of Austria, Germany, the Netherlands, China and other states punishes insurance abuses in separate articles [11, pp. 83-84].

Another type of scam that has spread in recent years is in the field of mobile telephony. For example, various SMS can be launched on subscribers' mobile phones as if they had earned considerable sums of money. For their receipt it is proposed to transfer a certain amount of money through the electronic payment system. As a result, people who have received such messages (requests) transfer the required amounts of money and thus become victims of telephone scammers.

Enormous damage to society is caused by corruption offenses, which are characterized by a very high level of latency. The complexity of detecting corruption cases is indisputable, because the employment situation of civil servants creates great difficulties for law enforcement agencies in uncovering corruption crimes. Often, corrupt activity is carried out, encouraged and protected by people who have significant financial, political and administrative resources that they use as a shield

Deseori, activitatea corupțională este desfășurată, încurajată și protejată de persoane care dețin resurse financiare, politice și administrative semnificative pe care le utilizează ca scut împotriva organelor de drept. De asemenea, urmează de avut în vedere faptul că infracțiunile de corupție sunt comise deseori de grupuri organizate de persoane care se ajută reciproc, folosind situația lor de serviciu. Toate acestea complică utilizarea informației operative cu privire la această categorie de infracțiuni, îngreunând procesul de investigare a lor. În cele din urmă, cresc esențial proporțiile latenței tipului dat de criminalitate.

Fenomenul corupției provoacă creșterea latenței la majoritatea tipurilor de infracțiuni. Ca urmare, populația cultivă stabil nihilismul juridic și neîncrederea totală în organele de drept. De asemenea, se formează și se consolidează opinia referitoare la necesitatea mitei ca mijloc de soluționare a diferitor probleme (în pofida faptului că există căi legale de soluționare).

Cele menționate permit a concluziona că criminalitatea legată de corupție este unul din cele mai latente fenomene infracționale, ajungând până la 90-95% din numărul real al infracțiunilor comise.

Destul de actuală pentru țara noastră este și problema latenței *criminalității informatice*. În prezent, numărul utilizatorilor de computere și a rețelei internet este în permanentă creștere. Totodată mulți cetățeni nici nu bănuiesc despre multe din infracțiunile informatice comise împotriva lor.

Respectiva problemă este actuală pentru majoritatea statelor. Astfel, conform datelor serviciului național al FBI (SUA) specializat în contracararea infracțiunilor informatice, de la 85 până la 97% din această categorie de infracțiuni nu sunt identificate [12, p. 5]. Potrivit specialiștilor, o revizie poate releva nu mai mult de 10% din sustrageri comise prin utilizarea computerelor. Doar 17% din reprezentanții companiilor care au fost chestionați s-au arătat dispuși să comunice organelor de drept despre cazuri de intervenție neautorizată în sistemele lor informatice [13, p. 66].

În pofida multiplelor avantaje ale tehnologiilor informaționale moderne, sunt create permanent condiții noi care favorizează criminalitatea transnațională. Veniturile infractorilor

against law enforcement. It should also be borne in mind that corruption offenses are often committed by organized groups of people who help each other, using their service situation. All this complicates the use of operative information on this category of crimes, making it difficult to investigate them. Finally, the proportions of the latency of the given type of crime increase significantly.

The phenomenon of corruption causes the latency to increase in most types of crimes. As a result, the population stably cultivates legal nihilism and total distrust of law enforcement. It also forms and consolidates the opinion on the need for bribery as a means of solving various problems (despite the fact that there are legal ways to solve it).

These mentioned allow us to conclude that crime related to corruption is one of the most latent criminal phenomena, reaching up to 90-95% of the real number of crimes committed.

The issue of latency in *cybercrimes* is also quite current for our country. Currently, the number of computer users and the Internet is constantly growing. At the same time, many citizens do not even suspect many of the cybercrimes committed against them.

That issue is current for most states. Thus, according to the data of the national service of the FBI (USA) specialized in counteracting cybercrimes, from 85 to 97% of this category of crimes are not identified [12, p. 5]. According to experts, a revision can reveal no more than 10% of thefts committed by using computers. Only 17% of the representatives of the companies that were surveyed were willing to communicate to the law enforcement bodies about cases of unauthorized intervention in their computer systems [13, p. 66].

Despite the many advantages of modern information technologies, new conditions are constantly being created that favor transnational criminality. The revenues of criminals obtained through the illegal use of modern technologies rank third worldwide, after the revenues obtained from drug and arms trafficking. Several authors point to the high latency of cybercrime. Thus, according to some investigations in the field, only 10-15% of the total number of cybercrimes reaches the scope of law enforcement [14, p. 8].

obținute în urma utilizării ilegale a tehnologiilor moderne ocupă locul trei la nivel mondial, după veniturile obținute în urma traficului de droguri și de armament. Asupra latenței înalte a criminalității informatice indică mai mulți autori. Astfel, conform unor investigații în domeniu, doar 10-15% din numărul total al infracțiunilor informatice ajung în vizorul organelor de drept [14, p. 8].

Prin urmare, în calitate de factori principali ai latenței tipului dat de infracțiuni putem evidenția:

a) necunoașterea de către cetățeni a faptului comiterii unei infracțiuni împotriva lor; b) nivelul scăzut al conștiinței juridice a populației (majoritatea cetățenilor nu i-au în serios existența programelor dăunătoare în computerele lor, admitând că aceasta este ceva normal); c) dificultatea relevării și cercetării infracțiunilor informatice; d) persoanele juridice (de exemplu, băncile sau întreprinderile mari) frecvent nu sunt interesate în investigarea acestor infracțiuni, din considerente că activitatea lor este însoțită deseori de încălcări serioase ale legislației.

Este înaltă și latența *criminalității ce ține de circulația ilegală a drogurilor*. Nivelul înalt de latentitate specific criminalității legate de circulația ilegală a drogurilor este influențat de: extinderea relațiilor internaționale, necorespunderea organizațională a organelor de stat și a celor publice domeniului de prevenire și combatere a criminalității, inacțiunea legilor, lacunele în aprecierea juridico-penală a faptelor socialmente periculoase, lobbyismul ilicit etc. [15, p. 76].

De asemenea, creșterea latenței grupului respectiv de infracțiuni mai este legat de insuficiența informației cu privire la distribuitorii de droguri, fapt care îngreunează procesul de identificare și tragere a acestora la răspundere penală. Deseori, în timpul reținerii, după achiziția de control, realizatorul reușește să distrugă sau să scape în alt mod de banii obținuți în urma realizării substanțelor narcotice.

Corupția creează condiții favorabile pentru trecerea frontierei de stat de către grupuri criminale organizate. În opinia unor autori, doar 15% din drogurile transportate peste hotare prin contrabandă sunt depistate și confiscate de serviciile abilitate în acest sens. Oficialii organelor de drept susțin că corupția este principalul motiv al pătrunderii stupefiantelor pe teritoriul țării [17,

Therefore, as main factors of the latency of the given type of crimes we can highlight: a) the ignorance by the citizens of the fact of committing a crime against them; b) low level of legal awareness of the population (most citizens do not take seriously the existence of malicious programs on their computers, admitting that this is normal); c) the difficulty of revealing and investigating computer crimes; d) legal persons (e.g., banks or large enterprises) are often not interested in investigating these crimes, as their work is often accompanied by serious breaches of the law.

The latency of *crimes related to the illegal circulation of drugs* is also high. The high level of latency specific to crimes related to illegal drug trafficking is influenced by: the expansion of international relations, the organizational inadequacy of state and public bodies in the field of criminality prevention and control, inaction of laws, gaps in the legal-criminal assessment of social facts dangerous, illicit lobbying, etc. [15, p. 76].

Also, the increase of the latency of the respective group of crimes is also related to the insufficiency of the information regarding the drug distributors, fact that makes difficult the process of identifying and bringing them to criminal responsibility. Often, during detention, after the acquisition of control, the perpetrator manages to destroy or otherwise escape the money obtained from the production of drugs.

Corruption creates favorable conditions for the crossing of the state border by organized criminal groups. According to some authors, only 15% of drugs transported abroad by smuggling are detected and confiscated by the services authorized for this purpose. Law enforcement officials claim that corruption is the main reason for the penetration of drugs in the country [17, p. 84], thus developing to the maximum the latent aspect of this phenomenon.

Penitentiary criminality. If for general crime latency is a common indicator, then for places of detention it should be an exception. It is also paradoxical that the level of latency of crimes in places of detention is not lower than the national average, and in the case of some types of crimes even exceeds them. Thus, on the one hand, the convict

p. 84], în așa fel dezvoltând la maximum aspectul latent al acestui fenomen.

Criminalitatea penitenciară. Dacă pentru criminalitatea generală latența reprezintă un indicator obișnuit, atunci pentru locurile de detenție acesta ar trebui să reprezinte o excepție. Este paradoxal și faptul că nivelul latenței infracțiunilor în locurile de detenție nu este mai scăzut decât media pe țară, iar în cazul unor tipuri de infracțiuni chiar le depășește. Astfel, pe de o parte, condamnatul se află în izolare sub un control permanent, influența factorilor generali cu caracter criminogen asupra acestuia fiind redusă sau modificată esențial. Pe de altă parte, latența înaltă a criminalității generale nu suportă modificări în instituțiile penitenciare.

Astfel, în opinia unor autori, statistica oficială a criminalității în locurile de detenție nu corespunde realității și este mult diminuată. Latența înaltă a criminalității în instituțiile penitenciare se explică, mai întâi de toate, prin influența subculturii criminale asupra condamnaților în timpul executării pedepsei privative de libertate, care interzice colaborarea cu personalul instituției penitenciare (criminalitatea naturală) [16, p. 24].

Criminalitatea penitenciară latentă reprezintă acea parte a criminalității reale existentă în locurile de detenție, care se manifestă prin acțiuni ce conțin toate semnele unor componente de infracțiuni și care, în virtutea anumitor cauze subiective sau obiective, nu au fost calificate ca infracțiuni, iar persoanele care le-au comis nu sunt recunoscute vinovate, evitând în așa fel răspunderea penală.

În rezultatul investigațiilor realizate s-a constatat că latentizarea criminalității penitenciare reprezintă un proces de autodeterminare a comportamentului social-periculos al condamnaților, bazat pe faptul că acesta rămâne deseori în afara reacției juridico-penale, fie pe aprecierea neadecvată a gravității infracțiunii comise generată de lacunele existente în modul de organizare a executării și ispășirii pedepsei cu închisoare.

Din păcate, până în prezent unul din criteriile determinante de apreciere a eficienței activității instituțiilor penitenciare este nivelul criminalității. Faptul dat creează impedimente semnificative în tragerea la răspundere penală a condamnaților, deoarece instituțiile în care au fost comise infracțiunile sunt trecute la categoria instituțiilor

is in isolation under permanent control, the influence of general criminogenic factors on it being reduced or substantially modified. On the other hand, the high latency of general criminality does not support changes in penitentiary institutions.

Thus, in the opinion of some authors, the official crime statistics in places of detention do not correspond to reality and are much diminished. The high latency of criminality in penitentiary institutions is explained, first of all, by the influence of the criminal subculture on convicts during the execution of the custodial sentence, which prohibits collaboration with the staff of the penitentiary institution (natural criminality) [16, p. 24].

Latent penitentiary criminality is that part of the real criminality existing in places of detention, which is manifested by actions that contain all the signs of some components of crimes and which, by virtue of certain subjective or objective causes, have not been qualified as crimes, and the persons who committed them are not found guilty, thus avoiding criminal liability.

As a result of the investigations, it was found that the latentization of penitentiary criminality is a process of self-determination of the social-dangerous behavior of convicts, based on the fact that it often remains outside the legal-criminal reaction, or on the inadequate assessment of the crime how to organize the execution and atonement of the prison sentence.

Unfortunately, so far one of the determining criteria for assessing the efficiency of the activity of penitentiary institutions is the level of crime. This fact creates significant impediments in the criminal prosecution of convicts, because the institutions in which the crimes were committed are transferred to the category of institutions with an unfavorable operative situation. In connection with this fact, the administration ignores the existence of crimes, passing them in the category of disciplinary offenses. It should be noted that this practice refers not only to violent crimes, but also to profitable ones.

However, there are other causes of concealment of crimes committed in penitentiary institutions. Sometimes, the causes of non-registration of crimes lie in the tendency of some officials to indi-

cu o situație operativă nefavorabilă. În legătură cu acest fapt, administrația ignoră existența infracțiunilor, trecându-le în categoria abaterilor disciplinare. Urmează de menționat că această practică se referă nu doar la infracțiunile cu caracter violent, ci și la cele cu caracter de profit.

Există însă și alte cauze ale tăinuirii infracțiunilor comise în instituțiile penitenciare. Uneori, cauzele neînregistrării infracțiunilor rezidă în tendința unor funcționari de a indica în notele informative o situație favorabilă a criminalității în rândul condamnaților [17, p. 28-29].

Prin urmare, toate cauzele tăinuirii infracțiunilor de către funcționarii instituțiilor penitenciare pot fi divizate convențional în:

1. *Rămășițe istorice* – determinate preponderent de adaptarea tradițională a nivelului infracțiunilor înregistrate de interesele false ale organelor de drept și nu de interesele societății și a statului. O astfel de practică defectuoasă s-a stabilit pe timpurile când criminalitatea era percepută la nivel ideologic, adică un fenomen temporar. În condițiile unei astfel de abordări, organelor de drept le revenea sarcina de dezrădăcinare a criminalității. Neavând posibilitate obiectivă de a lichida în mod real criminalitatea, în special în condițiile umanizării treptate a regimului ispășirii pedepsei, funcționarii, utilizând diferite metode, ajustau realitatea criminologică la indicatorii solicitați sau planificați.

2. *Factori legați de personal*. Situația cu privire la angajații instituțiilor penitenciare rămâne dificilă, deoarece crește decalajul între profesionalismul și gradul de organizare a lumii interlope, pe de o parte, și nivelul insuficient de pregătire, experiență și incomplet de personal, pe de altă parte.

3. *Finanțarea insuficientă și baza materială precară* a instituțiilor penitenciare, care contribuie la determinarea unor angajați să recurgă la obținerea diferitor venituri ilegale.

4. *Factorii social-psihologici* condiționează evidența incompletă a infracțiunilor în instituțiile penitenciare, îndeosebi din motive de neîncredere a condamnaților și a victimelor infracțiunilor în posibilitățile profilactice ale administrației instituției. Acțiunile ilegale ale angajaților instituțiilor de detenție discreditează executarea pedepsei și, ca urmare, se poate resimți o lipsă de încredere între administrație și condamnați. În multe cazuri,

cate in the information notes a favorable situation of criminality among convicts [17, pp. 28-29].

Therefore, all cases of concealment of crimes by prison officials can be conventionally divided into:

1. *Historical remains* – mainly determined by the traditional adaptation of the level of crimes registered by the false interests of the law enforcement bodies and not by the interests of society and the state. Such a faulty practice was established in the times when criminality was perceived at the ideological level, i.e. a temporary phenomenon. Under the conditions of such an approach, the law enforcement bodies had the task of eradicating crime. Not having the objective possibility to actually eliminate the criminality, especially in the conditions of the gradual humanization of the punishment atonement regime, the officials, using different methods, adjusted the criminological reality to the requested or planned indicators.

2. *Personnel factors*. The situation regarding the employees of penitentiary institutions remains difficult, as the gap between professionalism and the degree of organization of the underworld, on the one hand, and the insufficient level of training, experience and incomplete staff, on the other hand, increases.

3. *Insufficient funding and precarious material base* of penitentiary institutions, which contribute to the determination of some employees to resort to obtaining different illegal incomes.

4. *The social-psychological factors* condition the incomplete record of the crimes in the penitentiary institutions, especially due to reasons of distrust of the convicts and of the victims of the crimes in the prophylactic possibilities of the administration of the institution. The illegal actions of the employees of the detention institutions discredit the execution of the sentence and, as a result, there may be a lack of trust between the administration and the convicts. In many cases, such facts become strong arguments of people with a negative orientation in favor of the ideology of the penitentiary community [18, p. 113].

5. *Technical factors*, being about the frequent changes of the form of evidence and informative notes, which does not allow obtaining

astfel de fapte devin argumente forte ale persoanelor cu o orientare negativă în favoarea ideologiei comunității penitenciare [18, p. 113].

5. *Factori tehnici*, fiind vorba despre schimbările frecvente ale formei de evidență și a notelor informative, ceea ce nu permite obținerea unor date statistice comparabile în funcție de mai mulți parametri. În mare măsură, aceasta este legată de cadrul normativ și de cerințele organizaționale instabile.

Concluzii. Ansamblul factorilor care provoacă latența diferitor tipuri de criminalitate constituie sistemul causal complex al acestui fenomen negativ. De menționat că nu există o cauză unică (de bază) a latenței criminalității în general sau a unor tipuri separate de criminalitate. În acest sens, este important de a conștientiza ce influențează nemijlocit asupra mecanismului formării latenței diferitor tipuri de criminalitate și de ce un anumit tip de infracțiuni capătă o latență sporită. Doar apreciind corect cauzele respective, putem vorbi despre posibilități reale de implementare a unor măsuri menite să diminueze gradul de latență a diferitor categorii de infracționalitate.

Pentru asigurarea eficienței măsurilor orientate spre reducerea criminalității latente este necesar de a crea o bază științifică de investigații, al cărei scop va fi elaborarea unor programe de perfecționare a practicii relevării și evidenței infracțiunilor. Totodată, reducerea nivelului criminalității latente și a victimizării populației, precum și monitorizarea sistematică a acestor fenomene, vor facilita elaborarea și implementarea măsurilor adecvate de prevenire și combatere a diferitor manifestări infracționale [19, p. 107].

comparable statistical data depending on several parameters. To a large extent, this is related to the regulatory framework and unstable organizational requirements.

Conclusions. All the factors that cause the latency of different types of criminality are the complex causal system of this negative phenomenon. It should be noted that there is no single (underlying) cause of latency in criminality in general or in separate types of crime. In this sense, it is important to be aware of what directly influences the mechanism of latency formation of different types of criminality and why a certain type of crimes gets increased latency. Only by correctly assessing the respective cases, we can talk about the real possibilities of implementing some measures meant to diminish the degree of latency of different categories of criminality.

In order to ensure the effectiveness of measures aimed at reducing latent crime, it is necessary to create a scientific basis for investigations, the purpose of which will be to develop programs to improve the practice of detecting and recording crimes. At the same time, the reduction of the level of latent criminality and victimization of the population, as well as the systematic monitoring of these phenomena, will facilitate the elaboration and implementation of adequate measures to prevent and combat various criminal manifestations [19, p. 107].

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. ИВАЩЕНКО, А., РЕВЯГИН, А. *Нераскрытая насильственная преступность*. Москва: Юрлитинформ, 2013. 191 с. ISBN 978-5-4396-0512-5.
2. ЛУНЕЕВ, В. *Преступность XX века: мировые, региональные и российские тенденции*. Изд. 2-е, перераб. и доп. Москва: Волтерс Клувер, 2005. 868 с. ISBN 5-466-00098-1.
3. ШЕСТАКОВ, Д. *Семейная криминология*. Санкт-Петербург: Изд-во СПб. ун-та, 1996. 263 с. ISBN 5-288-01436-1: Б.ц.
4. СЕРДЮК, Л. *Семейно-бытовое насилие: криминологический и уголовно-правовой анализ*. Москва: Юрлитинформ, 2015. 317 с. ISBN 978-5-4396-0829-4.
5. ДОЛГОВА, А. *Преступность в России и проблемы борьбы с ней*. Москва: Российская криминологическая ассоциация, 2001. 243

- с. ISBN 5-87817-028-0.
6. СОЛОВЬЕВ, И. *Налоговые преступления и преступность*. Москва: Экзамен, 2006. 526 с. ISBN 5-472-01782-3.
 7. ЭМИНОВ, В. *Концепция борьбы с организованной преступностью в России*. Москва: Проспект, 2007. 46 с. ISBN 978-5-482-01552-0.
 8. ЛУНЕЕВ, В. *Тенденции современной преступности и борьбы с ней в России*. В: Государство и право. 2004. № 1. С. 5-18. ISSN 1026-9452.
 9. БОСАКОВ, В. *Взаимодействие правоохранительных органов в борьбе с налоговыми преступлениями*. В: Общество и право. Краснодар, 2009. № 4. С. 170-174. ISSN 1727-4125.
 10. КОРСУНСКИЙ, Д. *Мошенничество в сфере страхования*. В: Страхование дело. 2002. № 7. С. 47-49. ISSN 0869-7574.
 11. ЛОПАШЕНКО, Н. *Мошенничество в сфере страхования*. В: Закон. 2002. № 2. С. 81-87. ISSN 0869-4400.
 12. АЙКОВ, Д., СЕЙГЕР, К., ФОНСТОРХ, У. *Компьютерные преступления. Руководство по борьбе с компьютерными преступлениями*. Москва: Мир, 1999. 352 с. ISBN 5-03-003312-2.
 13. БАРАНОВ, О. *Кримінологічні проблеми комп'ютерної злочинності*. В: Інформаційні технології та захист інформації: зб. науков. праць. Вип. Запоріжжя: Юридичний інститут МВС України, 1998. С. 64-67.
 14. САРАПУЛОВ, А. *Теоретико-прикладные проблемы доказательств о преступлениях в сфере компьютерной информации*. В: Правовые вопросы связи. 2011. № 1. С. 6-9. ISSN 2072-4381.
 15. LARII, Iu., NUCU, M. *Prevenirea și combaterea traficului ilicit de droguri*. Ghid metodic. Chișinău: Tipogr. Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, 2020, 210 p. ISBN 978-9975-121-66-8.
 16. ПАНАСЕНКО, Е.К. *Латентность пенитенциарной преступности как угроза криминологической безопасности УИС*. В: Закон и право. 2006. № 10. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2006. С. 61-63. ISSN 2073-3313.
 17. АРГУНОВА, Ю. *Изменения показателей преступности против личности*. В: Преступность, статистика, закон. Москва, 1997. С. 27-33. ISBN 5-87817-014-0.
 18. УВАРОВ, И. *Об истоках формирования идеологии пенитенциарного сообщества*. В: Очерки новейшей камералистики. 2008. № 2. С. 111-114. ISSN 2078-5224.
 19. LARII, Iu. *Criminologie*. Ediție revizuită și adăugită. Chișinău: Cartea militară, 2020, 290 p. ISBN 978-9975-3366-1-1.

Despre autor:

Gheorghii VARVARICI,
doctorand,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: g.varvarici@gmail.com

About author:

Gheorghii VARVARICI,
PhD student,
Academy „Ștefan cel Mare” of MIA
e-mail: g.varvarici@gmail.com

PROCEDURA DISPUNERII EXPERTIZEI JUDICIARE ÎN FAZA DE URMĂRIRE PENALĂ

Artiom PILAT,
doctorand

Datorită progresului tehnico-științific, precum și cel medical, constatăm un progres și evoluția instituției expertizei judiciare în vederea posibilității acesteia la realizarea scopului procesului penal. Actualmente, pe lângă baza tehnico-materială a instituțiilor de expertiză judiciară, accentul principal este pus pe pregătirea profesională a experților judiciari.

Disponerea expertizei judiciare constituie o acțiune procesuală, care poate fi realizată doar în baza anumitor temeuri cu respectarea condițiilor prevăzute de legea procesual penală.

Cuvinte-cheie: expertiza judiciară, urmărire penală, expert judiciar, dispunerea expertizei judiciare, obiectul cercetării, raportul de expertiză judiciară.

PROCEDURE FOR DISPOSAL OF JUDICIAL EXPERTISE IN THE CRIMINAL PROSECUTION PHASE

Artiom PILAT,
PhD student

Due to the technical-scientific progress as well as the medical one, we notice a progress and the evolution of the institution of the judicial expertise and its possibilities to achieve the purpose of the criminal process. Currently, in addition to the technical - material basis of the institutions of judicial expertise, the main emphasis is also placed on the professional training of judicial experts.

The disposition of the judicial expertise constitutes a procedural action, which can be performed only on the basis of certain grounds with the observance of the conditions provided by the criminal procedural law.

Keywords: judicial expertise, criminal prosecution, judicial expert, disposition of judicial expertise, object of the investigation, forensic report.

Introducere. În majoritatea cazurilor soluționarea unui conflict de drept necesită aplicarea cunoștințelor speciale din diferite domenii ale tehnicii, artei, științei sau a meșteșugului. Obiectele sau urmele ridicate în cadrul acțiunilor de urmărire penală nu produc nici un efect juridic în lipsa unei cercetări complete și obiective, efectuată în condiții de laborator de către o persoană autorizată, cu aplicarea cunoștințelor speciale din domeniul științei, artei, tehnicii sau a meșteșugului.

Metode și materiale aplicate. În vederea realizării unei cercetări obiective și multilaterale cu privire la expertiza judiciară în procesul penal, în prezentul studiu au fost aplicate un șir de metode de cercetare, printre care: metoda logică, metoda comparativă, metoda sistemică și metoda empirică.

Conținutul de bază. Succesul investigării unei fapte infracționale depinde în mare parte de aptitudinile profesionale ale ofițerului de urmărire penală de a înțelege nu numai esența juridico-

Introduction. Resolving a conflict of law in most cases requires the application of special knowledge in various fields of technology, art, science or craft. Objects or traces raised in criminal proceedings do not produce any legal effect in the absence of a complete and objective research, carried out in laboratory conditions by an authorized person, with the application of special knowledge in the field of science, art, technology or craft.

Methods and materials applied. In order to conduct an objective and multilateral research on judicial expertise in criminal proceedings, a number of research methods have been applied in this paper, including: logical method, comparative method, systemic method, empirical method.

Basic content. The success of the investigation of a criminal act largely depends on the professional skills of the criminal investigation officer to understand not only the legal-criminal essence of the act, but also the forensic one [16].

penală a faptei, ci și pe cea criminalistică [16].

Disponerea expertizei judiciare constituie o acțiune procesuală, care poate fi realizată doar în baza anumitor temeuri cu respectarea condițiilor prevăzute de legea procesual penală.

Temeiul de fapt privind dispunere a expertizei judiciare constă în clarificarea sau evaluarea circumstanțelor ce pot avea importanță probatorie pentru cauza penală, însă pentru aceasta sunt necesare cunoștințe specializate în domeniul științei, tehnicii, artei, meșteșugului sau în alte domenii. Expertiza judiciară nu poate fi dispusă când pentru clarificarea sau evaluarea circumstanțelor nu este necesară aplicarea cunoștințelor speciale.

Legiuitorul autohton nu prevede expres la ce etapă a urmăririi penale trebuie să fie dispusă expertiza judiciară, o astfel de întrebare este tactică, astfel timpul dispunerii expertizei judiciare depinde de circumstanțele fiecărui caz în parte.

Totodată, sub aspect procesual, este important ca expertiza judiciară să fie dispusă la timpul convenit (timpul convenit se stabilește de către ordonator), astfel încât, efectuarea acesteia ocupă un timp îndelungat, fapt, care se răsfrânge negativ asupra respectării termenului rezonabil a urmăririi penale.

Temeiul juridic de dispunere a expertizei judiciare, reprezintă necesitatea aplicării cunoștințelor speciale în vederea efectuării unei cercetări complexe și obiective, rezultatele căreia sunt materializate în raportul de expertiză judiciară, prin intermediul căruia pot fi constatate elementele de fapt, care sunt necesare pentru soluționare conflictului de drept creat. Constatarea corectă și obiectivă a acestor elemente de fapt va contribui la soluționarea unor neclarități juridice cu privire la fapta comisă, așadar, expertiza judiciară se va dispune pentru a stabili acele semne ale componenței de infracțiune care vor contribui la calificarea corectă a faptei penale, în cazul când o cercetare completă și exactă a circumstanțelor cauzei nu este posibilă fără aplicarea cunoștințelor speciale.

În acest sens, s-a expus autorul V.K. Stupenkova, care consideră că cercetarea circumstanțelor faptei care necesită aplicarea cunoștințelor speciale, rezultă nu numai din obligația expertului judiciar ca persoana care posedă cunoștințele speciale, dar și obligația ofițerului de urmărire penală

The disposition of the judicial expertise constitutes a procedural action, which can be performed only on the basis of certain grounds with the observance of the conditions provided by the criminal procedural law.

The factual basis for disposing of forensic expertise is to clarify or evaluate the circumstances that may be of probative importance for the criminal case, but this requires specialized knowledge in the field of science, technology, art, craft or other fields. Judicial expertise cannot be ordered when the application of special knowledge is not necessary to clarify or assess the circumstances.

The local legislator does not expressly stipulate at what stage of the criminal investigation the judicial expertise must be ordered, such a question is tactical, so the time of disposing of the judicial expertise depends on the circumstances of each case.

At the same time, from a procedural point of view, it is important that the forensic examination is ordered in due time (due time is established by the authorizing officer), so that its performance takes a long time, which has a negative impact on compliance with the reasonable term of prosecution.

The legal basis for disposing of forensic expertise is the need to apply special knowledge in order to conduct a complex and objective research, the results of which are materialized in the forensic report, through which can be found the factual elements that are necessary to resolve the conflict of law created. The correct and objective finding of these factual elements will contribute to the resolution of some legal ambiguities regarding the committed deed, therefore, the judicial expertise will be ordered to establish those signs of the crime component that will contribute to the correct qualification of the criminal act when a complete and accurate investigation of the circumstances of the case is not possible without the application of special knowledge.

In this regard, the author V.K. Stupenkova, who considers that the investigation of the circumstances of the deed requiring the application of special knowledge, results not only from the obligation of the forensic expert as the person possessing special knowledge, but also from the

de a cerceta complet și obiectiv toate circumstanțele faptei comise [18, p. 17].

Autorul Țhovrebova I.A. consideră că la soluționarea unor chestiuni cu privire la dispunerea expertizei judiciare, temeiul juridic nu constituie elementul cheie, ci necesitatea constatării circumstanțelor cauzei prin intermediul cunoștințelor speciale reprezintă temeiul de bază la dispunerea expertizei judiciare [19, p. 172].

Nu susținem poziția autorului Țhovrebova I.A., din motiv că temeiul juridic (fapta infracțională comisă), reprezintă o încălcare a legii penale, astfel apare necesitatea soluționării acestui conflict de drept, așadar, temeiul de fapt apare în urma stabilirii temeiului juridic de drept, fapta infracțională – stabilirea circumstanțelor acesteia.

În cazul dat nu stabilim concret genul expertizei judiciare care urmează a fi dispus, în cazul cercetării infracțiunii diferă de la cauză la cauză, în raport cu natura urmelor și mijloacelor materiale de probă descoperite cu ocazia cercetării locului unde a fost comisă fapta infracțională [1, p. 174].

Autorii Livșiț E.M. și Mihailov V.A. reiterează că nerespectarea prevederilor procesuale privind dispunerea și efectuarea expertizei judiciare este calificată ca o încălcare a legii procesuale penale, rezultatele căreia nu pot fi puse la baza sentinței de condamnare sau a altor hotărâri [17, p. 36].

În scopul asigurării drepturilor participanților la un proces echitabil, ordonatorul expertizei judiciare este obligat să întreprindă anumite acțiuni prevăzute în codul de procedură penală pentru a asigura și respecta drepturile participanților la un proces echitabil.

În vederea asigurării drepturilor persoanei la un proces echitabil, în conformitate cu prevederile art. 145 alin. (1) C. proc. pen., organul de urmărire penală, procurorul sau instanța de judecată, în cazul în care dispune efectuarea expertizei judiciare, informează în scris părțile despre obiectul expertizei judiciare și întrebările la care trebuie să dea răspunsuri expertul și le explică părților că au dreptul de a face observații cu privire la aceste întrebări și de a cere modificarea sau completarea lor, precum și dreptul de a cere numirea a câte un expert recomandat de fiecare dintre ele pentru a participa la efectuarea expertizei judiciare.

Însă, reprezentanții organului de urmărire

obligation of the prosecuting officer to fully and objectively investigate all circumstances of the deed [18, p. 17].

Author Țhovrebova I.A. considers that when resolving issues regarding the disposition of judicial expertise, the legal basis is not the key element, but the need to ascertain the circumstances of the case through special knowledge is the basis for the disposition of judicial expertise [19, p. 172].

We do not support the position of the author Zhovrebova I.A., because the legal basis (the criminal act committed) is a violation of criminal law, so there is a need to resolve this conflict of law, so the factual basis appears after establishing the legal basis of law, the criminal act - establishing its circumstances.

In this case, we do not concretely establish the type of judicial expertise to be ordered, in the case of the investigation of the crime differs from case to case, in relation to the nature of the traces and material means of evidence discovered during the investigation of the crime [1, pp. 174].

Authors Livșiț E.M. and Mikhailov V.A. reiterates that non-compliance with the procedural provisions regarding the disposition and performance of judicial expertise is qualified as a violation of the criminal procedural law, the results of which cannot be based on the conviction or other decisions [17, p. 36].

In order to ensure the rights of participants in a fair trial, the authorizing officer of the forensic examination is obliged to take certain actions provided for in the Code of Criminal Procedure in order to ensure and respect the rights of participants in a fair trial.

In order to ensure the person's rights to a fair trial, in accordance with the provisions of art. 145 para. (1) Code of Criminal Procedure, the criminal investigation body, the prosecutor or the court, if he orders the performance of the forensic examination, informs the parties in writing about the object of the forensic examination and the questions to which the expert must answer and explains to the parties that they have the right to comments on these questions and to request their amendment or completion, as well as the right to request the appointment of an expert recommended by each of them to participate in the conduct of the forensic examination.

penală nu respectă în pretutindeni prevederile codului de procedură penală, astfel, instanța de judecată a constatat că ofițerul de urmărire penală nu a luat în calcul prevederile art. 145 alin. (1) C. proc. pen, s-a constatat că în procesul dispunerii expertizei judiciare a fost încălcat dreptul persoanei la apărare, dreptul de a înainta întrebările expertului, completarea sau modificarea acestor întrebări, precum și dreptul de a solicita desemnarea unui anumit expert [12].

Reieșind din norma menționată mai sus, concluzionăm că legiuitorul a stabilit expres atribuțiile ofițerului de urmărire penală, procurorului și a instanței de judecată în cazul dispunerii expertizei judiciare. Așadar, subiecții oficiali a procesului penal menționați supra, la dispunerea expertizei judiciare au următoarele obligații:

- Să informeze în scris părțile la proces despre obiectul expertizei judiciare și întrebările la care urmează să răspundă expertul judiciar;

- Să facă obiecții față de întrebările înaintate, să solicite modificarea sau completarea acestora;

- Să explice părților dreptul de desemnarea unui expert pentru efectuarea expertizei judiciare.

Reieșind din prevederile art. 145 C. proc. pen., părțile la proces vor fi informate despre dispunerea expertizei judiciare, până a fi expediate materialele necesare pentru efectuarea expertizei judiciare. Înștiințarea părților despre efectuarea expertizei judiciare în urma expedierii materialelor necesare în adresa instituției de expertiză, va priva părțile la proces de dreptul de a solicita desemnarea unui expert sau de a cere efectuarea expertizei judiciare într-o anumită instituție de expertiză sau de înaintarea întrebărilor suplimentare expertului judiciar.

Totodată, considerăm că informarea tutuor bănuiților, învinuiților cu privire la dispunerea expertizei judiciare nu este una necesară, deoarece această procedură necesită timp suplimentar și contribuie la încălcarea termenului rezonabil. În acest sens, reiterăm că în procesul dispunerii expertizei judiciare vor fi informați doar acei bănuiți care au legătură cu circumstanțele cauzei care în urma expertizei urmează a fi stabilite sau, mostrele cărora vor fi folosite în cadrul expertizei dispuse

Ordonanța de dispunere a expertizei judi-

However, the representatives of the criminal investigation body do not comply everywhere with the provisions of the Criminal Procedure Code, thus, the court found that the criminal investigation officer did not take into account the provisions of art. 145 para. (1) Criminal of Procedure Code. However, it was found that in the process of disposing of the judicial expertise, the person's right to defense, the right to submit the expert's questions, the completion or modification of these questions, as well as the right to request the appointment of a certain expert were violated [12].

Based on the norm mentioned above, we conclude that the legislator has expressly established the attributions of the criminal investigation officer, the prosecutor and the court in case of disposing of the judicial expertise. Therefore, the official subjects of the criminal process mentioned above, at the disposal of the judicial expertise have the following obligations:

- To inform in writing the parties to the trial about the object of the judicial expertise and the questions to be answered by the judicial expert;

- To object to the questions submitted, to request their modification or completion;

- To explain to the parties the right to appoint an expert to carry out the judicial expertise.

Proceeding from the provisions of art. 145 CCP, the parties to the trial will be informed about the disposition of the judicial expertise, until the necessary materials for the performance of the judicial expertise are sent. Notifying the parties of the performance of the forensic examination following the dispatch of the necessary materials to the expert institution shall deprive the parties to the proceedings of the right to request the appointment of an expert or to request the performance of the forensic examination in a particular institution of judicial expertise.

At the same time, we consider that informing all the suspects, the accused about the disposition of the judicial expertise is not a necessary one, because this procedure requires additional time and contributes to the violation of the reasonable term. In this regard, we reiterate that in the process of disposing of forensic expertise will be informed only those suspects who are related to the circumstances of the case to be established

ciare este obligatorie atât pentru expertul judiciar cât și pentru conducătorul instituției de expertiză judiciară, însă în practica judiciară am fost martori când ordonatorul expertizei judiciare a desemnat un expert la solicitarea părților, însă conducătorul instituției de expertiză judiciară nu a luat în calcul și nu a desemnat expertul solicitat de către părți.

În cauza Ciobanu c. Moldovei [4], reclamanta revendică încălcarea drepturilor sale garantate de prevederile articolului 2 din Convenție, dreptul la viață, invocând faptul că autoritățile naționale nu au investigat în modul corespunzător circumstanțele decesului soțului său. Reclamanta a depus cererea de a include în comisia experților un expert independent ales de către ea, persoana desemnată fiind inginer, conferențiar universitar precum și posedă grad științific. În pofida celor menționate, la 2 decembrie 2008 procurorul a respins cererea reclamantei deoarece persoana nu deținea act care atestă calificarea acesteia în calitate de expert judiciar. Procurorul a dispus ca persoana propusă de către reclamantă să fie inclus în comisia de experți în calitate de specialist, însă, acestuia nu i-a fost oferită posibilitatea să participe la efectuarea expertizei judiciare. La rândul său, Curtea a menționat cu îngrijorare că modul în care autoritățile naționale au investigat cauza ar putea crea unui observator independent impresia că acestea nu au încercat cu adevărat să elucideze circumstanțele cauzei și să descopere adevărul. Având în vedere multiplele neajunsuri ale investigației (declarațiile martorilor au fost respinse doar pentru faptul că nu erau consistente cu concluziile expertizei tehnice, considerate de Curte ca fiind ipotetice; nu au fost întreprinse eforturi reale pentru a determina care era viteza celuilalt autoturism înainte de momentul producerii impactului; unul dintre martori a fost audiat abia după șase luni de la producerea accidentului, etc.), Curtea a constatat încălcarea procedurală a art. 2 din Convenție [15].

În cauza Cottin c. Belgiei [5], Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat că nu au fost create posibilități egale părților la dispunerea și efectuarea expertizei judiciare, astfel încât părțile avea posibilitatea de a participa la efectuarea expertizei judiciare, în reclamantului nu i-a fost oferită astfel de posibilitate. Totodată, părâtului

following the expertise or whose samples will be used in the expertise provided.

The ordinance ordering the forensic examination is mandatory both for the forensic expert and for the head of the forensic institution, but in judicial practice we witnessed when the forensic officer appointed an expert at the request of the parties, but the head of the forensic institution did not take into account calculation and did not appoint the expert requested by the parties.

In Ciobanu v. Moldova [4], the applicant alleges a violation of her rights under Article 2 of the Convention by invoking the right to life, the fact that the national authorities did not properly investigate the circumstances of her husband's death. The applicant applied to include in the committee of experts an independent expert of her choice, the person appointed being an engineer, an associate professor and a holder of a scientific degree. Despite the above, on 2 December 2008 the prosecutor rejected the applicant's request because the person did not have a document certifying her qualification as a forensic expert. The prosecutor ordered that the person proposed by the applicant be included in the committee of experts as a specialist, but he was not offered the opportunity to participate in the forensic examination. For its part, the Court noted with concern that the way in which the national authorities investigated the case could give an independent observer the impression that they had not really tried to elucidate the circumstances of the case and find out the truth. In view of the multiple shortcomings of the investigation (the statements of the witnesses were rejected only because they were not consistent with the conclusions of the technical expertise, considered by the Court to be hypothetical; no real efforts were made to determine the speed of the other car before one of the witnesses was heard only six months after the accident, etc.), the Court found a procedural violation of art. 2 of the Convention [15].

In Cottin v. Belgium [5], the European Court of Human Rights found that no equal opportunities were created for the parties to order and conduct the forensic examination, so that the defendant had the opportunity to participate in the conduct of the forensic examination but he didn't get such a possibility. At the same time, the defendant was offered the opportunity to participate

i-a fost oferită posibilitatea de a participa la dispunerea expertizei judiciare și înaintarea întrebărilor la care urmau să răspundă experții.

Disponerea expertizei judiciare reprezintă o obligație procesuală a organului și a procurorului dacă explicarea unor circumstanțe necesită aplicarea cunoștințelor speciale. Expertiza judiciară se dispune și în favoarea bănuțitului, învinutului în vederea respectării principiului egalității armelor.

În exemple din practica judiciară menționate supra, expertiza judiciară a fost dispusă la inițiativa organului de urmărire penală, însă legiuitorul oferă posibilitatea și părților la proces să solicite efectuarea expertizei judiciare la inițiativa proprie. Dreptul părților de a solicita efectuarea expertizei judiciare la inițiativa proprie nu constituie obligația organului de urmărire penală de a accepta și a dispune efectuarea expertizei judiciare.

Așadar, art. 142 alin. (2) a C. proc. pen., prevede că părțile, inițiativă din proprie și pe cont propriu, sânt în drept, prin intermediul organului de urmărire penală, al procurorului sau al instanței de judecată, să înainteze instituției publice de expertiză judiciară/biroului de expertiză judiciară o cerere privind efectuarea expertizei judiciare pentru constatarea circumstanțelor care, în opinia lor, vor putea fi utilizate în apărarea intereselor lor [6].

În practica judiciară a fost discutabilă întrebare cu privire la Constituționalitatea expresiei „și pe cont propriu”. În acest sens, la 17 august 2018 a fost sesizată Curtea Constituțională a Republicii Moldova cu privire la neconstituționalitate a textului „și pe cont propriu” din articolul 142 alin. (2) din Codul de procedură penală [7].

În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul a invocat faptul că, spre deosebire de acuzatorul de stat, inculpatul este obligat să achite o plată, mărimea căreia este stabilită prin Hotărârea Guvernului nr. 194 din 24 martie 2017 [13], în ipoteza solicitării de către acesta a dispunerii unei expertize judiciare. Astfel, se aduce atingere principiului egalității armelor.

Prin urmare, dispunerea unei expertize judiciare constituie o obligație procesuală a procurorului (organului de urmărire penală), în faza de urmărire penală, dacă circumstanțele cauzei o jus-

in the disposition of the judicial expertise and to submit the questions to which the experts were to answer.

The disposition of the judicial expertise represents a procedural obligation of the body and of the prosecutor if the explanation of some circumstances requires the application of special knowledge. Judicial expertise is also ordered in favor of the suspect, the accused in order to respect the principle of equality of arms.

In the examples from the judicial practice mentioned above, the judicial expertise was ordered at the initiative of the criminal investigation body, but the legislator offers the possibility and the parties to the trial to request the performance of the forensic examination on their own initiative. The right of the parties to request the performance of the judicial expertise on their own initiative does not constitute the obligation of the criminal investigation body to accept and order the performance of the judicial expertise.

Therefore, art. 142 para. (2) a CCP, stipulates that the parties, on their own initiative and on their own account, are entitled, through the criminal investigation body, the prosecutor or the court, to submit to the public institution of judicial expertise / office of judicial expertise forensic examination to ascertain the circumstances which, in their opinion, may be used in the defense of their interests [6].

In judicial practice, the question of the constitutionality of the expression «and on one's own account» was debatable. In this sense, on August 17, 2018, the Constitutional Court of the Republic of Moldova was notified regarding the unconstitutionality of the text “and on its own account” from article 142 par. (2) of the Code of Criminal Procedure [7].

In motivating the exception of unconstitutionality, the author invoked the fact that, unlike the state accuser, the defendant is obliged to pay a payment, the amount of which is established by Government Decision no. 194 of March 24, 2017 [13], in the event of his request for the disposition of a judicial expertise. Thus, the principle of equality of arms is infringed.

Therefore, the disposition of a judicial expertise constitutes a procedural obligation of the prosecutor (of the criminal investigation body), in the

tifică. Expertiza urmează a fi dispusă și în favoarea învinutului pentru a respecta drepturile procesuale ale acestuia, inclusiv principiul egalității armelor. În cazul unei omisiuni a procurorului (organului de urmărire penală) de a respecta o asemenea obligație, persoanele interesate pot utiliza instrumentele procesuale prevăzute în instituția controlului judiciar al procedurii prejudiciare. Curtea constată că în cazurile în care organul de urmărire penală și, în special, procurorul este obligat, ope legis, să dispună efectuarea unei expertize judiciare (prevăzute la articolul 143 din Codul de procedură penală) cheltuielile pentru aceasta sunt suportate de către ordonatorul expertizei judiciare din bugetul alocat. Astfel, Curtea Supremă de Justiție a stabilit în jurisprudența sa că aceste cheltuieli nu pot fi puse în sarcina acuzatului (Decizia Curții Supreme de Justiție din 8 noiembrie 2017, în dosarul nr. 1ra-1542/2017 [11]; Decizia Curții Supreme de Justiție din 28 februarie 2018, în dosarul nr. 1ra-473/2018 [8]; Decizia Curții Supreme de Justiție din 29 mai 2018, în dosarul nr. 1ra-946/2018 [9]; Decizia Curții Supreme de Justiție din 30 mai 2018, în dosarul nr. 1ra-971/2018 [10]). Dimpotrivă, în cazurile prevăzute la articolul 142 alin. (2) din Codul de procedură penală, i.e. atunci când părțile doresc să fie dispusă și efectuarea altor expertize (care ar fi relevante, în opinia lor), acestea vor suporta și cheltuielile corespunzătoare. Așadar, în ipoteza în discuție, expertiza judiciară se efectuează cu condiția ca solicitantul să achite costurile ei.

Suplimentar, Curtea mai menționează că, în cazul efectuării unei expertize pe cont propriu, determinată de omisiunea autorităților de a o efectua și o eventuală pronunțare a unei sentințe de achitare, persoana poate solicita repararea prejudiciului în conformitate cu Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești [14].

După cum se învederează din textul de mai sus, părțile din proces vor suporta plata cheltuielilor pentru efectuarea expertizelor judiciare, în cazurile când acestea vor manifesta inițiativă proprie de a ordona o atare acțiune procesuală pentru constatarea circumstanțelor Deci, art. 142

criminal investigation phase, if the circumstances of the case justify it. The expertise is also to be ordered in favor of the accused in order to respect his procedural rights, including the principle of equality of arms. In case of failure of the prosecutor (criminal investigation body) to comply with such an obligation, the persons concerned may use the procedural tools provided in the institution of judicial review of the preliminary ruling procedure. The Court notes that in cases where the criminal investigation body and, in particular, the prosecutor are obliged, ope legis, to order a judicial examination (provided for in Article 143 of the Code of Criminal Procedure) the costs for this they are borne by the authorizing officer of the judicial expertise from the allocated budget. Thus, the Supreme Court of Justice has established in its jurisprudence that these costs cannot be charged to the accused (Decision of the Supreme Court of Justice of 8 November 2017, in file no. 1ra-1542/2017 [11]; Decision of the Supreme Court of Justice of 28 February 2018, in file No. 1ra-473/2018 [8], Decision of the Supreme Court of Justice of 29 May 2018, in file No. 1ra-946/2018 [9], Decision of the Supreme Court of Justice of 30 May 2018, in file No. 1ra-971/2018 [10]). On the contrary, in the cases provided for in Article 142 para. (2) of the Code of Criminal Procedure, i.e. when the parties wish to be ordered to carry out other expertises (which would be relevant, in their opinion), they will also bear the corresponding expenses. Therefore, in the case in question, the forensic examination is carried out on condition that the applicant pays its costs.

In addition, the Court also mentions that, in case of carrying out an expertise on its own account, determined by the omission of the authorities to carry it out and a possible pronouncement of an acquittal sentence, the person may request reparation in accordance with Law no. 1545 of 25 February 1998 on the way to repair the damage caused by the illicit actions of the criminal investigation bodies, the prosecutor's office and the courts [14].

As can be seen from the text above, the parties to the proceedings will bear the payment of the expenses for carrying out the judicial expertises, in the cases when they will manifest their own initiative to order such a procedural action for ascertaining the circumstances. So, art. 142 para. (2) Code

alin. (2) Cod de procedură penală, coroborat cu art. 75 al Legii 68/2016, stabilesc exhaustiv că cheltuielile pentru efectuarea expertizei judiciare urmează a fi suportate de către acestei acțiuni procesuale, care poate fi, inclusiv, și ordonatorul procurorului, adică reprezentantul părții acuzării în cadrul procesului penal, dacă inițiativa emană de la ultimul, iar proba obținută va fi utilizată pe parcursul procesului penal în vederea susținerii învinuirii. care ar putea fi utilizate ulterior în apărarea intereselor lor [2].

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în cauza Brandstetter c. Austriei, a menționat că în cazul în care concluziile raportului de expertiză judiciară confirmă poziția părții acuzării, instanța de judecată în baza cererii părții apărării nu este obligată să desemneze un alt expert pentru efectuarea expertizei judiciare repetate [3].

Refuzul organului de urmărire penală sau a instanței de judecată trebuie să fie unul obiectiv și argumentat și în mod obligatoriu va fi adus la cunoștință părților la proces. Refuzului organului de urmărire penală sau a procurorului de a dispune efectuarea expertizei judiciare în baza cererii părților, poate fi contestat în condițiile prevăzute la art. 298 – 299 C. proc. pen. al RM.

Concluzie. În concluzie menționăm că procesul de dispunere a expertizei judiciare este unul complex și necesită de fi respectate o serie de garanții de care beneficiază părțile în procesul dispunerii expertizei. Prin urmare menționăm cauza Cottin c. Belgiei, Dogotar c. Moldovei, Miralashvili c. Rusiei etc. în care părțile nu au beneficiat de unele garanții procesuale, fapt constat de CtEDO.

of Criminal Procedure, corroborated with art. 75 of Law 68/2016, establish exhaustively that the expenses for conducting the forensic examination are to be borne by this procedural action, which may include, including, the prosecutor's order, ie the representative of the prosecution in the criminal proceedings, if the initiative emanates from the last and the evidence obtained will be used during the criminal proceedings in order to support the accusation which could later be used to defend their interests [2].

The European Court of Human Rights, in the case of Brandstetter v. Austria, noted that if the conclusions of the forensic report confirm the position of the prosecution, the court is not obliged to appoint another expert to conduct the forensic examination repeated[3].

The refusal of the criminal investigation body or of the court must be an objective and reasoned one and will obligatorily be brought to the notice of the parties to the trial. The refusal of the criminal investigation body or of the prosecutor to order the performance of the judicial expertise based on the request of the parties, may be challenged under the conditions provided in art. 298 - 299 Code of Criminal Procedure of the RM.

Conclusion. In conclusion, we mention that the process of disposing of the judicial expertise is a complex one and requires a series of guarantees to be observed, which benefit the parties in the process of disposing of the expertise. Therefore, we mention the case of Cottin v. Belgium, Dogotar v. Moldova, Miralashvili v. Russia, etc. in which the parties did not benefit from some procedural guarantees, a fact established by the ECtHR.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Aionițoaie C., Bercheșan V., Dumitrașcu I.N., Pletea C. Tratat de metodice criminalistică. V. I. Craiova: Ed. „Carpați”. 376 p. ISBN 973-95706-2-3.
2. Airapetean, Artur, Corgoja, Marina. Compensarea cheltuielilor judiciare suportate de stat pentru instrumentarea cauzelor penale – corelarea normelor de drept procesual penal și practica judiciară. În: Legea și Viața. Chișinău, 2018, nr. 9, pp. 12-17. ISSN 1810-309X.
3. Cauza Brandstetter c. Austriei. Hotărârea din 28 august 1991. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-62241>
4. Cauza Ciobanu c. Moldovei. Hotărârea din 24 mai 2015. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-152427>
5. Cauza Cottin c. Belgiei. Hotărârea din 2.06.2005. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-69233>
6. Cod de procedură penală al Republicii Mol-

- dova: nr. 122 din 14 martie 2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 104-110.
7. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 98 din 6 septembrie 2018 de inadmisibilitate a sesizării nr. 116g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor dispoziții din articolul 142 alin. (2) din Codul de procedură penală (plata pentru efectuarea expertizei în cauzele penale). În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 441-447. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111127&lang=ro
 8. Decizia Curții Supreme de Justiție din 28 februarie 2018. Dosarul nr. 1ra-473/2018. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=10592
 9. Decizia Curții Supreme de Justiție din 29 mai 2018. Dosarul nr. 1ra-946/2018. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=11287
 10. Decizia Curții Supreme de Justiție din 30 mai 2018, în dosarul nr. 1ra-971/2018. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=11041
 11. Decizia Curții Supreme de Justiție din 8 noiembrie 2017. Dosarul nr. 1ra-1542/2017. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=9654
 12. Extras din Hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani din 30 iulie 2018. Cauza nr. 1-326/2018. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php
 13. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea tarifelor la serviciile de expertiză judiciară și extrajudiciară nr. 194 din 24.03.2017. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 109 – 118. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119444&lang=ro
 14. Legea Republicii Moldova privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr. 50 – 51. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=108548&lang=ro
 15. Ministerul Justiției al Republicii Moldova, 2020. Disponibil: <http://www.justice.gov.md/libview.php?l=ro&idc=6&id=2463>
 16. Rusnac, Constantin. Investigarea criminalistică a faptelor săvârșite în legitima apărare: teză de doctor în drept. Chișinău, 2015. 179 p.
 17. Лифшиц Е.М., Михайлов В.А. Назначение и производство экспертизы. Волгоград: 1977. 124 с.
 18. Степуненкова, В.К. Судебная экспертиза и исследование обстоятельств, образующих состав преступления. Москва: Юрид. лит, 1975.
 19. Цховребова, И.А. Уголовно-правовое значение судебной экспертизы Уголовный процесс и криминалистика на рубеже веков. Сб. науч. трудов. Москва: Изд-во Академии управления МВД России, 2000. ISSN 2072-9391.

Despre autor:
Artiom PILAT,
doctorand,
asistent universitar al Catedrei „Procedură penală,
Criminalistica și Securitate informațională”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: artiom92@yandex.ru

About author:
Artiom PILAT,
PhD student,
assistant professor of the Chair “Criminal Procedure, forensic and Information Security” of the
Academy “Ștefan cel Mare” of MIA
e-mail: artiom92@yandex.ru

CREAREA SAU CONDUCEREA UNEI ORGANIZAȚII CRIMINALE/ TERRORISTE ÎN SISTEMUL DE DREPT ANGLO-SAXON (COMMON-LAW)

Andrei CAZACICOV,
doctorand

CREATION OR LEADING OF A CRIMINAL/ TERRORIST ORGANIZATION IN COMMON-LAW SYSTEM

Andrei CAZACICOV,
PhD student

Analiza legislațiilor penale ale statelor din diferite sisteme de drept permite de a prelua cele mai bune practici și de a le implementa pe țărâm legislativ și jurisprudențial național. Scopul articolului științific realizat constă în elucidarea particularităților distinctive dintre normele penale ale statelor common-law-ului ce incriminează activitățile săvârșite în cadrul unei organizații criminale/ teroriste sau în raport cu acestea, pentru a le integra la nivel intern în perspectiva de perfectare a cadrului normativ autohton.

Cuvinte-cheie: grup criminal organizat, organizație criminală, criminalitate organizată, organizație teroristă, terrorism.

The analysis of the criminal laws of the states from different legal systems allows to take over the best practices and to implement them in the national legislation and jurisprudence. The purpose of this scientific article is to elucidate the distinctive features between the criminal norms of the common-law states that criminalize the activities committed within a criminal/ terrorist organization or in relation to them, in order to integrate them at a national level and to improve the internal regulatory framework.

Keywords: organized criminal group, criminal organization, organized crime, terrorist organization, terrorism.

Introducere. Actualmente, aproximativ o treime din populația mondială locuiește în cadrul jurisdicțiilor common-law-ului or în sisteme cu implicații ale acestuia [10].

Din această perspectivă, apare un interes sporit față de examinarea modelului incriminator al infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale/ teroriste în sistemul de drept anglo-saxon, fapt ce poate oferi un instrumentar juridic adecvat cooperării juridice internaționale, dar și perfectării de perspectivă a cadrului normativ intern în aspectul infracțiunii cercetate.

Metodele și materialele aplicate. În prezentul studiu au fost folosite diverse metode de cercetare științifică, dintre care preponderent metoda analizei, sintezei, comparației. Materialele utilizate constau în actele normative relevante ale statelor străine și publicațiile științifice din domeniul cercetat.

Introduction. Currently, about a third of the world's population lives within the jurisdictions of the common-law system or in systems with its implications [10].

From this point of view, there is an increased interest in examining the incriminating model of the crime of creating or leading a criminal/ terrorist organization in the Anglo-Saxon law system, which can provide an adequate legal instrument for international legal cooperation, but also for perspective of development of the internal normative framework in the field of the investigated crime.

Methods and materials applied. In this study were used various methods of scientific research, from which mainly the method of analysis, synthesis, comparison. The materials used consist of the relevant normative acts of foreign states and scientific publications in the researched area.

Conținutul de bază. Marea Britanie.

După cum afirmă Miclea D.: „[ț]ările avansate, cu o stabilitate economico-socială și posibilități de studiu criminologic pe termen lung, din rândul cărora face parte și Anglia, au adoptat destul de târziu mijloacele penale pentru combaterea crimei organizate” [13, p. 134].

În Anglia și Wales, secția 1 al Actului justiției penale din 1977 (Criminal Justice Act) prevede infracțiunea de conspirație în următorii termeni: „(1) Sub rezerva următoarelor dispoziții din prezenta parte a prezentului act, dacă o persoană se înțelege cu altă persoană sau persoane să urmărească un comportament care, dacă acordul este în conformitate cu intențiile lor, fie –

– va reprezenta în mod necesar sau va implica comiterea oricărei infracțiuni de către una sau mai multe părți ale acordului, ori

– ar face acest lucru, cu excepția existenței circumstanțelor care fac imposibilă comiterea infracțiunii, este vinovată de conspirație la săvârșirea infracțiunii sau infracțiunilor în cauză” [8].

Totuși legea de bază care reglementează prevenirea și combaterea prin mijloace legale a criminalității organizate este *Serious Crime Act 2015* [17] (Actul Criminalității Grave), care a succedat legea *Serious Organised Crime and Police Act 2005* [18] (Actul Crimei Organizate Grave și Poliției din 2005). Ultimul, în Partea a 4-a, intitulată „Ordinea publică și comportamentul în locuri publice”, enumera un șir de infracțiuni, printre care: art. 125-127 – hărțuirea; art. 128-131 – infracțiuni privind încălcarea zonelor cu acces limitat; art. 132-138 – demonstrații în vecinătatea Parlamentului; art. 139-143 – comportamentul antisocial [18], însă nici conceptul de organizație criminală și nici răspunderea distinctivă pentru crearea, conducerea, înlesnirea activității sau participarea la activitatea unei organizații criminale nu erau regăsite.

Astfel, în Partea 3 a Actului Criminalității Grave din 2015, secțiunea 45 se incriminează fapta de participare la activitatea unei grupe criminale organizate, după cum urmează:

„(1) Persoana care participă la activitatea criminală a unui grup criminal organizat comite o infracțiune.

(2) Pentru acest scop, se consideră că persoana participă la activitatea criminală a unui

Basic content. Great Britain. According to Miclea D.: „[...] the advanced countries, with an economic and social stability and possibilities for long-term criminological study, among which England is a part, have adopted quite late the criminal means to fight organized crime” [13, pp. 134].

In England and Wales, section 1 of the Criminal Justice Act 1977 provides the crime of conspiracy in the following terms: „Subject to the following provisions of this Part of this Act, if a person agrees with any other person or persons that a course of conduct shall be pursued which, if the agreement is carried out in accordance with their intentions, either –

– will necessarily amount to or involve the commission of any offence or offences by one or more of the parties to the agreement, or

– would do so but for the existence of facts which render the commission of the offence or any of the offences impossible, he is guilty of conspiracy to commit the offence or offences in question” [8].

However, the basic law governing the prevention and legal control of organized crime is *Serious Crime Act 2015* [17], that succeeded the law *Serious Organised Crime and Police Act 2005* [18].

The last one, in Part 4, entitled „Public order and behavior in public places”, listed a series of crimes, among which: art. 125-127 - harassment; art. 128-131 - offenses regarding the violation of areas with limited access; art. 132-138 - demonstrations in the vicinity of the Parliament; art. 139-143 - antisocial behavior [18], but neither the concept of criminal organization nor the distinctive responsibility for creating, leading, facilitating the activity or participating in the activity of a criminal organization were found.

Thus, in Part 3 of the Serious Crime Act of 2015, section 45 criminalizes the act of participation in the activity of an organized criminal group, as follows:

„(1) A person who participates in the criminal activities of an organised crime group commits an offence.

(2) For this purpose, a person participates in the criminal activities of an organised crime group if the person takes part in any activities that

grup criminal organizat, dacă persoana ia parte la orice activități pe care cunoaște că sunt rezonabile de suspectat precum: (a) sunt activități criminale a unui grup criminal organizat, ori (b) vor ajuta un grup criminal organizat în desfășurarea activităților criminale.

(3) „Activitățile criminale” sunt activitățile descrise în subsecțiunea (4) și (5), care sunt desfășurate în scop de obținere (directă sau indirectă) a oricărui câștig sau beneficiu.

(4) Activitățile fac parte din respectiva subsecțiune, dacă – (a) sunt desfășurate în Anglia sau Wales, și (b) constituie o infracțiune în Anglia și Wales pedepsită cu închisoare pentru o perioadă de 7 ani și mai mult.

(5) Activitățile fac parte din respectiva subsecțiune, dacă – (a) sunt desfășurate în afara Angliei sau Wales-ului, (b) ele constituie infracțiuni în acord cu legea în vigoare a țării unde ele se desfășoară, și (c) ele ar constitui o infracțiune în Anglia sau Wales din rândul acelor menționate în subsecțiunea (4)(b), dacă ar fi fost desfășurate în Anglia sau Wales.

(6) „Grupul criminal organizat” înseamnă grupul care – (a) are drept scop, sau unul din scopuri, desfășurarea activității criminale, și (b) este constituit din trei sau mai multe persoane care acționează împreună pentru atingerea acestui scop.

(7) Pentru ca o persoană să vie vinovată pentru o infracțiune din respectiva secțiune nu este necesar – (a) pentru persoana ca să cunoască oricare persoane care sunt membrii grupului criminal organizat, (b) pentru toate acțiunile sau inacțiunile cuprinzând participarea în activitățile grupului criminal să se desfășoare în Anglia sau Wales (atât timp cât cel puțin una a fost), ori (c) pentru câștigul sau beneficiul indicat în subsecțiunea (3) să fie de natură financiară.

(8) Este o apărare pentru persoana acuzată de o infracțiune descrisă în respectiva secțiune demonstrarea că participarea ei era necesară pentru scopul legat de prevenirea sau descoperirea infracțiunii.

(9) O persoană vinovată de o infracțiune descrisă în respectiva secțiune este pasibilă de condamnare cu închisoare pentru un termen ce nu va depăși 5 ani” [17].

În partea ce ține de organizațiile teroriste, actul normativ de bază este Actul privind teroris-

the person knows or reasonably suspects —

(a) are criminal activities of an organised crime group, or (b) will help an organised crime group to carry on criminal activities.

(3) „Criminal activities” are activities within subsection (4) or (5) that are carried on with a view to obtaining (directly or indirectly) any gain or benefit.

(4) Activities are within this subsection if — (a) they are carried on in England or Wales, and (b) they constitute an offence in England and Wales punishable on conviction on indictment with imprisonment for a term of 7 years or more.

(5) Activities are within this subsection if— (a) they are carried on outside England and Wales, (b) they constitute an offence under the law in force of the country where they are carried on, and (c) they would constitute an offence in England and Wales of the kind mentioned in subsection (4)(b) if the activities were carried on in England and Wales.

(6) „Organised crime group” means a group that — (a) has as its purpose, or as one of its purposes, the carrying on of criminal activities, and (b) consists of three or more persons who act, or agree to act, together to accomplish that purpose.

(7) For a person to be guilty of an offence under this section it is not necessary — (a) for the person to know any of the persons who are members of the organised crime group, (b) for all of the acts or omissions comprising participation in the group’s criminal activities to take place in England and Wales (so long as at least one of them does), or (c) for the gain or benefit referred to in subsection (3) to be financial in nature.

(8) It is a defence for a person charged with an offence under this section to prove that the person’s participation was necessary for a purpose related to the prevention or detection of crime.

(9) A person guilty of an offence under this section is liable on conviction on indictment to imprisonment for a term not exceeding 5 years” [17].

As far as terrorist organizations are concerned, the basic normative act is the *Terrorism Act 2006* [21]. Although this law does not direct-

mul din 2006 (Terrorism Act 2006 [21]). Deși în cadrul acestei legi nu sunt incriminate în mod direct acțiunile de creare, organizare, înlesnire sau participare la acțiunile unei organizații teroriste, totuși dispozițiile normelor penale sunt aplicabile membrilor unei astfel de organizații pentru acțiuni de: încurajare a terorismului, propagandă a acestuia, pregătire și instruire pentru comiterea actelor teroriste, crearea și posesia materialelor explozive în scop terorist etc.

În aceeași ordine de idei, legea anterioară – Actul privind terorismul din 2000 (Terrorism Act 2000) –, în Secțiunea a 3-a, a prevăzut direct răspundere penală pentru participarea la o organizație teroristă, iar în Secțiunea 52, a fost instituită răspundere penală pentru conducerea organizației teroriste [21], fapt pentru care dispozițiile acestei din urmă legi au fost păstrate și amplasate la anexele Actul privind terorismul din 2006, *i.e.* Anexa cu nr. 1 intitulată „Infrafracțiuni convenționale”. Totodată, punctul 12 al Anexei nr. 1 la Actul privind terorismul din 2006 atribuie calitate de infrafracțiune faptei de conspirație la: incitarea, comiterea, încercarea de comitere, sprijinirea, abuzul, consilierea sau determinarea comiterii unei infrafracțiuni convenționale (se au în vedere infrafracțiunile de terorism, așa cum sunt definite de Convenția Consiliului Europei privind prevenirea terorismului din 16 mai 2005 [7]).

Nu în ultimul rând, prin intermediul Secțiunii 18 a legii nominalizate *supra*, se instituie răspundere penală a conducătorului, administratorului, secretarului sau altui membru al persoanei juridice, în cazul în care aceasta se face vinovată de complicitatea sau consimțământul la comiterea actului de terorism.

Analizând prevederile legislative ale Marii Britanii, sub aspectul eradicării prin mijloace juridico-penale a criminalității organizate, se constată următoarele particularități în contrast cu prevederile legislației autohtone:

1. Deplasarea de la noțiunea de „organizație criminală”, cu reținerea doar a celei de „grup criminal organizat”.

2. Sancționarea activității de participare la grupul criminal organizat.

3. Susceptibilitatea sancționării participării la grupul criminal organizat doar în condițiile săvârșirii infrafracțiunilor de o anumită gravitate

ly criminalize the actions of creating, organizing, facilitating or participating in the actions of a terrorist organization, the provisions of the criminal law are still applicable to members of such an organization for actions of: encouraging terrorism, its propaganda, training for committing terrorist acts, creating and possessing explosive materials for terrorist purposes, etc.

In the same context, the previous law - *the Terrorism Act 2000* - in Section 3 directly provided criminal liability for participation in a terrorist organization, and in Section 52, criminal liability was established for the leading of the terrorist organization [21], for which the provisions of the latter law have been preserved and placed in the annexes to the Terrorism Act 2006, *i.e.* Annex no. 1 entitled „Conventional offenses”. At the same time, point 12 of Annex no. 1 of *the Terrorism Act 2006* attributes status of a crime for the act of conspiracy to: incite, commit, attempt to commit, support, abuse, counsel or determine the commission of a conventional crime (terrorist offenses as defined by the Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism of 16 May 2005 [7]).

Through Section 18 of the above-mentioned law, criminal liability of the head, administrator, secretary or other member of the legal person is established, if he is guilty of complicity or consent to the act of terrorism.

Analyzing the legislative provisions of Great Britain, from the perspective of eradication by legal means of organized crime, the following particularities are found in contrast with the provisions of the Republic of Moldova legislation:

1. Ridding from the notion of „criminal organization”, with retaining only that of „organised crime group”.

2. Sanctioning the activity of participation in the organised criminal group.

3. The susceptibility to sanction the participation in the organized criminal group only in the conditions of committing crimes of a certain gravity (those punishable by imprisonment for a term of 7 years and more).

4. Quantitative description of the mandatory composition of an organized criminal group (at least 3 persons).

(cele ce se pedepsesc cu închisoare pe un termen de 7 ani și mai mult).

4. Descrierea cantitativă a componenței obligatorii a unui grup criminal organizat (cel puțin 3 persoane).

5. Diferențierea răspunderii penale pentru participarea la activitățile criminale ale unui grup criminal organizat de conducerea și participarea la o organizație teroristă.

Statele Unite ale Americii. Conform opiniei lui Călian S.: „[f]ăcând parte din dreptul anglo-saxon, sistemul de drept american este considerat cel mai elastic și performant, cel mai complicat și dificil de înțeles” [4, p. 102].

În sistemul de justiție al S.U.A., legislația codificată prevalează în raport cu practica creată de sistemul judecătoresc.

Sistemul penal american incriminează infracțiunile din sfera crimei organizate la nivel de stat, cât și federal, fără a fi definită denumirea juridică a acesteia. Pentru a lupta împotriva fenomenului prin mijloace de drept penal, legiuitorul pune la dispoziție precizări, privind instituția „conspirației” și condițiile R.I.C.O. (The Racketeer Influenced and Corrupt Organizations [16, p. 922-962] – Statutul organizațiilor influențate și corupte de gangsteri).

Titlul 18, Partea I (Crimes), Capitolul 19 (Conspiracy) al Codului Federal al Statelor Unite ale Americii [22] (C.S.U.A.) instituie răspundere penală pentru infracțiunea de conspirație, care este divizată în 3 categorii: § 371 (conspirația la comiterea infracțiunii sau fraudării Statelor Unite); § 372 (conspirația pentru obstacolarea sau vătămarea ofițerului), § 373 (Solicitarea săvârșirii unei crime de violență).

Conform § 371 C.S.U.A.: „Dacă două sau mai multe persoane conspiră fie la comiterea unei infracțiuni contra Statelor Unite, ori fraudarea Statelor Unite, sau oricare organ al acestora în orice mod și cu orice scop, și una sau mai multe din aceste persoane efectuează orice act ce constituie obiect al conspirației, se sancționează cu amendă conform prezentului titlu sau închisoare pe un termen ce nu depășește cinci ani, sau ambele.

Dacă, totuși, infracțiunea, comiterea căreia face obiect al conspirației, este doar un delict, sancțiunea pentru o astfel de conspirație nu tre-

5. Differentiation of criminal liability for participation in the criminal activities of a organised criminal group by the leading and participation in a terrorist organization.

United States of America. According to Călian S.: „being part of the Anglo-Saxon law, the American law system is considered the most elastic and efficient, but also the most complicated and difficult to understand” [4, p. 102].

In the U.S. justice system, codified law prevails over the practice created by the judiciary.

The American criminal system provides crimes in the field of organized crime at the state and federal level, without defining its legal name. In order to fight against the phenomenon by means of criminal law, the legislator provides explanations on the institution of the „conspiracy” and the conditions of the R.I.C.O. (The Racketeer Influenced and Corrupt Organizations [16, p. 922-962].

Title 18, Part I (Crimes), Chapter 19 (Conspiracy) of the Federal Code of the United States of America [22] (F.C.U.S.A.) establishes criminal liability for the crime of conspiracy, which is divided into 3 categories: § 371 (conspiracy to commit the crime or United States fraud); § 372 (conspiracy to obstruct or injure the officer), § 373 (Request to commit a crime of violence).

According to § 371 F.C.U.S.A.: „If two or more persons conspire either to commit any offense against the United States, or to defraud the United States, or any agency thereof in any manner or for any purpose, and one or more of such persons do any act to affect the object of the conspiracy, each shall be fined under this title or imprisoned not more than five years, or both.

If, however, the offense, the commission of which is the object of the conspiracy, is a misdemeanor only, the punishment for such conspiracy shall not exceed the maximum punishment provided for such misdemeanor [22]”.

According to § 372 F.C.U.S.A.: „If two or more persons in any State, Territory, Possession, or District conspire to prevent, by force, intimidation, or threat, any person from accepting or holding any office, trust, or place of confidence under the United States, or from discharging any duties thereof, or to induce by like means any of-

buie să depășească pedeapsa maximă pentru un astfel de delict” [22].

Potrivit § 372 C.S.U.A.: „Dacă două sau mai multe persoane în orice stat, teritoriu, posesie sau district conspiră să împiedice, prin forță, intimidare sau amenințare orice persoană de la acceptarea sau deținerea oricărei funcții, de la încrederea ori siguranța în Statele Unite, sau de la îndeplinirea oricăror îndatoriri, sau să incite în orice mod orice ofițer al Statelor Unite să părăsească locul unde sunt solicitate îndatoririle lui în calitate de ofițer, ori vătămarea lui sau a proprietății acestuia din cauza îndeplinirii legale a îndatoririlor sale sau în timpul desfășurării acestora, ori vătămarea proprietății lui cu scop de molestare, întrerupere, stânjenire sau împiedicare în realizarea îndatoririlor legale, fiecare dintre aceste persoane urmează a fi sancționată cu amendă conform prezentului titlu sau cu închisoare pe un termen nu mai mare de 6 ani, ori ambele” [22].

În acord cu prevederile § 373, lit. a) C.S.U.A.: „Oricine, cu intenția ca altă persoană să se angajeze într-un comportament care constituie o felonie care are ca element aplicarea, tentativa de aplicare sau amenințare cu aplicarea forței fizice în privința proprietății sau a altei persoane în violarea legilor Statelor Unite, și în condiții care confirmă cu tărie intenția respectivă, cere, ordonă, instigă sau în alt fel convinge o altă persoană la angajarea într-un astfel de comportament, urmează să fie încarcerat pe un termen ce nu va depăși o jumătate din maximum al termenului încarcerării (în ciuda secțiunii 3571) ori amendat în mărime ce nu va depăși o jumătate din amenda maximă prescrisă de sancțiunea infracțiunii solicitate, or ambele; sau dacă infracțiunea solicitată este sancționată cu detențiunea pe viață sau moarte, urmează să fie încarcerat pe un termen ce nu va depăși 20 de ani” [22].

La § 373, lit. b) și c) C.S.U.A. se prevăd cazurile de renunțare de bună-voie la comiterea infracțiunii și, respectiv, impunitatea în caz de incompetență, iresponsabilitate sau imunitate contra condamnării [22].

Așadar, după autorul Blakesley L. „acordul are în vedere atât actele preparatorii, tentativa, cât și realizarea conspirației. Actele preparatorii sunt pedepsite prin ele însele, dacă sunt de natură a fi interzise într-un anumit fel. Conspirația nu se absoarbe cu infracțiunea principală, iar părțile participante la

oficer of the United States to leave the place, where his duties as an officer are required to be performed, or to injure him in his person or property on account of his lawful discharge of the duties of his office, or while engaged in the lawful discharge thereof, or to injure his property so as to molest, interrupt, hinder, or impede him in the discharge of his official duties, each of such persons shall be fined under this title or imprisoned not more than six years, or both” [22].

In accordance with the provisions of § 373, letter a) F.C.U.S.A.: „Whoever, with intent that another person engage in conduct constituting a felony that has as an element the use, attempted use, or threatened use of physical force against property or against the person of another in violation of the laws of the United States, and under circumstances strongly corroborative of that intent, solicits, commands, induces, or otherwise endeavors to persuade such other person to engage in such conduct, shall be imprisoned not more than one-half the maximum term of imprisonment or (notwithstanding section 3571) fined not more than one-half of the maximum fine prescribed for the punishment of the crime solicited, or both; or if the crime solicited is punishable by life imprisonment or death, shall be imprisoned for not more than twenty years [22].”

At the § 373, letter b) and c) F.C.U.S.A. there are cases of voluntary renunciation from the commission of the crime and, respectively, impunity in case of incompetence, irresponsibility or immunity against conviction [22].

Therefore, according to the author Blakesley L.: „the agreement considers both the preparatory acts, the attempt, and the realization of the conspiracy. Preparatory acts are punishable by themselves if they are likely to be prohibited in some way. The conspiracy is not absorbed with the main crime, and the parties participating in the conspiracy can be punished both for the conspiracy and for the main crime” [2, p. 55].

At the same time, within the F.C.U.S.A. is also identified a particular form of criminal organization, with the name of „street criminal gangs” (§ 521).

Therefore, by „street criminal gang”, according to § 521, letter a) F.C.U.S.A. is under-

conspirație pot fi pedepsite atât pentru conspirație, cât și pentru infracțiunea principală” [2, p. 55].

Totodată, în cadrul C.S.U.A. se identifică și o formă particulară de organizație criminală, cu denumirea marginală de „bande criminale de stradă” (§ 521).

Așadar, prin „bandă criminală de stradă”, potrivit § 521, lit. a) C.S.U.A. se înțelege: „un grup, un club, o organizație sau o asociație permanent de 5 sau mai multe persoane, care a) are unul din scopurile de bază comiterea uneia sau a mai multor infracțiuni descrise în subsecțiunea (c), b) membrii căreia/căruia sunt sau au fost antrenați pe parcursul ultimilor 5 ani într-o serie continuă de infracțiuni descrise în subsecțiunea (c), c) activitatea căreia/căruia afectează comerțul interstatual sau străin” [22].

În subsecțiunea (3) al § 521 C.S.U.A. sunt enumerate următoarele infracțiuni: „felonie federală care implică o substanță controlată (cum este definită în secțiunea 102 Actului de Control al Substanțelor (21 U.S.C. 802)), pentru care pedeapsa maximă nu este mai mică de 5 ani; felonie federală de violență ce are ca element aplicarea sau amenințarea cu aplicarea forței asupra unei terțe persoane; conspirația la comiterea unei infracțiuni descrise în paragraful (1) și (2)” [22].

Legea R.I.C.O. a fost adoptată drept o pavyă împotriva crimei organizate, având atât prevederi de drept penal, cât și cele de drept civil. Conform preambulului legii nominalizate: „Congresul găsește crima organizată în S.U.A. foarte sofisticată, diversificată și pe larg răspândită, care anual scurge milioane de dolari din economia statului prin conduită ilegală și folosire ilegală a forței, fraudei și corupției” [16, p. 922].

Capitolul 96 al R.I.C.O. stabilește răspundere penală pentru organizațiile influențate de racket și corupție.

Pentru încălcarea R.I.C.O., este necesară îndeplinirea a cinci condiții: „a) în cauză trebuie să fie o „întreprindere”; b) să fi comis cel puțin două infracțiuni prealabile de racket în zece ani precedenți; c) trebuie demonstrată obișnuința unei asemenea activități; d) trebuie demonstrată atingerea adusă circuitului interstatual sau internațional; e) trebuie să se fi comis un act ilegal” [12, p. 310].

O „întreprindere” este definită ca fiind „orice individ, societate, asociație sau o altă entitate

stood: „an ongoing group, club, organization, or association of 5 or more persons — (a) that has as 1 of its primary purposes the commission of 1 or more of the criminal offenses described in subsection (c); (b) the members of which engage, or have engaged within the past 5 years, in a continuing series of offenses described in subsection (c); and (c) the activities of which affect interstate or foreign commerce” [22].

In subsection (3) of § 521 F.C.U.S.A. are listed the following offenses: „ a State offense — (i) involving a controlled substance (as defined in section 102 of the Controlled Substances Act (21 U.S.C. 802)) for which the maximum penalty is not less than 5 years’ imprisonment; or (ii) that is a felony crime of violence that has as an element the use or attempted use of physical force against the person of another; conspiracy to commit an offense described in paragraphs 1 and 2” [22].

The R.I.C.O. was adopted as a safeguard against organized crime, having both provisions of criminal law and those of civil law. According to the preamble to the nominated law: „Congress finds organized crime in the U.S.A. very sophisticated, diversified and widespread, which annually spills millions of dollars from the state economy through illegal conduct and illegal use of force, fraud and corruption” [16, p. 922].

Chapter 96 of the R.I.C.O. establishes criminal liability for organizations affected by racketeering and corruption.

For the violation of the R.I.C.O., it is necessary to meet five conditions: „a) in question must be an „enterprise”; b) to have committed at least two previous racketeering offenses in the previous ten years; c) must be demonstrated the habit of such an activity; d) must be demonstrated the violation of the interstate or international circuit; e) must have been committed an illegal act” [12, p. 310].

An „enterprise” is defined as „any individual, company, association or other legal entity and any union or group of individuals associated in fact or in law” [13, p. 75].

The „racket” activity lists certain prior local or federal acts or offenses that must be proven by the federal prosecutor. These preliminary offenses, in accordance with the provisions of art. 1961,

legală și orice uniune sau grup de indivizi asociați în fapt sau de drept” [13, p. 75].

Activitatea de „racket” enumeră anumite acte sau infracțiuni locale sau federale prealabile care trebuie probate de procurorul federal. Aceste infracțiuni prealabile, în acord cu prevederile art. 1961, alin. (1) R.I.C.O., sunt: „acte sau amenințări cu moartea; răpirea; jocurile de noroc; incendierea voluntară; furtul cu violență; furtul prin efracție; extorcarea; corupție; falsificarea; fraudă poștală sau telegrafică; obstrucționarea justiției; gangsterismul; prostituția; producția sau traficul de droguri” [13, p. 75].

Conform expunerii autorului Miclea D.: „[o]bișnuința activității ilicite desfășurate și atingerea adusă comerțului interstatal sau internațional (punctele 3 și 4 din Legea R.I.C.O.) trebuie demonstrate de procurorul federal” [13, p. 76].

Actul ilegal comis (pct. 5 din Legea R.I.C.O.) este reprezentat de activitățile de racket interzise în art. 1962, acestea fiind: „a) folosirea sau investirea fondurilor sau produselor fondurilor care derivă dintr-un mod obișnuit de activitate de racket pentru a achiziționa sau a înființa o întreprindere angajată în comerțul interstatal sau care poate să-l afecteze; b) de a deține un interes într-o asemenea întreprindere prin mijloacele unei activități de racket în mod obișnuit; c) să angajezi sau să te asociezi cu o întreprindere care face uz în mod obișnuit de activitate de racket” [13, p. 77].

Legea R.I.C.O. este aplicabilă atât întreprinderilor constituite legal, dar care își împletesc activitățile cu cele de racket, cât și organizațiilor (întreprinderilor) criminale [13, p. 77].

Sanțiunea penală pentru violarea prevederilor art. 1962 R.I.C.O. (normă ce descrie cu lux de amănunte activitățile concrete, interzise de a fi realizate de organizațiile influențate de racket și corupție) este „amendă în mărime de până la 25 000 dolari, închisoare pe o perioadă de timp nu mai mare de 20 de ani, ori ambele, precum și confiscarea specială”.

Așadar, spre deosebire de legislația penală a R.M., în cazul S.U.A. răspunderea penală pentru activitatea în cadrul organizației criminale:

1. Se instituie prin intermediul unei legi speciale, cu denumirea marginală de R.I.C.O.

Aceasta prevăzând dispoziții de drept mate-

par. (1) R.I.C.O., are: „acts or threats of death; kidnapping; gambling; arson; violent theft; burglary; extortion; corruption; counterfeiting; postal or telegraphic fraud; obstruction of justice; gangsterism; prostitution; drug production or trafficking” [13, p. 75].

According to the author Miclea D.: „the habit of the illicit activity carried out and the harm to interstate or international trade (points 3 and 4 of the R.I.C.O. Law) must be demonstrated by the federal prosecutor” [13, p. 76].

The illegal committed act (point 5 of the R.I.C.O. Law) is represented by the racket activities prohibited in art. 1962, these being: „a) the use or investment of funds or products of funds deriving from a normal mode of racketeering activity to acquire or establish an enterprise engaged in interstate trade or which may affect it; b) to hold an interest in such an undertaking by means of a routine racket activity; c) to hire or associate with an enterprise that makes regular use of racket activity” [13, p. 77].

The R.I.C.O. is applicable both to legally constituted enterprises, but which intertwine their activities with those of racketeering, and to criminal organizations (enterprises) [13, p. 77].

The criminal sanction for violating the provisions of art. 1962 R.I.C.O. (a rule that describes in detail the concrete activities, prohibited from being carried out by organizations affected by racketeering and corruption) is „a fine of up to \$ 25,000, imprisonment for a period not exceeding 20 years, or both, as well as special confiscation”.

So, in contrast to the criminal law of the Republic of Moldova, in the case of the U.S.A. criminal liability for activity within the criminal organization:

1. is established by means of a special law, with the name of The Racketeer Influenced and Corrupt Organizations.

It provides for provisions of substantive law (criminal, civil) and formal law (jurisdiction, procedure, measures applied), gives a wide instrument to the state prosecution in proving the accusation, imposing cooperation and stimulating it.

2. is punished for a certain type of crime, taking over the general concept of „racket”;

rial (penal, civil) și de drept formal (competența, procedura, măsurile aplicate), acordă un instrumentar vast acuzării de stat în probarea învinuirii, impunerea cooperării și stimularea acesteia.

2. Se pedepsește pentru un anumit tip de infracțiuni, preluând conceptul general de „racket”;

3. Permite atragerea la răspundere penală a persoanei juridice;

4. Rezidă în aplicarea unei game întregi de instituții cu orientare penală, procesual-penală și civilă.

Totodată, pattern-uri elocvente de manifestare a criminalității sub formă de conspirații și grupuri criminale de stradă, deși comportă un nivel de pericol social și o sancționare mai redusă, urmează să fie privite drept forme incipiente de dezvoltare a infracționalității organizate, iar pe acest fundal, măsurile întreprinse la eradicarea lor trebuie să fie prioritare.

În final, legislația federală este susținută prin norme de drept local, *i.e.* fiecare din cele 50 de state și Districtul Federal Columbia posedă o legislație proprie. Spre exemplu, art. 105.00 – 105.35 al Codului penal al statului New York [14, p. 95-96], instituie răspundere penală pentru infracțiunea de conspirație, care are particularitățile sale în raport cu legislația federală.

Cu titlu de exemplu, art. 105.17 C. pen. al statului New York, denumit *Conspirație de gradul I*, are următorul text normativ: „O persoană este vinovată de o conspirație de gradul întâi când, cu intenția să realizeze un comportament ce constituie o felonie de gradul A, aceasta, având împlinită vârsta de optsprezece ani, se înțelege cu una sau mai multe persoane cu vârsta de până la șaisprezece ani să se angajeze sau să realizeze un astfel de comportament” [14, p. 96].

În S.U.A. frica pentru situația în care un act terorist poate să nu constituie un act criminal în corespundere cu legislația în vigoare, conform criteriilor de atragere la răspundere penală, a îngrijorat angajații organelor de forță și a puterii judecătorești [19, p. 29], fapt ce a determinat adoptarea unei întregi game de acte normative în acest sens: Legea privind unirea și întărirea Americii prin furnizarea de instrumente adecvate pentru interceptarea și obstrucționarea terorismului [24], Legea privind protecția frontierei, antiterorismul și controlul imigrației ilegale [3], Actul pri-

3. allows the criminal liability of the legal person;

4. resides in the application of a whole range of institutions with criminal, procedural and civil orientation.

At the same time, eloquent patterns of crime manifestation in the form of conspiracies and street criminal groups, although involving a lower level of social danger and sanction, are to be seen as incipient forms of development of organized crime, and against this background, the measures taken to eradicate them must be a priority.

Finally, federal legislation is supported by rules of local law, *i.e.* each of the 50 states and the Federal District of Columbia has its own legislation. For example, art. 105.00 - 105.35 of the New York State Criminal Code [14, p. 95-96], establishes criminal liability for the crime of conspiracy, which has its peculiarities in relation to federal law.

For instance, art. 105.17 Criminal Code of the New York, named *Conspiracy of the first degree*, has the following normative text: „A person is guilty of conspiracy in the first degree when, with intent that conduct constituting a class A felony be performed, he, being over eighteen years of age, agrees with one or more persons under sixteen years of age to engage in or cause the performance of such conduct” [14, p. 96].

In the U.S.A., the fear that a terrorist act may not constitute a criminal act in accordance with the legislation in force, according to the criteria of criminal prosecution, has worried the employees of law enforcement and the judiciary [19, p. 29], which led to the adoption of a whole range of normative acts in this regard: the Law on the Unification and Strengthening of America by Providing Appropriate Tools for Intercepting and Obstructing Terrorism [24], the Law on Border Protection, Counterterrorism and the Control of Illegal Immigration [3], the Terrorism Act in the animal industry [1], the U.S. Freedom Act [23], Law on Justice Against Terrorism Sponsors [11].

In section 411 of the Patriot Act (the Law on the Unification and Strengthening of America by Providing Appropriate Tools for Intercepting and Obstructing Terrorism), the terrorist organi-

vind terorismul în industria animalelor [1], Legea libertății S.U.A. [23], Legea justiției împotriva sponsorilor terorismului [11].

În secțiunea 411 a Legii Patriot (Legea privind unirea și întărirea Americii prin furnizarea de instrumente adecvate pentru interceptarea și obstrucționarea terorismului), organizația teroristă este definită drept: „o organizație – (I) desemnată în conformitate cu secțiunea 219; (II) altfel desemnată, după publicarea în Registrul Federal, prin Secretarul de stat în consultare cu sau la cererea procurorului General, ca organizație teroristă, după ce a constatat că organizația se angajează în activitățile descrise în subclauzele (I), (II) sau (III) ale clauzei (iv), sau că organizația acordă sprijin material pentru ulterioara activitate teroristă; (III) este un grup de doi sau mai mulți indivizi, indiferent de organizare, care se angajează în activități descrise în subclauzele (I), (II), sau (III) din clauza (iv)” [24].

Urmează a fi menționat că aceeași lege instituie răspundere penală pentru asocierea cu organizația teroristă, adăpostirea și ascunderea teroriștilor, finanțarea organizațiilor teroriste străine, conspirația teroristă.

Australia. Timp îndelungat, sistemul izvoarelor de drept și conținutul dreptului penal al Australiei au fost determinate de 2 principii: principiul supremației parlamentare, care fundamentează expresia „statutul poate tot”, și principiul „precedentului rigid”, care limitează crearea noilor precedente. Actualmente, starea dreptului penal se caracterizează prin lăsarea deschisă a întrebării supremației legii sau a precedentului. În realitate, practica judiciară poate institui o adevărată „supremație a precedentului” în contrapondere teoretică „supremației a legii” [25].

Actualmente, toate statele în Australia au o legislație penală; în unele state legislația penală a fost supusă codificării, pe când în altele, cea mai mare parte din normele de drept penal au rămas acelea din common-law, parțial fiind exprimate în legi. Cu toate acestea, un corp de lege penală este, de asemenea, făcut și administrat de guvernul federal.

Drept model de cercetare propunem Codul penal al Australiei de Nord (C. pen. al Au. N.), care conține dispoziții atât privitoare la normele de drept material, cât și cu privire la normele de drept formal.

Astfel, Diviziunea 2 (*Conspirație: complicitate*

is defined as: „an organization - (I) designated in accordance with section 219; (II) otherwise designated, after publication in the Federal Register, by the Secretary of State in consultation with or at the request of the Attorney General, as a terrorist organization, after finding that the organization engages in the activities described in subclauses (I), (II) or (III) of clause (iv), or that the organization provides material support for further terrorist activity; (III) is a group of two or more individuals, regardless of organization, who engage in activities described in sub-clauses (I), (II), or (III) of clause (iv)” [24].

It should be mentioned that the same law establishes criminal liability for association with the terrorist organization, sheltering and hiding terrorists, financing foreign terrorist organizations, terrorist conspiracy.

Australia. For a long time, Australia’s system of sources of law and the content of criminal law were determined by two principles: the principle of parliamentary supremacy, which underlies the expression „state can do everything”, and the principle of „rigid precedent”, which limits the creation of new precedents. Currently, the state of criminal law is characterized by leaving open the question of the rule of law or the precedent. In reality, judicial practice can establish a true „supremacy of the precedent” as opposed to the theoretical „supremacy of the law” [25].

Currently, all states in Australia have criminal law; in some states criminal law has been codified, while in others, most of the rules of criminal law have remained those of common law, partly expressed in law. However, a body of criminal law is also made and administered by the federal government.

As a research model we propose the Criminal Code of North Australia (C.C.N.A.), which contains provisions both on the rules of substantive law and on the rules of formal law.

Thus, Division 2 (Conspiracy: complicity after the fact) of Part VIII (Attempts and preparations for committing crimes: conspiracy: complicity) of C.C.N.A., establishes criminal liability for conspiracy offenses. Among them are: conspiracy to commit crimes (art. 282), conspiracy to commit contraventions (art. 283), conspiracy

după fapt) a Părții VIII (*Tentative și pregătiri pentru comiterea infracțiunilor: conspirație: complicitate*) al C. pen. al Au. N., instituie răspundere penală pentru infracțiunile de conspirație. Din rândul acestora fac parte: conspirația la comiterea infracțiunilor (art. 282), conspirația la comiterea contravențiilor (art. 283), conspirația la înșelăciune sau fraudare (art. 284), conspirația la declarații false (art. 285), conspirația la pervertirea justiției (art. 286), conspirația la constituirea unei întreprinderi rebele (art. 287), conspirația la comiterea a mai mult de 2 infracțiuni (art. 293) [9, p. 214-215].

Cu titlu de exemplu, art. 282 C. pen. al Au. N. prevede: „Orice persoană care conspiră cu o altă persoană de a comite o infracțiune condamnată, ori de a executa orice act, de a întreprinde orice omisiune sau de a cauza orice eveniment din orice parte a lumii, dacă realizat în Teritoriul ar constitui o infracțiune condamnată, și dacă este o infracțiune conform legii în vigoare în locul unde se propune de a fi realizată, este vinovată în comiterea unei infracțiuni și este pasibilă, dacă nu se prevede o altă pedeapsă, la închisoare pentru un termen de 7 ani, iar dacă o altă sancțiune la care poate fi supusă persoana vinovată de infracțiunea în cauză este mai mică decât închisoarea pentru un termen de 7 ani, la o astfel de pedeapsă mai mică” [9, p. 214-215].

Interes științific prezintă și prevederile art. 291 C. pen. al Au. N., conform căruia: „Orice supremație a legii prin care soțul și soția sunt declarați incapabili să conspire împreună sunt abolite” [9, p. 215].

În diviziunea 2-a (Terorism) a Părții III (Infracțiuni contra ordinii publice) a C. pen. al Au. N., art. 51 stipulează răspundere penală pentru participarea la o organizație criminală. Conform textului de lege al art. 51, alin. (1) C. pen. al Au. N.: „(1) Orice persoană care, cunoscând caracterul ilegal al unei organizații: (a) aparține sau pretinde că aparține acesteia; (b) solicită sau atrage suport financiar sau de altă natură pentru aceasta, ori, în mod conștient, face ori primește contribuții bănești sau în alt tip de proprietate pentru resursele acesteia, ori (c) organizează sau asistă la organizarea ori gestionarea unei întâlniri a 3 sau mai multe persoane care știu că întâlnirea este pentru susținerea sau prelungirea activității acelei organizații ilegale, sau este adresată de o

to deceive or fraud (art. 284), conspiracy to make false statements (art. 285), conspiracy to pervert justice (art. 286), conspiracy to set up a rebellious enterprise (art. 287), conspiracy to commit more than 2 crimes (art. 293) [9, pp. 214-215].

For example, art. 282 of C.C.N.A. provides: „Any person who conspires with another to commit an indictable offence, or to do any act, make any omission or cause any event in any part of the world that, if done in the Territory, would be an indictable offence and that is an offence under the laws in force in the place where it is proposed to be done, is guilty of an offence and is liable, if no other punishment is provided, to imprisonment for 7 years; or, if the greatest punishment to which a person found guilty of the offence in question is liable is less than imprisonment for 7 years, then to such lesser punishment” [9, p. 214-215].

It is also of scientific interest the provisions of art. 291 of C.C.N.A., according to which: „Any rule of law under which a husband and wife are incapable of criminally conspiring together is abolished” [9, p. 215].

In the second division (Terrorism) of Part III (Crimes against public order) of C.C.N.A., art. 51 stipulates criminal liability for participation in a criminal organization. According to the text of the law of art. 51, para. (1) C.C.N.A.: „Any person who, knowing an organization to be an unlawful organization: (a) belongs or professes to belong to it; (b) solicits or invites financial or other support for it or knowingly makes or receives a contribution of money or other property to or for its resources; or (c) arranges or assists in the arrangement or management of or addresses a meeting of 3 or more persons knowing that the meeting is to support or further the activities of that unlawful organization or is to be addressed by a person belonging or professing to belong to that unlawful organization, is guilty of a crime and is liable to imprisonment for 2 years” [9, p. 80-81].

The notion of „criminal organization”, with strict reference to the second division of Part III of C.C.N.A., means: „an organization that uses, threatens to use or advocates the use of unlawful violence in the Territory to achieve its ends” [9, p. 214-215].

persoană care aparține sau pretinde că aparține acelei organizații ilegale, este vinovată de comiterea infracțiunii și este pasibilă de închisoare pentru o perioadă de 2 ani” [9, p. 80-81].

Noțiunea de „organizație criminală”, cu referire strictă la diviziunea a 2-a a Părții III a C. pen. al Au. N., semnifică: „o organizație care folosește, amenință să folosească sau susține folosirea violenței ilegale pe Teritoriu pentru a-și atinge scopurile” [9, p. 214-215].

În final, dacă la articolul 66 C. pen. al Au. N. se incriminează infracțiunile legate de rebeliune, inclusiv constituire/ organizarea unei grupări rebele, atunci răspundere penală separată pentru constituirea unei organizații criminale sau a unui grup criminal organizat nu a fost identificată. Nu a fost identificată nici o normă care ar incrimina fapta de creare, conducere sau participare la gruparea, asociația, organizația teroristă.

Cercetarea legislației penale a Australiei, în partea ce vizează incriminarea formelor complexe de organizare criminală, scoate în evidență următoarele particularități în raport cu legislația penală a Republicii Moldova:

Înțelegerea de comitere a infracțiunilor (contravențiilor) constituie o infracțiune de sine stătătoare, timp în care legislația penală a R.M. prevede răspundere penală pentru înțelegerea prealabilă doar în cazul pregătirii unor infracțiuni (cu excepția celor ușoare).

Din punct de vedere a supremației în aplicarea legii, precedentul judiciar poate depăși prevederile normative create de Legislativul australian, pe când în R.M., precedentul judiciar, în cel mai bun caz [6], are rol de consiliere, dar în nici un caz ca normă generală obligatorie [5, p. 25].

Fără a precedea la polemizarea subiectului, ne raliem opiniei destinsului judecător al R. Moldova, Șterbeț V, potrivit căreia: „hotărârile Curții Constituționale, *de jure*, constituie un precedent cu caracter normativ, iar hotărârile interpretative – precedent judiciar cu caracter interpretativ” [20], iar pe acest fundal se evidențiază tendința de accepție a jurisprudenței (Curții Supreme de Justiție, Curții Constituționale, Curții Europene a Drepturilor Omului [6]) ca și izvor de drept. Or, „[d]eși *in terminis* precedentul juridic în R.M. nu este recunoscut ca izvor de drept formal, în mod indirect acest rol deja i-a fost legitim conferit date

Finally, if in Article 66 of C.C.N.A. are incriminated crimes related to rebellion, including the formation/ organization of a rebel group, then separate criminal liability for the constitution of a criminal organization or an organized criminal group has not been identified. Also, hasn't been identified any norm that would incriminate the act of creating, leading or participating in the terrorist group, association, organization.

The investigation of the criminal legislation of Australia, in the part aimed at criminalizing the complex forms of criminal organization, highlights the following particularities in relation to the criminal legislation of the Republic of Moldova:

1. The agreement to commit offenses (contraventions) constitutes an independent crime, in contrast to criminal legislation of the Republic of Moldova. which provides criminal liability for criminal agreement only in the case of the preparation of certain offenses (except for the minor ones).

2. From the point of view of supremacy in the application of the law, the judicial precedent may exceed the normative provisions created by the Australian Legislature, while in the case of the Republic of Moldova, the judicial precedent, at best [6], has the role of counsel, but not as a mandatory rule [5, p. 25].

Without proceeding to the controversy of the subject, we agree with the opinion of the distinguished judge of the Republic of Moldova, Șterbeț V, according to which: „the decisions of the Constitutional Court, *de jure*, constitute a normative precedent, and the interpretative decisions - judicial precedent of interpretative character” [20], and on this background the tendency of acceptance of jurisprudence (Supreme Court of Justice, Constitutional Court, European Court of Human Rights [6]) is highlighted as a source of law. Although *in terminis* the legal precedent in the Republic of Moldova is not recognized as a source of formal law, indirectly this role has already been legitimately given to it through the recent legislative changes” [15, p. 157], an opinion to which we join *de plano*.

3. Criminal liability for participation, facilitation of activities, organization of meetings

fiind modificările legislative recente” [15, p. 157], opinie la care ne alăturăm *de plano*.

Răspunderea penală pentru participarea, înlesnirea activității, organizarea întâlnirilor membrilor organizației ilegale, care, potrivit definiției, poate avea un caracter terorist, se incriminează și sancționează separat de alte forme de activitate criminală organizată.

Concluzii și recomandări. În urma analizei efectuate asupra legislațiilor penale ale unor state din sistemul de drept anglo-saxon, pot fi evidențiate unele subtilități importante, care pot fi proiectate asupra cadrului normativ intern: - se divizează net răspunderea penală pentru acțiunile comise în cadrul organizațiilor criminale de cea a organizațiilor teroriste; - se incriminează activitatea de participare la organizația criminală/ teroristă; - se instituie răspundere penală inclusiv pentru persoanele juridice, ca subiect al infracțiunii ce implică activitatea unei organizații criminale, - se observă prevalarea supremației precedentului judiciar asupra dispozițiilor legale.

Așadar, în contextul situației criminale în Republica Moldova, intervenim cu propunerea de incriminare conform legislației penale naționale a activității de participare la organizația criminală sau, după caz, a grupului criminal organizat și la activitatea unei/ unui asemenea organizații/ grup criminal organizat.

De lege ferenda propunem includerea unui nou alineat la art. 284 Cod penal, în următoarea redacție: „(1¹) Aderarea la o organizație criminală sau grup criminal organizat, precum și participarea, sub orice formă, la activitatea acestora, se pedepsește cu închisoare de la 1 la 5 ani”.

of members of the illegal organization, which, by definition, may have a terrorist character, is incriminated and sanctioned separately from other forms of organized criminal activity.

Conclusions and recommendations.

The analysis of the criminal laws of some states from the common-law system emphasize some important peculiarities, which can be projected on the internal regulatory framework: - the criminal liability for actions committed within criminal organizations is clearly divided by that of terrorist organizations; - is incriminated the activity of participation at the criminal/ terrorist organization; - there is established criminal liability including for legal persons, as the subject of the crime involving the activity of a criminal organization, - is observed the prevalence of supremacy of the judicial precedent over the legal provisions.

Therefore, in the context of the criminal situation in the Republic of Moldova, we intervene with the proposal of criminalization according to the national criminal legislation the activity of participation in the criminal organization or the organized criminal group and participation to the activity of such an organization / organized criminal group.

De lege ferenda we propose filling out the art. 284 of the Criminal Code with a new paragraph, as follows: „(1¹) Joining a criminal organization or organized criminal group, as well as participating, in any form, in their activity, shall be punished by imprisonment from 1 to 5 years”.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. *Animal Enterprise Terrorism Act*, 27.11.2006. Public Law 109-374. In: U.S. Government Printing Office, 2006.
2. BLAKESLEY L.C. *Les systems de justice criminelle face au defi du crime organise*. Rapport general A.I.D.P., Alexandria, 1996. Revue Internationale de Droite Penal. Paris: Ed. Eres, 1998.
3. *Border Protection, Antiterrorism, and Illegal Immigration Control Act of 16.12.2005* [citat 24.09.2021]. Disponibil: <https://www.congress.gov/bill/109th-congress/house-bill/4437>
4. CĂLIAN S. *Scurtă prezentare a sistemului de drept american*. În: Revista Transilvană de științe administrative, nr. 2 (4), 2000.
5. CASIADI O., CREȚU A. *Practica judiciară și precedentul judiciar – izvor de drept în Republica Moldova*. În: Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova, ediția a X-a. Chișinău, 2010. 264 p.

6. *Codul de procedură penală al Republicii Moldova* nr. 122 din 14.03.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 05.11.2013, nr. 248-251.
7. *Convenția Consiliului Europei privind prevenirea terorismului*, adoptată la Varșovia, la 16 mai 2005. În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 22.06.2018, L 159/3.
8. *Criminal Law Act 1977*. UK Public General Acts [citată 24.09.2021]. Disponibil: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1977/45/section/1>
9. *Department of the Attorney-General and Justice. Northern Territory of Australia. Criminal Code Act as in force at 6 December 2018*. 299 p.
10. *JuriGlobe. World Global Systems. Alphabetical Index of the 192 United Nations Member States and Corresponding Legal Systems*. Study made by University of Ottawa [citată 03.01.2019]. Disponibil: <http://www.juriglobe.ca/eng/syst-onu/index-alpha.php>
11. *Justice Against Sponsors of Terrorism Act*, 28.09.2016. Public Law 114-222. In: U.S. Government Printing Office, 2016.
12. KOENING D. *Confruntarea dintre sistemul justiției penale și crima organizată*. RIDP, vol. 69.
13. Miclea D. *Combaterea crimei organizate. Evoluție, tipologii, legislație, particularități*. *Curs. Volumul I*. București: Editura Ministerului Administrației și Internelor, 2004, p. 134. 261 p.
14. *New York State Penal Law 2018*. *New York Legislature*. New York: Independently published, 2018. 363 p.
15. POAPELUNGI M. *Jurisprudența internă*. În: Manualul judecătorului pentru cauze penale. Chișinău: F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2013. 1192 p.
16. *Racketeer Influenced and Corrupt Organizations Act*. Public law nr. 91-450, 14.10.1940.
17. *Serious Crime Act 2015*. *Organised, Serious and Gang-Related Crime. Summary and Background* [citată 24.09.2021]. Disponibil: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2015/9/notes/division/3/3>
18. *Serious Organised Crime and Police Act 2005*. UK Public General Acts [citată 24.09.2021]. Disponibil: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2005/15/section/139/2005-07-01>
19. SMITH L.B. *State Anti-Terrorism Legislation in the United States: A Review of Statutory Utilization*. Fredericton: The Journal of Conflict Studies, Vol 8, No 1, 1988. 71 p.
20. ȘTERBEȚ V. *Jurisprudența constituțională – izvor al precedentului judiciar*. Masa rotundă cu genericul „Unificarea practicii judecătorești. Fortificarea rolului precedentului judiciar”, Chișinău, 2012.
21. *Terrorism Act 2006* [citată 24.09.2021]. Disponibil: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/11/contents>
22. *The Code of the laws of the United States of America of a General and Permanent Character*, in force by 07.12.1925. Washington: Government Printing Office, 1926, updated to Public Law nr. 115-324, 17.12.2018.
23. *Uniting and Strengthening America by Fulfilling Rights and Ensuring Effective Discipline Over Monitoring Act*, 02.06.2015. Public Law 114-23. In: U.S. Government Printing Office, 2015.
24. *Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act*, 26.10.2001. Public Law No: 107-56. In: U.S. Government Printing Office, 2016
25. КОЗОЧКИН И.Д., ТРИКОЗ Е.Н. Основные принципы австралийского уголовного права. В: „Вестник РУДН”, сер. Юридические науки, № 2, 2000 г.

Despre autor:

Andrei CAZACICOV,
doctorand,

Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
judecător în cadrul Judecătoriei Edineț,
e-mail: andreicazacicov@gmail.com

About author:

Andrei CAZACICOV,
PhD student,

Academy „Ștefan cel Mare” of the MIA,
judge at the Edinet Court,
e-mail: andreicazacicov@gmail.com

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova. Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova = Scientific Annals of the Academy „Ștefan cel Mare” of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova/ Departamentul Știință, Central and Eastern European Online Library ; colegiul de redacție: Iurie Larii (redactor-șef) [et al.]; traducere: Angela Pareniuc. – Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”, 2021. – . – ISBN 978-9975-930-24-6. – ISSN 1857-0976.

Nr. 14: Științe juridice = Legal sciences. – 2021. – 342 p. – Tit. paral.: lb. rom., engl. – Texte, rez. paral.: lb. rom.-engl., rusă-engl. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – 50 ex. – ISBN 978-9975-135-44-3.

34:378.635.5(478-25)(082)=135.1=111=161.1

A 15

Redactare:

Gheorghe CHIRIȚĂ

Tehnoredactare

și procesare computerizată:

Natalia CONDRAT

Ala ANTONIUC

Traducere:

Angela PARENIUC

Desing copertă & machetare:

Ruslan CONDRAT

Bun de tipar: 15.11.2021

Tiraj 50 ex.

Tiparul executat la Tipografia Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
mun. Chișinău, str. Gh. Asachi 21,
MD-2009, Republica Moldova
e-mail: academia@mai.gov.md; www.academy.police.md